

Charlotte Brontë

Jane Eyre

Fair Price Classics

Charlotte Brontë

JANE EYRE

CAPITOLUL I

În ziua aceea nu aveam putința să ieșim la plimbare. E drept că rătăcisem dimineața un ceas prin crângul desfrunzit, dar de la prânz (când nu avea pe nimeni, doamna Reed prânzea devreme), vântul înghețat al iernii adusese nori atât de întunecați și o ploaie atât de pătrunzătoare, încât nici nu te puteai gândi la plimbare.

Eram mulțumită. Nu mi-au plăcut niciodată plimbările lungi, mai ales pe frig, și eram îngrozită că o să trebuiască să mă întorc în înserarea rece, cu mâinile și picioarele înghețate, mâhnită de cuvintele cu care mă mustra Bessie, bona copiilor, și umilită de conștiința inferiorității mele fizice față de Eliza, John și Georgiana Reed.

Eliza, John și Georgiana erau acum adunați în salon, lângă mama lor; iar mama, întinsă pe o canapea, în preajma locului, și înconjurată de toți cei dragi – care deocamdată nu se certau, nici nu plângeau – părea pe deplin fericită. Doamna Reed îmi interzisese să mă alătur grupului lor, spunându-mi cât îi părea de rău că e silită să mă țină la distanță, dar până ce nu va afla mai întâi de la Bessie și până ce ea însăși nu va observa străduința mea de a-mi schimba caracterul, devenind mai prietenoasă și mai copilăroasă – ceva mai veselă, mai deschisă, și mai firească decât mă arătam – nu-mi va putea recunoaște drepturile cuvenite numai copiilor ei mulțumiți și fericiți.

— Ce spune Bessie că aș fi făcut? întrebai eu.

— Jane, nu-mi plac de loc curioșii care mă pisează cu tot felul de întrebări! De altfel, e într-adevăr nemaipomenit ca un copil să se poarte așa cu cei mai în vârstă. Stai la locul tău și nu mai vorbi, dacă nu poți vorbi ca o fată cuminte.

Din salon dădeai într-o mică sufragerie, unde era și un dulap cu cărți; mă furișai acolo. Luați numaidecât o carte, având grijă să fie una cu cât mai multe ilustrații. Mă așezai în pervazul ferestrei, strângând picioarele turcește și trăgând draperia de damasc roșu, mă găseam adăpostită de amândouă părțile. Cutele draperiei stacojii îmi ascundeau tot ce se găsea la dreapta mea; în stânga erau geamurile limpezi, care mă ocroteau fără să-mi ascundă vederii priveliștea unei zile mohorâte de noiembrie. Din când în când, întorcând foile cărții, cercetam înfățișarea acelei dupa-amieze de iarnă. În depărtare se zărea o grămadă tulbure de păclă și de nori; în apropiere, frunzișul ud, tufișuri biciuite de furtună și o ploaie necurmată gonită sălbatic din urmă de vijelia tânguitoare. Mă întorsei la cartea mea. Era *Istoria păsărilor din Anglia* de Bewick. Nu mă prea sinchiseam de text; existau, totuși, câteva pagini de introducere peste care nu puteam trece în fugă, cu toată vârsta mea fragedă. Pomeneau despre locurile unde se ațin păsările de mare, despre stâncile singuratice și promontoriile locuite numai de ele, despre acele coaste ale Norvegiei, presărate cu insule de la marginea de miazăzi, Lindeness sau Naze, până la capul Nord.

*„La nord unde-oceanul în valuri se zbate,
Ape în clocot izbind de stâncile-aride,*

*Acolo, spre Thula, talazuri se umflă,
Gem ca furtuna și spală Hebridele țărături.*”

De asemenea nu puteam să trec peste descrierea sumară a acelor ținuturi înghețate ale Laponiei, Siberiei, Spitzbergului, Noii Zemlia, Islandei, Groenlandei, cu vasta întindere a zonei arctice și a acelor ținuturi nemărginite, a acelor rezervoare de ger și zăpadă, unde întinderi de gheață masivă, strânse în timpul iernilor de mai multe veacuri, sau îngrămădite în strălucire de sticlă, munți peste munți, înconjoară Polul și concentrează acolo toată asprimea celui mai cumplit frig.

Îmi făurisem o idee a mea despre acele ținuturi, palide ca moartea, idee neconturată, așa cum sunt toate lucrurile, pe jumătate înțelese, care plutesc nelămurite în mintea copiilor; dar ceea ce îmi închipuiam mă impresiona peste măsură. Textul acelor pagini introductive era legat de succesiunea gravurilor și dădea un înțeles stâncii singuratic, în mijlocul unei înspumate mări vijelioase, corăbiei sfărâmate și aruncate pe o coastă pustie, razelor înfiorătoare și reci ale lunii care, strălucind printre perdelele de nori, luminau un naufragiu.

Nu pot descrie atmosfera ce domnea în cimitirul singuratic, cu monumentul funerar pe care se putea desluși o inscripție: gardul, cei doi copaci, orizontul strâmt, închis de un zid dărăpănat, cu secera lunii noi care prevestea ora fluxului de seară.

Cele două corăbii oprite pe marea liniștită mi s-au părut fantome marine.

Pe demonul care prindea cu o șpangă traista în spinarea tâlharului l-am privit numai în fugă: era o arătare de groază.

La fel și făptura aceea neagră, cu coarne, cocoțată semeț în vârful unei stânci, cercetând cu privirea o mulțime îndepărtată, strânsă în jurul unei spânzurători.

Fiecare gravură îmi spunea o poveste, deseori tainică pentru înțelegerea mea nede dezvoltată și pentru sentimentele mele nedesăvârșite, dar totdeauna deosebit de interesantă; interesantă ca și acele povești pe care ni le spunea uneori Bessie, în serile de iarnă, când se întâmpla să fie bine dispusă și când, după ce aducea masa de călcat în odaia copiilor, ne dădea voie să ne așezăm lângă ea. Atunci, în vreme ce făcea cute la dantelele și scufițele de noapte ale doamnei Reed, ne hrănea curiozitatea înflăcărată cu întâmplări de dragoste și aventuri din vechi povești cu zâne și balade și mai vechi sau, așa cum am descoperit mai târziu, din *Pamela* și *Henric, conte de Moreland*.

Cu Bewick pe genunchi, eram fericită, fericită cel puțin în felul meu; nu mă temeam decât de o întrerupere. Și ea nu întârzie să vină. Ușa sufragerei fu deschisă violent.

— Ei! Madam Mope! strigă glasul lui John Reed. După aceea, tăcu, fiindcă i se păruse că odaia era goală. Unde dracu o fi? Lizzy, Georgy! Jane nu e aici, urmă el (vorbind cu surorile sale). Spuneți mamei că Jane s-a dus să alerge prin ploaie – sălbatică lighioaie!

„Am făcut bine că am tras perdeaua”, mă gândii eu și doream din tot sufletul să nu mi se descopere ascunzătoarea. John n-ar fi descoperit-o niciodată; n-avea nici privirea, nici mintea destul de agere; dar Eliza, băgând capul pe ușă, strigă numaidocât:

— Poți să fii sigur că e în pervazul ferestrei, John.

Am ieșit îndată de acolo, căci tremuram la gândul de a fi târâtă de John afară din ascunzătoare.

— Ce vreți? întrebai eu, cu o neîncredere stângace.

— Spune: „Ce doriți, domnule Reed?” mi se răspunse. Vreau să vii încoa’!

Apoi, așezându-se într-un jilt, îmi făcu semn să mă apropii și să stau în picioare în fața lui.

John Reed era un școlar în vârstă de paisprezece ani, cu patru ani mai mare decât mine, pentru că atunci eu nu aveam decât zece. Era destul de spătos și îndesat pentru vârsta lui; avea pielea smolită și nesănătoasă, trăsăturile grosolane, fața largă, mădularele greoaie, iar mâinile și picioarele dezvoltate. Din pricina obiceiului de a se îndopa la masă, pielea îi era plină de pete, ca a bolnavilor de ficat, ochii tulburi, obrajii buhăiți. Ar fi trebuit să fie atunci la școală, dar mamă-sa îl luase acasă pe o lună sau două „din cauza sănătății sale delicate”. Domnul Miles, directorul pensionului, spunea că ar fi pe deplin sănătos, dacă i s-ar trimite mai puține prăjituri și dulciuri de-acasă; dar inima mamei se împotrivise unei păreri atât de aspre și-i surâdea mai mult ideea rafinată că aspectul nesănătos al lui John se datora prea marii lui sânguințe, și, poate, dorului de casă.

John nu-și prea iubea nici mama, nici surorile, iar pe mine nu mă putea suferi. Mă pedepsea și mă ocăra nu de două-trei ori pe săptămână, nu o dată sau de două ori pe zi, ci întruna. Fiecare nerv al meu se temea de el și fiecare părticică din carnea sau din oasele mele tresărea când se apropia. Erau clipe când mă înfioram de groaza pe care mi-o insufla; pentru că atunci când mă amenința sau mă bătea, nu puteam cere ajutorul nimănui. Servitorii s-ar fi temut să-l jignească pe tânărul lor stăpân, luându-mi apărarea, iar doamna Reed era, în această privință, oarbă și mută. Ea nu-l vedea niciodată lovindu-mă, nu-l auzea niciodată ocărându-mă, cu toate că din când în când făcea și una și alta chiar față de dânsa, însă mai adesea în spatele ei.

Obișnuită să fiu supusă față de John, mă apropiai de jețul său. Timp de trei minute scoase limba la mine, de-un cot. Îmi dădeam seama că în curând avea să mă lovească și, așteptând cu spaimă lovitura, gândul meu se oprea la înfățișarea dezgustătoare și urâtă a celui care mă va lovi.

Nu știu dacă mi-a citit gândul pe față, dar deodată se ridică și, fără să vorbească, mă lovi cu putere. M-am clătinat și, regăsindu-mi echilibrul, m-am îndepărtat cu un pas sau doi de scaunul lui.

— Asta-i pentru nerușinarea cu care ai răspuns mamei, apoi fiindcă te-ai ascuns hoțește în dosul draperiei și la urmă pentru privirea pe care mi-ai aruncat-o adineauri, guzganule!

Obișnuită cu ocările lui John, nu mi-a trecut niciodată prin gând să-i răspund; grija mea era cum să fac să rezist loviturii ce trebuia neapărat să urmeze ocărilor.

— Ce făceai în dosul draperiei? mă întrebă el.

— Citeam.

— Arată cartea.

Mă întorsei spre fereastră și-i adusei volumul lui John.

— N-ai voie să ne iei cărțile; mama spune că depinzi de noi, n-ai bani,

fiindcă tatăl tău nu ți-a lăsat nimic; ar trebui să cerșești, nu să trăiești aici cu copii de gentilomi ca noi, să mănânci aceeași mâncare ca și noi, să porți aceeași îmbrăcăminte, pe cheltuiala mamei noastre! Acum am să te învăț eu minte să-mi răcolești biblioteca în halul ăsta, fiindcă toate cărțile sunt ale mele, toată casa-i a mea sau o să fie peste câțiva ani; du-te la pervazul ușii, departe de oglindă și de fereastră.

M-am dus, fără să înțeleg mai întâi ce gând avea; apoi când îl văzui ridicând cartea, ținând-o în cumpănă și pregătindu-se s-o arunce, mă retrasei instinctiv, scoțând un țipăt; n-o făcui însă destul de repede. Volumul zbură în aer, mă lovi și eu căzui izbindu-mi capul de ușă și făcându-mi o tăietură. Tăietura sângera; mă durea cumplit; spaima mea trecuse de orice culme, făcând loc altor sentimente.

— Băiat rău și crud ce ești! îi strigai eu. Te porți ca un ucigaș, te porți ca un vătaf de sclavi – ca împărații romani!

Citiseam *Istoria Romei* de Goldsmith și-mi făcusem o anumită părere despre Neron, Caligula și ceilalți. Făcusem în tăcere și paralele pe care până atunci încă nu mă gândisem să le rostesc cu glas tare.

— Cum, cum! exclamă el, mie mi-ai spus toate astea? Ați auzit-o, Eliza, Georgiana! Am s-o spun mamei, dar înainte de toate...

Spunând aceste cuvinte, se năpusti asupra mea și-l simții cum mă înșfacă de păr și de umeri. Avea însă de-a face cu o ființă ajunsă la desperare. Vedeam cu adevărat în el un tiran, un ucigaș. Simțeam picături mici de sânge șiroindu-mi din cap de-a lungul gâtului și simțeam o durere ascuțită. Aceste senzații erau mai puternice decât teama, care se prefăcu în furie. Nu prea știu ce făceam cu mâinile, dar îl auzii pe John strigându-mi: „Guzganule! Guzganule!” și mugind ca o vită.

Ajutorul îi sosi curând. Eliza și soră-sa alergaseră s-o cheme pe mama lor, care se dusesese sus. Doamna Reed intră în timp ce se petreceau toate astea. Camerista ei, domnișoara Abbot, și Bessie o însoțeau. Furăm despărțiți și auzii pe cineva rostind aceste cuvinte:

— Doamne! Ce furie! Să-l lovească pe domnul John!

— A mai văzut vreodată cineva atâta patimă?

— Luați-o, spuse doamna Reed celor ce o urmau. Duceți-o și închideți-o în odaia roșie.

Patru mâini mă apucară și fui dusă imediat sus.

CAPITOLUL II

Pe drum m-am împotrivit. Asta era ceva cu totul nou în purtarea mea, ceea ce întări foarte mult părerea proastă pe care Bessie și domnișoara Abbot o aveau despre mine. Adevărul este că nu-mi mai țineam firea, sau mai curând, cum ar spune francezii, *îmi ieșisem din fire*. Știam că pentru o clipă de împotrivire trebuia să mă aștept la pedepse deosebit de aspre, dar, ca oricare alt rob răzvrătit, eram hotărâtă, în deznădejdea mea, s-o țin așa până la capăt.

— Domnișoară Abbot, ține-i brațul, spuse Bessie; e ca o pisică turbată.

— Ce rușine! ce rușine! strigă camerista. Ce purtare urâtă, domnișoară Eyre. Să lovești un tânăr gentilom, fiul binefăcătoarei dumitale! Tânărul dumitale stăpân!

— Stăpânul meu! Cum, el e stăpânul meu? Dar ce sunt eu, servitoare?

— Nu! ești mai puțin decât o servitoare, căci nu faci nimic ca să-ți câștigi existența. Stai aici și gândește-te la ticăloșia ta.

Mă duseseră între timp în odaia unde doamna Reed poruncise să fiu închisă și mă aruncară pe un scaun. Întâiul meu imbold fu să mă ridic dintr-o săritură. Patru mâini mă ținură pe loc.

— Dacă nu stai liniștită, va trebui să te legăm, spuse Bessie. Domnișoară Abbot, împrumută-mi jartiera dumitale, căci pe a mea ar rupe-o numaidecât.

Domnișoara Abbot se întoarse ca să-și desprindă jartiera de pe piciorul ei voinic. Aceste pregătiri și rușinea mai mare ce mi se pregătea mă liniștiră puțin.

— Nu scoate jartiera, strigai eu, că nu mă mișc.

Și ca să-mi întăresc spusele, mă agățai cu mâinile de scaun.

— Chiar ia seama să nu te clintești de aici, spuse Bessie.

Când fu sigură că eram într-adevăr hotărâtă să ascult, îmi dădu drumul. Atunci ea și domnișoara Abbot își încrucișară brațele și mă priviră posomorâte și bănuitoare, ca și când ar fi crezut că mi-am pierdut mințile.

— N-a făcut niciodată atâtea prostii, spuse Bessie, întorcându-se spre cameristă.

— Dar totdeauna era înclinată spre așa ceva. Eu i-am spus adeseori doamnei părerea mea și dânsa a recunoscut că am dreptate: e un copil prefăcut. N-am văzut niciodată o fetiță de vârsta ei așa lipsită de sinceritate.

Bessie nu răspunse, dar îmi zise numaidecât:

— Ar trebui să-ți dai seama, domnișoară, că datorezi mult doamnei Reed. Ea te ține, și dacă te-ar izgoni, ai fi silită să te duci într-un azil de săraci.

N-aveam ce răspunde la cuvintele astea. Nu erau noi pentru mine. Cele mai vechi amintiri din viața mea se legau de astfel de aluzii. Aceste imputări privitoare la starea de dependență în care mă aflam ajunseseră o litanie nelămurită pentru urechile mele: foarte dureroase și apăsătoare, dar pe jumătate neînțelese. Domnișoara Abbot se amestecă și ea:

— Și nu se cuvine să te crezi la fel cu domnul și domnișoarele Reed, numai pentru că doamna are bunătatea să te crească împreună cu dânsii. Copiii doamnei Reed vor avea o groază de bani, iar dumneata nimic; trebuie deci să fii umilă și să încerci a le fi pe plac.

— Ceea ce îți spunem e spre binele dumitale, adăugă Bessie, cu glas mai puțin aspru. Trebuie să cauți să fii folositoare și plăcută, ca să te ție aici; dar sunt sigură că, dacă vei fi sălbatică și furioasă, doamna o să te alunge.

— Și apoi, urmă domnișoara Abbot, Dumnezeu o va pedepsi. Atunci unde va ajunge? Ar putea s-o trăsnească tocmai când face nebuniile. Haide, Bessie, s-o lăsăm. Pentru nimic în lume n-aș vrea să am o inimă ca a ei. Când o să fii singură, fă-ți rugăciunile, domnișoară Eyre; dacă nu te vei căi, Dumnezeu va îngădui unui duh rău să coboare prin coș ca să te răpească.

Plecară, trăgând ușa în urma lor și încuind-o.

Camera roșie era o odaie de musafiri în care se dormea foarte rar. Aș putea chiar spune că niciodată, în afară de zilele când la Gateshead Hall soseau din întâmplare mulți oaspeți și era nevoie să se folosească și ultima odaie; cu toate acestea, era una din cele mai mari și mai arătoase încăperi ale casei. În mijloc se înălța un pat ca un altar, susținut de stâlpi de mahon masiv de care atârnav draperii de mătase purpurie; două ferestre mari, cu jaluzelele totdeauna trase, erau pe jumătate ascunse de ghirlande și draperii la fel cu ale patului; covorul era stacojiu; masa, așezată la piciorul patului, acoperită cu un postav cărămiziu; pereții vopsiți într-o culoare roșiatică cu reflexe trandafirii; dulapul, toaleta, fotoliile, din mahon vechi, cu lustru de culoare închisă. În mijlocul acestor umbre întunecate, se înălța pe pat și strălucea, albă, o grămadă de saltele și de perne, totul acoperit cu o pătură de Marsilia, ca neaua de albă. Ascuns în umbră la capul patului, se zărea un jilț larg, capitonat, tot de culoare albă, care-mi părea un tron adumbrat, iar dedesubt se găsea un scăunel pe care se țin picioarele.

Odaia era rece, fiindcă se făcea rar focul în ea; fiind departe de bucătărie și de odaia copiilor, era totdeauna tăcută și, cum rareori intra cineva aici, avea în permanență un aer solemn. Numai jupâneasa venea sămbăta să șteargă praful strâns în liniște timp de o săptămână pe oglinzi și pe mobile. Chiar doamna Reed o vizita la răstimpuri destul de mari, ca să cerceteze un anume sertar secret al dulapului, unde erau închise diferite hârtii, sipetul ei de giuvaerice și o miniatură a răposatului său bărbat. Aceste din urmă cuvinte închid în ele taina odăii roșii, vraja care o făcea atât de singuratică, în ciuda întregii ei măreții.

Domnul Reed murise cu nouă ani înainte; acolo își dăduse sufletul, zăcuse pe catafalc, de acolo fusese scos sicriul de către ciocli și din ziua aceea un simțământ de tristă evlavie apăraseră camera de vizite frecvente.

Bessie și apriga domnișoară Abbot mă lăsară ținută pe o sofa scundă lângă căminul de marmură. Patul se înălța în fața mea; în dreapta era dulapul înalt, întunecat, cu luciul mat al tăbliilor tulburat de reflexe stinse; în stânga, ferestrele cu geamuri mate; între ele o oglindă mare răsfrângea pustia măreție a camerei și a patului. Nu eram de loc sigură dacă ușa fusese încuiată și, de cum îndrăznii să mă mișc, mă ridicai, vrând să mă încredințez. Vai! niciodată vreo temniță n-a fost mai bine închisă. Întorcându-mă, fui silită să trec prin fața oglinzii. Privirea mea fascinată se cufundă fără voie în adâncul ei. În abisul imaginar totul era mai rece, mai întunecat decât în realitate, și ciudata, mica ființă care mă privea cu fața ei palidă, cu brațele desprinzându-se din umbră, cu ochii strălucitori de teamă și frământându-se în odaia aceea, unde totul era neclintit, îmi făcu deodată impresia unui duh, mi se păru ca o nălucă mică, jumătate zână, jumătate spiriduș, despre care Bessie ne povestea seara, și pe care ne-o înfățișa ieșind din văi singuratic, mlăștinoase, năpădite de ferigi, spre a se arăta privirii călătorilor întârziați. M-am întors la locul meu.

Toate superstițiile pe care le cunoșteam începură să mi se strecoare în minte, dar clipa izbânzii lor depline nu venise încă. Sângele tot îmi mai încălzea vinele, furia roabei răzvrătită încă mă mai stăpânea cu puterea ei grozavă. Înainte de a mă lăsa abătută de spaima prezentului, trebuia să încetinesc goana înspre trecut a amintirilor.

Asuprirea sălbatică a lui John Reed, trufașa nepăsare a surorilor lui,

dușmănia mamei lor, părtinirea servitorilor îmi întunecau mintea, ca niște murdării azvârlite într-o fântână tulbure. De ce trebuia să sufăr întruna? De ce se purtau fără încetare disprețuitor cu mine? Pentru ce vină eram osândită fără nădejde de izbăvire? De ce nu puteam să plec niciodată? De ce zadarnic aș fi încercat să câștig bunăvoința cuiva? Eliza, deși încăpățânată și egoistă, era respectată. Georgiana, răsfățată, pizmașă, obraznică, certăreată, era tratată cu îngăduință de toată lumea. Frumusețea ei, obrajii trandafirii, cârlionții de aur păreau să încante pe toți cei ce o priveau și să-i răscumpere greșelile. John nu era niciodată contrazis, nici pedepsit, cu toate că sucea gâtul porumbeilor, omora pâlmașii, asmuțea dulăii împotriva oilor, despuia de roade vițele din sere și rupea mugurii plantelor rare; îi zicea „zgrițuroaică” chiar mamei sale; îi reproșa că are pielea smolită, cum o avea și el; nu ținea de loc seama de dorințele ei și nu arareori îi rupea ori îi păta rochiile de mătase și, totuși, ea îl numea „scumpul meu odor”. Eu nu îndrăzneam să fac nici o singură greșală, mă străduiam să-mi îndeplinesc îndatoririle, dar cu toate astea, de dimineața până seara mi se spunea că sunt rea și nesuferită, morocănoasă și plină de ascunzișuri..

Capul mă durea încă și-mi sângera de lovitura pe care o promisem. Nimeni nu-l muștrase pe John pentru că mă lovisse fără milă. Însă pentru că mă împotravisem lui, ca să mă feresc de altă sălbăticie, mă împovărau toți cu osândeile lor.

„Nedreptate! Nedreptate!” striga mintea mea ațâțată de imboldul dureros al unei energii precoce, dar trecătoare. Ceea ce era în mine tărie de caracter, stârnită de tot ce se petrecea în juru-mi, mă făcea să visez la cele mai ciudate mijloace menite să mă scape de asuprairea aceasta de nesuferit; mă gândeam să fug, sau, dacă n-oi putea fugi, să nu mănânc nimic, să mor de foame.

Ce jale în sufletul meu în acea după-amiază posomorâtă! Cât de tulburată mi-era mintea și cât de răzvrătită inima! Totuși, în ce beznă de neștiință se desfășura acea luptă! Nu puteam răspunde la această neîncetată întrebare a ființei mele lăuntrice: de ce eram sortită să sufăr așa? Acum, după ce au trecut mulți ani – nu voi spune câți – toate acestea mi se par limpezi.

La Gateshead Hall eram un element discordant. Acolo nu semănam cu nimeni; nu mă puteam potrivi de fel cu doamna Reed, cu copiii ei sau cu slugile la care ținea ea mai mult. E adevărat că dacă ei nu mă iubeau, nici eu nu-i iubeam mai mult. Nu erau siliți să arate dragoste unei ființe care nu putea iubi pe nici unul dintr-înșii, o ființă străină care se deosebea de ei prin fire, înțelegere și porniri; o ființă nefolositoare, care nu era în stare să le servească interesele sau să le sporească plăcerile; o ființă dăunătoare, ce căuta să păstreze în ea sămânța răzvrătirii împotriva purtării lor și un dispreț neînduplecat față de părerile lor. Știu că, dacă aș fi fost o copilă vioaie, strălucitoare, nepăsătoare, pretențioasă, frumoasă, nebunică, doamna Reed mi-ar fi îndurat mai ușor prezența, cu toate că m-aș fi găsit tot sub stăpânirea ei și tot lipsită de prieteni. Copiii ei mi-ar fi arătat mai mult din acea prietenie ce se vede de obicei între tovarășii de joc – și servitorii ar fi fost mai puțin porniți să facă din mine țapul lor ispășitor.

Lumina zilei începea să scadă în odaia roșie. Trecuse de ora patru și norii care acopereau cerul trebuiau să aducă în curând un amurg

posomorât. Auzeam ploaia bătând mereu în geamurile scării și vântul urlând în desişul dindărătul holului. Încetul cu încetul mă făcui rece ca piatra și pierdui tot curajul. Obişnuita mea umilință, îndoiala, descurajarea omului părăsit căzură ca ploaia rece pe cenuşa caldă încă a mâniei mele stinse. Toți spuneau că aveam porniri rele și poate era adevărat: nu plăsmuisem eu oare gândul de a mă lăsa să mor de foame? Asta ar fi fost cu siguranță o crimă. Și eram oare pregătită să mor? O, cripta de sub altarul bisericii din Gateshead era un liman ademenitor! Mi se spusese că domnul Reed era înmormântat acolo. Gândurile îmi aduseseră astfel în minte chipul mortului; începui să stărui asupra acestei imagini cu o spaimă crescândă. Nu puteam să mi-l amintesc, dar știam că-mi fusese unchi, fratele mamei, că mă luase la el când rămăsese o biată orfană și în ultimele sale clipe ceruse doamnei Reed să-i promită că voi fi crescută ca și copiii lor. Doamna Reed credea fără îndoială că și-a ținut cuvântul și aș spune chiar că și l-a ținut, atât cât îi îngăduia firea. Cum ar fi putut să mă vadă cu încântare, încalcând drepturile copiilor săi, pe mine, care, după moartea soțului ei, nu eram prin nimic legată de dânsa? Trebuie să-i fi fost tare neplăcut că se legase printr-un jurământ silit să fie mama unei copile pe care nu o putea iubi și să-și vadă astfel viața de familie în permanență stingherită de o străină a cărei prezență nu era nimănui plăcută.

Un gând ciudat miji în mintea mea. Nu mă îndoiam – nu mă îndoisem niciodată – că, dacă domnul Reed ar fi trăit, s-ar fi purtat bine cu mine, iar acum, pe când priveam patul acoperit cu pătura albă, pereții cuprinși încetul cu încetul de umbra nopții și-mi îndreptam, din când în când, privirea fascinată spre oglinda ce nu mai reflecta decât contururi întunecate, începui să-mi amintesc ce auzisem spunându-se despre morții care, tulburați în morminte prin călcarea ultimelor lor dorinți, se întorc pe pământ spre a pedepsi pe cei ce-și calcă jurământul și a răzbuna pe cel obijduit. Mă gândeam că duhul domnului Reed, hărțuit de suferințele copilului surorii sale, își va părăsi poate lăcașul, fie c-ar fi sub bolțile bisericii, fie în lumea necunoscută a morților și se va ivi în fața mea în acea odaie. Îmi ștersei lacrimile și-mi înăbușii suspinele, temându-mă ca nu cumva semnele unei dureri prea puternice să trezească un glas supranatural care să mă mângâie, sau să facă să iasă din beznă vreun chip înconjurat de aureolă care să se aplece spre mine cu o milă ciudată. Simțeam că aceste lucruri, atât de alinătoare în poveste, ar fi grozave dacă s-ar înfăptui. Mă silii din răspuț să înlătur acest gând și să fiu tare. Scuturându-mi părul de pe ochi, mi-am înălțat capul și am încercat să privesc curajoasă în jurul meu.

În clipa aceea, o lumină se prelinse de-a lungul peretelui. Mă întrebam dacă nu era o rază de lună strecurată printre jaluzele. Nu, razele lunii erau neclintite: fâșia de lumină se clătina. Pe când priveam, lumina alunecă pe tavan și prinse să tremure deasupra capului meu. Azi sunt gata să cred că această fâșie de lumină era flacăra unui felinar purtat de cineva care trecea pe pajiște: dar atunci, simțind spaima cuprinzându-mi inima și biciuindu-mi nervii, luai acea rază țâșnită fugăr drept vestitorul unei vedenii venite de pe celălalt tărâm. Inima îmi bătea cu putere, capul îmi ardea. Un sunet ce semăna eu un fâlfâit de aripi ajunse până la urechile mele. Lângă mine părea că se află ceva... Simțeam ca o apăsare pe piept, și mă-năbușeam; nu mai putui îndura... Mă năpustii la ușă, scuturai clanța cu o stăruință

deznădăjduită. Auzii pași alergând înspre odaia mea. Cheia fu răsucită în broască. Bessie și domnișoara Abbot intrară.

— Ți-e rău, domnișoară Eyre? întrebă Bessie.

— Ce zgomot îngrozitor! M-a cuprins spaima, exclamă domnișoara Abbot.

— Luați-mă! Lăsați-mă să mă duc în odaia copiilor, strigai.

— De ce? Te-ai lovit? Ai văzut ceva? întrebă din nou Bessie.

— Oh! Am văzut o lumină și am crezut că o să vină o stafie.

O apucasem pe Bessie de mână și ea nu și-o retrase.

— Ai strigat fără nici un rost, spuse domnișoara Abbot cu un fel de scârbă. Și ce zbierete! Ar putea fi iertată dacă ar fi suferit mai mult, dar voia numai să venim încoa'. Cunosc eu prefăcătoriile ei viclene.

— Ce înseamnă toate astea? întrebă un glas autoritar, și doamna Reed sosi pe coridor. Boneta îi flutura și mersul grăbit făcea să-i foșnească rochia. Bessie și Abbot, mi se pare că v-am poruncit s-o lăsați pe Jane în odaie până când voi veni s-o iau eu.

— Domnișoara Jane striga așa de tare! îndrăzni Bessie.

— Lăsați-o! Haide, fetițo, n-o mai ține pe Bessie de mână. Fii sigură că nu vei izbuti prin tertipuri de astea. Disprețuiesc prefăcătoria, mai ales la copii, și e de datoria mea să-ți dovedesc că prin șiretenie nu vei dobândi niciodată nimic. Vei sta aici o oră mai mult și-ți vei recăpăta libertatea numai cu condiția unei supuneri și liniști desăvârșite.

— Oh! mătușă! Fie-ți milă de mine! Iartă-mă! Nu mai pot îndura; pedepsește-mă altfel! Am să mor aici...

— Taci! Înverșunarea asta îmi face greață!

Și fără îndoială că așa simțea. Mă socotea o comediană precocă; credea, cu toată sinceritatea, că sunt o ființă în care se găseau amestecate patimi aprinse, un spirit josnic și o fățarnicie primejdioasă.

Bessie și Abbot ieșiră din odaie. Doamna Reed, scoasă din răbdări de spaima și lacrimile mele, mă îmbrânci, zorită, înăuntru și mă închise, fură să spună măcar un cuvânt. O auzii plecând. Cred că am avut atunci o stare de leșin, căci nu-mi amintesc ce a urmat.

CAPITOLUL III

Când mi-am venit în fire mi s-a părut că am scăpat dintr-un vis îngrozitor și că văd o lumină roșie, vârgată de dungi negre și groase. Am auzit glasuri ce vorbeau în șoaptă, de parcă ar fi fost vătuite de murmurul vântului sau al ploii. Frământarea, nesiguranța și mai ales spaima m-au zăpăcit de tot. După puțin timp, simții pe cineva apropiindu-se de mine, ridicându-mă și asezându-mă într-o poziție mai comodă; nimeni nu se purtase până atunci față de mine cu atâta duioșie. Mi-am rezemat capul de o pernă sau de un braț și m-am simțit bine.

Cinci minute după aceea, buimăceala se risipise. Îmi dădui bine seama că eram culcată în patul meu și că lumina roșie venea de la foc. Se lăsase noaptea, o lumânare ardea pe masă. Bessie stătea în picioare, la marginea patului și ținea în mână un vas plin cu apă, iar un domn, așezat pe un scaun lângă perna mea, se apleca spre mine.

Simții o ușurare nespūsă, o alinătoare certitudine că eram ocrotită și în siguranță, când observai că în odaie se afla un necunoscut, un străin care nu locuia la Gateshead și nu făcea parte din familia doamnei Reed. Luându-mi ochii de la Bessie (cu toate că prezența ei era pentru mine era mai puțin supărătoare decât a domnișoarei Abbot, de pildă) am cercetat fața străinului. L-am recunoscut: era domnul Lloyd, farmacistul. Doamna Reed îl chema câteodată, când se îmbolnăveau servitorii; pentru ea și pentru copii chema un doctor.

— Știi cine sunt? mă întrebă domnul Lloyd.

I-am rostit numele și i-am dat mâna. El a luat-o și mi-a spus zâmbind:

— În scurt timp, totul o să fie bine. Pe urmă îmi așeză încet capul pe pernă și adresându-se lui Bessie, îi spuse să vegheze cu multă grijă să nu fiu stingherită în timpul nopții. După ce mai dădu câteva îndrumări, lăsând a se înțelege că va reveni a doua zi, plecă, spre marea mea părere de rău. Mă simțeam așa de ocrotită, așa de îngrijită, cât statea el pe scaun la căpătâiul meu! Când închise ușa, pentru mine odaia se întunecă, rămăsei iar abătută și mă copleşii o mahnire de nespūs.

— Simți nevoia să dormi, domnișoară? întrebă Bessie aproape cu blândețe.

Abia dacă îndrăzneam să răspund, căci mă temeam că următoarele cuvinte vor fi prea aspre.

— O să încerc.

— Dorești să bei ceva, sau crezi că ai putea să mănânci?

— Nu, Bessie, mulțumesc.

— Atunci mă duc să mă culc, căci e trecut de miezul nopții; dar poți să mă chemi, dacă ai nevoie de ceva peste noapte.

Ce minunat de îndatoritoare era! Îmi dădu curaj să-i pun o întrebare.

— Bessie, ce-i cu mine? Sunt bolnavă?

— Cred că de atâta plâns ai leșinat în odaia roșie. În curând o să te simți mai bine, fără îndoială.

Bessie trecu alături, în odaia fetei din casă și o auzii spunând:

— Sarah, hai să dormi cu mine în odaia copiilor. Pentru nimic în lume nu vreau să rămân singură noaptea cu copilul ăsta nenorocit. Ar putea să moară! Criza pe care a avut-o e așa de ciudată. O fi văzut de bună seamă ceva. Doamna e prea aspră.

Sarah se întoarse cu Bessie. Se culcară amândouă. Le-am auzit șoptind vreo jumătate de ceas înainte de a adormi. Prinsei câteva cuvinte din convorbire și ghicii subiectul.

„O formă îmbrăcată în alb a trecut prin fața ei și a pierit... Un câine mare, negru venea din urmă... Trei lovituri puternice la ușa odăii... O lumină în cimitir, chiar deasupra mormântului fiului său...”

La urmă adormiră amândouă; focul și lumânarea se stinseră. Petrecui noaptea într-o veghe plină de teamă; urechile, ochii, mintea îmi erau deopotrivă încordate de spaimă, una din acele spaime pe care numai copiii le pot simți.

Întâmplarea aceasta din odaia roșie n-a fost urmată de nici o boală lungă sau serioasă. Totuși nervii îmi fură zdruncinați și urmările le simt încă și azi. Da, doamnă Reed, datorită dumilale am îndurat chinurile dureroase ale multor spaime; dar trebuie să te iert, căci nu știai ce faci; credeai că

dezrădăcinezi numai apucăturile mele rele, când, de fapt, îmi sfărâmai corzile inimii.

A doua zi, către prânz, m-am sculat, m-am spălat și după ce m-am învelit într-un șal m-am așezat lângă cămin. Mă simțeam slabă și sleită; dar suferința mea cea mai mare venea de la o mâhnire de nespus ce mă făcea să plâng pe înfundate: de-abia îmi ștergeam o picătură sărată de pe obraz, că altele urmau. Și totuși – gândeam – ar fi trebuit să fiu fericită, căci nimeni din familia Reed nu era de față: toți copiii plecaseră cu trăsura, cu mama lor. Abbot cosea și ea în altă odaie, iar Bessie, care intra și ieșea să rânduiască sertarele și să aranjeze jucăriile, îmi vorbea din când în când cu o blândețe neobișnuită. Trebuia să mă cred în rai, obișnuită cum eram cu o viață de muștrări neîncetate, de străduinți nerăsplătite; dar nervii îmi fuseseră atât de zdruncinați, încât liniștea nu mai avea putere de a-i potoli și nici o plăcere nu mai putea trezi în ei o senzație agreabilă.

Bessie coborî în bucătărie și-mi aduse o bucată de tort pe o farfurie de porțelan pictată în culori strălucitoare, pe care se vedea o pasăre a paradisului așezată pe o cunună de zorele și de boboci de trandafiri. Farfuria aceea trezise în mine o admirație înflăcărată; cerusem, deseori, să mi se îngăduie să o văd mai de aproape, dar până atunci n-am fost socotită vrednică de acest batir; iar acum acel porțelan prețios sta pe genunchii mei și eram îndemnată, prietenește, să mănânc prăjitura, dar era zadarnic! Venea prea târziu, ca aproape toate favorurile mult timp dorite și deseori refuzate! N-am putut mânca torta. Penele păsărilor și culorile florilor mi se păreau ciudat de șterse, fără viață. Pusei deoparte farfuria și torta. Bessie mă întrebă dacă vreau o carte. Acest cuvânt avu darul de a mă trezi în mod trecător și o rugai să aducă din bibliotecă *Călătoriile lui Gulliver*. Citisem și recitisem, cu o plăcere veșnic nouă, acest volum. Luam întâmplările cuprinse acolo drept fapte adevărate și ele-mi trezeau un interes mai adânc decât povestirile cu zâne, căci după ce căutasem în zadar zânele printre frunze, în corolele clopoțelilor, sub ciuperci, prin iederile care acopereau zidurile vechi, mă resemnasem la gândul trist că ele părăsiseră Anglia spre a se adăposti în vreo țară unde pădurile erau mai sălbatice și mai dese, iar populația mai rară.

În schimb Lilliput și Brobdingnag se aflau, după părerea mea, în vreun colț al pământului și nu mă îndoiam că va veni o zi când voi putea face o călătorie lungă și voi vedea cu ochii mei câmpiile mici, casele și arborii, micul popor, vacile minuscule, oile și păsările unuia dintre regate – sau holdele înalte cât pădurile, dulăii nespus de mari, pisicile îngrozitoare, oamenii și femeile înalte cât turnurile, ale celuiilalt. Totuși, când am avut în mână acel volum drag, când începui să-l răsfoiesc pagină cu pagină, căutând în minunatele sale gravuri farmecul pe care-l găsisem totdeauna în ele, totul mi se păru întunecat și trist: uriașii nu mai erau de cât stafii jigărite; pigmeii, spiriduși de temut și răufăcători; Gulliver, un călător deznădăjduit, rătăcit în acele ținuturi îngrozitoare și primejdioase. Închisei cartea, căci nu mai aveam poftă de citit și o pusei pe masă, lângă torta din care nu gustasem. Bessie sfârșise de măturat și dereticat odaia, iar după ce se spălă pe mâini, deschise un sertar plin de mătăsuri și atlazuri strălucitoare și începu să facă o pălărie nouă pentru păpușa Georgiane. În timp ce lucra, cânta:

*„Pe vremea când pribegeam ca tiranii.
Ce mult e de-atunci...”*

Auzisem deseori acest cântec și totdeauna îmi făcuse mare plăcere, căci Bessie avea glas dulce, sau cei puțin așa mi se părea mie. Dar acum, deși vocea îi era tot dulce, melodia îmi apărea de o tristețe neînchipuită. Câteodată, cu gândul la lucrul ei, cânta foarte încet, târăgănat, refrenul, iar cuvintele: *„Ce mult e de-atunci”* reveneau totdeauna asemenea celei mai triste cadențe a unui marș funebru. Bessie trecu la altă baladă, de astăa dată cu adevărat tristă:

*...Trup ostenit, picioarele-s o rană.
Drumul e lung, munții pierduți în fum;
Amurgul cu posomorâtă geană
Orfanului sărman îi cade-n drum.*

*Simt cum mă sfâșie surghiun și plângeri,
Tot printre stânci, prin mlaștina ascunsă
Au inimi aspre oamenii; voi, Îngeri
Orfanului îi sunteți călăuză.*

*Doar vântul serii liniștit adie,
Senin e cerul, stelele-s ivite;
În mila lui doar Dumnezeu mă știe,
Căci el e al orfanilor părinte.*

*Chiar dac-ar fi și-n mlaștini aș rămâne,
Și împăcat îmi voi primi destinul.
Tatăl din cer va fi mereu cu mine,
Și îi va da orfanului alinul,*

*Acesta-i gândul ce mă-mbărbătează.
Deși părinții mei sunt azi morminte.
Cămin mi-e cerul, el îmi stă de pază,
Căci Domnul e-al orfanului părinte.”*

— Haide, domnișoară Jane, nu mai plânge! exclamă Bessie, când sfârși. Era ca și cum ar fi spus focului: „Nu arde!” Dar cum ar fi putut ca ghici că eram pradă unei suferințe bolnăvicioase? Domnul Lloyd se întoarse dimineața.

— Ei, ce! Te-ai și sculat? spuse el intrând. Ei, Bessie, cum se simte? Bessie răspunse că-mi merge foarte bine.

— Atunci ar trebui să fie mai veselă... Vino încoa', domnișoară Jane. Te cheamă Jane, nu-i așa?

— Da, domnule, Jane Eyre.

— Ei, dar ai plâns, domnișoară Jane Eyre! Poți să-mi spui și mie de ce? Ai vreun necaz?

— Nu, domnule.

— Plânge fără îndoială pentru că nu s-a putut duce cu doamna, cu trăsura, interveni Bessie.

— Oh, nu! E prea mare pentru o asemenea copilărie. La fel socoteam și eu și, jignită de o astfel de învinuire, am răspuns iute:

— Niciodată n-am plâns pentru un lucru atât de neînsemnat; nu pot suferi să merg cu trăsura. Plâng pentru că sunt nenorocită.

— Oh, domnișoară, ce rușine! exclamă Bessie. Farmacistul cel bun păru cam încurcat. Mă aflu în fața lui și el mă privi stăruitor. Ochii îi erau cenușii, mici și nu prea strălucitori, dar acum cred că mi s-ar părea pătrunzători. Avea trăsături aspre, însă chipul lui exprima bunătate. După ce mă privi pe îndelete, mă întrebă:

— Ce ți s-a întâmplat ieri de te-ai îmbolnăvit?

— A căzut, zise Bessie, amestecându-se din nou.

— A căzut. Iar ca un copilăș! Dar ce, la vârsta ei nu știe să meargă? Trebuie să aibă opt sau nouă ani.

— M-a lovit și m-a trântit jos! fu explicația neocolită smulsă de un alt acces dureros de mândrie jignită. Dar nu de asta m-am îmbolnăvit, adăugai, pe când domnul Lloyd lua o priză de tabac.

În vreme ce-și punea tabachera la loc în buzunarul hainei, clopotul sună pentru masa slugilor. El știe ce înseamnă acel sunet de clopot.

— E pentru dumneata, Bessie, spuse farmacistul întorcându-se spre bună. Poți să cobori; până te întorci, eu am să citesc ceva domnișoarei Jane.

Bessie ar fi vrut să rămână, dar fu silită să plece, căci știa că punctualitatea la mese era o datorie care la Gateshead Hali nu se putea încălca.

— Dacă nu te-ai îmbolnăvit din cauza căzăturii, atunci de ce? urmă domnul Lloyd, după ce plecă Bessie.

— Am fost închisă singură într-o odaie, unde noaptea umblă o stafie.

Văzui pe domnul Lloyd zâmbind și încruntând sprâncenele totodată.

— O stafie? spuse el. Ei bine, dacă ți-e frică de umbre, nu ești totuși decât un copil.

— Da, urmai eu, mă tem de stafia domnului Reed. A murit în odaia aceea și acolo a și fost așezat pe catafalc. Nici Bessie, nici nimeni altcineva nu intră noaptea acolo, dacă nu-i silit, și a fost o cruzime să mă închidă acolo singură, fără o lumânare, o cruzime pe care cred că n-o voi uita niciodată.

— Ce prostie! Și pentru asta te simți atât de nefericită? Ți-e frică acum, în plină zi?

— Nu, dar peste puțin o să se facă iar noapte. Și, de altfel, sunt nefericită, foarte nefericită și din alte pricini.

— Care? Spune-mi câteva din ele.

Cum aș fi dorit să pot răspunde pe larg la această întrebare, dar îmi venea așa de greu. Copiii simt, dar nu-și pot analiza sentimentele și dacă ajung să facă această analiză în sinea lor, izbutesc doar parțial și n-o pot exprima prin cuvinte. Temându-mă, totuși, să nu pierd acest prim și unic prilej de a-mi alina mâhnirea, spunând ce aveam pe inimă, după o clipă de tulburare dădui acest răspuns scurt, dar adevărat:

— Mai întâi n-am nici tată, nici mamă, nici frate, nici soră.

— Ai o mătușă și veri, care sunt buni cu dumneata. Am făcut iar o pauză, am rostit cu glas tremurat:

— John Reed m-a bătut și mătușă m-a închis în camera roșie.

Domnul Llody priză a doua oară.

— Castelul Gateshead nu ți se pare foarte frumos? mă întrebă el. Și nu ești recunoscătoare că poți să stai într-o astfel de locuință?

— Nu-i casa mea, domnule, și domnișoara Abbot spune că am chiar mai puține drepturi decât o slugă.

— Haida-de! Doar nu ești așa de proastă să vrei să părăsești o locuință atât de frumoasă!

— Dacă aș putea să mă duc oriunde, aș fi fericită s-o părăsesc; dar nu pot, câtă vreme încă sunt copil.

— Poate, cine știe! Afară de doamna Reed, ai alte rude?

— Nu cred, domnule.

— Nici una din partea tatălui dumitale?

— Nu știu; am întrebat o dată pe mătușa Reed și mi-a spus că se poate să am niște rude sărace cu numele Eyre, dar că nu știe nimic despre ele.

— Dacă ai avea, ai vrea să te duci la ele?

Mă gândii. Oamenilor mari sărăcia li se pare un lucru dureros, iar copiilor cu atât mai mult. Ei nu-și pot da seama ce este o sărăcie harnică, muncitoare și respectabilă; cuvântul nu le amintește decât de haine jerpelite, de lipsa de hrană, de cămin fără foc, de obiceiuri grosolane și vicii înjositoare; pentru mine sărăcia era sinonimă cu degradarea.

— Nu, răspunsei eu, n-aș vrea să trăiesc printre săraci.

— Nici chiar dacă ar fi buni cu dumneata?

Clătina din cap; nu puteam pricepe cum ar avea săracii cu ce să fie buni; apoi, să învăț a vorbi ea ei, să capăt obiceiurile, să rămân o incultă, să cresc ca una dintre acele femei nenorocite pe care le vedeam câteodată hrănindu-și copiii sau spălându-le hăinuțele la porțile caselor din sat? Nu mă simțeam destul de curajoasă ca să plătesc libertatea cu prețul renunțării la casta mea.

— Dar rudele dumitale sunt atât de sărace? Sunt muncitori?

— Nn știu; mătușa zice că, dacă am rude, trebuie să fie niște cerșetori și eu nu vreau să cerșesc.

— Ai vrea să mergi la școală?

Chibzuii din nou. Nu prea știam ce-i o școală. Bessie îmi vorbise ca despre o casă unde fetele ședeau în bănci de lemn, în fața unei mese mari și unde li se cerea să fie cât mai blânde și ordonate. John Reed își ura școala și-și bătea joc de profesor, dar gusturile lui John Reed nu puteau sluji ca model gusturilor mele. Dacă amănuntele pe care mi le dăduse Bessie – amănunte aflate de la fetele dintr-o casă unde servise înainte de a veni la Gateshead – erau cam înspăimântătoare, mă atrăgea în schimb învățătura căpătată de fetele acelea. Bessie îmi lăuda peisajele minunate și florile frumoase pictate de ele; apoi fetele știau să cânte romanțe, să joace piese, să brodeze pungulițe, să traducă din cărțile franțuzești. Ascultând-o pe Bessie, simțeam trezindu-se în mine râvna de a le întrece. De altfel, școala mi-ar schimba viața pe de-a-ntregul, ar însemna să fac o călătorie lungă și m-aș îndepărta cu totul de cei din castel; în sfârșit, ar fi începutul unei vieți noi.

— Asta-i, mi-ar plăcea mult să merg la școală, răspunsei eu drept încheiere a chibzuielilor.

— Așa, bine! Cine știe ce se poate întâmpla? spuse domnul Lloyd, sculându-se. Acestui copil i-ar trebui o schimbare de aer și de mediu,

adăugă el, ca pentru sine; nervii-i sunt obosiți.

Bessie se întoarse. În aceeași clipă, se auzi în curte trăsura doamnei Reed.

— E stăpâna dumitale, Bessie? întrebă domnul Lloyd. Aș vrea să-i vorbesc înainte de a pleca.

Bessie îl pofti în sufragerie și o luă înainte, să-i arate drumul. În întrevederea care urmă între el și doamna Reed, eu socotesc că, după cele petrecute mai târziu, farmacistul a sfătuit-o să mă trimită la școală. Sfatul fu primit îndată, căci în aceeași seară Abbot și Bessie veniră în odaia copiilor și, crezându-mă adormită, vorbiră despre acest lucru. „Doamna, spunea Abbot, e mulțumită că scapă de copilul ăsta supărăcios și năravit, care pare că totdeauna spionează pe toată lumea sau pune la cale vreun complot.”

Eu cred că Abbot mă socotea un fel de Guy Fawkes¹.

Cu același prilej, din convorbirea dintre Abbot și Bessie aflai pentru întâia oară că tata fusese un pastor sărac; mama se măritase cu el fără încuviințarea rudelor, care socoteau această căsătorie ca nepotrivită pentru dânsa. Bunicul meu, Reed, supărat de neascultarea mamei, nu-i dăduse nici un ban. După un an de căsătorie, tata căzu bolnav de tifos. Se molipsise pe când vizita pe săracii dintr-un mare oraș cu fabrici în care își avea parohia și unde bântuia această molimă. Mama se îmbolnăvi și ea îngrijindu-l și amândoi muriră în răstimp de o lună.

Bessie, după ce auzi povestirea, oftă și zise:

— Biata domnișoară Jane, e de compătimit, Abbot!

— Da, răspunse Abbot: dacă ar fi un copil cuminte și frumos ți-ar fi milă văzând cât e de părăsit; dar cine să se uite la un brotac?

— Așa e, spuse Bessie șovăind. Oricum, sigur e că o frumusețe ca domnișoara Georgiana te-ar mișca mai mult, dacă s-ar afla în aceeași stare.

— Da, exclamă zeloasa domnișoară Abbot, mie-mi place grozav domnișoara Georgiana. Micuță scumpă! cu ochii ei albaștri, bucle lungi și obrăjorii așa de gingași, parcă ar fi de cadră! Bessie, am poftă să mănânc din iepure la cină.

— Și eu, cu puțină ceapă prăjită. Hai să coborâm.

Și plecară.

CAPITOLUL IV

După convorbirea avută cu domnul Lloyd și după discuția dintre Bessie și Abbot, pe care am relatat-o mai sus, nădejdea într-o apropiată schimbare a situației mele devenise îndeajuns de mare pentru a-mi trezi dorința de a mă însănătoși. Doream însănătoșirea și o așteptam în liniște, dar totul rămânea ca mai înainte. Zilele și săptămânile treceau, mă înzdrăvenisem și totuși nu se mai pomenea nimic despre ceea ce mă interesa așa de mult. Doamna Reed arunca uneori câte o privire aspră asupra mea, dar rareori îmi

¹ Unul din conducătorii așa-zisului „complot al prafului de pușcă”, îndreptat împotriva regelui Iacob I al Angliei.

vorbea: de când cu boala mea, trăsesse o linie de separație mai accentuată ca oricând între mine și propriii ei copii. Dormeam singură într-un mic iatac. Eram condamnată să mănânc singură, îmi petreceam tot timpul în odaia copiilor, pe când verii mei ședeau în salon. Mătușa nu lăsa, cu toate acestea, să-i scape vreun cuvânt despre trimiterea mea la școală. Aveam, totuși, certitudinea instinctivă că nu mă va mai suferi mult timp sub același acoperământ, căci privirea ei, atunci când cădea asupra-mi, trăda o dușmănie adâncă și nepotolită.

Eliza și Georgiana, urmând desigur îndrumările ce li se dăduseră, îmi vorbeau cât puteau mai puțin. John se strâmba la mine de câte ori mă întâlnea. Într-o zi încercă să mă bată dar numaidecât mă împotrivi, mânată de același simțământ de mânie adâncă și revoltă deznădăjduită ce mă mai cuprinsese o dată, așa încât socoti că-i mai cuminte să mă lase în pace. Se îndepărtă, amenințându-mă și strigând că i-am rupt nasul. Într-adevăr, lovisem acea parte proeminentă a obrazului său cu toată tăria de care fusese în stare pumnul meu; când îl văzui speriat, fie de lovitură, fie de privirea mea, simții o arzătoare dorință să mă folosesc de avantajul câștigat și să-l învăț minte, dar el și ajunsese la maică-sa. Îl auzeam spunându-i pe ton plângăreț că „scârboasa” de Jane Eyre se repezise la el ca o pisică turbată. Maică-sa îl întrerupse cu asprime:

— Nu-mi mai vorbi despre creatura asta. John. Ți-am spus să nu te mai apropii de ea: nu merită s-o iei în seamă și nu vreau să te mai văd nici pe tine, nici pe surorile tale jucându-vă cu ea.

Eram foarte aproape și mă sprijineam de balustrada scării. Strigai deodată fără să mă mai gândesc la ce spuneam:

— Da ei nu sunt vrednici să se joace cu mine!

Doamna Reed era o femeie destul de grasă, dar auzind aceste vorbe ciudate și îndrăznețe, urcă repede scara. Mă urcă val-vârtej în odaia copiilor și mă îmbrânci lângă patul meu, interzicându-mi să părăsesc locul acela și să mai rostesc vreun cuvânt în tot restul zilei.

— Ce-ar zice unchiul Reed, dacă ar fi aici? întrebai eu aproape fără voie.

Spun fără voie, căci cuvintele acelea le rostea gura mea fără ca mintea să fi voit să le spună. Era în mine o putere care vorbea și căreia eu nu mă puteam împotrivi.

— Cum? exclamă doamna Reed, aproape șoptit.

Ochii verzi, de obicei reci și stăpâniți, se tulburară și căpătară o expresie de teamă: luă mâna de pe brațul meu, părând că se îndoiește dacă sunt copil sau nălucă. Intrasem în horă, trebuia să joc.

— Unchiul Reed e în cer, urmai eu; el vede tot ce faci și ce gândești; tata și mama văd și ei și știu că mă ții închisă toată ziua și că-mi dorești moartea.

Doamna Reed își reveni curând. Mă zgâlțâi cu putere și, după ce mă trase zdravăn de urechi, plecă fără să mai spună vreun cuvânt.

Bessie mă mai dăscăli vreme de un ceas; îmi dovedi că eram cea mai rea și cea mai părăsită fată care a locuit vreodată sub un acoperiș. Eram ispitită s-o cred, fiindcă nu simțeam în inima mea decât porniri rele.

Trecu noiembrie, decembrie și jumătate din ianuarie. Crăciunul și Anul nou se sărbătoriră la Gateshead cu veselie obișnuită; s-au schimbat daruri și s-au dat ospete. Eu eram, firește, înlăturată de la aceste bucurii. Partea

mea de veselie era să fiu de față, în fiecare zi, la găteala Elizei și Georgianeii, să le văd coborând în salon cu rochiile lor de muselină ușoară, cu eșarfele lor stacojii și cu părul lor inelat cu grijă; să pândesc apoi vânzoleala valeților, să ascult sunetul pianului și al harpei, clinchetul de pahare și de porțelanuri, în clipa când se aduceau în salon gustările. Când se deschidea ușa, murmurul întretăiat al convorbirilor ajungea până la mine. Dacă îndeletnicirea asta mă obosea, plecam de la scară, ca să intru în pustia și tăcuta odaie a copiilor. Acolo, deși cam tristă, nu mă simțeam totuși nefericită. La drept vorbind, *nu* aveam nici cea mai mică dorință să mă aflu în societate, căci în societate eram foarte arareori luată în seamă. Dacă Bessie ar fi fost bună cu mine, aș fi preferat să-mi petrec serile cu ea, decât să stau ceasuri întregi sub privirea cruntă a doamnei Recd, într-o încăpere plină de doamne și domni. Dar Bessie, de îndată ce erau îmbrăcate tinerele ei stăpâne, avea obiceiul să se îndrepte înspre regiunile pline de viață ale bucătăriei sau ale odăii jupănesei, și lua de obicei lampa cu ea: așa că, până în clipa când murea focul, mă așezam lângă cămin cu păpușa pe genunchi, aruncând din când în când câte o privire cercetătoare în juru-mi, spre a mă încredința că afară de mine nu se mai afla nici o nălucă în acea odaie plină de umbre.

Când jarul devenea roșu întunecat, mă dezbrăcăm repede, trăgând cum mă pricepeam de noduri și de șireturi și căutam, în pătucul meu, un adăpost împotriva frigului și a întunericului. În acest pătuc luam de fiecare dată păpușa cu mine. Oamenii au totdeauna nevoie să iubească ceva și, negăsind nici un lucru mai vrednic de dragostea mea, o iubeam din toată inima pe păpușa aceea zdrențăroasă ca o sperietoare de ciori în miniatură. Acum îmi aduc aminte cu mirare de sinceritatea absurdă cu care iubeam acea mică jucărie, ce mi se părea aproape vie și în stare să simtă. Nu puteam adormi fără să învelesc păpușa în cămașa mea de noapte și când o știam acolo, în siguranță și la căldură, eram oarecum fericită, fiindcă o credeam și pe ea mulțumită.

Ceasurile mi se păreau lungi până la plecarea musafirilor. Ascultam pașii lui Bessie pe scară: venea câteodată să ia degetarul sau foarfecă, ori să-mi aducă drept cină o prăjitură sau o plăcintă cu brânză. Dacă începeam să mănânc, se așeza lângă patul meu și, când sfârșeam, îmi așeza păturile și sărutându-mă de două ori îmi spunea: „Noapte bună, domnișoară Jane”. Când se purta astfel, Bessie îmi părea ființa cea mai bună, cea mai frumoasă și cea mai blândă de pe pământ: doream din tot sufletul s-o văd totdeauna așa de bună și de binevoitoare și doream să nu mă certe, să nu-mi mai dea de lucru peste puterile mele cum era de-atâtea ori îndemnată să facă.

Bessie Lee era, cred, o fată vrednică, fiindcă făcea totul cu îndemânare și pesemne că povestea minunat, căci basmele cu care mi-a fermecat copilăria mi-au rămas ca o imagine de neșters. Era și frumoasă, dacă nu mă înșală cumva aducerile-aminte; era o femeie mlădie, cu păr negru, cu ochi de culoare închisă. Îmi amintesc trăsăturile ei fine, culoarea albă și sănătoasă a feței; era însă iute și cu toane. Totuși, deși se arăta nepăsătoare față de principii și față de dreptate, o preferam tuturor celorlalți de la Gateshead Hall.

Ne aflam în 15 ianuarie. Pendula bătuse nouă dimineța. Bessie coborâse la micul dejun: verii mei nu fuseseră încă chemați de doamna

Reed. Eliza își punea pălăria și rochia cea mai călduroasă, și se ducea să dea de mâncare găinilor. Era cea mai plăcută îndeletnicire a ei: dar îi plăcea – nu mai puțin – să vândă ouă menajerei și să strângă banii astfel căpătați. Avea un adevărat talent pentru negustorie și o pronunțată tendință de a strânge bani, care se vădea nu numai prin vânzarea ouălor și a puilor, dar și în îndelungile tocmeli cu grădinarul pentru răsaduri de flori, semințe și puieți. Grădinarul avea poruncă de la doamna Reed să-i cumpere toate roAdèle grădinii pe care dorea ea să le vândă, iar Eliza și-ar fi vândut și părul din cap, dacă ar fi putut scoate vreun câștig frumos din asta. În ce privește banii, la început îi ținea ascunși prin diferite unghere, înveliți în zdrențe sau în bigudiuri vechi, dar unele ascunzători fiind descoperite de servitoare, Eliza se temu că într-o zi va pierde toată comoara și consimți s-o încredințeze mamei sale, cu o dobândă cămătărească de 50 sau 60 la sută, pe care o pretindea necruțător la fiecare trimestru, ținând cu mare grijă, într-o cărțulie, socoteala câștigului.

Georgiana sta pe un scaun înalt în fața unei oglinzi, își împletea în păr flori artificiale și pene ponosite pe care le găsisese într-un dulap din mansardă. În timpul acesta eu îmi făceam patul. Primisem poruncă strictă de la Bessie ca patul să fie gata făcut înainte de înapoierea ei (căci Bessie mă folosea acum adeseori ca pe un fel de ajutoare a ei, punându-mă să curăț odaia și să șterg fotoliile de praf). După ce am întins cuvertura pe pat și am împăturit cămașa de noapte, m-am dus la fereastră, unde zăceau împrăștiate câteva cărți cu poze și jucării. Am vrut să le rânduiesc, dar Georgiana mi-a poruncit cu asprime să-i las în pace lucrurile (fiindcă farfurioarele, ceșcuțele, scaunele acelea mici erau averea ei). Neavând ce face, începui să suflu în florile de gheață ce se prinseseră pe geam și făcui astfel un ochi, prin care priveam afară pământul nemișcat și împietrit de un ger aspru. De la fereastră se zărea locuința portarului și alea pe unde intrau trăsurile, iar după ce topisem de ajuns din frunzișul argintiu de pe geam, văzui deschizându-se porțile. O trăsură intră, îndreptându-se spre casă. O priveam cu nepăsare cum se apropie; veneau adesea trăsuri la Gateshead Hall, dar niciodată nu aduceau musafiri care să mă intereseze. Caleașca se opri în fața ușii. Se auzi sunând și noul-venit fu primit. Cum toate acestea nu-mi spuneau nimic, îmi îndreptai atenția asupra unui prigor flămând, care se așezase și ciripea în ramurile desfrunzite ale unui cireș din fața zidului, sub fereastra mea. Îmi mai rămăsese pâine și lapte de la micul dejun: făcui firimituri dintr-un rest de pâinișoară și încercai să deschid fereastra, vrând să risipesc firimiturile pe marginea ei, când Bessie urcă repede scara și intră în odaie strigând:

— Domnișoară Jane, scoate șorțul. Ce faci aici? Te-ai spălat azi dimineată pe obraz și pe mâini?

Înainte de a răspunde, încercai iar să deschid fereastra, fiindcă țineam să dau eu însămi păsării firimiturile de pâine. Izbutii, aruncai o parte din firimituri pe jos și abia pe ramurile pomului pe urmă. Închizând fereastra, răspunsei liniștită:

— Nu, Bessie, de-abia am terminat de șters praful.

— Ce fetiță săcâitoare și neîngrijită! Ce făceai acolo? Ești roșie, de parcă ai fi făcut vreo poznă. De ce ai deschis fereastra?

Fui cruțată de osteneala de-a mai răspunde, căci Bessie părea prea

zorită ca să mai asculte lămuririle. Mă trase la lavoar, luă săpun, apă și un prosop ordinar și-mi freca fără milă fața și mâinile. Din fericire pentru mine termină repede, apoi îmi netezi părul cu o perie țepoasă, îmi scoase șorțul și împingându-mă pe scară îmi porunci să cobor repede în sufragerie, unde eram așteptată.

Tocmai mă pregăteam să întreb cine m-aștepta și dacă mătușa era jos, dar Bessie și dispăruse, închizând ușa după ea.

Am coborât încet. De aproape trei luni nu mai fusesem chemată la doamna Reed. Închisă atâta timp în odaia copiilor, sufrageria și salonul ajunseseră pentru mine locuri impunătoare în care mi-era teamă să intru.

Ajunsei în antreul gol, în fața ușii sufrageriei. Acolo m-am oprit intimidată și tremurând. Teamă de pedepse nedrepte făcuse din mine o mică ființă bănuitoare și fricoasă. Nu îndrăzneam nici să mă întorc sus în odaia copiilor, nici să pătrund în salon; rămăsei pe loc zece minute, șovăind. Deodată clopotul din sufragerie sună cu putere: *trebuia* să intru.

...Cine m-o fi așteptând? mă întrebam eu în timp ce apăsam cu amândouă mâinile clanța înțepenită care, o clipă sau două, rezistă opintirilor mele. Pe cine voi vedea cu mătușa Reed? Un bărbat sau o femeie? Apăsai din toate puterile pe clanță și ușa se deschise. Înaintai, făcând respectuos o reverență, și privii în jurul meu. Ceva întunecat și lung – un fel de coloană îngustă – îmi atrase privirea. Îmi dădui seama, în cele din urmă, că era un om întunecat, îmbrăcat în negru, care sta în picioare în fața căminului. Capul celui străin ciudat părea o mască înfipă într-o săgeată lungă.

Doamna Reed sta la locul ei obișnuit, lângă foc. Îmi făcu semn să mă apropiu. O ascultai și ea mă prezentă străinului, spunând:

— Iată fetița despre care v-am vorbit.

Străinul întoarse încet capul spre mine și, după ce aținti asupra-mi cercetătorii săi ochi cenușii ce clipeau pe sub genele stufoase, întrebă, pe un ton solemn și cu o voce de bas:

— E micuță, câți ani are?

— Zece ani.

— Așa de mult? întrebă el cu îndoială și mai prelungi cercetarea câteva va minute; pe urmă mi se adresă mie:

— Cum te cheamă, fetiço?

— Jane Eyre, domnule.

Rostind aceste cuvinte, m-am uitat la el. Era foarte mare, dar poate că mi s-a părut așa, fiindcă pe atunci eram eu foarte mică. Avea trăsături prelungi, și mi se părea că de altfel toate celelalte caracteristici ale înfățișării sale îl arătau aspru și fățarnic.

— Ei bine, Jane Eyre, tu ești fetiță cuminte?

Nu puteam răspunde da: toți cei în mijlocul cărora trăiam credeau tocmai dimpotrivă; tăcui deci. Doamna Reed răspunse în locul meu printr-o clătinare din cap plină de înțeles. Adăugă repede:

— Cu cât vom vorbi mai puțin despre asta, cu atât va fi poate mai bine, domnule Brocklehurst.

— Îmi pare rău că aud una ca asta. Trebuie să vorbesc câteva clipe cu ea.

Și, renunțând la poziția sa perpendiculară, se așeză într-un jilț, în fața doamnei Reed.

— Vino încoa', îmi zise.

Pășii peste covoraș; străinul mă aduse drept în fața lui. Acum, când chipurile noastre se aflau la aceeași înălțime, putui să-i văd mai bine fața. Ce nas mare! Și ce gură! Și ce dinți mari, ieșiți în afară!

— Nu-i nimic mai trist decât să vezi un copil rău, urmă el, mai ales o fetiță rea. Știi unde se duc după moarte cei afurișiți?

Răspunsul meu fu prompt și ortodox:

— În iad.

— Și poți să-mi spui ce este iadul?

— Este o prăpastie plină de flăcări.

— Ți-ar place să fii aruncată în acea prăpastie și să stai în vecii vecilor?

— Nu, domnule.

— Și ce trebuie să faci ca să te ferești de-o asemenea soartă?

Mă gândii puțin; de astă dată, auzindu-mi răspunsul, fu ușor să-i găsească slăbiciunea.

— Trebuie să fii sănătoasă și să nu mor.

— Și cum îți poți păstra sănătatea? Copii mai mici decât dumneata pier zilnic. Acu o zi, două, am îngropat un copil numai de cinci ani; dar era bun și sufletul său e acum în cer. Ar trebui să-ți fie teamă că nu s-ar putea spune același lucru despre dumneata, dacă ai fi chemată pe lumea cealaltă.

Neputându-i risipi îndoielile, mi-am pironit ochii la picioarele lui mari și am oftat, dorind să mă aflu la capătul pământului.

— Sper că acest oftat vine din inimă, reluă domnul Brocklehurst, și te căiești că ai necăjit atâta pe nobila dumitale binefăcătoare.

„Binefăcătoare! Binefăcătoare! spusei eu în gându-mi. Toți îi spun doamnei Reed binefăcătorea mea. Dacă este așa, atunci o binefăcătoare este ceva foarte neplăcut.”

— Îți faci rugăciunea dimineața și seara? Își urmă el interogatoriul.

— Da, domnule.

— Citești *Biblia*?

— Câteodată.

— O faci cu plăcere? Îți place s-o citești?

— Îmi plac *Apocalipsul*, cartea lui Daniel, *Facerea*, *Samuel*, câteva fragmente din *Exod* și unele părți din *Regi* și din *Cronici* și îmi plac cărțile lui Iov și a lui Toma.

— Dar *Psalmi*? Sper că-ți plac.

— Nu, domnule.

— Nu? Vai, ce rușine! Eu am un băiețel mai mic decât dumneata, care știe șase psalmi pe dinafară și când e întrebat ce-i place mai mult, să mănânce turtă dulce sau să învețe un verset din psalmi, răspunde: „îmi place mai mult să învăț un verset, pentru că îngerii cântă psalmi și eu vreau să fiu un mic înger pe pământ”. Atunci i se dau două bucăți de turtă, ca răsplată pentru cuvioșia lui.

— Psalmii nu sunt interesanți, spusei eu.

— Asta dovedește că ai un suflet rău. Trebuie să îi ceri lui Dumnezeu să ți-l schimbe, să-ți dea altul nou și curat, să-ți ia inima asta de piatră și să-ți dăruiască una de carne.

Eram să întreb prin ce operație s-ar putea face această schimbare, când interveni doamna Reed poruncindu-mi să stau jos. Apoi luă ea în mână firul

convorbirii:

— După câte îmi amintesc, domnule Brocklehurst, spuse ea, v-am pomenit în scrisoarea mea de acum trei săptămâni că această fetiță n-are tocmai firea și sentimentele pe care le-aș fi dorit eu. Dacă o primești în școala din Lowood, mi-ar face plăcere să li se ceară subdirectoarei și institutoarelor s-o supravegheze îndeaproape și mai presus de orice să se ferească de cusurul ei cel mai mare: pornirea de a minți. Spun toate astea în fața ta, Jane, adăugă ea, ca să nu încerci să amăgești pe domnul Brocklehurst.

Era firesc să mă tem și s-o urăsc pe doamna Reed, căci niciodată nu uita să mă jignească adânc. Niciodată n-am fost fericită când se afla ea de față. Oricâtă silință mi-aș fi dat s-o ascult și să-i fiu pe plac, strădaniile mele erau totdeauna respinse și în schimbul lor nu căpătam decât jigniri, ca acelea arătate mai sus. Pentru mine, învinuirea aceea adusă de față cu un străin fu grozav de dureroasă. Începeam să întrezăresc cum mi se spulberă speranțele într-o viață nouă și simțeam, fără să-mi dau prea bine seama, că ea seamănă ură și rea voință pe drumul ce-l voi străbate în curând. Mă vedeam transformată, în ochii domnului Brocklehurst, într-o fetiță prefăcută și periculoasă. Oare ce puteam face spre a șterge această nedreptate? „Nimic, nimic”, mă gândii. Mă străduiam să-mi rețin un oftat și-mi ștersei repede câteva lacrimi, dovezi neputincioase ale suferințelor mele.

— La un copil, minciuna e într-adevăr un cusur jalnic, spuse domnul Brocklehurst. Se înrudește cu înșelătoria și acela care înșală în timpul vieții va primi răsplata greșelilor sale într-o groapă de flăcări și de pucioasă. Vă asigur însă că va fi supravegheată; voi vorbi eu cu domnișoara Temple și cu institutoarele.

— Aș dori, urmă doamna Reed, să primească o educație potrivită cu starea ei, să devină folositoare și smerită, în ce privește vacanța, vă voi cere s-o petreacă tot la Lowood.

— Hotărârile dumneavoastră sunt foarte chibzuite, doamnă, răspunse domnul Brocklehurst: smerenia e o virtute creștină și ea este neapărat trebuitoare, mai ales elevelor din Lowood. Pentru asta cer eu neîncetat să li se insuflă elevelor acest sentiment pios. Am studiat mult timp mijloacele de a le nimici prealumeasca lor mândrie și zilele astea am avut o îmbucurătoare dovadă a izbânzii mele. Cea de a doua fiică a mea, Augusta, s-a dus cu mamă-sa să viziteze școala și la întoarcere a exclamat: „O, dragă tată, ce liniștite și simple sunt toate fetele de la Lowood, cu părul pieptănat după urechi, cu șorturile lungi și cu buzunărașele de la rochii cusute! Sunt îmbrăcate ca și copiii săraci!” Apoi adăugă: „Se uitau la rochia mea și a mamei, ca și când n-ar mai văzut niciodată mătase”.

— Iată o stare de lucruri pe care o aprob întru totul, urmă doamna Reed. Să fi căutat în toată Anglia și n-aș fi găsit ceva mai potrivit pentru Jane Eyre și pentru firea ei. Modestie, dragă domnule Brocklehurst, asta cer: modestie în toate privințele.

— Firește, doamnă, modestia este una dintre datoriile cunoscute și la Lowood; noi am respectat-o în toate: hrană și haine simple, un trai bun, pe care am avut grijă să nu-l exagerăm, obiceiuri aspre și sobre: acestea sunt regulile școlii.

— Foarte bine, domnule. Atunci pot nădăjdui că această copilă va fi

primită ca elevă la Lowood, că va fi crescută așa cum se cuvine stării sale și în vederea îndatoririlor ce-i vor reveni în viilor?

— Doamnă, fiți fără grijă, va fi dusă în această grădină de plante alese și sper că privilegiul de neprețuit al admitterii sale îi va trezi recunoștința.

— O voi trimite atunci cât mai curând cu puțință, domnule Brocklehurst, e o răspundere ce începea să dea pe afară.

— Negreșit, doamnă, adăugă el. Sunt silit să-mi iau rămas bun. Nu mă voi întoarce la Gatesheade Hall decât peste o săptămână sau două, pentru că arhidiaconul, cel mai bun prieten al meu, nu-mi îngăduie să-l părăsesc mai curând, dar voi înștiința pe domnișoara Temple să-și aștepte noua elevă și astfel primirea domnișoarei Jane se va face fără nici o greutate. La revedere, doamnă.

— La revedere, domnule Brocklehurst. Salută din parte-mi pe doamna și domnișoara Brocklehurst, pe Augusta, pe Theodore și pe domnul Broughlon Brocklehurst.

— Nu voi uita, doamnă. Micuț, zise el întoreându-se către mine. Iată o carte intitulată *Călăuza copilului*. Vei citi rugăciunile ce se găsesc în ea, dar mai cu osebire partea unde se vorbește despre moartea năprasnică și îngrozitoare a Martha G..., o fetiță rea, care avea obiceiul să înșele și să mintă.

Spunând aceste cuvinte, domnul Brocklehurst îmi dădu o broșură subțire, cusută într-o *copaia* tare și după ce porunci să i se aducă trăsura, ne părăsi.

Am rămas singură cu doamna Reed. Câteva minute se scurseră în liniște. Ea lucra, iar eu o priveam.

Doamna Reed să tot fi avut la vremea aceea treizeci și șase sau treizeci și șapte de ani. Era o femeie voinică și cu umeri drepți, cu mădulare puternice. Nu era înaltă și – cu toate că era corpolentă – nu părea obeză. Fața cam mare, maxilarele dezvoltate și puternice. Avea fruntea joasă, bărbia proeminentă, gura și nasul destul de regulate; ochii lipsiți de bunătate străluceau sub sprâncenele-i rare, pielea era negricioasă și opacă, părul foarte blond. Era sănătoasă tun, nu știa ce-i boala. Gospodină harnică și pricepută, ținea sub mână ei la fel de bine fermele, ca și casa. Numai copiii îi sfidau câteodată autoritatea și râdeau de ea. Se îmbrăca totdeauna cu gust și știa să se poarte așa fel încât să-și scotă totdeauna în evidență toaletele.

Stând pe un scăunăș, nu departe de jilțul ei, îi putusem cerceta toate trăsăturile. Țineam în mână cartea, unde se povestea moartea năprasnică a unei mincinoase, spre care-mi fusese îndreptată atenția ca spre o foarte nimerită prevenire.

Cele petrecute, tot ce-i spusese doamna Reed domnului Brocklehurst, tonul convorbirii lor, erau încă proaspete, crude și dureroase în sufletul meu. Fiecare cuvânt mă străpunsese ca o săgeată și stam acolo frământată de o ură arzătoare.

Doamna Reed ridică ochii de pe lucru și-i pironi asupra mea, iar degetele i se opriră.

— Pleacă de aici, întoarce-te în odaia ta! îmi porunci ea.

Fără îndoială că privirea mea, sau nu știu ce altceva o jignise. Cu toate că se stăpânise, tonul ei era foarte îndârjit. Mă ridicai și mă îndreptai spre ușă, dar mă întorsei, mă îndreptai spre fereastră, prin mijlocul odăii, apoi

mă apropiai de doamna Reed.

Trebuia să vorbesc! Fusesem călcată în picioare fără milă și *trebuia* să ripostez. Dar cum? Care erau puterile mele, ca să lupt cu această dușmancă? Toată energia mea răbufni în aceste cuvinte fățișe:

— Eu nu sunt prefăcută. Dacă aș fi prefăcută, ți-aș spune că te iubesc; dar eu îți spun că nu te iubesc. După John Reed, pe dumneata te urăsc mai mult decât orice pe lume. Cartea asta despre mincinoși s-o dai fiicei dumitale, Georgiana; ea minte, nu eu!

Degetele doamnei Reed rămaseră nemișcate, ochii ei de gheață continuau să mă privească la fel de reci.

— Ce mai ai să-mi spui? mă întrebă ea, pe un ton mai potrivit față de o femeie în toată firea, decât față de un copil.

Privirea aceea, glasul acela îmi ațâțară și mai cumplit ura. Îmboldită de o furie nespusă, tremurând din creștet până în tălpi, urmai:

— Sunt fericită că nu-mi ești rudă; cât voi trăi n-am să-ți mai spun vreodată mătușă, niciodată nu voi veni să te văd când voi fi mare, iar de mă va întreba cineva dacă te iubesc și cum te-ai purtat cu mine, îi voi spune că numai amintirea dumitale îmi face rău și că ai fost crudă față de mine, de o cruzime necruțătoare.

— Cum de îndrăznești să afirmi așa ceva, Jane Eyre!

— Cum de îndrăznesc, doamnă Reed? Cum de îndrăznesc? Îndrăznesc pentru că acesta-i *adevărul*. Crezi că eu nu am simțire și pot trăi fără să mă iubească cineva cât de puțin, fără ca vreun om să fie bun cu mine? Nu, nu pot trăi astfel, și dumneata n-ai milă. Îmi voi aminti totdeauna asprimea și violența cu care m-ai îmbrâncit înapoi în odaia roșie, cum m-ai încuiat acolo, să pier, deși mă zbăteam ca-n ceasul morții. Și, totuși, înăbușită de suferință, îți strigasem: „Fie-ți milă, mătușă Reed, îndură-te de mine!” M-ai pedepsit în felul ăsta pentru că fusesem bătută și trântită pe jos fără nici o vină de către nemernicul dumitale fiu. Voi spune adevărul tuturor celor care mă vor întreba. Oamenii cred că ești bună, dar inima dumitale e aspră și rea. Dumneata ești prefăcută!

Când sfârșii de vorbit, mă cuprinse sentimentul cel mai ciudat pe care-l încercasem vreodată: aveam impresia că s-a sfârșit un lanț nevăzut și am cucerit o libertate neașteptată. Simțământul acesta nu-mi venise din senin, căci doamna Reed părea speriată; lucrul îi căzuse de pe genunchi. Ridică mâinile, se mișcă agitată în fotoliu și, după fața ei contractată, s-ar fi spus că era gata să plângă.

— Jane, îmi spuse ea, te înșeli. Ce ai? De ce tremuri așa de tare? Vrei să bei puțină apă?

— Nu, doamnă Reed.

— Dorești altceva, Jane? Te încredințez că aș vrea să-ți fiu prietenă.

— Dumneata nu. Mai înainte ai spus domnului Brocklehurst că sunt rea și mincinoasă, dar toți cei de la Lowood îți vor cunoaște purtarea.

— Jane, astea-s lucruri pe care tu nu le înțelegi; apucăturile rele ale copiilor trebuiesc îndreptate.

— Minciuna nu-i una din apucăturile mele! strigai cu glas sălbatic, ascutit.

— Dar ești pătimasă, Jane, trebuie să recunoști asta; și acum întoarce-te în odaia ta, draga mea copilă, și culcă-te puțin.

— Eu nu sunt draga dumitale copilă, și nu pot să mă culc. Trimite-mă la școală cât mai repede cu putință, doamnă Reed, căci urăsc casa asta.

— Oh! da, am s-o trimit cât mai repede cu putință, murmură doamna Reed, *sotto voce*, strângându-și lucrul.

După asta părăsi în grabă odaia.

Fusesem lăsată singură, stăpână pe teren. Fusesse bătaia mea cea mai grea și întâia mea izbândă. Rămăsei o clipă pe covorașul unde stătuse domnul Brocklehurst, bucurându-mă de singurătatea cuceritorului. Mai întâi îmi zâmbii și mă simții ușurată; dar această plăcere sălbatică mi se potoli tot așa de repede ca și bătaile iuți ale inimii. Un copil nu se poate lua la hartă cu cei mari, așa cum făcusem eu, nu-și poate da drumul furiei, fără să încerce apoi durerile remușcării și înțepătura de gheară a căinței. Câtă vreme o învinuisem și-o amenințasem pe doamna Reed, ardeam ca un foc viu, mistuitor, de bălării uscate, dar tot așa cum vâlvătaile unui asemenea foc nu mai lasă, după ce s-au stins, decât cenușă, sufletul meu fu zdrobit când, după o jumătate de ceas de gândire, recunoscui nebunia purtării mele și mă simții apăsată de tristețea unei situații în care eram urâtă, cu aceeași pasiune cu care uram.

Gustasem întâia oară răzbunarea. Mi se păru plăcută, caldă și întremătoare, ca un vin aromat, dar gustul pe care mi-l lăsase, metalic și arzător, mi se păru ca de otravă. Atunci m-aș fi dus eu dragă inimă să cer iertare doamnei Reed; dar știam, parte din experiență și parte din instinct, că acum m-ar fi respins cu și mai multă dușmănie și mi-ar fi trezit astfel din nou toate impulsurile clocotitoare ale firii mele.

Aș fi vrut să fac ceva mai bun decât să azvârl cuvinte sălbatice, aș fi vrut să pot nutri un sentiment mai puțin vinovat decât cel al unei mâinii posomorâte. Luai o carte cu povești arabe și mă sili să citesc, dar nu înțelegeam nimic, căci gândurile-mi parcă se rătăceau mereu în spațiul dintre mine și paginile care de obicei mi se păruseră fermecătoare. Deschisei ușa sufrageriei și ieșii afară. Tufișurile erau tăcute și încremenite. O promoroacă neagră, pe care n-o topiseră nici razele soarelui, nici bătaia vântului, acoperea pământul. Mi-am învelit capul și brațele cu poala fustelor și m-am dus să mă plimb într-o parte a parcului, cu totul singuratică. Nu mai găseam însă nici o bucurie sub acei copaci tăcuți, printre conurile pinilor, înghețate vestigii ale toamnei, care acopereau pământul. În mijlocul acelor frunze moarte, îngrămădite de vânt și înțepenite de îngheț, mă rezemai de grilaj și privii câmpul gol cu iarba arsă de ger, pe care turmele nu mai pășteau. Era o zi foarte cenușie, cu un cer întunecat ce prevestea ninsoarea. Din când în când fulgi de omăt cădeau, fără a se topi, pe poteca tare și pe pământul argintat de chiciură. Stam acolo, copilă mâhnită și nenorocită și șopteam: „Ce să fac, ce să fac ?” Deodată am auzit un glas limpede strigând:

— Domnișoară Jane, unde ești? Hai la masă.

Era Bessie. Știam și de aceea nu m-am mișcat; dar în curând zgomotul ușor ai pașilor ei îmi ajunsese la urechi. Bessie trecu pe potecă și se îndreptă spre mine.

— Scârboasă mică, îmi spuse ea, de ce nu răspunzi când te chem?

Venirea lui Bessie îmi făcu mai mare plăcere decât gândurile care mă copleșiseră, deși, ea, ca de obicei, nu era bine dispusă. După lupta cu doamna Reed, din care ieșisem învingătoare, nu-mi mai păsa de furia

trecătoare a unei servitoare și eram gata să viu să mă încălzesc la inima ei tânără. Mă agățai de gâtul ei, zicându-i:

— Haide, Bessie, nu mă mai certa.

Nu fusesem niciodată așa de deschisă și de puțin sfioasă. Acest fel de a fi îi plăcu lui Bessie.

— Ești o fetiță ciudată, domnișoară Jane, îmi spuse ea privindu-mă: o mică hoată hoinară, căreia îi place singurătatea. Te duci la școală, nu-i așa?

Făcui un semn afirmativ.

— Și nu-ți pare rău c-o părăsești pe sărmana Bessie?

— Ce-i pasă lui Bessie de mine? Ea totdeauna mă dojenește.

— Pentru că ești ciudată, sfioasă și sperioasă. Dacă ai fi mai îndrăzneată...

— Da, ca să capăt mai multe lovituri!

— Prostii! Dar, de altfel, e adevărat că nu se poartă bine cu dumneata. Mama, când a venit să mă vadă săptămâna trecută, a spus că pentru nimic în lume n-ar vrea să vadă pe unul dintre copiii ei în locul dumitale. Dar, haide, am o veste bună pentru dumneata.

— Nu cred, Bessie.

— Ce vrei să spui, fetiço? De ce sunt ochii așa de triști? Ei bine, află că domnișorul, doamna și domnișoarele s-au dus să ia ceaiul la una din cunoștințele lor, iar dumneata îl vei bea cu mine. Voi spune bucătăresei să-ți facă un cozonăcel și pe urmă ai să mă ajuți să scotocesc sertarele, pentru că în curând va trebui să-ți fac bagajul. Doamna vrea să părăsești castelul peste o zi sau două. Vei alege ce jucării vrei să-ți iei.

— Bessie, făgăduiește-mi că n-ai să mă mai dojenești până la plecare.

— Bine, n-am să te mai dojenesc; dar fii foarte cuminte și să nu-ți mai fie frică de mine. Nu-ți fie teamă dacă vorbesc cam repezit, căci teama asta mă ațâță mai mult decât orice.

— Nu cred că mă tem acum de dumneata, Bessie, pentru că sunt obișnuită cu purtările dumitale; dar în curând va trebui să mă tem de alții.

— Dacă te vei teme, n-au să te poată suferi.

— Așa cum faci dumneata, Bessie?

— Eu nu te urăsc, domnișoară. Cred că te iubesc mai mult decât pe ceilalți.

— Nu mi-o arăți.

— Ce copil încăpățânat! N-ai mai vorbit niciodată așa. Ce te-a făcut așa de cutezătoare?

— În curând voi fi departe de dumneata, Bessie, și de altfel...

Era să pomenesc de cele petrecute între mine și doamna Reed, dar gândindu-mă puțin, mi-am dat seama că era mai bine să nu vorbesc despre asta.

— Și va să zică îți pare bine că mă părăsești?

— Ba de fel, Bessie; chiar în clipa asta încep să simt puțină mâhnire.

— Numai în clipa asta, și patimă. Cât de rece îmi vorbești, domnișorica mea. Sunt sigură că dacă ți-aș cere să mă săruți, n-ai vrea. Sau ai vrea numai așa, puțin.

— O, ba da, vreau să te sărut și chiar cu mare plăcere. Apleacă puțin capul.

Bessie și-a aplecat obrazul și ne-am sărutat. Apoi, cu inima pe deplin

întărită, o urmai spre casă. După-amiaza trecu în pace și liniște. Seara, Bessie îmi spuse poveștile cele mai frumoase pe care le știa și cântă cele mai gingașe cântece ale ei. Chiar și pentru mine, viața avea razele ei de soare.

CAPITOLUL V

Era în dimineața zilei de 19 ianuarie. Tocmai bătuse ora cinci când Bessie intră cu o lumânare în iatacul meu și mă găsi în picioare și aproape îmbrăcată. Sculată de o jumătate de ceas, mă spălasem pe dată și mă îmbrăcasem la lumina lunii ce tocmai sta să apună și ale cărei raze se strecurau prin fereastra strâmtă, lângă culcușul meu. Trebuia să plec din chiar în ziua aceea. Diligența trecea pe la poarta castelului la șase dimineața.

Numai Bessie se sculase. După ce aprinse focul începu să-mi încălzească mâncarea. Copiii mănâncă rareori, când sunt preocupați de gândul unei călătorii. În ce mă privește, nu putui mânca nimic. În zadar mă rugă Bessie să iau măcar o linguriță sau două din laptele pregătit special pentru mine, ori măcar o înghițitură de pâine. Atunci înveli într-o hârtie câțiva pesmeți și mi-i vârî în săculeț, apoi, după ce-mi puse paltonul și pălăria, se înveli cu un șal și părăsirăm împreună odaia copiilor. Când ajunsei în fața dormitorului doamnei Reed, Bessie mă întrebă dacă vreau să-mi iau rămas bun de la stăpâna sa.

— Nu, Bessie, răspunsei. Aseară, când ai coborât la cină, ea a venit la patul meu și mi-a spus că azi dimineață nu va fi nevoie să le deranjez, nici pe ea, nici pe verișoarele mele. Mi-a mai spus să nu uit că mi-a fost totdeauna cea mai bună prietenă, să vorbesc despre ea cum se cuvine și să-i fiu recunoscătoare pentru tot ce-a făcut spre binele meu.

— Și ce i-ai răspuns, domnișoară?

— Nimic. Mi-am ascuns fața sub plapumă și m-am întors cu fața la perete.

— Rău ai făcut, domnișoară Jane.

— Nu, Bessie, am făcut bine. Stăpâna dumitale n-a fost niciodată prietena mea. Dimpotrivă, a fost dușmanca mea.

— Oh, domnișoară Jane, nu vorbi așa!

— Adio, Gateshead! exclamai eu coborând prin hol și îndreptându-mă spre poarta cea mare.

Luna apusese și era întuneric beznă. Bessie purta un felinar cu care lumina treptele umede ale peronului și aleile cu pietriș pe care dezghețul le muiase de curând. Dimineața aceea de iarnă era rece și pătrunzătoare, dinții îmi clănțăneau în timp ce zoream pe alee. În odaia portarului era lumină. Când am ajuns acolo, am găsit-o pe nevasta portarului ațâțând focul. De cu seară, geamantanul meu fusese coborât, legat cu frânghii și pus la ușă. Era șase fără câteva minute, iar când bătuse ceasul, un zgomot de roți vesti sosirea diligenței; mă îndreptai spre ușă și văzui lumina unui felinar apropiindu-se repede prin întuneric.

— Pleacă singură? întrebă nevasta portarului.

— Da.
— Se duce departe?
— La cincizeci de mile.
— Lung drum! Mă mir că doamna Reed îndrăznește s-o lase să se ducă singură atât de departe.

O diligență trasă de patru cai și a cărei imperială era înțesată de călători sosise și se oprise în fața porții. Surugiul și conducătorul strigau să ne zorim. Geamantanul meu fu ridicat, iar eu smulsă din brațele lui Bessie pe când eram agățată de gâtul ei și o sărutam.

— Ai grijă de copil! strigă ea conductorului, când mă săltă înăuntru.

— Da, da! răspunse el.

Ușa fu închisă și se auzi an glas strigând:

— Gata. Diligența porni.

Așa mă despărții de Bessie și de Gateshead Hall, așa fui dusă în goană spre tărâmurî necunoscute, pe care le credeam îndepărtate și tainice.

Nu-mi amintesc decât vag de călătoria mea; știu doar că ziua mi s-a părut nesfârșită și credeam c-am străbătut sute de mile. Am trecut prin mai multe orașe și într-unul din ele, unul foarte mare, diligența s-a oprit. Caii fură schimbați și călătorii coborâră pentru masă. Conducătorul mă duse într-un han, unde voi să-mi dea ceva de mâncare, dar fiindcă nu-mi era foame, mă lăsă într-o încăpere uriașă, unde se găsea câte un cămin la fiecare capăt, un policandru atârnat în mijlocul tavanului și în partea de sus a unuia dintre pereți o mică galerie roșie, plină de instrumente muzicale. Copleșită de gânduri ciudate, mă plimbai mult timp prin odaia aceea. Mi-era grozav de teamă să nu vină cineva să mă răpească, deoarece eram încredințată că există hoți de copii. Nu se afla poveste de-a lui Bessie în care să nu fi fost vorba de isprăvile lor.

În cele din urmă ocrotitorul meu se întoarse și mă așeză iarăși în diligență. După ce se urcă pe capră, suflă în corn, dădu bice cailor și diligența porni în goană pe „drumul de piatră” ce ducea către L....

Seara se vestea umedă și cam cețoasă. Când ziua se stinse spre a face loc amurgului, înțelesei că eram într-adevăr departe de Gateshead. Nu mai treceam prin orașe, iar priveliștile se schimbaseră. Zarea era închisă de coline înalte, cenușii, întunericul creștea pe măsură ce coboram în vale, de jur împrejurul nostru nu erau decât păduri dese. Multă vreme după ce se lăsase noaptea întunecoasă auzii vântul sălbatic, gonind năvalnic printre copaci. Legănată de acele sunete, am adormit în sfârșit. Ațipisem nu demult, când oprirea bruscă a diligenței mă trezi. În fața mea se afla o străină pe care o luai drept servitoare; la lumina felinarului putui să-i văd fața și veșmintele.

— E aici o fetiță cu numele de Jane Eyre? întrebă străina.

— Da, răspunsei eu.

Atunci fui ridicată și scoasă din diligență. Geamantanul fu dat jos și diligența plecă îndată. Eram amorțită de șederea îndelungată, iar zgomotul și zguduirile diligenței mă buimăciseră. M-am străduit să-mi vin în fire și privii în jurul meu. Vântul, ploaia și întunericul stăpâneau văzduhul. Izbutii, totuși, să întrezăresc un zid și în el o poartă deschisă. Pe acolo trecui împreună cu noua mea călăuză, care închise poarta cu grijă și trase zăvorul. Aveam în fața mea o casă, sau mai bine zis un șir de case, care se întindeau pe o suprafață destul de vastă. FațAdèle lor aveau un mare număr de

ferestre, dintre care numai câteva erau luminate. Trecurăm pe o alee largă acoperită cu pietriș și plină de băltoace, la capătul căreia dădurăm de o ușă. Intrarăm, servitoarea mă conduse într-o odaie unde ardea focul și mă lăsă singură acolo.

Rămăsei în picioare în fața căminului, căutând să-mi încălzesc degetele Țepene; apoi privii în jurul meu.

Nu era nici o lumânare, dar flacăra jucăușă a focului îmi arăta, în răstimpuri, pereții tapetați, covoarele, perdelele și mobilele de mahon strălucitor. Mă afluam într-un salon, nu atât de spațios sau elegant cum era cel de la Gateshead, dar destul de confortabil. Îmi dădui osteneala să înțeleg ce reprezenta unul dintre tablourile atârinate pe perete, când intra cineva cu o lumânare. În spatele său venea altă persoană.

Cea dintâi era o femeie înaltă. Avea părul și ochii negri, fruntea largă și palidă, trupul înfășurat în parte într-un șal, înfățișarea gravă și portul nobil.

— Copilul e prea mic ca să fie trimis singur, spuse ea, punând pe masă sfeșnicul în care ardea lumânarea.

Mă cercetă cu atenție încă un minut sau două, apoi adăugă:

— Trebuie s-o culcăm numaidecât, pare obosită. Ești trudită, copila mea? mă întrebă ea, punându-mi mâna pe umăr.

— Puțin, doamnă.

— Și ți-e foame, desigur. Înainte de a se duce la culcare, dă-i să mănânce, domnișoară Miller. E prima oară când îți părăsești părinții ca să vii la școală, fetiço?

Îi răspunsei că n-am părinți și ea mă întreba de cînd au murit, câți ani am și cum mă cheamă, dacă știu să citesc, să scriu și să cos. După aceea mă mângâie cu blândețe pe obraz, spunându-mi:

— Sper că ai să fii o fetiță cuminte.

Apoi mă dădu în seama domnișoarei Miller.

Doamna care mă părăsise putea să aibă cam douăzeci și nouă de ani; cea care mă însoțea acum părea cu câțiva ani mai tânără. Prima mă uimise cu înfățișarea, cu glasul și cu privirea ei. Domnișoara Miller era mai ștearsă, avea un obraz rumen, dar înfățișarea o arăta istovită de griji. Mersul și mișcările ei repezi dovedeau că trebuia să aibă multe îndatoriri. Părea a fi supraveghetore și aflai mai târziu, într-adevăr, că asta era slujba ei la Lowood. Mă duse din odaie în odaie, prin coridoarele întortocheate ale unei case mari. O liniște desăvârșită, care mă cam sperie, domnea în partea pe unde trecuserăm. Un murmur de glasuri se auzi de îndată. Intrarăm într-o sală lungă și spațioasă. La ambele capete erau câte două mese mari de brad, luminate fiecare de două lumânări. De jur împrejur ședeau, pe bănci, fete de toate vârstele, mergând de la nouă ori zece și până la douăzeci de ani. La lumina aceea palpătoare, mi se păru că sunt nespus de multe, cu toate că, de fapt, nu erau mai mult de optzeci. Purtau toate același costum: rochii de culoare cafenie și de croială ciudată, iar pe deasupra rochiei șorturi lungi de pânză. Era ora de meditație și-și preparau lecțiile pe a doua zi, murmurul pe care-l auzisem era provocat de șoaptele lor.

Domnișoara Miller îmi făcu semn să mă apropiu și să mă așez pe o bancă, lângă ușă; pe urmă, îndreptându-se spre capătul acelei odăi lungi, strigă:

— Monitoarele să strângă cărțile!

De la diferite mese se ridicară patru fete înalte, luară cărțile și le puseră la o parte. Domnișoara Miller strigă din nou:

— Monitoarele să aducă cina!

Cele patru fete ieșiră și se întoarseră după câteva clipe, aducând fiecare câte o tavă cu un număr de porții dintr-un fel de mâncare pe care la început nu-l putui recunoaște, în mijloc văzui o cană și un urcior. Porțiile fură împărțite elevelor și cele cărora le era sete luară puțină apă din cana care servea tuturor. Când veni rândul meu, am băut, căci eram tare însetată, dar nu mă atinsei de mâncare; emoțiile și oboseala călătoriei făcuseră să-mi piară pofta. Tava trecu pe lângă mine și atunci putui vedea că mâncarea servită era o budincă de ouă, tăiată în felii.

După ce se termină masa, domnișoara Miller citi rugăciunea și fetele urcară scările, două câte două. Sfârșită de oboseală, dădui puțină atenție dormitorului; mi se păru, totuși, foarte lung, ca și sala de studiu. În noaptea aceea urma să dorm cu domnișoara Miller, care mă și ajută să mă dezbrac. După ce mă întinsei în așternut, aruncai o privire asupra șirului nesfârșit de paturi; în fiecare se urcară, curând, câte două eleve. După zece minute, singura lumânare care ne lumina a fost stinsă și adormii în mijlocul unei întunecimi și liniști depline.

Noaptea trecu repede. Eram prea obosită ca să am vreme măcar să visez. Doar o dată m-am trezit și am auzit vântul mugind furios și ploaia căzând în rafale. De-abia atunci observai că domnișoara Miller se culcase lângă mine. Când am deschis iar ochii, se auzea sunetul unui clopot. Toate fetele erau în picioare și se îmbrăcau. Zorile nu mijiseră încă și încăperea era luminată de o candelă sau două. Mă sculai în silă, pentru că era un frig strașnic, dar mă spălai totuși la un lighean la care făceau coadă șase eleve și, tremurând, mă îmbrăcai cum putui. După ce se sfârși toaleta, clopotul sună din nou. Toate elevele se așezară în rând, două câte două, și în această ordine coborâră scara și intrară într-o sală de studiu slab luminată. Rugăciunile fură citite de domnișoara Miller care, după ce sfârși, strigă:

— Așezați-vă pe clase!

Urmă o zarvă care ținu câteva minute, deși domnișoara Miller nu mai contenea să strige: „Tăcere! Păstrați ordine!” Când zgomotul încetă pe deplin, băgai de seamă că elevele se grupaseră în patru semicercuri, în fața a patru jilțuri așezate la patru mese. Toate școlărițele aveau câte un volum în mână. O carte mare, ce părea a fi *Biblia*, sta pe fiecare masă, în fața jilțului gol. Urmă o pauză de câteva clipe, în timpul căreia nu se auzea decât murmurul nedeslușit, pe care-l face totdeauna un număr mare de oameni. Domnișoara Miller trecu de la clasă la clasă cerând să înceteze acel zgomot surd, ce se prelungea.

Clinchetul unui clopot îndepărtat îmi izbi urechile și imediat trei doamne intrară în încăpere. Fiecare din ele se așeză în fața unei mese. Domnișoara Miller se așeză pe scaunul al patrulea, cel mai apropiat de ușă, în jurul căruia nu erau adunate decât fetițe foarte mici. Mi se porunci să iau loc în această ultimă clasă și m-am pomenit la capătul băncii.

Începură lecțiile. Se spuseră temele din ziua aceea și câteva texte din *Scriptură*. Urmă apoi o lectură lungă din *Biblie*, care ținu un ceas. Când se sfârșiră toate aceste exerciții, se făcuse ziuă de-a binelea. Neobosit, clopotul sună a patra oară. Elevele se rânduiau din nou și se îndreptară spre

sufragerie. Cât mă bucuram că am să pot mânca ceva! Mâncasem așa de puțin în ajun, încât eram pe jumătate leșinată de foame.

Sufrageria era o sală mare, scundă și întunecoasă. Pe două mese lungi fumegau castroanele, dar aroma aburilor nu deschidea de loc pofta de mâncare. Când fetele simțiră mirosul mâncării, fu o mișcare generală de nemulțumire. Din fruntea coloanei unde se aflau fetele înalte din clasa cea mai mare, se auziră șoapte:

— O, ce scârbos! Iar a ars porridge-ul!

— Liniște! strigă un glas. Nu era al domnișoarei Miller, ci al unei profesoare dintr-o clasă superioară, o femeie scundă, negricioasă, bine îmbrăcată, dar a cărei înfățișare avea ceva morocănos. Se așezase la capătul primei mese, iar o altă doamnă, cu o înfățișare mai plăcută, prezida la a doua. M-am uitat degeaba după cea care mă conduse cu o seară înainte, căci n-am zărit-o. Domnișoara Miller stătea la capătul mesei unde mă aflam eu. În sfârșit, o femeie mai vârstnică și care părea străină se așază la a patra masă, în fața domnișoarei Miller. Am aflat mai târziu că era profesoara de franceză. Se rosti o rugăciune lungă și se cântă un imn religios. O servitoare aduse ceai pentru profesoare și masa începu. Înfometată și foarte slăbită, am înghițit cu lăcomie câteva linguri din porția mea, fără să mă gândesc la gustul mâncării, dar când foamea mi s-a mai potolit puțin mi-am dat seama că e grețoasă: *porridge-ul* ars are un gust aproape la fel de respingător ca și cartofii putrezi. Foamei înseși i se face greață de așa ceva. Fiecare fată mișca încet lingura, gusta hrana, încerca s-o înghită și pe urmă mai toate renunțau. Dejunul se sfârși, fără ca cineva să fi mâncat. Fetele rostiră rugăciunea de mulțumire, pentru ceea ce nu primiseră, și se cântă din nou un imn religios. Din sufragerie trecurăm în sala de meditație. Am ieșit printre cele din urmă și am văzut o profesoară gustând din *porridge* și uitându-se apoi la celelalte; întreaga atitudine a profesoarelor exprima nemulțumirea. Una dintre ele – cea voinică – murmură:

— Ce mâncare groaznică! E o rușine!

Lecțiile reîncepură de-abia după un sfert de ceas, în care timp clasa vuia de atâta gălăgie. Se părea că în acest scurt răgaz e îngăduit să vorbești, chiar tare și slobod, și nu era fată să nu se folosească de acest drept. Toate discuțiile se învâртеau în jurul dejunului, de care elevele își băteau joc în voie. Sărmane ființe! Era singura lor mângâiere. În sală nu se afla altă profesoară în afară de domnișoara Miller. Fetele cele mari o înconjuraseră și vorbeau cu ea serioase și triste. Am auzit rostindu-se numele doamnei Brocklehurst. Domnișoara Miller dădu din cap, ca și cum ar dezaproba ce se spunea, dar nu părea că se silește să potolească nemulțumirea generală, pentru că, desigur, o împărtășea.

Ceasornicul bătu de nouă ori; domnișoara Miller veni în mijlocul încăperii și exclamă:

— Liniște! La locurile voastre!

Disciplina se înscăuna: în cinci minute ordinea înlocui zarva, iar babiloniei de mai înainte îi urmă o relativă liniște. Profesoarele își reluaseră cu punctualitate posturile; și totuși școala întreagă parcă era în așteptare. Rânduite în bănci, cele optzeci de fete stăteau drepte și nemișcate. Era o adunare ciudată: toate aveau părul lins pe frunte și pieptănat pe după urechi, fără cea mai mică buclă; toate purtau, rochii cafenii, închise la gât și

cu guleraș îngust. Pe rochii se cususe un buzunar de pânză ce le slujea ca sac pentru lucru și semăna puțin cu chimirele *highlanderilor*². Purtau ciorapi de lână și pantofi grosolani țărănești încheiați cu cataramă de aramă. Vreo douăzeci dintre ele, îmbrăcate în felul acesta, erau fete pe deplin dezvoltate sau, aș putea spune, chiar femei tinere. Costumul acela le stătea prost și le dădea, până și celor mai chipeșe, o înfățișare ciudată.

Le priveam și le cercetam din când în când și pe profesoare. Nu-mi plăcea nici una. Cea voinică părea cam grosolană, cea scundă părea iute și rea, iar franțuzoaica era repezită și caraghioasă. Cât despre sărmana domnișoară Miller, era stacojie, părea obosită peste măsură. Pe când le priveam ba pe una, ba pe alta, toată școala se ridică deodată în picioare ca împinsă de un singur resort.

Ce se întâmplase? Nu auzisem nici un ordin: eram nedumerită. Dar, înainte de-a mă lămuri, fetele se așezaseră la loc. Cum toți ochii se îndreptaseră spre un singur punct, privii și eu în aceeași direcție și observai în sală persoana care mă primise în ajun. Stătea în fundul lungii încăperi, lângă foc, căci la fiecare capăt al sălii se afla câte un cămin. Privea serioasă și tăcută cele două rânduri de fete. Domnișoara Miller se apropie de ea, pentru a-i pune o întrebare, iar după ce primi răspunsul se întoarse la locul ei și spuse tare:

— Monitoarea clasei întâi să aducă globurile!

În vreme ce se îndeplinea porunca, doamna necunoscută se plimba încet prin odaie. Cred că înclinarea către respect mi-e adânc înrădăcinată în suflet, fiindcă îmi amintesc parcă și acum respectul admirativ cu care îi urmăream pașii. Văzută în plină lumină a zilei, mi se păru frumoasă, înaltă și bine făcută. În ochii ei căprui strălucea o mare bunăvoință; sprâncenele-i lungi și bine desenate scoteau în evidență albeața frunții. Părul ei, castaniu foarte închis, era strâns în bucle mici pe tâmpile, după moda vremii. Nu se purtau pe atunci nici panglicuțe, nici bucle lungi.

Rochia, de asemeni croită după moda timpului, era de culoare purpurie și garnisită cu o podoabă de modă spaniolă din catifea neagră, iar la cordonul ei strălucea un ceas de aur (ceasornicele erau mai rare atunci decât astăzi). Dacă va întregi acest portret, adăugându-i niște trăsături noi, un obraz palid dar senin și o ținută nobilă, cititorul va avea în minte, atât de desăvârșită pe cât sunt în stare să zugrăvească cuvintele, icoana domnișoarei Temple, Maria Temple, după cum aflai mai târziu că o cheamă, văzând numele ei scris pe o carte de rugăciuni pe care mi-o încredințase s-o duc la biserică.

Directoarea școlii din Lowood (căci ea era) se așeză în fața mesei, pe care fuseseră rânduite globurile, strânse prima clasă în jurul ei și începu o lecție de geografie. Clasele mai mici fură chemate de celelalte profesoare și vreme de un ceas urmară lecțiile de gramatică și de istorie, apoi de scriere și de aritmetică. Lecțiile de muzică le predă domnișoara Temple, dar numai câtorva eleve mai mari. Ceasul vestea sfârșitul orei hotărâte pentru fiecare lecție. Când sună în cele din urmă douăsprezece, directoarea se ridică.

— Am de spus un cuvânt elevelor din Lowood, zise ea.

Murmurul care urma fiecărei lecții izbucnise și acum, dar când se auzi

² Țărani din munții Scoției

glasul domnișoarei Temple, încetă dintr-o dată. Ea urmă:

— Vi s-a dat azi dimineață o mâncare pe care n-ați putut-o mânca. Trebuie să vă fie foame. Am dat dispoziții să vi se dea o gustare cu pâine și brânză.

Profesoarele o priviră uimite.

— Iau asupra mea toată răspunderea, adăugă ea, vrând, parcă, să lămurească pe ceilalți, și părăsi imediat sala.

Pâinea și brânza fură aduse și împărțite, spre marea mulțumire a întregii școli, apoi ni se dădu ordin să ne jucăm în grădină. Fiecare își puse o pălărie ordinară de pai, legată cu panglici din stambă vopsită, și un palton de stofă cenușie. Eu fui îmbrăcată ca și celelalte și urmându-le ajunsei afară, în aer liber.

Grădina era mare, înconjurată de ziduri înalte, spre a opri orice privire necuviincioasă. Pe una din laturi se găsea o galerie acoperită. Mijlocul, înconjurat de alei lungi, era împărțit în straturi mici. Fiecare elevă primea în grijă unul dintre ele, așa încât nu exista strat care să nu-și aibă stăpânul său. Vara, când pământul era acoperit de flori, acele grădinițe deveneau desigur încântătoare, dar la sfârșitul lui ianuarie, totul era uscat de vânt și părăginit.

Tremuram și mă uitam în jurul meu. Nu era o zi potrivită pentru plimbări în aer liber; deși nu ploua, se lăsase o ceață deasă, gălbuie, ce se prefăcu apoi într-o burniță mărunță. Pământul mustea încă din cauza ploii puternice din ajun. Cele mai voinice dintre fete alergau de colo până colo și înjghebau jocuri repezi, altele, palide și slabe, se înghesuiau căutând adăpost și căldură sub galerie. Se auzea deseori, pe măsură ce le pătrundea umezeala, o tuse seacă ieșind din piepturile lor chinuite de tremur.

Până acum încă nu vorbisem cu nimeni și nimeni nu se sinchisea de mine. Mă simțeam destul de singură; dar singurătatea nu mă apăsă prea tare, căci eram obișnuită cu ea. Mă rezamai de un stâlp al galeriei, strângându-mi la piept paltonul subțirel și încercând să uit frigul ce mă cuprindea și foamea care mă chinuia. Îmi petrecui tot timpul privind în juru-mi și gândindu-mă. Observațiile mele erau prea nedeslușite și fragmentare ca să merite a fi rechemate în memorie. Abia dacă știam unde mă aflu. Gateshead și viața mea trecută pluteau la o depărtare care îmi părea nemărginită; prezentul era nelămurit și ciudat, iar asupra viitorului nu-mi puteam face nici o părere. Privii grădina, care aducea foarte mult a grădină de mânăstire, pe urmă privirile mi se opriră asupra casei, formată dintr-o aripă cenușie și veche și alta ce părea cu totul nouă. Partea cea nouă, unde se aflau sala de studii și dormitoare, era luminată de ferestre cu multe ochiuri și apărate de zăbrele, ceea ce o făcea să semene cu o biserică. Pe o placă mare, așezată deasupra intrării, se vedea următoarea inscripție:

„Așezământul Lowood. Această aripă, a fost reclădită în anul... de Naomi Brocklehurst, de la Brocklehurst Hall, din acest comitat.” „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pre Tatăl vostru carele este în ceruri.” (Maici, V. 16).

După ce am citit și recitit aceste cuvinte, mi-am dat scama că aș avea nevoie de lămuriri, deoarece singură nu le puteam pătrunde pe deplin înțelesul. Chibzuiam încă la ce-ar putea să însemne „așezământ” și mă străduiam să văd ce legătură putea fi între partea întâi a inscripției și versetul

din *Biblie*, când o tuse seacă mă făcu să întorc capul. Văzui o fată care sta lângă mine pe banca de piatră. Ținea în mână o carte și părea cu totul cufundată în lectură. De unde eram, puteam citi titlul: *Rasselas*³. Numele acesta mă izbi prin ciudățenia lui și mi se păru prin urmare atrăgător. Întorcând o pagină, fata ridică ochii, iar eu folosii prilejul ca să-i vorbesc.

— E interesantă cartea asta? o întrebai.

Mă gândeam chiar s-o rog să mi-o împrumute o dată.

— Mie îmi place, îmi răspunse ea după o scurtă pauză, în care timp mă cercetă cu privirile.

— Despre ce-i vorba? urmai eu.

Nu puteam pricepe de unde luasem îndrăzneala de a începe în felul acesta convorbirea cu o străină. Era ceva împotriva firii și obiceiurilor mele, dar îndeletnicirea în care o găsisem cufundată trezise fără îndoială în sufletul meu oarecare simpatie. Și mie îmi plăcea să citesc, însă, ce-i drept, numai lucruri ușoare și copilărești, întrucât nu eram încă în stare să pricep cărțile serioase și cu miez.

— Poți să te uiți la ea, îmi spuse fata, dându-mi cartea.

Cercetând-o zorită, m-am încredințat că titlul era mai captivant decât cuprinsul. *Rasselas* mi se păru o carte plicticoasă pentru gustul meu neformat. Nu pomenea nimic de zâne și duhuri, n-avea nici o poză strălucitoare pe paginile cu litere înghesuite. O înapoiai deci proprietarei sale.

Fata o primi la fel de liniștită, fără să-mi spună nimic. Era gata să-și reînceapă lectura, când o întrerupsei iar.

— Poți să-mi spui, întrebai eu, ce înseamnă inscripția săpată pe placa de deasupra ușii? Ce-i aceea „Așezământul Lowood”?

— Casa unde ai venit să locuiești.

— De ce se numește așezământ? E deosebită într-un fel oarecare de alte școli?

— E o școală ținută în parte din mila obștească. Și tu, și eu, și toate celelalte eleve suntem întreținute din mila publică, suntem copii ai milei. Desigur că ești orfană. Tatăl sau mama ta au murit, nu-i așa?

— Amândoi au murit de multă vreme. Nici nu mi-i aduc aminte.

— Ei bine, toți copiii pe care ai să-i vezi aici au pierdut cel puțin pe unul dintre părinți și de aceea s-a dat școlii numele de așezământ pentru creșterea orfanilor.

— Plătim ceva, sau suntem ținute fără plată?

— Noi sau prietenii noștri plătesc cincisprezece lire sterline pe an.

— Atunci de ce ni se spune copii ai milei?

— Pentru că cele cincisprezece lire nefiind îdestulătoare pentru întreținerea și educația noastră, ce lipsește se adună prin subscripție.

— Și cine sunt subscriitorii?

— Diferiți oameni miloși, caro locuiesc prin împrejurimi, sau chiar la Londra.

— Dar această Naomi Brocklehurst cine-i?

— Este doamna care a clădit aripa cea nouă a casei, după cum arată și

³ Este vorba de romanul didactic intitulat *Rasselas, prinț al Abisiniei* – operă a scriitorului englez *Samuel Johnson* (1709-1784).

inscripția, și al cărei fiu supraveghează și conduce aici totul.

— Pentru ce?

— Fiindcă el este administratorul și conducătorul.

— Atunci casa nu-i a acelei doamne care are ceas de aur și care a spus că vom căpăta pâine și brânză?

— Domnișoara Temple? Oh, nu! Aș fi vrut să fie a ei, dar ea trebuie să dea socoteală domnului Brocklehurst pentru tot ce face. El ne cumpără hrană și îmbrăcăminte.

— Șade aici?

— Nu. Locuiește într-un castel mare, la două mile de Lowood. E pastor și se spune că face mult bine.

— Ai spus că doamna aceea înaltă se numește domnișoara Temple?

— Da.

— Dar pe celelalte profesoare cum le cheamă?

— Cea pe care o vezi aici, roșie la față, e domnișoara Smith. Ea croiește și supraveghează lucrul nostru, fiindcă noi singure ne facem rochiile, paltoanele și celelalte veșminte. Cea scundă, cu păr negru, este domnișoara Scatcherd. Predă istoria și gramatica și conduce clasa a doua. În sfârșit, cea învelită în șal și care poartă batista legată de cordon cu o panglică galbenă este doamna Pierrot. E din Lille, din Franța, și predă franceza.

— Îți iubești profesoarele?

— Destul de mult.

— O iubești și pe cea scundă cu părul negru, pe doamna...? Nu pot pronunța numele cum îl pronunți tu.

— Domnișoara Scatcherd are o fire iute, trebuie să iei seama să n-o superi. Doamna Pierrot nu-i o ființă rea.

— Dar domnișoara Temple e cea mai bună, nu-i așa?

— Da, domnișoara Temple e foarte bună, înțeleaptă și-i mai mare peste celelalte profesoare pentru că-i cea mai învățată dintre toate.

— Ești de mult la Lowood?

— De doi ani.

— Ești orfană?

— Mama a murit.

— Te simți bine aici?

— Mă întreb cam prea multe. Deocamdată ți-am spus destule. Acum aș vrea să citesc puțin.

Dar în clipa aceea clopotul sună, vestind prânzul. Toată lumea părăsi grădina. Cu greu s-ar fi putut spune că mirosul ce umplea sufrageria era mai atrăgător decât cel care ne întâmpinase dimineață. Mâncarea fu adusă în două vase uriașe, cositorite, din care se înălța un abur gros cu miros de grăsimi rancede. Ni se servi un fel de mâncare alcătuit din bucăți de carne cu cartofi fără nici un gust, amestecați și fierți laolaltă. Fiecare elevă căpătă o porție destul de mare. Mâncai cât putui, întrebându-mă dacă în fiecare zi voi mânca așa de prost.

După masă, trecurăm imediat în sala de studiu. Reîncepură lecțiile și ținură până la cinci.

În timpul după-amiezii nu se petrecu decât un singur fapt deosebit. Fata cu care vorbisem în grădină fu dată afară de la lecția de istorie de către domnișoara Scatcherd și pusă să stea în picioare în mijlocul clasei.

Pedeapsa asta mi se păru foarte umilitoare, mai ales pentru o fată de vârsta ei: părea să aibă treisprezece-paisprezece ani. Mă așteptam să arate că suferă și-i e rușine; dar, spre marea mea mirare, nu plânse și nici măcar nu roși. Stătea liniștită – deși gravă – și era ținta tuturor privirilor. „Cum poate îndura asta cu atâta liniște și tărie? mă gândeam eu. Dacă aș fi în locul ei, aș vrea să mă-nghită pământul. Dar ea pare că nici nu se gândește la pedeapsa pe care-o suferă și la situația tristă în care se află, parcă nici nu vede nimic împrejurul ei. Am auzit vorbindu-se de oameni care visează treji și mă întreb dacă nu-i cumva cazul ei. Are ochii ațintiți în podea, dar sunt sigură că n-o vede. Privirea-i parcă pătrunde înăuntrul ființei, în însăși inima sa. Se gândește la trecut; prezentul nu înseamnă nimic în fața ei. Fata asta-i o enigmă pentru mine; o fi bună, o fi rea?”

Puțin după cinci, ni se dădu altă masă: o ceașcă mică de cafea și o jumătate de felie de pâine neagră. Am băut cafeaua și am mâncat cu nesaț pâinea; dar aș mai fi dorit încă o dată pe atâta: eram încă flămândă. Pe urmă ni se dădu o jumătate de ceas recreație, apoi iar studiu. În sfârșit, cana de apă, felia de budincă de ovăz, rugăciunea – și toată lumea se duse la culcare.

Așa a trecut prima mea zi la Lowood.

CAPITOLUL VI

Ziua următoare începu la fel, ne-am sculat și ne-am îmbrăcat la lumina candeliei. În dimineța aceea, însă, am fost silite să ne lipsim de ceremonia spălatului, pentru că apa înghețase în urcioare. Vremea se schimbase de cu seară și un vânt aspru dinspre nord-est șuierase toată noaptea prin crăpăturile ferestrelor, făcându-ne să tremurăm în paturi și înghețând apa din căni.

Timp de un ceas și jumătate, cât a durat rugăciunea și citirea *Bibliei*, am simțit că-s aproape gata să mor de frig. În sfârșit, veni și vremea mesei. De data aceasta *porridge-ul* nu era ars, și se putea mânca, dar porțiile erau destul de mici și mie cel puțin mi-ar fi trebuit de două ori pe atât.

În ziua aceea am fost repartizată ca elevă în clasa a patra⁴ și a trebuit să mă supun tuturor îndatoririlor obișnuite. Până acum nu fusesem decât spectatoare la Lowood; acum devenisem actriță. Neîndată să învăț pe dinafară, lecțiile mi se părură lungi și grele, iar trecerea rapidă de la un obiect la altul mă buimăci. De aceea m-am bucurat când, la trei după amiază, domnișoara Smith mi-a dat o fâșie de muselin, lungă de doi yarzi⁵, un degetar și ace și m-a trimis într-un capăt al sălii, poruncindu-mi să tinesc fâșia de muselin. La ora aceea, aproape toată lumea cosea, afară, totuși, de elevele unei singure clase, care citeau tare, adunate în jurul domnișoarei Scatcherd. În sală domnea liniștea, așa încât auzai cu ușurință subiectul lecției, puteai observa cum se descurcă fiecare copil și

⁴ În școlile engleze clasele urmează ordinea descrescătoare

⁵ 1 yard = 0,92 metri

asculta muștrările sau laudele profesoarei. Era ora de istoria Angliei. Printre cele care citeau se găsea și fata întâlnită de mine pe galeria din grădină; la începutul lecției se aflase în rândurile din față, dar pentru vreo greșală de pronunțare, sau pentru că nu respectase cum trebuie punctuația, fu așezată tocmai în fund. Domnișoara Scatcherd continua, chiar după ce-o pedepsise în felul acela, să-i facă observații și-i adresa într-una cuvinte cam de soiul acestora:

„Burns (se pare că acesta-i era numele; aici tuturor fetelor li se spune pe numele de familie, așa cum se face în alte părți numai cu băieții), Burns, stai drept, nu mai ține piciorul într-o parte.” „Burns, îți scoți bărbia în afară într-un fel neplăcut; îndreaptă-ți-o.” „Burns, ți-am spus să ții capul sus; nu vreau să te văd în fața mea cu o asemenea ținută.” Și tot așa o ținea mereu.

După ce citi capitolul de două ori, cărțile fură închise și începură întrebările. Lecția cuprindea o parte din domnia lui Carol I. Era vorba despre diferite chestiuni în legătură cu impozitele și taxele ce se plăteau pentru vapoare. Cea mai mare parte dintre eleve nu puteau răspunde, dar cum se ajungea la domnișoara Burns, toate greutățile erau numaidecât înlăturate. Se părea că ea ține minte pe dinafară toată lecția și la orice întrebare are răspunsul gata.

Mă așteptam s-o aud pe domnișoara Scatcherd lăudând-o. Dimpotrivă, o auzii strigând deodată:

— Murdaro și nesuferito, azi dimineață nu ți-ai curățat unghiile!

Fata nu răspunse nimic și tăcerea ei mă miră, „De ce, îmi ziceam eu, nu spune că nu s-a putut spăla nici pe mâini, nici pe față pentru că apa a fost înghețată?”

Dar în acea clipă, domnișoara Smith mă rugă să-l țin o jurubiță de ață, așa încât n-o mai putui urmări pe Burns. Câtă vreme a depănat jurubița, domnișoara Smith mi-a vorbit din când în când, întrebându-mă dacă am mai fost vreodată la școală, dacă știam să brodez inițiale, să cos, să tricotez, așa că n-am mai putut să iau seama la purtarea domnișoarei Scatcherd. Când mă întorsei la locul meu, ea tocmai dăduse un ordin a cărui semnificație n-am priceput-o. O văzui însă pe Burns părăsind îndată sala, îndreptându-se spre o cămăruță unde se închideau cărțile și întorcându-se după mai puțin de un minut cu un mănunchi de vergi legate la un loc. Făcând o reverență respectuoasă, ea dădu acea unealtă prevestitoare de rău domnișoarei Scatcherd și, fără a i se fi spus, își desfăcu liniștită bluza. Profesoara o lovi cu îndirjire de douăsprezece ori peste umeri și gât. Nici o lacrimă nu căzu din ochii fetei. Eu mă oprisem din lucru, căci la această priveliște degetele începură să-mi tremure și mă cuprinse o furie neputincioasă, dar nici o trăsătură de pe chipul melancolic al domnișoarei Burns nu se schimbă, nici un mușchi nu-i tresări.

— Nesimțitoare! exclamă domnișoara Scatcherd. Oare nimic n-o să te facă să te îndrepti și să nu mai fii atât de neglijentă? Du vergile înapoi!

Burns se supuse. O privii pe furiș când ieșea din cămăruța unde se închideau cărțile. Își punea batista la loc în buzunar și dâra unei lacrimi strălucea pe obrazul ei palid.

La Lowood, recreația de seară era ceasul cel mai plăcut. Colțul de pâine și cafeaua care ni se dădeau la cinci, fără să potolească foamea, ne însuflețeau totuși. Lunga constrângere de peste zi slăbea; sala de studiu era

mai călduroasă decât dimineața. Făceau foc mare ca să înlocuiască lumânarea ce nu era adusă decât ceva mai târziu. Văpaia roșiatică din cămin, zarva de astă dată îngăduită, în sfârșit zumzetul nedeslușit al tuturor glasurilor strecurau în noi o dulce senzație de libertate.

În seara zilei când o văzusem pe domnișoara Scatcherd bătându-și eleva cu vergile, mă plimbam, ca de obicei, printre bănci, mese și grupe vesele de eleve, singură, dar fără să mă simt totuși stingherită. Când treceam prin fața ferestrelor, ridicam din când în când obloanele și mă uitam afară. Cădeau fulgi deși și zăpada se îngrămădise lângă perete. Apropiindu-mi urechea de fereastră, putui desluși, cu tot zgomotul dinăuntru, jalnicul vâjâit ai vântului.

Dacă aș fi părăsit un cămin drag și părinți iubitori e probabil că acesta ar fi fost ceasul când aș fi suferit cel mai rău din pricina despărțirii. Vântul mi-ar fi sfâșiat sufletul, și haosul acela întunecat mi-ar fi tulburat liniștea; dar în starea în care mă aflam, amândouă nu-mi provocau decât o ațâțare ciudată. Cuprinsă de neastâmpăr și de un fel de febră, doream ca vântul să șuiere mai sălbatic, lumina slabă ce mă înconjura să se preschimbe în beznă, iar zumzetul nedeslușit să devină vuiet năprasnic.

Sărind peste bănci, târându-mă pe sub mese, îmi făcui drum până la cămin și, ingenunchind lângă apărătoarea de fier, o găsii pe Burns stând pe gânduri, tăcută, despărțită de tot ce se petrecea în sală datorită tovărășiei unei cărți, pe care o citea la lumina jarului.

— Tot *Rasselas*? o întrebai, așezându-mă în spatele ei.

— Da, îmi răspunse ea, am *terminat-o* chiar adineauri.

După cinci minute, închise într-adevăr cartea. M-am bucurat.

„Acum, mă gândii eu, poate o să vrea să vorbească puțin cu mine.” Mă așezai lângă dânsa, pe podea.

— Care este celălalt nume al dumatăle, Burns? întrebai eu.

— Helen.

— Ești de departe?

— Dintr-un ținut de la nord, la hotarul cu Scoția.

— Te mai întorci vreodată acolo?

— Nădăjduiesc; dar nimeni nu știe ce-ascunde viitorul.

— Desigur că dorești să pleci de la Lowood?

— Nu, de ce să doresc? Am fost trimisă la Lowood ca să învăț. La ce mi-ar folosi să plec înainte de a termina școala?

— Dar domnișoara Scatcherd este atât de crudă cu tine!

— Crudă? Nu! E aspră. Nu-i plac defectele mele.

— Dacă aș fi în locul tău, aș urî-o; m-aș împotrivi, dacă m-ar bate cu vergi; i le-aș smulge și le-aș rupe în fața ei.

— Cred că nu. Dar dacă ai face-o, domnul Brocklehurst te-ar da afară din școală și le-ai pricinui mare supărare rudelor. E mai bine să înduri cu răbdare o durere pe care o suferi singură, decât să faci un fapt necugetat ale cărui urmări supărătoare ar apăsa asupra întregii familii. Și, de altfel, *Biblia* ne poruncește să răsplătim răul cu binele.

— Dar e cumplit să fii bătută cu vergile, sau pusă să stai în picioare în mijlocul unei săli pline de lume, mai ales la vârsta ta. Eu sunt cu mult mai mică și n-aș putea îndura așa ceva.

— Și totuși ar fi de datoria ta să te supui fără să cârtești, dacă nu poți

altfel. Ar fi o slăbiciune și o nerozie să spui „nu pot”, când știi că ți-e sortit să înduri.

O ascultai mirată. Nu puteam înțelege această doctrină a resemnării și pricepeam și mai puțin bunăvoința pe care o arăta ea celor ce-o pedepseau. Simțeam că Helen Burns judeca orice lucru în lumina unei flăcări nevăzute de mine. Mă gândeam că ar fi posibil ca Helen să aibă dreptate și eu să greșesc, dar nu țineam să adâncesc problema asta; am lăsat-o deoparte, așteptând o vreme mai potrivită.

— Spui că ai defecte, Helen. Care sunt? Mie mi se pare că ești o fată foarte bună.

— Atunci învață de la mine să nu judeci după aparențe. Așa cum spune domnișoara Scatcherd, sunt foarte neîngrijită; pun rareori lucrurile la locul lor și nu mi le las niciodată acolo unde trebuie; sunt neglijenta, uit regulile stabilite, citesc când ar trebui să-mi pregătesc lecțiile, n-am nici o metodă; câteodată, spun ca și tine, că nu pot *îndura* să fiu supusă unor reguli stricte. Asta o supără mult pe domnișoara Scatcherd, care, bineînțeles, e pricepută și destoinică.

— Și aspră și crudă, adăugai eu.

Dar Helen nu vru să aprobe această adăugire și tăcu.

— Domnișoara Temple e tot așa de severă cu tine ca și domnișoara Scatcherd?

Când auzi numele domnișoarei Temple, un zâmbet blând îi lumină figura serioasă.

— Domnișoara Temple, spuse ea, este foarte bună. Îi vine greu să fie aspră chiar cu elevele cele mai rele. Ea vede greșelile mele și mă dojenește cu blândețe; dacă fac ceva vrednic de laudă, mă răsplătește cu dărnicie, iar o dovadă a caracterului meu urât este că până și muștrările ei așa de domoale, așa de drepte, n-au avut puterea de-a mă face să-mi îndrept greșelile; chiar laudele ei, pe care eu le prețuiesc atât de mult, nu mă pot face mai îngrijită și mai stăruitoare.

— E de mirare, spusei eu. E atât de ușor să fii ordonată!

— Pentru tine, nu mă îndoiesc. Dimineața, în clasă, am observat că erai foarte atentă; gândurile nu-ți rătăceau în altă parte când domnișoara Miller explica lecția și te întreba, pe câtă vreme ale mele rătăcesc totdeauna. Adeseori, când ar trebui s-o ascult pe domnișoara Scatcherd și să rețin tot ce spune, nici nu-i aud glasul. Cad într-un fel de visare. Îmi pare câteodată că sunt în Northumberland, iar zgomotul din jurul meu parcă ar fi murmurul unui râuleț ce curge prin Deepden, pe lângă casa noastră. Când îmi vine rândul, sunt trezită *din* visare; dar, ca să aud mai bine susurul râulețului din visurile mele, n-am ascultat ce se spunea și nu știu la ce-ar trebui să răspund.

— Și totuși, ce bine ai răspuns azi dimineață.

— A fost doar o întâmplare: lecția pe care o citeam mă interesase. În loc să visez la Deepden, mă minunam cum de un om căruia îi plăcea dreptatea putea fi așa de nedrept, așa de nebun ca regele Carol I. Mă gândeam cât a fost de jalnic că omul ăsta înzestrat cu atâta cinste și conștiință n-a putut vedea dincolo de prerogativele coroanei. O, dacă ar fi fost el în stare să prevadă și să înțeleagă încotro tindeau ceea ce numiră năzuințele veacului! Și totuși îl iubesc, îl respect, îl compătimesc pe acest biet rege ucis!

Dușmanii lui au fost mai vinovați decât el; ei au vărsat un sânge pe care n-aveau dreptul să-l verse. Cum au îndrăznit să-l ucidă?

Helen vorbea acum pentru sine. Uitase că nu eram în stare s-o înțeleg prea bine, că nu știam nimic sau aproape nimic despre acest subiect. Am adus-o iar la starea înțelegerii mele.

— Dar când domnișoara Temple își predă lecțiile, gândurile îți mai rătăcesc?

— Nu, firește; sau, oricum, rar de tot. Fiindcă domnișoara Temple are totdeauna să-mi spună ceva mai nou decât gândurile mele; graiul ei îmi pare deosebit de blând și ceea ce mă învață ea este adesea tocmai ce doream eu să aflu.

— Atunci te porți bine cu domnișoara Temple?

— Da, adică sunt bună într-un chip pasiv; nu mă străduiesc, merg încotro mă împing pornirile mele. O bunătate ca asta nu are nici un merit.

— Dimpotrivă. Ești bună cu cei care sunt buni cu tine. E ceea ce mi-am dorit totdeauna. Dacă am fi blânzi și ascultători față de cei cruzi și nedrepti, totul s-ar petrece numai după voia celor haini; de nimic nu le-ar mai fi teamă și deci niciodată nu s-ar mai schimba, ci, dimpotrivă, s-ar face din ce în ce mai răi. Când suntem bătute pe nedrept, ar trebui să lovim și noi, așa de strașnic, încât persoana care a fost nedreaptă să nu mai aibă niciodată poftă să reînceapă...

— Când o să fii mai mare, sper că o să-ți schimbi părerile. Ești încă o copilă neștiutoare.

— Dar eu, Helen, simt că trebuie să nu pot suferi pe cei care nu mă iubesc, orice aș face spre a le fi pe plac; trebuie să mă împotrivesc celor care mă pedepsesc pe nedrept. Lucrul ăsta e tot așa de firesc ca și a iubi pe cei care îmi arată dragoste și a primi o pedeapsă, dacă recunosc că o merit.

— Păgânii și sălbaticii susțin asemenea păreri, dar creștinii și popoarele civilizate le resping.

— Cum? Nu înțeleg.

— Nu violența domolește ura și nu răzbunarea lecuiește nedreptatea.

— Atunci ce?

— Citește *Noul Testament*, ascultă ce spune Cristos și vezi ce face el. Cuvântul lui să-ți fie poruncă și purtarea sa pildă să-ți fie.

— Și ce spune el?

— Spune: „Iubește pe dușmanii tăi, binecuvântează pe cei care te blestemă și fă binele celor care te urăsc și te disprețuiesc”.

— Atunci ar trebui s-o iubesc pe doamna Reed? Nu pot. Să-l binecuvântează pe fiul ei John? E peste puterile mele.

La rândul ei, Helen îmi ceru lămuriri. Și atunci începui să înșir, așa cum mă pricepeam, povestirea nenorocirilor și a urii mele. Sălbatică și crudă, când eram ațâțată, spusei ce simțeam, fără s-ascund ceva, fără cruțare.

Helen mă ascultă răbdătoare până la sfârșit. Mă așteptam să facă vreo observație, dar ea rămase mută.

— Ei bine, exclamai eu, nu-i doamna Reed o femeie cu inimă de piatră, o femeie fără suflet?

— Fără îndoială că n-a fost bună cu tine, pentru că nu-i plăcea firea ta, după cum domnișoarei Scatcherd nu-i place a mea. Dar cât de amănunțit îți

aduci aminte toate cuvintele și faptele ei! Ce impresie adâncă a făcut asupra sufletului tău nedreptatea ei! Mie nici o nedreptate nu mi-a lăsat urme atât de adânci. N-ai fi mai fericită dacă ai încerca să-i uiți asprimea și emoțiile adânci pe care *le-a* stârnit în sufletul tău? Mi se pare că viața-i prea scurtă ca s-o petrecem hrănindu-ne ura sau ținând minte nedreptățile. Oare pe lumea asta nu suntem toți împovărați de greșeli? Eu sunt încredințată că va veni în curând o vreme când ne vom putea lipsi de trupurile astea care ne duc în ispită. Atunci, scăpând de apăsătoarea noastră temniță de carne, vom scăpa și de înjosire și păcat; atunci nu ne va mai rămâne decât scânteia spiritului, principiul impalpabil al vieții și al gândirii, curat ca în clipa când a ieșit din mâna Ziditorului. El se va întoarce de unde a purces, pentru a fi transmis – poate unei ființe superioare omului. Poate că va urca pe rând treptele slavei; poate, în sfârșit, palida rază a sufletului omenesc se va preface în strălucitoarea lumină a serafimilor! Dar este oare sigur că acest principiu nu va degenera cumva dinspre om înspre duhul răului? Nu, nu pot să cred. Credința mea e cu totul alta. Nimeni nu mi-a arătat-o și vorbesc rar despre ea; ea este însă bucuria mea și mă leg de dânsa, căci ea aduce nădejdea în sufletele tuturor. Socotesc veșnicia o odihnă necurmată, un lăcaș de lumină, nu o prăpastie și un loc de spaimă. Și afară de asta, cu această credință pot deosebi foarte limpede pe criminal de crima lui; pot să iert cu toată sinceritatea pe primul și să urăsc pe cea de-a doua; cu această credință dorința de răzbunare nu-mi poate otrăvi sufletul, nicicând jосnicia nu mă scârbește prea adânc, iar nedreptatea niciodată nu mă zdrobește. Trăiesc liniștită, îndreptându-mi ochii către sfârșitul vieții mele!

Capul lui Helen, care se lăsa în jos pe măsură ce vorbea, se plecă și mai mult când sfârși ultima frază. Văzui din privirea ei că nu mai vrea să discute cu mine, ci vrea să stea de vorbă cu propriile ei gânduri.

Totuși, nu i se lăsa mult timp pentru gândire. O monitoare, o fată înaltă, necioplită, care intră aproape chiar în clipa când sfârșeam convorbirea, strigă, cu accent puternic din Cumberland:

— Helen Burns, dacă nu faci rânduială în sertare și nu-ți strângi numaidecât lucrul, o rog pe domnișoara Scatcherd să vină să vadă și dânsa.

Trezindu-se din visare, Helen oftă; se ridică și se supuse monitoarei fără să răspundă și fără să zăbovească.

CAPITOLUL VII

Primele trei luni petrecute la Lowood îmi părură un veac, dar nu veacul de aur: a fost pentru mine o luptă istovitoare cu tot felul de greutăți. A trebuit să mă obișnuiesc cu reguli noi, cu îndatoriri cu care nu eram deprinsă. Teama de a nesocoti vreo obligație mă sleia mai mult decât suferințele fizice, deși nici acestea nu erau puțin lucru.

În cursul lunilor ianuarie, februarie și o parte din martie, zăpezile mari și apoi dezghețul făcuseră drumurile de neumblat. Nu puteam ieși dincolo de zidurile grădinii, decât pentru a ne duce la biserică; dar între aceste hotare trebuia să petrecem în fiecare zi un ceas în aer liber. Veșmintele noastre nu

erau destul de groase ca să ne apere de un frig atât de strașnic. În loc de ghetete aveam pantofi în care zăpada intra și se topea ușor. Măinile, nefiindu-ne apărute de mănuși, degerau, ca și picioarele. Țin minte și-acum suferința îngrozitoare pe care o înduram din această pricină în fiecare seară, căci picioarele mi se umflau, și durerile cumplite care mă săgetau în fiecare dimineață, când încercam să vârn în pantofi degetele jupuite, umflate și țepe. Afară de asta, mâncarea era din ce în ce mai puțină și mai rea. Copiii în creștere au mare poftă de mâncare, iar noi primeam de-abia atât cât să ne putem ține pe picioare. Urmarea era terorizarea fetelor mai mici, căci de câte ori găseau prilej, cele mari, totdeauna flămânde, amenințau pe cele mici că o să le ia o parte din porția lor. De multe ori am împărțit între două din ele prețioasa mea bucată de pâine neagră, ce ni se dădea o dată cu cafeaua, și după ce dădeam celei de-a treia jumătate din ceașca mea de cafea, înghițeam restul plângând pe-ascuns de foame.

Duminicile de iarnă erau triste. Aveam de făcut două mile până la biserică din Brocklebridge, unde slujea directorul nostru. Plecam dârâind de frig. Când ajungeam acolo, ne era și mai frig și, înainte de a se sfârși slujba de dimineață, eram aproape paralizate. Fiind prea departe ca să ne întoarcem la masă, căpătăm între slujbe pâine și carne rece în porții tot așa de neîndestulătoare ca și la mesele obișnuite.

După slujba de seară, ne întorceam pe un drum în pantă, neadăpostit din nici o parte. Vântul amarnic de iarnă sufla peste colinele înzăpezite – înspre miez-noapte – și aproape ne jupuia pielea de pe obraji.

Îmi amintesc de domnișoara Temple cum pășea ușor și repede de-a lungul rândurilor de eleve chinuite, strângându-și la piept paltonul prin care pătrundea vântul înghețat. Cu îndemnurile și pilda ei încuraja pe toată lumea și tuturor le dădea puterea să-și țină firea și să mărșăluiească înainte, „ca niște ostași căliți”. Celelalte profesoare – sărmanele! – erau în mod obișnuit, ele însele, mult prea abătute, ca să-și mai dea osteneala să încurajeze pe alții.

Când ajungeam la Lowood, cât de mult doream toate lumina și căldura unui foc zdravăn! Dar – celor mici cel puțin – nu le era îngăduit; amândouă căminele din clasă erau numaidecât împresurate de două șiruri de eleve mari, iar în spatele lor cele mai mici, îngrămădindu-se una într-alta, își ascundeau sub șorturi brațele rebegite de frig.

Ne era sortită totuși o mică bucurie: la cinci ni se împărțea o porție dublă de pâine – o felie întreagă, în loc de o jumătate – și o fărâmbă de unt. Era ospățul săptămânal la care visam de la o duminică la alta. De obicei mă străduiam să-mi păstrez măcar jumătate din această masă copioasă, fiindcă restul eram totdeauna silită să-l împart.

Duminica seara se repeta pe dinafară catehismul, capitolele cinci, șase și șapte din Evanghelia după Matei și ascultam o predică lungă, citită de domnișoara Miller, care-și trăda oboseala printr-un căscat cu neputință de oprit. Lectura era deseori întreruptă de vreo jumătate de duzină de fetițe, care, doborâte de somn, începeau să joace rolul lui *Evtihie*⁶ și cădeau, nu de

⁶ O legendă biblică vorbește despre tânărul troian Evtihie, care în timpul unei foarte lungi cuvântări a apostolului Pavel a adormit și a căzut pe fereastră de la etajul al treilea.

la al treilea etaj, ci din banca a patra. Erau ridicate pe jumătate moarte și, drept leac, erau silite să stea în picioare în mijlocul sălii, până la sfârșitul predicii; câteodată, totuși, picioarele li se tăiau și cădeau grămadă. Trupurile lor erau proptite atunci de scaunele mari ale monitoarelor.

N-am pomenit încă de vizitele domnului Brocklehurst. Cea mai mare parte a primei luni după sosirea mea el nu se arătă; își prelungise pesemne șederea la prietenul său, arhidiaconul. Pentru mine, absența aceasta era o ușurare. Nu trebuie să mai spun că aveam motivele mele să mă tem de sosirea lui. Dar de venit, a venit în cele din urmă.

Eram la Lowood de aproape trei săptămâni. Într-o după-amiază, pe când stam cu o tăbliță pe genunchi și mă chinuiam să sfârșesc de adunat un șir lung de cifre, ridicai distrată ochii spre fereastră și zării pe cineva care tocmai trecea. Îl recunoscu aproape instinctiv și când, două minute după aceea, toată școala, inclusiv profesoarele se ridicară *en masse*⁷, n-avui nevoie să privesc ca să văd pe cine salutau astfel. Un pas apăsător străbătu sala și aceeași coloană neagră ce se încruntase așa de crâncen la mine, atunci când mă cercetase pe covorașul de lângă căminul din Gateshead, se ivi alături de domnișoara Temple, care se sculase și ea în picioare.

Privii dintr-o parte această piesă arhitectonică. Nu mă înșelasem. Era domnul Brocklehurst, cu redingota sa închisă de sus până jos, și părând mai lung, mai slab și mai țeapăn decât oricând.

Aveam temeiurile mele să mă tem de această arătare, îmi aminteam prea bine insinuările viclene ale doamnei Reed cu privire la felul meu de a fi, făgăduiala făcută de domnul Brocklehurst că va înștiința pe domnișoara Temple și pe celelalte profesoare despre firea mea dezământată. Tot timpul mă temusem de îndeplinirea acestei făgăduieli: în fiecare zi mă așteptam să-l văd pe „Omul care trebuie să vină”, căci cele ce avea să spună despre convorbirea mea cu el și despre viața mea trecută aveau să mă înfieze pentru totdeauna, ca pe un copil netrebnic. Și iată-l acum aici. Stătea în picioare lângă domnișoara Temple și-i vorbea la ureche. Eram incredințată că-i dezvăluia jосnicia mea și-i căutam privirea cu o îngrijorare dureroasă, așteptându-mă dintr-o clipă în alta ca ochii ei negri să-mi arunce priviri de dușmănie și dispreț. Am ciulit urechile și, deoarece se întâmplase să mă aflu chiar în față, am putut auzi aproape tot ce vorbeau. Subiectul convorbirii lor îmi liniști deocamdată temerile.

— Eu cred, domnișoară Temple, spunea domnul Brocklehurst, că așa cumpărată la Lowton are să fie bună. Mi s-a părut tocmai potrivită pentru cămășile de stambă și m-am îngrijit și de ace. Să-i spui domnișoarei Smith că am uitat să-mi notez acele pentru eleve, dar săptămâna viitoare va primi câteva testele. Sub nici un cuvânt să nu dea însă mai mult de unul fiecărei eleve. Dacă au mai multe, nu mai sunt destul de atente și le pierd. Și, să nu uit, domnișoară! Doresc ca ciorapii de lână să fie păstrați mai bine. Când am venit aici ultima dată, am cercetat, trecând prin grădina bucătăriei, rufe ce se uscau pe frânghii și am văzut o mulțime de ciorapi negri rupți de tot; după mărimea găurilor sunt sigur că n-au fost țesuți la timp.

Și tăcu.

— Instrucțiunile dumneavoastră vor fi împlinite, domnule, spuse

⁷ Toți deodată (fr.).

domnișoara Temple.

— În afară de asta, urmă el, spălătoreasa mi-a spus că unele fete au primit două gulerașe într-o săptămână; e prea mult, regulamentul nu îngăduie decât unul.

— Cred că vă pot explica pentru ce s-a întâmplat așa, domnule. Agnes și Catherina Johnstone au fost poftite joia trecută să ia ceaiul cu câteva prietene la Lowton și le-am dat voie, numai pentru acest prilej, să pună gulerașe curate.

Domnul Brocklehurst dădu din cap:

— Bine, de astă dată treacă-meargă! Dar asemenea lucruri nu trebuie să se repete prea des. Mai e ceva care m-a mirat: verificând socotelile cu intendentă am constatat că în ultimele cincisprezece zile s-a dat de două ori copiilor o gustare de pâine și brânză. Ce-i cu asta? Mă uit în regulament și nu văd nicăieri menționată gustarea. Cine a introdus această inovație? Și cu ce drept?

— Eu sunt răspunzătoare, domnule, reluă domnișoara Temple. Dejunul fusese așa de prost, încât elevele nu l-au putut mânca și n-am vrut să le las să rabde până la cinci.

— O clipă! După cum știi, crescându-le pe aceste fete, scopul meu nu este să le deprind cu luxul și răsfățul, ci să le fac răbdătoare, tari și sobre. Dacă se întâmplă o mică neplăcere, cum ar fi o mâncare stricată, care n-a fiert de ajuns sau a stat prea mult pe plită, nu trebuie să le dai o lecție dăunătoare, înlocuind un bun pierdut cu altul și mai de preț, spre a le răsfăța trupul și a te abate de la țelul acestei instituții. Astfel de întâmplări ar trebui dimpotrivă să fie un prilej de întărire sufletească pentru eleve. Ar fi fost momentul potrivit să li se predice neluarea în seamă a lipsurilor trecătoare; în asemenea prilejuri o cuvântare scurtă ar fi fost cum nu se poate mai binevenită. Un îndrumător înțelept n-ar fi pierdut o asemenea ocazie de a aminti suferințele primilor creștini, chinurile mucenicilor, îndemnul stăpânului nostru ceresc care poruncea ucenicilor să-și ia crucea și să-l urmeze. Cât de nimerit ar fi fost să li se repete cuvintele lui Cristos: „Omul nu trăiește doar cu pâine, ci și cu cuvântul lui Dumnezeu” și să li se amintească alinătoria sentință: „...Feriți-vă cei ce flămânez și însetează din dragoste pentru mine!” O, doamnă! Dumneata nu te-ai gândit, când le-ai dat copiilor pâine și brânză în loc de *porridge* ars, că poate le hrănești, într-adevăr, trupul lor nemernic, dar nu ții de loc seamă că le înfometezi sufletul nemuritor!

Domnul Brocklehurst se opri din nou, ca și cum ar fi fost copleșit de emoție. Când începuse să vorbească, domnișoara Temple plecase ochii, dar acum privea drept înaintea ei; fața sa, de obicei palidă ca marmura, părea a fi căpătat acum în plus răceala și tăria ei, îndeosebi gura-i era așa de bine închisă, încât doar dalta sculptorului ar mai fi fost în stare s-o deschidă, iar sprâncenele i se-mpreunaseră treptat, dându-i o înfățișare de asprime împietrită.

Domnul Brocklehurst sta în picioare lângă cămin. Cu mâinile la spate, supraveghea maiestuos toată școala. Deodată ochii îi scăpărară ca și cum privirea sa ar fi întâlnit ceva supărător. Se întoarse și exclamă, cu mai multă aprindere decât până atunci:

— Domnișoară Temple, domnișoară Temple! Cine-i, *cine-i* copila asta cu

păr buclat? Da, domnișoară, cu păr roșu și buclat, numai bucle? Întinse bastonul arătând spre fetița care-l îngrozise. Mâna îi tremura.

— E Julia Severn, răspunse domnișoara Temple foarte liniștită.

— Julia Severn, domnișoară? Și de ce are părul buclat? De ce se ține ea atât de fățiș de regulile modei lumești, sfidând orice precept moral și orice principiu al acestui institut? Aici, într-un așezământ evanghelic, de caritate, să poarte părul numai bucle?

— Părul Juliei e buclat de la natură, răspunse domnișoara Temple, din ce în ce mai liniștită.

— De la natură! Poate, dar noi nu trebuie să ne conformăm naturii. Eu vreau ca aceste fete să fie copii ai harului divin. Am spus de atâtea și de atâtea ori că doresc să poarte părul pieptănat lins, simplu, modest. Domnișoară Temple, părul acestei fetițe trebuie tuns. Măine dimineață voi trimite un frizer. Dar mai văd și altele care au mult prea bogată podoaba. Spune acelei fete înalte să se întoarcă, sau mai bine spune tuturor celor din prima bancă să se ridice și să se întoarcă cu fața la perete.

Domnișoara Temple își trecu batista peste buze, ca și cum și-ar fi stăpânit un surâs involuntar; totuși dădu ordinul și, când fetele din prima clasă înțelesesă ce li se cerea, se supuseră. Aplecându-mă peste bancă, le observai privirile și strâmbăturile în vreme ce executau mișcarea. Păcat că nu putea și domnul Brocklehurst să le vadă. Poate ar fi înțeles atunci că, în pofida grijii pe care o purta înfățișării exterioare, ceea ce se afla înăuntru rămânea mult mai departe de înrăurirea sa decât și-ar fi putut el închipui.

Cercetă câteva minute reversul acelor medalii vii, apoi rosti hotărârea. Glasul acela răsună în urechea mea ca glasul judecății de apoi:

— Toate fetele vor fi tunse! Domnișoara Temple vru să facă o observație.

— Domnișoară, urmă el, eu slujesc unui stăpân a cărui împărăție nu e în lumea aceasta. Misiunea mea este să stârpesc în aceste fete dorințele cărnii, să le învăț să se îmbrace modest și sobru, iar nu să-și împletească părul și să poarte veșminte costisitoare. Ei bine! toți acești copii care stau în fața noastră și-au aranjat părul lung în cozi pe care deșertăciunea însăși pare a le fi împletit... Da, repet, toate cozile astea trebuiesc tăiate. Gândește-te la timpul pe care l-au pierdut până acum... la...

Aici domnul Brocklehurst fu întrerupt. Trei doamne intrară în clasă. Nimerit ar fi fost să vină ceva mai înainte și să audă predica lui asupra gătelilor, căci erau splendid îmbrăcate în catifele, mătăsuri și blănuri. Două dintre ele (fete frumoase, de șaisprezece sau șaptesprezece ani) purtau pălării de castor garnisite cu pene de struț, cum era moda pe atunci. O mulțime de bucle mici, pieptănate cu grijă, ieșeau de sub borul pălăriilor încântătoare. Doamna mai în vârstă era înfășurată într-un minunat șal de catifea, brodat cu hermină, și purta, după moda franceză, un rând de bucle false.

Acele doamne – care nu erau decât doamna și domnișoarele Brocklehurst – fură primite cu respect de domnișoara Temple și conduse la locurile de onoare de la capătul sălii. Se părea că veniseră în trăsură cu domnul Brocklehurst și cercetaseră cu atenție încăperile de la etaj, în vreme ce domnul Brocklehurst făcea socotelile cu intendentă, cerceta pe spălătoreasă și silea pe directoare să-i asculte predicile. Deocamdată ele făcură câteva observații și imputări domnișoarei Smith, care îngrijea rufăria

și inspecta dormitoare, dar n-am avut timp să le ascult, atenția mea fiind atrasă de altceva.

Până acum, tot trăgând cu urechea la convorbirea dintre domnul Brocklehurst și domnișoara Temple, nu uitasem să iau – în același timp – precauțiile necesare în ce privește siguranța mea personală. Îmi ziceam că totul ar merge bine, dacă aș putea face așa fel încât să nu fiu observată. De aceea m-am înfundat în bancă și m-am prefăcut foarte ocupată cu adunarea mea. Mă așezasem așa ca să-mi ascund obrazul în dosul tăbliței. Poate aș fi scăpat dacă tăblița mea trădătoare nu mi-ar fi alunecat din mână și n-ar fi căzut cu zgomot mare la pământ. Toți ochii se îndreptară spre mine. Am știut atunci că totul s-a sfârșit și pe când mă aplecam să strâng cioburile tăbliței de ardezie, mi-am adunat puterile ca să pot înfrunta orice.

Furtuna nu întârzie să se dezlănțuie:

— O fată zăpăcită! spuse domnul Brocklehurst; și continuă de îndată: Mi se pare că-i eleva cea nouă. Apoi, mai înainte ca eu să-mi fi putut trage sufletul: Să nu uit că trebuie să vă spun ceva cu privire la ea. După asta strigă – Doamne, cât de tare mi se păru că strigă! – Să vină aici copila care a spart tăblița!

Singură nu m-aș fi putut mișca: eram paralizată. Dar două fete mai mărișoare, care se aflau lângă mine, mă puseră pe picioare și mă împinseră spre temutul judecător. Domnișoara Temple mă ajută cu blândețe să viu lângă el și prinsei din fugă sfatul ei șoptit:

— Nu te speria, Jane. Am văzut că n-ai făcut-o dinadins și n-ai să fii pedepsită.

Aceste cuvinte blajine îmi străpunseră inima ca un pumnal.

„Peste o clipă mă va disprețui și nu va mai vedea în mine decât o fățarnică”, îmi zisei. Și atunci un acces de furie împotriva lui Reed, Brocklehurst și-a celorlalți îmi aprinse sângele. Eu nu eram Helen Burns.

— Apropiați scaunul ăsta, spuse domnul Brocklehurst, arătând un scaun foarte înalt, de pe care coborâse o monitoare.

Scaunul fu adus.

— Așezați copila pe el, zise dânsul.

Fui așezată; de cine? N-aș putea spune. Starea în care mă aflu nu-mi îngăduia să rețin amănuntele. Îmi dădeam numai seama că fusesem ridicată la înălțimea nasului domnului Brocklehurst, că dânsul se afla la o distanță cam de un yard de mine și o sumedenie de jachetele îmblănite de mătase portocalie și purpurie, un nor de pene argintii se întindeau și se legănau mai jos de mine.

— Doamnelor, spuse domnul Brocklehurst, întorcându-se către familia sa, domnișoară Temple, doamnelor profesoare și elevelor, o vedeți toate pe această fetiță?

Fără îndoială că toate mă vedeau; simțeam privirile lor îndreptate ca niște săgeți de foc înspre obrații mei învăpăiați.

— Vedeți că-i încă tânără; observați că are chipul obișnuit al copilăriei. Dumnezeu i-a acordat cu dărnicie înfățișarea noastră, a tuturor. Nici o slujire nu arată că ar avea o fire deosebită. Cine ar putea crede totuși că necuratul a și găsit în ea o slujitoare și o unealtă? Și totuși, deși mă doare inima s-o spun, acesta-i adevărul.

Urmă o pauză în care avui timpul să-mi domolesc nervii, să-mi dau

seama că trecusem Rubiconul și că încercarea nu mai putea fi înlăturată; eram, deci hotărâtă s-o îndur cu tot curajul.

— Dragele mele copile, urmă cu patos preotul de marmură neagră, este aceasta o împrejurare tristă și nenorocită; căci am datoria să vă previn că fetița pe care o vedeți și care ar fi putut fi un mieluşel al Domnului este o mică osândită; nu-i o oiță din turma credincioșilor ci, în chip vădit, o străină și o vrăjmașă. Fugiți de ea; nu-i urmați pilda; dacă va fi nevoie, feriți-vă de tovarășia ei, îndepărtați-o din jocurile voastre și nu stați de vorbă cu ea. Iar dumneavoastră, doamnelor profesoare, trebuie s-o supravegheați îndeaproape: urmăriți-i toate mișcările, cântăriți-i bine cuvintele, cercetați-i faptele, pedepsiți-i trupul ca să-i mântuiți sufletul, dacă mântuirea ei mai este cu putință – pentru că această fetiță (limba mea șovăie s-o spună), această copilă născută într-o țară creștină e mai rea decât mulți dintre păgânii care se roagă lui Brahma sau ingenunchează în fața lui Juggernaut⁸. Căci această fetiță este o... mincinoasă!

Urmă o pauză de vreo zece minute, în timpul căreia, devenind deplin stăpână pe mine, putui vedea pe soția și fiicele preotului scoțând batiste din buzunar și ducându-le la ochi. Cea mai în vârstă dintre doamne își legăna capul la dreapta și la stânga, iar cele două mai tinere murmurau fără încetare: „Îngrozitor!”

Drept încheiere, domnul Brocklehurst spuse:

— Toate aceste lucruri le-am aflat de la binefăcătoarea sa, de la acea doamnă evlavioasă și milostivă care a luat-o sub ocrotirea sa ca pe o orfană și a crescut-o ca pe propria ei fiică. Dar nenorocita copilă a plătit bunătatea și dărnicia ocrotitoare sale printr-o nerecunoștința atât de josnică și înfiorătoare, încât preabuna doamnă Reed a fost silită s-o despartă de copiii săi, de teamă ca pilda rea să nu le întineze curătenia. Bîncredincioasa doamnă a trimis-o aici ca s-o vindece, așa cum în vechime evreii își trimiteau bolnavii la lacul Bethesda. Doamnelor profesoare, domnișoară directoare, vă cer să nu lăsați ca apele să rămână neclintite în preajma ei⁹.

După această încheiere sublimă, domnul Brocklehurst își încheie nasturele de sus al redingotei, mormăi ceva către familia sa care se ridică, se înclină înaintea domnișoarei Temple și apoi toate mărimile ieșiră cu pompă din încăpere. În pragul ușii, judecătorul se întoarce și spuse:

— Lăsați-o acolo încă o jumătate de ceas și nimeni să nu-i vorbească în tot restul zilei.

Eram acolo, sus. Eu, care spusesem că n-aș putea îndura rușinea de a sta în picioare în mijlocul sălii, mă aflam acum pe acel pedestal al rușinii expusă tuturor privirilor.

Nu pot arăta în cuvinte ceea ce simțeam, dar chiar în clipa când acele simțăminte îmi umpleau pieptul înăbușindu-mi respirația și sugrumându-mi gâtul, o fată trecu pe lângă mine; în trecere și-a înălțat ochii. Ce lumină

⁸ În sanscrită *Yagannatha*, „stăpânul lumii”, zeu venerat de hinduși ca încarnare a lui *Vișnu*. Statuia lui, aflată în templul din orașul Puri de pe coasta Golfului Bengal, este purtată în fiecare an în procesiune pe un car uriaș, ale cărui roți strivesc în învâlmășeală numeroși pelerini.

⁹ Legenda biblică spune că apele lacului erau tămăduitoare numai atunci când se pogora îngerul și le tulbura.

stranie strălucea în ei! Ce senzație nemaîncercată arunca în ființa mea raza aceea! Și senzația aceasta nouă m-a întărit. Era ca și când un mucenic sau un erou, trecând pe lângă o victimă ori o roabă, îi dăruise o parte din forțele sale. Îmi stăpânii furia clocotitoare, înălțai capul și mă înțepenii bine în scaun. Helen Burns întrebă pe domnișoara Smith ceva cu privire la lucrul ei. Fu certată fiindcă întreabă un lucru atât de simplu, dar întorcându-se la loc în bancă îmi zâmbi iarăși. Ce surâs! Mi-l amintesc și-acum: era prinosul unei inteligențe vii și-al unui curaj adevărat; el îi lumina trăsăturile limpezi, fața-i slăbită și cenușiii ei ochi melancolici, ca oglindirea unui chip de înger. Și totuși, Helen Burns purta pe braț un bilet pe care erau scrise aceste cuvinte: „Fată dezordonată”. Cu un ceas mai înainte o auzisem pe domnișoara Scatcherd pedepsind-o ca a doua zi să mănânce numai pâine goală și apă, fiindcă pătase cu cerneală foaia caietului, pe când transcria un exercițiu. Așa-i alcătuită biata fire omenească! Pete ca cele ale Helenei Burns se află pe discul celei mai curate planete, dar ochi ca ai domnișoarei Scatcherd nu pot zări decât aceste nimicuri și rămân orbi în fața desăvârșitei străluciri a globului întreg.

CAPITOLUL VIII

Înainte de a-mi fi ispășit pedeapsa mea de o jumătate de ceas, bătut ora cinci. Lucrul încetă și toată lumea se duse în sufragerie să bea ceaiul, M-am încumetat să cobor. Se înserase de-a binelea. Mă strecurai într-un colț și mă așezai pe parchet. Farmecul ce mă susținuse până atunci era pe cale să piară. Necazul care mă cuprinse era atât de copleșitor, încât căzui fără putere cu fața la pământ. Mă podidi pânslul. Helen Burns nu era acolo, nimeni nu-mi venea în ajutor. Părăsită, vărsai lacrimi din belșug. Venind la Lowood, mă hotărâsem să fiu bună, să mă străduiesc și să-mi câștig multe prietene, să le câștig respectul și să le merit dragostea. Făcusem chiar progrese vădite. Încă în dimineața aceea fusesem așezată în fruntea clasei, domnișoara Miller mă lăudase călduros, domnișoara Temple îmi dăruise un zâmbet de aprobare și-mi promisese să mă învețe desenul și să-mi îngăduie să iau lecții de franceză, dacă aveam să mă port tot așa timp de două luni. Eram iubită de tovarășele mele. Cele de vârsta mea mă socoteau egala lor, cele mari nu mă mai hărțuiau; iar acum eram din nou doborâtă, călcată în picioare; mă voi mai putea ridica vreodată?

„Nu, nu voi mai putea”, îmi spusei, și mă rugam din tot sufletul să mor. Pe când murmuram această rugăciune printre sughițuri de plâns, se apropie cineva. Am tresărit – Helen Burns era iar lângă mine. O văzusem la lumina focului din cămin, trecând prin odaia lungă și goală. Îmi aducea pâinea și cafeaua.

— Hai, mănâncă ceva, îmi spuse ea.

N-am vrut: simțeam că în starea în care mă aflu, o picătură de cafea sau o firmitură de pâine îmi va face rău. Helen mă privi, probabil, cu mirare; în ciuda tuturor străduințelor mele, nu izbuteam să mă liniștesc. Plângeam cu hohote. Se așeză lângă mine, prinzându-și genunchii cu brațele și

rezemându-și capul pe ei; dar era tăcută ca o indiană. Tot eu am rupt tăcerea.

— Helen, spusei eu, de ce stai lângă o fată pe care toată lumea o socotește mincinoasă?

— Toată lumea, Jane? De-abia optzeci de persoane au auzit că ți s-a spus așa și pe lume sunt sute de milioane de oameni.

— Ce-mi pasă de aceste milioane? Cei optzeci pe care-i cunosc mă disprețuiesc.

— Te înșeli, Jane. Cred că nici una dintre eleve nu te disprețuiește, nici nu te urăște, ba sunt sigură că multe te compătimeesc.

— Cum pot să mă compătimească, după cele spuse de domnul Brocklehurst?

— Domnul Brocklehurst nu-i un zeu; nu-i nici măcar un om de seamă pe care să-l poți admira. Nimeni nu-l iubește aici, pentru că n-a făcut niciodată nimic ca să ne câștige dragostea. Dacă s-ar fi purtat frumos cu tine, ai fi găsit în jurul tău numai dușmance care te-ar fi urât, pe față sau în ascuns. Dar după cele petrecute, aproape toate ar vrea să-ți arate simpatie, dacă ar îndrăzni. Profesoarele și elevele te vor privi, poate, o zi sau două, cu răceală: dar în sufletele lor sunt ascunse sentimente prietenoase pe care le vor arăta în curând, cu atât mai hotărât, cu cât vor trebui să și le înăbușe un timp. Și de altfel, Jane...

Tăcu.

— Ce, Helen? spusei eu, punându-mi mâinile într-ale ei.

Ea îmi luă cu blândețe degetele spre a le încălzi și urmă:

— Chiar dacă toată lumea te-ar urî și te-ar crede păcătoasă, dar propria-ți conștiință te va aproba și te va dezvinovăți, nu vei rămâne fără prietene.

— Nu; îmi dau seama că aș fi mulțumită de mine însămi, dar asta nu e de ajuns. Dacă aș ști că celelalte nu mă iubesc, mai bine aș muri decât să trăiesc așa; nu pot îndura să fiu singură și dușmănită. Uite, Helen, ca să capăt dragostea ta, a domnișoarei Temple și a tuturor celor pe care-i iubesc sincer, aș primi cu bucurie să mi se rupă un braț, să fiu împunsă de un taur sau să stau îndărătul unui cal nărvaș, care m-ar izbi cu copita în piept...

— Taci, Jane! Pui prea mult preț pe dragostea oamenilor, ești prea impulsivă și prea neînduplecată. Mâna divină care ți-a zămislit trupul și i-a dat viață te-a înzestrat și cu alte puteri în afara slabei tale făpturi sau a altor ființe ca și tine de slabe. Dincolo de lumea asta și în afară de seminția omenească există o lume nevăzută și o împărăție a duhurilor; lumea aceea se află în jurul nostru, fiindcă ea este pretutindeni și acele duhuri veghează asupra noastră, pentru că li s-a dat menirea să ne păzească; și dacă murim în suferință și rușine, dacă batjocura ne lovește din toate părțile și ura ne strivește, îngerii ne văd chinul și ne recunosc nevinovăția (dacă într-adevăr suntem nevinovate, așa cum te știu pe tine străină de vina pe care domnul Brocklehurst ți-a adus-o cu ușurință și trufie, luându-se după cele spuse de doamna Reed; căci în ochii tăi strălucitori și în fruntea ta senină ți-am citit sinceritatea) iar Dumnezeu așteaptă doar ca spiritul să se elibereze de trup, pentru a ne încununa cu o răsplată deplină. De ce să ne lăsăm așadar striviți de nenorocire, când viața-i atât de scurtă, iar moartea ne aduce în chip atât de neîndoielnic fericirea și slava?

Eu tăceam: vorbele Helenei mă alinaseră; dar în acea alinare pe care mi-o dăruise era o mâhnire nespusă. Pe măsură ce vorbea, mă simțeam copleșită de o jale despre care-mi dădeam seama de unde vine. Când sfârși de vorbit, răsuflă mai iute și o tuse seacă îi zbugiumă pieptul. Uitai deocamdată de necazurile mele și fui îngrijorată din pricina ei.

Aplecând capul pe umărul Helenei, îmi trecui brațul în jurul mijlocului ei, mă strânsei lângă ea și ne odihnim astfel în liniște. Dar asta nu dură mult timp, căci în sala mare intră cineva. Vântul gonise câțiva nori groși și luna apăruse iar pe cer; razele ei pătrundeau pe o fereastră și ne luminau din plin, pe noi și pe cea care venea spre noi. O recunoscuserăm numaidecât pe domnișoara Temple.

— Te căutam, Jane Eyre, spuse ea. Vino în odaia mea, căci vreau să-ți vorbesc. Fiindcă tot e și Helen Burns aici, poate veni și ea.

Ne-am ridicat. Urmând-o pe directoare, am trecut prin mai multe coridoare întortocheate și am urcat o scară înainte de-a ajunge la locuința ei. Încăperea mi se păru veselă. Era luminată de un foc bun. Domnișoara Temple spuse Helenei Burns să se așeze într-un jilț scund lângă foc și luând altul mă pofti să iau loc alături de ea.

— Te-ai potolit? mă întrebă directoarea privindu-mă în ochi. Te-a ușurat plânsul?

— Mă tem că nu mă voi mai liniști niciodată.

— De ce?

— Pentru că am fost învinuită pe nedrept și toată lumea, chiar și dumneavoastră, mă socotiți vinovată.

— Vom crede ce vom vedea și ne vom forma părerea după faptele tale, copila mea. Poartă-te mai departe ca o fată de ispravă și-ai să fii mulțumită.

— Într-adevăr, domnișoară?

— Da, îmi răspunse ea, cuprinzându-mă pe după mijloc. Și acum spune-mi cine-i doamna pe care domnul Brocklehurst o numește binefăcătoarea ta?

— Este doamna Reed, nevasta unchiului meu. Unchiul a murit și m-a lăsat în grija ei.

— Va să zică nu te-a înfiat de bunăvoie?

— Nu. I-a părut rău c-a trebuit s-o facă, dar unchiul, după câte mi-au spus deseori servitorii, când se afla pe patul de moarte a pus-o să-i promită că mă va ține totdeauna lângă ea.

— Uite, Jane, după cum știi – sau dacă nu știi îți spun eu – când un criminal e acuzat, i se îngăduie totdeauna să ia cuvântul și să se apere. Ai fost învinuită de ipocrizie; apără-te în fața mea cât poți mai bine; spune tot ce ții minte, dar nu adăuga și nu exagera nimic.

Hotărâi în adâncul sufletului meu să fiu cât se poate de cumpătată și sinceră. După ce mă gândii câteva minute, ca să rânduiesc în minte cele ce aveam de spus, începui să depăn firul întregii povești a tristei mele copilării. Eram istovită de emoție, așa încât cuvintele-mi fură mai blânde decât erau de obicei, când pomeneam despre acest subiect dureros. Amintindu-mi ceea ce îmi spusese Helen cu privire la îngăduință, pusei în cuvintele mele mult mai puțină fiere și venin decât în alte dăți. Povestită și simplificată astfel, istorisirea mea părea mai aproape de adevăr și pe măsură ce înaintam, simțeam că domnișoara Temple mă crede pe de-a-ntregul.

În timpul povestirii, pomenisem de domnul Lloyd, spunând cum venise el să mă vadă după criza aceea, căci, nu uitasem întâmplarea îngrozitoare din odaia roșie. Mă temeam chiar că, povestind-o, voi fi împinsă de furie să depășesc măsura, căci într-adevăr nimic nu putea îm-blânzi amintirea florilor de gheață ai agoniei ce-mi cuprinsese atunci sufletul și-mi aminteam cum doamna Reed nici nu luase în seamă rugămințile-mi deznădăjduite și mă încuiase a doua oară în acea odaie întunecoasă pe care o credeam bântuită de stafii.

Sfârșisem. Domnișoara Temple mă privi în tăcere câteva clipe, apoi îmi spuse:

— Îl cunosc puțin pe domnul Lloyd și am să-i scriu. Dacă răspunsul lui îți va întări spusele, ai să fii descărcată, în mod public, de orice învinuire. Eu te socotesc de pe acum nevinovată, Jane.

Mă îmbrățișă și mă țină mult timp lângă dânsa. Fui fericită, pentru că simțeam o plăcere copilărească să-i admir fața, rochia, podoabele, fruntea luminoasă, nenumăratele-i bucle mătăsoase și ochii negii strălucitori. Întorcându-se spre Helen, o întrebă:

— Cum te mai simți, Helen? Ai tușit mult astăzi?

— Nu chiar așa de mult, domnișoară.

— Dar durerile de piept?

— M-au mai lăsat.

Domnișoara Temple se sculă, luă mâna Helenei, îi pipăi pulsul, pe urmă se întoarse la locul ei și o auzii oftând. Rămase pe gânduri câteva clipe, pe urmă spuse veselă:

— Astă-seară sunteți musafirii mei, trebuie să vă tratez cum se cuvine. Sună.

— Barbara, zise ea servitoarei care intrase, n-am luat încă ceaiul. Adu tava și pune cești pentru aceste două domnișoare.

Tava fu adusă îndată. Cât îmi încântară ochii ceștile de porțelan și ceainicul așezat pe măsuta rotundă, lângă foc! Ce minunate mi se părură aroma ceaiului și feliile de pâine, care însă, spre dezamăgirea mea (căci începea să-mi fie foame), mi se păreau decât foarte puține la număr. Domnișoara Temple observă și dânsa.

— Barbara, zise ea atunci, n-ai putea să ne mai aduci niște pâine și puțin unt? Nu-i destul pentru trei persoane.

Barbara plecă și se întoarse numaidecât.

— Domnișoară, doamna Harden spune că a trimis rația obișnuită.

Doamna Harden, intendentă, era croită după voia inimii domnului Brocklehurst; părea alcătuită dintr-un amestec ciudat de fier și oase de balenă.

— Oh, foarte bine! răspunse domnișoara Temple. Atunci, Barbara, mi se pare că o să fie nevoie să ne mulțumim și cu atât.

După ce ieși servitoarea, adăugă zâmbind:

— Noroc că de data asta am cum înlocui ce lipsește.

Ne pofți din nou să ne apropiem de masă și puse în fața noastră câte o ceașcă de ceai și o felie de pâine prăjită, foarte gustoasă, dar subțire; pe urmă se ridică, deschise un sertar și scoase un pachet învelit în hârtie; o turtă dulce, rotundă și mare, se arătă ochilor noștri.

— Aș fi vrut să vă dau fiecareia câte o bucată s-o luați cu voi, spuse ea,

dar fiindcă n-avem destulă pâine cu unt, va trebui s-o mâncăm acum. Și mâna ei darnică ne tăie felii mari.

În seara aceea ni s-a părut că suntem hrănite cu nectar și ambrozie. O bucurie aproape la fel de mare ne-a făcut zâmbetul de mulțumire cu care ne privea domnișoara Temple pe când ne potoleam foamea cu acea mâncare minunată pe care ne-o împărțise cu dărnicie. După ce terminarăm ceaiul și tava fu luată, ne chemă iarăși lângă foc; ne așezarăm de o parte și de cealaltă a fotoliului său, și dânsa începu să discute cu Helen. Era, într-adevăr o favoare să le poți asculta.

Domnișoara Temple avea totdeauna ceva senin în înfățișare, ceva nobil în ținută, în vorba ei exista acea rafinată precauțiune care înlătură exagerarea sau patima. Cei care o priveau și o ascultau simțeau nu numai mare plăcere, dar și adâncă admirație. Așa mi se întâmplă și mie; Helen Burns, însă, m-a uimit.

Mâncarea întremătoare, focul strălucitor, prezența și bunătatea profesoarei noastre iubite, sau poate, mai mult decât toate, ceva ce se petrecea în acel suflet ales îi întărea toate puterile ființei; și ele se arătasera începând prin a-i colora obraji până atunci totdeauna palizi și lipsiți de sânge: pe urmă îi luminară ochii, dându-le treptat o strălucire blândă și dintr-o dată mi se dezvălui o frumusețe mai mare decât a domnișoarei Temple, dar nu o frumusețe a culorilor gingașe a genelor lungi sau a sprâncenelor bine desenate, ci o frumusețe a cugetului, a bunătății și a dragostei. Sufletul îi sta pe buze și cuvintele îi curgeau ca dintr-un șipot tainic. Oare poate o fată de patrusprezece ani să aibă un suflet îndeajuns de mare și îndeajuns de puternic spre a cuprinde în el izvorul năvalnic al unei elocințe pure și înflăcărate? Asta era trăsătura caracteristică a cuvintelor Helenei în acea seară pe care eu nu o voi uita niciodată; spiritul său părea că se grăbește să trăiască, într-un timp nespus de scurt, cât mulți alții într-o viață întreagă.

Domnișoara Temple și Helen vorbiră de lucruri care-mi erau străine; despre popoare și timpuri trecute; despre ținuturi îndepărtate; despre taine ale firii descoperite sau numai bănuite. Vorbiră despre cărți. Cât de mult citiseră! Ce comori de cunoștințe stăpâneau! Numele scriitorilor francezi le păreau atât de familiare. Dar mirarea mea ajunsese la culme când domnișoara Temple o întrebă pe Helen dacă mai găsea timp să repete latina pe care o învățase de la tatăl ei; apoi, luând o carte din bibliotecă, îi spuse să citească și să traducă o pagină din Vergiliu. Helen se supuse și admirația mea creștea cu fiecare clipă. Când sfârși, clopotul vestea ceasul culcării. Nu mai puteam rămâne. Domnișoara Temple ne îmbrățișă și, strângându-ne la piept, ne zise:

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, copiii mei!

O îmbrățișă pe Helen ceva mai îndelung decât pe mine. O lăsă să plece mai greu; pe Helen o urmări cu privirea, pentru ea oftă mâhnită a doua oară și-și șterse o lacrimă de pe obraz.

Când am ajuns în dormitor, am auzit glasul domnișoarei Scatcherd. Inspecta sertarele. Era tocmai la cel al Helenei Burns și când fata intră fu aspru certată. I se spuse că a doua zi i se vor agăța de umăr o duzină de lucruri prost rânduite.

— Este adevărat că sertarele mele erau într-o neorânduială rușinoasă,

îmi spuse Helen încet. Aveam de gând să le aranjez, dar am uitat.

A doua zi, domnișoara Scatcherd scrisese cu litere mari pe o bucată de carton cuvântul „*Dezordonată*”, apoi îl prinse – ca pe niște *phylactere*¹⁰ – în jurul frunții Helenei, fruntea aceea albă, înaltă, blândă și inteligentă. Până seara, fata suferi răbdătoare pedeapsa, fără mânie, căci socotea că a meritat ispășirea. În clipa când domnișoara Scatcherd plecă, după lecția de seară, alergai la Helen, îi smulsei hârtia de pe frunte și o aruncai în foc. Furia aceea de care Helen nu era capabilă mie îmi sângerase inima toată ziua și lacrimi fierbinți îmi curseră de-a lungul obrazilor. Vederea tristei ei resemnări mă făcea să sufăr îngrozitor.

Trecuse aproape o săptămână de la cele povestite, când domnișoara Temple primi răspuns din partea domnului Lloyd. Pare-se că povestirea lui întărea spusele mele.

Directoarea strânse toată școala, arătă că luase informații asupra greșelilor de care fusese învinuită Jane Eyre de către domnul Brocklehurst și spuse că e cât se poate de fericită să comunice că o găsisese nevinovată. Profesoarele îmi strânseseră mâna și mă sărutară; un murmur de satisfacție trecu printre colegele mele.

Ușurată de o povară atât de copleșitoare, hotărâi să mă pun pe lucru și să-mi croiesc un drum prin mijlocul tuturor greutateilor.

Muncii mult și izbânzile fură pe măsura trudei; memoria mea, care nu era prea credincioasă, se îmbunătăți prin practică și exercițiul îmi ascuți mintea. După câteva săptămâni, fui trecută într-o clasă superioară și nu eram de două luni la Lowood, când mi se îngădui să iau lecții de franceză și desen. În aceeași zi, învățai primele două timpuri ale verbului „*etre*” și desenai cea dintâi casă (ai cărei pereți, în treacăt fie zis, erau mai înclinați decât ai vestitului turn din Pisa). În seara aceea, ducându-mă la culcare, uitai să-mi servesc în gând cina alcătuită din cartofi prăjiți, pâine albă și mult lapte proaspăt, cum aveam obiceiul să fac spre a-mi potoli stomacul flămând. Mă mulțumii, în loc de cină, să privesc mii de gravuri închipuite care se desprindeau din întuneric. Îmi imaginam că erau toate făcute de mine. Vedeam case, copaci, stânci și ruine pitorești, cirezi de vite, ca în tablourile lui Cuyp¹¹, picturi frumoase reprezentând fluturi care zburau pe trandafiri îmbobociți, păsări ciugulind cireșele coapte, sau un cuib de prigorii acoperit cu ramuri de iederă și cu oușoare cât mărgăritarul într-însul. Mă trudeam să-mi închipui cum va fi ziua când voi putea traduce cu ușurință o cărticică franțuzească de povești, pe care mi-o arătase doamna Pierrot. Am adormit înainte de-a izbuti să dezleg problema într-un chip mulțumitor.

Solomon a avut dreptate: „Mai de preț este un blid de linte acolo unde e dragoste, decât un bou îngrășat acolo unde e ură”.

Acum n-aș fi dat Lowoodul și toate privațiunile lui pentru Gateshead și belșugul său zilnic.

¹⁰ Talismane (fr. veche).

¹¹ *Albert Cuyp* (1620-1691), pictor și gravor olandez

CAPITOLUL IX

Dar lipsurile sau mai curând suferințele, pe care le răbdasem până atunci, se împuținau. Primăvara se apropia – ba de fapt primele ei semne se și arătaseră; gerurile încetaseră, zăpezile se topiseră, vânturile reci suflau cu mai puțină tărie. Sărmanele mele picioare, pe care frigul lui ianuarie le degerase și la umflase, începeau să se vindece, sub balsamul adierilor molcome de aprilie. În cursul nopților și dimineților, nemaifiind un frig ca în Canada, nu ne mai îngheța sângele în vine. Puteam îndura recreațiile în grădină; câteodată chiar, când strălucea soarele, ele erau vesele și plăcute. Firele de iarbă străpungeau scoarța cafenie a pământului care se înviora pe zi ce trecea, ca și cum în timpul nopții Speranța ar fi plutit pe deasupra și ar fi lăsat, în fiecare dimineață, urmele tot mai strălucitoare ale trecerii sale. Florile începeau a se arăta printre frunzele uscate; erau ghioceii, șofranul, urechiușa de culoare roșie și pansellele cu ochii aurii. Joia aveam jumătate de zi liberă și mergeam să ne plimbăm. Găseam flori și mai frumoase, răsărite pe sub gardurile vii.

Mai descoperii încă o mare desfătare, o bucurie pe care numai zarea o țarmurea. Dincolo de zidurile înalte cu țepuși de fier, care străjuiau școala, se întindea un platou plin de verdeață și umbră, împrejmuat de un lanț de culmi înalte; în mijloc curgea un râu, plin de pietre negre și de viitori scânteietoare. Cât de diferită mi se păruse această priveliște sub cerul de plumb al iernii, când totul era înțepenit de îngheț sau îngropat sub zăpadă, când negura, tot așa de rece ca moartea, purtată de vântul din răsărit, se prelingea pe acele culmi împurpurate, pe urmă se strecura de-a lungul ostrovului spre a se contopi, în sfârșit, cu pâcla înghețată ce plutea deasupra râului! Chiar și râul era, în acel anotimp, un nesuferit puhoi mocirlos ce despica pădurea în două. În văzduhul frământat de ploaia rece sau de vârtejurile viforului deseori răsuna iarna un vuiet groaznic, iar pădurea nu înfățișa privirilor decât un șir de copaci schilavi, ca niște schelete.

Aprilie era pe sfârșite și luna mai se apropia, strălucitoare și senină. În fiecare zi cerul era albastru, soarele-și arunca asupra pământului razele-i blânde, adieri ușoare veneau dinspre apus și dinspre miazăzi. Plantele creșteau repede. Totul înverzea, totul era acoperit de flori. Natura dădea viață și măreție stejarilor, fagilor și ulmilor: arbuștii și plantele de pădure cotropeau fiecare colțișor ascuns; șanțurile erau pline de nenumărate feluri de mușchi, iar pământul iradia o lumină ciudată, izvorâtă din bogăția primulelor sălbatice. Vedeam lucirea lor, de un auriu palid, răspândindu-se blândă în locurile umbrite.

Inima îmi era copleșită de bucuria primăverii, eram liberă și mai totdeauna singură. Desfătarea și libertatea asta, nouă pentru mine, aveau o cauză despre care trebuie să vorbesc chiar acum.

N-am transformat oare Lowoodul într-un cuib prietenos atunci când l-am descris, înconjurat de verdeață, de flori de pădure și munți, așezați pe malul unui râu? Fără îndoială, locul era frumos; dar oare era și sănătos? Asta-i o altă întrebare.

Valea împădurită unde se afla situat Lowoodul era leagănul acelor neguri care aduc molimele. Primăvara, pâclele se întetiră, intrară în azilul orfanelor și suflarea lor răspândi tifosul în dormitoare și în sălile de studiu

înțesate, așa că încă înainte de venirea lui mai, școala fu transformată în spital.

Hrana proastă, răcelile neîngrijite pregăteau cel mai prielnic teren molimelor. Din optzeci de eleve, patruzeci și cinci zăceau bolnave. Cursurile fură întrerupte și nu se mai păstra disciplina. Cele câteva fete sănătoase căpătară aproape deplină libertate, pentru că medicul stăruia asupra plimbărilor în aer liber ca ajutor de seamă pentru păstrarea sănătății și pentru că, chiar de n-ar fi fost așa, nimeni n-avea timp să ne supravegheze. Atenția domnișoarei Temple era cu totul absorbită de bolnavele sale; își petrecea zilele în infirmerie și n-o părăsea decât pentru a-și îngădui o odihnă de câteva ceasuri, în timpul nopții. Profesoarele erau ocupate până peste cap, împachetând și făcând pregătirile de plecare pentru elevele norocoase, care aveau rude sau prieteni în stare să le scoată din focarul acela de molimă. Multe din ele, care fuseseră mai înainte atinse de boală, au murit de cum au ajuns acasă; altele își dădură sufletul la Lowood și fură înmormântate, în grabă și pe tăcute, caracterul bolii neîngăduind nici o întârziere.

Părea că boala își făcuse sălaș la Lowood și moartea își repeta stăruitor vizitele. În timp ce între zidurile școlii stăruiau spaima și tristețea, în timp ce din odăi răbufneau mirosuri de spital și se încerca în zadar stăvilirea asalturilor morții prin droguri și hapuri, luminoasa lună mai strălucea senină deasupra colinelor înalte și a aceluși ținut frumos, acoperit de păduri. Grădinile scânteiau de flori, nalbele erau cât pomii de înalte, crinii se deschiseseră, lalelele și trandafirii îmboboceau; marginile răzoarelor erau înveselite de rozmarin trandafiriu și de mărgăritar; dimineața și seara, măceșul își răspândea mireasma asemănătoare cu cea a mărului. Dar de toate aceste comori cele mai multe fete de la Lowood nu se puteau bucura. Arareori dacă mai culegea cineva un buchet de flori, și atunci doar ca să împodobească un sicriu.

Dar eu și celelalte fete care rămăseseră sănătoase ne bucuram din plin de frumusețea locurilor și a anotimpului. Eram lăsate să alergăm prin pădure ca niște țigănci, de dimineață până seara. Ne duceam unde voiam, după pofta inimii: apoi regimul era mai bun decât înainte. Domnul Brocklehurst și familia lui nu se mai apropiau de loc de Lowood; nu mai exista nici o inspecție și intendentă cea zgârcită, speriată de molimă, plecase. Cea care o înlocuia lucrase la dispensarul din Lowood și, necunoscând obiceiurile de la noi, împărțea mâncare cu mai multă dărnicie. De altfel, era și mai puțină lume de hrănit; bolnavele mâncau puțin, așa că mesele erau mai îmbelșugate. Când nu mai era timp să se gătească, și asta se întâmpla adeseori, ni se dădea o bucată mare de plăcintă cu carne rece sau o felie groasă de pâine cu brânză. Luam mâncarea cu noi în pădure, ne alegeam locul care ne plăcea mai mult și ne ospătam pe iarbă, cu mare poftă.

Locul cel mai drag mi-era o piatră mare și netedă care se înălța, albă și uscată, chiar în mijlocul râului. Nu puteai ajunge acolo decât dacă treceai apa prin vad, ispravă ce-o făceam totdeauna desculțe. Piatra era îndeajuns de lată ca să putem sta în voie pe dânsa, eu și o altă elevă, care era pe atunci prietena mea cea mai iubită, Mary-Ann Wilson, o fată deșteaptă și înzestrată cu mult spirit de observație. Mă simțeam bine cu ea, atât din

pricină că era spirituală și originală cât și pentru că felul ei de a se purta mă făcea să mă simt în largul meu. Mai în vârstă decât mine cu câțiva ani, cunoștea lumea mai bine și putea să-mi povestească multe lucruri pe care le ascultam cu plăcere. Alături de ea curiozitatea mea era totdeauna satisfăcută. Se arăta îngăduitoare față de cusururile mele și nu căuta niciodată să-mi pună frâu cuvintelor. Ei îi plăcea să povestească, mie să ascult; ei îi plăcea să dea amănunte, mie să le cer. Ne potriveam foarte bine și chiar dacă din discuțiile noastre nu trăgeam mare folos, ne simțeam foarte fericite.

Dar unde era Helen Burns? De ce nu petreceam cu ea aceste dulci zile de libertate? O uitasem? Sau eram atât de nevrednică încât mă obosisese aleasa ei tovărășie? Firește, Mary-Ann Wilson, de care am pomenit, era inferioară întâiei mele prietene. Putea doar să-mi povestească istorioare amuzante, să-mi astâmpere curiozitatea prin bârfeli de duh, pe care eram bucuroasă să le aflu, dar Helen da acelor care aveau fericirea de a vorbi cu ea îndemn către lucruri mult mai înalte.

Așa e, cititorule; știam și simțeam toate astea dar, deși am multe defecte și puține calități care să le răscumpere, Helen nu m-a obosit niciodată; n-am încetat niciodată să am pentru dânsa o dragoste vie, gingașă și respectuoasă, atât cât era în stare inima mea să cuprindă. Și cum ar fi fost altfel, când Helen, în orice timp, în orice împrejurări, îmi arătase o prietenie caldă și credincioasă, pe care niciodată n-a întunecat-o proasta dispoziție și n-a tulburat-o niciodată supărarea? Dar Helen era bolnavă; de câteva săptămâni fusese despărțită de noi și nu știam în ce odaie zace. Mi se spusese că nu locuia în infirmerie cu elevele bolnave, fiindcă nu suferea de tifos, ci de tuberculoză. În neștiința mea, socoteam că boala asta-i o suferință blândă și înceată, pe care timpul și îngrijirile trebuiau s-o vindece negreșit.

Părerea aceasta îmi fu întărită când o văzui coborând de două sau de trei ori, în după-amieze foarte calde, însorite, și ducându-se în grădină împreună cu domnișoara Temple. Nu mi s-a dat însă voie să-i vorbesc; n-o puteam vedea decât prin fereastra sălii de studiu și încă și atunci nelămurit, căci era învelită într-un șal și se așeza deoparte, sub galerie.

Într-o seară, la începutul lui iunie, rămăsesem până foarte târziu în pădure, cu Mary-Ann. Ca de obicei, ne-am despărțit de celelalte și am colindat până departe, dar atât de departe de data asta, încât ne rătăcisem și furăm nevoite să întrebăm de drum pe un om și o femeie ce locuiau într-o căsuță singuratică și aveau grijă de o turmă de porci pe jumătate sălbatici care pășteau jir în pădure. Când ne-am întors, luna se înălțase pe cer; un căluț, pe care-l recunoscusem ca fiind al doctorului, era legat la poarta grădinii. Mary-Ann îmi atrase atenția că trebuia să fie cineva foarte bolnav, dacă s-a trimis după domnul Bates la asemenea ceas. Ea a intrat înăuntru, dar eu am mai rămas câteva clipe să sădesc în grădină rădăcini pe care le adusesem din pădure, căci mă temeam să nu se veștejească, dacă nu le pun îndată în pământ. După ce am sfârșit treaba aceasta, am mai zăbovit încă puțin. Roua da un parfum suav florilor. Era o seară atât de plăcută, de senină și de caldă! Apusul încă împurpurat făgăduia și pentru a doua zi o vreme frumoasă. Luna se înălța măreață. Priveam toate acestea și mă bucuram, așa cum se poate bucura un copil, când deodată îmi veni un gând

pe care nu-l mai avusesem niciodată până atunci:

„Cât de dureros e să zaci în asemenea clipe pe patul de suferință și să te afli în primejdie de moarte! E frumoasă lumea – îngrozitor ar fi să te vezi smulsă dintr-însa ca să te duci... cine știe unde!” Mintea mea a făcut în clipa aceea primul efort de a înțelege tot ce mi se spusese despre cer și iad și pentru întâia oară s-a tras înapoi, speriată. Pentru prima dată, cercetând în jur, se văzu înconjurată de o prăpastie fără fund. Simțea și înțelegea numai starea în care se află: prezentul; tot restul nu era decât un nor fără formă, o genune nepătrunsă, și se-ncrâncenă la gândul de a fi aruncată în acel haos. Eram cufundată în asemenea gânduri noi pentru mine, când auzii deschizându-se poarta cea mare: domnul Bates ieșea cu infirmiera. După ce se încredința că doctorul a încălecat și a plecat, se pregătea să închidă poarta, când eu alergai spre dânsa.

— Cum îi merge Helenei Burns?

— Foarte rău, răspunse ea.

— Pentru Helen a venit doctorul Bates?

— Da.

— Și ce spune?

— Că n-o să mai rămână mult aici.

Dacă aș fi auzit aceeași frază în ajun, mi-aș fi închipuit că Helen urma să se întoarcă în Northumberland, la tatăl ei, și nu m-aș fi gândit la o moarte apropiată; dar atunci înțelesei numaidecât. Mi-am dat seama că zilele Helenei Burns sunt numărate, că ea va părăsi lumea asta spre a trece în lăcașul duhurilor, dacă asemenea lăcașuri există. Primul meu sentiment fu spaima; pe urmă inima îmi fu sfâșiată de o durere grozavă. Simțeam dorința și nevoia de a o vedea; întrebai în ce odaie se află.

— În odaia domnișoarei Temple, îmi spuse infirmiera.

— Pot să-i vorbesc?

— O, nu, fetițo, nu cred. Și pe urmă e timpul să intri înăuntru. Capeți friguri dacă stai afară, când cade roua.

Infirmiera închise poarta și eu intrai pe o ușă lăturalnică ce ducea în sala de studiu. Era tocmai timpul. Sunase de nouă și domnișoara Miller chema elevele la culcare.

Trecură două ceasuri; trebuia să fie aproape unsprezece. Nu puteam să dorm. Judecând după liniștea desăvârșită din dormitor, toate colegile mele erau cufundate într-un somn adânc. Mă sculai, îmbrăcai rochia peste cămașa de noapte și ieșii desculță din dormitor. Începui să caut odaia domnișoarei Temple. Era la celălalt capăt al clădirii. Cunoșteam drumul, și lumina lunii de vară, pe care norii n-o acoperiseră, pătrundea pe ferestre și mă ajută să-l găsesc ușor. Un miros de camfor și de oțet mă vesti că eram aproape de infirmerie; trecui repede, înspăimântată de gândul că aș putea fi auzită de sora care veghea toată noaptea. Mi-era teamă să nu fiu observată și trimisă înapoi în pat; *trebuia* s-o văd pe Helen; eram hotărâtă s-o strâng în brațe înainte ca ea să moară, să i dau o ultimă sărutare, să schimb un ultim cuvânt cu ea.

După ce coborâi o scară, trecui printr-o aripă a clădirii și, izbutind să deschid și să închid două uși fără să fiu auzită, ajunsei la o altă scară. O urcai. În fața mea se găsea odaia domnișoarei Temple. Prin gaura cheii și pe sub ușă se strecurau fuioare subțiri de lumină. Domnea tăcere adâncă.

Apropiindu-mă, văzui că ușa era întredeschisă, pesemne spre a lăsa aerul de afară să intre în acel înăbușitor lăcaș al bolii. Nerăbdătoare și fără să șovăi prea mult – cu sufletul și simțurile înfiorate de o cumplită suferință – împinsei ușa și privii în cameră. Ochii mei o căutau pe Helen și se temeau să n-o găsească moartă.

Lângă patul domnișoarei Temple, pe jumătate acoperit de perdele albe, se afla un pătuț. Văzui forma unui trup desenându-se sub pătură; dar fața era ascunsă de perdele. Sora, cu care vorbisem în grădină, adormise în jilț. O lumânare, căreia uitaseră să-i taie mukul, ardea pâlپând pe masă. Domnișoara Temple nu era acolo. Aflai mai târziu că fusese chemată lângă o fată care delira. Făcui vreo câțiva pași și mă oprii lângă pat; pusei mâna pe perdele, dar mă gândii că-i mai bine să vorbesc înainte de a o trage, căci mi-era groază să nu găsesc doar un trup fără viață.

— Helen, murmurai încet, dormi?

Bolnava se ridică, dădu perdeaua la o parte și îi văzui fața palidă, slăbită, dar nespun de senină. Mi se păru așa de puțin schimbată încât temerile mele se topiră pe dată.

— Tu ești, Jane? E cu puțință? întrebă glasul ei blând.

„O! îmi zisei, n-o să moară; infirmiera, doctorul, toți se înșală: dacă ar fi așa, privirea și vorbele sale n-ar fi atât de liniștite.”

Mă îndreptai către pătuțul ei și o îmbrățișai. Fruntea-i era rece și amândoi obraji îi erau reci și firavi, reci îi erau mânilor și tot trupul ei era rece, dar zâmbea ca și altădată.

— De ce ai venit aici, Jane? E trecut de unsprezece; am auzit pendula bătând acum câteva clipe.

— Am venit să te văd, Helen; mi s-a spus că ești greu bolnavă și n-am putut să adorm înainte de a vorbi cu tine.

— Ai venit, deci, să-mi spui adio; sosești tocmai la timp.

— Te duci undeva, Helen? Te întorci acasă?

— Da, la casa mult dorită – la casa cea veșnică.

— Nu, nu, Helen!...

Mă oprii, deznădăjduită. Pe când căutam să-mi înghit lacrimile, Helen fu apucată de un acces de tuse și totuși sora nu se trezi. După ce-i conțeni tușea, rămase câteva minute sfârșită, pe urmă murmură:

— Jane, piciorușele tale sunt goale; culcă-te lângă mine și acoperă-te cu pătura mea.

Așa am făcut. Își trecu brațul pe după mijlocul meu și eu mă cuibării lângă dânsa. După o lungă tăcere, îmi spuse în șoaptă:

— Sunt foarte fericită, Jane. Când ți se va spune că am murit, să crezi și să nu te întristezi. Nu-i nimic trist în asta; toți trebuie să murim într-o zi și boala ce mă răpește nu-i dureroasă, e blândă și înceată. Sufletul meu e-atât de liniștit; nimănui pe lume nu-i va părea prea rău după mine. Nu-l am decât pe tata, care s-a recăsătorit de curând și moartea mea nu va fi o mare pierdere pentru el. Dacă mor tânără, înseamnă că scap de suferințe mari și grele. Eu n-am puterile și darurile trebuincioase spre a-mi croi cu ușurință un drum în lume; n-aș fi făcut decât greșeli după greșeli.

— Dar unde te duci, Helen? Poți să vezi? Știi?

— Eu am credință și cred că pășesc spre Dumnezeu!

— Unde este Dumnezeu? Ce este Dumnezeu?

— E creatorul meu și al tău. El nu-și va nimici niciodată făpturile. Mă bizui deplin pe puterea lui și mă încredințez bunătății sale. Număr ceasurile până în clipa cea mare care mă va dăruia lui și mi-l va descoperi.

— Atunci, Helen, tu ești sigură că raiul există și că sufletele noastre pot ajunge acolo după moarte?

— Da, Jane, sunt sigură că există o viață viitoare. Eu cred că Dumnezeu e bun și că pot să-i încredințez lui ceea ce e nemuritor în mine fără să mă tem de greșală. Dumnezeu este tatăl meu, Dumnezeu este prietenul meu: eu îl iubesc și cred că și el mă iubește.

— Helen, am să te revăd după ce voi muri?

— Vei veni în același lăcaș al fericirii, vei fi primită de același părinte atotputernic și atotziditor; să nu te-ndoiești, dragă Jane!

Întrebai iarăși, dar de data asta numai în sinea mea:

„Unde-o fi oare acel lăcaș? Există măcar un asemenea loc?” O strânsei și mai tare în brațe pe Helen; îmi era mai dragă ca oricine!; mi se părea că-mi stă în putință să n-o las să plece, și-mi culcai fața pe umărul ei. Atunci îmi spuse ea, cu tonul cel mai blând:

— Ce bine mă simt! Tușea asta din urmă m-a obosit puțin, și cred că acum aș putea dormi. Dar nu mă părăsi, Jane; îmi place să te simt lângă mine.

— Am să rămân cu tine, dragă Helen, și nimeni nu mă va putea smulge de aici.

— Ți-e cald, draga mea?

— Da.

— Noapte bună, Jane.

— Noapte bună, Helen.

Mă sărută, o sărutai și curând adormirăm amândouă.

Când mă deșteptai, era ziuă. Fui trezită de o clătinare neobișnuită. Eram în brațele cuiva; sora mă ducea prin coridor, înapoi în dormitor. Nu mă certă nimeni pentru că părăsisem patul; toată lumea era preocupată de eu totul altceva. Nu căpătați nici o explicație la întrebările mele stăruitoare. Câteva zile după aceea, aflai că domnișoara Temple, întorcându-se în zori în odaie, mă găsisse culcată în pătuț, cu fața rezemată de umărul Helenei Burns, cu brațele în jurul gâtului ei. Eu dormeam, dar Helen murise.

Mormântul ei se află în cimitirul din Brocklebridge. Vreme de cincisprezece ani n-a fost decât o movilită acoperită cu iarbă; dar acum o placă de marmură cenușie arată locul unde se odihnește; pe placă se poate citi numele ei și acest singur cuvânt: *Resurgam*.

Voi învia.

CAPITOLUL X

Până aici am povestit în amănunțime întâmplările existenței mele fără însemnătate. Pentru primii zece ani ai vieții mi-au trebuit aproape tot atâtea capitole, dar n-am de gând să fac o biografie exactă și nu vreau să-mi evoc amintirile decât atunci când știu că ele ar putea fi întrucâtva interesante: de

aceea voi trece aproape opt ani sub tăcere. Va fi nevoie numai de câteva rânduri spre a face legătura cu ce va urma.

După ce tifosul și-a încheiat ravagiile, a părăsit, încetul cu încetul, Lowoodul; dar furia lui și numărul jertfelor atraseră atenția tuturor asupra școlii. Se făcură cercetări și se descoperiră cauzele cumplitei nenorociri. Dezvăluite treptat, amănuntele asupra acestor cauze ațâțară la culme mânia opiniei publice. Poziția nesănătoasă a clădirii, cantitatea și calitatea hranei ce se da copiilor, apa sălcie și puturoasă folosită la gătit, îmbrăcămintea proastă, totul, în sfârșit, fu dat la iveală. Descoperirile fură teribil de umilitoare pentru domnul Brocklehurst, dar foarte folositoare așezământului.

Mai mulți binefăcători bogați din comitat adunară o sumă cu care se putu ridica o altă clădire, în locuri sănătoase. Regulamente noi înlocuiră pe cele vechi. Hrana și veșmintele fură mult îmbunătățite; administrarea fondurilor școlii fu încredințată unui comitet. Domnul Brocklehurst nu putu fi lăsat pe dinafară, din pricina averii și a legăturilor familiei sale. Rămase deci administrator, dar i se asociară persoane cu vederi mai largi și suflet mai milostiv. În funcția sa de inspector fu asistat de oameni iscusiți, care îmbinau înțelegerea cu severitatea, bunătatea cu dreptatea și împăcau totodată confortul cu economia. Astfel îmbunătățită, școala ajunse, cu timpul, un așezământ într-adevăr nobil și folositor. După această înnoire, am mai stat opt ani între zidurile școlii; șase ca elevă, iar doi ca profesoară. Și într-o calitate, și în cealaltă mi-am putut da seama de valoarea și importanța școlii.

În acești opt ani, viața mea a fost monotonă, dar pentru că munceam, nu mi s-a părut tristă. Aveam la îndemână puțința de-a căpăta o foarte bună educație și eram permanent stimulată, atât de dragostea pentru anumite studii și dorința de a excela în toate, cât și de plăcerea de-a face o bucurie profesoarelor, mai ales celor pe care le iubeam. M-am folosit din plin de avantajele ce mi se ofereau. Cu timpul, ajunsei cea mai bună elevă din clasa întâi și după asta am fost numită profesoară. Mi-am făcut cu râvnă datoria vreme de doi ani; dar după aceea, mi-am schimbat părerile.

În vremea tuturor schimbărilor de care pomenesc, domnișoara Temple rămăsese directoarea școlii și ei îi datorez cea mai mare parte a cunoștințelor mele. Prietenia și tovarășia ei îmi fuseseră o neconținută mângâiere: îmi ținuse loc de mamă, de profesoară și, în ultimul timp, de prietenă. Apoi s-a măritat cu un pastor, un bărbat minunat și aproape vrednic de o astfel de femeie. A plecat cu soțul ei într-un comitat îndepărtat, așa că am pierdut-o.

Din ziua plecării ei, n-am mai fost nici eu aceeași ființă. O dată cu ea s-au risipit simțămintele statornice, toate acele mici obișnuințe ce făcuseră ca Lowoodul să devină aproape un cămin pentru mine. Împrumutasem ceva din firea ei și-i luasem multe din obiceiuri: eram pătrunsă de simțământul datoriei și al ordinei, eram liniștită și mă credeam mulțumită. În ochii celorlalți și chiar în ai mei păream disciplinată și supusă.

Dar soarta, în persoana pastorului Nasmyth, s-a așezat între domnișoara Temple și mine. Puțin după celebrarea căsătoriei, o văzui îmbrăcată în costum de călătorie și urcându-se în diligență. Urmării cu privirea trăsura care urca dealul, până ce dispăru după creastă: pe urmă mă întorsei în odaia mea, unde petrecui singură cea mai mare parte a

după-amiezii libere acordate în cinstea evenimentului.

Mă plimbai prin odaie aproape tot timpul. Mi se părea că nu fac decât să regret pierderea suferită și să mă gândesc cum aș putea-o înlocui. Dar, după ce cugetările mele ajunseră la capăt și, ridicându-mi privirea, mi-am dat seama că se scursese toată după-amiaza și era seara târziu, descoperii altceva. Băgai de seamă că în mine se petrecuse o transformare. Mintea mea dăduse la o parte tot ce împrumutasem de la domnișoara Temple, sau mai bine zis că luase cu sine întreaga atmosferă senină pe care o respirasem în preajma ei. Acum, când eram lăsată în voia pornirilor mele firești, începui să simt iar imboldul emoțiilor trecute. Nu-mi lipsea sprijinul, dar îmi fusese răpit temeiul strădaniilor: nu-mi lipsea tăria de a fi liniștită, dar rațiunea de a-mi păstra liniștea nu-mi mai stătea alături. Până atunci, pentru mine lumea întreagă fusese închisă între zidurile Lowoodului. Toată experiența mea se mărginea la cunoașterea regulilor și obiceiurilor de aici; dar acum îmi aminteam că lumea e largă și că multe căi de nădejde și teamă, de emoții și imbolduri sunt deschise celor care aveau destul curaj să pășească înainte și să caute în mijlocul primejdiilor adevărata cunoaștere a vieții.

Mă îndreptai spre fereastră, o deschisei și privii. În fața mea erau cele două aripi ale clădirii, mai încolo grădina, apoi hotarele Lowoodului și în sfârșit linia ondulată a dealurilor. Îmbrățișai într-o singură ochire țelul, și privirile mi se opriră pe îndepărtatele piscuri albastre. Peste ele doream să trec. Podișul acela întreg acoperit de bălării și împrejmuț de stânci mi se părea o închisoare, sau un loc de surghiun. Privirea mea urmărea șoseaua albă ce șerpuia ocolind piciorul muntelui și pierdea într-o trecătoare, între două culmi. Cât aș fi dorit s-o urmăresc mai departe! Începui să mă gândesc la vremea când călătorisem pe aceeași șosea într-o diligență, când coborâsem același povârniș, în lumina slabă a amurgului. Părea că un veac s-a scurs de când venisem la Lowood și totuși de atunci nu-l părăsisem niciodată. Toate vacanțele mi le petrecusem tot aici, căci doamna Reed nu mă poftise niciodată la Gateshead și nici ea, nici altcineva din familie nu venise vreodată să mă vadă. Nu promisem nici o scrisoare și nici un sol din partea celor dinafară. Cunoștințele mele despre lume se reduceau la regulile școlii, la îndatoririle de aici, la obiceiurile și felul de trai de aici, la glasurile, chipurile, frazele, costumele, preferințele și antipatiile din școală, și de-abia acum îmi dădeam seama că toate astea nu erau de ajuns. Într-o după-amiază, această rutină de opt ani începu să mă apese. Doream libertatea, după libertate tânjeam, pentru libertate înălțăm ruga-mi cea mai fierbinte, dar se părea că vântul care adia ușor lua cu el și-mprăștiă toate vorbele mele. Renunțai deci la acest vis și înfiripai o pretenție mai umilă: cerui doar o schimbare a stării mele, dar și cerința aceasta păru a se pierde în gol.

Atunci, pe jumătate deznădăjduită, strigai: „Hărăzește-mi, Doamne, cel puțin o nouă robie! „

Clopotul sună chemându-mă la cină și coborâi.

Până în clipa când copiii fură culcați, nu-mi putui relua firul gândurilor și chiar și după aceea o profesoară, care dormea cu mine în odaie, printr-un iureș de cuvinte îmi îndepărtă gândurile de la țelul năzuințelor mele. Cât de mult doream să-și curme năvala vorbelor! Aveam impresia că dacă m-aș putea gândi puțin la ce mi se cuibărise în minte pe când stăm rezemată de

fereastră, aş afla cu siguranţă soluţia eliberatoare.

Domnişoara Gryce începu, în sfârşit, să sforăie. Era o femeie greoaie din Țara Galilor şi până acum nu văzusem în obişnuitele ei arii nazale decât ceva supărător. În seara aceea însă am întâmpinat primele note cu o adâncă satisfacţie. Eram ferită de orice întrerupere şi gândurile-mi pe jumătate şterse se reînsufleţiră dintr-o dată.

„Altă robie! Asta înseamnă totuşi ceva”, monologăm eu (în gând, bineînţeles, fiindcă nu vorbeam tare). Ştiu ce înseamnă asta, pentru că nu sună prea plăcut; nu sună ca libertate. Bucurie, Pasiune, cuvinte cu adevărat desfătătoare, dar care pentru mine nu-s nimic altceva decât sunete deşarte, trecătoare şi fără semnificaţie. Dacă aş fi vrut să le ascult, ar fi însemnat numai să-mi pierd timpul. Însă Robie! Asta are un înţeles! Oricine poate robi. Eu am robit aici opt ani; tot ce doresc acum este să robesc în altă parte. Nici măcar o asemenea dorinţă umilă să nu mi-o pot împlini? Nici asta să nu fie cu putinţă? O, nu, ţelul acesta nu e greu de atins, dacă am o minte în stare măcar să găsească mijloacele de cuviinţă pentru a ajunge acolo.

Mă aşezai pe pat sperând astfel că biata mea minte o să poată gândi mai în voie. Noaptea era rece; îmi aruncaii un şal pe umeri şi începui să mă gândesc, încordându-mi toate puterile:

...Ce vreau? O slujbă nouă, o altă casă, alte chipuri şi alte întâmplări. Numai atât vreau, fiindcă ar fi zadarnic să vreau mai mult. Dar ce fac oamenii ca să capete o slujbă nouă? Se roagă de prieteni, pesemne, dar eu n-am prieteni. Mai sunt însă mulţi alţii care n-au prieteni, care o scot singuri la capăt şi se ajută singuri. Cum or fi făcând oare?

N-aş fi putut spune: nimeni nu-mi dădea răspuns. Şi atunci cerui minţii mele să găsească răspunsul şi să-l găsească repede.

Iar mintea mea lucră din ce în ce mai iute; îmi simţeam inima bătând şi sângele zvâcnindu-mi în tâmpile; dar vreme de aproape un ceas s-a chinuit în van şi *n-a* izbutit să scoată din haos răspuns întrebărilor mele.

Istovită de acest efort zadarnic, mă ridicai şi începui să umblu prin odaie. Dădui perdeaua la o parte să pot privi câteva stele care punctau cerul negru: apoi, pătrunsă de frig, mă furişai în pat.

În lipsa mea, o zână binevoitoare aşezase răspunsul pe pernă, căci de cum mi-am aşezat capul pe ea acel răspuns mi-a venit în minte. „Cei ce doresc o slujbă dau un anunţ la ziar, la *Crainicul Comitatului* de pildă.”

„Dar cum? Nu ştiu nici măcar în ce fel se dă un anunţ.”

De data asta răspunsul veni lin şi repede.

„N-ai decât să scrii ce doreşti, să pui într-un plic scrisoarea şi banii trebuincioşi pentru anunţ; pe urmă o trimiţi directorului ziarului *Crainicul*. Cu cel dintâi prilej pui scrisoarea la poştă din Lowton. Ceri ca răspunsul să fie trimis lui J.E. la post-restante. Te poţi duce să te interesezi, cam o săptămână după ce ai trimis scrisoarea şi dacă primeşti un răspuns, ai să procedezi aşa cum vei crede de cuviinţă, ţinând seama de cuprinsul lui.” Mă gândii mereu la acest plan, până când ajunse să mi se cristalizeze limpede în minte. Apoi, mulţumită, am adormit.

M-am sculat în revărsatul zorilor şi, înainte de-a suna clopotul care trezea toată şcoala, scrisoarea mea era gata, închisă şi cu adresa pusă. Iată ce cuprindea:

„O fată cu practică de educatoare (nu fusesem oare doi ani profesoară?)

dorește un loc într-o familie cu copii mai mici de patrusprezece ani (mă gândeam că având de-abia optsprezece nu puteam lua sub îndrumarea mea copii aproape de aceeași vârstă). Poate preda disciplinele cerute de o bună educație, împreună cu franceza, desenul și muzica. (Pe vremea aceea, cititorule, programul acesta restrâns era socotit destul de cuprinzător.) A se adresa: J. E., post-restante, Lowton, comitatul...”

Scrisoarea rămase o zi închisă în sertarul meu. După ceai, cerui voie noii directoare să mă duc la Lowton să fac unele cumpărături, atât pentru mine, cât și pentru celelalte profesoare. Mă învoi îndată și plecai. Aveam de mers vreo două mile, seara era umedă, dar zilele încă destul de lungi. Intrați în vreo două prăvălii și după ce pusei scrisoarea la poștă mă întorsei pe o ploaie cu găleata. Hainele îmi erau ude learcă, dar inima ușoară.

Săptămână care urmă mi se păru nesfârșită; avu totuși un sfârșit ca toate lucrurile pământești și într-o seară frumoasă de toamnă pornii din nou pe șoseaua ce ducea la Lowton. Drumul era încântător: mergea de-a lungul râului și șerpuia prin curbele foarte line ale văilor; dar în ziua aceea frumusețea lui nu mă atrăgea, mă gândeam mai mult la scrisorile pe care aveam să le găsesc sau nu în acel orașel spre care îmi îndreptam pașii, docil la farmecul câmpului și al ploii.

Ca să pot pleca în ziua aceea, am spus că vreau să-mi comand o pereche de pantofi; mă ocupai, deci, mai întâi de asta. Apoi, părăsind ulicioara curată și liniștită pe care locuia cizmarul, mă îndreptai spre biroul poștei, condus de o bătrână care purta ochelari de baga și mânuși negre.

— Sunt ceva scrisori pentru J. E.? întrebai.

Mă privi pe deasupra ochelarilor, pe urmă deschise sertarul, căută printr-însul mult timp, așa de mult, încât începusem să pierd orice nădejde; în cele din urmă luă o scrisoare pe care o ținu aproape cinci minute înaintea ochelarilor, apoi mi-o dădu, ținându-mă cu o privire inchizitorială, plină de îndoială. Scrisoarea purta adresa: J. E.

— Nu-i decât una? întrebai.

— Asta-i tot, îmi răspunse ea.

Pusei scrisoarea în buzunar și mă-ntorsei spre casă. N-o puteam deschide numaidecât; regulamentul mă obliga să mă întorc la opt și era aproape șapte jumătate.

Diferite îndatoriri mă așteptau la înapoiere; trebuia să stau cu copiii în timpul orei de studiu, apoi era rândul meu să citesc rugăciunile și să fiu de față la culcarea elevilor; după aceea urma cina luată împreună cu celelalte profesoare. Chiar atunci când – în sfârșit – ne retraserăm să ne culcăm, domnișoara Gryce, de care nu puteam scăpa, rămânea să doarmă cu mine în odaie. Nu mai aveam decât un muc de lumânare și tremuram de teamă ca nu cumva să ardă cu totul înainte ca pălăvrăgeala tovarășei mele să ia sfârșit. Din fericire, cina îmbelșugată o făcu să adoarmă; nu mă dezbrăcasem încă, și ea sforăia. Lumânarea nu se mistuise toată; luai plicul care purta inițialele J. E. și-l deschisei. Era o scrisoare scurtă, cu următorul cuprins:

„Dacă J. E. care a dai anunțul în Crainicul de joia trecută are cunoștințele articulate, dacă poate prezenta certificate mulțumitoare asupra firii și priceperii sale, i se oferă un loc de educatoare pentru o fetiță mai mică de zece ani. Salariul: 30 de lire pe an. J. E. e rugată să trimită numele,

adresa, certificatele și alte amănunte pe adresa: Doamna Fairfax, la Thornfield, Ungă Millcole. comitatul...”

Privii mult timp scrisoarea; scrisul demodat și tremurat trăda mâna unei bătrâne, ceea ce avu darul să mă bucure, fiindcă la început mă încercase o oarecare spaimă. Mă temeam ca nu cumva, lucrând după cum mă tăiasse capul, să cad în vreo cursă și mai presus de toate doream ca urmarea demersului meu să fie respectabilă, cinstită *en regie*¹². Îmi dădeam seama că o bătrână reprezenta o cheazășie pentru mine. Doamna Fairfax! Mi-o închipuiam îmbrăcată într-o rochie neagră și cu o bonetă de văduvă, rece poate, dar nu nepoliticoasă; în sfârșit, o croiam după modelul bătrânelor doamne respectabile din Anglia. Thornfield! Fără îndoială numele casei ei: mi-o imaginam frumoasă și rânduită cu gust, deși clădirea nu-mi apărea limpede înaintea ochilor. Millcote, comitatul...! Mi-am amintit harta Angliei și am stabilit pe harta închipuită orașul și comitatul. Dar comitatul Millcote era cu șaptezeci de mile mai aproape de Londra decât ținutul îndepărtat în care mă aflam: un avantaj în plus pentru mine. Doream să mă îndrept spre viață și mișcare. Millcote era un oraș mare, cu fabrici, pe malurile râului A... De bună seamă, un loc plin de forfotă; cu atât mai bine! Va fi, cel puțin, o schimbare desăvârșită. Nu pentru că în închipuirea mea coșurile înalte și norii de fum ar fi fost pline de farmec. „Dar, îmi spuneam eu, Thornfield trebuie să fie negreșit la o depărtare bună de oraș.”

Tocmai atunci lumânarea arse până la capăt și flacăra se stinse.

A doua zi, trebuia să merg mai departe: nu-mi mai puteam tăinui planurile; trebuia să le împărtășesc și altora, ca să pot izbândi. În timpul recreației de după masă, am spus directoarei că mi se prezintă perspectiva să capăt un loc cu leafă de două ori mai mare decât cea de la Lowood. (Acolo nu primeam decât 15 lire pe an.) O rugai să vorbească despre mine cu domnul Brocklehurst sau cu un alt membru din comitet și să vadă dacă dâșii ar fi dispuși să-mi dea referințe. Îndatoritoare, directoarea consimți și în ziua următoare vorbi domnului Brocklehurst, care spuse că trebuia să se scrie doamnei Reed, întrucât era tutoarea mea. S-a trimis scrisoarea mătușa mele, iar ea a răspuns că „pot face orice vreau și că de mult s-a hotărât să nu se mai amestece în treburile mele”. Scrisoarea trecu prin mâna tuturor membrilor comitetului și, după o zăbavă ce mi se păru de neîndurat, mi s-a dat în mod formal voie să-mi găsesc o situație mai bună dacă pot. Fui asigurată – pe deasupra – că, întrucât mă purtasem totdeauna bine la Lowood, atât ca profesoară cât și ca elevă, mi se va da imediat un certificat asupra caracterului și destoiniciei mele, semnat de conducătorii așezământului.

Într-adevăr, după vreo lună, am căpătat certificatul. Tiimisei o copie doamnei Fairfax și primii răspunsul. Era mulțumită și-mi lăsa un răgaz de cincisprezece zile pentru a mă prezenta să primesc postul de guvernantă în casa ei.

Acum eram ocupată cu pregătirile. Cele cincisprezece zile trecură repede. N-aveam multe lucruri și ultima zi îmi fu prea de ajuns ca să-mi fac bagajul. Tot avutul meu era strâns în același geamantan cu care venisem, opt ani mai înainte, de la Gateshead.

¹² Cum se cuvine (fr)

În sfârșit, geamantanul era legat și adresa pusă. Peste o jumătate de ceas trebuia să vină cineva să-l ia și să-l ducă la Lowton, de unde a doua zi dis-de-dimineată urma să iau și eu diligența, îmi pregătisem rochia de stofă neagră, pe care aveam s-o port pe drum, îmi pregătisem pălăria, mănușile, manșonul, scotocisem prin toate sertarele să mă încredințez că n-am uitat nimic. Și acum, nemaivând altceva de făcut, mă așezai pe un scaun și încercai să mă odihnesc. Dar nu putui, deși stătusem în picioare toată ziua. Nu mă putui odihni o clipă. Eram prea emoționată. Una din etapele vieții mele se încheia în noaptea asta, alta începea a doua zi. Între cele două etape, somnul nu se lipea de mine și, înfrigurată, mă vedeam silită să veghez, în vreme ce se desăvârșea schimbarea.

— Domnișoară, îmi spuse servitoarea, întâlnindu-mă în antreu, unde rătăceam ca un duh neliniștit, este jos cineva care vrea să vă vorbească.

„Surugiul, fără îndoială”, îmi zisei și coborâi repede scările, negăsind cu cale să mai cer alte lămuriri. Ca să ajung la bucătărie, trebuia să trec *prin* vorbitor, a cărui ușă era întredeschisă. Cineva ieși de acolo și se repezi la mine

— Ea e, sunt sigură ! Aș fi cunoscut-o dintr-o miel! exclamă persoana care îmi tăia drumul prinzându-mă de mână.

M-am uitat și am văzut o femeie îmbrăcată ca o bonă elegantă, trupeșă, dar încă tânără și foarte frumușică; avea ochii și părul negru, chipul surâzător.

— Nu știi cine sunt? mă întrebă ea, cu un glas și un zâmbet ce mi se păreau cunoscute. Sper că nu m-ai uitat de tot, domnișoară Jane?

O clipă după aceea eram în brațele ei, acoperind-o cu sărutări și exclamând „Bessie! Bessie! Bessie!” Altceva nu fui în stare să mai spun, în vreme ce ea mă privea râzând printre lacrimi. Intrarăm amândouă în vorbitor, lângă foc sta un băiețel de trei ani. Îmbrăcat cu o bluză și pantaloni cadrilați.

— E băiețașul meu, îmi spuse Bessie de îndată.

— Atunci înseamnă că te-ai măritat, Bessie?

— Da, de aproape cinci ani, cu Robert Leaven, vizitiul. Bobby are și o surioară, pe care am botezat-o Jane.

— Și nu mai ești la Gateshead?

— Acum stau în odaia portarului, fiindcă portarul cel vechi a plecat.

— Și cum o duc ceilalți? Vorbește-mi despre ei, Bessie... Dar mai întâi stai jos: Bobby, vino aici, pe genunchii mei.

Bobby însă preferă să se ducă la maică-sa.

— Nu ești nici prea înaltă, nici prea voinică, domnișoară Jane, urmă doamna Leaven. Aș îndrăzni să spun că nu te-au îngrijit bine aici. Domnișoara Reed este cu un cap mai înaltă decât dumneata și domnișoara Georgiana e de două ori mai voinică.

— Georgiana trebuie să fie frumoasă, Bessie.

— Da, foarte frumoasă. Iarna trecută a fost la Londra cu mama ei și toată lumea a admirat-o. Un tânăr lord s-a îndrăgostit de ea și fiindcă părinții lui nu se învoiau la căsătorie, știi ce au făcut? Domnișoara Georgiana și el au fugit. Au fost însă prinși și aduși îndărăt. Domnișoara Reed i-a descoperit. Cred că a făcut-o numai din gelozie și acum cele două surori se au ca pisica și câinele. Într-una se ceartă.

— Dar John Reed ce face?

— Nu chiar așa ele bine cum ar dori maică-sa. A urmat un colegiu, dar l-au trântit la examene. Unchii săi ar vrea să-l facă avocat și l-au pus să studieze dreptul; dar e un pierde-vară și nu cred să facă mare ispravă.

— Cum arată?

— E foarte înalt. Unii spun că-i un domnișor tare chipeș, dar are buzele atât de groase!

— Și doamna Reed?

— Arată destul ele bine, dar cred că e cam amărâtă. Purtarea domnului John nu-i prea place. Cheltuiește atâta bănet!

— Ea te-a trimis aici, Bessie?

— Firește că nu; dar de mult doream să te văd, și când am auzit că a venit o scrisoare de la dumneata și vrei să te duci în altă parte, m-am hotărât să vin să te mai văd o dată, înainte de-a pleca atât de departe de mine.

— Mă tem, Bessie, zisei eu râzând, că ai rămas cam dezamăgită când m-ai văzut. Și într-adevăr, privirea ei, cu toate că era respectuoasă, nu arăta nici un fel de admirație.

— Nu, domnișoară Jane, nu-i chiar așa. Ești destul de drăguță; arăți ca o adevărată doamnă și asta e tot ce am așteptat de la dumneata. Nici în copilărie n-ai fost vreo frumusețe.

Răspunsul sincer al lui Bessie m-a făcut să zâmbesc: am simțit că are dreptate, dar mărturisesc că nu m-a lăsat chiar indiferentă. La optsprezece ani oricine dorește să placă – și convingerea că înfățișarea lui nu ajută cu nimic la îndeplinirea acestei dorinți numai plăcere nu poate aduce.

— Dar cred că ești învățată, urmă Bessie, ca și cam ar fi vrut să mă mângâie. Ce știi? Cântă la pian?

— Puțin.

În odaie era un pian. Bessie îl deschise și mă rugă să-i cânt ceva. Cântai un vals sau două și ea fu încântată.

— Domnișoarele Reed nu cântă așa bine ca dumneata! strigă ea cu entuziasm. Am spus totdeauna c-o să le întreci la învățătură. Să desenezi știi?

— Uite, deasupra căminului, un tablou pictat de mine. Era un peisaj în acuarelă pe care îl dăruisem directoarei drept mulțumire că vorbise pentru mine cu cei din comitet. Directoarea îl înrămase și îi pusese geam.

— E minunat, domnișoară Jane! Este tot așa de frumos ca tablourile profesorului de desen al domnișoarelor Reed. Cât despre domnișoare, ele n-ar putea face așa ceva pentru nimic în lume. Ai învățat și franceza?

— Da, Bessie, pot să citesc și să vorbesc.

— Știi să brodezi și să lucrezi la canava și la gherghef?

— Știu.

— Atunci ești într-adevăr o doamnă, domnișoară Jane! Știam că așa o să fie. Ai să-ți croiești drum în viață, chiar dacă rudele n-or să vrea să știe de dumneata. Ah! te-aș mai întreba un lucru! Ai auzit vreodată ceva despre familia tatălui dumitale?

— Niciodată.

— Știi că doamna spunea totdeauna că-s săraci și nenorociți. Se poate să fie săraci, dar aș pune gâtul că sunt și tot atât de nobili ca și familia

Reed. Acum vreo șapte ani, un domn Eyre a venit la Gateshead și a cerut să te vadă. Doamna a răspuns că ești la școală, la cincizeci de mile depărtare. Domnul acela a părut a fi tare mâhnit: spunea că n-are timp să se ducă acolo, căci pleca într-o țară îndepărtată și vaporul trebuia să pornească peste o zi sau două zile din Londra. Arăta ca un adevărat gentilom și cred că era fratele tatălui dumitale.

— Și în ce țară pleca, Bessie?

— Într-o insulă, la mii de mile de aici și unde se face vin, după câte mi-a spus feciorul.

— Madera? sugerau eu.

— Da... așa... chiar ăsta-i numele!

— Și a plecat?

— Da, n-a stat mult la noi. Doamna l-a luat cam de sus și după ce a plecat a spus că-i un pungaș de negustor. Robert al meu crede că-i un negustor de vinuri.

— Se prea poate, i-am răspuns eu, și o fi agent sau funcționar la un negustor de vinuri.

Am vorbit cu Bessie încă vreun ceas despre vremurile trecute. Pe urmă a trebuit să mă părăsescă. A doua zi de dimineață, o mai văzui câteva minute la Lowton, pe când așteptam diligența. Ne-am despărțit în fața casei domnului Brocklehurst. Fiecare se-ndrepta către alt loc. Ea a pornit spre Lowood Fell, pe unde trebuia să treacă diligența de Gateshead, iar eu m-am suit în aceea care avea să mă ducă spre o viață nouă și spre noi îndatoriri în împrejurimile necunoscute ale Millcote-ului.

CAPITOLUL XI

Un capitol nou al unui roman este ca un tablou nou într-o piesă. Închipuiește-ți, cititorule, că la ridicarea cortinei ai în fața ochilor o odaie a hanului „George”- din Millcote; ca în toate hanurile, pereții sunt acoperiți de un tapet cu desene mari, și în odaie se mai află un covor, mobile și câteva podoabe pe cămin; în sfârșit, mai era acolo portretul lui George al II-lea și al principelui de Wales, dimpreună cu un alt tablou care înfățișa moartea lui Wolfe¹³. Toate acestea le zărești la lumina unei lămpi cu gaz agățate de tavan și a unui foc strașnic lângă care mă aflu așezată, cu mantila pe mine și pălăria pe cap. Manșonul și umbrela stau pe masa de alături și eu caut să scap de amorțeală și de frigul care mi-a pătruns în oase după șaisprezece ceasuri de călătorie, pe o zi aspră de octombrie.

Părăsisem Lowton la patru dimineața și ceasul din Millcote bătea chiar acum ora opt.

Cititorule, deși se pare că nimic nu-mi lipsește, n-am totuși cugetul liniștit. Credeam că la sosirea diligenței o să mă întâmpine cineva. Pe când coboram scărița de iernii rezemată de trăsură, privisem îngrijorată în

¹³ *James Wolfe* (1727-1759), general englez mort în Canada în timpul unui război împotriva francezilor

juru-mi, cu speranța că voi auzi rostindu-mi-se numele și voi vedea ceva ce-ar semăna cu o trăsură, care să mă ducă la Thornfield; dar nu văzui nimic din toate acestea și, când întrebai pe un băiat dacă nimeni nu întrebese de domnișoara Eyre, el îmi răspunse că nu. Nu-mi mai rămăsese altceva de făcut decât să cer să mi se pregătească o odaie și iată-mă așteptând aici, întovărășită doar de temerile și îndoielile mele.

O fată fără experiență, care deodată se vede singură pe lume, încearcă o senzație foarte ciudată. Nu cunoaște pe nimeni, nu-i sigură că va putea atinge cândva ținta călătoriei și, oprită de tot felul de piedici, nu se mai poate întoarce nici la locul pe care l-a părăsit. Farmecul aventurii îndulcește această senzație, văpaia mândriei o încălzește, iar zvâcnetul fricii vine s-o tulbure. Și frica puse cu totul stăpânire pe mine, când văzui că a trecut o jumătate de ceas și nimeni nu vine să mă întâmpine. În sfârșit, eram hotărâtă să sun.

— Este pe-aici pe-aproape vreo așezare căreia i se spune Thornfield? întrebai pe băiatul de prăvălie care apărui în ușă.

— Thornfield? Nu știu, doamnă, dar să întreb în cârciumă.

Ieși, însă reveni aproape imediat.

— Dumneavoastră sunteți domnișoara Eyre?

— Da.

— Atunci vă așteaptă cineva.

Am sărit de pe scaun, mi-am luat manșonul și umbrela și am ieșit iute. Un om stătea în fața ușii hanului și, la lumina unui felinar, putui zări în stradă un soi de vehicul la care era înhămat un cal.

— Țasta e bagajul dumneavoastră? spuse cu bruschete omul care mă aștepta, arătând spre geamantanul meu.

— Da.

Geamantanul fu repede săltat în vehicul, care era un fel de cupeu. Mă urcai, și înainte ca vizitiul să închidă ușa îl întrebai ce distanță era până la Thornfield.

— Aproape șase mile.

— Și cât o să facem?

— Cam vreun ceas și jumătate.

Închise ușa, se cațără pe capră și pornirăm. Mergeam încet, așa că avui tot timpul să mă gândesc. Eram mulțumită că sunt, în sfârșit, atât de aproape de ținta călătoriei mele și, rezemându-mă de fundul trăsurii confortabile, dar nu prea elegante, putui cugeta în voie.

„Pesemne – îmi spusei eu, judecând după simplitatea vizitiului și a trăsurii – că doamna Fairfax nu-i o femeie deosebit de luxoasă; cu atât mai bine! O singură dată în viață am fost în casă de oameni bogați și am fost nespui de nenorocită. Aș vrea să știu dacă stă singură, numai cu fetița. În cazul ăsta, dacă va fi pe cât de puțin binevoitoare, sunt sigură că ne vom înțelege foarte bine. Am să fac tot ce-mi va sta în putință. E păcat că nu totdeauna obții ce dorești, chiar dacă te străduiești din răzputeri. Când venisem la Lowood, de pildă, luasem aceeași hotărâre; m-am ținut de dânsa și am reușit, dar la doamna Reed toate eforturile mele n-au fost întâmpinate decât cu dispreț. Mă rog lui Dumnezeu ca doamna Fairfax să nu fie a doua doamnă Reed: oricum, nu voi fi silită să rămân la ea. Dacă lucrurile nu vor merge cum trebuie, am să-mi pot căuta un alt loc. Dar unde om fi ajuns?”

Lăsați fereastra în jos și privii: Millcote rămânea în urma noastră. Judecând după numărul luminilor, era un oraș de seamă, mult mai mare decât Lowton. Ne aflam acum – după câte puteam vedea – pe un fel de izlaz pe care se vedeau risipite câte va case. Ținutul mi se păru foarte deosebit de cel al Lowwoodului; mai populat, dar mai puțin pitoresc; mai însuflețit, dar mai puțin romantic.

Drumul era greu și noaptea cețoasă. Vizitiul lăsa calul mai mult la pas, așa că făcurăm două ceasuri. În cele din urmă se întoarse spre mine și spuse:

— Nu mai avem mult până la Thornfield.

Privii din nou. Treceam pe lângă o biserică. Zării turnulețele ei scunde și largi și auzii ceasornicul bătând stertul. Pe un povârniș de deal zării luminile unui sat sau cătun, strălucind ca o adevărată Cale a Laptelui. Peste zece minute, vizitiul coborî și deschise două porți mari care fură trântite la loc după trecerea noastră. Urcărăm încet o coastă și ajunserăm înaintea fațadei lungi a unei case. O singură fereastră boltită, cu perdeaua trasă, era luminată; restul rămânea în întuneric. Trăsura se opri în fața ușii din mijloc, care-mi fu deschisă de o servitoare. Am coborât și am intrat în casă.

— Pe aici, doamnă, îmi spuse femeia.

Trecurăm printr-un hol pătrat, cu uși înalte de jur împrejur și mă duse într-o odaie luminată și de foc și de lumânări; lumina vie mă sili să mă opresc o clipă, orbită din pricina contrastului cu întunericul în care fusesem cufundată câteva ceasuri. Când fui în stare să văd ce mă înconjoară, mi se înfățișă o priveliște plăcută.

Mă aflam într-o încăpere mică, atrăgătoare. Lângă focul vesel era o masă rotundă; pe un jeț înalt și de formă demodată ședea cea mai îngrijită și mai scundă doamnă ce se poate închipui. Purta bonetă de văduvă, rochie de mătase neagră și șorț alb de muselină. Întocmai așa mi-o închipuisem pe doamna Fairfax; crezusem doar că era mai impunătoare și cu o privire mai puțin blândă. Împletea; la picioarele ei stătea culcată o pisică mare. Într-un cuvânt, nimic nu lipsea ca să împlinească frumosul ideal al tihnei casnice. Nu se poate închipui ceva mai liniștitor pentru o guvernantă nouă: nu era aceea măreție ce te copleșește, acel fast care te buimăcește. În clipa în care intrai, bătrâna doamnă se sculă și foarte binevoitoare veni în întâmpinarea mea:

— Bine ai venit, drăguț! Mă tem să nu te fi plictisit de drum; John mână așa de încet. Trebuie să-ți frig; apropie-te de foc.

— Doamna Fairfax, nu? spusei eu.

— Da, chiar eu. Șezi, te rog.

Mă duse la fotoliul său și începu să-mi scoată șalul și să-mi deznoade panglicile pălăriei. O rugai să nu-și dea atâta osteneală.

— O, nu-i nimic, nu-i nimic. Dar mâinile dumitale sunt aproape înghețate! Leah! adăugă ea, fierbe puțin vin și fă vreo două sandvișuri; uite cheile de la cămară.

Scoase din buzunar o legătură mare de chei, cât se poate de gospodărească, și o dădu servitoarei.

— Apropie-te de foc, urmă ea. Ți-ai adus geamantanul, nu-i așa, drăguț?

— Da, doamnă.

— Voi spune să ți-l ducă în odaie. Și ieși.

„Mă tratează ca pe un oaspete, îmi zisei. Nu mă așteptam la o astfel de primire, credeam că voi găsi oameni reci și rigizi. Văd că nu mă tratează în felul obișnuit în care am auzit că este tratată o guvernantă: dar să nu ne bucurăm prea repede.”

Doamna se întoarse. Când Leah aduse tava, ea strânse de pe masă coșul cu lucruri de împletit și cele câteva cărți care se mai aflau acolo și cu mâna ei îmi întinse gustarea. Atâta atenție venită din partea stăpânei mele și încă a unei persoane în vârstă mă cam stânjenea, dar cum n-avea de loc aerul să facă ceva deosebit, socotii că-i mai bine să-i primesc liniștită politețea.

— Voi avea plăcerea s-o văd pe domnișoara Fairfax astă-seară? întrebai eu, după ce luai de câteva ori din ce-mi oferise.

— Ce spui, draga mea? Sunt cam surdă, răspunse buna doamnă, apropiindu-și urechea de gura mea.

Repetai întrebarea, mai deslușit.

— Domnișoara Fairfax? A, domnișoara Varens, vrei să zici! Varens e numele viitoareii duminicălele mele.

— Adevărat? Nu-i fiica dumneavoastră?

— Nu, eu n-am familie.

Eram s-o întreb ce rudă e cu domnișoara Varens, dar mi-am amintit că nu-i frumos să întreb prea multe și eram sigură că, mai curând sau mai târziu, am să aflui.

— Sunt așa de mulțumită, îmi spuse ea, așezându-se în fața mea și luând pisica pe genunchi, sunt așa de mulțumită că ai venit. Voi fi foarte fericită să am o tovarășă. Poți să fii sigură că aici te vei simți totdeauna bine: Thornfield este un castel vechi și vestit, poate cam neglijat în ultima vreme, dar e totuși un loc respectabil. Știi însă că iarna te simți prost singură, chiar în cele mai frumoase reședințe. Spun singură, fiindcă Leah este fără îndoială o fată drăguță, John și nevastă-sa sunt și ei foarte de treabă, dar sunt servitori și cu ei nu poți vorbi de la egal la egal; trebuie să-i ții la distanță cuvenită dacă vrei să nu-ți pierzi autoritatea. Iarna trecută, dacă ți-aduci aminte, a fost o iarnă foarte aspră și când nu ninge, plouă sau bătea vântul – iarna trecută, zic, din noiembrie până în februarie, afară de măcelari și postași n-a mai venit nimeni pe aici. Căzusem într-un fel de melancolie, tot stând singură noapte după noapte. Leah îmi mai citea câteodată. dar cred că biata fată socotea asta o robie. Primăvara și vara lucrurile au mers mai bine. Soarele și zilele lungi aduc atâta schimbare! Apoi, la începutul toamnei, a venit mica Adèle Varens cu bona ei. Un copil însuflețește dintr-o dată o casă întreagă și acum, când ești și dumneata aici, am să fiu într-adevăr veselă.

Sufletul mi s-a încălzit când am auzit-o pe buna doamnă vorbind astfel și mi-am apropiat scaunul de al ei; apoi îi arătai dorința mea sinceră de a-i fi o tovarășă la înălțimea tuturor nădejdlor ei.

— Dar nu vreau să te țin prea târziu, spuse ea. Acum o să sune miezul nopții: ai călătorit toată ziua și trebuie să fii obosită. Dacă ți-ai încălzit picioarele, am să-ți arăt odaia. Ți-am pregătit o cameră lângă a mea. E mică, dar m-am gândit c-o să te simți mai bine decât în odăile mari din față. Mobilele sunt într-adevăr mai frumoase acolo, dar sunt așa de triste și singuratice! Eu nu dorm niciodată în camerele acelea.

Îi mulțumii pentru alegerea foarte nimerită și, cum eram într-adevăr obosită de călătorie, mă grăbii să mă retrag. Doamna Fairfax luă lumânarea și mă petrecu. Se duse întâi să vadă dacă ușa sălii era încuiată, pe urmă, după ce scoase cheia, se îndreptă spre scară. Treptele și balustrada erau de stejar. Ferestrele înalte și prevăzute cu gratii, ca și sala spre care dădeau ușile odăilor de dormit, păreau mai degrabă ale unei biserici decât ale unei case. Pe scară și pe sală stăruia un aer înghețat, ca de cavou. Te simțeai singur și părăsit, așa încât fui mulțumită că odaia mea e mică și mobilată în stil modern obișnuit.

După ce doamna Fairfax îmi ură prietenos noapte bună, închisei ușa și privii în jurul meu. În curând impresia neplăcută lăsată de sala aceea goală, de scara întunecată și spațioasă, de antreul lung și rece, era risipită de aspectul primitiv al odăitei mele. Îmi adusei aminte că, după o zi de oboseală pentru trup și frământare pentru suflet, eram în sfârșit la adăpost. Cu inima plină de recunoștință, îngenuncheai în fața patului și mulțumii lui Dumnezeu pentru ce îmi dăduse; nu uitai a-l implora să-mi acorde sprijin pe drumul pe care pășeam mai departe și să-mi dea tăria de a fi vrednică de bunătatea ce mi se arătase cu atâta mărinimie, înainte de-a o fi meritat. În acea noapte, culcușul meu n-avea spini iar odaia nu ascundea spaime. Obosită și fericită, adormii repede și adânc. Când m-am trezit, de mult se luminase de ziuă.

Ce veselă mi se păru cămăruța mea, când soarele, răzbătând printre perdelele de ton albastru, îmi arată un covor întins pe parchet și pereți acoperiți cu tapet frumos. Nu mă putui opri să compar această odaie cu cea de la Lowood, cu standurile ei goale și pereții cu vâruiala pătată. Când ești tânără, aspectul exterior al lucrurilor te impresionează adânc. De aceea mi-am închipuit că o nouă viață va începe de acum înainte, o viață care, pe lângă spini și trudă, îmi va aduce flori și bucurii. Toate forțele mele sufletești se treziră, ațâțate de această schimbare și de acest câmp nou deschis speranței; nu pot spune ce așteptam, dar năzuiam către ceva minunat, care poate n-avea să se petreacă îndată, nici într-o lună, ci într-un viitor pe care nu-l puteam hotărî.

Mă sculai și mă îmbrăcai cu îngrijire. Nevoită să fiu simplă, pentru că toate obiectele mele de îmbrăcăminte erau de o extremă simplitate, doream totuși – cum e și firesc – să am o înfățișare cât mai plăcută. Nu obișnuiam să disprețuiesc aparențele și să nu mă gândesc la impresia pe care aș face-o; dimpotrivă, dorisem totdeauna să arăt cât mai bine și să plac, atât cât îmi putea îngădui lipsa mea de frumusețe. Câteodată îmi părea rău că nu eram mai frumoasă. Aș fi dorit să am obrajii trandafirii, nasul drept, gura mică, roșie ca o cireasă; mi-ar fi plăcut să fiu înaltă, bine făcută, să am un port semeț. Simțeam că era o nenorocire să fii atât de mică, de palidă, să ai trăsături neregulate și așa de aspre. Pentru ce mă năpădeau aceste dorinți și aceste păreri de rău? Ar fi greu de spus; atunci nu-mi puteam nici eu da seama: și, totuși, exista o pricină logică, firească.

Cu toate acestea, după ce-mi netezii părul și îmbrăcai rochia neagră care, deși arăta ca un veșmânt de *qnaker*¹⁴ avea cel puțin meritul că era bine croită, și după ce îmi potrivii gulerul curat, alb, îmi spusei că arăt destul de

¹⁴ Adept al unei secte religioase foarte austere

bine pentru a mă înfățișa înaintea doamnei Fairfax și că noua mea elevă nu se va îndepărta de mine, cu silă. După ce deschisei fereastra și cercetai dacă toate se aflau la locul lor pe masa de toaletă, ieșii din odaie.

Trecui prin gangul lung și îngust, apoi coborâi scara alunecoasă de stejar. Ajunsei în sala mare, unde mă oprii câteva clipe spre a privi tablourile ce împodobeau pereții (îmi amintesc că unul dintre ele înfățișa un bătrân fioros, cu platoșă, iar altul o doamnă cu păr pudrat și colier de mărgăritare), lampa de bronz agățată de tavan și ceasornicul, a cărui cutie era ciudat sculptată, și pe care scurgerea vremii o făcuse neagră ca abanosul. Toate acestea mi se păreau impunătoare, dar pe atunci eram atât de puțin obișnuită cu măreția. Ușa cu geamuri a holului fiind deschisă, am pășit peste prag. Mi se înfățișa o minunată dimineață de toamnă: cerul era limpede, soarele strălucea deasupra tufișurilor îngălbenite, peste câmpiile încă verzi. Am înaintat câțiva pași spre pajiște și am privit casa. Avea trei caturi; fără să fie prea mare, era totuși destul de încăpătoare. Părea mai degrabă un conac decât castelul unui nobil. Crenelele îi dădeau o înfățișare pitorească. Fațada cenușie a casei se înălța în spatele unor copaci plini de cuiburi de ciori; păsările zburau croncănind încoace și-ncolo și trecând pe deasupra pajiștii ajungeau la o livadă, despărțită printr-un gard prăbușit de curtea largă. Lângă gard străjuia un șir de copaci falnici ca niște stejari noduroși, dar acoperiți de spini. De aici venea pesemne numele casei¹⁵. În depărtare se zăreau niște dealuri nu atât de înalte ca cele din preajma Lowoodului, nici atât de răpoase. Nu păreau niște bariere ce te despărteau de lume și, totuși, erau îndeajuns de masive și singuratice, lăsând impresia că înconjoară Thornfieldul, prefăcându-l într-o sihăstrie pe care n-ai fi bănuțit-o în preajma unei așezări atât de agitate ca Millcote.

Pe coasta unui deal stăteau risipite casele dintr-un mic cătun, ale căror acoperișuri licăreau în bătaia soarelui printre coroanele arborilor. Biserica se înălța în apropierea Thornfieldului. Turla ei înaltă și veche răsărea dintre case și porți, deasupra unui colnic.

Mă bucuram de priveliștea calmă, respiram aerul curat și răcoros. Ascultam croncănitul ciorilor, priveam fațada largă, învechită, a clădirii și tocmai mă gândeam ce mare trebuie să-i pară casa scundeii doamne Fairfax, când ea se ivi în ușă.

— Ce! Ai și ieșit? Văd că te scoli devreme.

Mă îndreptai spre ea; mă îmbrățișă și-mi strânse mâna.

— Ți place la Thornfield? mă întrebă doamna.

Îi răspunsei că-mi place nespus de mult.

— Da, e un loc frumos, dar are să se păraginească dacă domnul Rochester nu se va hotărî să stea sau măcar să vină mai des pe aici. Țarinele frumoase și casele mari au nevoie de ochiul stăpânului.

— Domnul Rochester?! exclamai eu.

— Proprietarul Thornfieldului, îmi răspunse ea liniștită. Nu știai că-l cheamă Rochester?

Bineînțeles că nu știam. Nu auzisem niciodată de el. Dar buna doamnă credea că toată lumea era obligată să fi auzit de domnul Rochester.

— Credeam, urmaș eu, că Thornfieldul e proprietatea dumneavoastră.

¹⁵ Thornfield – „câmpul spinilor”.

— A mea! Bată-te să te bată! Ce-ți trece prin minte? A mea! Eu nu sunt decât îngrijitoarea casei – intendentă. Este adevărat că sunt rudă de departe cu domnul Rochester (din partea mamei) sau cel puțin soțul meu era rudă de-a lor. Era preot, parohul bisericii din Hay, cătunul cel mic pe care-l vezi pe coasta dealului, și în biserica aceea slujea. Mama domnului Rochester era din familia Fairfax, verișoară de-a doua cu soțul meu. Dar nu pun prea mult temei pe legătura asta de rudenie. De fapt asemenea lucruri n-au nici o însemnătate pentru mine. Mă socotesc doar o simplă îngrijitoare și stăpânul meu este totdeauna foarte politicos cu mine. Nu cer nimic mai mult.

— Dar fetița, eleva mea?

— Este pupila domnului Rochester și dânsul m-a rugat să-i găsesc o guvernantă. Are de gând, cred, s-o crească în comitatul... Iat-o că vine cu „bona” ei, căci așa îi spune ca dădacei.

Astfel se lămuri enigma. Văduva aceea scundă, curtenitoare și bună, nu era o doamnă, ci o femeie care depindea de alții, ca și mine. Pentru asta n-o iubeam de loc mai puțin; dimpotrivă, îmi era mai dragă ca oricând. Egalitatea dintre ea și mine era nu numai rezultatul bunăvoinței sale, ci și un lucru real. Cu atât mai bine: asta însemna că voi fi și mai liberă.

Pe când toate lucrurile astea îmi treceau prin minte, o fetiță, întovărășită de dădacă, veni în fugă de-a lungul pajiștei. Îmi privii eleva care, la început, părea că nu mă vede. Era o fetiță de vreo șapte, opt ani, plăpândă, palidă, cu trăsături fine și păr bogat, revărsat în bucle până la talie.

— Bună ziua, domnișoară Adèle, spuse doamna Fairfax. Vino s-o saluți pe domnișoara care îți va fi profesoară și care va face din tine o fată învățată.

Fetița se apropie.

— *C'est la ma gouvernante?*¹⁶ zise ea, arătând spre mine.

— *Mais oui, certainement!*¹⁷, i se răspunse.

— Sunt străine? întrebai eu, mirată că le aud vorbind franțuzește.

— Dădaca e străină și Adèle s-a născut pe continent. Nu l-a părăsit niciodată, cred, până acum șase luni, când a venit aici. Nu știa o boabă englezește, dar astăzi vorbește puțințel. Eu n-o pricep, fiindcă amestecă amândouă limbile, însă dumitale îți va veni ușor să te înțelegi cu ea.

Din fericire, avusesem ca profesoară chiar o franțuzoaică și cum căutasem totdeauna să vorbesc cât mai mult franțuzește cu domnișoara Pierrot, iar în ultimii șapte ani învățasem pe dinafară, în fiecare zi, câte un pasaj din operele scriitorilor francezi, dându-mi multă osteneală cu accentul și străduindu-mă să imit cât mai bine pronunțarea profesoarei mele, ajunsesem să vorbesc îndeajuns de repede și de corect, ca s-o scot la capăt cu domnișoara Adèle.

Când i se spuse că eram guvernanta ei, se apropie și-mi strânse mâna. Conducând-o la dejun, îi spusei câteva fraze în limba ei. Îmi răspunse la început scurt; dar când ne-am așezat la masă și după ce m-a privit țintă vreo zece minute cu ochii ei mari de un castaniu-deschis, începu deodată flectăreala.

— Ah! exclamă ea și continuă în franțuzește, vorbești limba mea tot așa

¹⁶ ¹ E guvernanta mea (fr.).

¹⁷ Da, bineînțeles (fr.).

de bine ca și domnul Rochester. Cu dumneata pot vorbi ca și cu el. Și Sophie o să aibă cu cine vorbi. O să fie așa de fericită! Aici nu se înțelege cu nimeni, fiindcă doamna Fairfax e englezoaică în toată legea. Sophie e dădaca mea. A trecut marea cu mine pe un vapor mare... Avea un coș care scotea fum – tii, ce de fum mai scotea!... Eu eram bolnavă. Sophie și domnul Rochester erau și ei bolnavi. Domnul Rochester sta întins pe o canapea într-o odaie frumoasă, căreia-i zicea salon. Sophie și cu mine aveam două paturi mici în altă cameră. Eu eram gata să cad dintr-al meu: era numai atâta de îngust, ca o bancă. Și *mademoiselle*... cum te cheamă!

— Eyre – Jane Eyre.

— Aire? Of! dar nu pot să-l pronunț. Ei, și cum îți spuneam, vaporul nostru s-a oprit dimineța, înainte să răsără soarele, într-un oraș mare – un oraș uriaș cu case negre și acoperite de fum. Nu semăna de loc cu orașul frumos și curat din care plecasem. Domnul Rochester m-a luat în brațe și-am trecut pe-o scândură care ducea înspre uscat; și Sophie venea în urmă, apoi ne-am urcat cu toții într-o trăsură și ne-am dus la o casă mare și frumoasă, mai mare și mai frumoasă decât asta și căreia i se spunea hotel, unde am stat aproape o săptămână. Sophie și cu mine ne-am plimbat în fiecare zi într-un loc mare, plin de copaci, căruia i se spunea parc. Eram mulți copii acolo, nu numai eu, și un eleșteu cu păsări frumoase pe care le hrăneam cu firmituri de pâine.

— Poți s-o înțelegi dacă vorbește atât de repede? întrebă doamna Fairfax.

O înțelegeam foarte bine, fiindcă eram obișnuită cu vorbirea năvalnică a doamnei Pierrot.

— Întreab-o despre părinții ei, urmă doamna cea bună. Aș fi curioasă să aflu dacă-și mai aduce aminte de dâșii.

— Adèle, întrebai eu, cu cine stăteai în orașul acela frumos și curat despre care mi-ai vorbit?

— Am stat un timp cu mama: dar ea a plecat la Maica Domnului. Mama mă învăța să dansez, să cânt și să spun versuri; o mulțime de domni și doamne frumoase veneau s-o vadă și eu dansam în fața lor și le cântam. Tare-mi plăcea. Vrei să mă auzi cum cânt?

Fiindcă terminase micul dejun, îi dădui voie să-mi arate ce știe. Coborî de pe scaun și se așeză pe genunchii mei și pe urmă, împreunându-și manile cu prefăcută modestie, își aruncă buclele înapoi, ridică ochii în tavan și începu să cânte o arie dintr-o operă. Era vorba de o femeie părăsită care, după ce plânsese din pricina perfidiei amantului, își chema în ajutor mândria. Cerea slugilor ei s-o împodobească dându-i bijuteriile cele mai strălucitoare, s-o îmbrace în rochiile cele mai elegante, căci s-a hotărât să se ducă în noaptea aceea la bal, unde trebuia să-l întâlnească pe înșelător, spre a-i dovedi prin veselia ei că n-o doare necredința lui.

Aria aleasă părea ciudată pentru un copil, dar socotii că originalitatea constă în a face să răsune pe buzele-i nevinovate accentele dragostei și ale geloziei. În orice caz, era ceva de prost gust, cel puțin așa mi se păru mie.

Adèle cântase melodia destul de bine și cu naivitatea vârstei sale. După ce sfârși, coborî de pe genunchii mei și zise:

— Acum, *mademoiselle*, voi spune câteva versuri.

Luând ținuta de rigoare începu: „*La ligue de rats*”: *fable de La*

Fontaine¹⁸. Declamă fabula cu intonație corectă, fiind foarte atentă la punctuație. Mlădierea glasului și gesturile potrivite, lucru foarte rar la vârsta ei, dovedeau că fusese învățată cu grijă.

— Cine te-a învățat fabula asta? o întrebai.

— Mama; ea mi-o spunea totdeauna așa. De câte ori ajungeam aici, când spui: „*Qu’avez-vous donné? lui dit un de ces rats, parlez!*”¹⁹ mă puneă să ridic, mâna ca să-mi aduc aminte că trebuie să ridic și glasul. Acum vrei să dansezi puțin?

— Nu, ajunge. Dar când a plecat mama ta la Maica Domnului, cu cine ai rămas?

— Cu *madame* Frederic și bărbatu-său. Ea m-a îngrijit, dar nu mi-e rudă. Cred că e săracă, pentru că n-are casă atât de frumoasă ca mama. De altfel n-am rămas mult acolo. Domnul Rochester m-a întrebat dacă vreau să vin să stau cu el în Anglia și am răspuns că da, pentru că-l cunoscusem pe domnul Rochester înaintea doamnei Frederic și fusese totdeauna bun cu mine; îmi dădea rochii și jucării frumoase. Dar nu și-a ținut făgăduiala, fiindcă după ce m-a adus în Anglia, a plecat și nu l-am mai văzut niciodată.

După micul dejun, Adèle și cu mine ne-am dus în bibliotecă. Din porunca domnului Rochester, aici trebuia să fie sala de studiu. Cele mai multe cărți erau încuiate în niște dulapuri mari, cu geamuri. Unul singur era deschis. Cuprindea lucrări elementare din toate domeniile, romane, volume de literatură ușoară, de poezii, biografii și însemnări de călătorie. Socotise pesemne că asta era tot ce putea dori să citească o guvernantă. Într-adevăr, eram mulțumită deocamdată și, în comparație cu puținele cărți pe care le frunzăream din când în când la Lowood, mi se părea că am aici nenumărate prilejuri de desfătare și învățătură. În aceeași cameră se mai aflau un pian nou de tot, un șevalet și două globuri, pentru lecțiile de geografie, de bună seamă.

Adèle se dovedi o elevă destul de cuminte, deși niciodată nu mă asculta cu prea multă atenție. Nu era obișnuită să muncească organizat și m-am gândit că n-ar fi fost nimerit s-o iau prea repede de la început. De aceea, după ce i-am vorbit mult timp și am învățat-o câteva lucruri, văzând că era aproape douăsprezece, îi dădui voie să se înapoieze la dădaca ei.

M-am hotărât ca până la ora cinci să desenez pentru ea câteva schițe.

În vreme ce urcam să-mi iau mapa și creioanele, mă chemă doamna Fairfax.

— Lecția duminică de dimineață s-a sfârșit, cred, îmi zise ea.

Glasul venea dintr-o odaie a cărei ușă cu canaturi era deschisă. Intrai, când o auzii că mă strigă. Văzui atunci o odaie spațioasă și impozantă. Pe jos era așternut un covor turcesc, fotoliile și perdelele erau roșii, pereții îmbrăcați în lemn de nuc, tavanul împodobit cu sculpturi minunate. O fereastră mare, cu multe vitralii, lăsa să pătrundă lumina limpede a dimineții. Doamna Fairfax curăța câteva vase de marcasită roșie, așezate pe bufet.

— Ce odaie frumoasă! exclamai eu privind în jurul meu.

Niciodată nu mai văzusem o odaie atât de impunătoare.

¹⁸ *Liga șoarecilor*, fabulă de La Fontaine (fr.)

¹⁹ Ce ai? îi spuse unul dintre șoareci, vorbește! (fr.)

— Asta e sufrageria. Tocmai am deschis fereastra să intre puțin aer și soare, căci totul e așa de umed în apartamentele rar locuite! Salonul miroase ca o pivniță.

Îmi arată o boltă mare arcuită, acoperită de o perdea purpurie, ridicată deocamdată. Am urcat cele două trepte largi din fața bolții și m-am uitat înăuntru; mi s-a părut o priveliște de basm, într-atât era de minunat ceea ce se oferea ochilor mei neobișnuiți cu asemenea lucruri. Nu era, cu toate astea, decât un simplu salon foarte arătos, iar alături un budoar. Pe jos se aflau covoare albe, ce păreau presărate cu strălucitoare cununi de flori. Tavanele erau împodobite cu reliefuri de ciorchini de struguri și frunze de viță, de un alb ca zăpada, ce contrasta puternic cu stofele și divanele stacojii. Vase strălucitoare de Boemia, de un roșu-rubiniu, scoteau în relief marmura albă a căminului. Între ferestre, oglinzi mari răsfrângeau acea îmbinare de zăpadă și foc.

— Ce rânduială în toate odăile, doamnă Fairfax! exclamai eu. Nici o învelitoare și, totuși, nici un fir de praf. Dacă n-ar fi frigul ăsta, ar părea că sunt locuite zi de zi.

— Ei, ce să faci, domnișoară Eyre. Domnul Rochester vine rar, însă totdeauna pe neașteptate. Nu-i place deloc să găsească mobilele acoperite și să audă zgomotul dereticatului, așa încât mă străduiesc ca odăile să fie totdeauna pregătite.

— Domnul Rochester e un om pedant și pretențios?

— Nu chiar; dar are gusturile și obiceiurile unui gentilom și vrea ca totul să fie rânduie după voia lui.

— Îl iubești? E iubit?

— O, da. Pe aici familia sa a fost totdeauna respectată. Aproape tot ținutul e încă din timpuri străvechi al Rochesterilor.

— Dar... lăsând la o parte averea, dumneata îl iubești? Așa, numai ca om, e simpatizat?

— N-aș avea de ce să nu-l iubesc, cred că și arendașii îl socotesc un stăpân drept și darnic; dar n-a stat niciodată prea mult timp printre ei.

— Și n-are nici un fel de ciudățenii? Într-un cuvânt, ce fel de om e?

— O, e un om fără cusur, cel puțin așa mi se pare mie. Poate că e cam ciudat. A călătorit și a văzut multe. Sunt incredințată că e foarte învățat, dar de vorbit, n-am vorbit niciodată prea mult cu el.

— Ce ciudățenii are?

— Nu știu, nu-i de loc ușor de spus: nimic deosebit, dar când începe să-ți vorbească, simți că-i mai altfel decât alții. Nu poți fi niciodată sigur dacă vorbește serios ori glumește, dacă-i mulțumit sau nu. Pe scurt, nu-ți poți da bine seama ce gândește, sau cel puțin eu nu pot: dar n-are a face, e un stăpân foarte bun.

Asta-i tot ce am aflat de la doamna Fairfax despre stăpânul ei și al meu. Sunt unii oameni care nu se pricep de loc să schițeze portretul moral al cuiva, să observe ce-i caracteristic unei persoane sau unui lucru; buna noastră doamnă aparținea fără îndoială acestei categorii, întrebările mele o nelinișteau, dar n-o făceau să găsească nimic nou. În ochii ei, domnul Rochester era domnul Rochester, un gentilom, un moșier și nimic mai mult: nu cerceta mai adânc lucrurile și dorința mea de a căpăta o imagine mai precisă a caracterului său o mira, de bună seamă.

Când părăsirăm sufrageria, mă pofti să-mi arate restul casei; m-a condus peste tot. Am admirat eleganța și curățenia ce domneau pretutindeni. Mai ales camerele din față mi se părură deosebit de impresionante; unele dintre cele de la catul trei, deși întunecoase și scunde, erau interesante prin aspectul lor străvechi. Pe măsură ce mobilele de la primele caturi se demodaseră, fuseseră trimise sus și lumina slabă ce pătrundea prin ferestruici scotea la iveală paturi vechi de o sută de ani, cufere de măr sau de nuc, care datorită sculpturilor ciudate, încătușând ramuri de palmieri sau capete de îngerași, semănau mult cu arca lui Noe, șiruri de jilțuri venerabile, cu spetezele înguste și înalte, scaune și mai vechi, purtând urmele pe jumătate șterse ale unor broderii lucrate de mâini care de două generații nu mai erau decât pulbere. Toate astea dădeau catului al treilea de la Thornfield Hall înfățișarea unei case a trecutului, a unei racle cu moaște. În timpul zilei îmi plăcea liniștea ciudată și întunericul acelor încăperi, dar noaptea pentru nimic în lume n-aș fi dormit în acele paturi largi și grele, cu tăblii masive de stejar, umbrite de perdele uriașe ale căror broderii înfățișau flori ciudate, păsări și mai ciudate și cele mai ciudate chipuri omenеști. Cât de straniu trebuie să fi arătat toate acestea sub razele palide ale lunii !

— Servitorii dorm în odăile astea? întrebai eu.

— Nu; servitorii stau în niște apartamente mai mici, în spatele casei. În camerele astea nu doarme niciodată nimeni. Dacă ar fi o stafie la Thornfield Hall, cu siguranță că aici și-ar căuta refugiul.

— Cred și eu. Va să zică n-aveți stafii?

— După câte știu eu, nu, răspunse zâmbind Fairfax.

— Nici în tradițiile locului? Nu sunt legende sau povești cu stafii?

— Nu cred. Se spune totuși că Rochesterii au fost niște oameni foarte violenți. Poate de aceea stau acum atât de liniștiți în mormintele lor.

— Da. După frământarea unei vieți zbuciumate, dorm bine, murmurai eu. Dar unde te duci, doamnă Fairfax? o întrebai văzând-o că se îndepărtează.

— Pe terasă. Nu vrei să vezi ce priveliște se zărește de sus?

O urmași pe o scară foarte îngustă ce ducea la mansardă; de acolo urcarăm o scăriță și trecând printr-un chepeng ajunserăm pe acoperiș. Eram acum la același nivel cu crengile pline de cuiburi de ciori și le puteam vedea bine de tot. Rezemată de creneluri, privii în depărtare și cercetai locurile ce se întindeau în fața mea, ca o hartă. Atunci văzui pajiștea scânteietoare și catifelată ce înconjură casa. Câmpul era mare cât un parc și acoperit ici-colo cu pâlcuri de copaci bătrâni. Pădurea tristă și deasă era străbătută de o cărare neumblată și atât de acoperită cu mușchi, încât arăta mai verde decât arborii cu frunzișul lor. Biserica, porțile, drumul, dealurile liniștite, toată firea părea că se odihnește sub soarele zilei de toamnă. În zare, un cer adânc de azur cu pete albe de marmură, ca niște perle. Nimic nu era uimitor în această priveliște, dar totul te încânta. Când m-am înapoiat și am trecut din nou prin chepeng, abia de mai vedeam în josul scăriței. Mansardele mi se păreau întunecate ca niște cripte, în comparație cu cerul albastru, cu tufișurile, pășunile și dealurile în mijlocul cărora se afla castelul, cu toate împrejurimile luminate de razele soarelui, pe care le admirasem, năpădită de fericire.

Doamna Fairfax rămase o clipă în urmă, să ferece chepengul. Bâjbâind, am găsit ușa care ducea afară din mansardă și am coborât scara întunecată. Rătăcii câțva timp pe coridorul ce despărțea, la catul al treilea, camerele din față de cele din spate. Era strâmt, scund și întunecos; n-avea decât o fereastră mică ce-l lumina din capătul cel mai îndepărtat. Cele două rânduri de uși negre și închise te făceau să te gândești la gangul castelului unui Barbă-Albastră.

Când treceam, pășind ușor pe acolo, urechile-mi fură izbite de un hohot de râs, singurul sunet pe care nu te-ai fi așteptat să-l auzi într-un loc atât de tăcut.

Era un râs ciudat, limpede, dar fără viață și fără nici o umbră de veselie. M-am oprit. Râsul încetă doar o clipă, apoi izbucni mai tare: căci întâiul hohot, deși deslușit, fusese foarte slab. De data asta era zgomotos, părând cu trezește răsunset în toate odăile pustii, deși pornise din una singură, a cărei ușă aș fi putut s-o arăt chiar, fără să greșesc.

— Doamnă Fairfax – strigai eu, pentru că în acea clipă cobora scara – ai auzit hohotul acela de râs? De unde o fi venind?

— Pesemne-i vreo servitoare, răspunse ea; poate Grace Poole.

— Ai auzit-o? întrebai din nou.

— Da; și o aud adeseori. Coase într-una din odăile astea. Câteodată stă și Leah cu ea, iar când sunt împreună, fac deseori zgomot.

Râsul se repetă pe un ton coborât, sacadat și se sfârși printr-un murmur ciudat.

— Grace! strigă doamna Fairfax.

Nu mă așteptam să aud pe cineva răspunzând, căci acel râs era tragic și supranatural. Niciodată n-am auzit unul la fel. Din fericire era ziua-n-amiaza mare, așa că nici o împrejurare prielnică stafiilor nu însoțise acel zgomot și nici locul, nici ceasul nu puteau trezi spaima. Altfel m-ar fi cuprins o groază superstițioasă. Faptele îmi dovediră că fusesem de-a dreptul nebună când mă speriasem.

Văzui deschizându-se o ușa în apropierea mea și o servitoare ieși. Era o femeie între treizeci și patruzeci de ani. Avea umerii obrajilor pătrați, părul roșu, fața urâtă și aspră. Nu se poate închipui arătare mai puțin romantică, mai puțin fantomatică.

— Prea mult zgomot, Grace, zise doamna Fairfax. Nu uita poruncile pe care le-ai primit!

Grace făcu o reverență tăcută și plecă.

— Femeia asta coase și o ajută pe Leah, urmă văduva. Desigur că nu-i fără cusur, dar lucrează minunat. A, bine că mi-am adus aminte! Cum te-ai împăcat azi dimineață cu eleva dumatăle?

Intreptând astfel convorbirea spre Adèle, ajunserăm repede în odăile vesele și luminoase de jos. Adèle ne întâmpină, strigându-ne:

— *Mesdames, vous etes servies!*²⁰ Pe urmă adăugă: *J'ai bien faim, moi!*²¹

Masa era gata și ne aștepta în odaia doamnei Fairfax.

²⁰ Doamnelor, poftiți la masă! (fr.)

²¹ Mie mi-e grozav de foame! (fr.)

CAPITOLUL XII

Felul liniștit în care fusesem primită la Thornfield părea să-mi vestească o viață ușoară și impresia asta n-a fost într-o nimic dezmințită când am cunoscut mai bine castelul și pe cei ce-l locuiau. Doamna Fairfax era într-adevăr ceea ce îmi păruse de la început: o femeie blândă, binevoitoare, destul de instruită și de o inteligență obișnuită. Eleva mea era o fată foarte vioaie, dar fiindcă fusese răsfățată și lăsată în voia ei, avea câteodată toane. Cum însă era încredințată cu totul îngrijirilor mele și nici o intervenție nechibzuită nu venea de nicăieri să pună piedici metodelor mele de educație, renunța repede la micile ei capricii și deveni fată ascultătoare. N-avea nici un talent deosebit, nici o trăsătură de caracter mai pronunțată, nici o latură a sentimentelor sau preferințelor care ar fi putut-o înălța fie și cu o șchioapă deasupra celorlalți copii, dar nici n-avea vreun cusur care s-o facă inferioară celor mai mulți dintre ei. Progresul multumitor și îmi arăta o dragoste care, dacă nu era prea profundă, era în schimb sinceră și caldă. Silința ce și-o dădea ca să-mi placă, simplitatea, flegăreala ei veselă îmi insuflau și mie destulă dragoste ca să putem fi mulțumite una de alta.

Limbajul acesta, *par paranthèse*²² ar putea să le pară rece aceluia care afișează doctrine pompoase despre firea îngerească a copiilor și despre devotamentul idolatru ce trebuie să li-l arate cei însărcinați cu creșterea lor. Dar eu nu scriu ca să măgulesc egoismul părinților sau să mă transform în ecou al fățarniciei; eu spun adevărul și atât. Mă îngrijeam cu conștiinciozitate de progresele și bunul mers al educației Adèlei și nutream pentru ea o dragoste calmă, după cum pe doamna Fairfax o iubeam din pricina bunătății sale și în tovarășia ei aflam totdeauna o mare plăcere dăruită de privirea-i calmă, de sufletul și caracterul ei potolit.

Dojenească-mă cine o vrea, când voi mai spune că din timp în timp mă plimbam singură, că priveam prin grilajul porții drumul ce se-ntindea înaintea mea sau că văzând pe Adèle jucându-se cu dădaca și pe doamna Fairfax făcând peltea în camera de provizii, urcam cele trei caturi, ridicam chepengul podului și mă duceam pe terasă; că atunci când, în sfârșit, ochii mei puteau cuprinde câmpiile, colinele, linia întunecată a orizontului, doream cu înflăcărare sprijinul unei puteri în stare să-mi arate ce era dincolo de aceste hotare, ca să cercetez acea lume activă, acele ținuturi și orașe pline de viață, despre care auzisem vorbindu-se, dar pe care niciodată nu le văzusem. Atunci îmi doream mai multă experiență de viață, legături mai strânse cu ceilalți semeni și putința de a cunoaște un număr mai mare de oameni și caractere mai diferite decât cele de la Thornfield. Prețuiam ce era bun în doamna Fairfax și în Adèle, dar credeam în existența altor firi, a căror bunătate să fie mai caldă. Aș fi vrut să pot vedea cu ochii mei lucrurile de a căror existență eram încredințată.

Cu siguranță că mulți mă vor huli și mă vor socoti o fire veșnic nemulțumită. Dar n-aveam încotro; neastâmpărul era în firea mea și câteodată mă frământa până la tortură. Atunci, unica mea ușurare era să

²² În treacăt fie spus (fr.)

mă plimb încoace și încolo pe coridorul de la catul al treilea, retrasă în mijlocul liniștii și singurătății ce domneau acolo, să mă opresc cu ochii minții asupra tuturor nălucirilor strălucitoare ce se înfățișau dinainte-mi și care, de bună seamă, erau numeroase și ademenitoare. Aceste gânduri îmi furnicau neîncetat prin minte și neliniștea ce mă frământa îmi dădea totuși viață. Îmi plăcea nespus să ascult o poveste fără sfârșit, o poveste plăsmuită de închipuirea mea, plină cu tot felul de isprăvi, cu viață, cu flăcări și pasiuni – tot lucruri pe care le doream atât de mult, dar pe care viața mea actuală nu mi le oferea.

Degeaba se crede că oamenii ar trebui să fie fericiți atunci când au liniște; lor le trebuie acțiune și dacă n-o au, și-o creează. Milioane de ființe sunt condamnate la viață mai monotonă decât a mea și milioane se răzvrătesc împotriva soartei. Nimeni nu-și închipuie câte revolte, afară de cele politice, dospesc în masa ființelor vii care populează pământul. Ne închipuim că femeile sunt totdeauna foarte potolite, dar femeile sunt ca și bărbații; au nevoie să-și folosească puterile ca și frații lor, le trebuie un câmp pe care să-și desfășoare strădaniile, întocmai ca și bărbații lor. Ele suferă din pricina constrângerii prea strașnice, și a nemișcării prea absolute, exact așa cum ar suferi și bărbații. Frații lor mai „fericiți” dau dovadă de orbire când spun că ele trebuie să se mărginească la a face budinci, la a împleti ciorapi, a cânta la pian și a broda săculețe. E o nesocotință să le condamni ori să le iei în răs dacă încearcă să facă sau să învețe mai mult decât statornicește tradiția că-i de trebuință pentru ele.

Când mă aflu acolo, singură, auzeam deseori râsul lui Grace Poole; totdeauna același râs încet și gros – ha! ha!- ce mă făcuse să tresar prima dată. Auzeam de asemenea murmurul ei ciudat, mai ciudat chiar decât râsul. Erau zile când rămânea cu totul tăcută și altele când scotea sunete neînțelese. Câteodată o vedeam ieșind din odaie, ducând în mână un lighean, o farfurie sau o tavă, coborând în bucătărie și înapoindu-se după scurt timp (oh! cititorule romantic, iartă-mă dacă-ți spun întreg adevărul!) cu o cană de bere neagră. Înfațișarea ei avea darul de a domoli orice curiozitate trezită de țipetele-i curioase. Avea trăsături aspre și nimic în făptura sa nu te putea atrage. Înceai de mai multe ori să intru în vorbă cu ea, dar nu era vorbăreață. De obicei un răspuns monosilabic reteza scurt orice încercare de acest fel.

Ceilalți servitori, John și nevastă-sa, Leah, fata în casă și Sophie, dădaca franceză, erau oameni cumsecade, dar întru nimic deosebiți. Cu Sophie vorbeam franțuzește și câteodată o întrebam despre țara ei natală; dar nu era în stare să povestească sau să descrie, răspunsurile ei nelămurite și încurcate te făceau să crezi că dorea mai curând să încetezi, decât să continui cu întrebările.

Astfel trecură octombrie, noiembrie și decembrie. Într-o după-amiază de ianuarie, doamna Fairfax îmi ceru o zi de învoire pentru Adèle, care răcise. Adèle stăruia cu o însuflețire ce-mi aminti cât de prețioase mi se păreau zilele libere, când eram copil. I-o dădui deci, gândin-du-mă că-i bine să mă arăt, în privința asta, mai înțeleghătoare. Era o zi frumoasă și liniștită, deși foarte rece; mă săturasem să tot stau nemișcată în bibliotecă o întreagă dimineață ce mi se părea nesfârșită. Doamna Fairfax tocmai încheiase o scrisoare. Mi-am pus pălăria și paltonul și i-am spus că duc eu scrisoarea la poșta din

Hay, la o depărtare de două mile. Socoteam că va fi o plimbare plăcută. Când Adèle fu așezată pe scăunașul ei, lângă focul din odaia doamnei Fairfax, îi dădui cea mai frumoasă păpușă de ceară a ei (pe care o păstram de obicei învelită în poleială în sertar) și o carte de istorie.

— *Revenez bientôt, ma bonne amie, ma chère mademoiselle Jeannette*²³, îmi spuse ea.

O îmbrățișai și plecai.

Pământul era înghețat, aerul liniștit și drumul singuratic. Până m-am încălzit am mers repede, dar după aceea am domolit pasul, să mă bucur în tihnă și să trăiesc cât mai din plin desfătarea acelei clipe. Când trecui pe lângă clopotniță, la biserică bătea ora trei.

Acel ceas al zilei avea farmec pentru mine, fiindcă se apropia amurgul și soarele scăpăta alene către asfințit. Eram la o milă de Thornfield, pe un drumeag vestit vara pentru trandafirii sălbatici, pentru nucii și rugurile de mure pline de rod, care creșteau pe margini; chiar la vremea aceea erau încă poame roșii de păducei, dar farmecul său cel mai de seamă stătea în singurătatea-i desăvârșită și tihna-i netulburată de foșnetul frunzelor. Dacă se stârnea o adiere, aici nu se auzea nici un sunet, pentru că nu exista nici unul din acei arbori al căror frunziș se păstrează totdeauna verde și prin care șuieră vântul; păducelul veștejit și tufișurile de aluni rămâneau tot atât de mute ca și pietrele albe, tocite, din mijlocul drumului. Cât puteam cuprinde cu ochii, de fiecă parte, vedeam doar câmpii, pe care vitele nu mai pășteau, și dacă zăream, din timp în timp, vreo pasăre cafenie sărind pe gardurile vii, credeam că-i o ultimă frunză moartă, ce nu se desprinsese încă de pe ramură.

Drumeagul urca neconținut până la Hay. După ce am făcut cam jumătate din drum, m-am așezat pe treptele unei scări mici ce urca înspre un ogor, îmi strânsei bine mantila în jurul corpului și-mi ascunsei mâinile în manșon. Nu simțeam de fel gerul, deși era foarte aspru, după cum dovedea gheața ce acoperea drumul, în mijlocul căruia un pâraiaș acum înghețat se revărsase cu câteva zile mai înainte, pe o vreme de dezgheț. Din locul unde mă aflam, zăream Thornfieldul: castelul cenușiu și crenelat era lucrul cel mai izbitor din valea a cărei panoramă mi se arăta. La apus se vedeau pădurile din Thornfield și arborii unde își făceau cuiburi ciorile. Am zăbovit acolo până ce soarele coborî și pieri, purpuriu, dincolo de crestele copacilor. Atunci am pornit-o iarăși spre răsărit.

În fața mea vedeam luna ridicându-se pe coama unui deal, palidă încă și pălind un norișor, dar devenind din ce în ce mai strălucitoare. Plutea deasupra satului Hay, care, pe jumătate pierdut printre arbori, își înălța fumul albastru din cea câteva hornuri. Mai aveam o milă până acolo, și, totuși, în mijlocul acelei liniști depline, zgomotele firave ale vieții răzbăteau până la mine. Auzeam și murmurul râurilor, însă din ce vale și de la ce depărtare, n-aș fi putut-o spune. Dincolo de Hay erau însă multe dealuri și – fără îndoială – multe râuri își strecurau șirul apei printre ele. Seara aceea liniștită lăsa să se audă clipocitul cristalin al pâraielor apropiate și susurul stins al celor mai de departe.

Dar acele delicate clipociri și șoapte, atât de îndepărtate și de limpezi

²³ Întoarce-te repede, buna mea prietenă, dragă domnișoară Jeannette (fr.)

totodată, fură acoperite de un zgomot neașteptat. Un tropăit, un sunet metalic de potcoave izbite în pământul înghețat înlătură clipocitul dulce al apelor, tot așa precum într-un tablou, masa greoaie a unei stânci sau trunchiul masiv al unui stejar gros, înfipt cu tărie pe primul plan, te împiedică să vezi colinele albastrii, zarea luminoasă și norii ce-și contopesc nuanțele.

Zgomotul îl făcea un cal ce se apropia. Cotiturile drumeagului mi-l ascundeau încă, dar îl auzeam venind. Mă pregăteam să părăsesc drumul, fiindcă era îngust, dar m-am oprit numai și m-am tras puțin la o parte, să-l las să treacă. Eram tânără pe-atunci și mintea mi-era pălită de tot felul de plăsmuiri luminoase ori întunecate. Amintirile din poveștile doicii erau, alături de atâtea altele, adânc întipărite în mintea mea. Totuși, când răsăreau din tainițele minții, aveau mai multă tărie și vioiciune pentru cea care eram acum, decât avuseseră pentru copilul de odinioară. În timp ce calul se apropia și așteptam clipa când avea să apară în lumina tulbure a înserării, îmi amintii de o poveste pe care mi-o spunea Bessie; era vorba de un spiriduș din nordul Angliei, numit „Gytrash”. Acest spiriduș rățăcea pe drumurile singuraticе, în chip de cal, catâr sau dulău și se arăta uneori călătorilor întârziați, asemeni calului acestuia ce venea acum înspre mine.

Ajunsesese aproape, dar încă nu se vedea, când afară de tropăit auzii un zgomot venind din tufiș și văzui strecurându-se de-a lungul alunilor un câine mare, care, datorită blăni sale albe vrăstate cu negru, se zărea cu ușurință printre pomi. Era tocmai una dintre înfățișările pe care le lua Gytrash: un animal ce semăna cu un leu, cu păr lung și cap uriaș. Trecu totuși destul de liniștit pe lângă mine, fără să-și întoarcă ochii lui ciudați, așa cum mă așteptam. Apăru și calul, un animal înalt ce purta un călăreț. Acel bărbat destramă dintr-o dată tot farmecul, pentru că Gytrash nu fusese nicicând încălecat de făptură omenească. El era totdeauna singur și, după părerea mea, spiridușii puteau sălășlui în trupul necuvântător al animalelor, dar nu prea jinduiau după forma unei banale ființe omenești. Nu era deci Gytrash, ci un simplu călător care luase drumul cel mai scurt spre Millcote. Trecu pe lângă mine și își urmă drumul. Dar după câțiva pași mă întorsei, căci atenția îmi fu atrasă de zgomotul unei căderi și exclamația: „Ce dracu mă fac acum?” Animalul alunecase pe gheața care acoperea șoseaua; calul și călărețul se prăbușiră. Câinele se întoarse și el, alergând în salturi. Văzând starea nenorocită în care se afla stăpânu-său și auzind calul icnind, latră de hăuliră văile, cu o putere la care te puteai aștepta văzându-i statura. Chelălai dând târcoale calului și călărețului trântiți la pământ, apoi alergă spre mine. Era tot ce putea face, n-avea cum să cheme pe altcineva în ajutor.

L-am urmat și am găsit pe călător chinuindu-se să iasă de sub cal. Făcea asemenea eforturi, încât mi-am zis că nu s-a putut lovi prea tare. Totuși îl întrebai:

— Sunteți rănit, domnule?

Mi se păru că-l aud înjurând, dar nu eram sigură. Cert este că mormăi ceva și nu-mi răspunse îndată.

— Ce pot face pentru dumneata? întrebai din nou.

— Numai să te dai la o parte, îmi răspunse el, pe când se ridică în genunchi, apoi în picioare.

M-am supus. Atunci începu o operație grea, complicată și zgomotoasă, însoțită de lătrături atât de furioase, încât a trebuit să mă dau la o parte, dar n-am vrut să plec înainte de a vedea sfârșitul. Totul s-a terminat cu bine: calul a fost pus pe picioare iar câinele fu domolit printr-un „Jos, Pilot!”. Călătorul, aplecat acum, își pipăia laba piciorului și coapsa, de bună seamă să vadă dacă mai erau tefere; dar se pare că era totuși ceva care îl făcea să sufere, căci îndată se îndreptă spre treptele de unde tocmai mă ridicasem și se așeză.

Se vedea cum în ziua aceea aveam mare dorință să fiu de folos, sau cel puțin îndatoritoare, căci mă apropiai din nou și zisei:

— Dacă sunteți rănit, domnule, pot aduce pe cineva de la Thornfield, sau de la Hay.

— Mulțumesc, nu-i nevoie: n-am nici un os rupt, e numai o scrântitură.

Încercă din nou să umble, dar efortul acesta îi smulse fără voie un geamăt.

Nu se întunecase încă bine și luna devenise strălucitoare, îl putui vedea limpede pe străin. Era îmbrăcat într-o jachetă lungă de călătorie, cu guler de blană și cataramă de oțel. De talie mijlocie, avea pieptul foarte lat, fața întunecată, trăsăturile aspre și fruntea largă. Ochii și sprâncenele încruntate arătau că are o fire aprigă și că acum e tare nemulțumit. Nu mai era tânăr, dar nici nu se putea încă spune că e în vârstă. Putea să aibă treizeci și cinci de ani. Nu-mi era deloc teamă de el, simțeam doar puțină sfială. Dacă ar fi fost un tânăr frumos, un erou de roman, n-aș fi îndrăznit să-l mai întreb ceva, deși vedeam bine că nu-i fac nici o plăcere, sau n-aș fi cutezat să-i ofer servicii pe care nu le cerea. Nu vorbisem niciodată cu un tânăr frumos și nici nu știu dacă văzusem vreunul. Aduceam omagii teoretice frumuseții, eleganței, curteniei și farmecelor fascinante, dar dacă aș fi întâlnit vreodată un bărbat cu toate aceste însușiri, instinctul m-ar fi înștiințat că el nu găsește și nici nu poate găsi la mine ceva care să-l încânte. Aș fi fugit de el cum fugi de foc, de fulgere, de tot ce nu-i plăcut, deși e strălucitor.

Dacă acel străin mi-ar fi zâmbit și s-ar fi arătat prietenos când i-am vorbit, dacă mi-ar fi refuzat ajutorul cu voie bună și mulțumindu-mi, mi-aș fi urmat drumul, fără a fi ispitită să-mi reînnoiesc întrebările. Dar încruntarea și asprimea călătorului m-au ajutat să mă simt bine și, când îmi făcu semn să plec, rămăsei pe loc, spunându-i:

— Dar, domnule, nu pot să te părăsesc acum, pe drumul ăsta pustiu, înainte de a vedea că ești din nou în stare să încaleci.

Când am spus asta m-a privit; până acum abia dacă-și întorsese ochii către mine.

— Mi se pare că la ora asta dumneata ar fi trebuit să fii acasă, dacă locuiești pe aici, prin împrejurimi. De unde vii?

— Din vale și când e lună nu mi-e teamă, oricât ar fi de târziu. Dacă vrei, pot să dau o fugă până la Hay; de altfel trebuie să pun o scrisoare la poșta de acolo.

— Spui că vii din vale? Locuiești în casa aceea cu creneluri? mă întrebă el, arătându-mi Thornfield Hall, pe care luna îl lumina cu razele sale argintii. Castelul se vedea înălțându-se palid, din mijlocul pădurii ce se proiecta, întunecată, pe cerul înroșit de cele de pe urmă flăcări ale amurgului.

- Da, domnule,
- A cui e casa?
- A domnului Rochester.
- Îl cunoști pe domnul Rochester?
- Nu, nu l-am văzut niciodată.
- Nu stă acolo?
- Nu.
- Ai putea să-mi spui unde este?
- Nu, domnule.
- Desigur că nu ești una din servitoarele de la castel. Ești...

Se opri și aruncă o privire asupra îmbrăcăminții mele, ca de obicei, simplă: un palton de merinos negru și o pălărie de castor, pe care nu le-ar fi purtat fata în casă a unei doamne din lumea mare. Părea încurcat; nu știa ce să creadă, îi venii în ajutor.

— Sunt guvernanta.

— A, guvernanta! repetă el. Să mă ia dracu dacă nu uitasem. Guvernanta!

Și fui din nou silită să îndur privirea lui scrutătoare. După două minute se ridică; dar când încercă să umble, suferința i se citi pe chip.

— Nu pot să te trimit după ajutor, îmi spuse el; dar ai putea să mă ajuți chiar dumneata, dacă ești așa de bună.

— Cum să nu, domnule.

— Ai o umbrelă de care să mă slujesc, în loc de baston?

— Nu.

— Atunci caută să apuci dârlogii calului și să mi-l aduci. Nu ți-e frică?

Dacă aș fi fost singură, m-aș fi temut să mă apropii de un cal, dar fiindcă mi se cerea s-o fac, eram gata să mă supun. Lăsai manșonul jos, înaintai spre calul înalt și încercai să prind dârlogii, dar era un animal nervos și nu mă lăsă să mă apropii. M-am trudit în zadar; mi-a fost chiar tare fiică văzându-l cum lovește pământul cu picioarele de dinainte. Călărețul aștepta și privi câțva timp; în cele din urmă râse:

— După câte văd, spuse el, muntele nu va veni niciodată la Mahomed, așa că tot ce-ți rămâne de făcut e să-l ajuți pe Mahomed să se ducă la munte. Vino încoace, te rog.

Mă apropiai.

— Iartă-mă, urmă el; nevoia mă silește să mă folosesc de dumneata.

Îmi puse o mână grea pe umăr și, rezemându-se cu oarecare opintire, șchiopată până la calul său, pe care-l stăpâni de îndată ce prinse dârlogii; apoi sări în șa, făcând o strâmbătură dureroasă, pentru că efortul îi răscolise durerea.

— Acum, zise el, mușcându-și buzele, adu-mi cravașa; e acolo sub tufiș.

O găsii și i-o adusei.

— Îți mulțumesc; du repede scrisoarea la Hay și întoarce-te cât poți mai curând.

Dădu pinteni calului, care porni în galop. Câinele îl urmă și căteșitrei se făcură nevăzuți.

„Cum duce chinul în vârtej sălbaticelor bălării”.

Îmi ridicai manșonul de jos și-mi urmai drumul. Aventura se sfârșise.

Fusesse o întâmplare fără importanță; n-avea nimic romantic și nimic interesant; dar adusesse o schimbare în unul din ceasurile vieții mele monotone: cineva avusese nevoie de mine, îmi ceruse sprijinul și i-l dădusem, eram mulțumită că făcusem ceva. Oricât de comună și neînsemnată ar fi fost acea faptă, ea fusese totuși ceva activ; și eram atât de sătulă să tot duc o viață în care mai mult lâncezeam decât trăiam. Apoi un chip nou era ca un nou portret în galeria amintirilor mele. Se deosebea de celelalte, mai întâi fiindcă era al unui bărbat; pe urmă, pentru că era întunecat, puternic și aspru. Când am ajuns la Hay și am pus scrisoarea la poștă, tot mai păstram în fața ochilor chipul acela și coborând dealul către Thornfield îl mai vedeam încă. Ajunsă la locul întâlnirii m-am oprit, am privit în jurul meu și am ascultat, închipuindu-mi că voi auzi tropotul unui cal și voi vedea un călăreț îmbrăcat într-o jachetă de călărie, urmat de un câine de Terra Nova, ce semăna cu Gytrash. Dar nu vedeam decât un gard și o salcie cu creștetul desfrunzit, înălțându-se dreaptă în întâmpinarea razelor lunii; nu se auzea decât vântul, care vuia departe, în arborii Thornfieldului, și, aruncând o privire spre locul de unde venea murmurul, am zărit lumină la una din ferestrele castelului. Mi-am adus aminte că e târziu și am grăbit pasul.

Întoarcerea la Thornfield nu-mi făcu nici o plăcere. A pătrunde pe porțile castelului însemna a mă reîntoarce la viața mea, în care nu se întâmpla niciodată nimic; însemna doar să trec prin sala tăcută, să urc scara întunecoasă, să intru în odaia mea singuratică și să petrec o bună parte a serii de iarnă doar cu liniștita doamna Fairfax, atât și nimic altceva. Nu era de ajuns ca să spulbere ușoara ațătare pricinuită de plimbarea mea? Nu însemna să-mi ferec iarăși viața – ale cărei daruri de siguranță și tihnă nu eram în stare să le prețuiesc – cu niște lanțuri nevăzute? Cum mi-ar fi priit furtunile unei vieți nesigure și plină de lupte, o experiență grea și amară, în stare a mă face să râvnesc liniștea în care trăiam acum! Da, toate acestea ar fi fost pentru mine la fel de binevenite ca o plimbare lungă pentru cineva care a amortit rămânând prea îndelung într-un fotoliu confortabil; dorința mea de agitație și mișcare era la fel de firească și normală ca și a celui ținut prea mult în fotoliu.

Zăbovii în fața porții, zăbovii pe pajiște; mă plimbai încoace și-ncolo pe drumul pardosit cu piatră. Obloanele ușii cu geamuri erau trase: nu puteam vedea înăuntru. Ochii și mintea mea păreau, de altfel, că vor să se îndepărteze de casa mohorâtă, de vizuina plină cu celule întunecate, așa cum mi se părea în clipa aceea, ca să se îndrepte spre cerul frumos ce se înfățișa înaintea-mi – o mare albastră și fără pic de nor. Luna se înălța măreață la orizont. Părăsind vârful colinelor, de după care se ridicase, din ce în ce mai departe de ele, părea că tinde spre zenitul întunecat, pierdut în adâncul nemărginit și-n nețărmurita depărtare. Stelele tremurătoare care-i urmăreau drumul îmi tulburau sufletul și-mi grăbeau bătăile inimii. Sunt lucruri mici care ne aduc din nou pe pământ; atunci a bătut orologiul și a fost de ajuns. Îmi luai privirile de la lună și stele, deschisei o ușă lăturalnică și intrai.

Deși lampa de bronz atârnată de plafonul sălii celei mari fusese aprinsă, încăperea era întunecată. Prin ușa deschisă a sufrageriei se strecura licărirea unui foc, luminând sala și primele trepte ale scării. Lumina focului se răsfrângea pe căminul de marmură, pe grătarele de

alamă, și scotea în relief draperiile purpurii și mobilele lustruite, într-o iradiere nespus de plăcută. La aceeași lumină se vedeau de asemeni câteva persoane stând de vorbă în jurul căminului. De-abia am apucat să le zăresc și să deosebesc un amestec de glasuri pline de voioșie, printre care pe acela al Adèlei, că ușa s-a și închis.

Mă îndreptai repede spre odaia doamnei Fairfax. Și acolo ardea focul în cămin, dar odaia nu era luminată și nici doamna Fairfax nu se afla la locul ei. În schimb, un dulău alb și negru, leit Gytrash de pe drum, stătea lungit pe covor și privea țință la foc. Semăna într-atât cu acela, încât înaintai spre el și strigai: „Pilot !” Câinele se ridică și mă miroși. Îl mângâiai și el se gudură blând. Era un câine cu care ți-ar fi fost teamă să rămâi singură și mă întrebam de unde a venit aici; sunai, pentru că aveam nevoie de lumină și voiam să știu cine era musafirul. Leah intră.

— Ce-i cu câinele ăsta? întrebai.

— A venit cu stăpânul.

— Cu cine?

— Cu stăpânul, domnul Rochester, care a sosit chiar acum.

— Aha ! Și doamna Fairfax e cu dânsul?

— Da, și domnișoara Adèle. John s-a dus să aducă un doctor, căci stăpânul a suferit un accident cu calul și domnul Rochester și-a scrântit un picior.

— A căzut calul pe drumul spre Hay?

— Da, a alunecat pe când cobora dealul.

— Ah! Leah, adu-mi te rog o lumânare.

Leah se întoarse numaidecât, urmată de doamna Fairfax, care îmi repetă aceleași vești, adăugând că domnul Carter, medicul, sosise și se afla la domnul Rochester; pe urmă dădu porunci pentru ceai și eu mă urcai în odaie, să mă dezbrac.

CAPITOLUL XIII

Se pare că urmând sfatul doctorului, domnul Rochester se culcă în acea seară devreme și se sculă a doua zi târziu. Nu coborî decât pentru a rezolva unele afaceri urgente; agentul său și câțiva fermieri sosiseră și așteptau să-i vorbească.

Adèle și cu mine furăm silite să părăsim biblioteca, pentru că acolo își primea domnul Rochester oaspeții. Se făcu foc în altă odaie de la etaj, ne-am dus cărțile acolo și ne-am rânduit camera ca pe o sală de studiu. În acea dimineață chiar mi-am dat seama că Thornfield Hall și-a schimbat înfățișarea. Nu mai era tăcut ca o biserică, mereu se auzea câte cineva bătând în ușă, sunând sau trecând în grabă pe sală. Glasuri noi răsunau la parter. Un șuvoi nou, de viață adevărată, năvălise în castel. Acum avea un stăpân. În ce mă privește eram mai mulțumită.

N-a fost lucru ușor să faci în ziua aceea lecții cu Adèle, care nu mai era în stare să se concentreze. Ieșea într-una din odaie și se uita pe scară, vrând să-l zărească pe domnul Rochester. Ticluia mereu pretexte să coboare:

dorea, se vede, să intre în bibliotecă, unde știam că de fapt nu i se simțea deloc lipsa. Când mă supăram puțin și o sileam să stea liniștită, continua să-mi vorbească de prietenul ei, domnul Edward Fairfax de Rochester, cum îi spunea ea {auzeam întâia oară toate aceste nume). Era tare curioasă să afle ce dar i-o fi adus. Se pare că domnul Rochester o vestise chiar de cu seară că o dată cu bagajele va sosi de la Millcote și o cutie, al cărei conținut o va interesa îndeaproape.

— „*Et cela doit signifier*, spuse ea, *qu'il y aura, là-dedans, un cadeau pour moi et peut-être pour vous aussi, mademoiselle. Monsieur a parlé de vous; il m'a demandé le nom de ma gouvernante, et si elle n'était pas une petite personne, assez mince et un peu pâle. J'ai dit oui, car c'est vrai, n'est-ce pas, mademoiselle?*”²⁴

Mâncai împreună cu eleva mea, ca de obicei, în odaia doamnei Fairfax. Fiindcă ninge și era viforniță, rămaserăm după masă în sala de studiu. Seara dădui voie Adèlei să-și lase cărțile și lucrul și să coboare; căci, judecând după liniștea ce domnea la parter și după faptul că nu mai auzeam sunând la ușă, îmi închipuiam că domnul Rochester era acum liber. Rămasă singură, mă îndreptai spre fereastră, dar nu era nimic de văzut. Amurgul și fulgii de zăpadă îngroșau aerul și ascundeau până și copăceii de pe pajiște. Lăsaî perdea în jos și revenii lângă foc.

Priveam jarul și începusem să zugrăvesc în minte ceva asemănător cu un tablou pe care-l văzusem altădată și care înfățișa castelul din Ileidelberg, în valea Rinului, când doamna Fairfax, intrând pe neașteptate, făcu fărâme mozaicul scânteietor de-abia înfiripat și împrăstie – totodată – gândurile apăsătoare ce începuseră să se îngrămădească în singurătatea mea.

1

— Domnului Rochester i-ar face plăcere, zise ea, dacă dumneata și eleva dumitale ați vrea să luați ceaiul cu dânsul astă-seară. Atâtea treburi a avut toată ziua, încât n-a putut să te vadă încă.

— La ce oră ia ceaiul? întrebai.

— Oh, la șase. Când e la țară mănâncă mai devreme. Dar acum ai face bine să-ți schimbi rochia; hai să te ajut. Uite, ia lumânarea asta.

— Trebuie să-mi schimb rochia?

— Da, e mai bine. Când e domnul Rochester aici, eu mă îmbrac totdeauna în toaletă de seară.

Această formalitate suplimentară îmi părea cam ceremonioasă, totuși mă întorsei în odaie și ajutată de doamna Fairfax îmi schimbai rochia de stofă neagră cu una de mătase de aceeași culoare, cea mai arătoasă și singura rochie de schimb pe care o aveam, în afară de una cenușie-deschisă, care – după ideile mele despre eleganță, formate la Lowood – îmi părea prea frumoasă ca să poată fi îmbrăcată altfel decât în prilejuri cu totul excepționale.

²⁴ Asta înseamnă desigur că acolo-i un dar pentru mine și poate și pentru dumneata, domnișoară. Domnul a vorbit de dumneata, m-a întrebat cum o cheamă pe guvernanta mea și dacă nu-i o persoană micuță, destul de slabă și puțin palidă. Am spus că da, fiindcă-i adevărat, nu-i așa, domnișoară? (fr.)

— Îți trebuie o broșă, îmi spuse doamna Fairfax.

N-aveam decât o mică perlă, o amintire lăsată de domnișoara Temple, la despărțire. O pusei și coborârăm. Nu eram obișnuită cu străinii și de aceea faptul că trebuia să apar în fața domnului Rochester devenea o încercare grea pentru mine. Trecând prin sufragerie, am lăsat-o pe doamna Fairfax s-o ia înainte și eu mă ținui în urma ei. După ce trecurăm pe sub bolta a cărei perdea era acum lăsată, am ajuns în elegantul salon.

Pe masă ardeau două lumânări de ceară și pe cămin alte două. Pilot sta întins pe jos, încălzindu-se la flacăra minunatului foc. Adèle stătea în genunchi lângă el. Îi văzui și pe domnul Rochester, pe jumătate culcat pe o canapea, cu piciorul sprijinit de o pernă. Se uita la Adèle și la câine, iar lumina focului îi bătea în plină față. Recunoscui pe călătorul cu sprâncene stufoase de cărbune, cu fruntea pătrată ce părea și mai pătrată din pricina felului cum era tuns. Îi recunoscui nasul, deosebit mai mult prin expresia de hotărâre decât prin frumusețe, nările largi, care trădau, după cum credeam eu, o fire aprinsă; gura, bărbia și maxilarele îi erau aspre, da, câteșitrele foarte aspre – fără doar și poate. Acum, când nu mai era îmbrăcat în jacheta de călărie, puteai observa că trupu-i spătos se potrivea cu fața. Avea un trup frumos de atlet, piept larg, șolduri înguste, deși nu era de loc înalt și nelipsit de grație.

Domnul Rochester trebuie să fi observat intrarea mea și a doamnei Fairfax, dar se părea că nu are de gând să ne bage în seamă, deoarece apropierea noastră nu-l făcu nici măcar să ridice capul.

— Iat-o pe domnișoara Eyre, spuse doamna Fairfax liniștită.

El făcu o plecăciune, dar privi mai departe la câine și la copil.

— Domnișoara Eyre să ia loc, zise el.

Salutul lui țeapăn, tonul nerăbdător, deși ceremonios, părea să adauge: ..Ce-mi pasă că domnișoara Eyre este aici sau aiurea? Deocamdată n-am chef să vorbesc cu ea.

M-am așezat și nu m-am simțit stânjenită. O primire prea curtenitoare m-ar fi zăpăcit probabil: n-aș fi putut răspunde cu eleganța și grația cuvenită; această ciudată bătărănie însă nu-mi impunea nici o îndatorire. Dimpotrivă, o ținută de liniște cuviincioasă mă avantaja față de asemenea toane. De altfel, ciudățenia acestei purtări avea haz și eram nerăbdătoare să știu ce o să-i urmeze.

Domnul Rochester continua să se poarte ca o statuie, ceea ce înseamnă că nici nu vorbea, nici nu se mișcă. Doamna Fairfax, gândindu-se pesemne că oamenii trebuie să se poarte totdeauna amabil, începu să vorbească plină de blândețe, ca de obicei, dar, tot ca de obicei, destul de banal. Îl compătimi pentru sumedenia de treburi pe care le avusese toată ziua și pentru durerea ce i-o pricinuia piciorul scrântit, apoi îi recomandă răbdare și stăruință cât timp va ține boala.

— Doamnă, aș dori ceai, fu singurul răspuns pe care-l căpătă.

Ea se grăbi să sune, și când slujnica aduse tava, orându-i ceștile și lingurițele cu iuțelă, Adèle și cu mine ne apropiară de masă, dar stăpânul nu-și părăsi canapeaua.

— Ești bună să dai ceașca asta domnului Rochester? mă întrebă doamna Fairfax. Adèle ar putea s-o verse.

Făcui ce-mi ceruse. Când el luă ceașca din mâinile mele, Adèle socoti că

e momentul potrivit să ceară ceva pentru mine și zise:

— *N'est-ce pas, monsieur, qu'il y a un cadeau pour mademoiselle Eyre dans votre petit coffre?*²⁵

— Cum de veni vorba despre daruri? spuse el morocănos. Te așteptai la vreun dar, domnișoară Eyre? Îți plac darurile?

Și mă scrută cu niște ochi care îmi părură întunecați, supărați și pătrunzători.

— Nu prea știu, domnule, am avut prea puțin de a face cu ele. Un dar e socotit de obicei un lucru plăcut.

— De obicei? Dar dumneata ce părere ai?

— Trebuie să mă gândesc câțva timp, înainte de a vă putea răspunde. Un dar are mai multe aspecte, nu-i așa? și trebuie să te gândești la toate, înainte de a emite o părere.

— Domnișoară Eyre, dumneata nu ești atât de spontană ca Adèle: cum mă vede îmi și cere în gura mare un dar. Dumneata o iei pe ocolite.

— Pentru că am mai puțină încredere decât Adèle în drepturile mele. Fata se poate bizui pe faptul că e o cunoștință veche și e oarecare tradiție, deoarece mi-a spus că totdeauna i-ați dăruit jucării. În ce mă privește, n-aș putea spune întrucât mi s-ar cădea așa ceva, fiindcă sunt străină și n-am făcut nimic care să merite un semn de recunoștință.

— Oh, nu fi prea modestă! Am examinat-o pe Adèle și am văzut că ți-ai dat destulă osteneală cu ea; nu prea strălucește, nu-i prea talentată, dar într-un timp scurt a progresat foarte mult.

— Prin aceste cuvinte mi-ați făcut într-adevăr un dar, domnule, și vă sunt recunoscătoare. Cea mai râvnită răsplată pentru un profesor este lauda adusă elevului său.

— Oh! Oh! zise domnul Rochester, și-și bău ceaiul în liniște. Veniți lângă foc, spuse el când tava fu ridicată și doamna Fairfax se retrase într-un colț și-și luă lucrul.

Adèle mă prinse de mână și mă purtă în jurul odăii, să-mi arate cărțile frumoase și bibelourile de pe măsuțe, dar când auzirăm glasul domnului Rochester, ne grăbirăm să ascultăm. Fetița voi să se așeze pe genunchii mei, dar el îi porunci să se joace cu Pilot.

— De trei luni ești aici? mă întrebă el.

— Da, domnule.

— Și vii de la...?

— De la școala din Lowood, în comitatul...

— Ah! o școală de caritate. Cât timp ai stat acolo?

— Opt ani.

— Opt ani! Atunci înseamnă că ești într-adevăr rezistentă. Eu credeam că numai jumătate din acest răstimp e prea de ajuns ca să vină de hac celui mai puternic organism. Nu mă mai mir că pari ieșită de pe celălalt tărâm. M-am și întrebat unde ai putut căpăta figura asta. Ieri, când mi-ai ieșit în cale, pe drumul spre Hay, m-am gândit fără voie la poveștile cu zâne și am fost gata să cred că mi-ai vrăjit calul; nici acum nu-s încă sigur de asta. Cine-ți sunt părinții?

²⁵ Nu-i așa, domnule, că aveți un dar pentru domnișoara Eyre în cufărașul dumneavoastră? (fr.)

— N-am.

— Și cred că n-ai avut niciodată. Ți-aduci aminte de ei?

— Nu.

— Mi-am închipuit. Și când te-am găsit lângă scările acelea îți așteptai poporul.

— Despre cine vorbești, domnule?

— Despre oamenii verzi: era o noapte cu lună, cum nu se poate mai potrivită pentru ei. Ți-am sfârâmat oare vreun cerc, de mi-ai așternut în cale gheața aceea blestemată?

Dădui din cap.

— S-a împlinit de mult un veac – răspunsei eu tot așa de serioasă ca și el – de când oamenii verzi au părăsit Anglia. Nici pe drumul ce duce spre Hay, nici pe câmpiile vecine nu mai poți afla vreo urmă de-a lor. De aici înainte, nici soarele arzător al verii, nici luna rece a nopților de iarnă nu le vor mai lumina petrecerile.

Doamna Fairfax lăsase să-i cadă lucrul din mână și părea că nu pricepe ce fel de discuție o mai fi și asta.

— Ei bine, spuse domnul Rochester, dacă n-ai nici tată, nici mamă, trebuie să ai unchi sau mătuși, cel puțin.

— Nu, după câte știu, n-am nici unul.

— Și căminul dumitale?

— N-am nici unul.

— Dar frații, surorile dumitale, unde sunt?

— N-am nici frați, nici surori.

— Cine te-a îndemnat să vii aici?

— Am dat un anunț la ziar și doamna Fairfax mi-a scris.

— Da, zise buna doamnă, care știa acum pe ce lume se află, și mulțumesc în fiecare zi providenței că m-a îndemnat să fac asemenea alegere. Domnișoara Eyre a fost o tovarășă minunată pentru mine și o profesoară blândă și atentă pentru Adèle.

— Nu te osteni cu laudele, răspunse domnul Rochester. N-au trecut la mine. Voi judeca eu însuși. Mai întâi și întâi mi-a vrăjit calul.

— Cum, domnule? tresări doamna Fairfax.

— Ei îi datorez scrântitura asta.

Văduva privi buimacă, fără să înțeleagă.

— Domnișoară Eyre, ai locuit vreodată într-un oraș? reluă domnul Rochester.

— Nu, domnule.

— Dar de văzut ai văzut multă lume?

— Numai elevele și profesoarele de la Lowood, iar acum pe cei care locuiesc împreună cu mine la Thornfield.

— Ai citit mult?

— Doar cărțile care mi-au căzut în mână; n-au fost nici prea multe, nici prea savante.

— Ai dus o viață de călugăriță și fără îndoială că ai fost crescută într-o atmosferă religioasă. Brocklehurst, care după câte înțeleg conduce Lowoodul, e pastor, nu-i așa?

— Da, domnule.

— Și de bună seamă că toate fetele îl venerați așa cum o întreagă

mănăstire de călugărițe o venerează pe stareță.

— Oh, nu!

— Ești foarte aspră! Nu! Cum așa? Care călugăriță nouă nu-și venerează duhovnicul? Asta aduce a nelegiuire.

— Nu-l puteam suferi pe domnul Brocklehurst; și nu numai eu. Este un om rău, fățarnic și intrigant. Ne-a tuns pe toate fetele și din economie cumpăra ace și ață atât de proaste încât cu greu se putea coase cu ele.

— O economie foarte păgubitoare, spuse doamna Fairfax, care putu lua din nou parte la conversație.

— Și asta era păcatul lui cel mai mare? Întrebă demnul Rochester.

— Înainte de înființarea comitetului, cât timp se ocupa singur de aprovizionare, ne lăsa să suferim de foame. O dată pe săptămână ne amețea cu niște lecturi lungi și în fiecare seară ne silea să citim cărțile scrise de el despre moartea năprasnică și despre judecata de apoi. Cărțile astea ne speriau atât de tare, încât nu mai îndrăzneam să ne ducem la culcare.

— Ce vârstă aveai când ai intrat la Lowood?

— Zece ani.

— Și ai stat acolo opt ani? Atunci ai optsprezece. Am încuviințat.

— După cum vezi, aritmetica e folositoare. Fără ajutorul ei nu ți-aș fi putut ghici vârstă. Nu-i ușor s-o afli, când trăsăturile și înfățișarea nu-s pe măsura anilor. Ce ai învățat la Lowood? Cânti la pian?

— Puțin.

— Nici vorbă, asta-i răspunsul care se dă totdeauna. Treci în bibliotecă... dacă vrei. (Iartă-mă, dar sunt obișnuit cu tonul poruncitor. Spun: „Fă asta”, și se face! Nu-mi pot schimba obiceiurile pentru dumneata, o nou-venită.) Intră, deci, în bibliotecă; ia o lumânare; lasă ușa deschisă; așază-te la pian și cântă ceva!

Am ieșit *din* salon și m-am supus tuturor dispozițiilor primite.

— Destul! îmi strigă el după câteva minute. Văd că știi să cânti *puțin*, ca orice școlăriță engleză: poate ceva mai bine decât unele dintre ele, dar nu cânti bine.

Închisei pianul și mă întorsei. Domnul Rochester urmă:

— Azi dimineață, Adèle mi-a arătat câteva schițe, pe care spune că le-ai făcut dumneata. Nu știu dacă sunt făcute în întregime de dumneata. Te-a ajutat, de bună seamă, un profesor?

— Nu! Nu! exclamai eu.

— O! asta va să zică îți ațâță mândria. Ei bine, du-te de adă mapa, dacă poți afirma că sunt făcute de dumneata; dar nu afirma, dacă nu ești sigură, fiindcă mă pricep.

— Atunci, domnule, eu voi tăcea și veți judeca dumneavoastră singur.

Adusei mapa din bibliotecă.

— Apropie masa, spuse domnul Rochester.

O împinsei lângă canapeaua lui. Adèle și doamna Fairfax se apropiară și ele, să vadă desenele.

— Nu vă înghesuiți așa, spuse domnul Rochester. Le veți lua pe măsură ce termin eu cu ele, dar nu vă mai băgați în sufletul meu.

Examina pe rând picturile și schițele; puse trei deoparte și, după ce le privi pe celelalte, le aruncă.

— Pune-le pe masa de dincolo, doamnă Fairfax, zise el, și privește-le

împreună cu Adèle. Iar dumneata, (se uită la mine) stai jos și răspunde la întrebările mele. Văd că aceste trei picturi sunt făcute de aceeași mână. Dumneata le-ai făcut?

— Da.

— Când ai avut vreme să le faci? Ți-au cerut desigur timp mult și ceva gândire.

— Le-am făcut în ultimile două vacanțe petrecute la Lowood, când n-aveam altceva de lucru.

— Unde ai găsit originalele acestor copii?

— În capul meu.

— În capul ăsta de pe umerii dumitale?

— Da, domnule.

— Mai ai și alte piese de același fel într-însul?

— Cred că da, domnule, ba sper că și mai bune.

Puse tablourile în fața lui și le privi din nou.

Cititorule, în vreme ce domnul Rochester e ocupat să le privească, am să-ți prezint desenele cu pricina. Mai întâi trebuie să-ți spun că n-au nimic minunat. Într-adevăr, subiectele se înfățișează limpede minții mele. Așa cum le plăsmuisem în închipuire înainte de a încerca să le dau viață, erau cu adevărat impresionante, dar mâna nu se arătase a fi pe măsura închipuirii, nu realizase decât o palidă copie a ceea ce văzuseră ochii minții mele.

Erau acuarele. Prima înfățișa niște nori joși și vineți plutind deasupra mării zbuciumate. Zarea era acoperită de umbră ca și primul plan, adică talazurile cele mai apropiate, căci pământul nu se zărea de loc. O rază de lumină scotea în relief un catarg pe jumătate scufundat, în vârful căruia stătea un cormoran mare și întunecat, cu aripile stropite de spumă; ținea în cioc o brățară de aur ținută cu nestemate, căreia mă silisem să-i dau culorile cele mai strălucitoare ce le puteam găsi pe paletă și toată preciziunea de care era în stare penelul meu. La piciorul catargului, acoperit de pânza valurilor ce băteau în verde, se zărea trupul unui înecat. Singurul mădular care se putea vedea lămurit, întrucât ieșea afară din valuri, era un braț fără nici un fel de podoabă.

Pe primul plan al celui de-al doilea tablou se înălța o colină acoperită de iarbă și frunze purtate de vânt. Deasupra colinei se întindea cerul inundat de lumina violetă a amurgului. Înălțat pe fundalul cerului, se deslușea bustul unei femei. Combinasem culorile cele mai întunecate și cele mai blânde, pentru a o zugrăvi. Fruntea-i mohorâtă era încununată de o stea; partea de jos a feței se zărea ca printr-o ceață, ochii îi străluceau întunecat și sălbatic; părul flutura ca o umbră, asemenea unor nori întunecați, frământați de furtună și sfâșiați de fulger. Pe gât i se revărsa o lumină palidă, ce amintea de razele lunii. Aceeași lumină se răspândea și pe norii ușori ce înconjurau acel simbol al luceafărului.

În sfârșit, ultimul tablou reprezenta piscul unui ghețar, avântându-se către un cer polar de iarnă. Razele Nordului trimiteau zării săgețile lor strâns înmănunchiate. Pe primul plan se vedea un cap – un cap uriaș plecat spre ghețar și sprijinit de el. Două mâini prelungi, încrucișate sub frunte, acopereau partea de jos a feței cu un văl întunecat. Nu se vedea decât o frunte palidă albă ca osul uscat, doi ochi ce priveau țință, găunoși și parcă sticloși de deznădejde. Tâmpilele erau înfășurate în faldurile negre ale unui

turban, în mijlocul căruia, desenat nelămurit, ca un nor, strălucea un cerc de flăcări albe cu scânteieri de nestemate de o culoare mai sumbră. Acea palidă aureolă era simbolul unei diademe regale și încununa o „ființă fără trup”.

— Erai fericită când ai făcut aceste desene? mă întrebă domnul Rochester.

— Eram preocupată, domnule. Da, și eram fericită; a fost una dintre cele mai mari bucurii ale vieții mele.

— Asta nu înseamnă mult. Ai recunoscut singură că plăcerile dumitale n-au fost prea numeroase. Aș spune că te aflai pe un fel de tărâm al visărilor de artist, când ai amestecat aceste culori ciudate. Lucrai mult în fiecare zi?

— Era vacanță și n-aveam nimic altceva de făcut; lucram de dimineață până la prânz și de la prânz până-n seară. Zilele lungi de vară mi-erău prielnice.

— Și erai mulțumită de rezultatele acestei munci febrile?

— Cătuși de puțin. Contrastul între idei și realizare mă făcea să sufăr; de fiecare dată imaginasem ceva ce nu eram în stare să realizez.

— Nu-i chiar așa. Ai prins umbra gândurilor dumitale, dar probabil că nimic mai mult. N-ai destulă știință și îndemânare de artist, spre a le reda pe deplin. Aceste schițe sunt, totuși, remarcabile pentru o școlăriță. Gândul pe care vor să-l exprime e fantastic. Acești ochi ai Luceafărului trebuie să-i fi văzut într-un vis. Cum i-ai putut face atât de limpezi și, totuși, de loc strălucitori? Căci astral ăsta care strălucește deasupra le întunecă razele. Ce ai vrut să spui zugrăvind-i atât de adânci și de solemni? Și cine te-a învățat să pictezi vântul? E furtună pe cer și pe această culme de deal. Unde ai văzut Latmosul²⁶? Căci muntele ăsta nu-i altul decât Latmos. Ia-ți desenele!

De abia legasem mapa, când, uitindu-se la ceas, domnul Rochester zise deodată:

— E nouă. Unde îți sunt gândurile, domnișoară Eyre, de o lași pe Adèle să stea așa de târziu? Du-o la culcare.

Adèle își sărută tutorele înainte de a părăsi odaia. El primi îmbrățișarea, dar nu păru să fie mai încântat decât dacă în locul ei ar fi fost Pilot: ba poate chiar mai puțin.

— Acum vă urez bună seara la toți, spuse el, arătând ușa.

Însemna că e obosit de tovărășia noastră și vrea să plecăm. Doamna Fairfax își strânse andrelele. Eu îmi luai mapa, făcurăm o plecăciune, la care ne răspunse cu răceală și plecarăm.

— Ziceai că domnul Rochester nu-i din cale afară de ciudat, doamnă Fairfax? îi spusei când, după ce culcasem pe Adèle, mă dusei în odaia ei.

— Așadar ți se pare ciudat?

— Mi se pare foarte schimbăcios și foarte repezit.

— Ai dreptate. Cineva care nu-l cunoaște poate să-și facă impresia asta. Eu sunt însă așa de obișnuită cu felul lui de a fi, că nu-i dau atenție, și apoi, abia dacă are o fire ciudată, trebuie să fim îngăduitori.

— De ce?

— Mai întâi, pentru că așa-i firea lui și nimeni nu-și poate schimba

²⁶ Munte în Asia Mică între Milet și Heracleea, unde, după cum spune o legendă, Diana venea să-l vadă pe păstorul Endymion, iubitul ei.

firea; pe urmă fiindcă e fără îndoială copleșit de gânduri triste care-l zbuciumă și asta îl face schimbăcios.

— Ce gânduri?

— Necazuri familiale.

— Dar n-are familie.

— Acum nu, însă a avut – sau, cel puțin, rude. Și-a pierdut acum câțiva ani fratele mai vârstnic.

— Un frate *mai mare*?

— Da. Nu sunt decât vreo nouă ani de când stăpânește dumnul Rochester această proprietate.

— Nouă ani înseamnă *ceva*. Își iubea oare așa de mult fratele ca să rămână nemângâiat atâta timp?

— O! nu – poate că nu. Cred că au fost unele neînțelegeri între ei. Domnul Rowland Rochester nu era prea drept cu domnul Edward și se pare că l-a ațâțat chiar pe tatăl lor împotriva lui. Domnul cel bătrân ținea la bani și dorea tare mult ca moșia familiei să rămână întreagă. Nu se împăca deloc cu gândul de a micșora averea împărțind-o, dar, în același timp voia, totuși, ca pentru cinstea numelui, Edward să fie bogat. Puțin timp după ce dânsul a devenit major, s-a recurs la unele procedee care nu au fost prea loiale și care au pricinuit multe răutăți. Domnul Rochester cel bătrân și cu Rowland se înțeleseseră și, spre a-l îmbogăți pe Edward, îl târără într-o situație cu care el nu s-a putut împăca. Nu știu prea bine ce au făcut, dar domnul Edward n-a putut îndura tot ce-a avut de suferit. Nu-i prea iertător, așa că a rupt legăturile cu familia și duce de mult o viață pribeagă. De când a ajuns stăpânul castelului, după moartea fratelui său – care n-a lăsat testament – nu cred să fi stat nici cincisprezece zile aici. De altfel, nu mă mir că se ferește de acest loc.

— Și de ce?

— Poate că i se pare trist.

Răspunsul era șovăielnic. L-aș fi vrut ceva mai limpede, dar doamna Fairfax nu putea sau nu voia să-mi dea amănunte asupra pricinii și felului încercărilor suferite de domnul Rochester. Mărturisea că e o taină pentru dânsa și că nu putea face decât presupuneri. Era vădit că nu mai dorea să vorbească despre asta. *Am înțeles* și n-am mai stăruit.

CAPITOLUL XIV

În zilele următoare l-am văzut foarte puțin pe domnul Rochester. Dimineața părea a fi extrem de ocupat cu diverse treburi, iar după-amiază, domnii din Millcote sau din împrejurimi veneau să-l vadă și rămâneau câteodată să cineze cu el. După ce i s-a înzdrăvenit piciorul și a putut să încalece din nou, mare parte din zi era plecat, pesemne să înapoieze vizitele primite, deoarece nu se întorcea decât noaptea târziu.

În acest interval, chiar și pe Adèle o chema foarte rar. Eu nu-l vedeam decât întâmplător, întâlnindu-l în scara cea mare, pe seară sau în antreu. Câteodată trecea prin fața mea trufaș și nepăsător, abia catadicsind să mă

salute ușor și să-mi arunce o privire rece; alteori dimpotrivă, făcea o plecăciune și-mi zâmbea cu amabilitate. Aceste toane nu mă jigneau de loc, deoarece îmi dădeam bine seama că eu nu contribuiam cu nimic la ele și atitudinile lui contradictorii erau provocate de pricini cu desăvârșire străine de mine.

Într-o zi, când avea oaspeți la masă, trimise după mapa mea, fără îndoială spre a le arăta desenele. Musafirii plecară devreme, ca să se ducă la Millcote, la o întrunire publică, după cum am aflat de la doamna Fairfax, dar fiindcă timpul era umed și urât, domnul Rochester nu i-a însoțit. Puțin după plecarea lor, el sună și fui rugată să cobor împreună cu Adèle. După ce o îmbrăcai și-i aranjai părul și după ce mă încredințai că îmi venea bine costumul de *quaker* la care nu mai era nimic de retușat, pentru că îmbrăcăminte ca și pieptănătura mea erau prea simple și prea searbede, coborâram. Adèle se întreba dacă sosise, în sfârșit, *le petit coffre*²⁷ căci, datorită cine știe căror încurcături, până atunci nu sosise încă. Nu se înșelase. Intrând în sufragerie, văzurăm pe masă o cutie de carton, pe care fetița păru a o recunoaște instinctiv.

— *Ma boîte! Ma boîte!*²⁸ – exclamă ea, alergând înspre masă.

— Da, ți-a sosit în sfârșit cutia. Du-o într-un colț, tu, fiică autentică a Parisului, și desfă-o, spuse glasul grav și cam batjocoritor al domnului Rochester, care stătea într-un fotoliu larg, lângă foc. Dar ia seama să nu mă plictisești turuindu-mi tot timpul despre disecția pe care ai de gând s-o faci pachetului, sau despre ce ai să găsești înăuntru. Să faci totul în liniște. *Tiens-toi tranquille, enfant, comprends-tu?*²⁹

Se părea că Adèle n-ar mai fi avut nevoie de această recomandare, căci se retrăsese imediat pe canapea cu comoara ei și începu să desfacă sforile cu care era împachetată. După ce înlătură această piedică și îndepărtă diferite învelitori de poleială, strigă doar:

— *Oh! ciel! Que c'est beau!*³⁰ și rămase cufundată într-o contemplare plină de admirație.

— Domnișoara Eyre e aici? întrebă stăpânul, ridicându-se pe jumătate și privind spre mine. Așa! vino și stai aici, adăugă el, trăgând un scaun alături de fotoliu. Flecăreala copiilor nu poate aminti nimic plăcut unui bătrân holtei ca mine. Mi-ar fi cu neputință să petrec o seară întreagă *en tête-à-tête* cu un țănc. Nu-ți depărta scaunul, domnișoară Eyre. Stai chiar acolo unde l-am pus – adică – te rog. Dă-o-ncolo de politețe! Eu uit mereu de ea. Nici bătrânele doamne naive nu-mi plac prea mult, dar pe bătrânica mea nu trebuie totuși s-o uit! E o Fairfax, sau cel puțin s-a căsătorit cu un Fairfax. Nu trebuie s-o neglijez. Se spune că sângele apă nu se face.

Sună și chemă pe doamna Fairfax, care veni imediat, aducându-și lucrul.

— Bună seara, doamnă, zise el. Te-am chemat într-un scop caritabil. Am oprit-o pe Adèle să-mi vorbească despre darul pe care i l-am făcut. Văd că arde de nerăbdare, așa că ai bunătatea și ține-i de urât; va fi una din

²⁷ Cufăraș (fr.).

²⁸ Cutia mea! Cutia mea! (fr.)

²⁹ Să stai liniștită, fetițo, ai înțeles? (fr.)

³⁰ Oh! Doamne, ce frumos e! (fr.)

faptele cele mai milostive pe care le vei fi făcut vreodată.

Într-adevăr, de-abia zărise Adèle pe doamna Fairfax, că o și chemă pe sofa și-i aruncă în poală tot conținutul de porțelan, fildeș și ceară al *boite-i* sale; în tot acest timp nu mai înceta cu explicațiile și își exprima încântarea într-o englezească stălcită, alegându-și cu greu cuvintele.

— Acum, zise domnul Rochester, mi-am făcut datoria de stăpân al casei, am orânduit ca musafirii să se distreze. Pot, deci, să mă gândesc în voie și la plăcerea mea. Domnișoară Eyre, trage-ți scaunul mai aproape, ești încă prea departe de mine și nu te pot privi fără să-mi schimb poziția comodă în care stau, ceea ce n-am de loc chef să fac.

M-am supus, deși aș fi preferat să rămân puțin mai în umbră; dar domnul Rochester știa să poruncească în așa fel, încât n-aveai încotro și trebuia să execuți de îndată.

Eram în sufragerie, după cum am mai spus. Candelabrul ce fusese aprins pentru cină lumina sărbătorește toată odaia. Focul ardea cu flăcări roșii și strălucitoare, umbre purpurii cădeau în falduri bogate în fața ferestrei mari și a bolții înalte. Nu se auzea decât murmurul șoptit al vorbelor Adèlei (nu îndrăznea să vorbească tare) și ropotul ploii de iarnă ce izbea în geamuri.

Domnul Rochester – cel care sta acum întins în jilțul îmbrăcat cu damasc – mi se părea cu totul altul decât cel pe care-l văzusem înainte. Nu mai arăta nici așa de posac, nici atât de sever. Văzui că zâmbește și ochit îi scânteiară. Ar fi fost cu puțință ca vinul să-l fi înveselit puțin, clar n-aș putea s-o afirm cu tărie. Într-un cuvânt, era mai bine dispus, ca omul după o masă bună, mai deschis, mai vesel și mai îngăduitor decât fusese dimineață. Totuși, mai păstra ceva mohorât în înfățișare, când își rezema capul masiv de speteaza capitonată a jilțului și când focul îi lumina trăsăturile săpate parcă în granit și ochii mari, negri (pentru că avea niște ochi negri, mari și frumoși, în adâncurile cărora se ivea câteodată o lumină nouă ce exprima, dacă nu blândețea, cel puțin ceva care amintea de ea). Vreo două minute privise focul și în tot acest răstimp eu îi cercetasem cu atenție chipul, când, întorcându-se brusc, observă privirea mea pironită asupra lui.

— Mă examinezi, domnișoară Eyre? Ți par frumos?

Dacă aș fi avut timp să mă gândesc aș fi dat un răspuns convențional, nelămurit și politicos, dar cuvintele îmi porniră aproape fără voie de pe buze.

— Nu, domnule.

— Ah! pe cuvântul meu! știi că ești cam ciudată? Pari o micuță *nonnette*³¹ delicată, liniștită, serioasă și simplă – cum stai așa cu mâinile împreunate, cu ochii de obicei pironiți în podea (afară doar de clipele când îi ții ațintiți asupra mea, ca acum, de pildă). Când ești întrebată sau când se face în fața dumată o observație la care ești dator să răspunzi, atunci trănestești un răspuns fără ocol, dacă nu obraznic, cel puțin neașteptat. Ce vrei să spui cu vorbele astea?

— Iertați-mă, domnule. Am fost prea sinceră. Ar fi trebuit să vă spun că nu-i ușor să dai pe neașteptate un răspuns cu privire la înfățișarea cuiva, că gusturile sunt diferite, că frumusețea n-are însemnătate, sau cam așa ceva.

³¹ Ținără (fr)

— Nu, n-ar fi trebuit să răspunzi așa. Poftim! Frumusețea n-are însemnătate! Astfel, sub cuvânt că îndulcești lovitura de mai adineauri, că mă mângâi și mă alini, îmi dai o lovitură și mai vicleană! urmă el. Zi-i mai departe. Și ce cusur îmi găsești, mă rog? Mi se pare că am toate mădulele întregi și că sunt la fel ca ceilalți oameni.

— Domnule Rochester, îngăduiți-mi vă rog să-mi retrag răspunsul. N-a fost un lucru cugetat, ci pur și simplu o gafă.

— Așa cred și eu, dar ești răspunzătoare de o asemenea ușurință. Ia să vedem: fruntea mea nu-ți place?

Își ridică părul negru ce-i cădea pe ochi și lăsă să se vadă fruntea mare, inteligentă, dar care nu arăta urmă de bunătate.

— Ei, domnișoară, sunt oare un prost? mă întrebă el.

— Departe de așa ceva, domnule. Dar nădăjduiesc că n-o să vă pară prea deplasată întrebarea: iubiți oamenii?

— Iarăși! Încă o împunsătură sub pretext de mângâiere și asta din pricina afirmației că nu-mi place societatea copiilor și a bătrânilor (să nu fim cumva auziți!). Nu, domnișoară, nu sunt un mare iubitor de oameni, dar am putere de înțelegere, adăugă el arătând spre acea parte a capului care – după cum se spune – indică tocmai prezența facultății pomenite și care, din fericire pentru el, se vedea destul de bine și făcea ca partea de sus a capului să pară mai largă. Ba chiar altădată am avut un fel de gingășie sufletească. La vârsta dumată eram un flăcău destul de sensibil; mi-era milă de cei slabi, de cei lipsiți de apărare și noroc. Dar soarta m-a încercat, ba chiar m-a chinuit cu mâinile ei puternice și acum pot să mă laud că sunt tare și rezistent ca o minge de cauciuc; e adevărat că, din când în când, îmi mai simt inima vibrând, dar nu mai am decât un singur punct sensibil. Crezi că mai e vreo nădejde pentru mine?

— Ce fel de nădejde, domnule?

„De bună seamă a băut prea mult”, îmi zisei, neștiind ce să răspund la năstrușnica-i întrebare. Cum i-aș fi putut spune eu dacă mai era sau nu în stare să se schimbe?

— Pari încurcată, îmi zise el, și cu toate că nu ești mai frumoasă decât mine, totuși aerul acesta stingherit îți șade bine; de altfel, asta îmi convine, fiind un mijloc de a-ți îndepărta de fața mea ochii scrutători și a-i îndrepta spre florile tocite de pe covor. Așa că fii încurcată! Astă-seară, domnișoară, am chef de vorbă.

Spunând aceste cuvinte, se ridică din fotoliu și-și rezemă brațul de marmura căminului. Așa cum stătea acum, îi putui vedea deslușit corpul, fața și lățimea neobișnuită a pieptului, disproporționat oarecum față de lungimea trupului. Sunt sigură că aproape oricui i-ar fi părut un om urât; dar în atitudinea sa era atâta mândrie înconștientă, în purtarea lui atâta degajare, părea că-i pasă așa de puțin de aspectul lui exterior și părea atât de convins că avea alte însușiri, în stare să înlocuiască simplul farmec personal, încât, privindu-l, îi împărtășeai în mod inevitabil nepăsarea, fiind aproape ispitit să-i împărtășești și încrederea în sine.

— Aveam chef de vorbă, repetă el și de aceea am trimis să te cheme. Focul și candelabrul nu-mi erau de ajuns, și nici chiar Pilot, întrucât nici unul nu vorbește. Adèle ar fi fost mai potrivită, dar și ea lasă mult de dorit... și doamna Fairfax e la fel. În ce le privește pe dumneata, sunt încredințat că,

dacă ai vrea, ai fi tocmai ce-mi trebuie. M-ai pus pe gânduri din prima seară când te-am invitat aici. De atunci aproape te uitasem: alte gânduri te izgoniseră din mintea mea. Dar în astă-seară vreau să fiu la largul meu; să dau deoparte tot ce displace și să iau aminte la ceea ce face plăcere. Ei bine! Tare aş vrea să ştiu mai multe despre dumneata; vorbeşte.

În loc să vorbesc, am zâmbit, şi surâsul meu nu era nici binevoitor, nici supus.

— Vorbeşte, stăruie el.

— Despre ce, domnule?

— Despre ce vrei. Te las să alegi şi poţi să povesteşti *cum* îţi place.

Mă aşezai şi nu spusei nimic. „Dacă îşi închipuie că voi vorbi numai pentru plăcerea de a vorbi, de a mă da în spectacol, îi voi dovedi că nu şi-a găsit omul”, gândii eu.

— Eşti mută, domnişoară Eyre?

Tăceam mai departe. Domnul Rochester aplecă puţin capul spre mine şi scormoni cu privirea în ochii mei.

— Îndărătnică? spuse el. Şi supărată? A! e şi firesc... Ți-am cerut să-mi vorbeşti, într-un fel cu totul nesocotit şi aproape obraznic. Domnişoară Eyre, îţi cer iertare. Îţi spun o dată pentru totdeauna că nici nu mă gândesc să te tratez ca pe un inferior. Adică (se corectă el) nu revendic decât superioritatea conferită de o diferenţă de douăzeci de ani în ceea ce priveşte vârsta şi un veac în ceea ce priveşte experienţa, căci cu atât ți-am luat-o înainte. Asemenea superioritate este firească *et y tiens*³² cum ar spune Adèle, şi pe temeiul acestei superiorităţi, numai şi numai a acesteia, te rog să ai bunătatea să-mi vorbeşti puţin în ceasul de faţă şi să-mi alungi gândurile, care-mi devin dureroase, pentru că se întorc totdeauna la acelaşi punct, unde rod ca un cui ruginit.

Binevoise să-mi dea o lămurire, să-şi ceară aproape scuze. N-am rămas insensibilă şi am vrut să i-o dovedesc.

— Nu vreau altceva decât să vă alung gândurile negre, domnule; numai că nu sunt de fel sigură de izbândă. De unde să ştiu eu ce vă interesează? Întrebaţi-mă şi mă voi strădui să vă răspund.

— Atunci, mai întâi, recunoşti că am dreptul să fac puţin pe stăpânul? Să fiu câteodată repezit şi – poate – pretenţios, din pricinile pe care ți le-am arătat? Adică, înainte de toate, pentru că sunt destul de bătrân ca să-ţi fiu tată, apoi, pentru că am luptat – trecând prin tot felul de încercări – cu o mulţime de oameni de toate naţiile, pentru că am cutreierat jumătate din lumea asta, pe când dumneata ai stat liniştită, totdeauna cu aceiaşi oameni şi în aceeaşi casă.

— Faceţi cum credeţi, domnule.

— Asta nu-i un răspuns, sau – mai degrabă – e un răspuns foarte supărător, fiindcă-i foarte evaziv. Răspunde limpede.

— Nu cred, domnule, că aveţi dreptul să-mi porunciţi numai pentru că sunteţi mai bătrân sau pentru că aţi cunoscut lumea mai bine decât mine. Dreptul de a vă aroga această superioritate depinde de felul cum v-aţi folosit timpul şi experienţa.

— Hm! Spus pe şleau !Dar nu admit acest punct de vedere. Nu m-ar

³² Şi țin la ea (fr.).

avantaja de loc, căci n-am folosit cum trebuie nici timpul, nici experiența. Să lăsăm atunci deoparte superioritatea mea: îți cer numai să-mi primești din când în când ordinele, fără să fii șocată și fără să te socoți jignită de tonul meu poruncitor. Spune: vrei?

Am zâmbit. „Domnul Rochester e într-adevăr un om ciudat, mi-am zis eu, pare să fi uitat că-mi plătește treizeci de lire pe an tocmai ca să-mi poruncească”.

— Iată un surâs care-mi place, spuse el, observând pe dată zâmbetul meu fugar. Dar nu-i de ajuns; vorbește.

— Mă gândeam, domnule, că puțini stăpâni se ostenesc să afle dacă cei pe care-i plătesc sunt sau nu jigniți ori deranjați de poruncile primite.

— Cei pe care-i plătesc?! Cum? Ești deci angajata mea? A, da, uitasem salariul! Ei bine, acest motiv pecuniar îmi dă dreptul să te jignesc oare?

— Pentru acest motiv nu, domnule. Dar pentru motivul că ai uitat de plată și de bani, pentru că vă interesează dacă subalternul o fericit să depindă de altul, da, primesc din toată inima.

— Și consimți să nu rostești fraze și forme convenționale fără să te gândești că lipsa lor poate fi luată drept obraznicie?

— Fiți sigur, domnule, că niciodată nu voi lua drept obraznicie lipsa de formalism. Cea dintâi aș putea spune chiar că îmi place, dar pe cea de a doua nici o ființă liberă n-o poate îndura pentru nici un fel de plată.

— Asta-i o glumă! Majoritatea ființelor libere îndura orice pentru bani. Te sfătuiesc, deci, să nu mai proclamai adevăruri universale, în privința cărora ești cu desăvârșire neștiutoare. Totuși, îți sunt recunoscător pentru răspuns, în ciuda inexactității sale: da, da... Îți mulțumesc, atât pentru felul în care l-ai rostit, cât și pentru semnificația cuvintelor dumitale. Felul în care le-ai rostit a fost sincer și deschis, iar un asemenea fel de a vorbi nu se întâlnește pe toate drumurile. Dimpotrivă, la seriozitate se răspunde de obicei cu tot felulul de fasoane, cu o manieră neroadă, rece și grosolană de a ți se răstălmaci intențiile. Din trei mii de guvernante proaspăt ieșite din școală, nici trei nu mi-ar fi răspuns ca dumneata. Dar nu vreau să te măgulesc: dacă ai fost turnata într-un alt tipar decât celelalte, nu-i meritul dumitale, ci opera firii. De altfel, poate că mă pripesc cu concluziile, căci numai după lucrurile pe care le știu deocamdată despre dumneata s-ar prea putea să nu fii mai bună decât celelalte; ar fi posibil să ai defecte insuportabile, care să precumpănească asupra celor câteva calități.

„Poate așa stau lucrurile și cu dumneata-, mă gândii eu. În clipa când acest gând îmi fulgeră prin minte privirile noastre se întâlniră și el îmi citi gândul și-mi răspunse ca și când l-aș fi rostit prin cuvinte...”

— Da, da, ai dreptate, am destule cusururi: îmi dau seama și nu caut să le ascund, te asigur: Dumnezeu știe că n-am dreptul să fiu prea aspru față de alții. Răscolindu-mi sufletul și scrutându-mi trecutul, văd un șir de fapte, un fel de viață care mi-ar putea atrage multe muștrări din partea semenilor mei. La vârsta de douăzeci și unu de ani, am intrat, sau mai bine zis (trebuie să știi că păcătoșilor le place să arunce jumătate din vină asupra sorții și împrejurărilor)... am fost azvârlit pe un drum greșit și de atunci niciodată n-am mai aflat drumul cel drept; dar aș fi putut fi altfel, aș fi putut fi tot atât de bun ca dumneata – mai înțelept – aproape tot așa de neprihănit, îți invidiez liniștea sufletească, puritatea conștiinței și trecutul fără

pată. Fetițo, un trecut neîntinat e o comoară fermecătoare, un izvor nesecat de prospețime și puritate. Nu-i așa?

— Ce fel de trecut aveți dumneavoastră la optsprezece ani, domnule?

— Minunat, limpede și sănătos; nici o apă spurcată nu-l prefăcuse în mocirlă puturoasă. La optsprezece ani eram ca și dumneata. Întocmai ca și dumneata. Natura mă făcuse un om bun, unul dintre cei mai buni, domnișoară Eyre, și vezi că acum nu mai sunt. Ochii dumitale îmi spun că nu vezi; mă felicită că-ți pot cel puțin citi asta în privire (bine că a venit vorba; ia seama la cele ce spui cu ochii, fiindcă le înțeleg de minune limbajul). Crede-mă pe cuvânt: nu sunt rău! să nu vezi în mine un nemernic. Nu. Dar datorită împrejurărilor – sunt într-adevăr încredințat de acest lucru – mai mult decât pornirilor mele firești, am ajuns un păcătos de rând, care s-a cufundat, spre a se desfăta, în toate acele sărmane desfrânări și batjocuri în mijlocul cărora cei bogați și bicisnici își duc viața. Te miră că-ți mărturisesc asemenea lucruri? În cursul vieții dumitale va trebui să fii de nenumărate ori duhovnic fără voie a multor taine. Mulți vor simți instinctiv, ca și mine, că cel mai mare dar pe care-l ai nu e să vorbești despre dumneata, ci să ascuți și pe alții vorbind despre ei, vor înțelege că nu le primești spovedania cu răutate disprețuitoare, ci cu un fel de simpatie înăscută, ce alină și îmbărbătează, deși nu se manifestă prea zgomotos.

— De unde puteți ști, cum puteți ghici toate astea, domnule?

— Știu foarte bine, de aceea continui să-ți vorbesc aproape tot atât de nestingherit, ca și cum mi-aș scrie gândurile într-un jurnal. Ai să-mi spui că ar fi trebuit să mă arăt mai tare decât împrejurările; e adevărat, dar nu vezi că n-am putut. Când soarta m-a înșelat, nu am avut înțelepciunea de a mă stăpâni; m-a cuprins deznădejdea. De atunci a început prăbușirea mea, iar acum, când vreun idiot depravat îmi trezește scârbă prin destrăbălarea lui nerușinată, nu mă pot lăuda că sunt mai bun decât el. Mă văd silit să mărturisesc că suntem la fel. De ce n-am avut tăria să rezist? Dumnezeu știe cât o doream! Să te temi de remușcări, când vei fi ispitit să cazi în greșală, domnișoară Eyre. Remușcarea este otrava vieții.

— Se spune că leacul ei este căința.

— Nu ăsta-i leacul. Singurul leac ar putea fi îndreptarea și eu aș fi în stare să mă îndrept. Mai am încă destulă putere, dacă... Dar la ce bun m-aș gândi la asta, așa hărțuit, copleșit și blestemat cum sunt! Și de altfel, întrucât fericirea îmi este pentru totdeauna interzisă, am dreptul să aflu plăcerea în viață. Și o s-o dobândesc cu orice preț.

— Atunci, domnule, o să vă prăbușiți și mai în adânc.

— Se prea poate; și totuși, dacă aflu o plăcere nouă și proaspătă, de ce să însemne asta o prăbușire? Și s-ar putea să aflu una tot așa de nouă și proaspătă ca mierea sălbatică pe care albinele o culeg din florile timpului.

— Luați seama numai să nu vă lase un gust amar.

— Ce știi dumneata? N-ai gustat-o niciodată. Ce serioasă și solemnă ți-e privirea! Și ești tot atât de neștiutoare, ca și statuia asta – spuse el luând una de pe cămin. N-ai dreptul să-mi ții predici, neofitul, tu cate n-ai trecut pragul vieții și nu-i cunoști tainele.

— Nu fac decât să vă reamintesc propriile dumneavoastră cuvinte, domnule. Ați spus că greșala aduce remușcare și ați afirmat că remușcarea este otrava vieții.

— Cine vorbește de greșeală acum? Nu socotesc greșeală ghidul care mi-a trecut prin minte. Cred că a fost mai curând o inspirație, decât o ispită; a fost un gând sincer, nespus de alinător – știu bine! Uite că-mi vine iar în minte. Nu mi l-a insuflat duhul răului, te asigur, sau – dacă a fost el – atunci a îmbrăcat veșminte îngerești. Cred că trebuie să primesc un asemenea oaspete, când cere să intre în inima mea.

— Nu vă încredeți în el, domnule: nu-i un înger adevărat.

— Te mai întreb o dată: de unde știi dumneata? Prin ce instinct vrei să deosebești serafimul prăbușit în abis de solul lui Dumnezeu – pe îndrumător de seducător?

— Am judecat după înfățișarea dumneavoastră; era foarte tulburată când ați spus că gândul ăsta vă apare iar în cuget. Sunt încredințată că dacă-l veți asculta, veți avea și mai multe de îndurat.

— De loc. Trimisul ăsta mi-a adus cea mai minunată solie din lume. De altfel, nu ești îngerul meu păzitor, așa că fii liniștită. Intră, vesele hoinar!

Părea că vorbește cu o nălucă văzută numai de el; apoi încrucișa brațele, ca spre a strânge la piept acea ființă nevăzută.

— Acum, zise el din nou către mine, l-am primit pe nou-sositul pelerin. Cred cu adevărat că e un zeu travestit. Am și început să mă simt mai bine; inima mea era un fel de raclă cu moaște, acum va fi un altar.

— Ca să spun drept, domnule, nu vă înțeleg deloc. Nu pot urma această convorbire; mă depășește cu totul. Știu un singur lucru: spuneți că nu sânteți așa de bun cum ați dori să fiți și că asta vă doare. Am înțeles doar atât: că aveți conștiința încărcată și din pricina asta suferiți fără încetare. Mi se pare însă că dacă v-ați strădui din răspuțeri, ați izbuti cu timpul să ajungeți acolo unde năzuiți, și dacă de acum înainte veți lua hotărârea de a îndrepta faptele și gândurile, peste câțiva ani veți avea un trecut limpede pe care-l veți putea contempla cu bucurie.

— E un gând frumos și bine exprimat, domnișoară Eyre, și în această clipă pavez iadul cu intenții bune.

— Vă rog?!

— Da. Iau hotărâri bune și cred că vor fi trainice ca bronzul. Faptele mele vor fi altele decât până acum.

— Și mai bune?

— Da, mai bune. În aceeași măsură în care mineralul pur este mai bun decât zgura murdară. Pari a te îndoi de mine, dar eu nu mă îndoiesc. Îmi cunosc ținta și mijloacele. Din această clipă fac o lege neînduplecată, ca a meziilor și perșilor, și declar că amândouă vor fi drepte.

— Nu pot fi, domnule, dacă pentru ele ai nevoie de legi noi.

— Ba sunt, domnișoară Eyre, deși reclamă neapărat legi noi. Măsurile și împrejurările excepționale cer legi.

— Asta-i o maximă primejdioasă, domnule, se vede îndată că e ușor să abuzezi de ea.

— Ai dreptate, sentențiosule filozof! Dar jur pe toți zeii căminului meu că nu voi abuza.

— Sunteți om și deci supus greșelilor.

— Da, ca și dumneata. Ei și?

— Oamenii supuși greșelilor n-ar trebui să-și însușească pe nedrept o putere ce nu poate fi încredințată fără primejdii decât ființelor desăvârșite și

dumnezeiești.

— Ce putere?

— Aceea de a spune despre orice linie de conduită, oricât de ciudată și neobișnuită: asta-i calea cea bună.

— Da, răspunse domnul Rochester, chiar acestea sunt cuvintele: asta-i calea cea bună.

— Să dea Dumnezeu să fie, i-am răspuns eu ridicându-mă, căci mi se părea de prisos să continui o discuție atât de greu de înțeles pentru mine. Simțeam, de altfel, că, cel puțin deocamdată, nu puteam ajunge să pătrund firea celui cu care stăteam de vorbă. Încercam acea nesiguranță, acel simțământ nedeslușit de neliniște pe care ți-l trezește convingerea că ești neștiutor.

— Unde te duci? mă întrebă domnul Rochester.

— S-o culc pe Adèle, răspunsei. Trebuia de mult să doarmă.

— Ți-e teamă de mine pentru că vorbele mele seamănă cu cele ale Sfinxului.

— Vorbiți într-adevăr în enigme, dar, deși sunt mirată, nu mă tem.

— Ba da, te temi; mândria dumitale se teme de o gafă.

— În acest sens, da, mi-e teamă; n-aș vrea să spun prostii.

— Dacă le-ai spune, ai face-o cu atâta liniște și seriozitate, încât le-aș lua drept vorbe înțelepte. Nu râzi niciodată, domnișoară Eyre? Nu-ți da osteneala să răspunzi. Văd că râzi rar, dar poți s-o faci cu multă voioșie. Crede-mă, lumea nu te-a făcut aspră, după cum nici pe mine nu m-a făcut vicios. Te mai ține încă în chingi constrângerea Lowoodului; îți supraveghezi expresia feței, vorbirea ți-e reținută, gesturile măsurate, și te temi înaintea unui bărbat sau a unui frate, sau a tatălui, a stăpânului, în sfârșit în fața oricui; te temi ca zâmbetul să nu-ți fie prea vesel, vorba prea liberă, mișcările prea vioaie. Dar cu timpul, sper, vei învăța să fii naturală față de mine, căci mie îmi este cu neputință să fiu convențional cu dumneata. Atunci mișcările și privirile îți vor fi mai vii, mai libere; acum încă nu îndrăznești. Câteodată semeni cu o pasăre ciudată închisă în colivie: acolo între gratii se află un prizonier plin de viață, neastâmpărat și hotărât; de-ar fi slobod, s-ar înălța până la nori. Tot mai vrei să te duci la culcare?

— A bătut ora nouă, domnule.

— Nu-i nimic. Mai stai o clipă. Adèle nu-i încă gata de culcare. Am putut s-o observ în voie, tot timpul cât am stat cu spatele la foc și cu fața spre odaie. În vreme ce-ți vorbeam, m-am uitat la ea din când în când (am motivele mele s-o socotesc vrednică de studiat, motive pe care s-ar putea, ba nu... pe care sigur o să ți le împărtășesc într-o zi). Acum vreo zece minute a scos din cutie o rochiță de mătase trandafirie. Chipul i s-a luminat numaidecât. Parcă simțea cum îi curge cochetăria în sânge, cum îi umple creierul și-i hrănește până și măduva oaselor. „*Il faut que je l'essaie!*”³³ a exclamat ea, *et a l'instant même!*”³⁴ – și a zbughit-o din odaie. E acum cu Sophie și-și încearcă rochia. Peste câteva minute se va întoarce. Și știu ce voi vedea: o miniatură a Celinei Varens, în costumul pe care-l purta pe scenă la începutul... Dar n-are nici o importanță. Totuși presimt că cele mai

³³ Trebuie s-o încerc! (fr.).

³⁴ Și chiar acum! (fr.)

gingașe simțăminte ale mele vor primi o lovitură; rămâi aici, să vezi dacă am dreptate.

După câteva minute, se auziră pașii Adèlei în sala cea mare. Intră îmbrăcată așa cum îmi vestise tutorele ei: o rochie de atlas trandafiriu foarte scurtă și plină de garnituri înspre poale înlocuise rochia ei cafenie, iar o cunună de boboci de trandafiri îi împodobeau fruntea. Purta ciorapi de mătase și sandale de atlas alb.

— *Est-ce que ma robe va bien?*³⁵ exclamă ea, sărind în sus. *Et mes souliers? et mes bas? Tenez, je crois que je vais danser!*³⁶ Și prinzându-și poalele rochiei, începu să sară prin încăpere. Ajungând lângă domnul Rochester, făcu o piruetă pe vârful picioarelor și îngenunche în fața lui, exclamând:

— *Monsieur, je vous remercie mille fois de votre bonté*³⁷, apoi, ridicându-se, adăugă: *C'est comme cela que maman faisait, n'est-ce pas, monsieur?*³⁸

— Întocmai! răspunse el – și „*comme cela*”³⁹ mi-a fermecat banii mei englezești și m-a făcut să-i scot din buzunarele pantalonilor mei de croială britanică. Eram neștiutor, domnișoară Eyre; fața mea a fost tot atât de proaspătă ca și a dumatăle. Primăvara mea s-a dus totuși, dar mi-a lăsat pe mâini această floricea franceză de care – câteodată – m-aș descotorosi bucuros, căci nu mai dau nici o însemnătate trunchiului care a zămislit-o, întrucât am descoperit că numai o pulbere de aur îi putea sluji de îngrășământ. Nu îndrăgesc decât pe jumătate aceasta floare, mai ales când se arată atât de artificială ca acum. O păstrez și o cresc spre a da urmare principiului catolic conform căruia printr-o singură faptă bună ispășești nenumărate păcate mari sau mici. Într-o zi îți voi lămurii toate astea. Noapte bună.

CAPITOLUL XV

Domnul Rochester mă lămurii într-adevăr cu alt prilej. Într-o după-amiază, când mă aflu pe câmp cu Adèle, ne-am întâlnit întâmplător și m-a rugat să-mi las eleva să se joace prin preajma noastră cu Pilot și cu cercul, iar noi să ne plimbăm pe o alee lungă, străjuită de fagi.

Apoi îmi povesti că Adèle era fata unei dansatoare de la Opera franceză, Céline Varens, față de care avusese odată ceea ce numea el „*une grande passion*”⁴⁰. Céline se prefăcuse că-i răspunde cu o dragoste și mai înflăcărată. Se credea idolatrizat, așa urât cum era; își închipuia că

³⁵ Îmi vine bine rochia? (fr.)

³⁶ Dar pantofii? și ciorapii! Știți ceva, cred că am să dansez! (fr.)

³⁷ Domnule, vă mulțumesc de o mie de ori pentru bunătatea dumneavoastră (fr.)

³⁸ Așa făcea mama mea, nu-i așa, domnule? (fr.).

³⁹ În felul ăsta (fr.)

⁴⁰ O mare pasiune (fr.)

dansatoarei îi plăcea mai mult „*sa taille d'athlète*”⁴¹ decât eleganța lui Apollo din Belvedere.

— Și am fost atât de măgulit de dragostea silfidei franceze pentru spiridușul englez, încât am instalat-o într-o casă somptuoasă, i-am dat servitori, trăsură, cașmiruri, diamante, dantele. Într-un cuvânt, am început să-mi toc averea, în stilul obișnuit, ca oricare alt guguman. N-am avut măcar nici originalitatea de a căuta un drum nou către rușine și sărăcie, ci am urmat, ca un prost, vechiul făgaș, fără să mă îndepărtez cu un deget măcar de drumul bătătorit. Am avut după cum meritam, soarta tuturor nătângilor. Venii într-o seară, când Céline mă aștepta, și n-o găsii acasă. Era o noapte caldă, și, cum alergătura prin tot Parisul mă obosise cumplit, mă așezai în salonașul ei, fericit să respir aerul sfințit prin prezența ei îndelungată. Exagerez; nu socotisem niciodată că în preajma ei ar stăruî mireasma sfințeniei; nu, în jurul ei nu plutea decât mirosul moscului și al ambrei. Mireasma florilor din seră amestecată cu cea a parfumurilor începea să mă sufoce și atunci îmi trecu prin minte să deschid fereastra și să ies pe balcon. Era seară, becurile de gaz aprinse, noaptea liniștită și senină; pe balcon se aflau câteva scaune. Mă așezai pe unul din ele și-mi aprinsei o țigară. Dacă îmi dai voie am să aprind și acum una.

Se opri, scoase o țigară, o aprinse și zvârli în aerul înghețat câteva rotocoale de fum cu aromă havaneză, apoi continuă:

— Pe vremea aceea îmi plăceau și bomboanele, domnișoară Eyre. Crocam⁴² (nu lua în seamă barbarismul), crocam pastile de ciocolată și trăgeam apoi câte un fum de țigară, privind cum se perindau echipajele în lungul acelei străzi la modă, ce se învecina cu Opera. Deodată am observat un cupeu elegant, tras de doi frumoși cai englezești și luminat din plin de strălucitoarele felinare ale orașului. Am recunoscut cupeul pe care i-l dăruisem Célinei. Se întorcea acasă. De nerăbdare, inima îmi bătea să se spargă de balustrada de fier pe care mă rezemasem. Cupeul se opri – după cum mă așteptam – la poarta casei și flacăra mea (ăsta e numele ce se dă unei *inamorata* de operă) coborâ. Deși Céline era înfășurată într-un mantou (de prisos într-o seară atât de călduroasă de iunie), o recunoscuî îndată după piciorușul ce i se zări de sub rochie, când coborî.

Aplecat peste balcon, eram să șoptesc: „*Mon ange*”...⁴³ cu un glas pe care numai dragostea îl putea auzi, când altă persoană, înfășurată de asemenea într-o mantie, coborî după ea; dar de astă dată niște tocuri cu pinteni loviră caldarâmul și o pălărie bărbătească trecu sub poarta cea mare a casei.

N-ai știut niciodată ce-i gelozia, nu-i așa, domnișoară Eyre? Bineînțeles că nu; nici nu mai era nevoie să te întreb, de vreme ce niciodată n-ai știut ce-i dragostea! O să încerci cândva aceste două sentimente; inima dumitale încă doarme și așteaptă pe cel menit s-o trezească. Îți închipui că toată viața vei pluti pe valuri tot atât de liniștite ca și acelea pe care a alunecat până acum tinerețea dumitale. Te lași legănată de unde, cu ochii închiși și urechile astupate. Nu vezi stâncile ce se înalță din valuri și nici vâltorile ce le

⁴¹ Talia lui de atlet. (fr.).

⁴² Din cuvântul francez *croquer*, a ronțăi

⁴³ Îngerul meu (fr.)

spumegă la picioare. Dar îți spun, și poți să ții minte aceste cuvinte ale mele, că într-o zi vei ajunge la o strâmtoare presărată cu stânci primejdioase și acolo întregul curent al vieții ți se va sfărâma între vârtejurile furioase, în spumă și vuiet. Atunci, fie că vei fi sfărâmată și prefăcută în pulbere de vârfurile tăioase ale stâncilor, fie că te vei vedea ridicată de vreun val puternic și aruncată pe ape mai liniștite, așa cum mă aflu eu acum. Îmi place ziua asta, cerul acesta de oțel, îmi place nemișcarea și asprimea lunii sub strânsoarea gerului; îmi place Thornfieldul, vechimea lui, singurătatea și copacii săi năpădiți de ciori, tufișurile spinoase, fațada cenușie și șirurile de geamuri întunecate în care se oglindesc tăriile de metal ale cerului. Și totuși, mult timp mi-a fost groază să mă gândesc măcar la acest castel. M-am ferit de el ca de o casă ciumată! Cât urâsc încă...

Își încleștă fălcile și tăcu; se opri și izbi cu piciorul în pământul înghețat. Un gând nesuferit părea a-l fi prins atât de crâncen în gheare, încât nu mai putea face nici măcar un pas. Înaintam pe alee în clipa când el se opri. Castelul era în fața noastră.

Și-a înălțat ochii, apoi a aruncat asupra crenelurilor o privire cum nu văzusem și nici n-am mai văzut vreodată în viața mea; durerea, rușinea, furia, nerăbdarea, scârba, ura – toate păreau că se luptă și năvălesc în aceeași clipă în pupilele ochilor săi dilatați, sub sprâncenele negre ca abanosul. Lupta era cumplită, dar un alt simțământ se înalță și birui: era ceva aspru, cinic, hotărât și neînduplecat. Își birui emoția și urmă:

— În acest minut de tăcere, domnișoară Eyre, m-am socotit cu destinul meu care stă acolo, după acel trunchi de fag, ca una din vrăjitoarele ce i s-au arătat lui Macbeth în bătăliile din Forres. „Îți place Thornfieldul?”, îmi spunea el, ridicând degetul și scriind în aer un memento ce se așternea în hieroglifici lugubre pe fațada castelului: „Iubește-l dacă poți! Iubește-l dacă îndrăznești!” „Da, îl voi iubi”, am răspuns eu. Îndrăznesc să-l iubesc și, adăugă el furios, îmi voi ține cuvântul, voi sfărâma piedicile care nu mă lasă să fiu fericit și bun; da, da, bun. Aș vrea să fiu mai bun decât am fost și decât sunt acum. După cum Leviathanul lui Iov a sfărâmat sulița, săgeata și platoșa, tot așa ceea ce alții vor socoti că sunt bariere de fier și aramă, vor fi zdrobite sub mâna mea, ca paiele sau ca lemnul putred.

În clipa aceea, Adèle alergă înspre el, cu cercul în mână.

— Pleacă de aici, fetițo! strigă domnul Rochester cu asprime. Stai deoparte, sau du-te înăuntru la Sophie.

Apoi își urmă plimbarea în tăcere. Încercai să aduc iarăși vorba despre subiectul de care se depărtase brusc.

— Ați părăsit balconul, domnule, când a intrat *mademoiselle* Varens? îl întrebai.

Mă așteptam aproape să fiu repezită pentru că această întrebare nu prea la locul ei, dar dimpotrivă, trezindu-se din posomorâta sa visare, întoarse ochii spre mine și fruntea păru că i se luminează.

— Oh! uitasem de Céline! îmi spuse el. Ei bine, când am zărit-o pe fermecătoarea mea iubită în tovărășia unui bărbat, mi s-a părut că aud un șuierat și văd șarpele verde al geloziei înălțându-se de pe balconul luminat de lună, strecurându-mi-se în rotocoale unduitoare sub haină și deschizându-și în câteva clipe drum până în străfundurile inimii mele. Este ciudat! exclamă el, întrerupându-se din nou. Este ciudat că te-am ales drept

confidentă pentru toate astea, domnișoară! Este și mai ciudat că mă ascuți liniștită, ca și cum cel mai firesc lucru din lume ar fi ca un bărbat cum sunt eu să povestească despre metresele lui de la Operă unei fete delicate și fără experiență, cum ești dumneata! Dar această din urmă ciudățenie lămurește pe cea dintâi. Cum ți-am mai arătat o dată, cu înfățișarea asta serioasă, prevăzătoare și înțeleaptă, pari o confidentă ideală. De altfel, știu de ce m-am încrezut în sufletul dumitale. Este un suflet aparte, unic și care nu se poate molipsi de nici un rău. Din fericire, nu vreau să-i fac vreun rău și chiar dacă aș vrea, n-aș putea; nu te pot pângări. Cu cât stăm mai mult de vorbă, cu atât e mai bine, căci eu mă purific. După ce se abătu astfel de la povestirea lui, urmă:

— Am rămas pe balcon. „O să vină cu siguranță în buduar, îmi zisei; să le pregătesc o capcană.” Trecând mâna prin fereastra deschisă, trăsei perdeaua și închisei oblonul, lăsând doar o mică deschizătură, prin care să pot auzi jurămintele șoptite ale îndrăgostiților. Apoi, mă strecurai iar în jilțul meu tocmai când perechea pătrundea înăuntru. Priveam țintă prin deschizătură. Camerista Célinei intră, lăsă o lampă aprinsă pe masă și plecă, îi putui vedea astfel deslușit pe amândoi; își scoaseră pelerinele. Îmbrăcată în atlas și cu bijuterii – darurile mele, bineînțeles – Céline era cu adevărat strălucitoare, însoțitorul ei purta o uniformă de ofițer. L-am recunoscut: era viconte... un tânăr stricat și zănatic. Îl întâlnisem de câteva ori în societate. Mi se părea atât de vrednic de dispreț, încât nici nu-mi trecuse vreodată prin minte să-l urăsc. Recunoscându-l, dintele șarpelui geloziei fu rupt, dar și dragostea pentru Céline se stinse. Nu merita să lupți pentru o femeie care te putea înșela cu un astfel de om; nu era vrednică decât de dispreț, mai puțin totuși decât mine, care fusesem jucăria ei.

Începură să discute; convorbirea lor mă liniști de-a binelea: ușuratică, fără suflet și fără duh, era sortită mai mult să plictisească, decât să întărească pe cel ce asculta. Cartea mea de vizită se afla pe masă; cum o văzură începură să vorbească despre mine, dar nici unul nici altul n-avea destulă tărie sau nu dorea îndeajuns, să mă scuture zdravăn. M-au batjocorit însă, atât cât le-a îngăduit meschinăria lor. Céline îndeosebi stăruia asupra cusurilor mele – diformități, cum le spunea ea. Tocmai ea, care îmi arătase o admirație înflăcărată pentru ceea ce numea „*ma beauté mâle*”⁴⁴. În această privință se deosebește cu totul de dumneata, care mi-ai spus pe șleau la a doua întrevvedere a noastră că nu-ți par frumos. Acest contrast m-a izbit atunci și...

În clipa aceea, Adèle alergă iar spre noi.

— *Monsieur*, zise ea, John a venit să spună că a sosit administratorul dumneavoastră și vă așteaptă.

— Ei! atunci trebuie să scurtez povestea. Deschisei fereastra și înaintai spre ei. O eliberai pe Céline de ocrotirea mea și-i pusei în vedere să se mute din casă; îi dădui o pungă de bani, să facă față nevoilor celor mai grabnice, fără să mă sinchiesc de țipetele, istericalele, zvârcolirile, protestele și rugămințile ei. Când viconte îmi dădui întâlnire în Bois de Boulogne, avui plăcerea să mă bat cu el a doua zi. I-am trimis un glonț într-un braț gâlbejit și slab ca o aripă de pui jigărit, și atunci crezui că am sfârșit cu toată clica.

⁴⁴ Frumusețea mea bărbătească (fr.).

Dar, din nenorocire, cu șase luni mai înainte Varens născuse fetița asta, pe Adèle, despre care afirma că-i a mea. Se prea poate, deși nu găsesc în înfățișarea ei nici un indiciu al doritei mele paternități. Pilot îmi seamănă mai mult. Câțiva ani după ruptura noastră, mamă-sa o părăsi și fugi în Italia cu un muzicant sau cântăreț. Socoteam că nu-i sunt dator cu nimic Adèlei și nici acum nu-mi recunosc vreo îndatorire, pentru că nu sunt tatăl ei, dar aflând că a fost părăsită, luai această sărmană ființă din mocirla și noroiul Parisului și o transplantai aici, ca s-o cresc curată pe pământul sănătos al unei grădini englezești de țară. Doamna Fairfax te-a găsit pe dumneata pentru educația ei, dar acum, când știi că Adèle este fiica din flori a unei dănțuitoare de la Operă, o să ai poate alte păreri despre slujba dumitale și despre elevă.

Într-o zi vei veni probabil să-mi spui că ai găsit un alt loc și să mă rogi să caut altă guvernantă, nu?

— Nu, Adèle nu-i răspunzătoare de greșelile mamei sale și nici de ale dumneavoastră. Țin la ea, și, acum când știu că n-are părinți, fiindcă mamă-sa a părăsit-o iar dumneata te lepezi de ea, o voi iubi și mai mult. Cum aș putea să prefer pe moștenitorul răsfățat al unei familii bogate, care și-ar urî guvernanta ca pe un lucru supărător, în locul sărmaneii orfane ce caută o prietenă în educatoarea ei?

— O, ăsta-i felul dumitale de a vedea! Trebuie să intru în casă acum. Dumneata de asemenea; se întunecă.

Mai rămăsei câteva minute cu Adèle și cu Pilot, alergai puțin cu ea și ne jucărăm cu racheta și cu cercul. Când ne întoarserăm acasă și-i scosei boneta și pardesiul, o luai pe genunchi, și o lăsai să pălăvrăgească aproape un ceas, după pofta inimii. Îi îngăduii chiar câteva libertăți și expresii nepotrivite în care se complăcea când i se dădea multă atenție și care-i arătau caracterul ușuratic, moștenit probabil de la maică-sa, și atât de puțin potrivit spiritului englezesc. Avea totuși calitățile ei și eram pornită să prețuiesc cât mai mult tot ce avea bun. Căutam în trăsăturile și portul său o asemănare cu domnul Rochester, dar nu puteam găsi nici una; nimic în ea nu trăda această înrudire. Păcat. Dacă i-ar fi semănat puțin, i-ar fi fost cu mult mai dragă.

Numai când mă retrasei în odaia mea, să mă culc, îmi amintii pe îndelete de povestirea domnului Rochester. Nu era probabil nimic deosebit: pasiunea unui bogat gentilom englez pentru o dănțuitoare franceză, trădarea acesteia erau fapte care se petreceau în fiecare zi în lumea mare; dar ceva cu adevărat ciudat se arăta în exaltarea emoției ce-l cuprinsese deodată. În clipa când spusese că-i fericit să poată mărturisi bucuria pe care o trăia din nou în vechiul castel și împrejurimile acestuia. Chibzuii îndelung asupra acestui fapt, dar îl părăsii treptat, găsindu-l de neînțeles și pornii să mă gândesc la purtarea domnului Rochester față de mine. Taina pe care găsisese cu cale să mi-o destăinuiască părea un tribut adus discreției mele. Eu așa o socoteam și o primeam ca atare. De vreo câteva săptămâni, se purta cu mine într-un fel cu mult mai uniform decât la început; se părea că nu-l mai stingheresc și nu mai avea acele accese de trufie care mă înghețau. Când mă

întâlnea pe neașteptate, părea că socotește întâlnirea binevenită și avea totdeauna un cuvânt bun, ba câteodată chiar un zâmbet, pentru mine. Când mă poftea la el, îmi oferea cinstea unei primiri cordiale, care mă făcea să-mi dau seama că aveam într-adevăr puterea să-l amuz și că aceste convorbiri ce aveau loc de obicei seara erau căutate atât pentru plăcerea lui, cât și pentru folosul meu.

Vorbeam puțin, e drept, dar îmi plăcea să-l ascult. Era comunicativ din fire; îi plăcea să zugrăvească aspecte și întâmplări cu totul necunoscute unei minți care nu le putea afla, neavând legături cu lumea. (Nu-mi pomenea de fapte urâte și destrăbălate, ci de lucruri pline de interes pentru mine, datorită importanței ori realei lor noutăți.) Eram fericită când îmi împărtășea atâtea lucruri necunoscute mie, când îmi înfățișa locuri nevăzute de mine și descoperea minții mele tărâmurii nestrăbătute. Nu mă mai tulbura niciodată cu aluzii supărătoare.

Purtările sale potolite mă făcură să lepăd toate constrângerile ce mi le impuneam cândva; fui atrasă spre el de sinceritatea prietenoasă ce mi-o arăta. Erau clipe când îl socoteam mai curând o rudă și mai puțin un stăpân; totuși, câteodată se arăta încă poruncitor, dar asta nu mă mai supăra, căci vedeam bine că o făcea fără nici un fel de intenție, numai fiindcă așa-i era firea. Acest nou interes arătat ființei mele mă făcu atât de fericită și de recunoscătoare, încât încetai să mai doresc o familie. Părea că soarta începe să mă favorizeze; golurile vieții mele se umplură; sănătatea mea înflori, puterile îmi sporiră.

Dar mi se mai părea urât domnul Rochester? Nu, cititorule: recunoștința și plăcutele asociații de idei făceau ca fața lui să fie lucrul cel mai plăcut vederii mele. Prezența sa într-o odaie mi se părea mai luminoasă decât focul cel mai viu. Totuși, nu-i uitasem cusururile; nici nu puteam să le uit, pentru că mereu și le arăta: era mândru, batjocoritor și aspru față de orice slăbiciune. În fundul sufletului, știam că marea lui bunătate față de mine corespunde unei asprimi nedrepte față de ceilalți.

Avea toane și era ciudat. În mai multe rânduri, fiind trimisă să-i citesc ceva, l-am găsit singur în bibliotecă stând cu capul sprijinit pe brațele încrucișate și, când ridică ochii, observai că trăsăturile-i erau întunecate de o expresie morocănoasă și rea. Dar credeam că asprimea, ciudățenia și greșelile trecutului (spun ale trecutului, întrucât părea că și le îndreptase) se datorau crudelor lovituri ale soartei. Eram convinsă că firea îl înzestraseră cu porniri mai bune, principii mai nobile, gusturi mai curate, decât acelea care fuseseră create de împrejurări, infiltrate prin educație sau făurite de jocul destinului. Ceteam că într-însul sălășluiau calități minunate, deși – deocamdată – cam slabe și învălmășite. Trebuia să mărturisesc că mâhnirea lui mă chinuia și așa fi dat multe, să i-o pot alina.

Stinsesem lumânarea și mă culcasem, dar nu puteam dormi și mă gândeam într-una la expresia pe care o luase chipul său în clipa când se oprise pe alee și spusese că soarta îl luase în răs silindu-l să fie fericit la Thornfield.

„Și de ce n-ar fi? mă întrebam. Ce-l îndepărtează de CASA aceasta? O va părăsi oare curând? Doamna Fairfax mi-a spus că rareori sta aici mai mult de cincisprezece zile și iată că se împlineau opt săptămâni de când se afla între noi. Cât de trist ar fi să plece! Să presupunem că ar lipsi toată

primăvara, vara și toamna: cât de posomorâtă ar fi atunci strălucirea soarelui și cât de triste zilele cele mai frumoase!”

Nu știu dacă după ce m-am gândit la toate astea am adormit sau nu; dar deodată am tresărit, pe de-a-ntregul, la auzul unui murmur nedeslușit, străin și lugubru, care mi se părea că vine chiar de deasupra mea. Regretam că nu lăsasem lumânarea aprinsă; noaptea era întunecoasă și simțeam cum mă cuprinde spaima. M-am ridicat, m-am așezat în capul oaselor și am ascultat. Zgomotul încetase.

Încercai să adorm iar, dar inima îmi bătea cu putere; nu-mi mai puteam afla liniștea. Ceasul de jos din holul cel mare, bătu ora două. În acea clipă mi se păru că o mână atinge ușa mea, ca și cum ar fi vrut să pipăie drumul de-a lungul sălii întunecoase. „Cine-i acolo?” am strigat. Nici un răspuns. Înghețasem de spaima. Deodată mi-am amintit că ar putea fi Pilot, care venea adeseori, când se întâmpla ca ușa bucătăriei să rămână deschisă, și se culca la ușa domnului Rochester. Îl găsisem chiar eu de câteva ori acolo, dimineța când mă sculasem. Gândul acesta mă liniști întrucâtva și mă culcai din nou. Liniștea potolește nervii și, fiindcă o tăcere deplină stăpânea iarăși peste tot, am simțit cum mă cuprinde din nou somnul: dar în noaptea aceea nu-mi era dat să dorm. Când eram cât pe aci să mă afund în vise, fui îngrozită de un zgomot care-ți îngheța sângele în vine.

Un râs drăcesc – gros, înăbușit și adânc – izbucni, după cât se părea, chiar la ușa odăii mele. Capătul patului era lângă ușă și crezui o clipă că diavolul, care se strecurase până aici, sta la căpătâiul meu – ba chiar că se tupilase pe pernă. Mă sculai, privii în jurul meu dar nu putui distinge nimic. Sunetul ciudat se auzi iar și înțelesei că venea din antreu. Primul meu gest a fost să pun zăvorul, al doilea să strig:..Cine-i acolo? Auzii pe cineva mormăind și gemând iar după o clipă pași îndepărtându-se din antreu către scara dinspre catul al treilea, a cărei ușă fu îndată deschisă și închisă. Apoi totul se liniști.

„Să fi fost Grace Poole? O fi stăpânită de diavoli?” mă întrebai. Nu mai puteam rămâne singură, trebuia să mă duc la doamna Fairfax. Îmi pusei o rochie și un șal, trăsei zăvorul și deschisei ușa tremurând. În coridor ardea o lumânare, lăsată pe preș. Fui mirată, dar uimirea mea crescuse și mai mult când băgai de seamă că aerul era cețos, ca și cum ar fi fost plin de fum. M-am uitat în jurul meu să-mi dau seama de unde vine mirosul de ars pe care-l simțeam.

Auzii o ușă scârțâind: era ușa de la camera domnului Rochester și de acolo ieșea un nor de fum. Nu m-am mai gândit la doamna Fairfax, nici la Grace Poole, nici la râsul acela straniu. Într-o clipă fui în odaia domnului Rochester. Perdelele erau în flăcări. În mijlocul flăcărilor și al fumului, domnul Rochester zăcea întins nemișcat, cufundat într-un somn adânc.

— Scoală-te! Scoală-te! îi strigai eu, scuturându-l. El mormăi ceva și se întoarse pe o parte: fumul îl înăbușise pe jumătate. Nu mai era nici o clipă de pierdut; focul cuprinsese cearșafurile. Alergai la lighean și cană; din fericire, amândouă erau mari și pline cu apă. Le-am răsturnat inundând patul și pe domnul Rochester. Am fugit înapoi în odaia mea, de unde am luat cana cu apă, am udat din nou patul și, cu ajutorul lui Dumnezeu, am izbutit să sting flăcările care-l cuprinseseră.

Sfârșitul focului ce se stingea, zgomotul pe care-l făcuse cana goală

când o zvârlisem din mâini și mai ales răceala apei cu care-l stropisem îl treziră în sfârșit pe domnul Rochester. Deși acum era întuneric, mi-am dat seama că se deșteptase, deoarece l-am auzit izbucnind în blesteme groaznice, când se pomeni culcat într-o băltoacă.

— Ce-i asta, o inundație? exclamă el.

— Nu, domnule, răspunsei; dar a izbucnit focul. Sculați-vă, ați scăpat. Mă duc să aduc o lumânare.

— În numele tuturor zânelor creștinătății, tu ești, Jane Eyre? întrebă el. Ce mi-ai făcut, mică vrăjitoare? Cine mai e cu dumneata în odaia asta? Ai vrut să mă îneci?

— Mă duc să aduc o lumânare, domnule; dar, în numele cerului, sculați-vă! Cineva a încercat să vă omoare. Trebuie să aflați îndată cine-i și de ce a vrut să facă asta.

— Uite că m-am și sculat! Dar – deși te pun în primejdie – mai adă o lumânare. Așteaptă puțin să găsesc ceva haine uscate, dacă or mai fi. Oh! uite halatul meu. Acum aleargă!

Știu că am alergat! Am adus lumânarea ce rămăsese încă în antreu. El mi-o luă din mână, o ridică și cercetă patul înnegrit de fum și scorjit, cearșafurile muiate și arse, covorul ce înota în apă.

— Ce-i asta? Și cine a făcut-o? întrebă el.

Îi povestii pe scurt tot ce știam; îi vorbii despre râsul ciudat pe care-l auzisem pe sală, despre pașii care se îndreptaseră spre catul al treilea, despre fumul și mirosul de ars ce mă adusese în odaia lui, despre ce găsisem aici; îi spusei că pentru a stinge focul întrebuinșasem toată apa pe care o găsisem.

M-a ascultat păstrând un aer foarte grav. Chipul lui – în timp ce eu povesteam – trăda mai mult tulburare decât mirare. După ce terminai ce aveam de spus stătu câțva timp fără să scoată o vorbă.

— Vreți s-o vestesc pe doamna Fairfax? întrebai eu.

— Doamna Fairfax? Nu, la ce dracu s-o chemi? Ce ar putea face? Las-o să doarmă liniștită.

— Atunci să trezesc pe Leah, pe John și pe nevastă-sa.

— Nu, stai aici liniștită. Ai un șal pe dumneata. Dacă nu ți-o destul de cald, poți lua mantaua de colo. Înfășoară-te cu ea și stai în jilțul ăsta: acum pune picioarele pe scaun așa, să nu le uzi. Eu am să iau sfeșnicul și lumânarea și o să te las singură câteva minute. Stai aici până mă întorc; stai ca un șoarece. Trebuie să cercetez catul al treilea; dar ține minte: nu te clinti și nu chema pe nimeni.

Plecă; eu urmării câțva timp lumânarea depărtându-se. Străbătu antreul cu pași ușori, deschise încet de tot ușa scării, o închise după dânsul, și ultima rază se stinse. Eram părăsită într-un întuneric desăvârșit. Căutai să prind vreun zgomot, dar nu auzii nimic. Trecu foarte mult timp; eram obosită și-mi era frig, deși mă învelisem cu mantaua. Și apoi nu vedeam pentru ce era nevoie să rămân acolo, deoarece, oricum, nu mă gândeam să trezesc pe cineva. Eram cât pe ce să risc a-l nemulțumi pe domnul Rochester neascultându-i poruncile, când lumina luci din nou, nelămurită, pe peretele sălii și auzii picioarele sale desculțe pășind de-a lungul antreului. „Sper că-i el! – îmi zisei – și nu ceva mai rău.”

A intrat în cameră galben și foarte posomorât.

— Am descoperit totul, îmi spuse punând sfeșnicul pe lavoar. E chiar așa cum mi-am închipuit.

— Ce adică, domnule?

Nu răspunse, dar încrucișând brațele privi câteva clipe în podele. În cele din urmă, după mai multe minute, îmi zise pe un ton destul de ciudat:

— Nu-mi amintesc ce mi-ai spus c-ai văzut când ai deschis ușa odăii dumitale?

— Numai sfeșnicul, pus pe jos.

— Dar ai auzit un râs ciudat; înainte n-ai mai auzit râsul acela sau cel puțin ceva asemănător?

— Ba da, domnule, este aici o femeie, Grace Poole, care coase: ea râde în felul acela. E o ființă ciudată.

— Chiar așa, Grace Poole. Ai ghicit: e foarte ciudată. Am să mă gândesc la cele petrecute. Sunt mulțumit că suntem singurii care cunoaștem amănuntele precise ale întâmplării din noaptea asta. Să nu flecărești; nu pomeni nimic despre asta. Voi lămuri eu totul, spuse el, arătând patul. Întoarce-te acum în odaia dumitale; pentru restul nopții, mie o să-mi fie de ajuns divanul din bibliotecă. E aproape patru; peste două ceasuri se vor trezi servitorii.

— Atunci, noapte bună, domnule, spusei eu, ridicându-mă.

Părea mirat, deși chiar el îmi spusese să plec.

— Ce, exclamă deodată, mă părăsești așa curând și în felul acesta?

— Dumneavoastră mi-ați spus să plec, domnule.

— Dar nu așa, fără să-mi adresezi un singur cuvânt bun; nu în felul acesta scurt și aspru. Mi-ai scăpat viața, m-ai smuls din ghearele unei morți crâncene și mă părăsești ca și cum am fi străini! Cel puțin să ne dăm mâna.

Îmi întinse mâna; i-o dădui pe a mea. O luă mai întâi într-o mână, apoi în amândouă.

— M-ai scăpat de la moarte și sunt fericit că am față de dumneata o datorie atât de mare; nu pot spune nimic mai mult. Aș fi suferit să am o asemenea obligație față de orice altă ființă, dar față de dumneata e cu totul altceva. Nu mi se pare deloc o povară binefacerea dumitaie, Jane.

Tăcu și mă privi iar; cuvinte vizibile aproape îi tremurau pe buze și glasul îi era sugrumat de emoție.

— Încă o dată, noapte bună, domnule. Dar în toată chestiunea asta nu poate fi vorba de datorie ori de folos, nici de recunoștință și de povară.

— Știam, continuă el, că odată și odată o să-mi faci un bine. Am citit-o în ochii dumitale când te-am privit prima oară. Nu-i întâmplător că expresia și surâsul lor... (se opri iar, apoi urmă repede) m-au alinat până în fundul sufletului. Oamenii vorbesc de simpatii firești. Am auzit vorbindu-se de duhuri binevoitoare. E un grăunte de adevăr în basmele cele mai ciudate. Scumpa mea ocrotitoare, noapte bună!

Glasul lui avea o energie ciudată și o flacără stranie îi strălucea în ochi.

— Sunt fericită că s-a întâmplat să fiu trează, spusei eu retrăgându-mă.

— Cum? vrei să pleci ?

— Mi-e frig, domnule.

— Frig? E adevărat, stai în băltoaca asta! Du-te, Jane, du-te!

Dar îmi ținea mâna și nu puteam pleca. Am recurs la un șiretlic.

— Mi se pare, domnule, că aud pe doamna Fairfax.

— Atunci lasă-mă.

Îmi eliberă mâna și plecai.

M-am întors în patul meu, dar nu mai puteam să dorm. Pe la revărsatul zorilor m-am simțit purtată pe o mare neliniștită, în care valuri de mâhnire se rostogoleau sub vârtejuri de bucurie; mi se părea câteodată că zăream, dincolo de acele ape furioase, un țărm dulce, ca dealurile Beulah⁴⁵. Din când în când, o adiere răcoritoare, pe care speranța o ținea trează, îmi purta sufletul în triumf, către o țință ce nu putea fi atinsă nici chiar în închipuire. Un vânt potrivnic sufla dinspre uscat și mă trăgea întruna înapoi. În zadar mintea voia să se împotrivească aiurărilor mele: eram prea înflăcărată ca să adorm și mă sculai o dată cu ivirea zorilor.

CAPITOLUL XVI

În ziua ce urma acestei nopți de nesomn, mă temeam și doream în același timp să-l văd pe domnul Rochester: doream să-i aud iarăși glasul și mi-era teamă să-i întâlnesc privirea. La începutul dimineții mă așteptam să-l văd dintr-o clipă într-alta. Nu intra des în camera de studiu, dar venea uneori pentru câteva minute și aveam impresia că în ziua aceea trebuia neapărat să se arate.

Dar dimineața trecu întocmai ca de obicei și nimic nu întrerupse cursul liniștit al studiilor Adèlei; doar la scurt timp după micul dejun auzii zgomot înspre odaia domnului Rochester. Se deosebeau glasurile doamnei Fairfax, al lui Leah și al bucătăresei – adică al nevastei lui John – și chiar vocea îmbufnată a acestuia din urmă. Ajungeau până la mine exclamații felurite: „Ce fericire că stăpânul nostru n-a ars!” „E primejdios să ții lumânarea aprinsă toată noaptea”, „Ce noroc că a avut prezența de spirit și s-a gândit la cana cu apă!” „De ce n-o fi trezit pe nimeni?”, „Numai să nu fi răcit dormind pe canapeaua din bibliotecă!”

După multă tăfăsuială, auzii cum se curăță mobilele și totul e pus în rânduială. Când coborâi la dejun, trecui prin dreptul odăii domnului Rochester; văzui prin ușa deschisă că totul fusese așezat la loc, în desăvârșită ordine; numai patul rămăsese fără perdele. Leah sta în pervazul ferestrei și spăla geamurile înnegrite de fum. Tocmai voiam să-i spun ceva, fiindcă aș fi dorit să aflu ce lămuriri dăduse domnul Rochester asupra întâmplării, când, apropiindu-mă, observai că în cameră mai era cineva: o femeie ședea pe scaun lângă pat și cosea inele la niște perdele noi. Nu era alta decât Grace Poole.

Sta acolo, serioasă și tăcută, ca de obicei, îmbrăcată într-o rochie aspră, cafenie, șorț cu șireturi, basma albă și bonetă. Cosea cu mare atenție și părea cu totul cufundată în lucrul ei. Fruntea-i aspră și trăsăturile grosolane nu arătau de fel paloarea sau deznădejdea pe care te-ai fi așteptat să le descoperi pe chipul unei femei ce încercase să ucidă, a cărei victimă reușind să scape teafără o urmărise până în vizuina ei și (după cum credeam eu) îi

⁴⁵ Regiune pitorească pomenită în *Biblie*

ceruse socoteală de crima ce voise s-o săvârșească. Eram uimită, buimăcită. Pe când o priveam, ridică ochii; nici o tresărire, nici o roșeață sau paloare, care să-i trădeze emoția, conștiința greșelii sau teama de a fi descoperită. Îmi spuse doar: „Bună ziua, domnișoară, scurt și nepăsător, ca de obicei, și luând alt inel îmi continuă lucrul.

„Am s-o pun la încercare, îmi zisei; o astfel de prefăcătorie întrece orice închipuire.”

— Bună ziua, Grace. S-a întâmplat ceva aici? Mi s-a părut adineauri că aud pe servitori stând de vorbă.

— Stăpânul nostru a stat în pat și a citit noaptea trecută. A adormit cu lumânarea aprinsă și perdelele au luat foc. Noroc că s-a sculat înainte s-ajungă focul la cearșafuri și la lemnăria patului și a putut să-l stingă cu apa din lighean.

— Foarte ciudat! am șoptit privind-o țință. Domnul Rochester n-a trezit pe nimeni? Nimeni nu l-a auzit luptându-se să stingă focul?

Din nou și-a înălțat ochii spre mine, dar de data asta privirea ei n-a mai fost aceeași. Păru că mă cercetează cu atenție, apoi răspunse:

— Știi, domnișoară, servitorii dorm atât de departe de aici, că nici n-ar fi avut cum să audă. Cele mai apropiate odăi sunt a dumatăle și a doamnei Fairfax, care spune că n-a auzit nimic. Când îmbătrânești, ai somnul greu! Aici se opri, pe urmă, adăugă cu nepăsare prefăcută, dar totuși pe un ton apăsător și semnificativ:

— Dar dumneata, domnișoară, ești tânără, ai somnul ușor; poate că dumneata ai auzit vreun zgomot?

— Da, spusei eu încet, ca să nu fiu auzită de Leah, care spăla geamurile. Am crezut mai întâi că e Pilot: dar Pilot nu râde și sunt sigură că am auzit un râs foarte ciudat.

Grace luă din nou un fir de ață, îl trase grijulie printr-un boț de ceară, îl băgă cu mână sigură în ac și mă cercetă cu cel mai desăvârșit calm.

— Domnișoară, mie nu-mi vine a crede că stăpânul nostru a mai avut chef de râs când se afla în asemenea primejdie. Pesemne c-ai visat.

— Ba n-am visat! răspunsei eu cu oarecare aprindere, indignată de calmul acela nerușinat.

Femeia aținti din nou asupra mea o privire cercetătoare și calculată.

— Ai spus stăpânului nostru că ai auzit pe cineva râzând? mă întrebă ea.

— N-am avut încă prilejul să-i vorbesc în dimineața asta.

— Nu ți-a dat în gând să deschizi ușa și să te uiți în antreu?

Părea acum că ea mă interoghează, ca să-mi smulgă pe neașteptate cine știe ce amănunte. Îmi trecu prin minte că dacă va afla că-i cunosc sau bănuiesc crima, va încerca să pună la cale ceva împotriva mea. M-am gândit atunci că e mai bine să mă feresc.

— Dimpotrivă, spusei eu, am tras zăvorul.

— Să tragi în fiecare seară zăvorul. Nu obișnuiești înainte de-a te culca?

„Drace! îmi zisei, vrea să-mi cunoască obiceiurile, ca să-și facă anumite planuri.” Indignarea fu din nou mai tare decât prevederea. Răspunsei răspicat:

— Până acum am uitat deseori să pun zăvorul, pentru că mi se părea de prisos. Nu credeam că la Thornfield Hall trebuie să te ferești de vreo

primejdie sau de cine știe ce neplăceri. Pe viitor însă (adăugai eu apăsând pe fiecare cuvânt) mă voi îngriji să iau mai întâi toate măsurile de siguranță și de-abia după aceea să mă culc.

— Foarte bine ai să faci, răspunse ea. Locurile de pe-aici sunt cât se poate de liniștite și n-am auzit ca Thornfield Hall să fi fost vreodată călcat de hoți, deși se știe că aici se află servicii de argint foarte scumpe. Pe lângă asta, se mai știe că aici se află prea puțini servitori pentru o casă așa de mare, fiindcă stăpânul n-a prea stat aici, iar când vine – fiind necăsătorit – n-are nevoie de mulți oameni. Eu însă am crezut totdeauna că-i mai bine să fii prevăzătoare; o ușă se zăvorește repede, așa că-i mai înțelept să pui o stavilă între dumneata și oricare primejdie. Mulți oameni, domnișoară, cred că trebuie să te iași în seama proniei cerești; dar eu gândesc că trebuie să ne îngrijim singuri de binele nostru și că pronia blagoslovește pe cei cuminți, când folosesc cu cumpătare mijloacele de apărare.

Cu asta, cuvântarea ei luă sfârșit. Rostise, cu încetineala unei *quakere*, mult mai multe cuvinte ca de obicei.

Stăm încă mută de uimire în fața acestei extraordinare stăpâniri de sine și a unei fățarnicii ce mi se părea de necrezut, când intră bucătăreasa.

— Doamnă Poole, spuse ea, adresându-se lui Grace, masa oamenilor de serviciu va fi curând gata; vrei să cobori?

— Nu, pune-mi pe o tavă numai o cană de bere neagră și o bucată de budincă; o să le duc eu sus.

— Vrei puțină carne?

— Da, numai o bucată și puțină brânză, atâta tot.

— Și sago⁴⁶ ?

— Nu-mi trebuie acum. O să cobor înainte de ora ceaiului și o s-o fac eu singură.

Bucătăreasa se întoarse spre mine, spunându-mi că doamna Fairfax mă așteaptă. Ieșii atunci din odaie.

Firea enigmatică a lui Grace Poole îmi dădea atât de mult de gândit, încât în timpul dejunului urmării cu greu povestirea doamnei Fairfax despre întâmplarea din noaptea trecută. Mă chinuiam să înțeleg rostul lui Grace în castel și mă întrebam de ce domnul Rochester nu ceruse să fie arestată sau de ce n-o concediasse cel puțin. Noaptea trecută îmi mărturisise aproape fățiș convingerea sa că ea era vinovată; ce pricină ascunsă îl împiedica s-o scuze? De ce mă rugase să nu suflu nimănui nici un cuvânt? Era ciudat. Un gentilom mândru, îndrăzneț și răzbunător, părea oarecum căzut sub puterea uneia dintre slujnicele sale cele mai umile. Se afla în așa măsură sub puterea ei, încât chiar când atenta la viața lui, n-avea curajul s-o învinuiască pe față și cu atât mai puțin s-o pedepsească!

Dacă Grace ar fi fost tânără și frumoasă, aș fi fost ispășită să cred că domnul Rochester fusese mânat de sentimente mai duioase decât prevederea și teama; dar deplina absurditate a unei asemenea presupuneri se vădea în chiar clipa când o priveai pe Grace. „Și totuși, începui să mă gândesc, fusese și ea tânără cândva, exact cam pe când fusese tânăr și domnul Rochester. Doamna Fairfax îmi spunea că locuia de mult la castel. Nu cred să fi fost niciodată frumoasă, dar poate a avut o fire deosebită, originală, și

⁴⁶ Budincă făcută dintr-o făină extrasă din fructul sagotierului (ca o pâine).

frumusețea caracterului compensa lipsa farmecelor exterioare. Domnului Rochester îi plăceau firile hotărâte și excentrice, iar Grace era o femeie cel puțin ciudată. Poate că, altădată, un capriciu (n-ar fi fost de mirare, la o fire atât de iute și nestăpânită ca a lui) îl făcuse să cadă pe mâinile acelei femei; poate că în urma nesocotințelor de-odinioară ea are acum asupra faptelor sale o înrăurire ascunsă, de care nu putea scăpa și pe care nu îndrăznește să o nesocotească?”

Dar în acea clipă, Grace, cu făptura ei pătrată și lipsită de farmec, cu fața urâtă, ofilită și de-a dreptul grosolană, îmi apărui înaintea ochilor atât de lămurit, că-mi spusei: „Nu, bănuiala mea nu poate fi întemeiată!” Și cu toate acestea, vocea care grăiește tainic în inimile noastre părea a-mi spune: „Nici tu nu ești frumoasă și, totuși, poate că plăci domnului Rochester; sau cel puțin așa ți s-a părut uneori. Amintește-ți cuvintele, adu-ți aminte de privirile, de glasul lui din noaptea trecută!”

Toate îmi veneau de astă dată în minte: felul lui de a vorbi, privirea, tonul. Mă aflu acum în sala de studiu: Adèle desena; mă aplecai spre ea să-i îndrumez creionul. Își ridică deodată ochii și mă privi cu un fel de tresărire:

— *Qu’avez-vous, mademoiselle? Vos doigts tremblent comme la feuille et vos joues sont rouges: mais rouges eomme les cerises!*⁴⁷

— Mi-e cald, Adèle, și m-am înroșit pentru că am stat aplecată.

Fetița continuă să deseneze, iar eu căzui din nou pe gânduri. Mă sforțam să-mi alung cât mai curând din suflet ura pe care-o simțeam pentru Grace Poole; mă scârbea. Mă comparai cu ea și văzui că suntem deosebite. Bessie Leaven îmi spusese că par o doamnă; și avea dreptate: eram o doamnă. Iar acum arătam mult mai bine decât atunci când mă întâlnisem cu Bessie; eram mai plină, mai rumenă, mai vioaie, pentru că mai vii îmi erau bucuriile și mai luminoase speranțele.

„Se lasă seara, îmi zisei, uitându-mă pe fereastră. Astăzi n-am auzit nici pașii, nici glasul domnului Rochester; dar îl voi vedea negreșit diseară. Dimineață mă temeam de această întâlnire, dar acum o doresc; am așteptat atâta vreme zadarnic încât acum am ajuns nerăbdătoare.”

Când se înseră de-a binelea și Adèle mă părăsi ca să se joace cu Sophie în camera copiilor, dorința mea ajunsese la culme. Ascultam într-una s-aud clopoțelul sunând; ascultam să-i aud pașii și așteptam s-o văd pe Leah venind cu un mesaj; câteodată mi se părea că aud călcătura apăsată a domnului Rochester și mă-ntorceam spre ușă așteptând să se deschidă și să-l văd intrând.

Dar ușa rămase închisă și numai beznă pătrundea înăuntru, pe fereastră. Totuși nu era încă prea târziu; adeseori trimitea să mă cheme la șapte sau opt și acum nu era nici șase. Desigur că nădejtile mele nu vor fi înșelate tocmai acum, când aveam atâtea să-i spun! Voiam să aduc din nou vorba despre Grace Poole și să văd ce-mi va răspunde; aveam de gând să-l întreb fără ocol dacă o credea într-adevăr vinovată de acel atentat mișelesc și de ce dorea ca ticăloșia ei să rămână tănuită. Prea puțin îmi păsa dacă marea mea curiozitate avea să-l înfurie ori nu. Încercasem bucuria de a-l

⁴⁷ Ce ai domnișoară? Degetele îți tremura ca frunza și obrajii îți sunt roșii ca cireșele (fr.)

scoate din sărite și a-l domoli rând pe rând; era o adevărată desfătare pentru mine și un instinct sigur mă împiedica totdeauna să merg prea departe; nu treceam niciodată dincolo de limită; îmi încercam iscusința în a merge pe muchie de cuțit. Păstrând totdeauna formele respectuoase pe care mi le impunea situația mea, puteam, totuși, să răspund argumentelor lui cu ale mele, fără teamă și fără pic de stânjeneală; lucrul acesta ne plăcea amândurora.

Se auziră pași pe scări. Leah apăru în sfârșit, dar numai pentru a-mi spune că ceaiul se servea în odaia doamnei Fairfax. Mă dusei acolo, mulțumită că trebuia în sfârșit să cobor; aveam impresia că în felul ăsta sunt mai aproape de domnul Rochester.

— Desigur că de-abia aștepți să-ți iei ceaiul, îmi spuse doamna Fairfax, plină de bunătațe, când intrai; ai mâncat așa de puțin la prânz... Mi-e teamă, urmă ea, că astăzi nu ți-e bine: pari să ai febră și ești congestionată.

— Ba de loc! Niciodată nu m-am simțit mai bine.

— În cazul acesta, dovedește-o cu o poftă zdravănă de mâncare. Vrei să umpli ceainicul, până ajung eu la capătul andrelei?

Când își sfârși lucrul, se sculă și trase obloanele, pe care le lăsase până atunci ridicate, să se bucure pesemne cât mai mult de lumina zilei, cu toate că afară înserarea se prefăcuse în beznă deplină.

— Deși nu se văd stele, e timp frumos, spuse ea, uitându-se pe fereastră. Domnul Rochester are noroc de vreme bună la drum.

— La drum? Domnul Rochester s-a dus undeva? Nu știam c-a plecat.

— Oh, a plecat îndată după micul dejun! S-a dus la Leas, la castelul domnului Eshton, zece mile dincolo de Millcote. Cred că se întrunește acolo o întreagă societate: lordul Ingram, *sir* George Lynn, colonelul Dent și mulți alții trebuie să se afle de față.

— Crezi că se reîntoarce în noaptea asta?

— Nu. Nici mâine. Bănuiesc c-o să rămână acolo o săptămână sau chiar mai mult. Când se adună societatea asta aleasă, sunt înconjurați de atâta veselie și eleganță și au la-ndemână atâtea lucruri plăcute și distractive, încât nu se grăbesc deloc să se despartă. Bărbații sunt foarte căutați la asemenea sindrofii, iar când se află în societate domnul Rochester este atât de vesel și de încântător, încât îi cucerește pe toți. Place foarte mult doamnelor, deși ai crede că înfățișarea nu-l avantajează în chip deosebit; îmi închipui însă că însușirile și cunoștințele sale, poate averea și obârșia, fac să i se treacă ușor cu vederea unele mici neajunsuri ale înfățișării sale.

— Sunt și doamne la Leas?

— Doamna Eshton cu cele trei fete ale ei, niște tinere cu adevărat elegante; cred că vor mai fi de față domnișoarele Blanche și Mary Ingram, care-s foarte frumoase. Am văzut-o pe Blanche acum șase ori șapte ani, când avea optsprezece. Venise la un bal dat de domnul Rochester de Crăciun. Să fi văzut cât era de frumos împodobită și luminată sufrageria în ziua aceea! Cred că erau cincizeci de doamne și gentilomi din cele mai bune familii ale comitatului, iar domnișoara Ingram era într-adevăr regina serbării.

— Spui că ai văzut-o, doamnă Fairfax? Cum arăta?

— Da, am văzut-o. Ușile sufrageriei stăteau larg deschise și, fiindcă era zi de Crăciun, servitorii aveau dreptul să se adune în sala cea mare, să

asculte cum cântă doamnele. Domnul Rochester m-a poftit să iau parte și eu, neapărat. M-am așezat într-un colț mai retras și am privit în jurul meu. N-am văzut niciodată o priveliște atât de încântătoare: doamnele erau îmbrăcate în splendide rochii de seară; cele mai multe – sau cel puțin cele mai multe dintre cele tinere – îmi păsură de-a dreptul minunate, dar domnișoara Ingram era fără doar și poate regina serbării.

— Cum arăta?

— Înaltă, cu o talie subțire, cu umerii arcuiți, gât lung și grațios, ten mat, măsliniu, trăsături nobile, ochii aducând puțin cu cei ai domnului Rochester: mari, negri și strălucitori ca diamantele pe care le purta. Părul frumos și negru ca pana corbului, era pieptănat cu multă pricepere și gust; avea niște cozi groase și buclele cele mai lungi și mai încântătoare pe care le-am văzut vreodată. Purta o rochie albă; o eșarfă de culoarea chihlimbarului, ce-i trecea pe umeri și pe piept, era legată într-o parte și se prelungea în ciucuri lungi, până mai jos de genunchi. Părul era împodobit cu flori, tot de culoarea chihlimbarului, care scoteau și mai mult la iveală negrul de antracit al buclelor.

— A fost pesemne tare admirată.

— O, sigur că da! Și nu numai pentru frumusețea, dar și pentru talentul ei. Cânta și ea, acompaniată la pian de un gentilom. A cântat un duet cu domnul Rochester.

— Cu domnul Rochester? Nu știam că și cântă.

— O! are un foarte frumos glas de bas. Îi place tare mult muzica.

— Dar domnișoara Ingram, ce fel de glas are?

— Plin și foarte puternic. Cânta admirabil și era o plăcere s-o asculți. Pe urmă a cântat la pian. Nu nu mă pricep la muzică, dar domnul Rochester e cunoscător și l-am auzit spunând că executa foarte bine.

— Și fata asta, atât de inimoasă și desăvârșită în toate, nu s-a măritat încă?

— Se pare că nu. Cred că nici ea, nici sora ei n-au avere prea mare. Bătrânul lord Ingram a dispus prin testament de moșiile sale astfel ca mai toată averea să revină fiului mai mare.

— Dar mă mir că nici un nobil sau gentilom bogat nu s-a îndrăgostit de ea: domnul Rochester, de pildă. E bogat, nu-i așa?

— Desigur. Numai că, vezi dumneata, e foarte mare deosebire de vârstă. Domnul Rochester are aproape patruzeci de ani și ea n-are decât douăzeci și cinci.

— Și ce-i cu asta? Se văd zilnic căsătorii la care deosebirea de vârstă dintre soți e și mai mare.

— E adevărat; totuși, nu cred să-i fi trecut vreodată una ca asta prin gând domnului Rochester. Dar nu mănânci nimic; de când ai venit, de-abia dacă ai gustat din felia de pâine.

— Nu. Mi-e prea sete ca să mănânc; vrei, te rog, să-mi mai dai o ceașcă de ceai?

Eram gata să vorbesc din nou despre posibilitățile unei căsătorii între domnul Rochester și frumoasa Blanche, când intră Adèle, ceea ce ne sili să schimbăm vorba.

Cum am rămas singură m-am gândit la ceea ce îmi spusese doamna Fairfax. Îmi cercetai sufletul, îmi scrutai gândurile și sentimentele și mă sili,

cu toată energia, să readuc pe drumul sigur al bunului-simț pe aceea care rătăcise în pustiul fără de hotare și fără de poteci al imaginației.

Chemată în fața propriei mele judecăți, Amintirea aduse mărturie în sprijinul speranțelor, dorințelor și simțămintelor născute în noaptea trecută și îmi lămurii de ce mă aflu de vreo cincisprezece zile încoace în starea asta; dar Rațiunea veni liniștită, în felul ei demn, simplu, neprefăcut, să-mi prezinte lucrurile așa cum erau, să-mi arate că înlăturasem adevărul spre a mă hrăni cu visuri. Atunci îmi rostii sentința și declarai:

„Că niciodată n-a viețuit pe pământ o nebună mai mare decât Jane Eyre; că niciodată o idioată mai sinistră nu se lăsase cu totul în voia unor dulci minciuni, și că nimeni n-a înghițit cu mai multă plăcere o otravă, luând-o drept nectar.”

„Tu, îmi zisei eu, să ajungi să placi domnului Rochester !Tu, să însemni ceva pentru el? Haida-de! Nebunia ta mă știrbește! Te-ai bucurat pentru câteva semne de atenție, semne îndoielnice, acordate de un gentilom și un om de lume, unei slugi, unei copile. Cum ai îndrăznit? Sărmană naivă fără minte! Nici chiar propriul tău interes nu te-a putut face mai înțeleaptă? Azi dimineață ai văzut în minte scurta scenă din noaptea trecută; acoperă-ți fața și rușinează-te! Ți-a lăudat ochii, nu-i așa? Cine-i orb?! Deschide-ți ochii răului și privește-ți nebunia. Nu-i sănătos pentru o femeie să se lase măgulită de superiorul ei, care nici nu se poate gândi s-o ia în căsătorie. Pentru orice femeie e o nebunie să lase să i se înfiripeze în suflet o dragoste tainică ce-i va zdrobi viața, dacă nu-i cunoscută și împărtășită; sau, dacă este cunoscută și împărtășită, trebuie s-o atragă – ca o Fata Morgana – înspre smârcuri sălbătice, din care nimeni nu se mai poate smulge.”

„Jane Eyre, ascultă-ți sentința: mâine vei lua o oglindă și-ți vei face cu creta portretul plin de sinceritate, fără să atenuezi un singur cusur, fără să îndulcești vreo linie sau să ștergi vreo trăsătură neplăcută. Iar dedesubt vei scrie: «Portretul unei guvernante fără familie, săracă și urâtă».

Apoi vei lua o plăcuță netedă de fildeș – ai una pregătită în cutia de desen. Vei pune mâna pe paletă; vei amesteca atentă culorile cele mai proaspete, mai gingașe și mai luminoase; vei alege pensulele cele mai delicate din păr de cămilă; vei desena cu grijă cea mai încântătoare față pe care ți-ai putea-o închipui; vei zugrăvi-o în tonurile cele mai fermecătoare, așa cum ți-a descris-o doamna Fairfax pe Blanche Ingram. Nu uita buclele negre și ochii migdalați. Ce, te gândești să-l iei pe domnul Rochester ca model! Vino-ți în fire! Nu, nu te arăta mahnită, nu fi sentimentală, nu regreta! Fii numai bun-simț și hotărâre. Amintește-ți trăsăturile nobile și armonioase, gâtul și talia, de statuie antică, lasă să se vadă brațul rotund și fermecător, mâna gingașă; nu uita inelul cu diamante, nici brățara de aur; înfățișează întocmai veșmântul ce-o împodobește, dantelele străvezii și atlasul sclipitor, eșarfa grațioasă și trandafirii strălucitori. Dedesubt vei scrie: «Blanche, fată încântătoare, dintr-o familie nobilă.»

Și dacă vreodată, în viitor, îți vei închipui că domnul Rochester se gândește la tine, ia aceste două portrete, compară-le și spune-ți: «Stă în putința domnului Rochester să câștige dragostea acestei fete nobile, dacă își dă osteneala. Mai este oare posibil să se gândească la sârmana și neînsemnata plebeiană?»..

— Ei bine, da! îmi spusei. Voi face aceste două portrete.

După ce luai hotărârea aceasta, mă mai liniștii și adormii. M-am ținut de cuvânt. Un ceas sau două mi-au fost de ajuns să-mi schițez autoportretul în creion și în mai puțin de cincisprezece zile am sfârșit o miniatură de fildeș a unei Blanche Ingram, așa cum mi-o închipuiam eu. Era un chip destul de frumos și când l-am comparat cu al meu, contrastul era atât de izbitor cât îl putea dori autocontrolul ce-mi impusesem. Toate astea mi-au făcut bine; mai întâi am avut câtva timp de lucru, pe urmă dădură putere și statornicie noilor impresii pe care doream să le întipăresc, așa ca să nu se mai șteargă niciodată din sufletul meu.

Am fost curând răsplătită pentru această disciplină temeinică pe care o impusesem sentimentelor mele. Datorită ei am putut îndura cu calmul trebuincios întâmplările ce-au urmat. Dacă n-aș fi fost pregătită, n-aș fi putut rămâne liniștită, nici măcar în aparență.

CAPITOLUL XVII

Trecu o săptămână fără să vină vreo știre de la domnul Rocheaster, trecură zece zile și el tot nu se înapoiase. Doamna Fairfax îmi spuse că nu s-ar mira dacă de la Leas, el s-ar duce de-a dreptul la Londra, iar de acolo pe continent și n-ar mai da tot anul pe la Thornfield; nu rareori se întâmplase să părăsească la fel de repede și pe neașteptate castelul. Auzind-o vorbind astfel, simțeam cum un fior și o sfârșeală ciudată îmi cuprind inima. Încercam în acele momente un amarnic simțământ de dezamăgire, dar, adunându-mi gândurile și amintindu-mi principiile la care hotărâsem să mă rezum, îmi veneam imediat în fire. Și fu uimitor cât de repede izbutii să-mi stăpânesc prostia trecătoare și să alung gândul că faptele domnului Rochester puteau prezenta în vreun fel un interes atât de vital pentru mine.

Și am acceptat asta nu îmbrățișând ideea slugarnică a inferiorității mele față de dânsul, ci dimpotrivă, spunându-mi; „Între tine și stăpânul Thornfieldului nu poate exista altă legătură decât leafa ce ți-o datorează pentru lecțiile predate pupilei sale și recunoștința ce se cade să i-o porți datorită bunătății și respectului pe care – dacă-ți faci datoria – ai dreptul să le aștepti din parte-i. Fii sigură că domnul Rochester nu poate admite în mod serios decât această unică legătură între tine și el. De aceea, nu fă din stăpânul tău obiectul celor mai gingașe sentimente, al admirației, al frământărilor și altor simțăminte ale tale de aceeași fel. Nu ești de-un rang cu el; nu trebuie să încerci să-ți părăsești casta; trebuie să te respecti îndeajuns ca să nu risipești toată dragostea inimii tale, sufletul și tăria ta, acolo unde un asemenea dar nu poate, fi primit și nu poate fi întărnit decât cu dispreț.”

Îmi făceam zilnic datoria păstrându-mi toată liniștea. Dar, din când în când, îmi treceau vag prin minte motive pentru care s-ar fi convenit să părăsesc Thornfieldul ; fără să vreau, ticluiam anunțuri și mă gândeam ce ar fi de făcut ca să plec de-aici. Nu socoteam necesar să stăvilesc aceste gânduri. S-ar putea ca ele să încolțească și să dea roade într-o zi.

Trecuseră aproape cincisprezece zile de la plecarea domnului Rochester,

când doamna Fairfax primi o scrisoare.

— E de la stăpân, spuse ea privind adresa expeditorului. Acum cred că vom ști dacă se întoarce sau nu.

Pe când rupea sigiliul și citea scrisoarea, eu îmi beam cafeaua (ne aflam la micul dejun). Era fierbinte și fu pentru mine un mijloc de a explica roșeața ce-mi acoperise brusc obrazul. Dar nu mă ostenii să-mi explic pentru ce-mi tremura mâna și pentru ce fără să vreau vărsasem jumătate din cafea în farfurioară.

— Eu mă plâng câteodată că suntem prea liniștite aici, spuse doamna Fairfax, urmând să țină scrisoarea în fața ochelarilor. Acum o s-avem însă destulă treabă, cel puțin pentru câțva timp.

Înainte de a-mi îngădui să cer o lămurire, legai șiretul de la șorțul Adèlei, care se desfăcuse; după ce i-am turnat altă ceașcă de lapte și i-am dat încă o bucată de cozonac, am spus cu nepăsare:

— Probabil că domnul Rochester n-o să se înapoieze prea curând...

— Ba da. Sosește peste trei zile, adică joia viitoare, și nu vine singur. Aduce cu el o droaie de musafiri. Ne cere să pregătim cele mai frumoase camere de culcare din castel; biblioteca și salonul trebuie dereticate. Îmi mai scrie să tocmesc oameni de la hanul din Millcote sau de unde știu, să ajute la bucătărie. Doamnele își vor aduce cameristele, iar bărbații feciorii; o să fie casa ticsită de lume.

Doamna Fairfax își înghiți repede dejunul și plecă zorită să înceapă pregătirile.

În cele trei zile care urmară, fură într-adevăr multe de făcut, așa cum prevăzuse ea.

Odăile de la Thornfield mi se păruseră foarte curate și bine rânduite, dar se pare că mă înșelasem. Sosiră încă trei servitoare noi să le ajute pe celelalte; totul fu frecat și periat; tapetele fură spălate, covoarele bătute, oglinzile și candelabrele lustruite, tablourile date jos și puse la loc, focurile aprinse în odăi, plăpumile de puf lăsate să se aerisească, cearceafurile puse să se usuce lângă cămin. Nici până atunci, nici de atunci înapoi n-am mai văzut așa ceva. Adèle alerga nestingherită prin mijlocul acestei harababuri. Pregătirile de tot felul și gândul că va vedea atâta lume o bucurau la culme. Ceru ca Sophie să-i controleze toaletele, cum își numea ea rochiile, să le curețe și să le repare pe cele *passées* și să le aranjeze pe celelalte. Tot timpul dădea buzna în odăi, sărea pe paturi, se trântea pe saltele, clădea grămezi de perne și pernțe în fața focurilor uriașe care duduiau în cămine. De lecții era scutită. Doamna Fairfax mă rugase s-o ajut, așa că îmi petreceam toată ziua prin cămări, ajutând-o (sau stânjenind-o) pe ea și pe bucătăreasă. Învățam să fac tortă, plăcinte, aluat franțuzesc, să pregătesc vânatul și să garnisesc platourile cu desertul.

Musafii erau așteptați să sosească joi înainte de cină, adică pe la șase. În acest timp n-am avut vreme să-mi hrănesc himerele și cred că afară de Adèle nimeni n-a fost mai harnică și mai veselă decât mine. Totuși, câteodată veselie mea se curma și fără să vreau mă lăsam pradă îndoii, presimțirilor negre și închipuirilor pesimiste. Asta se întâmpla mai ales când vedeam ușa scării de la catul al treilea (în ultima vreme ușa aceasta fusese totdeauna închisă) deschizându-se încet și pe Grace Poole cu bonetă, șorț alb și șal, lunecând tiptil de-a lungul coridorului, călcând fără zgomot cu

papucii ei vătuiți, ca să intre în dormitoarele răvășite să spună poate ceva unei servitoare: cum să frece mai bine un grătar, să curețe marmura căminului sau să scoată petele de pe tapete. O dată pe zi, cobora la masă în bucătărie, trăgea domol dintr-o pipă, lângă cămin, și se întorcea în odaia ei, tristă, tăcută și singuratică, luând cu ea drept orice alinare o cană de bere. Din douăzeci și patru de ceasuri, nu-și petrecea decât unul cu servitoarele; restul timpului rămânea în vreo odaia scundă cu tavan de stejar, de la catul al treilea; acolo ședea și cosea, singură ca un osândit în temnița lui.

Dar lucrul care mi se părea cel mai straniu dintre toate era că în casa asta nimeni, afară de mine, nu se sinchisea și nu se minuna de obiceiurile ei. Nimeni nu vorbea despre ea și nu se întreba ce face; nimeni nu o compătimea pentru singurătatea și izolarea ei. Într-o zi am prins un crâmpei de convorbire între Leah și o femeie tocmită cu ziua. Vorbeau despre Grace. Leah a spus ceva, dar n-am auzit ce, iar femeia a răspuns:

— Are leafă bună, nu-i așa?

— Da, zise Leah. Aș vrea să am și eu atâta; nu că mă plâng de leafă – se plătește bine la Thornfield – dar doamna Poole are cel puțin de cinci ori mai mult ca mine și pune deoparte. La fiecare trei luni duce bani la banca din Millcote. Nu m-aș mira să aibă destul ca să poată duce o viață fără grijă dacă ar vrea să-și lase serviciul. Dar cred că s-a obișnuit aici. Și pe urmă n-are nici patruzeci de ani, e voinică și poate să facă multe. Nu-i încă așa de bătrână ca să se lase de muncă.

— Cred că e o slujnică bună, urmă femeia.

— Ah! știe mai bine decât oricare alta tot ce are de făcut, răspunse Leah, pe un ton plin de înțeles. N-ar putea face oricine ce face ea oricât i-ai plăti.

— O, asta nu! adăugă cealaltă. Eu mă mir că stăpânul...

Femeia ar fi continuat, dar Leali mă zări și-i făcu numaidecât semn cu cotul.

— Nu știe? întrebă, în șoaptă abia auzită, femeia.

Leah clătină din cap și convorbirea încetă. Aflasem dar că la Thornfield era o taină și că acea taină eu nu trebuia să-o cunosc.

Sosi și joia. Cu o seară înainte pregătirile fuseseră încheiate și totul fusese pus la punct: covoarele așezate, perdelele atârinate, păturile de o albeață strălucitoare întinse, mesele de toaletă rânduite, mobilele șterse, vasele pline de flori; încăperile și saloanele radiau de prospețime și strălucire. Holul principal fusese de asemenea curățat. Pendula cea mare lustruită cu grijă, scara, balustrada luceau ca sticla; în sufragerie, bufetul strălucea de atâta argintărie; flori exotice își răspândeau parfumul în salon și salonaș.

După-amiază, doamna Fairfax își puse cea mai frumoasă rochie de atlas negru, mănușile și ceasul de aur, căci era datoria ei să-i primească pe oaspeți și să le conducă pe doamne în odăile lor. Adèle voia să se îmbrace și ea, deși nu credeam că va fi chemată în ziua aceea spre a fi prezentată doamnelor. Totuși, dorind să-i fac pe plac, am dat voie Sophiei să-i pună una din rochiile ei scurte și albe de muselin. Eu nu-mi schimbai toaleta. Eram incredințată că nu voi fi chemată să părăsesc sanctuarul sălii de studiu, căci devenise pentru mine un sanctuar – „un adăpost foarte plăcut în vremuri de restriște”.

Fusesse o zi senină și blândă de primăvară, una dintre acele zile care, spre sfârșitul lui martie sau începutul lui aprilie, se înalță luminoase deasupra pământului ca niște crainici ai verii. Desenam, și, fiindcă seara era caldă, stăteam cu ferestrele deschise, în sala de studiu.

— E destul de târziu, spuse doamna Fairfax, intrând în cameră cu rochia ei foșnitoare. Îmi pare bine că am poruncit ca să fie servită cina cu un ceas mai târziu decât mi-a cerut domnul Rochester; uite că e trecut de șase. Am trimis pe John să vadă dacă nu zărește ceva venind fiindcă de la porțile parcului se vede o bucată bună din drumul spre Millcote.

Se duse la fereastră.

— Uite-l că vine, spuse ea. Apoi, aplecându-se în afară: Ei, John, ce s-aude?

— Vin, doamnă, fu răspunsul. În zece minute sunt aici.

Adèle fugi la fereastră. Eu o urmaș, căutând să stau în așa fel încât să fiu ascunsă de perdea și să văd fără să fiu văzută.

Cele zece minute ale lui John mi se părură foarte lungi, dar în cele din urmă se auzi uruit de roți. Patru călăreți galopau înainte pe alee; în spatele lor veneau două trăsură descoperite, în care zării fluturând vâluri și unduind pene. Doi dintre călăreți erau tineri și arătoși; în cel de-al treilea îl recunoscu pe domnul Rochester și pe Mesrour, calul său negru, însoțit de Pilot, care alerga în fața lui. Alături de el călărea o femeie tânără și ei doi erau în fruntea convoiului. Costumul ei de călărie, roșu ca purpura, ajungea aproape la pământ, vâlul lung flutura în adierea vântului; prinse în cutele transparente ale vâlului, străluceau inele bogate de păr, negre ca pana corbului.

— Domnișoara Ingram! exclamă doamna Fairfax și coborî repede.

Călăreții, gonind mai departe, au cotit în curând după colțul casei și nu i-am mai putut vedea. Adèle se rugă să fie lăsată să coboare, dar o luai pe genunchi și o făcu să înțeleagă că sub nici un cuvânt nu-i era îngăduit să se arate doamnelor, decât dacă tutorele ei va trimite s-o cheme, iar dacă acesta ar vedea-o îngăduindu-și astfel de lucruri, cu siguranță că ar fi foarte supărat. După ce ascultă spusele mele, vărsă câteva lacrimi adevărate – dar eu luai îndată o înfățișare serioasă și atunci își șterse ochii.

Din sala cea mare venea un murmur vesel. Glasurile groase ale bărbaților și accentele argintii ale doamnelor se îmbinau plăcut. Dar, deși nu vorbea tare, vocea răsunătoare a stăpânului Thornfieldului urând bun venit oaspeților se deosebea dintre toate celelalte. Apoi pași ușori urcară scara, se auziră foșnete, râsete vesele pe sală, uși ce se deschideau și se închideau și – câtva timp – tăcere deplină.

— *Elles changent de toilettes*⁴⁸, spuse Adèle, care, ascultând cu atenție, urmărise fiecă mișcare; apoi oftă. *Chez maman*, continuă ea, *quand il y avalt du monde, je les suivais partout au salon et a leurs chambres; souvent je regardais les femmes de chambre coiffer et habiller les dames et c'était amusant: comme cela on apprend.*⁴⁹

⁴⁸ 1 Își schimbă toaletele (fr.).

⁴⁹ Când mama avea musafiri, mă țineam pretutindeni după ei, în salon și prin camerele lor; adeseori, priveam cum cameristele coafează și îmbracă pe doamne și era atât de plăcut! Așa am învățat multe (fr.).

— Nu ți-e foame, Adèle?

— *Mais oui, mademoiselle; voilà cinq ou six heures que nous n'avons pas mangé.*⁵⁰

— Atunci o să profit de faptul că doamnele s-au retras și o să cobor să-ți aduc ceva de mâncare.

Ieșind cu băgare de seamă din adăpostul meu, am coborât pe scara de serviciu ce ducea de-a dreptul la bucătărie. Acolo, toată lumea se agita; supa și peștele dădeau în fiert, bucătarul se apleca peste crătiți, cuprins de un neastâmpăr ce amenința să-l mistuie. În sala servitorilor, doi vizitii și trei feciori ședeau lângă foc; cameristele erau, desigur, ocupate cu stăpânele lor; oamenii care fuseseră tocmiți de la Millcote roboteau peste tot locul. Străbătând acest haos, am ajuns în sfârșit la cămară, de unde am luat un pui rece, câteva tarte, o pâine, vreo două farfurii, un cuțit și o furculiță și, cu prada aceasta, operai o retragere grabnică. Ajunsesem în coridor și tocmai închisesem ușa scării, când un zgomot mă preveni că doamnele ieșeau din odăi. Nu puteam ajunge în sala de studiu fără să trec pe lângă câteva din odăile lor și riscam să fiu văzută cu încărcătura mea de provizii, așa că mă oprii tăcută locului, la capătul coridorului, care era totdeauna întunecat, fiind lipsit de ferestre, iar acum cu totul în beznă, deoarece soarele apusese și se lăsase amurgul.

Toate doamnele acelea frumoase ieșiră în curând din odăi, unele după altele, vesele și cu veșminte strălucitoare. Se strânseseră o clipă în capătul coridorului, pe când eu stăteam ascunsă în celălalt, și vorbiră cu vioiciune potolită. Coborâră scara, fără zgomot, ca un nor luminos ce se lasă de pe deal. Apariția aceasta colectivă mă uimea prin eleganța ei distinsă, așa cum nu mai văzusem eu vreodată.

Adèle privea prin ușa întredeschisă a sălii de studiu.

— Ce doamne frumoase! exclamă ea pe englezește. Oh! ce mulțumită aș fi să fiu și eu cu ele! Crezi că, după cină, domnul Rochester o să trimită să ne cheme?

— Nu cred. Domnul Rochester trebuie să se îngrijească de altele. Nu te mai gândești azi la doamne; poate ai să le vezi mâine. Până atunci, mănâncă.

Îi era tare foame, așa că un timp atenția îi fu acaparată de pui și prăjituri. Făcusem bine că mă dusesem să aduc ceva de mâncare, căci altfel Adèle cu mine și cu Sophie, pe care o poftii să împartă masa noastră, am fi rămas flămânde. Cei de jos erau prea ocupați ca să se mai gândească și la noi. Trecuse de nouă când se strânse desertul și la zece se mai auzeau valeții aducând și scoțând tăvile și ceștile cu cafele. Am dat voie Adèlei să se culce mult mai târziu decât de obicei, fiindcă spusese că n-ar putea dormi cât timp jos se vor deschide și închide ușile și va forfoti lumea „Și pe urmă, adăugă ea, domnul Rochester ar putea să mă cheme când voi fi dezbrăcată, *et alors quel dommage*”⁵¹.

I-am spus câte povești a poftit, apoi, ca s-o distrez, am scos-o pe coridor. Lampa din sala cea mare era acum aprinsă, așa încât, aplecându-se peste balustradă, Adèle putea să vadă servitorii trecând. Târziu, se auziră

⁵⁰ ³ Ba da, domnișoară. Au trecut cinci sau șase ore de când n-am mâncat (fr.)

⁵¹ Și ce păcat ar fi! (fr.)

acorduri răsunând în salon, unde fusese mutat pianul. Ne așezarăm amândouă pe scară să ascultăm. Un glas se îmbină în curând cu vibrațiile puternice ale instrumentului. Cânta o femeie, cu voce dezmierdătoare. Solo-ul fu urmat de un duo, apoi cântecul fu reluat de mai multe voci. Din când în când zumzetul unor conversații vesele ajungea până la noi.

Am ascultat mult timp. Deodată mi-am dat seama că urechea mea prinde toate glasurile și caută să deosebească, în mijlocul acelor sunete nelămurite, vorbele domnului Rochester; și când am izbutit (destul de iute de altfel) m-am străduit să înțeleg cuvintele pe care depărtarea le făcea nedeslușite.

Ceasornicul bătu unsprezece. Mă uitai la Adèle, care-și rezemase capul de umărul meu; ochii i se închideau. O luai în brațe, o dusei la pat și o culcai. Când oaspeții se retraseră, era aproape unu.

Ziua următoare a fost tot atât de frumoasă. Oaspeții făcură o excursie prin împrejurimi. Plecară devreme, unii călări, alții în trăsură. I-am văzut când au plecat și când s-au întors. Dintre doamne, numai domnișoara Ingram călărea, ca și în ajun, și tot ca în ajun domnul Rochester galopa alături de ea; amândoi se țineau cam la o parte de ceilalți oaspeți. Îi atrasei atenția doamnei Fairfax, care era cu mine la fereastră, asupra acestui amănunt.

— Spuneai ieri, îi zisei eu, că nu ți se pare cu puțință să-i vezi căsătorii; dar privește și dumneata dacă domnul Rochester n-o preferă tuturor celorlalte.

— Da, fără îndoială că o admiră.

— Dar și ea îl admiră, adăugai eu. Uită-te cum se apleacă să-i vorbească la ureche. Aș vrea să-i văd fața; până acum nu i-am putut-o nici măcar zări.

— Ai s-o vezi deseară, răspunse doamna Fairfax. I-am spus domnului Rochester cât de mult dorea Adela să le vadă pe doamne și el mi-a răspuns: „Atunci să vină în salon după cină și roag-o pe domnișoara Eyre s-o însoțească”.

— Da, a făcut-o din simplă politețe, dar fii sigură că n-am să mă duc, răspunsei eu.

— I-am spus că nu ești obișnuită cu lumea și că n-o să-ți placă să apari în fața atâtor străini, dar mi-a răspuns în felul său rezeptiv: „Prostii! Dacă se împotrivește, spune-i că doresc foarte mult să vină și dacă tot nu vrea, spune-i că am să vin s-o aduc”.

— N-am să-l fac să se ostenească. Am să mă duc, dacă nu se poate altfel; dar nu-mi face nici o plăcere. Ai să fii și dumneata acolo, doamnă Fairfax?

— Nu. EU am cerut să fiu scutită și mi s-a îngăduit. Uite cum trebuie să faci ca să eviți o intrare ceremonioasă, care de fapt e lucrul cel mai neplăcut. Te duci în salon când nu e nimeni acolo, înainte ca doamnele să se retragă de la masă, și te așezi într-un colț mai ferit. Nu va trebui să rămâi multă vreme după venirea bărbaților, afară numai dacă o să te simți foarte bine. Altminteri e de-ajuns să te vadă domnul Rochester și după aceea te poți strecura afară, că nimeni n-o să bage de seamă.

— Crezi că musafirii vor sta mult la castel?

— O săptămână sau două, în nici un caz mai mult. După vacanța de

Paști, Domnul George Lynn, care a fost ales deputat de Millcote, va trebui să se înapoieze în oraș. Cred că domnul Rochester îl va însoți, fiindcă și așa a stat prea mult la Thornfield.

Vedeam cu oarecare teamă cum se apropia clipa când trebuia să intru în salon cu eleva mea. De când aflate că va fi prezentată doamnelor, Adèle se legănase într-o nesfârșită încântare și nu se liniști decât atunci când Sophie începu s-o îmbrace. După ce părul îi fu aranjat în bucle strălucitoare, după ce-și puse rochia de atlas trandafiriu, mănușile de dantelă neagră și un cordon lung în jurul taliei, căpătă o înfățișare serioasă ca a unui judecător. N-a fost nevoie să-i atrag luarea-aminte să nu-și boțască rochia: după ce fu îmbrăcată, se așeză cu băgare de seamă pe scăunașul ei, ridicându-și cu atenție rochia, de teamă să nu-și mototolească volănașele. Îmi făgădui să nu se miște până când n-o să fiu și eu gata. Găteala mea nu ținu mult. Îmbrăcai îndată rochia cea mai bună, cea de mătase cenușie, cumpărată pentru nunta domnișoarei Temple, și pe care n-o mai purtasem niciodată de atunci, mă pieptănai iute, îmi pusei singura mea bijuterie, broșa cu perlă, și coborâram.

Din fericire nu era nevoie să trecem prin sufragerie – unde se aflau cu toții la masă – ca să intrăm în salon, unde nu era nimeni. Focul ardea tăcut în căminul de marmură și lumînările de ceară străluceau singuratice în mijlocul florilor minunate ce împodobeau mesele. Salonul era despărțit de sufragerie numai printr-o perdea roșie. Totuși, oaspeții vorbeau atât de încet, încât nu se putea auzi decât un murmur ușor.

Adèle, care părea că se află încă sub impresia solemnității momentului, se așeză, fără să spună un cuvânt, pe taburetul pe care i-l arătai. Eu m-am retras într-un fotoliu lângă fereastră și, luând o carte de pe masă, am încercat să citesc. Adèle își trase scăunelul la picioarele mele și, după câțva timp, îmi atinse genunchiul.

— Ce-i, Adèle? o întrebai.

— *Est-ce que je ne puis prendre une seule de ces fleurs magnifiques, mademoiselle? Seulement pour completer ma toilette.*⁵²

— Te gândești prea mult la toaletă, Adèle. Totuși, o să-ți dau o floare, și luând un trandafir dintr-un vas i-l prinsei de cordon.

Fetița scoase un oftat de nespusă mulțumire, ca și cum acea bucurie ar fi umplut cupa fericirii sale. Mi-am întors fața să-mi ascund un zâmbet pe care nu mi-l putui stăpâni. Era ceva caraghios și trist deopotrivă în evlavia înnăscută a acestei mici pariziene pentru tot ce era în legătură cu îmbrăcăminte.

Deodată am auzit în odaia vecină zgomotul lin făcut de mai multe persoane care se ridicau de la masă. Draperia fu dată la o parte și zării sufrageria, al cărei candelabru răspândea o lumină vie asupra argintului și cristalului unui minunat serviciu de desert ce acoperea o masă lungă. Un grup de doamne apăru sub boltă; intrară, și draperia căzu după ele.

Erau doar opt, dar, fără să-mi dau seama de ce, când intrară mi se părură cu mult mai multe. Unele erau foarte înalte, multe din ele îmbrăcate în alb și toate înveșmântate în rochii largi, care le făceau mai impunătoare,

⁵² N-aș putea să iau una din florile astea minunate, domnișoară? Numai ca să-mi completez toaleta (fr.)

așa cum ceața face ca luna să pară mai mare. Mă ridicai și le salutai. Una sau două îmi răspunseră printr-o mișcare din cap. Altele se mulțumiră să mă privească.

Pășiră care încotro în încăpere. Sprinteneala mișcărilor le făcea să semene cu niște păsări albe. Unele se tolăniră pe canapele și pe divane, altele se aplecară să se uite la flori și cărțile răspândite pe mese, în sfârșit mai multe dintre ele alcătuiră un grup în jurul focului și începură să vorbească încet, dar limpede, așa cum se părea că sunt obișnuite.

Am aflat mai târziu cum se numeau și pot de pe acum să le spun pe nume.

Era, mai întâi, doamna Eshton cu două din fiicele ei. Se vedea limpede că fusese frumoasă pe vremuri și se ținea încă bine. Cea mai mare dintre fete, Amy, era scundă. Avea un obraz ale cărui trăsături trădau o naivitate copilăroasă; dar felul ei de a se purta părea totuși destul de rafinat. Rochia de muselină albă și cordonul albastru îi veneau bine. Soră-sa, Louise, era mai înaltă și cu o înfățișare mai elegantă; figura ei foarte drăgălașă făcea parte dintre acelea pe care francezii le numesc *minois chiffonne*⁵³. Amândouă surorile erau frumoase ca niște crini.

Lady Lynn era o femeie de patruzeci de ani, înaltă și voinică, dreaptă și cu privirea semeață. Purta o rochie bogată de atlas cu ape, o pană albastră ca azurul și o diademă de pietre prețioase, care-i scotea în relief strălucirea părului negru.

Doamna colonel Dent nu arăta tot atât de impunătoare, dar avea mai multă distincție. Era subțire, cu fața blândă și palidă, cu părul blond. Îmi plăcurea mai mult rochia ei de atlas negru, eșarfa de dantelă străină și cele câteva perle decât strălucirea de curcubeu a nobilei *lady Lynn*.

Dar cele mai distinse – poate din pricină că erau mai înalte din întreg grupul – erau trei: văduva *lady Ingram* și cele două fiice ale ei, *Blanche* și *Mary*. Câteșitrele aveau statură semeață. Văduva părea să aibă între patruzeci și patruzeci și cinci de ani: talia-i era încă zveltă și părul negru, sau cel puțin așa arăta la lumina candelabrului. Dinții parcă-și păstrasera toată albeața. Ținând seama de vârsta ei, trebuia să treacă în ochii tuturor drept o femeie foarte frumoasă. Și chiar era. Dar în întreaga ei ținută și în expresia ei se citea o trufie aproape nesuferită. Avea trăsături romane și o bărbie dublă ce se contopea cu gâtul, ca un stâlp. Aceste trăsături îmi părură nu numai umflate și încruntate, ci chiar brăzdate de mândrie, o mândrie ce o făcea să țină capul așa de drept, încât părea încremenită; pe deasupra, ochii îi erau sălbatici și răi de-mi aminteau de cei ai doamnei *Reed*. Mesteca fiecare cuvânt. Avea un glas profund, un ton pompos, sentențios – într-un cuvânt, de nesuferit. Datorită unei rochii de catifea stacojie și unui șal indian cu țesătură de aur, pe care-l purta ca pe un turban, credea pesemne că are măreția unei împărătese.

Blanche și *Mary* erau tot atât de înalte ca și ea și drepte ca niște ploi. *Mary* era prea slabă pentru statura ei, dar *Blanche* era modelată ca o *Diană*. O cercetai – desigur – cu o deosebită atenție: mai întâi doream să știu dacă înfățișarea ei se potrivea cu cele ce-mi spusese doamna *Fairfax*; apoi dacă semăna cu miniatura pe care o făcusem din închipuire; în al treilea rând –

⁵³ Drăguță, deși cu trăsături neprofilate(fr)

mărturisesc! – dacă exista în ea ceva care să-i placă domnului Rochester.

Era întocmai cum mi-o descriesese doamna Fairfax și cum o pictasem eu. Recunoscui talia aceea nobilă, umerii rotunzi, gâtul grațios, ochii și bucele negre, despre care îmi vorbise doamna Fairfax. Dar fața? La față semăna cu mama ei; era *lady* Ingram mai tânără și fără zbârcituri; aceeași frunte joasă, aceleași trăsături trufașe, aceeași mândrie, mai puțin încruntată însă. Râdea mereu. Avea un râs batjocoritor, ca și expresia obișnuită a buzelor arcuite, disprețuitoare.

Se spune că geniul e conștient de sine însuși. Nu știu dacă domnișoara Ingram era un geniu, dar desigur că își prețuia chiar prea mult valoarea. Începu să discute despre botanică împreună cu blânda doamnă Dent. Se pare însă că doamna Dent nu studiasese această știință, deși – după cum spunea – îi plăceau florile, „mai ales cele sălbatice”. Domnișoara Ingram o studiasese și înșira plină de îngâmfare tot ce știa. Observai că lua, cu oarecare îndemânare, cam în râs neștiința doamnei Dent; batjocura ei putea fi îndemânatică, dar oricum, nu dovedea o fire bună. Cântă la pian; execuția sa era strălucitoare; cântă, și glasul ei era frumos; vorbi franțuzește cu mamă-sa și putui observa că vorbea curgător și pronunța frumos.

Mary avea o față mai deschisă decât Blanche, trăsături mai blânde și un ten mai luminos (domnișoara Ingram avea un adevărat ten de spaniolă), dar nu arăta atât de vioaie. Nu avea nimic de spus și, după ce se așeză, rămase nemișcată ca o statuie într-o nișă. Amândouă surorile erau îmbrăcate în alb imaculat.

Credeam acum oare că domnișoara Ingram ar fi o alegere pe placul domnului Rochester? N-aș fi putut spune. Nu-i cunoșteam gusturile în ce privește frumusețea feminină. Dacă îi plăceau frumusețile maiestuoase, Blanche era idealul. În plus era și talentată și plină de voieșie. Îmi dădeam seama că mai toți bărbații ar admira-o; și mi se părea un lucru dovedit că-i plăcea domnului Rochester. Nu trebuia decât să-i văd împreună pentru a îndepărta și ultima umbră de îndoială.

Nu-ți închipui, cititorule, că Adèle a stat tot timpul nemișcată pe scaun, la picioarele mele! Nici gând. În clipa când intrară doamnele, ea se sculă, înainta spre ele, le salută ceremonios și le spuse cu gravitate:

— *Bonjour, mesdames.*⁵⁴

Domnișoara Ingram o privi batjocoritor și exclamă:

— Oh! ce păpușică!

— Cred, spuse doamna Lynn, că este pupila domnului Rochester, micuța franțuzoaică despre care ne-a vorbit.

Doamna Dent o luă binișor de mână și o îmbrățișă.

Amy și Louise Eshton exclamară amândouă deodată:

— Ce îngeraș!

Apoi o chemară pe canapea și Adèle începu să vorbească ba în franțuzește, ba într-o englezească stricată, cucerind nu numai atenția fetelor, ci și a doamnei Eshton și a *lady-ei* Lynn. Fu răsfățată după pofta inimii ei.

În sfârșit se aduse cafeaua și fură poftiți bărbații, eu ședeam în umbră – dacă poate exista vreo pată de umbră într-un salon atât de bine luminat – și

⁵⁴ Bună ziua, doamnelor (fr).

perdeaua de la fereastră mă ascundea pe jumătate. Draperiile fură din nou date la o parte și sosiră oaspeții care rămăseseră în sufragerie. Apariția bărbaților mi se păru impunătoare, ca și a doamnelor. Cei mai mulți erau înalți, câțiva tineri și toți îmbrăcați în fracuri negre. Henry și Frederik Lynn se arătau a fi cu adevărat niște tineri strălucitori; pe colonelul Dent îl trăda ținuta că e militar și era foarte chipeș. Domnul Eshton, magistratul comitatului, avea înfățișarea unui veritabil gentilom. Părul complet alb, sprâncenele și favoritele încă negre, îl făceau să pară un „*père noble de théâtre*”⁵⁵. Lordul Ingram era foarte înalt și frumos ca și surorile sale; dar se vedea că-i apatic și amortit ca și Mary. Părea că excelează mai degrabă prin lungimea membrelor decât prin vioiciunea trupului sau agerimea minții.

Dar unde-o fi domnul Rochester?

Iată-l că sosește în sfârșit. Nu mă uit spre ușă și, totuși, îl văd intrând. Mă străduiesc să fiu cât mai atentă la împletitura la care lucrez: nu vreau să mă gândesc decât la ceea ce țin în mâini, la perlele de argint și firele de mătase de pe genunchii mei. Și cu toate acestea îi văd deslușit figura și fără să vreau îmi amintesc de clipa când o zărisem ultima oară, de clipa în care, după ce-i făcusem ceea ce el numise un serviciu nespus de prețios, îmi luase mâinile într-ale sale și mă privise cu ochi care trădau un suflet plin și dornic să se reverse. Nu fusesem străină de pricina acelei emoții. Cât de aproape de el mă aflasem atunci! Ce s-a întâmplat oare pe urmă în stare să schimbe într-atât poziția unuia față de celălalt? Cât de departe unul de altul și cât de străini eram acum! Eram atât de străini, încât nici nu mă mai așteptam să-mi adreseze vreun cuvânt și nu m-am mirat de fel când, fără să-mi arunce măcar o privire, s-a dus în celălalt capăt al odăii, unde a început să discute cu câteva doamne.

De cum l-am văzut absorbit de discuție și am fost încredințată că-l puteam cerceta fără să fiu observată, privirile mi-au fost atrase fără de voie spre dansul. L-am privit și m-am simțit cuprinsă de-o mare bucurie – o bucurie fără seamăn, dar în același timp sfâșietoare: era aurul cel mai curat, cu un ascuțit oțelit de crâncenă suferință. Bucuria mea semăna probabil cu aceea a unui om înnebunit de sete, ce știe că fântâna către care se târăște e otrăvită și totuși bea apa cu înghițituri lacome.

E cum nu se poate mai adevărat că „frumusețea stă în ochiul celui care privește”.

Obrazul măsliniu și palid al domnului Rochester, fruntea pătrată și masivă, sprâncenele groase de cărbune, ochii adânci, trăsăturile hotărâte, gura aspră – într-un cuvânt, înfățișarea-i energică și hotărâtă – nu respectau întru nimic canoanele frumuseții; pentru mine însă chipul său era mult mai frumos: mă interesa și mă stăpânea cu totul. N-am avut de gând să-l iubesc pe domnul Rochester. Cititorul știe că făcusem tot ce era în puterea mea ca să-mi smulg din inimă acele prime gingașe mlădițe ale dragostei, dar, din prima clipă când îl văzusem, ele răsăriseră din nou mai verzi și mai puternice. El mă făcuse să-l iubesc, fără ca măcar să se uite la mine.

Îl comparai cu oaspeții săi. Ce era farmecul curtenitor al domnilor Lynn, eleganța căutată a lordului Ingram și chiar distincția militărească a colonelului Dent, față de înfățișarea lui plină de o tărie firească și o putere

⁵⁵ Un tată nobil, așa cum e înfățișat pe scenă (fr.).

adevărată. Ceilalți nu-mi trezeau nici o simpatie, deși îmi dădeam seama că toată lumea îi socotește pe ei frumoși, impunători și atrăgători, iar pe domnul Rochester un om cu trăsături aspre și privire melancolică, i-am văzut zâmbind, i-am văzut râzând; în flăcările lumânărilor exista tot atâta suflet ca și în zâmbetul lor; clinchetul clopoțelului spunea tot atâtea lucruri cât și râsul lor. L-am văzut și pe domnul Rochester zâmbind: trăsăturile aspre i se îmblânziră, ochii îi deveniră strălucitori și binevoitori, cercetători și duioși, totodată. În clipa aceea vorbea cu Louise și cu Amy Eshton. M-am mirat când le-am văzut rămânând liniștite în fața acelei priviri ce-mi păruse atât de pătrunzătoare; crezusem că vor pleca ochii și obrajii li se vor îmbujora, dar am fost totuși fericită când mi-am dat seama că nu erau de loc emoționate. „Pentru ele nu-i ceea ce este pentru mine, îmi zisei. Nu-i deopotrivă cu ele, cred că se aseamănă cu mine – sunt sigură că-i așa, căci simt ca și el; îi înțeleg graiul gesturilor și al expresiei chipului. Deși rangul și bogăția pun între noi o distanță enormă, am în mintea, în inima, în sângele și în nervii mei ceva ce ne unește sufletele. Am spus oare acum câteva zile că n-am nimic comun cu el, în afara faptului că-mi primesc salariul din mână lui? Hotărî-tu-m-am cumva să nu mă gândesc la el decât ca la un stăpân care mă plătește? Atunci am făcut cel mai greu păcat împotriva firii! Tot ce-i în mine bun, puternic, sincer se-ndreaptă năvalnic către el. Știu că trebuie să-mi ascund sentimentele și să înăbuș orice speranță, amintindu-mi mereu că el nu-mi poate acorda multă atenție. Când afirm că mă asemăn cu el, nu vreau să spun că am prestața sau farmecul lui, ci doar că am anumite gusturi și unele simțăminte la fel cu ale sale. Prin urmare trebuie să-mi repet neîncetat că suntem despărțiți pentru totdeauna – și totuși, atâta vreme cât trăiesc și gândesc, trebuie să-l iubesc.”

Se servi cafeaua. De când sosiseră și bărbații, doamnele deveniseră vioaie ca niște ciocârlii. Conversația prinsese viață și era din ce în ce mai veselă. Colonelul Dent și domnul Eshton discutau politică; soțiile lor ascultau. Cele două doamne mai în vârstă, *lady* Lynn și *lady* Ingram, păreau cufundate într-o foarte captivantă convorbire. *Sir* George – pe care văd c-am uitat să-l descriu – un foarte voinic și vioi gentilom de țară, sta în picioare în fața canapelei lor, cu ceașca de cafea în mână și din când în când mai arunca și el câte o vorbă. Domnul Frederick Lynn sta lângă Mary Ingram și-i arăta gravurile unei cărți frumoase; ea privea, zâmbea din când în când, dar după câte se părea vorbea foarte puțin. Lordul Ingram, înalt și flegmatic, sta cu brațele încrucișate și aplecat deasupra spetezei scaunului vioaiei și micuței Amy Eshton care îl privea din când în când cu coada ochiului și ciripea ca un spiriduș; se vedea bine că-i place mai mult lordul Ingram decât domnul Rochester. Henry Lynn e așezat pe o canapea la picioarele Louisei; Adèle șade lângă el. Dânsul râde de greșelile pe care le face mereu. Cu cine o fi Blanche Ingram? Stă singură în fața unei mese, aplecată grațios asupra unui album. Pare că așteaptă să vină cineva s-o ia, dar fiindcă așteptarea o obosește, s-a hotărât să-și aleagă singură partenerul.

Domnul Rochester, după ce le-a părăsit pe domnișoarele Eshton, s-a așezat în fața focului, tot atât de singuratic ca și Blanche în fața mesei; dar domnișoara Ingram vine și se așază în fața lui de partea cealaltă a căminului.

— Domnule Rochester, spuse ea, aveam impresia că nu-ți plac copiii?

— Nu, nu-mi plac.

— Atunci ce te-a făcut s-o crești pe păpușica asta? reluă ea, arătând-o pe Adèle. De unde ai cules-o?

— N-am cules-o. Mi-a fost lăsată în seamă.

— Trebuia s-o trimiți la pension.

— Nu puteam: pensioanele sunt atât de scumpe!

— Dar mi se pare că i-ai pus o guvernantă. Chiar acum am văzut-o însoțită de cineva. A plecat? Oh, nu, tot acolo-i după perdea. O plătești, bineînțeles. Cred că te costă tot atât de scump ca și pensionul, ba chiar mai mult, fiindcă trebuie să le și întreții pe amândouă.

Mă temeam – sau mai bine zis speram – că această aluzie la prezența mea îl va sili pe domnul Rochester să mă privească și, fără să vreau, mă trăsei și mai în umbră; el însă nici nu întoarse ochii.

— La asta nu m-am gândit, zise el cu nepăsare și privind drept înainte.

— Nu, voi bărbații nu vă gândiți niciodată la economii; n-aveți spirit practic. S-o auzi pe mama vorbind despre guvernante! Mary și cu mine am avut cel puțin o duzină; jumătate din ele erau caraghioase, jumătate rele, și toate nesuferite, nu-i așa, mamă?

— Ai spus ceva, scumpa mea?

Fata repetă întrebarea, adăugând o lămurire.

— Odorul meu, te rog să nu-mi mai povestești de guvernante: cum aud cuvântul ăsta îmi și vine rău. Am suferit ca o mucenică din pricina nepriceperii și a capriciilor lor. Mulțumesc lui Dumnezeu că am isprăvit cu ele!

Doamna Dent se aplecă spre *lady* Ingram și-i spuse ceva la ureche. Mi-am dat seama, după răspuns, că doamna Dent îi atrăsese atenția că în sală se află unul din membrii tagmei împotriva căreia aruncase anatema.

— *Tant pis!*⁵⁶ urmă nobila doamnă. Sper că asta îi va fi de folos! Pe urmă adăugă mai încet, dar destul de tare ca vorbele să ajungă până la mine: Am observat-o; mă pricep să-i cunosc pe oameni după fizionomie și pe chipul ei am citit toate cusururile celor de-o seamă cu ea.

— Și care sunt astea, doamnă? întrebă cu glas tare domnul Rochester.

— O să vi le spun între patru ochi, răspunse ea, clătinându-și de trei ori turbanul în chip semnificativ.

— Dar până atunci o să-mi dispară orice curiozitate, și tare aș vrea să aflu acum.

— Întreab-o pe Blanche. E mai aproape de dumneata.

— Oh, nu mă pune pe mine, mamă! Nu pot să spun decât un singur lucru despre toate: sunt o pacoste. Nu c-aș fi avut prea multe de îndurat de pe urma lor, fiindcă, dimpotrivă, am avut eu grijă să le dau întotdeauna de furcă! Ce de pozne le-am mai făcut, Theodore și cu mine, domnișoarei Wilson, doamnei Grey și bieteii *madame* Joubert! Mary era prea somnoroasă ca să ia parte la șotiile noastre hazoase. Cel mai bine ne distram cu *madame* Joubert, fiindcă domnișoara Wilson era o biată ființă nenorocită și bolnavă, plângăreată și deprimată, pe care nici nu merita să te ostenești s-o învingi, iar doamna Grey era aspră și nesimțitoare; nimic pe lume nu putea s-o impresioneze. Pe când biata domnișoară Joubert! Îmi mai aduc și-acum

⁵⁶ Cu atât mai rău! (fr.)

aminte cum se înfuria când ajungeam s-o scoatem din sărite, după ce văr-săm ceaiul, fărâmițam pâinea, împrăștiam untul, zvârleam cărțile în tavan și făceam un târâboi îngrozitor cu pupitrele, cu riglele, cu grătarul sobei și cu vătraiul. Theodore, îți amintești ce bine petreceam?

— Daa, sigur că da, răspunse încet lordul Ingram; și băbuța numai ce începea să bocească: „O! copii răi!” Atunci îi țineam adevărate predici și-i dovedeam că-i o îngâmfare din partea unei ignorante ca ea să încerce să ne învețe pe noi, niște tineri așa de deștepți...

— Îmi mai aduc aminte, Theodore, cum te-ajutam să-i faci zile fripte preceptorului tău, acelui domn Vining, cu obraji de culoarea zerului. Îl poreclisem „Popa Țăfnă”. El și cu domnișoara Wilson își îngăduiseră să se îndrăgostească unui de altul, sau cel puțin așa ne închipuiam, Theodore și cu mine. Surprinsesem priviri drăgăstoase, suspine pe care apoi le-am interpretat ca semne ale unei *belle passion*⁵⁷ și vă rog să mă credeți că n-a trecut mult și toată lumea a aflat de descoperirea noastră. A fost un mijloc de a ne debarasa de ghiuleaua care ne atârna de picioare. Cum a auzit mama, a și hotărât că e vorba de o pornire imorală. Nu-i așa, mamă?

— Da, scumpa mea, și pe bună dreptate. Sunt o mie de motive care-ți impun să nu tolerezi ca într-o casă onorabilă să se nască o dragoste între guvernantă și preceptor. Mai întâi...

— Oh! mămico dragă! Cruță-ne! *Au reste*⁵⁸ știm cu toții: nevinovăția copiilor e în primejdie în fața unei asemenea pilde rele; îndatoririle de guvernantă și de preceptor sunt nesocotite; alianță și încredere reciprocă; spovedaniile ce rezultă în mod fatal de aci; apoi obrăznicia față de stăpâni, răzvrătire generală. Am dreptate, baroneasă Ingram de Ingram-Park?

— Da, podoaba mea, ai dreptate și-acum, ca totdeauna.

— Atunci gata cu asta. Hai să schimbăm vorba.

Amy Eshton nu auzi această frază, sau nu voi să-i dea atenție, căci exclamă cu glasul ei blând și copilăresc:

— Și noi, Louise și cu mine, aveam obiceiul s-o necăjim pe guvernantă, dar era o ființă așa de cumsecade, că răbda toate. Nimic n-o putea scoate din sărite și niciodată nu se supăra pe noi. Așa-i, Louise?

— Oh ! da. Puteam face tot ce ne trăsnea prin cap. Dar degeaba îi răsturnam pupitrul și cosulețul de lucru, degeaba-i scotoceam prin sertare. Era așa de bună, că ne îngăduia orice.

— Sper că nu vom fi silite, spuse domnișoara Ingram rotunjindu-și ironic buzele, să ascultăm un rezumat al tuturor însușirilor guvernantelor pe care le-am avut? Ca să scăpăm de-o asemenea plictiseală, propun din nou să vorbim despre altceva. Susțineți și dumneavoastră propunerea mea, domnule Rochester?

— Da, domnișoară. Sunt de aceeași părere cu dumneavoastră; ca totdeauna de altfel.

— Atunci dati-mi voie să continui. *Signor* Eduardo, azi ești în voce?

— *Donna* Blanca, dacă porunciți, o să fiu.

— Atunci, *signor*, alteța mea îți poruncește să-ți oțelești plămânii și alte organe vocale, căci vei avea nevoie de ele pentru a îndeplini regeștile-mi

⁵⁷ Mari pasiuni (fr).

⁵⁸ De altfel (fr).

porunci.

— Cine n-ar vrea să fie Puzzio⁵⁹ unei Marii atât de divine?

— Puțin îmi pasă mie de Puzzio! exclamă ea, scuturându-și buclele bogate și îndreptându-se spre pian. După părerea mea era un netot. Îmi place mai mult blestematul Bothwell –, căci, după câte cred eu, un bărbat nu înseamnă nimic dacă nu are ceva diavolesc în el; orice ar spune istoria despre James Hepburn⁶⁰, vestitul tâlhar trebuie să fi fost unul dintre acei eroi, mândri și sălbatici, cărora tare mi-ar fi plăcut să-i dăruiesc mâna mea.

— Domnilor, ați auzit ce-a spus! Ei bine! care dintre noi seamănă mai mult cu Bothwell? strigă domnul Rochester.

— Trebuie să recunosc că dumneata te bucuri de avantajul ăsta, răspunse colonelul Dent.

— ..Pe onoarea mea, vă sunt îndatorat, sună răspunsul.

Domnișoara Ingram se așezase în fața pianului cu o grație trufașă și după ce-și împrăștiase regește cutele rochiei albe ca neaua, execută un preludiu minunat, continuând în același timp să vorbească. În seara aceea se arătă excepțional de bine dispusă. Atât cuvintele cât și atitudinea ei părea că vor să trezească nu numai admirația, dar și uimirea celor de față; era vădit că se străduia să uluiască prin strălucirea și atitudinea ei foarte îndrăzneță.

— Oh! spuse ea, continuând să alerge cu degetele pe clape, sunt așa de sătulă de tinerii din ziua de azi. Nu-s decât niște biete ființe fără vlagă, care se tem să pășească dincolo de zidul împrejmuitor al parcului părintesc și nu s-ar angaja niciodată într-o asemenea aventură fără învoirea și ocrotirea mămicăi. Nu se gândesc decât la fețele lor drăgălașe, la mâinile lor albe și la picioarele lor mici, ca și cum la bărbați frumusețea ar avea vreo importanță! Ca și cum farmecul exterior n-ar fi un privilegiu al femeii – calitatea și moștenirea ei firească! Sunt și eu de părere că o femeie urâtă este o pată pe obrazul luminos al creațiunii; bărbații însă nu trebuie să râvnească decât forța și curajul; idealurile lor trebuie să fie vânătoarea și lupta; tot restul nu face doi bani. Iată care mi-ar fi deviza, dacă aș fi bărbat! Când am să mă mărit, urmă ea după o pauză pe care nimeni n-o întrerupse, nu vreau să găsesc în soțul meu un rival, ci un supus desăvârșit. Nu voi îngădui nici un concurent în preajma tronului meu. Voi pretinde adorație desăvârșită și nu voi permite ca ea să fie împărțită între mine și trăsăturile pe care o să și le vadă în oglindă. Acum cântă, domnule Rochester, te acompaniez.

— Mă supun întru totul, răspunse el.

— E un cântec de corsar. Știi cât de mult îmi plac corsarii, așa că te rog să cânti *con spirito*⁶¹.

— O poruncă pornită de pe buzele domnișoarei Ingram ar mișca și pietrele din loc.

— Atunci ia seama, căci dacă n-o să-mi placă felul cum vei cânta, am

⁵⁹ David Puzzio, cântăreț italian, favorit al reginei Maria Stuart a Scoției, ucis în 1566

⁶⁰ James Hepburn, conte de Bothwell (1536 – 1578) nobil scoțian. A avut o viață extrem de aventuroasă și a jucat un rol important în evenimentele din timpul domniei reginei Maria Stuart.

⁶¹ Cu pasiune (fi.)

să te fac de rușine, arătându-ți eu cum trebuia interpretată romanța asta.

— Înseamnă deci că oferi un premiu nepriceperii; acum mă voi sili să greșesc.

— *Gardez-vous en bien*⁶². Dacă greșeala va fi dinadins, pedeapsa va fi pe măsura greșelii.

— Domnișoara Ingram ar trebui să fie îngăduitoare, căci stă în puterea ei să dea o pedeapsă mai grea decât poate îndura un biet muritor.

— O, explică-te! porunci tânăra *lady*.

— Iartă-mă, domnișoară, dar orice lămurire e de prisos. Instinctul dumitale fin ar trebui să-ți arate că o privire încruntată pornită din frumoșii-ți ochi ține loc de pedeapsă capitală.

— Cântă! zise ea și atingând din nou clapele începu un acompaniament înflăcărat.

„E timpul s-o șterg”, îmi zisei; dar acordurile care străbăteau aerul mă siliră să rămân. Doamna Fairfax îmi spusese că domnul Rochester avea glas frumos: era într-adevăr un bas melodios, puternic, plin de simțire și de forță, care-ți pătrundea în suflet trezind simțăminte stranii. Am așteptat până ce s-a stins ultima vibrație a acelor note pline și sonore, până când zgomotul conversației, întrerupt o clipă, și-a reluat cursul. Atunci am părăsit colțul meu ferit și am ieșit pe o ușă lateralnică și care, din fericire, era aproape de mine. De-aici, un antreu îngust ducea în sala cea mare. Trecând pe acolo, am băgat de seamă că mi se desfăcuse șiretul. Îngenuncheai pe covorul de iută al scării ca să-l leg. Am auzit deodată ușa sufrageriei deschizându-se și pași bărbătești venind către mine. M-am ridicat repede și m-am pomenit față în față cu domnul Rochester.

— Ce mai faci? mă întrebă el.

— Foarte bine, domnule.

— De ce n-ai venit să-mi vorbești, în salon?

Mă gândii că aș fi putut să-i întorc întrebarea, dar n-am îndrăznit să-mi iau această libertate. I-am răspuns:

— Păreați ocupat și n-aș fi îndrăznit să vă stingheresc.

— Ce-ai făcut în timpul lipsei mele?

— Nimic deosebit; am continuat să dau lecții Adèlei, ca de obicei,

— Ești mult mai palidă. Am băgat numaidecât de seamă. Spune-mi ce ai?

— N-am nimic, domnule.

— Nu cumva ai răcit în noaptea aceea, când m-ai înecat pe jumătate?

— Nu, domnule, nici vorbă...

— Întoarce-te în salon; ai plecat prea repede.

— Sunt obosită, domnule.

M-a privit o clipă.

— Și cam tristă, adăugă el. Ce ai? Spune-mi.

— Nimic... nimic, domnule. Nu sunt tristă.

— Ei, îți spun eu că ești. Ești atât de tristă, încât dacă ai mai rosti câteva cuvinte, ți-ar da lacrimile. Uite, ți s-au și umezit ochii: strălucesc și înoată în lacrimi. Dacă aș avea timp și nu m-aș teme ca nu cumva să treacă pe-aici vreo servitoare flecară și curioasă, aș ști ce înseamnă toate astea. Ei,

⁶² Ferește-te (fr.)

astă-seară te iert; dar să știi că atâta timp cât or să fie oaspeți aici, aștept să vii în fiecare seară în salon. E dorința mea și te-aș ruga să n-o nesocotești. Acum pleacă și trimite pe Sophie s-o ia pe Adèle. Bună seara, dra...

Se opri brusc, își mușcă buzele și plecă imediat.

CAPITOLUL XVIII

ZILELE TRECEAU FERICITE ȘI OCUPATE LA Thornfield Hall; aveam atâtea și atâtea de făcut, câtă deosebire între zilele de-acum și cele trei luni de liniște, de monotonie și singurătate pe care le petrecusem înainte sub același acoperământ! Toate gândurile întunecate păreau acum alungate din casă, toate amintirile triste păreau uitate. Pretutindeni, cât era ziua de lungă, numai viață și mișcare. Nu puteai trece prin coridorul atât de tăcut altădată, nici să intri în odăile din față, pe-atunci nelocuite, fără să întâlnești vreun fecior spilcuit sau camerista vreunei doamne cochete.

Bucătăria, camera, sala servitorilor, sala cea mare a castelului erau la fel de însuflețite, iar saloanele nu rămâneau tăcute și pustii decât atunci când cerul albastru și soarele strălucitor de primăvară adevărată îi îmbia la plimbare pe musafirii castelului. Nici chiar când vremea se strică și plouă zile întregi, veselia ce domnea la Thornfield nu conținea: singura urmare fu că nemaipu –tând găsi petreceri în afară, cele din castel deveniră mai însuflețite și mai variate.

În prima seară, când oaspeții domnului Rochester propuseră să se treacă la noi distracții, mă întrebai ce-ar mai putea născoci. Pomeniră de teatru în șarade, dar cu neștiința mea nu înțelegeam ce voiau să spună. Fură chemați servitorii să scoată mesele din sufragerie; așezară altfel sfeșnicele și rânduiri scaunele în semicerc dinaintea bolții care despărțea sufrageria de salon. Pe când domnul Rochester și oaspeții săi supravegheau pregătirile, doamnele urcau și coborau scările, chemându-și întruna cameristele. Doamna Fairfax fu și ea chemată să spună dacă există în castel șaluri, rochii și draperii de tot felul. Toate fustele de brocart, rochiile de atlas, șalurile, dantelăriile și perucile închise în câteva dulapuri de la catul al treilea, fură aduse cu grămada de către cameriste, iar cele care puteau fi de folos au fost alese și duse în budoarul de lângă salon.

În vremea asta, domnul Rochester clientă doamnele în jurul său, spre a le alege pe acelea care urmau să facă parte din grupa lui.

— Domnișoara Ingram joacă, firește, alături de mine, spuse el. După asta numi pe cele două domnișoare Eshton și pe doamna Dent.

Se întoarse spre mine. Mă aflam atunci aproape de el și ajutam doamnei Dent să-și prindă la loc brățara care se desfăcuse.

— Vrei să joci? mă întrebă el. Clătinai din cap. Mă temeam să nu stăruie chiar el să mă întorc liniștită.

Nu mai adăugă nimic și mă lăsă la locul meu obișnuit. El și cei din grupa lui se retraseră apoi după draperie; cealaltă echipă, condusă de colonelul Dent, se așeză pe scaunele rânduite în semicerc. Domnul Eshton,

observându-mă, păru că propune să fiu invitată să joc în grupa lui dar lady Ingram se grăbi să respingă asemenea propunere:

— Nu! Pare prea proastă ca să poată lua parte la un astfel de joc, o auzii eu spunând.

După puțin timp, sună un clopoțel și draperia fu trasă la o parte. Sub boltă apăru făptura masivă a lui *sir* George Lynn (pe care probabil domnul Rochester îl alesese în grupa sa), învăluită într-un cearșaf alb. În fața lui, pe o masă sta deschisă o carte mare: alături de el, înfășurată într-o mantie a domnului Rochester, se afla Amy Eshton, ținând în mână o carte. Cineva care nu putea fi văzut făcu să sune vesel clopoțelul și Adèle (ceruse și ea să facă parte din echipa tutorelui său) se năpusti înspre cei așezați pe scaune și împrăstie în jurul ei florile dintr-un coș, pe care-l purta în brațe. Atunci apăru și minunata siluetă a domnișoarei Ingram, îmbrăcată toată în alb, cu un văl lung pe cap și fruntea împodobită cu o cunună de trandafiri. Alături de ea mergea domnul Rochester și amândoi se apropiară de masă. Ingenuncheară. Doamna Dent și Louise Eshton, și ele îmbrăcate în alb, se așezară în spatele lor. Începu astfel o ceremonie mută în care era ușor de recunoscut pantomima unei căsătorii. Când totul se sfârși, colonelul Dent, după ce se sfătui puțin cu vecinii săi, strigă:

— Mireasă!

Domnul Rochester făcu o plecăciune și draperia căzu la loc.

Trecu destul de mult timp până se ridică iarăși cortina. De data asta scena fusese rânduită cu mai multă grijă decât înainte. Salonul, după cum am spus, era cu două trepte mai sus decât sufrageria. Pe ultima treaptă, cam la doi metri în interiorul camerei, se așezase un mare bazin de marmură, care stătea în mod obișnuit în seră înconjurat de plante rare și plin de pești aurii; probabil că fusese adus acolo cu destulă anevoință, fiindcă era mare și greu.

Domnul Rochester, înfășurat în șaluri și cu un turban pe cap, sta pe covor, lângă bazin. Ochii săi negri și pielița smeadă se potriveau de minune cu costumul: ai fi jurat că-i un emir oriental, mânuitor sau victimă a „lațului de mătase”. Apăru după aceea domnișoara Ingram. Și ea purta un veșmânt oriental: o eșarfă stacojie era înnodată în jurul taliei și o batistă brodată îi înconjura tâmpile; frumoasele ei brațe erau goale și unul sprijinea un urcior purtat pe cap cu cea mai desăvârșită grație. Atitudinea, tenul, trăsăturile, în sfârșit totul amintea o frumoasă principesă israelită din vremuri străvechi; fără îndoială că chiar aceasta și voia să înfățișeze.

Se aplecă deasupra bazinului ca pentru a-și umple urciorul; și-l puse apoi din nou pe cap. Bărbatul de lângă fântână se ridică și se apropie de ea părând a-i cere ceva. Ea se grăbi să-i ofere urciorul să bea. Atunci, străinul scoase un sipet ascuns sub veșmânt, îl deschise și înfățișă fetei brățări și cercei minunați. Fata își arătă mirarea și admirația. Străinul ingenunche și puse lădița la picioarele ei; chipul și gesturile frumoasei evreice arătau neîncrederea și încântarea; totuși necunoscutul, înaintând spre ea, îi prinse brățările pe brațe și cerceii în urechi. Erau Eliazar și Rebecca; numai cămilele lipseau acestui tablou.

Cei așezați pe scaune și care trebuiau să ghicească își apropiară din nou capetele pentru a se sfătui; se părea însă că nu se pot înțelege asupra cuvântului ce urma să caracterizeze tabloul, căci colonelul – purtătorul lor

de cuvânt – ceru să vadă „în întregime tabloul”. Cortina căzu iarăși.

Când se ridică pentru a treia oară, nu se mai vedea decât o parte a salonului, restul fiind ascuns de un paravan alcătuit din draperii grosolane de culoare închisă. Bazinul de marmură fusese scos și în locul lui stăteau acum o masă și un scaun de bucătărie. Totul era învăluit în lumina slabă a unui felinar, căci lumânările de ceară fuseseră stinse.

În mijlocul aceluia jalnic decor sta un om. Măinile-i împreunate se sprijineau pe genunchi și ochii priveau în pământ. Recunoscui pe domnul Rochester, cu toate că fața sulemenită, hainele în neorânduială (una din mâneci îi atârna, aproape desprinsă, ca și cum ar fi fost ruptă într-o luptă), înfățișarea disperată și amenințătoare, părul aspru și zbârlit alcătuiau o mască desăvârșită. Când se mișcă, se auzi un zgomot de fiare, căci mâinile-i erau în lanțuri.

— Bridewell!⁶³ exclamă îndată colonelul Dent, dezlegând în felul acesta șarada.

După ce actorii își îmbrăcară din nou costumele obișnuite, intrară în sufragerie. Domnul Rochester o conducea pe domnișoara Ingram care îl lăuda pentru felul cum jucase.

— Știi, spuse ea, că din cele trei roluri, cel mai mult mi-ai plăcut în ultimul. Dacă te-ai fi născut cu câțiva ani mai înainte, ce brav bandit gentilom ai fi fost!

— Mi-am șters bine funinginea de pe față? întrebă el, întorcându-se spre dânsa.

— Da. Dar vai, ce mare păcat! Nimic nu ți-ar putea sta mai bine decât fardul acela de tâlhar.

— Ți-ar plăcea chiar atât de mult un tâlhar de drumul mare?

— Un asemenea tâlhar englez mi-ar plăcea aproape tot atât cât un bandit italian, iar acesta din urmă n-ar putea fi întrecut decât de un pirat levantin.

— Ei bine, oricine aș fi, adu-ți aminte că-mi ești soție. Am fost căsătoriți acum un pas în fața tuturor acestor martori.

Ea chicoti și obrajii i se-mpurpurară o clipă.

— Acum, domnule colonel, e rândul dumitale, îi spuse domnul Rochester colonelului Dent.

Curând acesta se retrase împreună cu grupul lui, domnul Rochester și tovarășii săi ocupară scaunele goale; domnișoara Ingram se așeză în dreapta sa, iar ceilalți împrejurul lor. Dar acum nu-i mai urmăream pe actori; nu mai așteptam cu nerăbdare să se ridice cortina; acum mă interesau spectatorii; ochii mei, pironiți până atunci asupra bolții, erau de data asta atrași în mod irezistibil către scaunele rânduite în semicerc. Nu-mi mai amintesc ce anume șaradă a jucat grupul colonelului Dent sau ce cuvânt a fost ales și nici cum au făcut actorii față rolurilor; dar mai am încă înaintea ochilor tot ce-a urmat după fiecare tablou, îl văd încă pe domnul Rochester întorcându-se spre domnișoara Ingram și pe domnișoara Ingram întorcându-se spre dânsul; o văd aplecându-și capul către el și lăsând buclele-i negre să-i atingă aproape umărul și să-i mângâie obrazul; le aud șoaptele, îmi amintesc privirile pe care le schimbau și – în această clipă –

⁶³ Casă de corecție. Joc de cuvinte *bride* (mireasă) și *well* (tânăr).

retrăiesc chiar și ceva din simțămintele stârnite în sufletul meu atunci.

Ți-am spus, cititorule, că învățasem să-l iubesc pe domnul Rochester. Nu puteam să-mi înăbuș acest sentiment numai pentru că el nu-mi mai dădea nici o atenție, pentru că putea petrece ceasuri întregi în preajma mea, fără să întoarcă măcar o dată ochii spre mine, pentru că vedeam cum pe gândurile sale pusese stăpânire o fată din lumea mare, căreia nu i-ar fi plăcut nici măcar să mă atingă în trecere cu poala rochiei ei și care, atunci când ochii negrii și poruncitori îi cădeau din întâmplare asupra mea, își întorcea repede privirea ca de la un lucru prea de rând pentru a fi luat în seamă. Nu puteam să nu-l mai iubesc doar pentru că eram sigură că se va căsători în curând cu fata aceea, pentru că citeam în fiecare zi în purtarea domnișoarei Ingram o încredere mândră în ce privește intențiile lui față de dânsa; pentru că în fiecare ceas descopeream la domnul Rochester un fel de curtenire care, deși foarte degajată și fiind impresia că mai mult se lasă așteptată decât așteaptă, era totuși fermecătoare prin însăși nepăsarea ei și irezistibilă prin chiar mândria ei.

Toate aceste lucruri nu puteau nici izgoni, nici răci dragostea, deși multe ar fi putut aduce deznădejdea –și – după câte socotești tu, cititorule – cu atât mai mult naște gelozia, dacă o femeie ca mine ar putea totuși avea îndrăzneala să fie geloasă pe una ca domnișoara Ingram. Nu, nu eram geloasă, sau cel puțin nu eram decât foarte rar; suferința mea nu putea fi talmăcită prin acest cuvânt. Domnișoara Ingram era mai prejos de gelozia mea; era prea inferioară spre a mi-o trezi. Iertați-mi acest aparent paradox, dar exact asta vreau să spun. Era foarte arătoasă, dar nu era naturală; avea o înfățișare frumoasă, multe talente strălucite, dar sufletul îi era sărac și inima stearpă: nici o floare nu crescuse de la sine pe acest pământ; nici un rod liber, natural, nu-l desfăta prin frăgezimea lui. Nu era nici bună, nici originală; repeta fraze frumoase, învățate din cărți, dar nu exprima niciodată, și nici nu avea, o părere a ei proprie. Se prefăcea că are simțăminte profunde, dar nu cunoștea nici simpatia, nici mila; nu știa să fie nici gingașă, nici sinceră. Firea ei se trăda prea adesea prin felul cum își manifesta antipatia disprețuitoare față de mica Adèle: când copila se apropia, ea o împingea la o parte cu un cuvânt de ocară, câteodată îi poruncea chiar să plece din odaie și totdeauna se purta cu ea rece și aspru. Nu eram singura care lua aminte la aceste manifestări ale firii ei: domnul Rochester însuși, viitorul ei soț, o supraveghea neîncetat. Conștiința desăvârșită, limpede, a defectelor femeii pe care o iubea, vădita lipsă de pasiune în sentimentele sale față de ea erau pentru mine un chin neîncetat.

Vedeam că o va lua în căsătorie pentru rațiuni familiale sau poate, politice, pentru că rangul și relațiile familiei ei îi conveneau. Simțeam că nu-i dăruise dragostea sa și că însușirile ei nu erau în stare să câștige această prețioasă comoară. Asta-mi era suferința, asta mă zgân-dărea, asta-mi mărea înfrigurarea: *era cu neputință ca ea să-i placă.*

Dacă ea ar fi biruit pe dată și dacă domnul Rochester ar fi cedat și și-ar fi depus sincer inima la picioarele ei, mi-aș fi acoperit fața, m-aș fi întors spre perete și (ca să folosim o figură de stil) aș fi fost moartă pentru el. Dacă domnișoara Ingram ar fi fost bună și nobilă, înzestrată cu forță, devotament, bunătate și pasiune, aș fi avut de înfruntat o luptă pe viață și pe moarte împotriva a doi tigri: gelozia și disperarea; apoi, cu inima sfâșiată și mistuită

aș fi admirat-o, i-aș fi recunoscut desăvârșirea și aș fi rămas liniștită tot restul vieții. Cu cât superioritatea ei ar fi fost mai absolută, cu atât admirația mea ar fi fost mai adâncă, iar resemnarea și liniștea mai sincere. Dar așa cum stăteau de fapt lucrurile, însemna să fiu mereu întărită, să fac întruna eforturi să mă stăpânesc, fiindcă vedeam cum se străduia domnișoara Ingram să-l robească pe domnul Rochester, vedeam că nu izbutește, dar crede, totuși, cu tărie, că fiecare lovitură a ei merge la țintă; fiindcă băgăm de seamă că se împăunează cu presupusa ei izbândă, dar că această trufie o cobora și mai jos în ochii celui pe care voia să-l cucerească, fiindcă de câte ori nu izbutea, eu îmi dădeam bine seama prin ce mijloc ar fi reușit! Știam că fiecare din săgețile aruncate domnului Rochester și care cădeau nevătămătoare la picioarele lui, dacă ar fi fost îndreptate de o mână mai sigură, ar fi putut pătrunde până în adâncul acelei inimi mândre, ar fi adus dragostea în acei ochi întunecați și ar fi îmblânzit acea față disprețuitoare. Ba chiar fără arme s-ar fi putut câștiga o izbândă tăcută.

„De ce oare nu-l influențează în nici un fel femeia asta care are privilegiul de a putea fi atât de aproape de el? mă întrebam. Nu, nu ține cu adevărat la dânsul, nu are pentru el o afecțiune sinceră. Altfel, n-ar simți nevoia să-și confecționeze zâmbetele acelea languroase, să-i arunce neîncetat priviri seducătoare, n-ar avea nevoie de gesturi studiate, de toate acele nenumărate cochetării. Cred că pentru a ajunge mai aproape de inima lui ar fi fost de ajuns să stea liniștită lângă el, să vorbească puțin și să privească și mai puțin. Am văzut pe fața domnului Rochester o expresie cu totul deosebită de aceea pe care i-o provoacă acum avansurile domnișoarei Ingram, dar atunci acea înfățișare era firească, iar nu provocată de vicleșuguri de curtezană și de manevre calculate. Era de ajuns să-i răspunzi simplu la întrebări, să-i vorbești fără strâmbături, pentru ca el să devină mai bun, mai binevoitor și să te încălzească asemenea razelor soarelui. Oare ce-o să poată face pentru a-i fi pe plac, după ce se vor căsători? Nu cred că va reuși să facă ceva, deși n-ar fi de loc greu. Soția lui ar putea fi cea mai fericită femeie sub soare.”

Încă n-am spus nimic rău despre intenția domnului Rochester de-a se însura din interes. Când i-am descoperit prima oară această intenție am fost nespus de mirată, îl socotisem un om care nu s-ar fi putut lăsa influențat de asemenea considerații meschine în alegerea tovarășei de viață. Dar cu cât mă gândeam mai mult la educația și poziția viitorilor soți, cu atât mă vedeam mai puțin îndreptățit să-i hulesc pentru niște idei și principii ce le fuseseră desigur insuflate încă din copilărie. Cei din clasa lor aveau toți aceleași principii și presupuneam că au motive să le respecte, motive pe care eu nu le puteam înțelege. Eu socoteam că în locul lui n-aș fi luat alături de mine decât o soție pe care s-o pot iubi. Dar – îmi ziceam eu – avantajele pe care le-ar avea soțul dintr-o asemenea căsătorie sunt atât de evidente, încât ar fi cu neputință ca vreun om să le nesocotească; dacă deci nu toată lumea vede la fel cu mine, înseamnă că există și alte principii de care eu habar n-am.

Dar și în alte privințe deveneam foarte îngăduitoare față de stăpânul meu: îi treceam cu vederea toate lipsurile, pe care odinioară le scrutasem cu atâta pătrundere. Pentru ca judecata mea să fie dreaptă, mai înainte mă străduisem să studiez toate laturile caracterului său, să cântăresc ce era

bun și rău în firea lui. Acum nu mai observam nimic rău. Tonul de batjocură care la început mi se păruse respingător, asprimea ce mă înfuriase îmi apăreau acum ca niște condimente picante într-o mâncare fină: prezența lor era înțepătoare, însă lipsa lor ar fi făcut mâncarea fadă. Cât despre expresia înfiorătoare, dureroasă, și reală sau descurajată, pe care un observator atent ar fi putut-o vedea lucind din când în când în ochii domnului Rochester, pierind însă înainte de a-i putea măsura ciudata adâncime, cât despre acea expresie nelămurită ce mă speria și mă înfiora, ca și când m-aș fi rătăcit prin niște munți vulcanici și aș fi simțit pământul cutremurându-se și prăpăstii deschizându-se sub pașii mei, în ce privește deci acea expresie pe care o contemplem uneori tăcută și cu inima palpitând, dar fără să-mi simt vreodată nervii paralizați, în loc să doresc a fugi din fața ei, doream numai să dau ochii cu ea, s-o înfrunt. O socoteam pe domnișoara Ingram fericită, deoarece îmi spuneam că într-o zi va putea privi în voie în prăpastie, va putea să-i cerceteze tainele, să le analizeze.

În vremea aceea, pe când eu nu mă gândeam decât la stăpânul meu și la viitoarea lui soție, nu-i vedeam decât pe ei, nu auzeam decât discuțiile și nu dădeam atenție decât mișcărilor lor – ceilalți musafiri ai domnului Rochester își vedeau de interesele și plăcerile proprii. Doamnele Lynn și doamna Ingram își urmau consfăturile solemne, aplecându-și una spre alta turbanele și mișcându-și-le numai a mirare, a taină sau groază, după subiectul flecărelilor, ca o pereche de păpuși uriașe; blânda doamnă Dent vorbea cu buna doamnă Eshton și amândouă îmi zâmbeau, din când în când, sau îmi aruncau câte un cuvânt binevoitor. *Sir* George Lynn, colonelul Dent și doamna Eshton discutau politică sau vorbeau despre justiție ori despre afacerile comitatului; lordul Ingram o curta pe Amy Eshton; Louise cânta împreună cu unul dintre domnii Lynn, iar Mary Ingram asculta cu nepăsare cuvintele galante ale celuiilalt. Câteodată toți, ca printr-o înțelegere, încetau convorbirile spre a privi și asculta pe principalii actori, căci, la urma urmelor, domnul Rochester și domnișoara Ingram – ca una ce era foarte apropiată de dânsul – alcătuiau viața și sufletul întregii societăți. Dacă domnul Rochester lipsea numai un ceas, toropeala îi cuprindea pe toți; când se înapoia, conversația căpăta un nou avânt și-și recâștiga vioiciunea.

Cât de mare era rolul însuflețitor al prezenței sale s-a văzut mai ales în ziua când a fost chemat de niște afaceri la Millcote și urma să se întoarcă de acolo de-abia seara târziu. Era o după-amiază ploioasă. Oaspeții își propuseseră să se ducă să viziteze o șatră de țigani, sosiți de curând într-o comună dincolo de Hay, dar ploaia îi sili să renunțe la acest proiect. Câțiva bărbați se duseră să vadă grajdurile, cei mai tineri jucară biliard cu unele dintre doamne. Lady Ingram și *lady* Lynn căutară ușurare într-o partidă liniștită de cărți; Blanche Ingram, după ce respinsese cu tăcerea ei disprețuitoare unele încercări ale doamnelor Dent și Eshton de a o atrage în discuțiile lor, începu să fredoneze o romanță sentimentală, acompaniindu-se la pian; pe urmă se duse să ia din bibliotecă un roman, se trânti cu nepăsare trufașă pe canapea și se pregăti să-și înșele plictiseala cu vraja lecturii. Toată casa era tăcută; doar din când în când răzbăteau hohote vesele de râs din sala de biliard.

Se lăsase seara și clopotul bătuse, vestind că a sosit timpul ca toată lumea să se îmbrace pentru cină, când mica Adèle, îngenunchată la

picioarele mele, în fața ferestrei salonului, exclamă:

— *Voilà monsieur Rochester qui revient!*⁶⁴

Mă întorsei: domnișoara Ingram sări de pe sofa și toată lumea privi pe fereastră, părăsindu-și diversele îndeletniciri; în aceeași clipă se auzi tropot de cal și un zgomot de roți pe alea umedă a castelului. Era o diligență.

— Ce i-o fi venit să se întoarcă cu diligența? spuse domnișoara Ingram. Când a plecat, călărea pe Mesrour (calul său negru), nu-i așa? Și Pilot îl însoțea. Ce-o fi făcut cu animalele?

Spunând aceste cuvinte veni, cu statura-i înaltă și veșmintele-i bogate, atât de aproape de fereastră, încât fui silită să mă trag repede înapoi. În graba ei nu mă observase, dar când mă văzu, strâmbă disprețuitoare din nas și se duse la altă fereastră. Diligența se opri. Surugiul sună și un domn în costum de călătorie urcă treptele de la intrare. Dar nu era domnul Rochester, ci un străin înalt și elegant.

— Ah, ce porcărie! exclamă domnișoara Ingram. Cine te-a cocoțat la fereastră, maimuță nesuferită – îi spuse ea Adèlei – ca să dai vești mincinoase? Spre mine aruncă o privire supărată, ca și cum eu aș fi fost vinovată de greșeala fetei.

În sala cea mare se auziră glasuri și fu introdus noul-venit. Se înclină înaintea doamnei Ingram, pentru că-i păru cea mai în vârstă dintre doamnele prezente.

— Am impresia că am sosit într-un moment nepotrivit, doamnă, spuse el. Prietenul meu, domnul Rocheaster, lipsește. Sosesc însă dintr-o călătorie foarte lungă și cred că îmi pot îngădui, în temeiul vechii și strânsei noastre prietenii, să rămân aici până la întoarcerea sa.

Manierele lui erau distinse; accentul însă avea ceva cu totul deosebit. Nu-mi părea tocmai străin, dar nici curat englezesc nu era. Părea să fie de aceeași vârstă cu domnul Rochester, adică între treizeci și patruzeci de ani. Dacă chipul nu i-ar fi fost atât de palid, noul-venit ar fi putut trece drept frumos, mai ales la prima vedere. Privit însă mai de aproape, avea ceva neplăcut, sau mai curând îi lipsea ceva ce l-ar fi făcut plăcut. Avea trăsături regulate, dar obosite; ochii mari și bine conturați, dar lipsiți de viață. Asta fu cel puțin impresia pe care o făcu asupra mea.

Sunetul clopotului îi împrăstie pe oaspeți și nu revăzui pe străin decât după cină. Nu mai era stingherit, dar fizionomia lui îmi plăcu și mai puțin. Îmi atrase atenția fiindcă părea totodată dezechilibrată și lipsită de viață; ochii rătăceau fără nici un rost; privirea îi era ciudată, așa cum nu mai văzusem cu niciodată. Deși era un bărbat frumos și destul de plăcut ca înfățișare, mi se păru respingător la culme. Obrazul oval, cu piele netedă, era lipsit de forță; nasul acvilin, gura-i rumenă și mică trădau lipsă de energie, fruntea joasă și mică nu ascundea nici un gând. Ochii câprui și tulburi nu exprimau nimic.

Stând în ungherul meu obișnuit, l-am putut vedea bine, căci era luminat în plină față de candelabrele de pe cămin. Se așezase într-un jilt, lângă cămin și se trăgea mereu spre foc, ca și cum i-ar fi fost frig. Îl comparai cu domnul Rochester. Cred că deosebirea nu era mai mare între un găscan bleg și un șoim sălbatic, între o oaie blândă și paznicul ei, dulăul

⁶⁴ Iată că s-a întors domnul Rochester! (fr.)

cu blană aspră și privirea ageră.

Vorbise de domnul Rochester ca de un vechi prieten. Curioasă prietenie! Dovadă vădită a vechiului dicton: „extremele se atrag”.

Doi sau trei bărbați îl înconjuraseră și auzeam din când în când crâmpoie din discuția lor. La început n-am priceput mai nimic. Louise Eshton și Mary Ingram, care stăteau aproape de mine, mă împiedicau să aud. Și ele vorbeau de străin, amândouă găsindu-l „bărbat frumos”. Louise spunea că e „o făptură încântătoare” și „că-l adoră”; Mary vorbea despre „nasul lui drăguț și gura mică”, ce i se păreau de un farmec fără cusur.

— Ce frunte fină! exclamă Louise; o față drăgălașă, fără nici una din încruntările și neregularitățile pe care nu le pot suferi. Câtă liniște în ochii și în zâmbetul lui!

Atunci, spre marea mea mulțumire, domnul Henry Lynn le chemă în celălalt capăt al odăii pentru a pune la punct amănuntele cu privire la excursia înspre Hay, pe care o animaseră.

Îmi putui deci concentra atenția asupra grupului de lângă foc. Am aflat că noul-venit se numea Mason, că debarcase de curând în Anglia, și că venea dintr-o țară caldă. Înțelesei atunci culoarea feței lui și graba de a se apropia de foc; înțelesei de ce purta o jachetă, chiar și în casă. Cuvintele Jamaica, Kingston, Spanish Town îmi indicară că locuise în Indiile Occidentale. Mare mi-a fost mirarea când am aflat că acolo îl întâlnise prima, dată pe domnul Rochester. Spuse că prietenului său nu-i plăceau căldurile dogoritoare, uraganele și anotimpurile ploioase din acele țări. Știam de la doamna Fairfax cu domnul Rochester călătorise, dar credeam că se mărginise să cutreiere Europa. Până acum nimic nu m-ar fi putut face să bănuiesc că rătăcise prin țări atât de depărtate. La asemenea lucruri cugetam, când ceva neașteptat rupse firul visării mele. Domnul Mason, care tremura de câte ori se întâmpla să se deschidă o ușă, ceru să se pună alți cărbuni pe focul ce într-adevăr nu mai ardea cu vâlvătași, dar lăsase un morman de jar ce-și răspândea încă dogoarea în încăpere. Servitorul, după ce aduse cărbuni, se opri lângă domnul Eshton și-i șopti ceva. N-am auzit decât aceste cuvinte: „O bătrână... foarte săcâitoare”.

— Spune-i c-o să-nfunde pușcăria, dacă nu o șterge imediat, răspunse magistratul.

— Nu, stai! interveni colonelul Dent. N-o goni, Eshton. Poate-o să ne fie de folos. Să cerem mai bine părerea doamnelor. Și urmă cu glas tare: Doamnelor, voiiați să mergeți să vizitați șatra țigănească de la Hay; Sam spune că una din bătrânele vrăjitoare se află în sala servitorilor și cere să fie prezentată înaltei societăți ca să ghicească. Doriți s-o vedeți?

— Colonele, cred că n-o să încurajezi o asemenea înșelătorie ordinară! exclamă *lady* Ingram. Alung-o cum știi, însă imediat!

— Dar n-o putem face să plece, doamnă, nici eu, nici ceilalți servitori, spuse Sam. Și doamna Fairfax e lângă ea și o roagă să plece, numai că țiganka s-a instalat într-un jilț lângă foc și spune că nimeni n-o s-o facă să plece, până nu i se dă voie să vină aici.

— Și ce vrea? întrebă doamna Eshton.

— Să le ghicească înaltelor doamne și domni. A jurat că trebuie să facă asta și-o să izbutească.

— Dar cum arată? întrebă doamnele Eshlon într-un glas.

— Oh! E grozav de urâtă: neagră ca un corb.
— Atunci e o adevărată vrăjitoare! exclamă Frederick Lynn. Lăsați-o să intre!

— Firește, răspunse frate-său; ar fi păcat să pierdem asemenea prilej.
— Dragii mei copii, ce vă trece prin cap? exclamă doamna Lynn.
— Nu pot îngădui o purtare atât de nesocotită, adăugă doamna Ingram.
— Adevărat, mămico? Și totuși trebuie să îngădui lucrul ăsta! strigă Blanche cu glas poruncitor, întorcându-se cu scăunelul pianului, pe care stătuse până atunci tăcută, părând că răsfoiește niște note. Sunt curioasă să-mi aud norocul. Sam, spune te rog femeii să intre.

— Draga mea Blanche! vino-ți în fire !
— Știu tot ce-ai putea să-mi spui, dar trebuie să-mi împlinesc dorința. Hai, grăbește-to, Sam!
— Da, da, da! izbucniră tinerii și fetele; lăsați-o să intre. Ne mai distrăm!

Servitorul șovăi încă o clipă.
— Pare o femeie așa de necioplită! îngână el.
— Pleacă! îi strigă domnișoara Ingram și Sam ieși.
Salonul se însufleți numaidecât; glumele și ironiile erau în toi când Sam intră din nou.

— Acum nu mai vrea să vină, zise el. Spune că rostul ei nu-i să se arate în fața unei „turme neștiutoare” (așa spune ea). Zice că s-o duc numai pe ea într-o odaie unde cei care vor să-și afle viitorul să intre unul câte unul.

— Vezi, Blanche, domnița mea, începu *lady* Ingram, mai face și nazuri. Fii înțeleghătoare, îngerașul meu scump.

— Du-o în bibliotecă! i-o reteză scurt îngerașul. Nici eu nu sunt obligată s-o ascult în fața unei turme neștiutoare. Vreau să fiu singură cu ea. E foc în bibliotecă?

— Da, domnișoară... dar e așa de gălăgioasă...
— Ține-ți gura, idiotule, și fă ce-ți poruncesc!
Sam ieși, după care atmosfera de taină, însuflețirea, așteptarea înfrigurată cuprinse din nou pe cei de față.

— E gata, anunță servitorul când intră din nou. Vrea să știe cu cine o să stea mai întâi de vorbă.

— Cred c-ar fi mai bine să arunc eu o privire pe acolo, înainte de-a le lăsa pe doamne să intre, opină colonelul Dent.

— Spune-i, Sam, că va veni un domn. Sam ieși, dar reveni repede.
— Nu vrea să primească domni; să nu se ostenească nici unul degeaba. Apoi adăugă, de-abia stăpânindu-și un zâmbet: Nu vrea să vorbească decât cu tinerele nemăritate.

— Să știi că are gust, pe cinstea mea! exclamă Henry Lynn.
Domnișoara Ingram se ridică atunci, solemnă.
— Mă duc eu întâi, spuse ea cu tonul firesc al unui general înfrânt care face o ultimă tentativă desperată de a-și strânge ostașii spre a încerca să iasă din încercuire.

— Dar, draga mea! scumpa mea! stai puțin! gândește-te bine! exclamă doamna Ingram.

Blanche trecu însă, liniștită, prin fața *lady-ei* Ingram, ieși într-o tăcere solemnă pe ușa deschisă de colonelul Dent și o auzirăm intrând în

bibliotecă.

Urmă o oarecare tăcere. *Lady* Ingram crezu că e cazul să-și frângă mâinile, ceea ce și făcu; Amy spuse că ea n-ar îndrăzni niciodată așa ceva; Amy și Louise râdeau pe ascuns, dar păreau cam speriate.

Clipele treceau foarte încet. Se scurse un sfert de ceas, fără să se mai audă ușa bibliotecii deschizându-se; în sfârșit, domnișoara Ingram se întearse, trecând pe sub arcada sufrageriei.

Va râde? Va lua totul în glumă? Toți ochii se ațintiră curioși asupra ei. Și ea răspunse tuturor printr-o privire tăioasă, rece. Nu era nici veselă, nici emoțională. Păși țeapănă spre locul ei și se așeză în tăcere.

— Ei, Blanche, ce-ai să ne spui? întrebă lordul Ingram.

— Ce ți-a spus, surioară? întrebă și Mary.

— Ce crezi despre ea? Cum te simți? Ghicește într-adevăr norocul? se minunară domnișoarele Eshlon.

— Ei, ei, oameni buni, răspunse domnișoara Ingram, nu mă luați așa repede. E drept că-i foarte simplu să vă trezească cineva curiozitatea și chiar și mai simplu să tragă foloase din credulitatea dumneavoastră. După importanța pe care-o dați toți, chiar și buna mea mamă, acestor lucruri, se vede limpede că sunteți absolut convinși c-avem în casă o vrăjitoare veritabilă, o prietenă intimă a diavolului. Eu n-am văzut însă decât o țigancă vagaboandă, care a studiat chiromancia pe-apucate și care mi-a spus ce spun totdeauna oamenii din breasla asta Acum mi-am împlinit un capriciu și cred că domnul Eshton ar face bine s-o ia pe cotoroanță și s-o arunce mâine la închisoare, așa după cum a amenințat-o.

Domnișoara Ingram luă o carte, se rezemă de speteaza fotoliului ei și puse astfel capăt oricărei discuții. O cercetai aproape o jumătate de ceas: în tot timpul acesta nu întoarse nici o singură pagină; fața i se întuneca, devenea din ce în ce mai încruntată și trăda tot mai mult o amară dezamăgire. Se vede că nu fusese încântată de cele ce i se spusese; tăcerea și proasta dispoziție prelungită îmi dovedeau, în ciuda nepăsării ei prefăcute, că dădea mare importanță spuselor ghicitoare.

Între limp, Mary Ingram, Amy și Louise Eshton spuseră ca n-ar îndrăzni să meargă singure, dar că voiau totuși s-o vadă pe ghicitoare; începură negocieri prin intermediul ambasadorului Sam, care se duse și se întoarse de atâtea ori, încât cu siguranță că-l dureau picioarele. În cele din urmă, după multe nazuri, neînduplecata sibilă le dădu voie celor trei fete să se prezinte împreună în fața ei.

Vizita lor nu fu la fel de liniștită ca aceea a domnișoarei Ingram. Se auzeau din când în când chicotiri nervoase și țipete scurte. După vreo douăzeci de minute, deschiseră repede ușa și trecură în fugă prin sala cea mare, ca și cum și-ar fi ieșit din fire de spaimă.

— Nu e lucru curat cu dânsa! exclamară toate împreună. Ne-a spus atâtea lucruri! Știe tot despre noi!

Cu aceste cuvinte, căzură gâfâind pe scaunele aduse în grabă de domnii cei tineri.

Li se ceru să vorbească mai lămurit. Atunci spuseră că vrăjitoarea le-a adus aminte ce-au făcut și ce-au spus când erau copii, că le vorbise despre cărțile și bibelourile ce se aflau în budoarele lor și despre darurile primite de la diferite rude; spuseră de asemenea că vrăjitoarea le cunoștea până și

gândurile și că șoptise la urechea fiecăruia ce lucru dorea mai mult pe lume și numele ființe pe care o iubea înainte de orice.

Tinerii domni cerură bineînțelese lămuriri mai ales, asupra ultimelor două puncte; drept răspuns la indiscreția lor, fetele nu putură însă decât să roșească, să strige, să se înfioare și să chicotească. În vremea asta mamele le ofereau săruri, le făceau vânt cu evantaiele și-și exprimau întruna regretul că ele, ca mame și mai bătrâne, nu fuseseră ascultate; cei mai în vârstă râdeau, iar tinerii căutau să fie cât mai curtenitori cu frumoasele căzute în asemenea tulburare.

În mijlocul acestui tumult, pe când eram absorbită de cele ce se petreceau în jurul meu, cineva tuși ușor în apropiere. Mă întorsei și-l văzui pe Sam.

— Vrăjitoarea spune că în odaie mai e o fată căreia nu i-a vorbit încă și a jurat că nu pleacă înainte de-a o vedea. Eu cred că de dumneata trebuie să fie vorba, căci altcineva nu mai e. Ce să-i spun?

— O, mă duc la ea! răspunsei.

Eram foarte mulțumită cu mi se oferea pe neașteptate prilejul de a-mi potoli curiozitatea atât de atârnată. Am ieșit din odaie, fără să mă vadă nimeni, fiindcă toata lumea se ocupa de cele trei fete încă foarte emoționate, și-am închis încet ușa în urma mea.

— Dacă dorești, domnișoară, îmi spuse Sam, am să te aștept în sală; dacă ți-e cumva frică, mă chemi și vin îndată.

— Nu, Sam, întoarce-te la bucătărie; nu mi-e frică de ea.

Și nici nu-mi era: mă aflam însă tulburată și împinsă de curiozitate.

CAPITOLUL XIX

Când am intrat biblioteca părea destul de liniștită și ghicitoarea – dacă era cumva ghicitoare – stătea așezată confortabil într-un jilț, lângă cămin. Purta o mantie roșie și o bonetă neagră, sau mai degrabă o pălărie cu borurile mari, cum au țiganii, legată pe sub bărbie cu o batistă vărgată. Pe masă se vedea o lumânare stinsă. Țiganca stătea aplecată spre foc și părea că citește la lumina flăcărilor un mic volum negru, ca o carte de rugăciuni. Mormăia în timp ce citea, cum fac mai toate bătrânele. La intrarea mea n-a întrerupt imediat cititul, ca și cum ar fi vrut să termine paragraful, înaintai spre foc și-mi încălzii mâinile care-mi înghețaseră în salon, unde nu îndrăznisem să mă apropii de cămin. Niciodată nu fusesem mai liniștită; de altfel nici nu exista în înfățișarea țigăncii ceva care să te tulbure, închise cartea și-și ridică încet privirile spre mine. Borul pălăriei îi umbrea în parte fața, dar totuși, când și-a înălțat capul, am putut observa că avea o față ciudată, brună-neagră. De sub basmaua albă petrecută pe sub bărbie răsăreau câteva șuvițe de păr ce-i mângâiau obrajii, sau mai curând fălcile. Pironi deodată asupra mea o privire deschisă și îndrăzneată.

— Care va să zică vrei să-ți ghicesc norocul? spuse cu un glas la fel de hotărât ca privirea și tot atât de aspră ca și trăsăturile.

— Nu țin prea mult, mătușico. Poți să-mi spui dacă-ți face plăcere; dar

vreau să știi că nu cred în vorbele dumitale.

— Iată o cutezanță care nu mă miră din partea unei fete ca dumneata. Mă așteptam la asta. Mi-au vestit-o pașii dumitale, când ai trecut pragul.

— Într-adevăr? Ai un auz ager.

— Da, și privire ageră, și minte ageră.

— Sunt lucruri de mare trebuință în meseria dumitale.

— Mai ales când am de-a face cu mușterii ca dumneata. De ce nu tremuri?

— Nu mi-e frig.

— De ce nu pălești?

— Nu sunt bolnavă.

— De ce nu te-ncrezi în meșteșugul meu?

— Nu sunt neghioabă.

Bătrâna își ascunse un zâmbet; apoi scoase o pipă scurtă și neagră, o aprinse și începu să fumeze. După ce trase câteva fumuri, își îndreptă trupul încovoiat, luă pipa din gură și, privind țință spre foc, glăsui rar și răspicat:

— Ți-e frig, ești bolnavă și ești neghioabă.

— Dovedește-o! i-am răspuns.

— O voi face foarte pe scurt: ți-e frig pentru că ești singură; nimeni n-a făcut să țâșnească flacăra care mocnește în dumneata. Ești bolnavă pentru că cel mai bun, cel mai nobil și cel mai gingaș simțământ omenesc ți-a rămas necunoscut. Ești neghioabă pentru că oricât de mult suferi, nu-i faci acelui simțământ semn să se apropie de dumneata și nici nu te urnești măcar un pas pentru a-l întâlni acolo unde te așteaptă.

Își puse din nou în gură pipa neagră și trase cu putere din ea.

— Asta ai putea s-o spui aproape tuturor celor despre care știi că depind de alții și trăiesc singuratici într-o casă mare.

— Da, aș putea; dar ar fi oare adevărat pentru toți?

— Pentru toți câți se află în situația mea.

— Da, în *situația* dumitale; dar găsește-mi o singură altă ființă în exact aceeași situație cu dumneata.

— Ar fi ușor de găsit cu miile.

— Cu greu ai putea găsi chiar una singură. Dacă ai ști în ce situație te afli: ești foarte aproape de fericire; da, aproape de tot. Toate elementele sunt pregătite; nu trebuie decât o singură mișcare spre a le contopi. Întâmplarea le-a îndepărtat unele de altele; apropie-te numai și din ele va ieși fericirea.

— Nu înțeleg enigmele. Nu m-am priceput niciodată să le dezleg.

— Vrei să vorbesc mai limpede? Arată-mi palma.

— Cred că trebuie să-i fac cruce cu un ban.

— Bineînțeles.

Îi dădui un șiling. Îl puse într-un ciorap vechi, pe care-l scoase din buzunar și după ce-l luă și-l băgă la loc, îmi spuse să întind palma. M-am supus. Își apropie fața de ea și o privi fără s-o atingă.

— E prea gingașă, spuse ea. Nu pot face nimic cu o mână ca asta: aproape că n-are linii. Și ce poți vedea în palmă? Soarta nu-i scrisă acolo.

— Cred și eu.

— Nu, urmă ea. E scrisă pe chip: pe frunte, în jurul ochilor și chiar în ochi. În liniile gurii; ingenunchează și ridică-ți capul.

— A! te apropii de adevăr, răspunsei eu supunându-mă; o să-ncep să te

cred.

Îngenuncheai aproape de ea. Bătrâna se aplecă și scormoni jarul care aruncă pe dată o lumină vie. Așa cum sta ea, strălucirea focului nu făcea decât să-i umbrească și mai mult chipul, căci mi se revărsa toată în față.

— Mă întreb cu ce simțăminte ai venit la mine, îmi spuse ea după ce mă cercetă puțin. Aș vrea să știu la ce te gândești în ceasurile pe care le petreci în odaia aceea, alături de oamenii eleganți care se mișcă în fața dumitale ca umbrele unei lanterne magice, căci legăturile de înțelegere și simțire care există întră dumneata și ei sunt atât de firave, de parcă într-adevăr acei oameni n-ar fi decât niște biete umbre și nu ființe din carne și sânge.

— Sunt adeseori obosită, uneori plictisită, dar rareori tristă.

— Atunci o nădejde tainică te susține și-ți șoptește la ureche frumoase făgăduieli pentru viitor?

— Nu. Cea mai îndrăzneată speranță a mea e să pun deoparte destui bani ca să pot înființa într-o zi o școală într-o căsuță închiriată de mine.

— Slabă hrană, pentru suflet. Și când stai în colț, lângă fereastra (vezi că-ți cunosc obiceiurile)...

— Le-ai aflat de la servitori.

— A! Te crezi tare iscusită. Ei bine, o să fiu sinceră, cunosc pe una dintre femei, pe doamna Poole...

Tresării la auzul acestui nume.

„Da? o cunoaște? îmi zisei eu. Atunci cu adevărat există ceva drăcesc în toate astea!”

— Nu-ți fie teamă, urmă ciudata țigancă. Doamna Poole e o femeie sigură, discretă și liniștită; poți avea toată încrederea în ea. Dar cum spuneam, când stai acolo lângă fereastră, nu te gândești decât la viitoarea dumitale școală? Nu te interesează nici una dintre persoanele care stau pe scaunele și divanele din salon? Nu cercetezi vreuna mai îndeaproape, nu-i nici una ale cărei mișcări să le urmărești, cel puțin din curiozitate?

— Îmi place să observ toate chipurile și toate persoanele.

— Și nu observi pe nimeni în mod deosebit?

— Ba da, foarte des! Când privirile sau mișcările a două persoane par a povesti o istorioara, mă amuză să le privesc.

— Și ce fel de povești îți plac mai mult?

— Oh! nu prea am de ales. Au toate aceeași temă: dragostea și prevestesc aceeași catastrofă finală: căsătoria.

— Și-ți place tema asta monotona?

— Sincer vorbind, mă interesează prea puțin; îmi e chiar cu totul indiferentă.

— Ți-e indiferentă? Când o tânără plină de viață și sănătate, încântătoare, frumoasă și înzestrată cu toate darurile rangului și averii, zâmbeste unui bărbat, dumneata...

— Ei bine, eu...

— Dumneata știi – și poate socotești că-i bine așa?

— Nu-i cunosc pe bărbații de aici. De-abia dacă am schimbat un cuvânt cu câte unul. Cât despre buna părere pe care aș avea-o despre ei, socotesc că cei între două vârste sunt respectabili și impunători, iar cei tineri strălucitori, frumoși și plini de viață; firește că toți sunt liberi să primească zâmbete de la cine le place, fără ca pentru asta să doresc a fi o singură clipă

în locul fetelor curtate.

— Nu-i cunoști pe domnii care locuiesc la castel? N-ai schimbat nici un cuvânt cu ei? Îndrăznești să spui că n-ai vorbit niciodată cu stăpânul casei?

— El nu-i aici.

— Adâncă observație! Ingenioasă întorsătură. A plecat la Millcote azi dimineață și se va întoarce deseară sau mâine. Oare împrejurarea asta îl exclude din lista cunoștințelor dumitale, ca și cum l-ai șterge de pe fața pământului?

— Nu, dar nu prea văd ce legătură ar putea fi între domnul Rochester și cele ce discutăm acum.

— Ți-am vorbit despre doamnele care zâmbesc bărbaților și în ultimul timp atâtea zâmbete i-au fost dăruite domnului Rochester, încât el nici nu mai e în stare să le dea atenție. N-ai băgat de seamă niciodată acest lucru?

— Domnul Rochester are dreptul să se bucure de societatea oaspeților săi.

— Nu de drepturile lui e vorba; dar n-ai observat că dintre toate poveștile care s-au spus aici despre căsătorie, aceea a domnului Rochester era cea mai viu și mai ales, des pomenită?

— Atenția ascultătorului îmboldește limba celui care vorbește.

Cu aceste cuvinte mă adresam mai mult mie decât țigăncii. Glasul ei ciudat, purtarea, cuvintele sale mă cufundaseră într-un fel de vis. Îmi azvârlise una după alta fraze neașteptate, până ce mă zăpăcise cu totul. Mă întrebam ce duh nevăzut stătuse lângă inima mea săptămâni de-a rândul priveghindu-i agitația și luând aminte la fiecare bătaie.

— Atenția ascultătorului? repetă ea! Da, ceasuri întregi domnul Rochester și-a plecat urechea la șoaptele acelor buze fermecătoare, ce se arătau atât de încântate de cele ce spuneau; părea atât de mulțumit pentru cinstea ce i se făcea și atât de recunoscător pentru desfătarea ce i se oferea. Ai observat asta?

— Recunoscător? Nu-mi amintesc să fi citit vreodată recunoștință pe fața lui.

— L-ai cercetat deci? Și ce-ai descoperit, dacă nu recunoștință?

Am tăcut.

— Dragostea, nu-i așa? Și privind în viitor, l-ai văzut pe domnul Rochester căsătorit și pe mireasa lui fericită.

— Hm! Nu tocmai. Meșteșugul dumitaie dă greș câteodată.

— Atunci ce draci ai văzut?

— Nu te interesează; am venit să te întreb și nu să mă destăinuiesc.

— Se știe că domnul Rochester se va însura?

— Da, cu frumoasa domnișoară Ingram.

— În curând?

— S-ar spune că toate aparențele îndreptățesc această încheiere și fără îndoială că vor fi o pereche pe deplin fericită (deși se pare că te îndoiești, dând astfel dovadă de o îndrăzneală demnă de pedeapsă). E dator să iubească o fată atât de nobilă, frumoasă și spirituală – într-un cuvânt desăvârșită. În ce o privește, cred că-l iubește, sau, dacă nu pe dânsul, cel puțin punga lui. Știu că, după părerea ei, moșiile domnului Rochester ar fi o partidă dintre cele mai strălucite, deși (Dumnezeu să mă ierte) i-am spus mai acum un ceas anumite lucruri în această privință. A devenit dintr-o dată

foarte gravă: colțurile gurii i s-au lăsat în jos cu o jumătate de deget. L-aș sfătui pe sărmanul ei adorator să bage de seamă: dacă apare cumva altul cu o avere mai mare și cu treburile mai puțin încurcate, s-a sfârșit cu el.

— Dar, măicuță, eu n-am venit să aflu soarta domnului Rochester. Am venit să-mi ghicești mie și până acum nu mi-ai spus nimic.

— Soarta dumitale este încă îndoielnică. Dacă-ți privesc mai îndelung obrazul bag de seamă că o trăsătură o contrazice pe cealaltă. Destinul ți-a păstrat totuși partea dumitale de fericire. O știu, și-am știut-o chiar înainte de-a veni aici în seara asta. Am văzut eu mâna destinului măsurându-ți partea și punându-ți-o cu grijă deoparte. N-ai decât să întinzi mâna și s-o iei. Acum îți cercetez chipul să aflu dacă ai s-o faci. Mai ingenunchează o dată pe covor.

— Nu mă ține mult așa; mă dogorește focul prea tare.

Îngenuncheai. Nu se mai plecă spre mine, ci se mulțumi să mă privească, sprijinindu-se de speteaza jilțului, începu să murmure:

— Flăcările pâlpâie în ochii ei; ochii scânteiază ca roua dimineții, sunt plini de bunătate și căldură; vorba mea îi face să zâmbească; sunt, deci, foarte simțitori. Impresiile se perindă una după alta prin globul lor limpede. Dacă nu mai zâmbesc, se întristează, o oboseală ciudată și aproape de neînțeles le îngreuiază pleoapele și asta vădește melancolie izvorâtă din singurătate. Se ascund de mine și nu se lasă mai îndelung cercetați: prin privirea lor batjocoritoare parcă tăgăduiesc adevărul descoperirilor mele de până acum, parcă resping învinuirea de sensibilitate și melancolie; dar mândria și rezerva lor nu fac decât să-mi întărească părerea.

Sunt bune prevestirile ochilor.

Cât despre gură ea cunoaște uneori desfătarea râsului. E dornică să împărtășească tot ce a plâsmuit mintea, deși aș îndrăzni să spun că rămâne tăcută când e vorba despre ce a simțit inima. Mobilă și expresivă, n-a fost sortită veșnicei tăceri a singurătății; e o gură făcută să vorbească mult, să zâmbească des și să spună vorbe dragi celui cu care vorbește.

Și ea îți prevestește binele.

Doar fruntea mi-arată un dușman al destinului fericit pe care l-am prezis. Fruntea aceea pare să spună: „Dacă demnitatea și împrejurările mi-o cer, pot trăi și singură. N-am nevoie să-mi vând sufletul ca să-mi cumpăr fericirea. Am în făptura mea lăuntrică o comoară ce-a venit pe lume o dată cu mine și ea va ști să mă țină în viață chiar dacă toate celelalte bucurii mi-ar fi tăgăduite sau mi s-ar oferi la un preț pe care nu l-aș putea plăti.” Și spune fruntea asta: „Rațiunea este statornică și ea ține frâiele; nu va îngădui ca sentimentele să se dezlănțuie și s-o zvârle în străfunduri de prăpăstii întunecate. În zadar vor striga patimile cu furie, ca niște adevărate păgâne ce sunt; în zadar dorințele vor născoci o mulțime de deșertăciuni, căci judecata va avea totdeauna ultimul cuvânt și ea va da votul decisiv în orice hotărâre. Vijelia, cutremurele și focul vor putea trece pe lângă mine, dar eu voi asculta numai glasul suav ce exprimă poruncile conștiinței.”

Frunte, ai dreptate... urmă țiganka – și voia ta va fi împlinită; na, mi-am făcut planurile și le socot bune; căci, alcătuindu-le am ascultat și poruncile conștiinței și sfaturile mintii, îmi dau seama cât de repede se va veșteji tinerețea și ce iute i se va scutura floarea, dacă în ciuda bucuriei se va găsi vreo urmă din drojdia rușinii sau un singur strop de remușcare. Nu vreau

jertfă, mahnire, moarte – astea nu sunt pe gustul meu. Doresc să înalț, nu să nimicesc; să câștig recunoștință și să nu storc sânge și lacrimi. Răsplata mea vor fi zâmbetele, mângâieri și dulcile... Destul! Mi se pare că m-am pierdut într-un delir încântător. Aș vrea să prelungesc *ad infinitum* clipa de față, dar nu îndrăznesc. Până acum am izbutit pe deplin să mă stăpânesc. Mi-am jucat rolul așa cum îmi jurasem că-l voi juca, dar dacă încercarea se prelungește, s-ar putea să-ntreacă puterile mele. Scoală-te, domnișoară Eyre, și pleacă. Comedia s-a sfârșit!

Unde mă aflam? Eram trează ori dormeam? Visasem? Continuum să visez? Glasul bătrânei se schimbaseră; accentul, mișcările, totul îmi erau atât de cunoscute, de parcă ar fi fost propriul meu chip văzut într-o oglindă. Cunoșteam glasul acela ca pe al meu. Mă ridicai dar nu plecai. O privii pe bătrână. Ațâțai focul s-o văd mai bine, dar își trase basmaua mai pe ochi și îmi făcu semn să plec. Flacăra îi lumina mâna întinsă către mine; cum eram foarte intrigată și m-așteptam să descopăr cine știe ce, am observat numaidecât mâna aceea. Semăna tot atât de puțin cu mâna zbârcită a unei bătrâne ca și propria-mi mână; era rotundă, mlădioasă, cu degete simetrice și catifelate. Un inel lat scânteia în degetul cel mic. Mă aplecai spre a mă uita mai bine și observai o piatră pe care o mai văzusem de sute de ori până atunci. Privii din nou fața care nu se mai ascundea vederii mele, ci dimpotrivă, liberată de orice acoperământ, era îndreptată spre mine.

— Ei bine, Jane, mă recunoști? întrebă glasul cel atât de cunoscut.

— Scoateți-vă mantia, domnule, și pe urmă...

— E înnodat șnurul, ajuta-mă.

— Rupeți-l, domnule.

— Bun, atunci la naiba cu voi, straie de împrumut și domnul Rochester se descotorosi de hainele în care se deghizase.

— O, domnule, ce gând ciudat ați avut!

— Dar mi-am jucat bine rolul? Ce zici?

— Cred că v-ați achitat mai bine față de doamne.

— Și față de dumneata nu?

— Cu mine n-ați jucat rolul unei țigănci.

— Dar ce rol am jucat? Pe-al meu propriu?

— Nu, ați jucat un rol ciudat. Pe scurt, cred că ați căutat să mă zăpăciți: ați spus lucruri fără sens, pentru a mă sili să vorbesc și eu la fel. A fost prea frumos din partea dumneavoastră.

— Mă ierți, Jane?

— Nu pot spune înainte de-a mă gândi. Dacă, după ce voi chibzui, am să văd că n-am spus cine știe ce nerozie, voi încerca să vă iert; dar n-ar fi trebuit s-o faceți.

— Oh, ai fost foarte cuminte... foarte prevăzătoare și foarte simțitoare.

M-am gândit la tot ce se petrecuse și m-am liniștit, căci chiar de la începutul întrevederii mă ferisem să scap vreo vorbă nelalocul ei. Bănuisem că se ascunde ceva în mascarada aceea. Știam că țigăncile ghicitoare nu se puteau exprima în felul în care vorbise pretinsa bătrână; afară de asta observasem că glasul ei era prefăcut, și el se străduia să-și ascundă trăsăturile; mă gân-disem îndată la Grace Poole, acea enigmă vie, acea taină a tainelor, cum o socoteam eu, dar nici prin ghid nu-mi trecuse că ar putea fi domnul Rochester.

— Ei, îmi zise el, la ce visezi? Ce înseamnă zâmbetul ăsta grav?

— Mă mir de cele ce s-au întâmplat și mă felicit pentru purtarea pe care am avut-o. Cred că acum îmi veți îngădui să plec.

— Nu, stai o clipă și spune-mi ce se petrece în salon.

— Cred că se vorbește despre țigancă.

— Stai jos. Povestește-mi ce au spus despre mine!

— Aș prefera să nu mai rămân multă vreme, domnule; trebuie să fie aproape unsprezece. A, dumneavoastră știți că azi dimineață, după ce-ați plecat, a sosit aici un străin?

— Un străin? Cine o fi? Nu așteptam pe nimeni. A plecat?

— Nu. Spune că vă cunoaște de foarte multă vreme și că-și poate îngădui să se instaleze aici chiar și înainte de întoarcerea dumneavoastră.

— Pe dracu! A spus cum îl cheamă?

— Mason, domnule, și vine din Indiile Occidentale, cred că de la Spanish Town, din Jamaica.

Domnul Rochester sta în picioare lângă mine. Îmi luase mâna părând că vrea să mă conducă spre un scaun. În timp ce eu vorbeam, îmi strânse deodată cu putere încheietura rînînii, zâmbetul îi îngheță pe buze și avui impresia că i s-a tăiat respirația.

— Mason! Indiile Occidentale! spuse domnul Rochester cu tonul unui automat care nu poate rosti decât aceste singure cuvinte. Mason! Indiile Occidentale! repetă el de trei ori. Devenea din ce în ce mai cenușiu la față și părea că nici nu mai știe ce face.

— Sunteți bolnav, domnule? îl întrebai.

— Ce lovitură, Jane... Ce lovitură! răspunse domnul Rochester clătinându-se pe picioare.

— Sprijiniți-vă de mine, domnule.

— Jane, mi-ai mai oferit odată umărul dumatăle; lasă-mă să mă sprijin acum de el.

— Da, da, domnule; vă rog.

Se așază și mă pofti să stau lângă dansul. Îmi luă mâna într-ale lui și o mângăie uitându-se la mine cu o privire nespus de mahnită și tulburată.

— Mica mea prietenă! zise el. Aș vrea să fiu singur cu dumneata într-o insulă liniștită, departe de orice tulburări, primejdii și amintiri groaznice.

— Pot să vă ajut cu ceva, domnule? Mi-aș da viața ca să fiu de folos.

— Jane, dacă voi avea nevoie de ajutor, numai în dumneata îl voi căuta. Îți făgăduiesc.

— Vă mulțumesc, domnule. Spuneți-mi ce e de făcut, ca să pot încerca cel puțin.

— Jane, adu-mi un pahar de vin din sufragerie. Probabil sunt cu toții la masă; să-mi spui dacă Mason e cu ei și ce face.

M-am dus și i-am găsit pe toți strânși în sufragerie pentru cină, așa cum spusese domnul Rochester. Dar nimeni nu se așezase la masă. Mâncarea fusese așezată pe bufet și oaspeții luaseră ce voiau și se adunaseră în grup, ținând farfuriile și paharele în mână. Toți păreau foarte veseli, discutau și râdeau cu însuflețire. Domnul Mason, lângă foc, vorbea cu colonelul și cu doamna Dent. Părea tot atât de vesel ca și ceilalți. Umplui un pahar de vin (doamna Ingram mă privi încruntată; socotea pesemne că eram prea îndrăzneată), apoi mă întorsei în bibliotecă.

Paloarea cadaverică a domnului Rochester dispăruse. Arăta iarăși hotărât și încruntat. Luă paharul din mâinile mele și exclamă:

— În sănătatea dumitale, duh binefăcător!

După ce bău vinul, îmi dădu paharul și-mi zise:

— Ia spune, Jane, ce se întâmplă acolo?

— Râd și vorbesc, domnule.

— Nu par gravi și misterioși, ca și cum ar fi auzit ceva ciudat?

— De loc; dimpotrivă, sunt foarte veseli.

— Dar Mason?

— Râde ca și ceilalți.

— Și dacă, atunci când aș intra în salon, toți s-ar năpusti asupra mea și m-ar scuipa, ce ai face, Jane?

— I-aș da afară din odaie dacă aș avea putere, domnule.

Pe buzele lui apăru umbra unui zâmbet:

— Dar, urmă el, dacă atunci când aș ajunge printre comeseni, ei m-ar privi cu răceală și ar începe să vorbească între dâșii încet și pe un ton batjocoritor, apoi m-ar părăsi toți, unul după altul? I-ai urma, Jane?

— Nu cred, domnule; mi-ar plăcea și mai mult să rămân alături de dumneavoastră.

— Ca să-mi ușurezi suferința?

— Da, domnule. Ca să alin suferința pe cât mi-ar sta în putință.

— Și dacă te-ar trata ca pe o proscrisă, pentru că mi-ai rămas credincioasă?

— Probabil că nici nu mi-aș da seama; și chiar dac-aș afla, nu mi-ar păsa.

— Atunci, ai îndrăzni să-i înfrunți pe toți, pentru mine?

— Aș îndrăzni pentru orice prieten pe care l-aș socoti vrednic de sprijinul meu, cum sunt sigură că sunteți dumneavoastră.

— Atunci, întoarce-te în salon, du-te la Mason și spune-i încet că domnul Rochester a sosit și dorește să-l vadă; apoi îl vei conduce aici și ne vei lasă singuri.

— Da, domnule.

Am făcut ceea ce mi se ceruse. Când am trecut prin mijlocul lor m-au privit lung cu toții. L-am găsit pe domnul Mason, i-am transmis mesajul și după ce l-am condus în bibliotecă am urcat în odaia mea.

Era târziu și mă aflu de multă vreme în pat, când îi auzii pe oaspeți retrăgându-se în odăile lor; deslușii glasul domnului Rochester, care spunea:

— Pe aici, Mason, asta-i odaia ta.

Părea vesel, și asta mă liniști pe deplin, așa încât adormii curând.

CAPITOLUL XX

Uitasem să las perdeaua și să trag jaluzelele cum aveam obiceiul. Așa se făcu deci că, atunci când luna maiestuoasă și strălucitoare (era o noapte splendidă) ajunsese în dreptul camerei mele și se uită la mine pe fereastră, privirile ei de lumină mă treziră. Am deschis ochii și am privit globul

alb-argintiu, limpede ca și cristalul. Noaptea era minunată, dar prea solemnă. Mă ridicai pe jumătate și întinseși brațul să trag perdeaua.

Dar, Dumnezeu mare! Ce țipăt!

Un sunet ascuțit, sălbatic, pătrunzător, ce răsună dintr-un capăt la altul al castelului Thornfield, sfâșie tăcerea și liniștea nopții. Inima mi se opri; brațul întins îmi înțepeni. Strigătul se stinse și nu se mai repetă. De altfel nici o vietate n-ar fi putut repeta curând un asemenea strigăt. Nici uriașul condor al Anzilor n-ar fi putut trimite de două ori în văzduh un asemenea strigăt; ar fi trebuit să se odihnească înainte de a-l repeta.

Țipătul venea de la catul al treilea, din odaia de deasupra mea. Da, acolo se desfășura lupta pe viață și pe moarte, o luptă îngrozitoare, după câte arăta zgomotul. Un glas, pe jumătate înăbușit, strigă de trei ori la rând:

— Ajutor! Ajutor! Ajutor! Apoi: Nu vine nimeni?

În vreme ce zgomotul încăierării continua la fel de sălbatic, au pătruns până la urechile mele – străbătând tavanul – aceste cuvinte:

— Rochester, Rochester! Vino odată, pentru numele lui Dumnezeu.

O ușă se deschise. Cineva alergă, sau mai bine zis se năpusti pe coridor. Auzii pașii unei alte persoane pătrunzând în odaia unde se da lupta și ceva căzu jos. Apoi totul se liniști.

Mă îmbrăcasem în grabă, deși îmi tremurau de spaimă toate mădularele. Am ieșit din odaie. Toată lumea se sculase; prin odăi se auzeau exclamații și șoapte de spaimă; ușile se deschiseră una după alta și coridorul se umplu repede de lume. Întrebări pline de nedumerire se-ncrucișau cu iuțea; „Oh! ce este??” „Cine a fost rănit?” „Ce s-a întâmplat?” „Aduceți o lumânare!” „E foc?” „Ne-au călcat hoții?” „Ce-i de făcut?”

Dacă n-ar fi fost lumina lunii ar fi orbecăit cu toții într-o beznă adâncă. Alergau de colo până colo, se-nghesuiau unii într-alții, câteva doamne plângeau, într-un cuvânt era o harababură cumplită.

— Unde dracu-i Rochester? strigă colonelul Dent. Nu l-am găsit în odaia lui.

— Aici! Aici! răspunse un glas. Liniștiți-vă, vin.

Ușa coridorului se deschise și domnul Rochester, care tocmai coborâse de la etaj, pătrunse înăuntru cu o lumânare în mână. Una dintre doamne alergă imediat spre dânsul și-l apucă de braț: era domnișoara Ingram.

— Ce lucru groaznic s-a întâmplat? întrebă ea. Vorbește și nu ne ascunde nimic!

— Vedeți că mă dați jos! Mă sufocați! sună glasul domnului Rochester, căci domnișoarele Eshton se-nghesuiau în jurul lui și cele două respectabile doamne, cu veșmintele lor largi și albe, se-apropiau de el ca niște corăbii cu toată pânzele întinse.

— Nu-i nimic! Nu-i nimic! exclamă el. O simplă repetiție a acelei piese atât de bine cunoscută dumneavoastră, *Mult zgomot pentru nimic*. Doamnelor, rămâneți deoparte, căci altminteri voi deveni primejdios.

Și într-adevăr, părea primejdios: ochii săi negri aruncau fulgere. Făcând un efort să se stăpânească, adăugă:

— O servitoare a avut un coșmar, asta-i totul. E o femeie foarte nervoasă; i s-a părut de bună seamă că vede o nălucă, sau cine știe ce altfel de arătare, și a avut un acces de spaimă. Acum însă vă rog stăruitor să

vă-ntoarceți în camere. Nu mă pot duce să văd ce-i cu ea, până nu se liniștește totul în casă. Domnilor, fiți atât de buni și dați pildă doamnelor. Domnișoară Ingram, sunt deplin încredințat că veți reuși să vă biruiți teama deșartă. Amy și Louise, întoarceți-vă în cuiburile dumneavoastră, ca două mici turturele ce sunteți. *Mesdames*, se adresă el celor două doamne, sunt sigur că dacă veți mai rămâne mult în coridorul acesta rece, o să căpătați guturai.

Și astfel, când măgulind, când poruncind, izbuti să trimită pe fiecare în camera sa. Eu n-am așteptat porunca lui ca să mă retrag. Ieșisem fără ca nimeni să mă observe; tot așa m-am și întors în odaie.

Dar nu ca să mă culc; dimpotrivă: am pornit să mă îmbrac în toată legea. Zgomotele ce urmaseră țipătului, și cuvintele ce se rostiseră fuseseră probabil auzite numai de mine, căci veneau din odaia de deasupra mea. Ele îmi arătau însă în chipul cel mai convingător că nu visul unei servitoare băgase în sperieți toată casa, și că explicația dată de domnul Rochester nu era decât o născociră menită să liniștească pe oaspeți. De aceea mă îmbrăcasem, ca să fiu pregătită pentru orice împrejurare. După ce am fost gata, am rămas mult timp lângă fereastră, privind câmpiile liniștite, scăldate în lumina de argint a lunii și așteptând, fără să știu anume ce. Mi se părea însă ca după țipătul acela ciudat și după luptă trebuia să urmeze ceva.

Dar nu se întâmplă nimic și liniștea nu mai fu tulburată – șoaptele și forfota se stinseră încetul cu încetul, iar după un ceas castelul Thornfield era din nou tăcut ca un deșert. Părea că noaptea și somnul au devenit iarăși stăpânii castelului. Luna coborî, gata s-apună. Cum mă săturasem să stau în frig și în întuneric, m-am gândit să mă-ntind în pat așa îmbrăcată cum eram. Am părăsit atunci fereastra și-am pășit fără zgomot pe covor. Când mă pregăteam să-mi scot pantofii, cineva bătu încet la ușă.

— E nevoie de mine? întrebai.

— Te-ai sculat? îmi răspunse chiar glasul pe care-l așteptam: cel al domnului Rochester.

— Da, domnule.

— Și te-ai îmbrăcat?

— Da.

— Atunci, vino după mine.

M-am supus. Domnul Rochester era în coridor, cu o lumânare în mână.

— Am nevoie de dumneata, spuse el. Vino cu mine, mergi încet și nu face zgomot.

Aveam papuci subțiri și pe covor puteam păși ușor ca o pisică. Domnul Rochester străbătu coridorul, urcă scara și se opri pe palierul întunecat și scund al catului al treilea, care mi se părea atât de lugubru. Îl urmasem și rnă aflam acum lângă el.

— Ai cumva un burete la dumneata în odaie? mă întrebă el foarte încet.

— Da, domnule.

— Și săruri volatile?

— Da.

— Du-te și le adă.

Mă întorsei în odaia mea. Căutai buretele pe lavoar și sărurile în sertar și urcai din nou scara. Mă aștepta și în mână ținea o cheie. Apropiindu-se de una din uși, băgă cheia în broască, apoi se opri și îmi spuse:

— N-o să ți se facă rău dacă ai să vezi sânge?

— Cred că nu; încă n-am fost pusă la încercare. La vorbele acestea am simțit un fior; dar frică nu și nici slăbiciune.

— Dă-mi mâna, zise el. Nu vreau să risc să te văd alergând.

Am pus degetele mele într-ale lui.

— Sunt calde și puternice, spuse el. Pe urmă întoarse cheia în broască și deschise ușa.

Am văzut o odaie pe care mi-am adus aminte c-o mai văzusem atunci când doamna Fairfax îmi arătase casa. Era tapetată; dar acum tapetul fusese tras la o parte într-un loc și lăsa să se vadă o ușă altădată ascunsă. Ușa aceea era deschisă și dădea într-o altă odaie luminată, de unde se auzeau sunete ce semănau cu mârâitul câinilor când sunt gata să se încaiere. Domnul Rochester puse sfeșnicul pe o măsuță, îmi spuse: „Așteaptă un minut-l și pătrunse în odaie. Intrarea sa fu întâmpinată de un râs zgomotos, ce se sfârși prin acel ciudat „ah! ah” pe care-l mai auzisem la Grace Poole. Deci, ea era acolo. Domnul Rochester roboti un timp prin odaie fără să scoată nici o vorbă, deși auzeam un glas care-i vorbea. După câțva timp ieși și închise ușa în urma sa.

— Aici, Jane! îmi spuse el.

Am trecut atunci de cealaltă parte a unui pat imens, ale cărui perdele ascundeau o mare porțiune din odaie. La capătul patului se afla un jilț, iar în jilț era întins un bărbat îmbrăcat complet, dar fără haină. Stătea nemîșcat, ținea capul rezemat pe speteaza jilțului și ochii îi erau închiși. Domnul Rochester ridică lumina și, în acea față galbenă și parcă lipsită de viață, recunoscu pe domnul Mason. Văzui de asemenea că rufăria ce-i acoperea o parte a pieptului și unul din brațe erau îmbibate de sânge.

— Ține sfeșnicul, îmi spuse domnul Rochester.

L-am ascultat. Aduse un lighean cu apă și mă rugă să-l țin. M-am supus. Atunci luă buretele, îl muie în apă și șterse fața cadaverică a celui leșinat. Îmi ceru sărurile și le puse sub nasul domnului Mason, care deschise după puțin timp ochii și gemu. Domnul Rochester descheie cămașa rănitului, ale cărui braț și umăr erau bandajate, și șterse sângele ce continua să picure.

— E primejdios? murmură domnul Mason.

— Aiurea! O simplă zgârietură! Ce te pierzi așa, domnule; fii bărbat! Mă duc chiar eu să-ți aduc un chirurg și cred că ai să poți pleca mâine dimineață. Jane... urmă el.

— Da, domnule!

— Va trebui să te las aici cu acest domn un ceas sau două. Dacă mai curge sânge, ai să ștergi așa cum ai văzut că am făcut eu, iar dacă îi vine iarăși rău, îi dai paharul ăsta cu apă și-i pui sărurile sub nas. Nu-i vorbi sub nici un cuvânt, iar dumneata, Richard, dacă rostești o singură silabă măcar, îți primejduiești viața. Deschide numai buzele, sau mișcă-te puțin, și eu nu mai răspund de nimic.

Nenorocitul gemu dar nu îndrăznea să se miște. Părea aproape paralizat de frica morții, sau poate de frica altor lucruri. Domnul Rochester îmi puse în mână buretele însângerat, iar eu începui să-l folosesc așa cum făcuse și el.

Mă privi puțin și-mi zise:

— Nu uita ce ți-am spus: să nu scoți nici un cuvânt!

Părăsi apoi odaia. Am încercat o senzație ciudată când cheia s-a întors în broască și n-am mai auzit zgomotul pașilor săi.

Mă aflu la catul al treilea, închisă, noaptea, într-o chilie misterioasă, și aveam în fața ochilor un om palid și însângerat. Ucigașa era despărțită de mine doar printr-o ușă, și asta mi se păru lucrul cel mai îngrozitor. Toate celelalte le mai puteam îndura, dar mă treceau fiori la gândul că aș putea-o vedea pe Grace Poole năpustindu-se asupra mea.

Și totuși, trebuia să rămân la postul meu. Trebuia să privesc acea înfățișare fantomatică, buzele acelea vinete și tăcute, căroră le fusese interzis să se deschidă – ochii aceia, când închiși, când deschiși, când cercetând rătăciți odaia, când fixându-mă, dar mereu întunecați și sticloși, înnebuniți de spaimă. Trebuia să-mi moi mereu mâna în acea apă amestecată cu sânge și să spăl o rană din care întruna picura sângele. Trebuia să văd cum flacăra lumânării, căreia nimeni nu-i tăia mukul, pălește treptat. Umbrele se întunecau pe tapetul vechi, păreau bălți de smoală sub perdelele imensului pat străvechi și vibrau ciudat deasupra ușilor masivului dulap ce se găsea dinaintea mea. Partea din față a aceluia dulap era împărțită în douăsprezece carouri și în fiecare din ele se găsea capul unui apostol închis în marginile caroului ca într-o ramă; deasupra celor douăsprezece capete se zărea un crucifix de abanos și se distingea în umbră chipul lui Crist cel răstignit.

După jocul de umbre și lumini stârnit de palpăirile lumânării, ba tămăduitorul Luca își apleca fruntea și barba-i lungă, ba părul sfântului Ion fâlfâia în vânt; câteodată fața drăcească a lui Iuda părea că se desprinde din cadra și se însufletește, luând forma trădătorului celui mai mare: Satan însuși.

Și, în mijlocul tuturor acestora, trebuia și să veghez și să trag cu urechea, să iau aminte dacă nu se aud cumva mișcările fiarei sau demonului încuiat în vizuina de alături. Ai fi zis însă că vizita domnului Rochester o vrăjise. În tot timpul nopții n-am mai auzit decât trei sunete la răstimpuri lungi: un trosnet ascuțit, un mârâit ca de câine și un geamăt adânc, omenesc.

De la o vreme începură să mă tulbure propriile mele gânduri. Ce nelegiuire trăia oare sub înfățișare omenească în acest castel singuratic și cum era cu putință ca stăpânul casei să nu izbutească nici s-o alunge, nici s-o țină sub ascultarea sa? Ce taină era aceea care izbucnea când prin foc, când prin sânge, în ceasurile cele mai târzii ale nopții? Cine era acea făptură care, travestită sub chip și înfățișare de femeie, lua glas de diavol batjocoritor, sau de pasăre de pradă ce se-arunca asupra leșului?

Apoi bărbatul acesta asupra căruia stăam aplecată – acest om cu aspect atât de comun, atât de liniștit – cum de-a fost el cuprins într-o asemenea țeșătură de grozăvii? De ce se năpustise asupra lui fiara dezlănțuită? Ce anume îl adusese în acea aripă a casei la o vreme atât de nepotrivită, când ar fi trebuit să se afle în pat? Îl auzisem doar pe domnul Rochester când îi dăduse o odaie de jos; atunci ce căutase aici? Și acum de ce îndura cu atâta resemnare o asemenea sălbăticie? De ce accepta cu atâta ușurință tăcerea pe care i-o impusese domnul Rochester? Și de ce-i impunea domnul Rochester această tăcere? Oaspetele său fusese grav rănit, cu câțva timp mai înainte cineva încercase să-l ucidă chiar pe el, iar el încerca să ascundă

aceste două fapte groaznice în taină și să le cufunde în uitare. Văzusem pe domnul Mason supunându-se domnului Rochester. Puținele cuvinte care se schimbaseră între ei îmi dovediseră că voința aprigă a celui din urmă ținea cu totul în stăpânirea ei ființa fără vlagă a celui alt și era vădit că în relațiile lor de mai înainte lucrurile se petrecuseră tot la fel. Atunci de unde putea proveni tulburarea pe care-o vădise domnul Rochester în clipa când aflase de sosirea lui Mason? De ce oare numele acestui individ lipsit de personalitate, pe care un singur cuvânt îl făcea să se supună ca un copil – de ce acest nume produsese asupra domnului Rochester, cu câteva ceasuri mai înainte, efectul loviturii de trăsnet asupra unui stejar?

Ah! nu puteam uita privirea și paloarea lui din clipa când șoptise : „...Ce lovitură, Jane... Ce lovitură!” Nu puteam uita cum îi tremurase brațul când se sprijinise de umărul meu și fără îndoială că numai ceva de mare însemnătate putea să înfioare astfel inima hotărâtă și să încovoie trupul viguros al unui Fairfax Rochester.

„Când o să se întoarcă oare? Când o să se întoarcă?” mă întrebam eu; căci timpul parcă abia se târa și bolnavul pierdea mereu sânge, gemea și slăbea din ce în ce mai mult. Nici un ajutor nu venea și zorile nu se arătau. De multe ori dusesem paharul la buzele ca hârtia ale lui Mason, îi dădusem să respire aroma sărurilor întăritoare, dar străduințele mele păreau zadarnice: suferința fizică, suferința morală, pierderea sângelui, sau toate trei laolaltă îi măcinau puterile clipă de clipă. Gemea atât de rău, părea atât de slab și sfârșit, încât mă temeam să nu-și dea sufletul; iar eu nu puteam nici măcar să-i vorbesc.

Lumânarea se sfârși și flacăra se stinse. Atunci pătrunseră pe fereastră fâșii de lumină cenușie: se iveau zorile. În aceeași clipă l-am auzit pe Pilot lătrând departe în curte, acolo unde se afla cușca lui. Asta făcu să-mi renască speranțele. Și n-am fost dezamăgită: peste cinci minute zgomotul cheii introduse în broască mă vesti că voi fi scutită de a mai sta de veghe. Totul nu durase mai mult de două ceasuri, dar mie mi se păruse că fuseseră săptămâni și săptămâni în șir.

Domnul Rochester intră cu chirurgul pe care se dusesse să-l aducă.

— Acum, Carter, grăbește-te, zise el doctorului. Nu-ți pot da decât o jumătate de ceas să pansezi rana, să pui bandajele și să cobori bolnavul.

— Dar e-n stare să plece, domnule?

— Sigur că da; nu-i nimic serios. E nervos; va trebui să-i dai curaj. Hai, apucă-te de lucru.

Domnul Rochester trase perdeaua și ridică jaluzelele să fie cât mai multă lumină. Fui mirată și încântată văzând că se revărsase bine de ziuă. Raze trandafirii începeau să coloreze răsăritul. Domnul Rochester sa apropie de Mason, care se și afla în mâinile chirurgului.

— Cum te simți acum, amice? întrebă el.

— Mă tem că m-a răpus, răspunse el cu glas stins.

— Nici gând! Haide, curaj! Peste cincisprezece zile n-ai să mai simți nimic. Ai pierdut puțin sânge, asta-i tot! Carter, asigură-l că nu-i nici o primejdie.

— Oh! pot s-o fac cu cugetul deplin împăcat, spuse Carter care dezlegase bandajele. Dac-aș fi fost mai curând aici, n-ar fi pierdut atâta sânge. Dar ce-i asta? Carnea de pe umăr e sfâșiată, nu numai tăiată. Rana

asta nu-i de cuțit, ci a fost făcută cu dinții!

— Da, m-a mușcat, murmură rănitul, îmi rupea carnea ca o tigroaică, chiar înainte să-i fi smuls Rochester cuțitul din mână.

— Nu trebuia să te lași, zise domnul Rochester; trebuia să te lupți de la început cu ea.

— Dar ce puteam face în asemenea împrejurări? răspunse Mason. Oh! era îngrozitor ! adăugă el, înfiorându-se. Și-apoi nici nu mă așteptam; la început părea atât de liniștită.

— Eu te vestisem, îi răspunse prietenul său. Ți spusesem să te păzești când vei fi împreună cu ea. De altfel, puteai să aștepți foarte bine până mâine și atunci aș fi fost alături de tine; a fost o nebunie să încerci s-o vizitezi noaptea și încă singur.

— Credeam că fac bine.

— Credeai, credeai! Mă scoți din sărite când te aud vorbind așa. Totuși, fiindcă nu mi-ai urmat sfatul, ai suferit destul și probabil ai să mai suferi, așa că nu mai spun nimic. Carter, dă-i zor. În curând va răsări soarele și trebuie să plece.

— Îndată, domnule. La umăr am terminal, dar trebuie să văd și rana de la braț; și acolo văd urme de dinți.

— Mi-a supt sângele, răspunse Mason. Spunea că vrea să-mi stoarcă tot sângele din inimă.

Văzui pe domnul Rochester înfiorându-se; o expresie clară de dezgust, oroare și ură i se revărsară pe figură, schimonosindu-i-o aproape, dar se mulțumi să spună:

— Hai, taci, Richard. Uită de trăncăneala ei și nu mai pomeni niciodată de asta.

— Aș fi bucuros să pot uita, răspunse el.

— O să uiți când o să părăsești țara, când o să fii iar la Spanish Town. N-ai decât să-ți închipui ca a murit și a fost îngropată; sau ai face mult mai bine să nu te mai gândești de loc la ea.

— E cu neputință să uit vreodată noaptea asta.

— Ba-i cu putință. Fii bărbat, omule. Acum două ceasuri te credeai mort și iată-te viu și discutând. Carter și-a sfârșit treaba, sau e gata s-o sfârșească, și într-o clipă ai să cobori. Jane – îmi spuse el întorcându-se spre mine pentru întâia oară de când intrase din nou în odaie – uite cheia asta, du-te în odaia mea, deschide sertarul de sus al dulapului, ia de-acolo o cămașă curată și o cravată și adu-le înapoi. Te rog, numai, grăbește-te.

Am plecat. Am căutat dulapul; am găsit tot ce mi se ceruse și i le-am adus.

— Acum, treci de partea cealaltă a patului până ce-l îmbrăcăm, îmi spuse domnul Rochester. Dar nu părăsi odaia, fiindcă s-ar putea să mai avem nevoie de dumneata.

Am făcut precum mi se spusese.

— Ai auzit vreun zgomot când ai coborât, Jane? întrebă domnul Rochester.

— Nu, domnule, era liniște peste tot.

— În curând va trebui să pleci, Dick. O să fie mai bine, atât pentru dumneata, cât și pentru sărmana ființă închisă acolo. Am luptat mult timp ca să nu se afle nimic și n-aș vrea ca toată truda să-mi fie zadarnică. Carter,

ajută-i să-și pună haina. Unde ți-ai lăsat blana? Știu că nu poți face nici măcar o milă fără ea în clima asta rece. În odaia dumitale? Jane, coboară repede în odaia domnului Mason, e lângă a mea și adu paltonul pe care o să-l găsești acolo.

Am alergat din nou și m-am întors iute, aducând un palton foarte mare, căptușit și tivit cu blană.

— Acum mai am o treabă pentru dumneata, îmi spuse neobositul meu stăpân. Trebuie să te duci la mine în odaie. Ce noroc, Jane, că ai pantofi de pâslă! Un sol cu pas mai puțin tiptil n-ar sluji la nimic în împrejurările astea. Așadar, du-te în odaia mea, deschide sertarul din mijloc de la toaletă, și o să găsești o sticlă mică și un pahar. Adu-mi-le, te rog.

Zburai aproape pe scări și adusei ce mi se ceruse.

— Bine! Acum, doctore, îmi voi îngădui să dau bolnavului o doctorie pentru care iau asupra mea toată răspunderea. Am leacul ăsta de la Roma, de la un șarlatan italian pe care desigur că dumneata l-ai fi snopit în bățai. E ceva ce trebuie luat cu socoteală, dar foarte nimerit în împrejurări cum este cea de față. Jane, puțină apă.

Ridică paharul cel mic și eu îl umplui pe jumătate cu apă din sticla de pe lavoar.

— Ajunge; acum desfă sticlă.

Făcui ce mi se ceruse și domnul Rochester turnă douăsprezece picături din licoarea roșie în paharul pe care îl întinse lui Mason.

— Bea, Richard. zise el. Asta o să-ți dea curaj, cel puțin un ceas, două.

— Dar n-o să-mi facă rău, nu-i o băutură iritantă?

— Bea! bea! bea!

Domnul Mason ascultă, întrucât se vedea bine că ar fi fost zadarnic să se împotrivească. Îmbrăcat cum era, acum mi se păru și mai galben încă, dar nu mai era mânjit de sânge. Domnul Rochester îl mai lăsă câțeva minute după ce înghițise întăritorul, pe urmă îl luă de braț.

— Acum, zise el, sunt încredințat că vei putea sta în picioare. Încearcă!

Bolnavul se ridică în picioare.

— Carter, sprijină-l de cealaltă subsuoară. Hai, Richard, curaj. Încearcă să umbli. Așa!

— Mă simt chiar mai bine, spuse Mason.

— Eram sigur. Acum, Jane, coboară înaintea noastră pe scara din dos și deschide ușa lateralnică. Spune vizitiului pe care-l vei găsi în curte sau afară, la poartă – fiindcă i-am dat poruncă să nu intre cu roțile care fac atâta zgomot pe caldarâm – spune-i să fie gata, că sosim. Dacă e cineva în drum, vino jos la scară și tușește puțin.

Era cinci jumătate și răsărea soarele; totuși, bucătăria rămânea încă tăcută și cufundată în întuneric. Ușa lateralnică era zăvorâtă; o deschisei cât putui mai încet și ieșii în curte, pe care o aflai, de asemeni, liniștită; porțile stăteau larg deschise și văzui afară o diligență cu caii gata înhămați și vizitiul pe capră. Mă apropiai de el și-i spusei că domnii vor veni îndată; el dădu doar din cap. Pe urmă privii și ascultai cu atenție. Liniștea zorilor stăpânea toate împrejurimile; în odaia servitorilor perdelele nu erau încă ridicate; păsărelele începeau să ciripească în pomii încărcăți de flori ai livezii și ramurile lor se rânduiau în cununi albe pe zidurile curții; din când în când caii sforăiau sau băteau din picior în grajd; restul era liniștit.

Îi văzui atunci pe cei trei bărbați venind. Mason, sprijinit de domnul Rochester și de medic, părea că merge cu destulă ușurință. Îl ajutară să se urce în diligență, unde se sui și Carter.

— Ai grijă de el, spuse domnul Rochester chirurgului; ține-l la dumneata până se întreamează deplin. Peste o zi, două, am să vin să văd ce face. Cum te simți acum, Richard?

— Aerul proaspăt îmi dă viață, Fairfax.

— Carter, lasă fereastra deschisă în partea lui, că nu bate vântul. Adio, Dick.

— Fairfax!...

— Da, ce-i?

— Ai grijă de ea; poartă-te cu ea cât poți mai bine; fă-o...

Se opri și izbucni în lacrimi.

— Fac tot ce-mi stă în putință; așa am făcut până acum și-așa voi face de-acum încolo. Apoi închise ușa și trăsura porni....

— Numai de-ar da Dumnezeu să se sfârșească odată, adăugă domnul Rochester, în timp ce închidea și zăvora porțile.

Pe urmă păși încet, cufundat în gânduri, spre o poartă din zidul împrejmuitor al livezii. Închipuindu-mi că nu mai are nevoie de mine, eram gata să plec, când îi auzii strigându-mă. Deschisese poarta și mă aștepta.

— Vino să respiri puțin aer curat, spuse el. Castelul ăsta e adevărată temniță; nu ți se pare?

— Mi se pare un castel încântător, domnule.

— Vraja neștiinței îți acoperă ochii, răspunse ei. Vezi totul ca într-o oglindă fermecată: nu observi că poleiala este noroi și draperiile de mătase sunt pânze de păianjen, marmura e ardezie ordinară, lemnăriile lustruite sunt făcute din așchii murdare și scoarță putredă de copac. Doar aici – spuse el arătând colțul umbros de care ne apropiam – doar aici totul e adevărat, gingaș și pur.

Călcam agale pe o alee mărginită de merișori. De o parte se vedeau peri, meri și cireși, de cealaltă o mulțime de flori, așa cum creșteau în grădinile de altădată: garoafe, măceși, primule, pansele amestecate cu pelinițe, păducei și felurite ierburi aromate. Erau frumoase, așa cum le putea face doar o clară dimineată de primăvară, după lungile zile fără soare și după nesfârșitele ploi de aprilie. Soarele se-nălțase la răsărit făcând să strălucească roua pe arborii livezii și năpădind cu razele sale aleea singuratică pe care ne plimbam.

— Jane, vrei o floare? mă întrebă domnul Rochester. Culese un trandafir, cel dintâi din tufiș care îmbobocise pe jumătate, și mi-l dădu.

— Mulțumesc.

— Îți place răsăritul soarelui, Jane? Îți place acest cer acoperit cu nori înalți și ușori care vor pieri înainte de-a ajunge să-nfrunte căldura zilei? Îți place văzduhul acesta calm și înmiresmat?

— Da, foarte mult.

— Ai petrecut o noapte ciudată, Jane.

— Da, domnule.

— Din pricina asta ești atât de palidă. Ți-a fost teamă, când te-am lăsat singură cu Mason?

— Da. Mi-era frică să nu iasă cineva din odaia din fund.

— Doar încuiasem ușa și aveam cheia în buzunar. Aș fi fost un păstor foarte nesocotit dacă mi-aș fi lăsat mielul, mielul favorit, fără ocrotire, atât de aproape de vizuina lupului. Erai în siguranță.

— Grace Poole va rămâne mai departe aici, domnule?

— O, da! Dar nu-ți bate capul cu ea. Alungă-ți-o din minte.

— Totuși mi se pare că viața dumneavoastră nu prea-i în siguranță, atâta vreme cât se află ea aici.

— Nu te teme. O să mă păzesc.

— Și primejdia de care vă temeți astă-noapte a trecut, domnule?

— Nu pot garanta atâta timp cât Mason mai e încă în Anglia, nici chiar după ce va pleca. Viața înseamnă pentru mine a sta pe craterul unui vulcan ce poate oricând izbucni și arunca foc.

— Dar domnul Mason pare un om ușor de condus. E evident că aveți mare influență asupra lui; niciodată n-o să vă înfrunte sau n-o să vă facă vreun rău, cu voia lui.

— Oh! nu! Mason n-o să mă înfrunte și n-o să-mi facă rău din propria lui voință. Dar fără să vrea, printr-un cuvânt spus cu prea mare ușurință, îmi poate răpi, dacă nu viața, cel puțin fericirea.

— Recomandați-i să fie atent, domnule; spuneți-i de ce vă temeți și arătați-i cum să înlăture primejdia.

Râse cu o ironie amară. Îmi luă grăbit mâna, apoi la fel de grăbit o îndepărtă.

— Dacă s-ar putea, prostuțo, unde ar mai fi primejdia? Ar dispărea într-o clipă. De când îl cunosc pe Mason, a fost de ajuns să-i spun: „Fă asta” și el a făcut-o. Dar în cazul de față nu-i pot porunci: „Ferește-te să-mi faci rău, Richard ‘„, fiindcă el nici nu trebuie să știe că-mi poate face rău. Te miră? Ai să te miri și mai mult. Ești mica mea prietenă, nu-i așa?

— Doresc să vă fiu de folos, domnule, și să vă ascult în tot ce-i drept.

— Mi-am dat seama de asta. Am zărit o expresie de sinceră bucurie pe fața, în ochii și în toată făptura dumitale când puteai să mă ajuți, să îndeplinești pentru mine un lucru care credeai că face parte din ceea ce atât de caracteristic ai numit: „*tot ce-i drept*”. Dacă ți-aș cere să faci ceva ce dumneata ai socoti că-i rău și nedrept, nu m-aș mai putea bizui pe sprinteneala picioarelor și pe mâinile dumitale îndemânaticе, nu ți-aș mai vedea ochii strălucindu-ți și fața însuflețindu-se. Prietena s-ar întoarce atunci spre mine, liniștită și palidă, și mi-ar spune: „Nu, domnule, asta nu se poate; n-o pot face, pentru că nu este drept”, și ai rămâne tot atât de neînduplecată ca și stelele neclintite de pe cer. Și dumneata ai puterea de a-mi face rău, dar nu îndrăznesc să-ți arăt locul vulnerabil, de teamă să nu mă rănești numaidecât, cu tot sufletul dumitale credincios și prietenos.

— Dacă n-aveți a vă teme de domnul Mason mai mult ca de mine, atunci sunteți în foarte mare siguranță, domnule.

— Să dea Dumnezeu, Jane! Iată un umbrar; hai să ne așezăm.

Umbrarul era o boltă săpată în zid, îmbrăcată cu iederă; se afla acolo și o bancă rustică. Domnul Rochester se așeză, lăsându-mi destul loc, dar eu rămăsei în fața lui, în picioare.

— Stai jos, îmi spuse el. Banca-i destul de încăpătoare să putem sta amândoi. Sper că nu eziți să te așezi lângă mine. E ceva rău în asta, Jane?

I-am răspuns, așezându-mă; simțeam că n-ar fi înțelept să refuz.

— Acum, mica mea prietenă, în timp ce soarele se-adapă cu rouă, florile din bătrâna grădină se trezesc și înfloresc, păsările caută hrană pentru pui în lanurile de grâu, iar harnicele albine își culeg întâia recoltă, o să-ți expun o anumită situație, rugându-te să-ți închipui că e vorba de situația dumitale. Mai întâi, însă, uită-te la mine și spune-mi dacă te simți bine, dacă nu fac o greșeală reținându-te și dacă nu ți-e teamă că greșești stând cu mine.

— Nu, domnule, mă sunt bine.

— Atunci, Jane, cheamă-ți în ajutor imaginația; închipuie-ți că nu ești o fată ordonată și binecrescută, ci un drac de băiat răsfățat încă din fragedă copilărie; închipuie-ți că te afli într-o țară depărtată și acolo cazi într-o greșeală capitală, nu interesează care anume și de ce, o greșeală ale cărei urmări îmi apasă până la capăt viața, de fapt toată existența. Bagă bine de seamă, n-am spus o crimă; nu vorbesc de sânge vărsat sau de lucruri ce aduc pe vinovat în fața tribunalului: cuvântul propriu e greșeală. Urmările faptei săvârșite demult devin cu timpul de-a dreptul insuportabile. Ca să te mai liniștești recurgi la anumite măsuri neobișnuite, dar nu vinovate și nici nelegale. Și totuși, continui să fii nefericit, pentru că speranța te-a părăsit chiar din pragul vieții. La amiază soarele ți-e întunecat de o eclipsă ce se prelungește până la vremea apusului. Memoria nu se poate hrăni decât cu amintiri triste și amare, rătăcești de ici-colo, căutând liniștea în exil și fericirea în plăcere, vorbesc de plăceri senzuale și vulgare, de plăceri ce întunecă mintea și pângăresc simțirea. Cu inima grea, cu sufletul veștejit, te întorci iar în patrie după ani de exil voluntar și cunoști pe cineva... cum și unde nu interesează; găsești la acea persoană cele mai frumoase și alese însușiri pe care douăzeci de ani le-ai căutat și niciodată nu le-ai găsit, o fire sănătoasă și proaspătă – pe care nimeni n-a umbrit-o și nimic n-a pătat-o. Alături de ea revii la viață și te simți regenerat, îți dai seama că se întorc zilele cele bune, că te-nsuflețesc dorințe mai nobile, sentimente mai curate, dorești să reîncepi viața și să-ți petreci restul zilelor într-un mod mai vrednic de-o ființă nemuritoare. Ca să ajungi la această țintă, ai oare dreptul să treci peste piedicile ce ți le ridică în cale obiceiurile, peste acele piedici convenționale pe care nici conștiința ta nu le respectă, nici judecata nu le încuviințează?

Domnul Rochester se opri, așteptând un răspuns. Ce trebuia oare să-i spun? Oh, dacă vreun duh bun mi-ar fi arătat un răspuns drept și mulțumitor! Dorință zadarnică! Vântul de apus șoptea în iedera din jurul lui, dar Ariel cel blând nu-i împrumuta suflarea ca să-mi vorbească; păsările cântau în copaci, dar cântecele lor nu-mi spuneau nimic.

Domnul Rochester întrebă din nou:

— Este oare rătăcitul și păcătosul acum pocăit, care-și caută liniștea, îndreptățit să înfrunte părerea lumii, ca să se unească pentru totdeauna cu acea ființă bună, blândă și grațioasă și să-și asigure astfel liniștea cugetului și refacerea vieții?

— Domnule, răspunsei eu, odihna rătăcitului și îndreptarea păcătosului nu trebuie să depindă niciodată de semenii săi. Bărbații și femeile mor, filozofii sunt lipsiți de înțelepciune și creștinii de bunătate. Dacă cineva pe care îl cunoști a suferit și a greșit, să caute tăria și mân-gâierea mai presus de semenii săi.

— Dar unealta – unealta! Dumnezeu, care face lucrarea, a ales și

unealta. Eu însumi – și nu o spun în chip de parabolă – am fost un om legat de cele lumești, risipitor și fără de odihnă și cred că am găsit unealta tămăduirii mele în...

Tăcu. Păsările ciripeau întruna și frunzele foșneau lin. Mă miram aproape că nu-și curmă cântecul și șopotul ca să poată prinde destăinuirea întreruptă; dar ar fi trebuit să aștepte mult și bine, atât de lungă a fost tăcerea domnului Rochester. În cele din urmă ridikai ochii către vorbitorul care întârzia să vorbească. Mă privea înfrigurat.

— Mica mea prietenă, îmi spuse el pe un ton cu totul schimbat, în vreme ce chipul i se transfigura, pierzându-și întreaga blândețe și gravitate, devenind aspru și batjocoritor. Ai observat sentimentele gingașe pe care le nutresc pentru domnișoara Ingram. Nu crezi că dacă aș lua-o în căsătorie aș putea reveni la viață printr-un fel de răscumpărare?

S-a ridicat în aceeași clipă și s-a dus până la celălalt capăt al aleii, iar când s-a întors fredona o melodie.

— Jane, Jane, zise el oprindu-se în fața mea, vegherile acestea ți-au accentuat paloarea; nu mă blestemi că ți-am tulburat odihna?

— Să vă blestem? Nu, domnule.

— Strânge-mi prietenește mâna, ca să mi-o dovedești. Ce reci îți sunt degetele! Erau mai calde noaptea trecută când le-am atins la ușa odăii misterioase. Jane, când ai să mai veghezi împreună cu mine?

— Oricând vă voi putea fi de folos, domnule.

„De pildă în noaptea dinaintea nunții mele, sunt sigur că nu voi putea dormi. Vrei să-mi făgăduiești c-ai să stai cu mine și-ai să-mi ții tovărășie? Dumitale îți voi putea vorbi despre aceea pe care o iubesc, căci acum ai văzut-o și o cunoști.

— Da, domnule.

— Nu sunt multe care să-i semene, nu-i așa, Jane?

— Așa-i, domnule.

— Înaltă, oacheșă și frumoasă. Cartaginezele trebuie să fi avut păr ca al ei. Dar, Doamne, iată-i pe Dent și pe Lynn la grajduri! Iute, ia-o pe porțița aceea.

Plecai într-o parte și el într-alta și îl auzii vorbind vesel în curte.

— Mason – spunea – s-a sculat mai devreme decât dumneavoastră toți. A plecat înainte de răsăritul soarelui. Sunt în picioare încă de la patru, căci a trebuit să-mi iau rămas bun de la el.

CAPITOLUL XXI

Presimțirile sunt lucruri ciudate ! La fel și simpatiile, la fel și prevestirile, iar acestea trei laolaltă alcătuiesc o taină a cărei cheie omenirea n-a găsit-o încă. N-am răs niciodată de presimțiri, pentru că eu însămi am avut câteva presimțiri stranii. Simpatii cred că există (de pildă între rude locuind la mare depărtare unele de altele, despărțite de multă vreme sau complet înstrăinate, dovedind astfel – în pofida înstrăinării – unitatea obârșiei), iar efectele lor depășesc înțelegerea oricărui muritor. Cât despre

semnele prevestitoare, după cât ne putem da seama, ele ar putea fi simpatia pe care natura o arată omului.

Când eram copil de vreo șase ani, am auzit-o pe Bessie Leaven povestind într-o noapte Marthei Abbot că a visat un copilaș și că ăsta-i un semn sigur de nenorocire pentru ea sau pentru neamurile ei. Poate ca aceste cuvinte mi s-ar fi șters pentru totdeauna din minte dacă ceea ce a urmat nu mi le-ar fi țintuit pe veci acolo: în ziua următoare, Bessie a fost chemată la căpătâiul surioarei ei, care trăgea să moară.

De câțva timp mă gândeam adeseori la acele cuvinte și la acea întâmplare, pentru că de o săptămână încoace mai în fiecare seară visasem un copil; uneori îl adormeam în brațele mele, alteori îl legănam pe genunchi și îl priveam jucându-se cu margaretele de pe pajiște sau muindu-și mânuțele într-un pârliaș. Într-una din nopți copilul a plâns; în noaptea următoare, dimpotrivă, râdea; câteodată se ținea lipit de poala mea, alteori fugea de mine; dar sub felurite forme, vedenia aceasta m-a urmărit șapte nopți în șir, întâmpinându-mă chiar din clipa când pășeam pe tărâmul somnului.

Nu-mi plăcea deloc repetarea aceleiași idei și revenirea aceleiași imagini; când se apropia ceasul culcării, ceasul vedeniei, deveneam nervoasă. În noaptea când am auzit țipătul acela înfiorător, mă aflam încă în tovărășia vedeniei, și a doua zi, după-amiază, am fost înștiințată că m-așteaptă cineva în odaia doamnei Fairfax. M-am dus și am găsit acolo un om, care mi se păru o slugă de casă bună; era în mare doliu, și ținea în mână o pălărie înconjurată de zăbranic.

— Cred că nu vă mai aduceți aminte de mine, domnișoară, spuse el, sculându-se. Mă numesc Leaven. Când locuiți dumneavoastră la Gateshead, eu eram vizitiu la doamna Reed și am rămas și acum la castel.

— Oh, Robert! Ce mai faci? Nu te-am uitat de loc: îmi amintesc că m-ai suit de câteva ori călare pe poneiul domnișoarei Georgiana. Ce mai face Bessie? După câte știu, te-ai însurat cu ea.

— Da, domnișoară. Vă mulțumesc; soția mea e foarte bine. Sunt aproape două luni de când mi-a născut încă un copil – avem acum trei – și toți sunt voinici și sănătoși.

— Și ce mai e pe la castel, Robert?

Îmi pare rău, domnișoară, că nu vă pot da vești prea plăcute: lucrurile merg prost, și acum a căzut o mare pacoste pe capul familiei.

— Sper că n-a murit nimeni! spusei eu, aruncând o privire asupra hainelor lui.

Privi și el zăbranicul legat în jurul pălăriei și răspunse:

— Ieri s-au împlinit opt zile de când domnul John a murit în apartamentul său de la Londra.

— Domnul John?

— Da.

— Și cum a primit mamă-sa lovitura asta?

— Păi de! vedeți, domnișoară Eyre, e o nenorocire destul de mare: a dus o viață destrăbălată, iar în ultimii trei ani a avut purtări ciudate și a murit așa cum n-ar fi trebuit să moară un om ca dânsul.

— Bessie îmi spunea că nu se purta cum trebuie.

— Cum trebuie! Nici că se putea purta mai prost: și-a ruinat sănătatea

și și-a risipit averea cu bărbații cei mai ticăloși și cu femeile cele mai josnice. A făcut datorii, a fost întemnițat. Maică-sa i-a venit de două ori în ajutor, dar cum se vedea liber, se întorcea iar la vechii lui tovarăși. Nu prea era zdravăn la cap; ticăloșii aceia în mijlocul cărora a trăit l-au tras groaznic pe sfoară. Acum vreo trei săptămâni, a venit la Gateshead și a cerut să i se dea averea întregii familii. Doamna Reed nici n-a vrut s-audă de una ca asta, căci și așa averea îi fusese în bună parte risipită de năzdrăvăniile fiului. Atunci el a plecat și n-a trecut multă vreme până am aflat că a murit. Cum a murit, Dumnezeu știe! Se spune că și-ar fi pus capăt zilelor.

Rămăsei fără grai, atât de grozavă era vestea aceasta. Robert urmă:

— Doamna a fost și dânsa rău bolnavă: n-a avut puterea să îndure o astfel de lovitură: pierderea averii și teama de sărăcie au zdrobit-o. Vestea morții domnului John și a felului cum a murit a sosit pe neașteptate; a avut un atac de paralizie. Vreme de trei zile n-a putut să vorbească. Marțea trecută i-a fost puțin mai bine, părea că vrea să spună ceva și-i făcea mereu semne soției mele, însă abia ieri dimineață Bessie a auzit-o îngăimând numele dumneavoastră și cu mare greutate a putut rosti cuvintele astea: „Aduceți-o pe Jane... Duceți-vă de-o căutați pe Jane Eyre... Vreau să-i vorbesc”. Bessie nu-i sigură dacă mai e în toate mințile și dacă chiar dorește să vă vadă; dar a povestit cele întâmplate domnișoarei Eliza și domnișoarei Georgiana și le-a sfătuit să trimită după dumneavoastră. La început domnișoarele n-au vrut, dar fiindcă mama lor se zbătea din ce în ce mai aprig și întruna spunea: „Jane, Jane” au primit în cele din urmă. Am plecat ieri de la Gateshead și dacă ați putea fi gata, domnișoară, aș vrea să pornim într-acolo mâine dis-de-dimineață.

— Da, Robert, am să fiu gata. Cred că trebuie să merg.

— Și eu tot așa socotesc, domnișoară. Bessie spunea că-i sigură că n-o să refuzați. Dar poate că înainte de-a aceasta trebuie să cereți învoire.

— Da, fac și asta îndată!

După ce l-am dus în sala servitorilor și l-am rugat pe John și pe soția lui să aibă grijă de el, am plecat să-l caut pe domnul Rochester.

Nu era nici în încăperile de jos, nici în curte, nici în grajd, nici pe țărină. O întrebai pe doamna Fairfax dacă nu-l văzuse și ea îmi răspunse că da: joacă probabil biliard cu domnișoara Ingram. M-am zorit spre sala de biliard, de unde auzeam venind zgomotul bilelor și sunetul glasurilor. Domnul Rochester, domnișoara Ingram, cele două domnișoare Eshton și admiratorii lor erau foarte atenți la joc. Mi-a trebuit puțin curaj ca să-l întrerup, dar nu mai puteam întârzia, așa încât mă apropiai de stăpânul meu. Se afla lângă domnișoara Ingram, care se întoarse și mă privi de sus; ochii ei păreau că se întreabă: „Ce-o mai fi vrând și ființa asta de nimic?” iar când șoptii: „Domnul Rochester”- ea făcu o mișcare, ca și cum ar fi fost ispășită să-mi poruncească să plec. Mi-o amintesc bine: în clipa aceea era plină de farmec și izbitor de frumoasă; purta o rochie albastru ca azurul, iar o eșarfă de tul, de asemenea albăstruie, îi lega părul. Jocul o stârnise și mândria-i ațâțată făcea și mai frumos chipul ei cu trăsături trufașe.

— Persoana asta te caută pe dumneata? întrebă domnișoara Ingram.

Domnul Rochester se întoarse să vadă despre ce persoana e vorba, și făcu o strâmbătură curioasă, ciudată și echivocă, azvârli tacul și ieși cu mine din încăpere.

— Ce-i, Jane, ce s-a întâmplat? zise el, rezemându-se cu spatele de ușa camerei de studiu, pe care tocmai o închisese.

— Am să vă rog, domnule, să fiți așa de bun și să-mi dați o săptămână sau două de concediu.

— Dar ce vrei să faci? Unde vrei să te duci?

— La o doamnă bolnavă, care a trimis după mine.

— Ce doamnă bolnavă? Unde locuiește?

— La Gateshead, în comitatul...

— În comitatul...? Dar e la o sută de mile de aici! Ce fel de femeie e asta care trimite s-aducă oameni de la asemenea distanță, numai ca să-i vadă?

— O cheamă Reed, domnule – doamna Reed.

— Reed din Gateshead? A existat pe vremuri un Reed la Gateshead: era magistrat.

— E văduva lui, domnule.

— Și ce treabă ai cu ea? De unde o cunoști?

— Domnul Reed mi-a fost unchi: era fratele mamei.

— Ce vorbești! Asta nu mi-ai spus-o niciodată. Spuneai totdeauna că n-ai rude.

— Într-adevăr, domnule, nici n-am avut rude dispuse să mă recunoască. Domnul Reed a murit, iar soția lui m-a alungat.

— De ce?

— Pentru că eram săracă și deci o povară; de asta mă și ura.

— Dar domnul Reed a avut niște copii; trebuie să ai niște veri. Sir George Lynn îmi vorbea ieri de un Reed din Gateshead, după câte spunea el, unul dintre cei mai mari ticăloși din oraș, iar Ingram pomenea de asemenea despre o Georgiana Reed, care astă iarnă sau iarna trecută a fost foarte admirată la Londra pentru frumusețea ei.

— John Reed a murit și el, domnule; s-a ruinat, nu numai el, ci și-a sărăcit în bună parte și familia. Se crede că s-a sinucis. Vestea asta a îndurerat-o atât de mult pe maică-sa, încât a avut un atac de apoplexie.

— Și cu ce i-ai putea ajuta dumneata? Astea-s fleacuri, Jane! N-o să-mi spui acum că vrei să străbați o sută de mile ca să vezi o bătrână, care poate foarte bine să moară înainte de sosirea dumitale. De altfel ziceai că te-a alungat.

— Da, domnule, dar e mult de atunci și pe vremea aceea dânsa avea altă situație. Mi-ar veni foarte greu să nu-i împlinesc dorința.

— Cât timp ai să lipsești?

— Cât voi putea mai puțin, domnule.

— Făgăduiește-mi că n-ai să stai mai mult de o săptămână.

— E mai bine să nu făgăduiesc, pentru că s-ar putea să nu izbutesc să mă țin de cuvânt.

— Dar în orice caz ai să te întorci? Cu nici un preț n-o să rămâi pentru totdeauna la mătușa dumitale?

— Oh, nu! Mă voi înapoia negreșit, de-ndată ce totul o să meargă bine.

— Și cu cine te duci? Doar n-o să faci singură o călătorie atât de lungă?

— Nu, domnule, mi-a trimis vizitiul.

— E un om de încredere?

— Da, slujește în familie de zece ani.

Domnul Rochester chibzui.

— Când vrei să pleci? întrebă el.

— Măine dis-de-dimineasă.

— O să ai nevoie de bani: nu poți călători fără bani și socotesc că n-ai mare lucru. Nu ți-am plătit încă nimic de când ești aici. Câți bani ai cu totul, Jane? mă întrebă el zâmbind.

Îmi scosei punga; nu era grea de loc.

— Cinci șilingi, răspunsei eu.

Îmi luă punga, o goli, îi cântări conținutul în palmă și răsă ușor, ca și când puținătatea cuprinsului ei l-ar fi amuzat. Își scoase apoi portofelul.

— Uite! zise ei, întinzându-mi o bancnotă.

Era de cincizeci de lire și nu-mi datora decât cincisprezece.

Îi spusei că n-am să-i dau restul.

Nu vrui să primesc mai mult decât îmi datora. La început se îmbufnă, apoi deodată, ca și când și-ar fi amintit ceva, îmi spuse:

— Ai dreptate! E mai bine să nu-ți dau tot acuma. Dacă ai avea cincizeci de lire, s-ar putea să rămâi acolo trei luni. Uite zece. E de ajuns?

— Da, domnule, dar îmi mai datorați cinci.

— Atunci, înapoiază-te să le iei; consideră-mă bancherul dumitale pentru patruzece de lire.

— Domnule Rochester, pentru că s-a ivit prilejul, aș vrea să vă mai vorbesc și despre o altă problemă.

— Despre ce anume? Aș fi curios să aflu.

— Mi-ați spus, domnule, că în curând vă veți căsători.

— Da. Ei, și ce-i cu asta?

— Atunci Adèle va trebui dusă la pension, domnule. Sunt încredințată că și dumneavoastră vă dați seama de asta.

— Ca s-o înlătur din calea soției mele care, altfel, ar putea călca cu trufie peste ea! Ai dreptate, da, trebuie s-o dau pe Adèle la pension. Iar dumneata, firește, dumneata trebuie să te duci de-a dreptul la... la dracu!

— Sper că nu, domnule, dar va trebui să-mi caut un alt post.

— Da! exclamă el cu un ton și cu o expresie a figurii ciudată și comică în aceiași timp. M-a privit apoi lung câteva clipe. Și bănuiesc că o să rogi pe doamna Reed sau pe stimabilele ei fiice să-ți caute un loc?

— Nu, domnule; relațiile mele cu mătușa și verișoarele nu mă îndreptătesc să le cer vreun serviciu. O să dau un anunț la ziar.

— Da, da, o să te cocoți pe vârful piramidelor din Egipt! mormăi el. De altminteri ai s-o faci pe riscul dumitale. Îmi pare foarte rău că nu ți-am dat o singură liră și nu zece. Dă-mi înapoi nouă lire, am nevoie de ele.

— Și eu am nevoie, domnule, am răspuns ascunzându-mi la spate mâinile și punga. Nu m-aș putea lipsi de banii ăștia pentru nimic în lume.

— Zgârcito! zise el. Îmi refuzi un mic ajutor bănesc. Dă-mi cinci lire, Jane.

— Nici cinci șilingi, domnule, nici cinci pence măcar.

— Făgăduiește-mi ceva.

— Vă voi făgădui orice lucru pe care voi socoti că-l pot face.

— Atunci făgăduiește-mi că n-ai să dai nici un anunț și ai să lași în seama mea căutarea unui alt post. Îți voi găsi eu unul, cu timpul.

— Am s-o fac cu plăcere, domnule, dacă la rândul dumneavoastră îmi veți făgădui că înainte ca viitoarea *lady* Rochester să devină stăpâna acestei

case, Adèle și cu mine n-o să mai fim aici.

— Bine, îți făgăduiesc. Pleci mâine, nu-i așa?

— Da, domnule; mâine dimineață.

— Deseară după cină vii în salon?

— Nu, domnule; trebuie să mă pregătesc de drum.

— Atunci trebuie să ne luăm rămas bun.

— Cred că da, domnule.

— Și care-i această ceremonie de despărțire, Jane? Învăță-mă, că eu n-o prea cunosc.

— Se spune adio, sau, dacă vreți, alt cuvânt de acest fel.

— Ei bine, spune.

— Deocamdată, rămas bun, domnule Rochester.

— Dar eu ce trebuie să spun?

— Dacă vreți, spuneți același lucru.

— Deocamdată, rămas bun, domnișoară Eyre. Asta-i tot?

— Da.

— Mi se pare meschin, rece și neprietenos: aș fi preferat altceva, ceva mai mult decât ritualul obișnuit. De pildă, o strângere de mână. Dar nu, nici asta nu mi-ar fi de ajuns. Atunci așa ai să faci: ai să spui „rămas bun”, și-atâta tot, Jane?

— E de ajuns, domnule. Un singur cuvânt spus din inimă poate cuprinde tot atâta bunăvoință cât o mie altele.

— E foarte cu puțință; dar e atât de șters și rece: „...rămas bun!”

„Cât timp o să mai stea așa, cu spatele proptit în ușă?” mă întrebai eu, căci sosise vremea să încep a-mi face bagajele. Atunci sună clopotul pentru cină și el plecă brusc, fără să mai rostească nici o vorbă. Nu l-am mai văzut în ziua aceea, iar a doua zi am plecat, înainte ca domnul Rochester să se fi trezit.

Sosii la Gateshead aproape de cinci seara, în după-amiaza zilei de întâi mai. Înainte de-a mă duce la castel am intrat în odaia portarului. Mi se păru foarte curată și bine îngrijită: ferestrele împodobite cu perdele albe, dușumeaua bine ceruită, grătarul, lopățica și cleștele străluceau de curățenie, iar focul pâlpâia liniștit. În fața căminului sta Bessie și-și alăpta pruncul, pe când micul Robert și surioara lui se jucau liniștiți într-un colț.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, știam eu bine că o să vii! exclamă ea când mă văzu intrând.

— Da, Bessie, răspunsei după ce o sărutai. Și trag nădejde că n-am sosit prea târziu. Ce face doamna Reed? Sper că-i încă în viață.

— Da, trăiește și își dă seama de ce se petrece în jurul ei, chiar mai bine decât până acum. Doctorul spune c-ar putea s-o mai ducă vreo săptămână, două, dar nu crede să se mai vindece.

— A pomenit de mine în ultimul timp?

— Chiar azi dimineață; și dorea să te vadă, dar în clipa asta doarme, sau cel puțin dormea acum zece minute când am fost în cameră. De obicei e cufundată toată după-amiaza într-un fel de toropeală și nu se trezește decât pe la șase sau șapte. Vrei să te odihnești aici, un ceas, domnișoară? Pe urmă o să mergem împreună la dansa.

În clipa aceea intră Robert. Bessie își puse în leagăn pruncul adormit, ca să-și întâmpine bărbatul; apoi mă rugă să-mi scot pălăria și să beau

puțin ceai, căci, spunea ea, eram palidă și păream obosită. Am fost încântată să primesc găzduirea ei și o lăsa să-mi scoată hainele de călătorie, tot atât de supusă ca pe vremea când eram copilă.

Imagini din trecut îmi reveniră în minte, când o văzui că se învârtește în jurul meu, aducând tava pentru ceai și cele mai frumoase cești de porțelan, tăind pâinea și ungând-o cu unt, punând să se coacă un cozonacel și dojenind din când în când pe micuțul Robert sau pe Jane, întocmai cum făcea altădată cu mine. Bessie păstra aceeași iuțelă în mișcări, pasul îi era la fel de ușor și privirea la fel de deschisă.

Când ceaiul a fost gata, am vrut să mă apropii de masă, dar ea îmi spuse să stau liniștită, cu acel ton poruncitor pe care-l cunoșteam atât de bine. Voia să stau lângă foc; puse în fața mea o măsuță pe care se aflau o ceașcă și o farfurie cu pâine prăjită; apoi mă așeză întocmai ca altădată, pe un scaun, și-mi dădu dulciuri exact așa cum făcea pe vremuri cu cele pe care le șterpelea pentru mine. Zâmbii și, la fel ca odinioară, mă supusei.

Mă întrebă dacă mă simțeam bine la Thornfield Hall și ce fel de femeie era stăpâna mea. Când îi spusei că n-aveam stăpână, ci numai un stăpân, mă întrebă dacă-i frumos și dacă eram mulțumită de el. Îi răspunsei că-i mai degrabă urât, dar că e un adevărat gentilom, că se purta bine cu mine și eram mulțumită; apoi i-am descris societatea veselă care se afla în ultima vreme la castel. Bessie ascultă cu interes toate aceste amănunte, căci era tocmai ceea ce-i plăcea ei.

Și așa a trecut un ceas. Bessie îmi dădu pălăria și celelalte veșminte și ieșii cu ea din odaie, să mă duc la castel. Cu aproape nouă ani în urmă, tot ea mă însoțise de-a lungul aleii pe care o urcam acum. Într-o întunecată, cețoasă și urâtă dimineață de ianuarie părăsisem casa aceea dușmănoasă, cu amărăciune și deznădejde în suflet, simțindu-mă alungată și proscrisă, ca să-mi aflu un adăpost la înghețatul Lowood, locul acela atât de îndepărtat și atât de puțin cunoscut mie. Clădirea cea dușmănoasă mi-apărea iar înaintea ochilor; viitorul meu rămânea încă nesigur și inima mi-era încă îndurerată. Mă simțeam tot un drumeț rătăcitor, dar acum aveam mai multă încredere în mine și în puterile mele, mai puțină teamă de asuprire. Vechile răni pricinuite de nedreptățile îndurate erau deplin lecuite și jarul resentimentelor se stinsese.

— O să mergi mai întâi în sufragerie, îmi spuse Bessie în hol, luând-o înaintea mea. Probabil că și domnișoarele sunt acolo.

Peste o clipă am intrat în sufragerie. Nimic nu se schimbase acolo din dimineața când îl văzusem pentru prima oară pe domnul Brocklehurst. În fața căminului se afla același covor pe care stătuse el atunci. Aruncai o privire spre bibliotecă și mi se păru că zăresc cele două volume ale lui Bewick: *Păsările Angliei*, la locul lor obișnuit, pe raftul al treilea, iar deasupra *Călătoriile lui Gulliver* și *Povești arabe*. Lucrurile neînsuflețite nu se schimbaseră, dar era greu să recunoști ființele vii.

În fața mea văzui două tinere doamne. Una era aproape tot atât de înaltă ca și domnișoara Ingram – foarte slabă, cu fața galbenă și aspră, avea în înfățișarea ei ceva ascetic, impresie subliniată și mai mult de simplitatea rochiei strâmte de lână neagră, de gulerul scrobit, de părul tras de pe tâmples și aspectul atât de călugăresc ai mătăniilor de abanos cu cruciuliță în capăt, pe care le purta la gât. Am fost sigură că era Eliza, cu toate că fața ei

prelungă și searbădă amintea prea puțin de cea pe care o cunoscusem pe vremuri.

Cealaltă era de bună seamă Georgiana, dar nu mica zână de unsprezece ani, pe care în amintire o vedeam mlădioasă și slabă, ci o domnișoară în toată puterea cuvântului, durdulie și blondă ca o păpușă de ceară, cu trăsături frumoase și regulate, cu ochi albaștri și languroși, cu bucle aurii. Purta o rochie neagră ca și cea a soră-sii, dar de o croială foarte diferită: bogată și după ultima modă; pe cât de puritană era una, pe atât de modernă și elegantă apărea cealaltă.

Amândouă surorile aveau câte ceva din trăsăturile mamei, dar fiecare câte una singură: cea mare, slabă și palidă, avea ochii doamnei Reed; cea mai tânără, planturoasă și înfloritoare, moștenise de la mamă-sa conturul obrazilor și al bărbiei, poate ceva mai îmblânzite, dar dând totuși o expresie de asprime de nedescris întregii ei înfățișări de altminteri atât de zglobie și voluptuoasă.

Când am intrat, cele două domnișoare s-au sculat să mă salute, amândouă adresându-mi-se cu „domnișoară Eyre”. Salutul Elizei fu rostit cu glas repezit și aspru, fără urmă de zâmbet. Imediat s-a așezat și, ațintindu-și ochii în foc, păru că m-a și uitat. Georgiana, după ce mi-a dat bună ziua, mi-a mai pus câteva întrebări banale asupra călătoriei mele, asupra timpului și a altor fleacuri de același fel. Vorbea cu glas târăgănat. Îmi arunca din când în când priviri piezișe, cercetându-mă din creștet până-n tălpi, de la cutele paltonului de merinos până la pălăria cât se poate de simplă. Tinerele au un deosebit talent să-ți arate că le pari „un nimic”, fără să spună asta în vorbe. Un anumit fel de a privi de sus, purtarea rece, glasul nepăsător le exprimă îndeajuns sentimentele în asemenea ocazii, fără a fi nevoie să se compromită printr-o neobrăzare fățișă în fapte sau în vorbe.

Dar un zâmbet de dispreț, fie el fățiș, ori ascuns, nu mai avea asupra-mi puterea de odinioară. Pe când stam astfel între cele două verișoare ale mele, fui uimită să văd cât de ușor înduram desăvârșita nepăsare a uneia și atenția pe jumătate batjocoritoare a celeilalte. Eliza nu-mi mai putea răni inima și Georgiana nu mă mai putea jigni. Realitatea era că alte lucruri mă preocupau. În ultimele câteva luni încercasem dureri și bucurii cu mult mai vii și mai puternice decât acelea pe care le-ar fi putut provoca sau dăruia domnișoarele Reed, așa încât rămăsei cu totul nepăsătoare la ifosele lor.

— Cum se mai simte doamna Reed? întrebai eu după scurt timp, privind-o cu toată liniștea pe Georgiana, care socotea că se cade să ridice capul arătând mirarea, ca și când mi-aș fi îngăduit un lucru cu totul neașteptat.

— Doamna Reed! Ah! vorbești de mama. I-e rău; mă îndoiesc că ai s-o poți vedea astă-seară.

— M-ați îndatora foarte mult dacă ați avea doar bunătatea să urcați și să-i spuneți c-am sosit.

Georgiana tresări și holbă la mine ochii ei mari, albaștri.

— Știu că dorește foarte mult să mă vadă, adăugai, și n-aș vrea s-o fac să aștepte mai mult decât e neapărat nevoie.

— Mamei nu-i place să fie tulburată seara, răspunse Eliza.

După câteva minute mă ridicai, îmi scosei liniștită pălăria și mânușile

fără să aștept invitație, apoi spusei celor două domnișoare că mă duc să o caut pe Bessie, care trebuie să fie la bucătărie și s-o rog să afle dacă doamna Reed mă poate primi. M-am dus și, după ce am găsit-o pe Bessie și am trimis-o să-mi împlinească dorința, m-am apucat să-mi despachetez lucrurile. Până atunci mă ferisem totdeauna de aroganță; cu un an înainte, dacă aș fi fost primită în același fel, aș fi plecat din Gateshead chiar a doua zi; acum însă, îmi dădeam seama că ar fi fost o purtare nechibzuită. Făcusem o călătorie de o sută de mile ca să-mi văd mătușa și trebuia să stau cu ea până ce avea să se însănătoșească ori să moară. N-avea nici un rost să-mi fac sânge rău pentru prostia și nebunia fetelor ei și singurul lucru cuminte era să nu le iau în seamă. Vorbii deci cu îngrijitoarea, îi cerui să-mi pregătească o odaie și-i spusei că am să rămân o săptămână sau două. Pe când mă-ndreptam spre camera mea, după ce pusesem să mi se ducă acolo cufărul, m-am întâlnit cu Bessie pe scară.

— Doamna s-a trezit, îmi spuse ea, am înștiințat-o că ați sosit. Haideți cu mine să vedem dacă o să vă recunoască.

N-aveam nevoie să mi se arate drumul către încăperea bine cunoscută, unde fusesem altădată chemată atât de des și numai ca să fiu pedepsită sau muștrată. M-am grăbit s-o iau înaintea credincioasei Bessie și am deschis încetișor ușa. Se înserase și pe masă fusese pusă o lampă cu abajur. Ca și odinioară, văzui patul mare cu patru stâlpi, perdelele de culoarea chihlimbarului, masa de toaletă, jilțul, scăunașul pentru picioare pe care fusesem de atâtea ori silită să ingenunchez ca să cer iertare pentru greșeli nu de mine făptuite. Îmi aruncai ochii într-un anumit colț, așteptându-mă aproape să văd desenându-se conturul vag al unei vergi de care mi-era teamă odată, și care, spânzurată pe perete, părea că așteaptă clipa când ar putea sări ca un drăcușor să mă lovească peste mâinile tremurătoare sau peste gâtul chircit. Trăsei draperiile patului și mă aplecai peste grămada de perne.

Îmi aminteam prea bine figura doamnei Reed și – încordată – căutam să regăsesc chipul pe care îl cunoscusem. Cât de minunat lucru e că timpul domolește dorințele de răzbunare și potolește mânia și ura. Mă despărțisem de femeia asta cu inima plină de ură și amărăciune, iar acum mă înapoiam la ea doar cu un simțământ de milă pentru cumplitele-i suferințe și cu dorința arzătoare de-a uita și de-a ierta toate ocările, de-a ne împăca și de-a ne strânge prietenește mâinile.

Chipul cel atât de bine cunoscut mi se înfățișă sever și necruțător ca totdeauna: aceiași ochi, pe care nimic nu-i putea împlânzi, aceleași sprâncene ce păreau mereu ridicate, poruncitoare și despotice. De câte ori au aruncat asupra mea amenințare și ură! Cât de viu îmi renasc în suflet spaimile și chinurile copilăriei mele, acum când le urmăresc iarăși linia aspră și totuși m-aplec asupra ei și o sărut.

Bolnava mă privi.

— E Jane Eyre? întrebă ea.

— Da, mătușă. Cum te simți, dragă mătușă?

Pe vremuri jurasem să nu-i mai spun niciodată mătușă, dar acum socoteam că nu-i nici un păcat să uit și să calc acel jurământ. Îi prinsei mâna ce-i sta întinsă peste cearșaf, și, dacă în clipa aceea ea ar fi strâns-o cu bunătate pe-a mea, aș fi simțit o adevărată plăcere. Dar firile reci nu sunt

așa de ușor împlânzite și nici antipatiile profunde nu se sting atât de iute. Doamna Reed își retrase mâna și, întorcându-și fața de la mine, spuse ceva despre noaptea care era caldă. Îmi aruncă iar o privire la fel de înghețată și în clipa aceea am înțeles că părerea ei despre mine, sentimentele ei față de mine nu se schimbaseră și nici nu se puteau schimba vreodată. Văzui iar ochii săi de piatră, prin care nu putea răzbate lumina dragostei și din care nu puteau izvorî lacrimi, că era hotărâtă să mă socotească până în ultima clipă drept tot ce poate fi mai rău, fiindcă de m-ar fi socotit bună ar fi simțit nu o bucurie mărinimoasă, ci o durere aprigă, o durere de rană adâncă.

Mai întâi m-a durut, apoi m-a înfuriat; în cele din urmă am simțit cum crește-n mine hotărârea de-a o supune, de-a o stăpâni în ciuda firii și voinței ei. Îmi dăduseră lacrimile, la fel ca în copilărie. Le-am oprit. Mi-am apropiat un scaun de pat, m-am așezat lângă căpătâiul ei și m-am aplecat asupra-i.

— Ai trimis să mă cheme, zisei. Am venit și am de gând să rămân aici până ți-o fi mai bine.

— Oh, sigur! Mi-ai văzut fetele?

— Da.

— Bine. Te-aș ruga să le spui că vreau să rămâi aici până ce-ți voi putea spune ceva care-mi stă pe inimă. Azi e prea târziu și nici nu-mi mai amintesc prea bine despre ce-i vorba... Dar voiam să-ți spun ceva, stai să văd...

Privirea rătăcită și glasul schimbat arătau ce prăbușire se petrecuse în ființa aceea atât de voinică odinioară. Se răsuci agitată și vru să-și tragă plapuma, dar nu izbuti din pricina cotului meu care se sprijinea pe un capăt al învelitoarei. De-ndată se supără:

— Scoală-te! zise ea. De ce mă enervezi și-mi ții plapuma? Tu ești Jane Eyre?

— Da, eu...

— E de necrezut câte necazuri am avut cu fata asta! Să-mi lase așa o belea pe cap ! Câte necazuri nu mi-a făcut în fiecă zi și-n fiecare ceas cu firea ei de neînțeles, cu supărările ei stupide, cu felul ei nesuferit de a-ți cerceta veșnic orice mișcare! Într-o zi mi-a vorbit ca o nebună, sau mai degrabă ca un diavol... Nici un copil n-a vorbit vreodată și n-a privit pe cineva așa cum mi-a vorbit și m-a privit ea atunci ! Ce fericită am fost când a plecat de aici! Ce s-a întâmplat cu ea la Lowood? Știu că a fost o epidemie de tifos și mulți copii au murit, dar ea nu; și totuși am spus că a murit. Ah! Cât aș vrea să fi murit!

— Ciudată dorință, doamnă Reed! De ce o urăști atâta?

— N-am putut-o suferi niciodată pe maică-sa: era unica soră a bărbatului meu... Și o iubea foarte mult. Când familia a vrut să o dezmoștenească, din pricina căsătoriei ei nepotrivite, el s-a opus, iar când a aflat că a murit, a plâns ca un nerod. El a trimis după copilă, deși l-am sfătuit s-o dea mai degrabă la doică și să-i plătească întreținerea. Am urât din tot sufletul fapta aceea bolnăvicioasă, plâpândă și plângăreată, din chiar clipa când am zărit-o. Toată noaptea miorlăia în leagăn!; în loc să țiepe zdravăn ca alți copii, n-o auzeai decât scâncind și gemând. Lui Reed îi era milă de ea; o îngrijea și o legăna ca pe copiii lui, ba aș putea spune chiar că de-ai lui, când erau mici, nu se-ngrijise niciodată așa de mult. Încerca să-i facă pe copiii mei s-o iubească pe cerșetoarea aceea mică, dar bieții micuți

nu o puteau suferi. Și cum se mai supăra pe ei când vedea cât de puțin o iubesc. Când a fost bolnav ultima dată, a vrut să aibă întruna copila lângă el și, c-un ceas înainte de a muri, m-a pus să jur că o s-o păstrez lângă mine. Mult mai mare plăcere mi-ar fi făcut să am grija vreunui țănc sărac de la orfelinat. Dar era un om slab, foarte slab. John nu-i seamănă deloc și-s foarte fericită că-i așa. Seamănă cu mine și cu frații mei: e un Gibson adevărat. Oh! Oh! Tare aș vrea să nu mă mai chinuie cu scrisorile lui în care cere mereu bani. Nu mai am bani să-i dau, am început să sărăcim. Va trebui să dau drumul la jumătate din servitori și să închidem o aripă a casei, sau să părăsim definitiv castelul. Mă tem totuși că nu voi izbuti niciodată să iau o hotărâre: dar cum o să ne descurcăm? Două treimi din venit de-abia acoperă dobânzile ipotecilor. John joacă înfiorător de mult și pierde totdeauna. Bietul băiat! E înconjurat de pungași; e abătut, înjosit, privirea lui e îngrozitoare. Când îl văd așa, mi-e rușine... Doamna Reed se agita din ce în ce mai mult.

— Cred că ar fi mai bine s-o lăsăm singură, îi șoptii lui Bessie care stătea de cealaltă parte a patului.

— Poate ai dreptate, domnișoară. Spre seară vorbește deseori așa; dimineața e mai liniștită.

Mă ridicai.

— Stai! exclamă doamna Reed. Voiam să-ți mai spun ceva. John mă amenință neconținut că mă ucide sau se omoară; uneori, în visurile mele îl văd întins, cu o rană mare la gât sau cu obrazul umflat și înnegrit. La grea strâmtoare sunt; am necazuri mari. Ce să fac? Cum să fac rost de bani?

Bessie se strădui mult și cu greu izbuti să-i dea un calmant. Curând după aceea, doamna Reed se mai liniști și căzu într-un fel de amorțeală, așa că am părăsit camera.

Trecură mai mult de zece zile, fără să mai am vreo convorbire cu dânsa: sau aiura, sau cădea într-un somn letargic, și doctorul interzicea cu strictețe orice lucru care i-ar fi putut pricinui emoții. În acest răstimp, am căutat să mă împac cât mai bine cu Eliza și Georgiana. La început, se arătară foarte reci. Eliza petrecea jumătate din zi citind, scriind, cosând. Abia dacă ne adresa câte o vorbă mie sau surori-sii. Georgiana șoptea ceasuri întregi vorbe fără rost canarului și nu mă băga în seamă, dar eu eram hotărâtă să fac ceva ca să-mi omor timpul și să mă amuz. Adusesem ce era de trebuință, așa c-am izbutit și una și alta.

Înarmată cu creion și hârtie, mă așezam lângă fereastră și începeam să schițez scene ce treceau prin caleidoscopul – desigur schimbător – al imaginației mele; un braț de mare între două stânci, răsăritul lunii și o corabie care se proiecta pe discul ei strălucitor, trestii și crini de mare dintre care răsărea capul unei naiade încununată cu flori de lotus sau, în sfârșit, un spiriduș stând în cuibul unei vrăbii, sub o ramură de păducel înflorit.

Într-o zi îmi veni poftă să pictez un portret. Al cui, puțin îmi păsa. Luai un creion negru foarte moale, îl ascuții bine și începui să desenez. În curând apăru pe hârtie o frunte mare și bombată, un chip pătrat. Mă grăbii să definesc trăsăturile. Fruntea aceea mă îndemna să desenez niște sprâncene bine arcuite. Apoi creionul schiță linia unui nas drept cu nări largi, o gură mlădioasă, cu trăsături energice, bărbia hotărâtă și tăiată la mijloc de o linie groasă; mai lipseau favoriții negri și câteva smocuri de păr fluturând pe

tâmples și pe frunte. Acum ochii. Îi lăsasem la sfârșit, pentru că cereau cea mai mare grijă. Îi făcui frumoși și mari, cu gene lungi și întunecate, cu pupilele mari și luminoase. „E bine, îmi zisei privind desenul, dar nu-i chiar așa; ar trebui mai multă tărie și căldură în priviri”. Accentuai umbrele așa fel încât privirea să strălucească și mai puternic; câteva trăsături fericite de creion desăvârșiră isprava. Aveam sub privirea mea chipul unui prieten. Acum cu adevărat mă sinchiseam prea puțin dacă fetele îmi întorceau spatele: priveam portretul și zâmbeam acelei uluitoare asemănări; eram preocupată și fericită.

— E portretul cuiva pe care-l cunoști? întrebă Eliza care se apropiase fără să bag de seamă.

Răspunsei că-i doar un cap zămislit de închipuirea mea și mă grăbii să-l pun sub celelalte desene. Firește, mințeam, fiindcă era portretul domnului Rochester, dar întrucât ar fi putut-o interesa asta pe ea sau pe altcineva? În clipa aceea, Georgiana se apropie și ea să privească. Celelalte desene ale mele îi plăcură mult; despre portret, însă, spuse că e al unui om urât. Amândouă păreau mirate de iscusința mea la desen. Le-am întrebat dacă vor să le fac portretele și fiecare îmi poză pentru o schiță în creion. Georgiana mi-aduse apoi albumul ei, în care i-am făgăduit să-i fac o mică acuarelă. Văzui cum îi revine numaidecât buna dispoziție; îmi propuse chiar o plimbare.

Nici două ceasuri nu trecură și eram adâncite într-o discuție confidențială. Îmi făcu cinstea să-mi vorbească despre iarna strălucită petrecută de ea cu doi ani înainte la Londra și despre marea admirație pe care o stârnise acolo. Făcu chiar unele aluzii la aleasa ei cucerire. După amiază și seara aflai mai multe: îmi reproduse câteva convorbiri amoroase și-mi prezentă câteva scene sentimentale; într-un cuvânt, îmi povesti în ziua aceea un întreg roman despre viața mondenă. Flecăreala părea să nu mai contenească niciodată și avea totdeauna același subiect: persoana ei, iubirile și necazurile ei. Era ciudat că nu pomenea nimic nici de boala mamei-sii, nici de moartea fratelui și nici de perspectivele atât de întunecate ce se deschideau acum înaintea familiei sale. Părea că mintea îi e stăpânită numai și numai de amintirile trecutelor petreceri, de dorințele unor noi plăceri. Stătea în fiecare zi cam cinci minute în odaia mamei bolnave; niciodată mai mult.

Eliza vorbea însă puțin; era vădit că n-avea vreme de vorbit. N-am văzut niciodată pe cineva atât de ocupat ca ea, deși era greu să spui ce făcea, sau cel puțin să descoperi roadele hărniciei sale. Avea un ceas deșteptător care o trezea foarte devreme. Nu știu cum își întrebuința timpul înainte de micul dejun; dar după aceea îl împărțea astfel încât fiecare ceas era hărăzit altei îndeletniciri. De trei ori pe zi citea cu mare atenție dintr-o cărțuie și cercetând am aflat că-i o carte obișnuită de rugăciuni, într-o zi am întrebat-o ce găsea atât de interesant în acea carte și mi-a răspuns: „regulile serviciului divin”. Petrecea trei ceasuri pe zi brodând cu fir de aur o bucată de postav roșu, aproape cât un covor de mare. La întrebarea mea despre rostul aceluia postav, mi-a răspuns că s-a hotărât să acopere altarul unei biserici de curând ridicate lângă Gateshead. Alte două ceasuri pe zi le dedica jurnalului ei personal; alte două ceasuri lucra singură în grădina de zarzavaturi; un ceas făcea socoteli. Părea că nu simte nevoie nici de discuție, nici de

tovărășia cuiva. Cred că în felul ei era fericită. Viața asta monotonă îi ajungea și nimic n-ar fi putut-o supăra mai cumplit decât o întâmplare care ar fi silit-o să iasă din această regularitate de ceasornic.

Într-o seară, fiind mai vorbăreată decât de obicei, îmi spuse că purtarea lui John și ruina care amenința familia lor îi provocase negre și nesfârșite amărăciuni, dar adăugă îndată că chibzuise acum și ajunsese la o hotărâre. Luase măsuri să-și pună averea la adăpost, iar după moartea mamei ei (îmi spuse cu cea mai netulburată liniște că era foarte puțin probabil ca bolnava să se însănătoșească sau să mai reziste mult) avea să ducă la îndeplinire un plan la care visa de multă vreme. Voia să caute un adăpost unde nimic să nu-i tulbure regularitatea neclintită a obiceiurilor și care să fie o stavilă între ea și lumea cea ușuratică. O întrebai dacă Georgiana avea s-o întovărășească.

Bineînțeles că nu. Georgiana și cu ea n-aveau nimic comun și nici n-avuseseră vreodată. Pentru nimic în lume nu și-ar fi luat o asemenea povară cum ar fi fost tovarășia ei. Georgiana trebuia să-și urmeze calea, după cum ea, Eliza, avea să și-o urmeze pe a ei.

Cât timp nu mi se spovedea, Georgiana sta întinsă pe divan, văietându-se de plictiseala ce domnea în casă și dorind neconținut ca mătușa Gibson s-o poftască la oraș. „Ar fi mult mai bine pentru mine, spunea ea, să petrec o lună sau două în altă parte, până ce se va sfârși totul.” N-am întrebat-o ce vrea să spună cu aceste cuvinte, dar cred că se gândea la moartea apropiată și la înmormântarea maică-sii. Eliza nu se sinchisea de jeliurile și indolența soră-sii, ca și când ființa aceea care zăcea și se văieta acolo nici n-ar fi existat. Într-o zi, totuși, după ce-și pusese deoparte registrul de socoteli și-și luase broderia, îi spuse deodată Georgianeii:

— Georgiana, sunt sigură că niciodată nu s-a îngăduit unui animal mai nesăbuit și mai înfumurat decât tine să facă umbră pământului. N-ai avut nici un drept să te naști, căci viața nu-ți folosește la nimic. În loc să trăiești pentru tine, în tine și cu tine, cum ar face orice făptură cu judecată, nu încerci decât să-ți rezemi slăbiciunea pe puterea altuia. Dacă nu se găsește nimeni să ia asupra-și povara unei făpturi grase, umflate, neputincioase și nefolositoare, strigi că ne purtăm rău cu tine, te nesocotim și ești nenorocită. În afară de asta, pentru tine viața trebuie să fie o scenă care să-și schimbe întruna decorurile, o scenă plină de desfătări, căci altfel ți s-ar părea că lumea e o închisoare; trebuie să fii admirată, curtată, măgulită, ai nevoie de muzică, dans, de lume, căci altfel tânjești și pieri. Nu ești în stare să născoci un sistem în stare să te facă independentă de toate faptele, de toate voințele, în afară de a ta proprie? Ia o zi, împarte-o în mai multe părți, fă un lucru oarecare în fiecare din acele părți, și nu lăsa nici un sfert de ceas, nici zece minute, nici un minut neîntrebuințat; fiecare lucru să fie făcut la rândul său, cu metodă și cu strictă regularitate. Te vei pomeni că ziua s-a sfârșit înainte de a-ți da seama cum a început; nu vei fi îndatorată nimănui fiindcă te-a ajutat să-ți petreci vremea; nu vei cerși tovarășia, îngăduința sau simpatia nimănui, într-un cuvânt vei trăi așa cum se cuvine să trăiască o făptură independentă! Ascultă acest sfat, primul și ultimul pe care o să-l capeți vreodată de la mine; de altfel, dacă-l vei urma, n-o să mai ai nevoie nici de mine, nici de altcineva. Dacă nu-l vei lua în seamă, atunci fă ca și

până acuma și vei continua să te plângi, să te văicărești, să-ți târăști pretutindeni trândăvia și să înduri urmările prostiei tale, oricât de jalnice și de neîndurate vor fi. Vreau să-ți vorbesc deschis, ascultă-mă. Ce-o să-ți spun acum, n-am să mai repet niciodată, dar am să mă țin cu strășnicie de hotărârea mea. După moartea mamei, n-am să mă mai sinchisesc de tine. Din ziua când coșciugul ei o să fie depus în cavoul Gatesheadului, noi două o să fim despărțite, ca și când nu ne-am fi cunoscut niciodată. Să nu crezi că dacă, din întâmplare, ne-am născut din aceiași părinți, îți voi îngădui să mă încătușezi, chiar și prin cea mai slabă pretenție. Asta-i tot ce-am avut să-ți spun; dacă, afară de noi, toată omenirea ar pieri de pe fața globului și am rămâne singure pe pământ, te-aș părăsi în lumea ta veche și m-aș duce spre o alta nouă.

Eliza tăcu.

— Ți-ai fi putut cruța osteneala de a-mi înșira această tiradă, răspunse Georgiana. Toată lumea știe că ești făptura cea mai egoistă, cea mai lipsită de inimă de pe lumea asta. Știu bine cât de înveninată ți-e ura împotriva mea. Dovada am avut-o în pozna pe care mi-ai făcut-o în legătură cu lordul Edwin Vere. Nu te puteai obișnui cu gândul că o să mă ridic deasupra ta, o să am un titlu, o să fiu primită în cercuri unde tu n-ai îndrăzni nici măcar să te arăți. De aceea și numai de aceea te-ai purtat ca o spioană și o trădătoare și mi-ai spulberat pentru totdeauna nădejile.

Georgiana luă batista și se smiorcăi vreme de un ceas. Eliza rămase rece și nepăsătoare continuând să lucreze de zor.

Sunt oameni care nu dau prea mare însemnătate sentimentelor nobile și mărinimoase. Dar aici, înaintea mea, se aflau două ființe care nu cunoșteau asemenea simțăminte: una era insuportabil de acră, cealaltă n-avea nici un fel de sare. Duiosia fără judecată e o băutură leșietică, dar judecata fără duioșie, o licoare prea amară și prea tare ca să poată fi sorbită de oameni.

Era o după-amiază umedă și bătea vântul. Georgiana adormise pe divan, citind un roman; Eliza se duse să asculte o slujbă la biserica nouă, căci era foarte cucernică. Pe orice vreme se ducea să-și îndeplinească plină de strictețe și punctualitate ceea ce socotea că sunt îndatoririle ei religioase; pe ploaie sau timp însoțit, se ducea la biserică de trei ori în fiecare duminică, iar în timpul săptămânii de câte ori se făceau rugăciuni.

Atunci mă gândii c-ar fi timpul să urc și să văd cum se mai simte biata muribundă, care era foarte prost îngrijită. Slugile se sinchiseau prea puțin de ea, iar infirmiera, nefiind supravegheată, o ștergea din odaie de câte ori putea. Bessie era devotată, dar trebuia să vadă și de familia ei și nu venea decât din când în când pe la castel.

N-am găsit pe nimeni în camera bolnavei, după cum mă și așteptam; infirmiera nu era acolo. Bolnava stătea culcată și părea cufundată în obișnuita-i stare letargică: chipul ei pământiu rămânea înfundat în perne. Focul aproape se stinsese; îl ațâțai, mai aranjai patul și privii o clipă pe aceea care acum nu mă putea vedea, apoi mă îndreptai spre fereastră.

Ploaia bătea cu putere în geamuri și vântul sufla furtunos. „Iată, zace aici – mă gândeam eu – un om care în curând o să treacă dincolo de lupta ce se poartă pe pământ. Unde se va duce acest spirit ce luptă acum cu lăcașul său material, când își va afla în sfârșit izbăvirea?”

Cugetând la această mare taină, îmi amintii de Helen Burns și de ultimele ei cuvinte, de credința ei în egalitatea sufletelor eliberate din trup. Ascultam în gând glasul acela pe care mi-l aminteam atât de bine; aveam încă în fața ochilor înfățișarea palidă și spiritualizată, chipul răvășit de boală și privirea sublimă cu care îmbrățișa lumea, în vreme ce, culcată pe patul de moarte, mărturisea în șoaptă arzătoarea-i dorință de a ajunge la sânul tatălui ceresc.

Atunci auzii din pat un glas slab:

— Cine-i acolo?

Știam că doamna Reed nu vorbise de câteva zile. Își revenea, oare, în puteri? Mă apropiiai de dânsa.

— Eu sunt, mătușă Reed.

— Care eu? răspunse dânsa. Cine ești? Apoi mă ținui cu o privire uimită, neliniștită, dar nu cu totul rătăcită. Nu te cunosc. Unde-i Bessie?

— E în odaia portarului, mătușă.

— Mătușă! repetă ea. Cine-mi spune mătușă? Nu ești o Gibson și, totuși, te cunosc; chipul ăsta, ochii ăștia, fruntea asta îmi sunt cunoscute; semeni... dar semeni cu Jane Eyre!

Nu răspunsei nimic; mi-era teamă să nu-i provoc vreun șoc spunându-i cine sunt.

— Totuși, zise dânsa, mă tem să nu fie vreo greșeală. Doream s-o văd pe Jane Eyre și de aceea mi se pare acum c-o văd. De altfel, în opt ani, trebuie să se fi schimbat.

Atunci îi spusei cu blândețe că eu eram aceea pe care crezuse c-o recunoaște și pe care dorea s-o vadă. Dându-mi seama că mă înțelege și că-și revenise cu totul în simțiri, o lămurii că bărbatul lui Bessie venise să mă ia de la Thornfield.

— Da, știu că sunt greu bolnavă, reluă dânsa după o vreme. Acum câteva clipe, am vrut să mă întorc și nu m-am putut mișca. Mai bine să-mi descarc sufletul înainte de a muri; există lucruri la care ne gândim prea puțin când suntem sănătoși, dar care ne apasă greu într-un ceas ca acesta. Infirmiera e aici, sau ești numai tu în odaie?

I-am răspuns că suntem singure.

— Ei bine, zise dânsa, de două ori ți-am făcut rău și încă regret. Prima oară, când n-am îndeplinit făgăduiala făcută bărbatului meu, c-o să te cresc ca și pe copiii noștri. A doua oară...

Tăcu.

— La urma urmei, șopti ea ca pentru sine, poate n-are prea mare importanță și poate c-o să mă fac bine. Mi-e așa de greu să mă umilesc înaintea ei!

Se strădui să-și schimbe poziția, dar nu izbuti; chipul i se schimonosi și păru a trăda o durere lăuntrică, poate o prevestire a fiorului cel de pe urmă.

— Nu, trebuie s-o fac. Înaintea mea se deschide veșnicia. E mai bine să-i spun. Caută în sertarul de la toaletă și adu-mi scrisoarea pe care ai s-o găsești acolo.

O ascultai.

— Citește-mi! îmi porunci. Era scurtă. Iată-i cuprinsul:

„Doamnă,

Aveți vă rog bunătatea de a-mi dăruia adresa nepoatei mele Jane Eyre și de a-mi spune cum o duce. Vreau să-i scriu foarte curând și s-o rog să vină La Madera. Pronia cerească mi-a binecuvântat strădaniile și-am izbutit să agonisesc ceva avere. Cum nu sunt căsătorit și n-am nici un copil, vreau s-o înfiez câtă vreme sunt în viață și după moartea mea să moștenească tot ce am.

Doamna,

cu respect, al dumneavoastră etc. etc. JOHN Eyre. Madera

Scrisoarea era datată cu trei ani în urmă.

— De ce n-am auzit niciodată de asta? întrebai eu.

— Pentru că te uram prea mult ca să te ajut să ajungi la o situație înfloritoare. Nu puteam uita purtarea ta, Jane, furia cu care mi te-ai împotrivit odată, tonul cu care mi-ai spus că mă urăști mai mult decât orice pe lume, privirea ta, care n-avea nimic de copil, glasul tău, când mi-ai spus că însuși gândul la mine te îmbolnăvește și că m-am purtat față de tine cu o cruzime ticăloasă. Nu puteam uita ce-am simțit când te-ai ridicat și m-ai improșcat cu veninul tău; am fost atât de speriată atunci, de parcă un animal lovit de mine m-ar fi privit cu ochii unui om și m-ar fi blestemat cu glas omenesc. Adu-mi apă. Oii! grăbește-te!

— Dragă doamnă Reed, îi zisei, dându-i apă să bea, nu te mai gândeai la toate astea, alungă-le din amintire, iartă cuvintele mele pătimase; eram un copil. Au trecut opt ani de atunci.

Nu dădu nici o atenție vorbelor mele și după ce-și umezi buzele și-și trase sufletul, urmă astfel:

— Nu puteam uita și m-am răzbunat. Nu puteam admite să fii înfiată de unchiul tău și să ajungi la o stare bună. I-am scris arătându-mi regretul că planurile lui nu se pot împlini, căci Jane Eyre a murit de tifos la Lowood. Acum fă ce crezi, scrie-i și dezmente vorbele mele, arată-i minciuna, spune-i ce vrei. Cred că te-ai născut pentru a mă chinui pe mine. Ceasul meu de pe urmă e otrăvit de amintirea unei fapte pe care, de n-ai fi existat tu, n-aș fi fost niciodată ispășită s-o săvârșesc.

— Ce bine ar fi, mătușă, dacă ai putea să nu te mai gândești la toate astea și să mă privești cu dragoste și îngăduință!

— Ai o fire rea, zise dânsa, o fire pe care nici până azi n-am reușit s-o înțeleg. Cum de-ai putut răbda nouă ani să ne purtăm cu tine cum ne-am purtat și de ce, în cel de al zecelea, ai izbucnit cu atâta furie? Iată ce n-am priceput niciodată.

— Nu cred că am o fire chiar atât de rea. Sunt pățimașă, dar nu sunt răzbunătoare; în copilărie de multe ori aș fi fost fericită să te iubesc, dacă ai fi vrut, iar acum doresc din toată inima să mă împac cu dumneata. Sărută-mă, mătușă.

Îmi apropiai obrazul de buzele ei, dar ea nu-l atinse, îmi spuse c-o apăsam aplecându-mă peste pat și-mi ceru din nou apă. Când o culcai la loc, căci o ridicasem și o sprijinisem cu brațul meu în vreme ce bea, îi luai mâinile reci într-ale mele, dar degetele ei slabe încercară să se desfacă și ochii sticloși îmi ocoliră privirea.

— Bine! zisei eu în sfârșit, iubește-mă sau urăște-mă... cum vrei. Oricum ar fi, eu îți dau deplină iertare. Cere iertare și lui Dumnezeu și fii

împăcată!

Biata femeie! Acum era prea târziu să-și mai schimbe felul de a fi; cât fusese în viață mă urâse fără încetare, murind trebuia tot să mă urască.

Infirmiera intră, urmată de Bessie... Mai statui o jumătate de ceas nădăjduind că doamna Reed să-mi facă vreun semn de prietenie, dar așa ceva nu se întâmplă. Căzuse iarăși în apatia ei și nu și-a mai revenit în simțiri, în noaptea aceea, chiar la miezul nopții a murit. Eu nu eram de față ca să-i închid ochii și nici vreuna dintre fete n-a fost acolo. A doua zi mi s-a spus cu totul se sfârșise. Răposata fusese gătită pentru ultima oară. Eliza și cu mine ne-am dus s-o vedem. Când a auzit vestea, Georgiana a început să plângă tare și ne-a spus că nu îndrăznește să meargă cu noi. Sarah Reed, altădată voinică și veșnic în mișcare, era acum întinsă pe catafalc, țeapănă și nemișcată. Peste ochii de cremene se lăsaseră pleoapele reci; fruntea și trăsăturile viguroase purtau încă urma sufletului ei neîndurător. Cadavrul acela era pentru mine ceva străin și solemn; aruncaș asupra lui o privire întunecată și plină de durere; nu-mi insufla nici un sentiment duios, de nădejde, de milă sau resemnare. Am simțit durere doar gândindu-mă la suferințele ei, nu din pricina pierderii îndurate de mine, și o groază întunecată, fără lacrimi, înaintea înfricoșătoarei înfățișări a morții.

Eliza își privi liniștită mama. Apoi zise, după o tăcere de câteva clipe:

— Cu constituția ei, trebuia să trăiască până la adânci bătrâneți. Necazurile i-au scurtat viața.

Gura i se zgârci o clipă, apoi Eliza se întoarse și părăsi odaia. O urmai. Nu vărsase nimeni nici o lacrimă.

CAPITOLUL XXII

Domnul Rochester nu-mi dăduse voie să lipsesc decât o săptămână și totuși n-am părăsit Gatesheadul decât peste o lună. Am vrut să plec imediat după înmormântare, dar Georgiana mă rugă să rămân până când va putea să plece la Londra, unde fusese în sfârșit poftită de către unchiul ei, domnul Gibson, care venise să se ocupe de înmormântarea doamnei Reed și să pună ordine în afacerile familiei.

Georgiana spunea că-i e groază să rămână singură cu soră-sa, la care nu putea găsi nici compătimire în jalea ei, nici sprijin în spaimile ei și nici măcar ajutor la pregătirile de drum. I-am îndurat deci tânguiriile cu toată răbdarea de care am fost în stare și mi-am dat toată silința să-i cos și să-i împachetez cât mai grijuliu toaletele. E adevărat că ea trândăvea pe când eu lucram și îmi ziceam în sinea mea: „Dacă ar trebui să trăim împreună, verișoare, cu totul altfel s-ar petrece lucrurile. Nu m-aș resemna deloc să duc eu toate poverile! Ți-aș lăsa partea ta de muncă și te-aș sili s-o faci, căci nimeni altul nu s-ar atinge de ea. Ți-aș cere, de asemenea, să păstrezi pentru tine unele tânguiri numai pe jumătate sincere; cum însă știu că legăturile noastre vor fi de foarte scurtă durată și lucrurile de acum se petrec în momente deosebit de triste, accept să am răbdare și să fiu îngăduitoare.”

În sfârșit, o văzui pe Georgiana plecată. Acum însă veni rândul Elizei să

mă roage să mai rămân o săptămână. Spunea că planurile ei îi răpeau tot timpul și toată atenția. Făcea pregătiri de plecare spre o țară necunoscută; se închidea în odaia ei și sta zăvorâtă toată ziua umplând cufere, golind sertare, arzându-și hârtiile, fără să schimbe o vorbă cu cineva. Îmi ceru să am grijă de casă, să primesc vizitele și să răspund la scrisorile de condoleanțe.

Într-o dimineață îmi spuse că puteam pleca și adăugă:

— Îți mulțumesc pentru serviciile prețioase și purtarea ta discretă! E o mare deosebire între a sta cu cineva ca dumneata și cu o ființă ca Georgiana; îți vezi de treburi și nu ești pentru nimeni o povară. Măine – urmă dânsa – plec pe continent, la un așezământ religios de lângă Lille, o mănăstire cum spuneți voi, unde am să fiu liniștită și nestânjenită de nimeni. Câtăva vreme mă voi consacra studiului dogmelor romano-catolice și voi cerceta cu grijă această religie; dacă, după cum mi se pare acum, mă voi convinge că e cea mai prielnică pentru îndeplinirea cuviincioasă și ordonată a tuturor lucrurilor, voi îmbrățișa dogmele Romei și probabil mă voi călugări.

Nu arătai nici o uimire când îmi comunică hotărârea ei și nu încercai deloc s-o abat de la ea. „Iată ceva care ți se potrivește de minune, gândii eu. Deie Domnul să-ți afli mulțumire!”

La despărțire, îmi zise:

— La revedere, verișoară Jane Eyre; îți urez noroc, căci nu ești lipsită de înțelepciune.

— Nici ție nu-ți lipsește, verișoară Eliza, îi răspunsei, mă gândesc că, în mai puțin de un an, mintea o să-ți fie de vis între pereții unei mănăstiri franceze... Ori asta nu mă privește și dacă așa-ți place, prea puțin interesează.

— Ai dreptate, spuse ea.

Și cu aceste cuvinte o pornirăm fiecare pe alt drum. Cum n-o să mai am prilej să vorbesc nici de ea, nici de sora ei, înștiințez numaidecât pe cititor că Georgiana s-a măritat cu un nobil bogat și foarte bătrân, iar Eliza s-a călugărit și e acum stareța mănăstirii unde și-a făcut noviciatul și căreia i-a donat toată averea ei.

Până atunci nu știam ce simți când te întorci acasă după o lipsă, fie ea îndelungată sau scurtă. Nu încercasem niciodată acest simțământ. Aflasem doar, în copilărie, ce însemna să mă întorc la Gateshead după o plimbare lungă: eram dojenită din pricina chipului meu rece și trist; mai târziu, la Lowood, știam ce însemna să mă întorc de la biserică: tânjeam după o mâncare hrănitoare și un foc bun, dar nu puteam avea nici una, nici alta. Nici una din aceste întoarceri nu era foarte plăcută sau foarte de dorit; nu eram atrasă ca de un magnet, a cărui putere crește pe măsură ce te apropii. Cât despre întoarcerea la Thornfield, aceea urma să fie trăită de-abia de-acum încolo.

Călătoria mi se păru plicticoasă, grozav de plicticoasă: cincizeci de mile străbătute în prima zi, o noapte petrecută la han și iarăși cincizeci de mile în ziua a doua. În cele dintâi douăsprezece ceasuri m-am gândit la ultimele clipe ale doamnei Reed, îi vedeam fața galbenă și-i auzeam glasul straniu de schimbat. Îmi veneau în minte ziua înmormântării, coșciugul, dricul, șirul negru de fermieri și servitori – fuseseră puține rude – mormântul proaspăt deschis, biserica tăcută, slujba solemnă. Apoi m-am gândit la Eliza și

Georgiana; o vedeam pe una în chip de regină necontestată a unui bal fastuos, pe cealaltă închisă în chilia unei mănăstiri și cugetam la însușirile și firile lor deosebite. Sosirea la vreme de seară în marele oraș... îmi risipi aceste gânduri și noaptea ele luară cu totul altă cale: întinsă pe un pat de han, am uitat trecutul și m-am întors către viitor.

Reveneam deci la Thornfield; dar câtă vreme aveam să mai rămân? Eram incredințată că nu mult. Primisem o scrisoare de la doamna Fairfax și buna doamnă mă vestea că în timpul lipsei mele oaspeții domnului Rochester părăsiseră castelul, iar dânsul se afla de trei săptămâni la

Londra, fiind așteptat să se întoarcă peste cincisprezece zile. Presupunea că se dusesese pentru pregătirile de nuntă, deoarece pomenise de cumpărarea unei trăsurii noi. Îmi mai spunea că ideea căsătoriei lui cu domnișoara Ingram i se părea încă ciudată, dar că, după câte vorbea toată lumea și după cele văzute de ea însăși, nu mai încapе îndoială că nunta urma să aibă loc foarte curând.

„Te-ai dovedi ciudat de neîncrezătoare dacă te-ai mai îndoii, îmi zisei în gând. Eu una nu mai am nici un fel de dubiu.”

Și atunci veni de la sine întrebarea: „Unde o să mă duc?” Toată noaptea o visai pe domnișoara Ingram. Într-unul din aceste vise, spre dimineață, o văzui închizându-mi porțile Thornfieldului și arătându-mi drumul, în vreme ce domnul Rochester sta cu brațele încrucișate și se făcea că ne privește pe amândouă, zâmbind ironic.

Nu scrisesem doamnei Fairfax când sosesc, pentru că nu voiam să-mi trimită trăsura sau căruța la Millcote. Aveam de gând să fac singură drumul acela, pe jos: și într-adevăr, cu toată liniștea, după ce mi-am lăsat geamantanul în grija rândașului, părăsii Hanul lui George într-o seară de iunie pe la orele șase și apucaii pe vechiul drum ce duce spre Thornfield. Urma să merg aproape tot timpul prin mijlocul câmpului pe-o cale foarte puțin bătută la vremea aceea.

Era o seară de vară, blândă și frumoasă, dar fără strălucire și măreție. De-a lungul drumului vedeam mereu secerătorii pe lanuri și, cu toate că pe cer stăruiau încă nori, amurgul făgăduia vreme frumoasă. Albastrul cerului – pe-acolo pe unde putea fi văzut – era blând și statornic, iar norii pluteau în straturi străvezii și înalte. Apusul se mistuia în flăcări; nici o pată vapoasă nu-i răcorea văpaia; ai fi zis că se afla acolo un rug uriaș, pe un altar înconjurat cu perdele de aburi marmoreeni, prin deschizăturile cărora se-arăta strălucirea unei roșeli aurii.

Pe măsură ce m-apropiam de capătul drumului, mă cuprindea bucuria; eram atât de bucuroasă, încât m-am oprit deodată să mă întreb ce însemna asta, să-mi adun gândurile și să-mi repet că nu către casa mea mergeam, spre un statornic loc de odihnă, sau spre o așezare de unde prieteni iubitori priveau în lungul drumului așteptându-mi sosirea. „Doamna Fairfax, îmi zisei, o să-ți ureze liniștită bun venit, micuța Adèle o să bată din palme și o să ȝopăie de bucurie când te-o vedea, însă, după cum știi foarte bine, gândurile-ți spre altul se-ndreaptă, iar aceľuia nici nu-i pasă de tine.”

Dar ce-i mai încăpățănat decât tinerețea? Ce poate fi mai orb ca lipsa de experiență? Amândouă susțineau că a avea puțința să-l privești iarăși pe domnul Rochester – fie că el te ia sau nu în seamă – e o cinste îndeajuns de mare; apoi tot ele adăugau: „...Grăbește-te! Grăbește-te! Caută să fii prin

preajma lui, cât îți mai e îngăduit: câteva zile sau cel puțin câteva săptămâni, iar pe urmă te vei despărți pentru totdeauna de dânsul!” Atunci am înăbușit o durere nou-născută – o făptură sluțită, pe care nu mă puteam hotărî s-o înfiez și s-o cresc – și am luat-o la fugă.

Și prin pășunile de la Thornfield se strângea fânul, sau mai bine zis în ceasul când soseam eu, lucrătorii tocmai se întorceau acasă cu greblele pe umeri. Ca să ajung la porțile castelului nu-mi mai rămânea decât să trec peste un ogor sau două și să traversez șoseaua. Cât de încărcate de trandafiri sunt tufișurile! Dar nu am timp să culeg nici unul: vreau să ajung cât mai repede. Trecui pe lângă un măceș înalt care-și întindea ramurile pline de frunze și flori de-a curmezișul potecii; văzui pârleazul îngust și treptele de piatră. Îl văzui pe domnul Rochester stând acolo cu o carte și un creion în mână. Scria.

Firește, nu-i o nălucă; totuși, toate corzile nervilor mi se destind și pentru o clipă nu mai știu ce-i cu mine. Oare ce înseamnă asta? Nu-mi închipuiam că o să tremur în asemenea hal când o să-l văd; nu credeam că prezența lui mă va face să-mi pierd glasul și puțința de-a mă mișca. „Mă voi întoarce din drum de-ndată ce-o să mă pot urni, îmi zisei. Nu vreau să mă fac de râs de-a binelea. Știu un alt drum ce duce la castel.” Dar douăzeci de drumuri de-aș fi știut, tot nu mi-ar fi slujit la nimic, căci mă văzuse.

— Hei! exclamă el punând deoparte cartea și creionul. Va să zică ai sosit! Vino încoa, te rog.

Am impresia că înaintez spre dânsul, cu toate că nu știu nici eu cum. Abia îmi dau seama că mă mișc iar tot ce doresc este să par liniștită și, mai ales, să-mi stăpânesc mușchii feței, pe care-i simt că se răzvrătesc cu insolență în fața voinței mele și se silesc să arate ceea ce eu hotărâsem să ascund. Dar am un vâl; mi-l las pe față. Mai pot încerca să arăt o cuviincioasă stăpânire de sine.

— Uite-o pe Jane Eyre! reluă domnul Rochester. Ai venit pe jos de la Millcote? Da, asta e ceva care ți se potrivește. Să nu trimiți după o trăsură la castel și să te târăști pe drum, ca orice muritor de rând, numai să te furișezi singură, pe înserate, în locuința dumitale, ca o umbră sau un vis. Ce dracu ai făcut luna asta?

— Am fost să-mi văd mătușa care a murit, domnule.

— Un răspuns cu adevărat vrednic de Jane! Îngeri buni, veniți-mi în ajutor! Se-ntoarce de pe celălalt târâm, din lăcașurile morților și mi-o spune, deși mă întâlnește singur în întuneric! Dacă m-aș încumeta, te-aș atinge, ca să mă încredințez de ești trup sau umbră, micuță zână! Ar fi însă ca și când aș încerca să prind o lumină albăstră de pe mlaștină. Hoinaro! Hoinaro! adăugă el, după ce se opri o clipă, o lună întreagă ai stat departe de mine și-aș putea să jur că m-ai uitat cu desăvârșire.

Știam că o să mă bucur revăzându-mi stăpânul, deși bucuria îmi era strivită de teama că în curând n-avea să mai fie stăpânul meu și de siguranța că eu nu însemnam nimic pentru el; totuși, domnul Rochester avea (cel puțin așa credeam eu) atâta putere de a crea fericirea altora, încât chiar numai înfruptându-te din firmiturile ce le arunca păsărilor răătăcitoare și străine ca mine și încă însemna să iei parte la un ospăț minunat. Ultimele lui cuvinte fuseseră un adevărat balsam; păreau a voi să arate că nu-i era totuna dacă l-aș fi uitat sau nu, și spusese că Thornfieldul e locuința mea.

Vai, cât aş fi dorit să fie aşa!

Nu părea că are de gând să se urnească de pe scară şi nu prea îndrăzneam să-l rog să-mi facă loc. După puţin timp, îl întrebai dacă n-a fost la Londra.

— Da, îmi răspunse el; presupun că ai aflat printr-un fel de dar al ghicitului.

— Mi-a scris doamna Fairfax.

— Şi te-a informat pentru ce m-am dus acolo?

— Oh, da, domnule! Toată lumea ştie ce treburi aveţi.

— Ei bine, Jane, trebuie să-ţi arăt trăsura şi să-mi spui dacă o găseşti cu adevărat demnă de soţia domnului Rochester, şi dacă, tolănită pe pernele ei roşii, o să pară că-i regina Boadiceea⁶⁵. Ştii, Jane, aş vrea ca înfăţişarea mea să se potrivească ceva mai bine cu a ei. Ia spune-mi, micuţă zână, n-ai putea să-mi dai un farmec, o băutură vrăjită, sau aşa ceva care să mă facă bărbat frumos?

— Asta depăşeşte puterile vrăjitoriei, domnule. Şi adăugai în sinea mea: „Un ochi iubitor e singura vrajă de care ai nevoie. Pentru el eşti de ajuns de frumos, sau mai curând înfăţişarea aspră a chipului tău e mai presus de frumuseţe.”

Adeseori îmi citise domnul Rochester gândurile nerostite, dovedind o forţă de pătrundere pe care n-o puteam înţelege. Acum nici nu luă în seamă răspunsul meu laconic, ci îmi zâmbi cu unul din acele zâmbete pe care numai el le avea şi pe care rar de tot le arăta. Părea că-l socoteşte prea ales, pentru a-l folosi în prilejuri obişnuite. Era strălucirea adevărată a simţămintelor – şi el aruncă asupra mea acea lumină.

— Treci, Janet, îmi zise el, făcându-mi loc pe scara; întoarce-te în castel şi pune-ţi piciorul hoinar şi obosit pe pragul casei unui prieten.

Nu-mi rămânea altceva mai bun de făcut decât să mă supun în tăcere, căci nu simţeam nevoie să mai vorbesc. Urcai treptele fără să spun o vorbă, hotărâtă să mă despart liniştită de el. Dar o putere de neînvins mă reţinea acolo şi un imbold mă silea să mă întorc. Atunci am rostit, sau mai curând o forţă dinăuntru meu rosti pentru mine şi împotriva voinţei mele:

— Vă mulţumesc, domnule Rochester, vă mulţumesc pentru bunătatea dumneavoastră. E foarte ciudată fericirea pe care mi-o dă întoarcerea în preajma dumneavoastră şi oriunde vă aflaţi acolo e şi locuinţa mea... unica mea locuinţă.

Am fugit atât de repede, încât chiar lui i-ar fi fost greu să mă ajungă dacă ar fi încercat. Micuţa Adèle se arătă aproape nebună de bucurie când mă revăzu.

Doamna Fairfax mă primi cu bunătatea ei obişnuită. Leah îmi zâmbi şi chiar Sophie îmi ură veselă „*bonsoir*”. Toate astea îmi făceau mare plăcere, căci nu există fericire mai mare decât aceea de a fi iubit de semenii tăi şi de-a simţi că prezenţa ta le sporeşte voia bună.

Luai hotărârea ca în seara aceea să închid ochii dinaintea oricăror imagini ale viitorului şi să-mi astup urechile ca să nu aud glasul ce-mi vestea într-una o apropiată despărţire şi mâhniri viitoare. Când se sfârşi

⁶⁵ Regină a icenienilor, popor din Anglia veche, conducătoare a unei răscoale împotriva stăpânirii romane. Învinsă de *Suclonius Paulinus*, se sinucide

ceaiul și doamna Fairfax își luă lucrul, când eu mă așezai pe un scăunel lângă dânsa, iar Adèle îngenunche pe covor cuibărindu-se lângă mine, un simțământ de dragoste reciprocă păru a ne împresura ca o aureolă de pace și atunci înălțai în gând o rugă către Dumnezeu cerându-i să aibă grijă să nu ne despartă prea curând; dar, când stăm noi așa și în încăpere întră domnul Rochester, fără să se fi anunțat mai dinainte, părând că-ncearcă o adevărată bucurie la vederea grupului nostru atât de prietenos – când își exprima credința că bătrâna doamnă e fericită acum, deoarece i s-a reîntors fiica adoptivă și adăugă că, după câte vede, Adèle e *prête à croquer sa petite maman anglaise*⁶⁶, atunci cutezai să nădăjduiesc că chiar și după căsătorie, el se va îngriji să rămânem toate împreună, sub alinătoria lui ocrotire și nu cu totul lipsite de lumina prezenței sale.

După întoarcerea mea, Thornfield rămase vreo cincisprezece zile într-o liniște nesigură. Nu se mai spunea nimic despre însurătoarea domnului Rochester și nu vedeam să se facă vreo pregătire pentru un asemenea eveniment. Aproape în fiecare zi o întrebam pe doamna Fairfax dacă aflase de vreo hotărâre în privința asta și ea îmi răspundea totdeauna că nu. O dată mi-a spus că l-a întrebat pe domnul Rochester când o să-și aducă mireasa acasă, dar el nu i-a răspuns decât printr-o glumă și o privire ciudată, așa încât nu știa cam ce încheiere ar putea trage.

Un lucru mă uimea cu osebire și anume faptul că nimeni din familia Ingram nu venea la castel, iar domnul Rochester nu se ducea niciodată la Ingram-Park.

E-adevărat că Ingram Park se afla în alt comitat, la peste douăzeci de mile depărtare, dar ce înseamnă douăzeci de mile pentru un îndrăgostit? Pentru un călăreț atât de obișnuit cu drumurile lungi, atât de neobosit ca domnul Rochester, n-ar fi însemnat decât o plimbare de dimineață. Începui să nutresc speranțe la care n-aveam dreptul: că se renunțase la căsătoria plănuită; că zvonurile n-avuseseră nici un temei; că unul sau poate amândoi logodnicii se răzgândiseră.

Obișnuiam să cercetez chipul stăpânului meu ca să văd dacă e trist sau îndârjit, dar nu-mi aminteam să-l fi văzut vreodată atât de senin și străin de orice gânduri negre, ca atunci. Dacă în clipele pe care eu și eleva mea le petreceam împreună cu el eram abătută și mă cufundam într-o tristețe neagră, devenea chiar vesel. Niciodată nu mă chemase atât de des lângă dânsul, niciodată nu fusese atât de bun cu mine, vai! niciodată nu-l iubisem atât de mult.

CAPITOLUL XXIII

În anul acela o vară minunată strălucea deasupra Angliei. Rareori un cer atât de limpede și un soare atât de luminos răsfață, chiar și în scurte răstimpuri, țara noastră împrejmuită de valuri. S-ar fi zis că frumoasele zile ale Italiei porniseră din sud ca un stol de falnice păsări călătoare și se

⁶⁶ Gata s-o soarbă din ochi pe micuța ei mamă englezoaică (fr.)

opriseră să poposească o vreme pe stâncile Albionului. Se strânsese tot fânul; câmpurile care înconjurau Thornfieldul erau acoperite de vâlul verde proaspăt al otavei; drumurile albe se scaldau în soare; copacii își îmbrăcaseră veșmintele cele mai bogate; gardurile vii și pădurile dese contractau cu nuanțele deschise ale pajiștilor de curând cosite.

Într-o seară, Adèle, obosită de alergătura de o după-amiază întreagă după căpșuni în Hay Lare, se culcase o dată cu soarele. După ce-am văzut-o adormită, am părăsit-o și m-am dus în grădină.

Era cel mai minunat ceas al zilei: „Ziua-și risipise focurile-i stinse” și roua cădea, proaspătă, pe pajiștile însetate și pe culmile uscate de arșiță. Acolo unde soarele coborâse ca o ființă de rând – lipsit de alaiul norilor – se-ntindea o purpură măreață ce-ardea într-un singur punct, pe un pin de munte cu scânteieri de nestemate roșii și vâlvătăi de cuptoare, răspândindu-se în înalt și-n lături, din ce în ce mai stins, pe-o jumătate de cer. Și răsăritul și-arăta farmecul lui de-un albastru-închis, împodobit doar de bijuteria modestă a unei stele singuratice... În curând avea să se arate luna ce se păstra încă ascunsă sub zare.

Mă plimbai un timp și deodată se strecură până la mine, de la vreo fereastră, aroma subtilă și bine cunoscută a unei havane. M-am uitat și-am observat că fereastra bibliotecii era întredeschisă. Știam că de acolo toate mișcările mele puteau fi urmărite și de aceea am pornit spre livadă. Nu exista pe lume colț mai ferit și mai încântător. Într-o parte, un zid foarte înalt o despărțea de curte, iar în cealaltă era străjuită de o alee de fagi. În fund, doar un gard dărâmat o despărțea de câmpurile singuratice; o alee întortocheată, mărginită de dafini, ducea la pârliaz, și la capătul ei se-nălța un uriaș castan de India, sub coroana căruia se afla o bancă. Aci puteai rătăci fără să fii văzut. De pe copaci cădea rouă, tăcerea domnea peste întinsuri, întunericul creștea și mi se părea că aș fi putut rămâne acolo pentru vecie. Pe când pășeam prin mijlocul florilor și pomilor roditori într-un colț mai depărtat al livezii, luminat acum de razele lunii mai mult decât toate locurile dimprejur, mă oprii deodată; nu pentru că aș fi auzit sau zărit ceva, dar pentru că din nou îmi pătrunsese în nări acea aromă cunoscută.

Păduceii, lemnul-Domnului, iasomia, garoafele și trandafirii își închinaseră de mult jertfele de smirnă și tămâie; mireasma aceasta nouă nu era nici a copacilor, nici a florilor. Știam bine că vine de la havana domnului Rochester. Iscodii cu ochii în jurul meu și trăsei cu urechea. Văzui pomii încărcăți de roade date-n pârg. Auzii trilurile privighetorii în pădurea ce se-ntindea la vreo jumătate de milă, dar nu zării nici o umbră omenească și nu deslușii nici un zgomot de pași. Dar aroma devenea mereu mai puternică: trebuia să fug. Pornii spre porțiță și-n clipa aceea îl văzui pe domnul Rochester intrând. Mă trăsei în umbra iederii. „N-o să stea mult – îmi zisei – o să se întoarcă iute la castel și dacă stau liniștită n-o să mă vadă.”

Dar nu – noaptea i se părea tot atât de frumoasă și străvechea grădină, tot atât de atrăgătoare ca și mie. Se plimba ridicând crăcile agrișilor, ca să privească fructele mari cât prunele, culegea câte o cireașă coaptă, sau se apleca deasupra unei tufe înflorite, fie ca să-i soarbă mireasma, fie ca să admire măgelele de rouă de pe petale. Un cărăbuș trecu bâzâind pe lângă mine și se așeză pe iarbă la picioarele domnului Rochester. El îl văzu și se

aplecă să-l privească.

„Acum – gândii – stă cu spatele la mine și e ocupat: umblând încet poate c-aș reuși să mă strecur fără să mă bage de seamă.”

Mergeam pe o margine de pajiște ferindu-mă să calc pe pietrișul aleii care m-ar fi putut trăda cu scârțâitul lui. Domnul Rochester se afla la un yard sau doi de locul pe unde trebuia să trec și părea cu totul preocupat de cercetarea găzei. „Am să izbutesc”, gândii eu. În clipa când trecui peste umbra lui lungă, proiectată asupra grădinii de luna care nu se înălțase încă pe boltă, îmi zise liniștit, fără să se întoarcă:

— Jane, vino puțin încoace, să vezi individul ăsta.

Nu făcusem nici un zgomot; el n-avea ochi la spate, oare putea umbra lui să mă simtă? Mai întâi am tresărit, apoi m-am apropiat.

— Ia uită-te ce aripi are, îmi zise el. Îmi aduc aminte de insectele din Indiile Occidentale. Rareori vezi în Anglia un hoinar de noapte atât de mare și de vesel. Na! Uite că a zburat!

Insecta bâzâi scurt și dispăru. Voiam să mă depărtez și eu, cam încurcată, dar domnul Rochester veni după mine și, când ajunserăm lângă portiță, îmi zise:

— Întoarce-te. Pe o noapte atât de frumoasă, ar fi păcat să te închizi în odaie și nimeni nu-i bucuros să se culce când apusul soarelui se unește în felul ăsta cu răsăritul lunii.

Unul din defectele mele e că, uneori, deși limba mea e gata să răspundă, mă poticnesc totuși în chip jalnic când vreau să formulez o scuză. Poticneala asta mi se-ntâmplă aproape totdeauna în momente critice, când un cuvânt potrivit sau o scuză plauzibilă ar fi de ajuns să mă scoată din încurcătură. N-aș fi vrut să mă plimb la ceasul acela singură cu domnul Rochester, în livada plină de umbre, dar nu găseam nici un pretext ca să mă despart de el. Îl urmau cu pași târșiți, în vreme ce gândurile îmi zumzăiau în cap căutând un prilej de scăpare; el era însă atât de stăpânit și de serios, că-mi fu rușine de toată neliniștea mea. Răul – dacă exista vreunul – părea a fi numai în mine; cugetul domnului Rochester n-avea știință de așa ceva și era netulburat.

— Jane, îmi zise el, după ce trecuserăm de aleea de dafini, îndreptându-ne spre pârleaz și spre castanii de India, nu-i așa că e plăcut vara la Thornfield?

— Da, domnule.

— Probabil că te simți oarecum legată de casa asta, dumneata, care știi să vezi frumusețile firii și lucrurile.

— Da, e adevărat, mă simt legată de Thornfield.

— Și cu toate că nu înțeleg cum, am băgat de seamă că ai o oarecare dragoste de nebunatică aia mică de Adèle și chiar pentru buna doamnă Fairfax.

— Da, domnule, le iubesc pe amândouă, deși pe fiecare în alt chip.

— Și ți-ar părea rău să te desparti de ele?

— Da.

— Păcat! zise dânsul. Apoi oftă și tăcu.

— Așa-i totdeauna în viață, urmă el după o vreme; nici nu te-ai așezat bine într-un loc plăcut și un glas îți poruncește să te ridici și să pleci, căci s-a sfârșit clipa de odihnă.

— Trebuie să plec, domnule? întrebai eu. Trebuie să părăsesc Thornfieldul?

— Cred că da, Jane. Îmi pare rău, Janet, dar cred că într-adevăr va trebui.

Era o lovitură grea, dar nu mă lăsaî doborâtă.

— Bine, domnule; în clipa când va sosi porunca, voi fi gata de plecare.

— A sosit; sunt silit să ți-o dau chiar deseară.

— Așadar vă căsătoriți, domnule?

— Exact! Întocmai! Cu iscusința dumitale obișnuită ai și priceput.

— Și... în curând?

— Foarte curând, dra... adică domnișoară Eyre. Ți amintești, Jane, când prima oară, datorită mie sau zvonului, ai înțeles limpede că am de gând să-mi vâr gâtul de holtei bătrân în lațul blagoslovit, să intru în sfânta stare a căsătoriei – într-un cuvânt să strâng pe domnișoara Ingram la piept (cele două brațe ale mele abia mi-ar ajunge; dar la urma urmei, pentru o făptură atât de neasemuită cum e frumoasa mea Blanche, niciodată n-ai prea multă putere). Ei bine! Cum spuneam... Dar, Jane, nu cumva întorci capul, uitându-te după cărăbuși? Acela pe care l-ai văzut, fetiță, era un gândăcel cuminte care s-a întors repede acasă. Voiam numai să-ți amintesc că ai fost prima care mi-ai spus, cu acea cumpătare pe care o admir la dumneata, cu acea prevedere, acea băgare de seamă și umilință care se potrivesc cu situația dumitale, că dacă m-aș însura cu domnișoara Ingram ar fi mai bine ca dumneata și micuța Adèle să plecați de aici. Trec peste jignirea pe care ai adus-o firii iubitei mele prin această sugestie și chiar am să încerc s-o uit când vei fi departe de aici, Janet. N-o să-mi amintesc decât de cuminența unui sfat pe care voiam să-l transform într-un principiu călăuzitor. Adèle trebuie să se ducă la pension, iar dumneata, domnișoară Eyre, trebuie să-ți cauți alt post.

— Da, domnule, am să dau numaidecât un anunț în ziare. Până atunci cred... Aveam de gând să adaug: „Cred că pot rămâne aici până îmi găsesc un nou adăpost”. Dar m-am oprit, simțind că nu trebuia să risc a rosti o frază lungă, căci nu mai eram stăpână pe glasul meu.

— Într-o lună, nădăjduiesc să fiu mire, urmă domnul Rochester, și între timp am să-ți caut chiar eu o slujbă și un adăpost.

— Vă mulțumesc, domnule. Îmi pare rău că vă dau...

— Oh, nu-i nevoie să te scuzi. Socot că cine-și îndeplinește atât de bine datoriile, cum faci dumneata, are dreptul să ceară mici servicii celui în slujba căruia a fost. De altfel, cum am și auzit pe viitoarea mea scoacră vorbind despre un job care cred că ți-ar conveni : e vorba de educarea celor cinci fete ale doamnei Dionysius O'Gall din Bitternutt-Lodge, Connaught în Irlanda. Cred c-o să-ți placă Irlanda: se zice că locuitorii de-acolo sunt foarte inimoși.

— E tare departe, domnule.

— Ce-ți pasă! O fată deșteaptă ca dumneata nu se sinchisește de-o călătorie lungă.

— Nu călătoria mă neliniștește, ci depărtarea; și pe urmă marea o să mă despartă de...

— De ce, Jane?

— De Anglia, de Thornfield și...

— Și...

— De dumneavoastră, domnule.

Am spus asta aproape fără să vreau și la fel de fără voie mă podidiră lacrimile. Totuși, nu plângeam destul de tare ca să fiu auzită. Îmi stăpâneam hohotele. Gândul la doamna O'Gall din Bitternutt-Lodge îmi îngheța sufletul, dar mai puțin decât gândul la valurile ce-aveau să tălăzuiască veșnic între mine și cel alături de care pășeam acum; dar cu mult mai dureroasă decât sufletul meu era imaginea acelui ocean și mai întins – bogăția, starea socială, obiceiurile – ce se-așezase între mine și cel pe care-l iubeam în chip atât de sincer și puternic.

— E foarte departe, reluai eu.

— Firește. Și după ce ai să ajungi la Bitternutt-Lodge, Connaught, în Irlanda, n-am să te mai văd niciodată, Jane, asta-i sigur. N-o să mă duc niciodată în Irlanda, fiindcă nu-mi prea place țara aceea. Noi am fost prieteni buni, nu-i așa, Jane?

— Da, domnule.

— Și când prietenii au ajuns în ajunul despărțirii, le place să-și petreacă împreună puțină vreme ce le mai rămâne. Hai să vorbim liniștiți vreo jumătate de ceas despre această călătorie și despre despărțirea noastră, în vreme ce stelele își încep scânteietoarea lor viață. Uite castanul sălbatic de India, iată banca de la rădăcina lui bătrână. Astă-seară o să stăm aici, cu toate că nu vom mai sta niciodată așa unul lângă altul.

M-a ajutat să mă așez, apoi s-a așezat și el.

— Irlanda e departe, Janet, și îmi pare rău că micuța mea prietenă trebuie să facă o călătorie atât de obositoare. Dar n-am încotro. Ce pot face?... Jane, ții la mine? Ce crezi?

Nu puteam îndrăzni să dau nici un răspuns: mi se oprise inima.

— Eu, zise el, simt uneori ceva ciudat pentru dumneata. Mai ales când stai așa lângă mine, ca acum, mi se pare că am undeva sub coastele din stânga o coardă nevăzută, strâns legată și strașnic înnodată de una asemănătoare așezată în aceeași parte a delicatei dumitale făpturi. Iar dacă un braț de mare răscolit de furtuni și două sute de mile de pământ vor ajunge să ne despartă, mă tem că această coardă comună să nu se rupă și am un fel de presimțire că atunci aș sângera înăuntrul meu. Cât despre dumneata, ai să mă uiți.

— Niciodată, domnule; știți... îmi fu cu neputință să continui.

— Jane, auzi cum cântă privighetoarea aceea în pădure? Ascultă!

Ascultam și plângeam cu sughituri, căci nu-mi mai puteam stăpâni durerea și eram nevoită să plec capul sub povara cumplită a unei suferinți de neîndurat. Când vorbii iarăși, n-o făcui decât pentru a-mi arăta dorința arzătoare de a nu mă fi născut și de a nu fi venit niciodată la Thornfield.

— Fiindcă-ți pare rău că-l părăsești? mă întrebă domnul Rochester.

Suferința și dragostea îmi stârniseră o puternică tulburare ce se străduia să pună pe de-a-ntregul stăpânire pe mine, sugerându-mi că am dreptul de a trăi, de a învinge obstacolele, de a mă înălța și de a izbândi în cele din urmă; da – și de a vorbi.

— Mă doare că părăsesc Thornfieldul! Iubesc Thornfieldul! Îl iubesc pentru că aici am trăit o viață plină și încântătoare – câteodată cel puțin. Aici n-am fost înjosită. Sufletul nu mi s-a împietrit. N-am fost îngropată

alături de cugetele inferioare, n-am fost îndepărtată de la ceea ce-i luminos, înalt și plin de energie. Am vorbit față în față cu ceea ce cinstesc, cu ceea ce mă încântă – cu o minte originală, puternică și cuprinzătoare. V-am cunoscut, domnule Rochester, și mă cuprinde groaza și neliniștea când mă gândesc că trebuie neapărat să mă despart pentru totdeauna de dumneavoastră. Îmi dau seama că trebuie să plec și e ca și când mi-aș da seama că trebuie să mor.

— De unde vezi dumneata că trebuie? întrebă brusc dânsul.

— De unde? Mi-ați arătat chiar dumneavoastră, domnule.

— Cum anume?

— Vorbindu-mi de domnișoara Ingram, nobila și frumoasa dumneavoastră logodnică.

— Logodnica mea! Care logodnică? N-am nici o logodnică!

— Dar veți avea.

— Da. Voi avea! Voi avea! zise dânsul strângând din dinți.

— Atunci, trebuie să plec; ați spus-o chiar dumneavoastră.

— Nu! Trebuie să rămâi! Îți jur și-mi voi ține jurământul.

— Vă spun că trebuie să plec! răspunsei, ațâțată peste măsură. Credeți că aș putea rămâne aici ca să ajung să nu mai însemn nimic pentru dumneavoastră? Credeți că sunt un automat, o mașină care nu simte nimic și pot îndura să mi se smulgă bucățica de pâine de la gură și să mi se verse picătura de apă vie din pahar? Credeți că dacă sunt săracă, neînsemnată, urâtă și mică, n-am suflet, și n-am inimă? Vă înșelați! Am tot atâta suflet cât și dumneavoastră și tot atâta inimă. Și dacă Dumnezeu mi-ar fi dăruit puțină frumusețe, și multă bogăție, aș fi făcut ca despărțirea să fie pentru dumneavoastră tot atât de dureroasă pe cât este pentru mine acum! Ceea ce vă spun n-are nici o legătură cu obiceiurile și convențiunile, nici chiar cu trupul muritor: spiritul meu se adresează în această etapă spiritului dumneavoastră: e ca și când amândoi am fi pășit dincolo de moarte și am sta la picioarele tronului ceresc, egali – așa cum suntem!

— Așa cum suntem acum! repetă domnul Rochester; așa, adăugă el prinzându-mă în brațe, îngrămădindu-mă la pieptul lui și apăsându-și buzele pe ale mele. Așa, Jane.

— Da, domnule, răspunsei. Și totuși nu; nu suntem egali, fiindcă dumneavoastră sunteți înșurat, sau ca și înșurat, și încă cu o femeie care vă e inferioară, pentru care nu aveți nici un fel de simpatie, pe care nu cred c-o iubiți cu adevărat, căci v-am văzut și v-am auzit râzând de ea! Eu aș disprețui o astfel de legătură și de aceea sunt mai bună decât dumneavoastră. Lăsați-mă să plec!

— Unde, Jane? În Irlanda?

— Da, în Irlanda. Acum am spus ce-aveam pe suflet și mă pot duce oriunde.

— Jane, fii liniștită; nu te zbate ca o pasăre sălbatică prinsă în laț, care de deznădejde își smulge penele.

— Nu sunt pasăre și nu-s prinsă în nici un laț: sunt un om liber, am voință și mă slujesc de ea, ca să vă părăsesc.

Printr-un nou efort, îi scăpai din brațe și rămăsei în picioare în fața lui.

— Acea voință a dumitale îți va hotărî destinul, spuse el. Îți ofer mâna mea, inima și partea cuvenită din tot ce am.

— Jucați o farsă de care nu pot decât să râd.
— Îți cer să-ți petreci restul vieții alături de mine, să fii al doilea eu al meu și cea mai bună tovarășă a mea pe pământ.
— În privința asta, ați și făcut alegerea și trebuie să vă țineți de ea.
— Jane, liniștește-te câteva clipe; ești prea aprinsă. Am să stau și eu liniștit.

O pală de vânt se-abătu de-a lungul aleii de dafini și fremăta în crengile castanului, apoi se pierdu în depărtare. Cântul privighetorii era singurul glas ce se mai auzea la acel ceas, și ascultându-l începui să plâng din nou. Domnul Rochester ședea liniștit și mă privea serios și blând; rămase mut câțeva vreme, dar în cele din urmă îmi zise:

— Vino lângă mine, Jane, să încercăm să ne lămurim și să ne înțelegem.

— Nu voi mai veni niciodată lângă dumneavoastră, m-am smuls de acolo și nu mai e cu putință să revin.

— Dar, Jane, te chem ca pe o soție, căci numai cu tine vreau să mă însor.

Tăcui. Credeam că-și bate joc de mine.

— Hai, Jane, vino-ncoace!

— Logodnica dumneavoastră e între noi și ne desparte.

El se ridică și dintr-un pas fu lângă mine.

— Logodnica mea e aici, zise el, strângându-mă din nou la piept; logodnica mea e aici, pentru că e egalul și semenul meu, Jane, vrei să te măriți cu mine?

Nu răspunsei și iarăși mă străduii să mă smulg din strânsoare, căci încă eram neîncrezătoare.

— Te îndoiești de mine, Jane?

— Cu desăvârșire.

— N-ai încredere în mine?

— De fel.

— Mă socoți deci un mincinos? întrebă el. Micuță neîncrezătoare, o să te conving. O, domnișoara Ingram? Nu. Și tu știi că-i așa. Mă iubește ea pe mine? Nu. M-am străduit și-am dovedit-o. Am răspândit zvonul că averea mea nu-i nici măcar o treime din ce se credea și am făcut așa ca zvonul să ajungă până la dânsa. După aceea m-am dus să văd urmarea: și ea și maică-sa m-au primit cât se poate de rece. Nu vreau, nu pot să mă însor cu domnișoara Ingram. Pe tine, făptură ciudată și parcă nepământeană, pe tine te iubesc cum îmi iubesc propria-mi ființă. Pe tine, săracă, neînsemnată, mică și mută cum ești, te rog fierbinte să fii soția mea.

— Chiar eu? izbucnii deodată, căci văzându-i seriozitatea și mai ales lipsa de politețe, începeam să-l cred sincer. Pe mine, care n-am prieteni, afară de dumneavoastră – dacă-mi sunteți într-adevăr prieten – pe mine care n-am nici un ban decât ceea ce mi-ați dat dumneavoastră?

— Pe tine, Jane; trebuie să fii a mea, cu totul a mea. Vrei? Spune-mi da, repede.

— Domnule Rochester, întorceți-vă cu fața spre lună și lăsați-mă să vă privesc.

— De ce?

— Pentru că vreau să vă citesc gândurile. Întorceți-vă!

— Bine! Nu vei putea citi pe chipul meu mai mult decât pe o pagină mototolită și sfâșiată. Citește, dar grăbește-te, căci sufăr.

Chipul îi era foarte tulburat și aprins, trăsăturile-i erau contractate și în ochi îi jucau luciri ciudate.

— Oh, Janet, exclamă el, mă chinuiești! Privirea asta cercetătoare – deși-i mărinimoasă și sinceră – mă chinuiește cumplit.

— Cum se poate? Dacă sunteți sincer și dacă ceea ce îmi oferiți e adevărat, nu pot simți pentru dumneavoastră decât recunoștință și devotament, iar astea nu chinuiesc.

— Recunoștință! exclamă el. Apoi adăugă cu înfocare: Jane, nu sta mult pe gânduri. Spune-mi: Edward – zi-mi pe nume – primesc să-ți fiu soție.

— Vorbiți serios? Mă iubiți într-adevăr și vreți să vă căsătoriți cu mine?

— Da, și dacă e nevoie de jurământ ca să te mulțumesc, jur!

— Atunci, domnule, mă voi căsători cu dumneavoastră.

— Spune-mi Edward, micuța mea soție.

— Dragă Edward!

— Vino lângă mine, vino aproape de tot, zise el. Apoi adăugă încet, vorbindu-mi la ureche, pe când obrazul lui se lipea de al meu: Fă-mă fericit și am să te fac și eu fericită. Dumnezeu să mă ierte, adăugă el după un răstimp, dar nimeni să nu se amestece; o am și o s-o păstrez.

— N-are cine să se amestece, domnule. Eu n-am rude care ar putea interveni.

— E cum nu se poate mai bine, zise el.

Dacă l-aș fi iubit mai puțin, aș fi observat în privirea și glasul lui o înflăcărare sălbatică. Dar, stând lângă el, trezită din acel vis rău al despărțirii, chemată în raiul unei uniri fericite, nu mă puteam gândi decât la bucuria ce-mi era dat s-o sorb din plin.

Mă întreba într-una: „Ești fericită, Jane?” și eu îi răspundeam mereu: „Da.” Apoi șoptea încet: „Da, da... O să ispășesc... O să ispășesc... N-am găsit-o fără prieteni, fără familie? O fata fără bucurii și cu inima înghețată? O s-o țin lângă mine s-o îndrăgesc și s-o mângâi. Nu-i dragoste în sufletul meu? Nu-i statornicie în hotărârile mele? O să-mi ispășesc greșelile înaintea judecății lui Dumnezeu. Știu că ziditorul binecuvântează fapta mea. Puțin îmi pasă ce crede lumea. Disprețuiesc părerea oamenilor.”

Dar când se pogori întunericul? Luna încă nu apusese de-a binelea și eram amândoi în beznă; mă aflam atât de aproape de stăpânul meu și totuși cu grea îi deslușeam trăsăturile. Și cine chinuia acum castanul făcându-l să freamăte? Se zbătea și gema în timp ce vântul vâjâia prin tufele de dafini și năvălea asupra noastră.

— Trebuie să intrăm în casă, zise domnul Rochester, se schimbă vremea; aș fi stat cu tine aici până dimineață, Jane.

„Și eu”, mă gândii. Aș fi spus-o poate, dacă un fulger galben n-ar fi țâșnit dintr-un nor către care priveam și un bubuit puternic însoțit de o trosnitură cumplită nu i-ar fi urmat. Nu mă gândii decât să-mi ascund ochii uluiți la pieptul domnului Rochester.

Începu o ploaie cu găleata. Străbăturăm în fugă aleea și câmpul, dar încă înainte de a ajunge la prag eram uzi până la piele. În hol, domnul Rochester îmi scoase șalul și-mi scutură apa din părul desfăcut; tocmai atunci doamna Fairfax ieși din odaie. La început nici eu, nici domnul

Rochester n-am zărit-o. Lampa era aprinsă; ceasul arăta aproape miezul nopții.

— Grăbește-te să-ți schimbi veșmintele, îmi zise dânsul, și acum bună seara, bună seara, iubita mea.

Mă sărută de câteva ori. Când mă despărții de el, privii în sus, o văzui pe văduvă, palidă, gravă și uimită. I-am zâmbit numai și-am alergat sus pe scări. „O să se lămurească în curând”, mă gândii. Totuși, când ajunsei în odaia mea, gândul că ea ar fi putut da, fie și numai pentru o clipă, un tâlc vinovat celor văzute mă duru; dar după puțină vreme, bucuria șterse orice alt sentiment; și oricât de puternic ar fi șuiert vântul, oricât de apropiat și asurzitor ar fi fost tunetul, oricât de dese și orbitoare fulgerele, oricât de cumplit potopul care se revărsă în cele două ceasuri de furtună, n-am simțit nici un fel de teamă, ci numai o slabă emoție. Domnul Rochester veni de trei ori să-mi bată la ușă ca să mă întrebe dacă sunt trează și liniștită. Asta era o mângâiere care-mi dădea putere împotriva oricărei vrăjmășii.

A doua zi dimineață, înainte de a mă coborî din pat, micuța Adèle veni în goană în odaia mea și-mi spuse că marele castan din fundul livezii fusese trăsnet astă-noapte și năruit pe jumătate.

CAPITOLUL XXIV

M-am sculat și în vreme ce mă îmbrăcam, chibzuiau la întâmplările din ajun, întrebându-mă dacă nu era cumva un vis. N-am putut fi deplin încredințată de adevărul lor decât după ce l-am văzut din nou pe domnul Rochester și l-am auzit repetându-mi făgăduielile, spunându-mi din nou cuvinte de dragoste. Pe când mă pieptănam, mă privii în oglindă și băgai de seamă că nu mai eram urâtă: în trăsăturile chipului meu se arăta nădejdea și în culorile obrazului dragostea de viață; ochii păreau a fi privit într-o fântână a bucuriei și a fi împrumutat strălucirea undelor ei străvezii. De multe ori mă ferisem să-mi privesc stăpânul, temându-mă că privirile mele nu-i vor fi pe plac; astăzi puteam ridica privirea spre el fără să mă tem că înfățișarea mea i-ar putea răci simțămintele. Purta o rochie de vară simplă, de culoare deschisă; mi se păru că niciodată un veșmânt nu-mi venise mai bine, pentru că niciodată nu fusesem atât de fericită.

Când am coborât în sala cea mare, n-am fost de loc uimită văzând că furtunii din ajun îi urmasă o frumoasă dimineață de iunie și că, prin ușa deschisă, pătrundea o adiere proaspătă și parfumată. Când eu eram atât de fericită, natura trebuia să fie și ea plină de viață. O biată cerșetoare însoțită de un copil, amândoi palizi și zdrențuiți, veneau pe alee înspre castel; am fugit în întâmpinarea lor și le-am dat toți banii pe care-i aveam la mine, trei sau patru șilingi; buni sau răi, toți trebuiau să ia parte la fericirea mea. Ciorile cârâiau și păsări vesele cântau, dar nimic nu era atât de vesel, nici atât de mlădios ca sufletul meu copleșit de bucurie.

Doamna Fairfax își arată la fereastră chipul mâhnit, și-mi zise cu gravitate:

— Domnișoară Eyre, vrei să vii să mănânci?

Cât ținui micul dejun, purtarea ei fu rezervată și rece; dar nu puteam să-i risipesc atunci amăgirea. Trebuia să aștept ca toate să fie lămurite de stăpânul meu și trebuia deci ca și dansa să aștepte. Mâncai ce putui, apoi mă grăbii să mă urc în odaia mea. O întâlnii pe Adèle, care ieșea din sala de studii.

— Unde te duci? o întrebai eu. E ora lecției.

— Domnul Rochester mi-a spus să mă duc în odaia copiilor.

— Și unde-i dansul acum?

— Acolo, îmi răspunse ea, arătându-mi odaia din care ieșise.

Intrai și-l găsii într-adevăr acolo.

— Vino să-mi spui bună dimineța! îmi strigă el.

Înaintai veselă. De data asta nu mă aștepta un simplu cuvânt rece sau chiar o strângere de mână, ci o îmbrățișare și o sărutare. Mi se păru firesc; mi se păru încântător să fiu iubită și mângaiată de el.

— Jane, în dimineța asta ești plină de prospețime, zâmbitoare și drăguță, zise domnul Rochester, da, într-adevăr drăguță. Aceasta să fie micuța zână palidă pe care o cunoșteam? Grăuntele meu de muștar? Fetița asta cu chip înșorit, cu gropile în obraji, cu păr castaniu catifelat și ochi câprui, strălucitori?

Ochii mei sunt verzi, cititorule, dar trebuie iertată această greșeală; se pare că – pentru dansul – își schimbaseră culoarea.

— Da, domnule, e Jane Eyre.

— Care o să fie în curând Jane Rochester, adăugă dansul; peste patru săptămâni, Janet, nici o zi mai mult. Ai auzit?

Auzeam, dar nu puteam încă înțelege bine: eram amețită. Simțământul pe care mi-l trezise vestea aceasta era ceva mult mai puternic decât bucuria – ceva care uluia și fermeca totodată, cred că ceva vecin cu spaima.

— Ai roșit și acum ești albă la față, Jane. De ce?

— Pentru că mi-ați dat un nume nou: Jane Rochester, și mi s-a părut atât de ciudat...

— Da, doamna Rochester, spuse el, tânăra doamnă Rochester, mireasa lui Fairfax Rochester.

— Nu se poate, domnule; pare cu neputință. Fericirea deplină nu-i hărăzită oamenilor pe lumea asta și soarta mea nu poate fi diferită de a celorlalți semenii ai mei. A-mi închipui că asupra mea se poate pogori atâta fericire înseamnă să cred într-o poveste cu zâne, să visez cu ochii deschiși.

— Iar eu pot și voi împlini acel vis. Voi începe chiar astăzi. Azi dimineată am scris bancherului meu din Londra să-mi trimită niște bijuterii pe care le are în păstrare și care au aparținut totdeauna stăpânilor Thornfieldului. Peste o zi sau două nădăjduiesc să ți le răstorn în poală, căci vreau să te bucuri de toate favorurile și de toate atențiile pe care le-aș acorda fiicei unui mare senior, dacă m-aș căsători cu ea.

— Oh, domnule! Nu vă gândiți la giuvaericele! Nu-mi place să aud vorbindu-se de asta. Bijuterii pentru Jana Eyre! Mi se pare ciudat și nefiresc: aș prefera să nu le am.

— Voi pune eu însumi în jurul gâtului tău șiragul de diamante și-ți voi așeza diadema pe frunte, unde va sta de minune, căci firea și-a pus pecetea nobilei pe fruntea asta, Jane. Vreau să împodobesc cu brățări aceste încheieturi plâpânde și să pun inele în aceste degete de zână.

— Nu, nu, domnule! Gândiți-vă la altceva: nu-mi mai vorbiți de asta și mai ales, nu-mi mai vorbiți așa. Nu-mi vorbiți ca unei adevărate frumuseți, sunt o guvernantă urâtă, guvernanta dumneavoastră urâtă ca o quakeră.

— Pentru mine ești frumoasă, ești tocmai frumusețea pe care-o dorește inima mea, gingașă și aeriană.

— Vreți să spuneți firavă și ștearsă... Visați, domnule, sau vă bateți joc. Pentru numele lui Dumnezeu, nu fiți ironic!

— Am să silesc întreaga lume să te recunoască drept o frumusețe, adăugă el.

Stânjeneala mea creștea auzindu-l vorbind astfel: mi se părea că vrea să se înșele singur, sau să mă amăgească pe mine.

— O voi îmbrăca pe Jane a mea în atlazuri și dantelă, urmă el, îi voi pune trandafiri în păr și voi acoperi capul iubitei mele cu un voal fără de preț.

— Atunci n-o să mă mai recunoașteți, domnule; n-am să mai fiu Jane Eyre a dumneavoastră, ci o maimuță travestită în straie de arlechin, o gaiță acoperită cu pene de împrumut. Aș fi mai puțin mirată să vă văd pe dumneavoastră, domnule Rochester, îmbrăcat în straie de actor, decât pe mine într-o rochie de curte; și totuși nu vă spun că sunteți frumos, deși vă iubesc mult de tot, prea mult ca să vă linguesc. Nu căutați nici dumneavoastră să-mi adresați laude deșarte.

Urmă să vorbească pe aceeași ton, fără să-mi ia în seamă rugămintea.

— Chiar azi am să te duc cu trăsura la Millcote, să-ți alegi câteva rochii. Ți-am spus că peste patru săptămâni vom fi căsătoriți. Cununia o să se facă în liniște, în biserica de acolo din vale și apoi numaidecât am să te duc pe sus la oraș. După o scurtă ședere, o să-mi duc comoara în ținuturile mai apropiate de soare, în viile franceze și pe câmpiile Italiei; o să vadă tot ce-a rămas vestit din istoria veche și vremurile moderne; o să guste viața orașelor; o să se prețuiască printr-o comparație dreaptă cu ceilalți.

— O să călătoresc?... și cu dumneavoastră, domnule?

— Ai să petreci câțeva vreme la Paris, Roma și Neapole, la Florența, Veneția, Viena; toate țările pe care le-am colindat eu vor fi străbătute și de tine; unde a lovit copita mea, va păși piciorul tău de silfidă. Acum zece ani am colindat Europa. Eram pe jumătate nebun de scârbă, de ură, de furie, ca și cei care mă însoțeau; de data asta, lecuit și purificat, o voi cutreiera împreună cu îngerul și bucuria mea.

Am râs, auzindu-l vorbind astfel.

— Nu sunt un înger și n-o să fiu cât voi trăi; n-o să fiu decât eu însămi. Domnule Rochester, nu trebuie să pretindeți și nu trebuie să vă așteptați a afla ceva ceresc în mine, căci nu veți afla, tot așa cum nici eu nu voi afla în dumneavoastră; de altminteri nici nu mă aștept la una ca asta.

— Dar ce te aștepți să găsești la mine?

— Poate că o vreme veți fi ca acum, dar asta n-o să țină mult; pe urmă vă veți domoli; apoi veți fi un om cu toane; după care veți deveni morocănos și-mi va fi tare greu să vă fiu pe plac; dar vă veți deprinde cu mine, o să vă plac poate din nou – să vă plac, nu spun să mă iubiți. Cred că dragostea dumneavoastră se va stinge peste șase luni, sau poate și mai puțin. Am citit în cărțile scrise de bărbați că asta-i cel mai lung timp căruia-i poate rezista ardoarea unui soț. Dar la urma urmei, nădăjduiesc că nu voi fi niciodată

nesuferită dragului meu stăpân, ca tovarășă și prietenă.

— Nesuferito! Să-mi placi din nou! Eu știu că te voi iubi totdeauna și te voi face să mărturisești nu numai că-mi placi, ci că te iubesc – cu fidelitate, cu căldură și cu statornicie.

— Dar dumneavoastră nu aveți toane, domnule?

— Cu femeile la care-mi place numai chipul sunt mai rău decât diavolul, când descopăr că n-au nici suflet, nici inimă, când se arată josnice, serbede, poate chiar proaste, grosolane și rele; dar față de o privire curată, o vorbire sinceră, un suflet de văpaie, o fire ce se încovoie dar nu se frânge, mlădioasă și statornică, flexibilă și dreaptă totodată, rămân de-a pururi credincios și iubitor.

— Ați întâlnit vreodată o astfel de fire, domnule? Ați iubit vreodată o astfel de femeie?

— O iubesc acum.

— Dar înaintea mea, dacă într-adevăr eu corespund în vreun fel pretențiilor dumneavoastră atât de înalte...

— N-am întâlnit niciodată femei care să-ți semene, Jane. Îmi placi și mă stăpânești; pari că ești supusă și admir iscusința cu care faci asta. Când răsucesc pe degete o jurubiță de mătase, simt în brațe un fior ce merge până la inimă. Ei bine, tot astfel mă simt cucerit de tine și în-răurirea ta e mai alinătoare decât ți-o pot spune, starea asta cuprinde mai multă vrajă decât oricare izbândă. De ce zâmbești, Jane? Ce înseamnă înfățișarea asta schimbată pe care n-o pricep?

— Mă gândeam, domnule (iertăți-mă, e un gând ce s-a născut fără voia mea) mă gândeam la Hercule și Samson, și la cele care i-au fermecat...

— Și tu, zână mică...

— Tăceți, domnule! Nu-i mai multă înțelepciune în cuvintele dumneavoastră decât în faptele acelor domni de care-am pomenit adineauri. Totuși, cred că dacă ar fi fost căsătoriți, asprimea bărbatului ar fi întrecut fără îndoială duioșia adoratorului și mă tem ca nu cumva tot așa să se petreacă lucrurile și cu dumneavoastră. Aș vrea să știu ce o să-mi răspundeți peste un an, dacă o să vă cer un hatâr pe care nu v-ar conveni sau nu v-ar face plăcere să mi-l îndepliniți.

— Cere-mi acum ceva, Janet, cel mai mic lucru; doresc să fiu rugat.

— Chiar vreau, domnule: cererea e gata.

— Vorbește! Dar dacă mă privești și dacă zâmbești așa, voi fi silit să-ți făgăduiesc dinainte, ceea ce ar fi o nebunie din partea mea.

— Nicidecum, domnule! Cer doar atât: nu trimiteți după giuvaere și nu mă încununați cu trandafiri; ar fi ca și cum ați împodobi cu o broderie de aur batista aceea obișnuită pe care o aveți în mână.

— Ea ar însemna să încerc să împodobesc aurul cel mai curat, știu; de aceea cererea îți va fi împlinită: deocamdată am să contramandez ordinul trimis bancherului meu. Însă nu mi-ai cerut încă nimic: m-ai rugat numai să ți iau înapoi un dar. Mai încearcă o dată.

— Atunci vă rog să-mi satisfaceți curiozitatea foarte egoistă de un anumit lucru.

Păru ca se tulbură.

— Cum, cum? zise el repede. Curiozitatea e un lucru primejdios; din fericire, n-am jurat să-ți satisfac oricare cerere...

— Nu poate fi nici o primejdie dacă-mi răspundeți, domnule.

— Vorbește. Jane; dar aş prefera să-mi dau jumătate din avere decât să răspund întrebării ăsteia simple, de care e legată, poate, o taină.

— Cum, rege Ahasverus? Ce nevoie am eu de jumătate din averea dumneavoastră? Credeți că sunt un cămătar care vrea să-și investească banii în moșii? Aș fi de o mie de ori mai fericită dacă m-aș bucura de întreaga dumneavoastră încredere. Nu-mi veți refuza încrederea, de vreme ce îmi dați și dragostea, nu-i așa?

— Jane, ești cea mai în măsură să-mi cunoști toate tainele ce merită să fie cunoscute; dar, pentru numele lui Dumnezeu, nu-ți dori o povară inutilă. Nu râvni otrava și nu deveni dintr-o dată o Evă.

— De ce nu, domnule? Adineauri mi-ați spus cât de mult vă place să fiți înfrânt și cât de drag vă e să vă lăsați convinși. Nu credeți că aş face bine să profit de această mărturisire, și să încep să vă linguesc, să vă rog fierbinte, să plâng și să fiu urâcioasă chiar, dacă e nevoie, numai ca să-mi încerc puterea?

— Te desfid să faci o astfel de încercare. Prefă-te, încearcă să minți și jocul o să înceteze nurnaidecât.

— Așa? Atunci, domnule, renunțați cu ușurință. Dar ce întunecată vă e acum privirea! Sprâncenele vi-s groase de un deget și fruntea amintește de o imagine dintr-o uimitoare poezie: „Un trăsnet îngrămădit într-o coloană albastră”. Bănuiesc că asta e înfățișarea dumneavoastră de om însurat, domnule.

— Iar dacă asta va fi înfățișarea ta de femeie măritată, atunci eu, ca un bun credincios creștin ce mă aflu, va trebui s-o rup degrabă cu un spiriduș sau o salamandră. Dar ce ai să-mi ceri tu, făptură mititică? Dă-i drumul!

— Vedeți, nu mai sunteți nici măcar politicoși! dar prețuiesc mai mult sinceritatea, chiar dacă e brutală, decât măgulirile. De altfel, prefer să fiu o făptură mititică decât un inger. Iată ce am să vă întreb: De ce v-ați dat atâta osteneala să mă faceți să cred cu vă veți însura cu domnișoara Ingram?...

— Asta-i tot? Slavă Domnului că nu-i mai rău! Fruntea i se descreți; mă privi zâmbind și-mi mângâie părul părând fericit, ca și când ar fi scăpat dintr-o primejdie.

— Cred că-ți pot mărturisi, Jane, zise el, cu toate că ai să te cam înfurii și știu cum te aprinzi când te afli în starea asta. Străluceai în lumina rece a lunii, aseară, când te-ai răzvrătit împotriva soartei și ai spus că ești egală cu mine, căci, fiindcă veni vorba, Janet, ai susținut cu tărie lucrul ăsta.

— Fără îndoială. Dar răspundeți-mi, vă rog, domnule, la întrebarea despre domnișoara Ingram...

— Ei bine, m-am prefăcut că o curtez pe domnișoara Ingram, fiindcă doream să te fac să mă iubești tot atât de nebunește cât te iubeam și eu pe tine și știam că gelozia era cel mai sigur aliat pe care-l puteam chema în ajutor pentru a-mi atinge ținta.

— Perfect! Acum îmi pareți mic, mic cât vârful unui deget de-al meu. E rușinos și scandalos să te porți astfel. La ce-ar fi putut simți domnișoara Ingram, nu v-ați gândit nici o clipă.

— Toate simțămintele ei se reduc de fapt la unul singur: mândria; și asta cere umilire. Erai geloasă, Jane?

— Ce-are a face, domnule Rochester? Asta nu vă poate interesa în nici

un fel pe dumneavoastră. Răspundeți-mi încă o dată și sincer: credeți că domnișoara Ingram n-o să sufere din cauza cochetăriei dumneavoastră necinstite. N-o să se simtă jignită și părăsită?

— E cu neputință! Ți-am spus doar că dimpotrivă, ea e aceea care m-a părăsit. Vestea că nu sunt bogat i-a răcit, sau, mai bine zis i-a stins într-o clipă focul...

— Făuriți planuri curioase, domnule Rochester. Mă tem că principiile dumneavoastră sunt uneori cam excentrice.

— N-a fost nimeni să le dea o îndrumare bună, Jane, și uneori au putut rătăci.

— Vă întreb încă o dată, serios: pot oare primi marea fericire pe care mi-o oferiți, fără teama de a vedea pe alta suferind durerile cumplite ce le-am îndurat eu acum câțeva vreme?

— Da, poți, draga și buna mea fetiță; nimeni pe lume n-are pentru mine o dragoste atât de curată ca a ta; credința în dragostea ta, Jane, e un balsam neprețuit pentru sufletul meu.

Îmi apăsai buzele pe mâna pe care el mi-o pusese pe umăr. Îl iubeam foarte mult, mai mult decât voiam să-mi mărturisesc, mai mult decât pot spune cuvintele.

— Mai cere-mi ceva, îmi zise el. E o plăcere nespusă pentru mine să fiu rugat și să mă supun.

Cererea mea era și de astă dată pregătită.

— Spuneți-i vă rog doamnei Fairfax care vă sunt intențiile. M-a văzut noaptea trecută cu dumneavoastră în sala cea mare și a fost revoltată. Dați-i câteva lămuriri, înainte de a o vedea eu. Mă doare cumplit să fiu judecată greșit de o femeie atât de bună cum e dânsa.

— Du-te la tine în odaie și pune-ți pălăria, îmi răspunse el. Vreau să mergi cu mine la Millcote azi dimineață. În vreme ce te îmbraci, eu o să stau de vorbă cu bătrâna și o s-o fac să înțeleagă. Te crede pierdută, Janet, pentru că mi-ai dăruit dragostea ta?

— Crede că am uitat care e diferența între situația dumneavoastră și a mea.

— Situația! Situația! Locul tău e în inima mea și vai de acela care te-ar jigni acum, sau mai târziu! Du-te de te îmbracă.

Am fost repede gata și când l-am auzit pe domnul Rochester ieșind din odaia doamnei Fairfax, m-am grăbit să cobor. Bătrâna terminase obișnuita-i lectură de dimineață din *Scriptură*. Cartea rămăsese deschisă înaintea ei și ochelarii erau așezați deasupra. Părea că vestea primită din partea domnului Rochester o făcuse să uite cu totul treaba în care fusese cufundată mai înainte. Ochii ei ațintiți asupra peretelui gol trădau uimirea unui suflet liniștit, tulburat de cine știe ce faptă nemaipomenită. Când mă văzu, se ridică, se sili să-mi zâmbească și îngână câteva cuvinte de felicitare, dar zâmbetul îi pieri repede de pe buze și fraza rămase neterminată. Își puse ochelarii, închise *Biblia* și-și depărtă scaunul de masă.

— Sunt atât de uimită, începu ea, că nu știu ce să-ți spun, domnișoară Eyre. Nici n-ai visat așa ceva, nu? Uneori, când sunt singură, adorm și parcă văd aievea lucruri ce nu s-au întâmplat niciodată. Adeseori mi s-a părut, când ațipeam, că-mi văd bărbatul care a murit acum cincisprezece ani, așezându-se lângă mine și l-am auzit chiar spunându-mi pe nume, Alice,

cum avea obiceiul. Îmi poți spune dacă-i adevărat că domnul Rochester te-a cerut de nevastă? Nu-ți bate joc de mine. Dar mi se pare, totuși, că a intrat acum cinci minute aici, să-mi spună că peste o lună o să fii nevasta lui.

— Și mie mi-a spus aceeași lucru, răspunsei.

— Într-adevăr! Și crezi ce ți-a spus? Ai primit?

— Da.

Mă privi uluită.

— N-aș fi crezut-o niciodată. E un om trufaș. Toți Rochesterii au fost așa. Tatălui său îi plăceau banii și el însuși a trecut totdeauna drept mână strânsă. Are de gând să te ia de nevastă?

— Așa mi-a spus.

Mă privi din cap până în picioare și-i citii în ochi că nu găsea în mine nici un farmec în stare să dezlege enigma.

— Nu pot să înțeleg, urmă ea, dar fără îndoială că e adevărat, dacă spui dumneata. Ce o să iasă din toate astea? N-aș putea spune; zău că nu știu. De multe ori e bine ca soții să aibă aceeași avere și stare socială; apoi sunt douăzeci de ani diferență între dumneavoastră. Aproape că ți-ar putea fi tată.

— Ba de fel, doamnă Fairfax! exclamai eu, înțepată. Nu pare deloc că mi-ar putea fi tată, iar cei care ne vor vedea împreună nu-și vor închipui nici măcar o clipă una ca asta. Domnul Rochester pare, și e, tot atât de tânăr ca alți bărbați la douăzeci și cinci de ani.

— Și te ia, într-adevăr, din dragoste? mă întrebă doamna Fairfax.

Răceala și scepticismul ei mă loviră atât de crunt, încât mă podidiră lacrimile.

— Îmi pare rău că te supăr, urmă bătrâna, dar ești atât de tânără și cunoști atât de puțin bărbații, încât aș fi vrut să te fac atentă. Există o veche zicală care spune că nu tot ce strălucește e aur și mă tem să nu descoperi și aici ceva la care nici eu, nici dumneata, nu ne așteptăm.

— Cum adică? Sunt chiar un monstru? exclamai eu. Nu-i cu putință ca domnul Rochester să mă iubească la mod sincer?

— Nu, ești foarte drăguță și în ultimul timp te-ai schimbat foarte mult în bine, așa încât pot afirma că domnul Rochester te iubește. Am observat totdeauna că are o slăbiciune deosebită pentru dumneata. Uneori am fost chiar îngrijorată de soarta dumitale, din pricina acestei preferințe atât de vădite și aș fi dorit să te vestesc că-i bine să te ferești, dar aveam oroare să-ți spun chiar și numai că răul e cu putință. Știam că un asemenea gând te-ar revolta, te-ar jigni poate; erai doar atât de discretă, atât de modestă și simțitoare. Credeam că pot avea încredere că o să te aperi singură. Nu pot să-ți spun cât am suferit noaptea trecută când, după ce am căutat prin toată casa și nu te-am găsit nici pe dumneata, nici pe domnul Rochester, v-am văzut întorcându-vă împreună, la miezul nopții...

— Bine, acum nu te mai gândi la asta! o întrerupsei eu cu nerăbdare. E de ajuns că n-a fost nimic rău.

— Nădăjduiesc că totul va fi bine până la urmă, continuă dânsa. Dar ascultă-mă și fii cât se poate de prevăzătoare, încearcă să-l ții la distanță pe domnul Rochester; nu te încrede prea mult în dumneata, nici în el. Gentilomii cu situația lui n-au obiceiul să se însoare cu guvernantele lor.

Începusem să mă enervez de-a binelea: din fericire tocmai atunci intră

Adèle în odaie, ca o vijelie.

— Ia-mă și pe mine, ia-mă și pe mine la Millcote! exclamă ea. Domnul Rochester nu vrea, cu toate că-i atâta loc în trăsură cea nouă. Roagă-l să mă ia, *mademoiselle*.

— O să-i spun, Adèle.

M-am grăbit să ies, fericită că scap de o sfătuitoare atât de mohorâtă. Trăsura era gata și o trăgeau acuma la scară; stăpânul se plimba prin fața casei și Pilot se plimba după dânsul.

— Poate să vie și Adèle cu noi, nu-i așa, domnule? întrebai.

— I-am spus că nu. Nu iau plozii după mine! Vreau să fiu numai cu dumneata.

— Lăsați-o să vină, domnule Rochester. Vă rog eu; e mai bine.

— Nu; ar fi o piedică.

Hotărârea nestrămutată se vedea în privirea și glasul său: povețele și îndoielile doamnei Fairfax îmi năvăliră în minte, făcând să mă treacă fiori; ceva impalpabil și vag îmi umbrise nădejtile. Aproape pierdusem impresia că am vreo putere asupra domnului Rochester. Eram gata să mă supun orbește, fără să mai spun un cuvânt, dar când mă ajută să urc în trăsură, mă privi în față.

— Ce s-a întâmplat? mă întrebă el. Ți-a pierit lumina de pe obraz. Vrei într-adevăr să vie și micuța și ai fi necăjită dacă aş lăsa-o aici?

— Aș ține mult să vină, domnule.

— Atunci fugi de-ți ia pălăria și într-o clipă să-mi vii îndărăt! strigă el Adèlei.

Fetița îl ascultă, alergând cât o țineau picioarele.

— La urma urmelor, ce interesează că vom fi stingheriți o dimineată? zise el. În curând o să am pentru totdeauna vorbele, gândurile și tovărășia ta.

După ce se văzu în trăsură, Adèle începu să mă sărute ca să-și arate recunoștința, dar fu îndată așezată în colț, lângă domnul Rochester. Se uită imediat la mine: un tovarăș atât de ursuz o amuțea; nu îndrăzneam nici să-i împărtășească în șoaptă vreo observație de-a ei, nici să-l întrebe ceva.

— Lăsați-o lângă mine, zisei eu. Vă poate stânjeni și în partea asta e destul loc.

O trecu lângă mine ca pe un cățeluș.

— Am s-o trimit curând la pension, spuse dânsul zâmbind, însă Adèle îl auzi și-l întrebă dacă o să meargă la pension *sans mademoiselle*⁶⁷.

— Da, răspunse el, fără domnișoara, fiindcă pe domnișoara o iau cu mine în lună. Acolo am să caut o peșteră într-o vale albă, înconjurată de culmi vulcanice, și o să stea cu mine, numai cu mine.

— Dar n-o să aibă nimic de mâncare; ai s-o lași să moară de foame, remarcă Adèle.

— Zi și noapte o să culeg mană pentru ea; în lună, câmpiile și dealurile sunt pline de mană, Adèle.

— Și când o să-i fie frig, cum o să facă foc?

— În lună, focul țâșnește din munți; dacă o să-i fie frig, am s-o iau în brațe și am s-o duc pe vârful unui vulcan și am s-o așez pe marginea

⁶⁷ Fără domnișoara (fr.)

craterului.

— *Oh! qu'elle y sera mal – peu confortable!*⁶⁸ O să i se strice rochiile. De unde ai să-i dai altele? Domnul Rochester mărturisi că e încurcat.

— Hm! zise el, tu ce-ai face, Adèle? Pune-ți mintea la-ncercare și află un mijloc. Ce-ai zice de un nor alb sau trandafiriu pentru o rochiță; și nu crezi că dintr-un curcubeu s-ar putea face o eșarfă drăguță?

— E mult mai frumoasă așa cum e, zise Adèle, după ce se gândi puțin. De altfel s-ar și plictisi să trăiască numai cu dumneata acolo în lună. În locul domnișoarei, n-aș primi niciodată să plec cu dumneata.

— A primit; și-a dat cuvântul.

— Dar n-o s-o poți duce acolo sus; nu-i nici un drum înspre lună; nu-i decât aer, și nici ea, nici dumneata nu știți să zburați.

— Adèle, uită-te la câmpul ăsta.

Ieșiserăm pe porțile Thornfieldului și trăsura mergea alene de-a lungul șoselei netede ce ducea spre Millcote. Praful fusese măturat de furtună; gardurile vii și copacii falnici, improspătați de ploaie, sclipeau verzi, de-o parte și de alta a drumului.

— Acum vreo cincisprezece zile, Adèle, spuse domnul Rochester, mă plimbam seara târziu pe aici – era chiar în ziua când m-ai ajutat să strâng fânul din livadă. Eram obosit și m-am așezat pe treptele de colo: am luat un creion și un caietel și am început să scriu despre o nenorocire ce mi s-a întâmplat de mult și despre dorința mea de zile mai fericite. Scriam repede, în ciuda întinericului ce creștea, când cineva veni pe alee și se opri la doi pași de mine. Ridicai ochii și văzui o mică făptura, cu un vâl ca de pânză de păianjen pe cap. Îi făcui semn să se apropie și peste puțin s-a aflat la genunchii mei. Nu i-am vorbit în cuvinte și nici ea mie, dar am citit în ochii ei și ea într-ai mei.

Și iată ce am vorbit noi, numai prin graiul ochilor. Era o zână venită din țara spiridușilor – spunea dânsa – și venise într-adins ca să mă facă fericit; trebuia să părăsesc lumea noastră și să mă duc cu ea într-un loc singuratic, în lună de pildă, și zicând asta făcu un semn cu capul spre cornul lunii argintii, ce se înălțase peste Hayhill. Mi-a spus că acolo sus sunt peșteri de alabastru și văi de argint, unde vom putea locui. I-am răspuns că mi-ar plăcea să merg acolo, dar i-am amintit – ca și tine – că n-am aripi să zbor. „Oh! mi-a răspuns zâna, nu-i nimic! Iată un talisman care va învinge toate greutățile; și-mi arată un frumos inel de aur. Pune-l, zise ea, pe al patrulea deget al mâinii mele stângi și o să fîm unul al altuia, o să părăsim pământul și o să ne facem cerul nostru, acolo sus.” Și iar arată spre lună. Adèle, inelul se află în buzunarul meu și are forma unei monezi de aur, dar în curând o să-și capete adevărata lui înfățișare.

— Dar ce legătură are *mademoiselle* cu povestea asta? Nu-mi pasă mie de zână, dar mi-ai spus că pe *mademoiselle* vrei s-o duci în lună!...

— *Mademoiselle* e o zână, adăugă dânsui șoptind tainic.

Atunci îi spusei Adèlei să nu ia în seamă aceste glume, la rândul ei, fetița dădu dovadă de un autentic scepticism francez, spunând că domnul Rochester e un *vrai menteur*⁶⁹ asigurându-l că ea nu ia în seamă poveștile lui

⁶⁸ Ce prost o să se simtă – nu un loc confortabil (fr.).

⁶⁹ Adevărat mincinos (fr.).

cu zâne și că *du reste il n'y avait de fées el quand merne il y en arait*⁷⁰ – nu i s-ar arăta lui, nu i-ar da inele și nici nu i-ar propune să stea cu dânsul în lună.

Ceasul petrecut la Millcote mă cam sâcăi. Domnul Rochester mă sili să merg într-o prăvălie de mătăsuri și să aleg o jumătate de duzină de rochii. N-aveam deloc chef și-l rugai să amâne pentru mai târziu, dar n-a fost chip și a trebuit să-l ascult. Recurgând la rugăminți șoptite energic, am izbutit să-l înduplec ca în loc de șase rochii, câte voia să-mi dăruiască, să nu-mi iau decât două. În schimb, jură că acele două vor fi alese de dânsul. Îl văzui cu îngrijorare plimbându-și ochii pe mătăsuri deschise; în cele din urmă se hotărî pentru o mătase bogată, de culoarea ametistului, și un superb atlas trandafiriu.

Îi spusei în șoaptă că asta era ca și când mi-ar fi ales o rochie de aur și o pălărie de argint; că fără doar și poate n-o să cutez niciodată să port rochiile pe care mi le alesese. După multe greutate, căci era cumplit de încăpățânat, l-am convins să ia în locul lor o rochie sobră de atlas negru și alta de mătase cenușie ca perla.

— Deocamdată fie și așa, zise el, adăugând însă că într-o zi „vrea să mă vadă strălucind ca un rond de flori”.

Îmi simții inima ușoară când ieșirăm din prăvălia de mătăsuri și apoi din aceea a bijutierului. Cu cât îmi dăruia domnul Rochester mai multe, cu atât obrajii mei se înroșeau mai tare și eram cuprinsă de un simțământ de neplăcere și umilință. Când, în sfârșit, înfrigurată și obosită, mă suii din nou în trăsură, îmi amintii ceea ce ultimele întâmplări triste și vesele mă făcuseră să uit cu desăvârșire: scrisoarea unchiului meu John Eyre către doamna Reed și intenția lui de a mă înfia și a mă face moștenitoarea averii sale.

„Ar fi într-adevăr o ușurare să am o cât de mică independență, îmi zisei. Nu pot suferi să fiu un fel de păpușă îmbrăcată de domnul Rochester sau să stau ca o a doua Danae și să văd căzând în jurul meu, în fiecare zi, o ploaie de aur. Cum ajung acasă, îi scriu unchiului John la Madera și i comunic că mă mărit și cu cine. Dacă aș ști că am măcar o șansă ca într-o zi să sporesc averea domnului Rochester, aș îndura mai ușor cheltuielile făcute acum pentru mine.” Cu sufletul ceva mai împăcat de gândul acesta (pe care n-am întârziat să-l pun în practică chiar în ziua aceea), îndrăznii iarăși să înfrunt privirea stăpânului și iubitului meu, care mi-o căuta totdeauna cu stăruință, deși eu îmi feream mereu ochii și obrazul. Îmi zâmbi; m-am gândit atunci că zâmbetul lui e aidoma celui pe care un sultan îl acordă într-o clipă de dragoste și fericire unei roabe pe care aurul și giuvaericele lui au îmbogățit-o. I-am strâns mâna care o căuta cu înfrigurare pe a mea și am respins-o, roșie de puterea strânsoarei.

— Nu e nevoie să mă priviți așa, zisei eu, și dacă o sa continuați până la urmă n-o să port decât rochiile mele vechi de la Lowood și la cununie o să îmbrac rochia liliachie de bumbac. Vă puteți face un halat din mătasea cenușie și un număr nesfârșit de veste din atlasul cel negru.

Spuse înfundat și-și frecă mâinile.

— Oh, ce fericire e s-o vezi și s-o auzi! exclamă el. Cât e de originală și

⁷⁰ de altfel nu existau zâne și chiar dacă ar fi existat (fr.).

de picantă! N-aș schimba această micuță englezoaică pe tot seraiul marelui vizir. Ochi de gazelă, trup de hurie și câte încă!

Aluzia cu iz oriental mă stârni din nou.

— Nu sunt de loc dispusă să țin locul unui harem pentru dumneavoastră, deci să nu vă închipuiți că l-ați putea avea prin mine, îi zisei. Dacă acele lucruri vă plac, domnule, nu stați pe gânduri. Dueeți-vă îndată la bălciurile din Stambul și cumpărați-vă sclave, risipindu-vă banii pe care, după cât se pare, aici nu știți să-i cheltuiți cum trebuie.

— Și tu ce-ai să faci, Janet, câtă vreme eu o să mă tocmesc pentru acele tone de carne cu garnitură de ochi

— Mă voi pregăti să plec ca misionară pentru a propovădui libertatea roabelor, deci și a celor din haremul dumneavoastră. Voi intra acolo și voi stârni răscoala, iar dumneavoastră, pașă cu trei tunuri, veți fi într-o clipă în mâinile noastre și nu vă vom da drumul decât după ce veți semna legea cea mai liberală care a fost impusă vreodată unui tiran.

— Voi consimți bucuros să depind de voia ta, Jane.

— Voi fi neîndurătoare, domnule Rochester, mai ales dacă veți cere îndurare cu o privire cum este cea de acum. Văzând această privire, aș fi sigură că semnați legea doar pentru că sunteți silit și o veți călca îndată ce s-ar ivi prilejul.

— Dar, Jane, ce vrei tu, de fapt? Mă tem că afară cununia înaintea altarului mă vei sili să mă supun întregului tipic al unei căsătorii aparte. Văd că vrei să stabilești condiții speciale – care anume?

— Nu vreau decât să am sufletul liber de povara oricăror obligații prea grele. Vă aduceți aminte ce mi-ați spus depre Celine Varens, despre diamantele și cașmirurile pe care i le-ați dăruit? Nu vreau să fiu o Celine Varens engleză. Voi căuta să rămân guvernanta Adèlei, o să-mi câștig astfel hrana, locuința și treizeci de lire pe an; pe deasupra, din acești bani voi putea să-mi întretin și garderoba, iar dumneavoastră o să-mi dați doar...

— Doar ce?

— Doar stima dumneavoastră. Și dacă vă voi da-o în schimb pe a mea, datoria va fi plătită.

— Să știi, zise el, că în ceea ce privește insolența asta rece și mândria înăscută nu-ți găsești pereche pe lume.

În acel moment eram foarte aproape de Thornfield.

— Vrei să iei masa cu mine? mă întrebă el când ajunserăm la porțile parcului.

— Nu, domnule, vă mulțumesc.

— Și pot cunoaște pricina pentru care refuzi?

— N-am luat niciodată masa numai cu dumneavoastră, domnule, și nu văd de ce aș face-o înainte de...

— Înainte de ce? Îmi plac frazele spuse numai pe jumătate.

— Înainte de-a nu mai avea încotro.

— Crezi că mănânc ca un câpcăun sau ca un vampir, de ți-e teamă să mă ai tovarăș de masa?

— Nu m-am gândit niciodată la asta, domnule, dar vreau să-mi mai păstrez încă o lună vechile obiceiuri.

— Ba ai să părăsești de îndată atitudinea de guvernanta supusă.

— Iertați-mă, domnule, dar asta n-o voi face. Voi urma să trăiesc ca și

altădată. Voi sta, ca și până acum, toată ziua departe de dumneavoastră; veți putea trimite să mă cheme seara, când veți dori să mă vedeți, și atunci o să viu, dar altfel nu.

— Aș vrea să fii cu mine, Jane, nu să prizez tabac, ca să pot îndura toate astea – *pour me donner remitterance*⁷¹ cum ar spune Adèle: din nenorocire, n-am cuib de țigări, nici tabachera. Dar ascultă-mă, tu, micuța tirană; a fost rândul tău până acum, însă curând o să fie al meu; și când o să pun mâna pe tine, o să te leg – ca să zicem așa – de un lanț ca ăsta (arătând lanțul ceasului.)

Da, micuța mea dragă, te voi ține lângă inima mea, de teamă să nu-mi pierd prețiosul odor.

Rostea aceste cuvinte în timp ce mă ajuta să cobor din trăsură; pe când o lua în brațe pe Adèle, eu intrai în casă și mă grăbii să mă retrag la etaj.

Seara mă chemă la el. Îi pregătisem o îndeletnicire, căci eram hotărâtă să nu-mi petrec tot timpul într-o lungă conversație în *tête-à-tête*. Mi-am adus aminte de glasul lui frumos și știam că-i place să cânte, ca mai tuturor bunilor cântăreți. Eu nu cântam bine și, după cum mă judecase chiar el, nu puteam fi socotită o muzicantă pricepută, dar eram încântată să ascult o muzică bună. Amurgul, acest ceas al romanțelor, abia umbrise cerul și-și desfășurase stindardul albastru și înstelat, când eu deschisei pianul și-l rugai stăruitor, pe toți sfinții din cer, să-mi cânte ceva. Îmi răspunse că sunt o vrăjitoare cu toane și mai bine ar fi să cânte altă dată; îi răspunsei însă că nici-o clipă n-o să fie mai potrivită.

— Îți place glasul meu? mă întrebă el.

— Foarte mult, îi răspunsei.

Nu țineam să-i măgulesc vanitatea susceptibil, dar de data asta doream să-l câștig și să-l îmboldesc, ca să ajung mai repede la țintă.

— Atunci, Jane, trebuie să mă acompaniezi.

— Foarte bine, domnule; am să încerc.

Încercai, într-adevăr, dar curând fui gonită de pe taburet, după ce-mi spusese că sunt „o mică neîndemânatică”. Mă împinse fără jenă la o parte – tocmai asta doream și eu – îmi luă locul și se acompanie singur, căci cânta la pian tot așa de bine ca și din gură. M-am cuibărit în firida ferestrei și, pe când priveam în zare copacii nemișcați și pajiștea, el cântă pe o melodie suavă:

*„De-a fost o dragoste să-i spun,
Aprinsă și curată,
De-această dragoste acum
Mi-e inima furată.*

*Te văd și dorul mi-l alin.
Dar vine despărțirea;
De nu vîi mă muncește-un chin,
Îmi sîngeră iubirea.*

Credeam când va și așteptam

⁷¹ Ca să-mi păstrez cumpătul (fr.)

*Să vină fără nume
O fericire; mă visam
Iubit pe-această lume;*

*De ființa scumpă să mă leg
Orbit, o viață-ntreagă,
Să-mi spună cât i-aș fi de drag,
Să-i spun cât mi-e de dragă.*

*Dar între noi s-a așezat
Pustiu, întinderi goale.
Precum oceanul înspumat.
Verzui și plin de jale.*

*Iubirea noastră o urăsc
Dreptatea și puterea.
Ca niște lotri ne lovesc:
Mânia și durerea.*

*Primejdii înfruntai, loviri.
Și piedici de tot felul;
Dar peste rele presimțiri
Trecui, urmându-rni țelul.*

*În zbor spre visul drag purtat,
Viața mi-era plină
De cureubeu-narișpat
Al ploii de lumină.*

*Când stelele se-aprind, de jar.
Pe boltă sus, plăpândă
Iubirea-n gând mi-apare iar
Solemnă, dar și blândă.*

*Că nu mai știu să mă-nspăimânt
De grelele ursite
Sau de durerile mușcând
Din mine învrăjbite.*

*Mânia iarăși m-a-ncercat,
Dreptatea-mi frânge drumul,
Pe când puterea a jurat
Să-mi dea din luptă scrumul.*

*Nu pot uita că mâna ei
Ușoară ca o floare
A poposit în mâna mea
Atât de-ncrezătoare!*

*Căsătoriți, pornind voioși
Prin vraja ce ne-nbină,
Să-i fiu tovarăș credincios,
Să fie-a mea stăpână;*

*Căci strânsă toată-ntr-un sărut,
Mi-a dat viața-ntreagă
Și focul de-a mă fi știut
Iubit de fata dragă!”*

Se ridică și veni spre mine. Fața-i era îmbujorată, ochii de erete îi străluceau și toate trăsăturile lui trădau tandrețe și patimă. O clipă mă fâstâcii, dar îmi revenii repede. Nu doream scene sentimentale, nici declarații îndrăznețe; acum însă eram amenințată și de una și de alta: trebuia să-mi pregătesc o armă de apărare. Mi-am ascuțit limba. Când se apropie de mine, îl întrebai cu asprime: cu cine voia să se căsătorească?

— E o întrebare ciudată în gura dragei mele Jane, zise el.

— Nicidecum! O socotesc foarte firească și chiar foarte necesară. Ați spus că viitoarea soție își va da viața pentru dumneavoastră. Ce înseamnă o asemenea idee păgână? Eu n-am de loc de gând să mor împreună cu dumneavoastră – puteți fi sigur de asta!

— Oh, tot ce doresc, tot ce pretind e să poți trăi alături de mine! Moartea nu-i pentru o făptură ca tine!

— Ba da. Ca și dumneavoastră, am dreptul să mor când imi va veni rândul, dar voi aștepta clipa hotărâtă și nu i-o voi lua înainte.

— Nu-mi vei ierta oare gândul egoist și nu vei pecetlui iertarea cu un sărut de împăcare?

— Nu; vă rog să mă iertați.

Atunci spuse că sunt o făptură foarte aspră și adăugă că pe oricare femeie ar fi podidit-o lacrimile, auzind astfel de strofe cântate spre lauda ei.

Îi spusei că de felul meu eram aspră și neînduplecată, că o să aibă numeroase prilejuri să-și dea seama de acest lucru și că, de altfel, eram hotărâtă să-i arăt, în cele patru săptămâni ce vor urma, multe laturi colțuroase ale firii mele, ca să știe de cine voia să-și lege viața, încă în vremea când mai putea da înapoi.

— Vrei să stai liniștită și să vorbești ca o fată cu judecată?

— Voi sta liniștită, dacă doriți asta, dar de vorbit îmi place să cred că vorbesc așa cum trebuie.

Se frământa pe scaun, pufnind și mormăind. „Foarte bine, îmi zisei, poți să te zbuciumi și să te înfurii, dacă vrei, dar sunt încredințată că e cea mai bună purtare pe care o pot avea față de dumneata. Te iubesc mai mult decât aș putea spune, dar nu vreau să mă las prea mult stăpânită de patimă. Prin răspunsurile mele înțepătoare vreau să te îndepărtiez de prăpastie și să păstrez între dumneata și mine o distanță ce ne va fi într-adevăr de folos amândurora.”

Încetul cu încetul, l-am întăritat strașnic. Când se trase într-un colț întunecat, la celălalt capăt al odăii, mă ridicai și zisei cu glasul meu obișnuit și cu respectul de totdeauna:

— Noapte bună, domnule!

Apoi mă îndreptai spre ușă și ieșii.

Urmai același sistem în tot cursul celor patru săptămâni de încercare și obținui o victorie desăvârșită. Firește, era cam supărat și îmbufnat, dar vedeam că în general purtarea asta îi convenea totuși. O supunere de mielușea, o sensibilitate de turturică, i-ar fi încurajat tendințele spre despotism, dar i-ar fi plăcut, l-ar fi mulțumit și i-ar fi satisfăcut gusturile într-o măsură mult mai mică.

Față de străini eram ca și altădată, liniștită și respectuoasă ; altă purtare nici n-ar fi fost potrivită. Numai în convorbirile de seară îl contrariam și-l supăram. Când urcam în camera trimitea să mă cheme, dar când apăream cuvintele : „dragostea mea” sau „iubita mea” i se stingeau pe buze. Cele mai alintătoare cuvinte pentru mine erau: „păpușă sfidătoare”, „zână răutăcioasă”, „drăcușor”, „nestatornico” și altele. Strâmbăturile luaseră locul dezmiertărilor. În loc să-mi strângă mâna, mă ciupea de braț; în loc să mă sărute, mă trăgea de ureche. Deocamdată eram mai mulțumită de aceste hatăruri sălbaticе decât de orice avansuri prea drăgăstoase. Socoteam că doamna Fairfax îmi dă dreptate; neliniștea ei în ceea ce mă privea dispărea treptat; eram deci încredințată că purtarea mea e cea bună. Domnul Rochester spunea că îl chinui atât, încât în curând va ajunge numai piele și oase, dar că nu mai are mult până să se răzbune. Râdeam încet de amenințările lui: „Acum te pot sili să fii cu scaun la cap, mă gândeam eu, și nu mă îndoiesc că o să pot și mai târziu; dacă un mijloc își pierde puterea, pot născoci altul”.

Totuși, nu-mi venea de loc ușor; adeseori aș fi vrut mai curând să-i plac, decât să-l întărât. Viitorul meu soț ajunsese să însemne pentru mine lumea întreagă, mai mult chiar: Dumnezeuul meu. Venise să se așeze între mine și orice gând religios, ca o eclipsă între om și soarele uriaș. În zilele acelea nu-l mai zăream pe Dumnezeu din pricina făpturii sale, din care-mi făcusem un idol.

CAPITOLUL XXV

Ceasurile din urmă ale lunii acordate domnului Rochester pentru a-mi face curte erau numărate. Nu se mai putea amâna ziua, care se apropia – ziua nunții; toate pregătirile erau gata. Eu, cel puțin, nu mai aveam nimic de făcut; cuferele fuseseră închise, legate și înșirate de-a lungul peretelui odăiței mele. Măine pe vremea asta vor fi departe pe drumul Londrei și tot acolo voi fi și eu (D.V)⁷²... sau mai curând nu eu, ci o anume Jane Rochester, pe care n-o cunoșteam încă. Nu mai rămânea decât să lipesc adresele pe bagaje, și cele patru pătrățele de carton așteptau în sertar. Domnul Rochester scrisese el însuși pe fiecare dintre ele „Doamna Rochester, hotel ***, Londra, dar nu mă putusem hotărî să le lipesc pe cufere, nici să chem pe cineva să facă treaba. Doamna Rochester nu exista și inițialele nu se

⁷² *Dea volente*, cu voia Domnului (lat).

puteau naște până a doua zi, la câțeva vreme după ora opt dimineța.

Luasem hotărârea să aștept și să mă conving de venirea ei pe lume, înainte de a-i trece în stăpânire toate aceste bunuri. Era de ajuns că în dulapul din fața măsuței mele de toaletă rochiile despre care se spunea că sunt ale ei înlocuiseră rochia mea din Lowood, neagră, de postav ieftin, și pălăria de paie, căci nu puteam socoti ale mele rochia de mireasă de culoarea perlei și vâlul vaporos, agățate în cuierul pe care se făcuseră stăpâne. Închisei dulapul să nu mai văd veșmintele care la ceasul acela ai serii – era ora nouă – răspândeau un fel de lumină fantastică în întunericul odăii mele. „Visuri albe, rămâneți singure”, zisei. Sunt neliniștită. Aud vântul bătând și vreau să ies afară să-i simt mângâierea. Nu numai zorul pregătirilor și nu numai gândul la marile schimbări, la viața care avea să înceapă chiar de-a doua zi pentru mine, mă făcuseră atât de neliniștită. Amândouă își aveau, desigur, partea lor în tulburarea ce mă îmboldea să rătăcesc la o oră atât de târzie pe câmpiile întunecate; exista însă o a treia pricină, mult mai puternică decât celelalte.

Un gând ciudat și neliniștitor îmi stăruia în cuget. Ceva ce nu puteam înțelege și de care nimeni afară de mine nu avea știință se petrecuse cu o noapte înainte. Domnul Rochoster lipsise de acasă în noaptea aceea și încă nu se întorsese. Fusese silit să se ducă într-o localitate la vreo treizeci de mile depărtare, unde avea un mic domeniu de vreo două-trei ferme, fiindcă treburi importante îl chemau acolo, treburi pe care numai el le putea și trebuia să le rezolve înaintea plănuitei plecări din țară. Îi așteptam întoarcerea ca să lepăd această povară de pe suflet și să-i cer dezlegarea tainei ce mă neliniștea. Așteaptă până ce va veni, cititorule, și în clipa când îi voi împărtăși secretul, vei lua și tu parte la acea destăinuire.

Mă îndreptai spre livadă, mânată într-acolo de vântul care bătuse toată ziua tare și neîntrerupt dinspre sud, fără să aducă, totuși, vreo picătură de ploaie. În loc să se domolească la căderea nopții, părea că se-ntetește și urlă din ce în ce mai tare; copacii se aplecau mereu în aceeași parte, și-abia o dată la un ceas dacă-și mai îndreptau crăcile, atât de puternic și nedomolit era vântul ce le apleca înspre nord capetele rămuroase. Nori grei se alungau fără conținere de la o margine la alta a zării și nici un petic de cer albastru nu se-arătase în ziua aceea de iulie.

Simțeam o plăcere sălbatică să alerg prin vânt și să-mi arunc parcă tulburarea din cuget în iureșul aceluia șuvoi de aer ce urla prin văzduh. Coborând alea de dafini, dădui cu ochii de ciotul înnegrit al castanului lovit de trăsnet. Străjuia acolo întunecat și frânt; trunchiul spintecat prin mijloc părea silueta vagă a unei năluci, cele două părți ale copacului nu erau complet despărțite, căci baza trainică și rădăcinile viguroase le mai uneau încă, dar viața comună era nimicită; seva secase. Atârneau de o parte și de alta, veștejite și moarte și desigur că una sau amândouă aveau să fie doborâte de furtunile iernii, cu toate că deocamdată păreau a alcătui un singur copac – una și aceeași ruină.

„Bine faceți că vă țineți strâns unul de altul, zisei eu, ca și când cioturile monstruoase ar fi fost ființe vii și m-ar fi putut auzi. Cred că așa rupte, uscate și arse cum sunteți, mai aveți încă puțină viață în voi, fiindcă rădăcinile cinstite și credincioase rămân încă unite. Nu veți mai purta niciodată verdeața frunzelor, niciodată nu veți mai vedea păsări clădindu-și

cuiburile și înălțându-și trilurile prin ramurile voastre; pentru voi a trecut vremea dragostei și a bucuriei: dar cu toate acestea nu v-a copleșit deznădejdea, căci fiecare din voi are un tovarăș care să-l sprijine în nenorocire.” Pe când le priveam, luna apăru pentru o clipă pe colțul de cer ce se vedea printre cioturi. Discul ei roșu ca sângele și pe jumătate acoperit de nori păru că-mi aruncă o privire speriată și lugubră, îngropându-se apoi repede în masa nesfârșită a norilor, în jurul Thornfieldului, vântul încetă o clipă, dar peste pădurea și pâriiașele îndepărtate stăruia neconținut un vaiet sălbatic și melancolic. Era atât de trist să-l asculți, încât mă îndepărtai în goană.

Rătăcii câțeva vreme prin livadă, adunând din iarbă merele căzute cu grămada în jurul copacilor. Mi-am găsit de lucru, alegând pe cele care erau coapte, le-am dus în casă și le-am pus în cămară. Apoi mă urcai în bibliotecă, să mă încredințez dacă focul e aprins, căci, deși era vară, știam că într-o seară mohorâtă ca aceea domnului Rochester i-ar fi plăcut să găsească la întoarcere un foc vesel. Focul fusese aprins și ardea cu nădejde; trăsei jilțul domnului Rochester la gura sobei și masa alături; lăsa perdelele și pregătii lumânările să poată fi oricând aprinse.

Când sfârșii cu toate acestea, eram mai tulburată decât oricând. Nu puteam sta liniștită: nu puteam nici să rămân în casă. Pendula din odaie și bătrânul ceas din sala cea mare bătura în același timp ora zece.

„Ce târziu e! îmi zisei. O s-alerg până la porțile parcului; din când în când luna mai răzbate printre nori și se poate zări destul de departe pe drum. Poate că sosește chiar acum și dacă i-aș ieși în întâmpinare aș mai șterge câteva clipe de așteptare.”

Vântul vuia în copacii mari ce străjuiau poarta. Atât cât puteam vedea în depărtare pe șosea, în dreapta și-n stânga, totul era liniștit și pustiu; în afară de umbrele norilor care treceau din vreme-n vreme drumul, când se-arăta luna nu se vedea decât o lungă linie palidă, lipsită de orice urmă de viață.

O lacrimă copilărească, lacrimă de dezamăgire și nerăbdare îmi aburi ochii. Rușinată, mi-o ștersei repede. Mai zăbovii câțva timp; luna se ascunsese în întregime îndărătul norilor, iar noaptea devenea din ce în ce mai întunecoasă și părea că s-apropie furtuna.

„Ce mult aș vrea să vină acum! Ce mult aș vrea să vină!” strigai eu cuprinsă de presimțiri bolnăvicioase. Nădăjduisem că avea să sosească înainte de ceai. Era o noapte neagră! „Ce-l poate face să întârzie? I s-o fi întâmplat ceva?”

Întâmplarea din noaptea trecută îmi reveni în minte; văzui atunci în ea prevestirea unei nenorociri. Mă temeam că nădejdlile mele erau prea frumoase ca să se îndeplinească; fusesem atât de fericită în ultima vreme, încât mi-era teamă ca norocul meu să nu fi pășit pe culme și acum să fie deci nevoit să coboare.

„Nu mă pot întoarce în casă, îmi zisei eu. Nu pot sta la gura sobei în timp ce-l știu afară pe o vreme atât de urâtă. Mai bine cu trupul obosit, decât cu inima strânsă. Alerg în întârpinarea lui.”

Pornii. Am mers repede, dar n-am ajuns departe. Nu făcusem nici un sfert de milă, când auzii tropot de cal: un călăreț venea în goana mare și un câine alerga alături. La o parte cu piesimțirile triste! El era! Era el, călare pe

Mesrour și urmat de Pilot. Mă văzu, fiindcă linia deschisese o poartă albastră printre nori și străluci acum în văzduh. Își scoase pălăria și o flutură deasupra capului. Fugii în întâmpinarea lui.

— Aha! exclamă el, întinzându-mi mâna și plecându-se spre mine, va să zică nu poți sta fără mine, e limpede! Pune piciorul pe vârful cizmei mele, dă-mi amândouă mâinile și urcă-te!

Îl ascultai. Bucuria mă făcea sprintenă: urcai în fata lui, pe oblâncul șei. Căpătai drept bun venit o sărutare aprinsă și câteva manifestări de biruință lăudăroase pe care le-am primit, neavând încotro. Își domoli înflăcărarea, ca să întrebe:

— S-a întâmplat ceva, Janet, că ai venit la o oră ca asta în întâmpinarea mea? Vreo veste proastă?

— Nu, dar mi se părea că nu vă mai întoarceți și nu puteam aștepta liniștită acasă, mai ales pe ploaia și vântul ăsta.

— E adevărat, e vânt și ploaie. Ești udă ca o sirenă, învelește-te cu mantaua mea. Mi se pare că ai friguri, Jane; îți ard obraji și mâinile. Te întreb încă o dată: s-a întâmplat ceva?

— Acum nimic; nu mai sunt nici speriată, nici nenorocită.

— Atunci, ai fost?

— Puțin. O să vă povestesc mai târziu, domnule, dar sunt convinsă că o să râdeți de suferințele mele.

— Am să râd din toată inima, după ce o să treacă și ziua de mâine; până atunci nu îndrăznesc, fiindcă nu sunt încă sigur de izbândă. Oare tu ești aceea care în ultima lună ai fost tot atât de greu de prins ca un țipar și tot atât de spinoasă ca un tufiș de trandafiri? Oriunde puneam degetul, un ghimpe ascuțit îmi pătrundea în carne, iar acum pare că țin în brațe o mieluşea rătăcită. Te-ai depărtat de turmă să-ți cauți păstorul, nu-i așa, Jane?

— Aveam nevoie de dumneavoastră; dar nu vă lăudați prea tare. Am ajuns la Thornfield. Lăsați-mă să cobor.

M-a luat în brațe și m-a lăsat jos. După ce veni John să ia calul, domnul Rochester mă urmă în sala cea mare, și-mi spuse să-mi schimb iute veșmintele și să mă întorc la el în bibliotecă. Pe când urcam scara, mă opri și mă puse să-i făgăduiesc că n-o să zăbovesc mult. Nici n-am zăbovit: după cinci minute am și venit. Se așezase la masă.

— Ia un scaun și ține-mi tovărășie, Jane. Cu voia lui Dumnezeu, multă vreme de-aici încolo n-ai să mai ieși decât o singură masă la Thornfield, în afară de cea de-acum.

Mă așezai lângă el, dar îi spusei că nu pot mânca.

— Din pricina călătoriei de mâine, Jane? Gândul că o să vezi Londra îți taie pofta de mâncare?

— Viitorul nu mi se arată prea limpede în seara asta, domnule, și nu-mi prea dau bine seama ce-i în mintea mea. Mi se pare că totul în viață nu-i decât închipuire.

— Afară de mine; eu sunt carne și oase; pune mâna pe mine.

— Ba, dimpotrivă, tocmai dumneavoastră, domnule, îmi păreți o nălucă, mai mult decât ceilalți, sunteți un simplu vis.

Întinse mâna, râzând.

— Și asta-i vis? întrebă dânsul, punând-o sub ochii mei.

Avea o mână rotundă, robustă, vânjoasă, și un braț lung și puternic.

— Da, deși o ating, e un vis, răspunsei, depărtând-o de obrazul meu. Ați terminat cina, domnule?

— Da, Jane.

Sunai și pusei să se strângă masa. Când furăm din nou singuri, ațâțai focul și mă așezai pe un scaun lângă picioarele slăpânului meu.

— E aproape de miezul nopții, zisei.

— Da; însă amintește-ți, Jane, că mi-ai făgăduit să veghezi cu mine în noaptea dinaintea nunții mele.

— Îmi amintesc și o să-mi țin făgăduiala, cel puțin un ceas, două. N-am de loc chef să mă culc.

— Ți-ai făcut toate pregătirile?

— Toate, domnule.

— Și eu am rânduit totul. O să părăsim Thornfieldul mâine dimineață, o jumătate de ceas după ce ne întoarcem de la biserică.

— Foarte bine, domnule.

— Cu ce zâmbet extraordinar ai rostit aceste cuvinte, Jane. Cât de roșii îți sunt obrații și ce ciudat îți mai sclipesc ochii! Ești sănătoasă?

— Cred că da.

— Crezi numai! Dar ce ai? Spune-mi: ce simți?

— Nu pot, domnule; nici un cuvânt nu poate arăta ce simt. Aș vrea să nu se mai sfârșească niciodată ceasul acesta. Cine știe ce poate aduce cel care vine...

— Asta e curată ipohondrie, Jane. Ai fost prea tulburată sau prea obosită.

— Dumneavoastră, domnule, sunteți liniștit și fericit?

— Liniștit? nu, dar fericit sunt până în adâncul sufletului.

Îl privii și-ncercai să-i citesc bucuria pe față; era îmbujorată și arăta înflăcărare.

— Deschide-ți inima, Jane, îmi zise el; ușurează-ți cugetul de orice povară, împărtășindu-mi-o. Ce te sperie? Crezi că n-am să fiu un bărbat bun?

— Nici un gând nu mi-e mai străin de cât asta.

— Te temi de lumea nouă în care ai să intri? De viața nouă ce-o să înceapă pentru tine?

— Nu.

— Jane, mă uluiești. Privirea și glasul tău trădează o îndrăzneală plină de tristețe, care mă încurcă și mă chinuie. Am nevoie de o lămurire.

— Atunci ascultați-mă, domnule. Noaptea trecută ați fost plecat de acasă?

— Da, și acum câteva clipe ai pomenit de ceva ce s-a petrecut în lipsa mea. Probabil că nu-i nimic important, dar, oricum, te-a tulburat. Ia s-auzim. Poate ți-a spus doamna Fairfax ceva? Sau ai auzit pe servitori făcând? Amorul tău propriu atât de susceptibil a fost cumva jignit?

— Nu, domnule.

Trecu miezul nopții. Așteptai până se stinseră vibrațiile argintii ale pendulei și glasul grav și răgușit al ceasului mare din hol, apoi urma:

— Ieri, toată ziua, am fost foarte ocupată și foarte fericită de trebăuiiala mea, căci nu mă tulbură nici o teamă cu privire la viața nouă și celelalte pe

care le-ați pomenit. Dimpotrivă, găsesc că nădejdea de a-mi petrece viața cu dumneavoastră e cel mai minunat lucru, pentru că vă iubesc. Nu, domnule, nu mă mângâiați acum, lăsați-mă să vorbesc, nu mă întrerupeți. Ieri aveam încredere deplină în pronia cerească și credeam că totul lucrează spre binele dumneavoastră și al meu. Era o zi foarte frumoasă, dacă vă amintiți, iar liniștea văzduhului și seninul cerului alungau orice teamă cu privire la felul în care veți călători. Seara m-am plimbat puțin prin curte, gândindu-mă la dumneavoastră. În închipuirea mea, vă simțeam atât de aproape, încât nici nu-mi mai dădeam seama că nu erați de față. Mă gândeam la viața ce stătea înaintea mea, la viața dumneavoastră, domnule, mai largă și mai zbuciumată decât a mea, așa cum e adâncul mării față de pârâul care aleargă să se verse în ea, strâns între malurile-i înguste. Mă întrebam pentru ce numeau filozofii lumea aceasta un jalnic pustiu, când pentru mine ea înflorește ca un trandafir. Tocmai când apuse soarele, se lăsă frigul și cerul se acoperi de nori. Am intrat în casă. Sophie mă chemă să văd rochia de mireasă, care tocmai fusese adusă, și în fundul cutiei PITT găsit darul dumneavoastră: vâlul, pe care, cu o risipă princiară, l-ați comandat la Londra. Am bănuț că deoarece n-am primit giuvaerele, ați vrut să mă faceți pe căi ocolite să primesc ceva tot atât de prețios. Am zâmbit când l-am desfăcut, gândindu-mă cum o să vă necăjesc pentru gustul dumneavoastră boieresc și străduințele de a vă travesti logodnica plebeiană în veșmintele unei înalte doamne. Mă gândeam cum să fac să vă arăt vâlul nebrodat pe care-l pregătisem spre a-mi acoperi capul meu de ființă de rând și să vă întreb dacă nu era de ajuns pentru o femeie, care nu putea aduce soțului ei nici avere, nici frumusețe, nici relații sociale. Parcă vă vedeam privirea, vă auzeam aprigul răspuns; vă auzeam spunând cu dispreț că nu doriți să vă măriți averea, nici să obțineți un rang mai înalt, căsătorindu-vă cu o pungă de aur sau cu o coroană nobiliară.

— Cât de bine îmi citești în suflet, micuță vrăjitoare! interveni domnul Rochester. Dar ce altceva decât broderii ai găsit în vâl? Ascundea cumva un pumnal, sau otravă, de arăți azi atât de posomorâtă?

—Nu, nu, domnule, gingășia și finețea vâlului nu acopereau decât orgoliul lui Fairfax Rochester, dar asta nu mă mai speria, fiindcă sunt obișnuită chiar și cu imaginea Satanei. Dar, domnule, pe măsură ce se întuneca, se-ntețea vântul. Aseară nu bătea ca azi – suierător și turbat – însă scotea un geamăt trist și mult mai jalnic. Aș fi vrut să fiți acasă. Am intrat aici, dar când am văzut scaunul gol și căminul fără foc, m-au trecut fiorii. După puțin timp, m-am dus să mă culc, dar n-am putut adormi; eram chinuită de o frământare de nestăpânit. Vântul, care bătea din ce în ce mai tare, părea că încearcă să înăbușe un strigăt dureros. Întâi nu mi-am putut da seama dacă acele sunete veneau din casă sau de afară; răzbăteau la fiecare pală de vânt totdeauna la fel de dureroase și de nedeslușite. În cele din urmă, mă gândii că trebuie să fie un câine care urlă în depărtare. Am fost fericită când zgomotul a încetat, dar noaptea bătută de vânt și copleșită de întuneric mă urmări și în vis; dormind, doream să fiu acasă cu dumneavoastră, și mă-ncerca simțământul ciudat și neplăcut că între noi se află o stavilă. În prima parte a somnului, credeam că umblu pe cotiturile unui drum necunoscut. Mă impresura bezna deplină și ploaia îmi uda rochia. Duceam în brațe un copilaș, prea mic și prea plâpând ca să poată

umbla; tremura în brațele mele înghețate și plângea amarnic. Parcă se făcea că dumneavoastră vă aflați cu mult înaintea mea pe șosea și mă străduiam să v-ajung; mă sforțam să va rostesc numele și să vă opresc, dar picioarele îmi erau încătușate, cuvintele mi se stingeau pe buze și simțeam că în vremea asta vă depărtați din ce în ce mai mult.

— Iar aceste vise te mai apasă și acum, Jane, acum când sunt lângă tine? Fetița mea simțitoare! Uită, copila mea, aceste nenorociri închipuite și nu te mai gânde decât la fericirea pe care-o avem aieva. Spui că mă iubești, Janet. Da – n-am să uit asta și nici tu nu poți s-o tăgăduiești. *Cuvintele acelea nu mi s-au stins pe buze.* Le-am auzit bine; erau deslușite și duioase; prea solemne poate dar dulci și mângâietoare ca o muzică. Mi-ai spus: „E minunat să am nădejdea că-mi voi petrece viața cu tine, Eduard, pentru că te iubesc. Mă iubești, Jane? Mai spune-mi o dată!

— Da, domnule, vă iubesc din tot sufletul!

— Uite, zise el după câteva clipe de tăcere, e ciudat, dar cuvintele astea mi-au pătruns în inimă ca un junghi. De ce? Probabil din pricină că ai spus-o cu o energie atât de tare și de evlavioasă, din pricină că în privirea pe care ai ațintit-o asupra mea erau o credință, o sinceritate și un devotament atât de sublime, încât mi s-a părut că văd lângă mine un duh și am fost uluit. Uită-te urât la mine, Jane, așa cum știi tu să te uiți; aruncă-mi un zâmbet răutăcios, sfios și ațâțător, spune-mi că mă urăști, necăjește-mă, sâcăie-mă, fă ce vrei, numai dă-mi emoții; prefer de o mie de ori să fiu furios decât să fiu trist.

— Vă voi necăji și vă voi sâcăi cât v-o plăcea, dar numai după ce-o să-mi termin povestirea; ascultați-mă până la capăt.

— Credeam, Jane, că mi-ai spus tot și că un vis a fost izvorul mâhnirii tale.

Clătinai din cap.

— Cum! exclamă dânsul, mai e ceva? Nu cred că-i ceva însemnat. Te înștiințez dinainte că sunt cam neîncrezător. Spune mai departe.

Neliniștea și nerăbdarea temătoare pe care le observai la el mă uimiră. Totuși, continuai:

— Am mai avut un vis, domnule. Se făcea că Thornfieldul nu-i decât o grămadă de dărâmături pustii în care se adăpostesc liliicii și bufnițele. Din toată frumoasa fațadă nu rămăsese decât un singur zid foarte înalt, dar subțire și șubred. Mă plimbam la lumina lunii prin bălăriile crescute pe locul castelului ruinat; mă izbeam când de marmura unui cămin, când de resturi de zid. Înfășurată într-un șal, purtam mereu la piept copilul necunoscut și nu-l puteam așeza nicăieri, cu toate că brațele îmi erau frânte de oboseală; era greu și mă împiedica la mers, dar trebuia totuși să-l țin. Se-auzea pe șosea, în depărtare, galopul unui cal. Eram incredințată că sunteți dumneavoastră și că plecați pentru multă vreme într-un ținut îndepărtat. Mă urcai pe zidul șubred cu o grabă agitată și neprevăzătoare, dornică să vă mai zăresc o ultimă dată de pe culmea lui. Pietrele se rostogoliră sub picioarele mele, tulpinile de iederă de care mă agățam se rupseră, copilul speriat mă cuprinse de gât, și fu cât pe aci să mă sugrume. În sfârșit, ajunsei sus, pe culmea zidului, vă vedeam ca pe-o pată întunecată pe o dâră albă; în fiecare clipă păreați mai mic și vântul bătea atât de tare că nu mă mai puteam ține. Mă așezai pe marginea îngustă a zidului și pusei copilul în

poală. Vă mai zării la un colț al drumului și mă aplecai să vă mai văd o dată; zidul se prăbuși, copilul îmi alunecă de pe genunchi, îmi pierdui echilibrul, căzui și mă trezii.

— Asta-i tot, Jane?

— Asta-i numai prefața, domnule; povestea de-abia acum începe. Când m-am trezit, o rază de lumină îmi izbi ochii. Oh, se luminează de ziuă! îmi zisei. Mă înșelasem însă: nu era lumina zilei, ci doar a unei lumânări. Am crezut că intrase Sophie. Pe masă era o lumânare iar ușa garderobului unde atârnasem, înainte de a mă culca, rochia și vâlul de mireasă, era deschisă. Am auzit pe cineva cotrobăind și numaidecât am întrebat „:.. Sophie, ee faci acolo?” Nu mi-a răspuns nimeni, dar o umbră s-a desprins de lângă dulap, a luat lumânarea, a ridicat-o și a cercetat veșmintele atârinate de cuier. „Sophie! Sophie!” strigai din nou, dar nu primii nici un răspuns. Mă ridicasem în capul oaselor și m-am aplecat înainte să privesc. La început am fost mirată, apoi cu totul uluită. Sângele îmi îngheță în vine. Domnule Rochester, nu era nici Sophie, nici Leah, nici doamna Fairfax, nu, sunt și acum sigură de asta, nu era nici măcar Grace Poole, femeia aceea ciudată.

— Trebuie să fi fost una dintre ele, mă întrerupse stăpânul meu.

— Nu, domnule, vă încredințez solemn că nu. Niciodată nu văzusem la Thornfield Hall silueta care sta înaintea mea. Talia, conturul, toate erau noi pentru mine.

— Descrie-mi-o, Jane.

— Părea să fie o femeie înaltă și voinică, iar părul negru și des i se revărsa bogat pe spate. Nu știu ce rochie purta: părea albă și cu tăietura dreaptă, dar n-aș putea spune dacă era rochie, cearșaf sau giulgiu.

— I-ai văzut fața?

— La început nu, dar peste puțin timp a luat vâlul meu din cuier, l-a privit mult timp, apoi și l-a pus pe cap și s-a întors spre oglindă; atunci îi văzui foarte deslușit chipul și trăsăturile.

— Și cum arăta?

— Mi s-a părut înspăimântătoare, un adevărat strigoi. Oh, domnule, în viața mea n-am văzut un chip ca acela. Obrazul era sălbatic și fără culoare. Aș vrea să pot uita ochii plini de sânge care se rostogoleau în orbite și trăsăturile ei înfricoșătoare, negre și umflate.

— Stafiele sunt galbene, Jane.

— Acea, domnule, era de o culoare purpurie, avea buzele negre și umflate, fruntea zbârcită, sprâncenele întunecate și înălțate mult deasupra ochilor roșii ca sângele. Vreți să vă spun de ce-mi amintește acea nălucă?

— Da!

— Îmi amintește scârboasa stafie germană – oare se numește vampir.

— Ah! Și ce a făcut?

— Și-a scos vâlul de pe capul ei descărnat și i-a rupt în două, l-a aruncat pe jos și l-a călcat în picioare.

— După aceea?

— A ridicat perdeaua și s-a uitat afară; poate a văzut că se luminează de ziuă, fiindcă a luat lumânarea și s-a retras spre ușă. Când a ajuns lângă patul meu s-a oprit și ochii ei de flacără se ațintiră asupra mea. Mi-a apropiat lumânarea de chip și a stins-o în fața ochilor mei. Am simțit în plină față dogoarea obrazului ei îngrozitor și mi-am pierdut cunoștința. E a doua

oară în viață când am leșinat de spaimă.

— Cine era lângă tine când ți-ai revenit?

— Nimeni, domnule. Era ziua-n amiaza mare. M-am sculat, mi-am cufundat capul în apă rece și-am sorbit cu nesaț. Mă simțeam slăbită, dar mi-am dat seama că nu sunt bolnavă și m-am hotărât să nu povestesc pățania altcuiva decât dumneavoastră. Acum, spuneți-mi, domnule, cine era femeia aceea?

— De bună seamă că nu era decât o plăsmuire a minții tale aprinse. Va fi nevoie să am grijă de tine, comoara mea: cine are nervi ca ai tăi trebuie să și-i cruțe.

— Domnule, vă rog să fiți sigur că nervii mei n-au nici o vină. Am văzut bine; tot ce v-am povestit s-a întâmplat aieva.

— Și visele de mai înainte au fost și ele adevărate? Castelul Thornfield s-a prăbușit? Sunt despărțit de tine prin piedici de netrecut? Te părăsesc fără o lacrimă, fără un sărut, fără să spun măcar un cuvânt?

— Încă nu.

— Sunt pe cale s-o fac? Ziua care trebuie să ne lege pe veci a și început. Te încredințez că atunci când vom fi uniți n-ai să mai treci prin spaime de astea închipuite.

— Spaime închipuite, domnule! Mult aș vrea să cred că-i numai atât și de vreme ce nici dumneavoastră nu-mi puteți lămuri taina acestui groaznic vizitator, doresc asta mai mult ca o oricine.

— Și dacă eu nu pot, Jane, înseamnă că n-a fost decât o vedenie.

— Când m-am trezit dimineața, mi-am spus la fel, domnule. Ca să mai prind curaj, m-am uitat la toate lucrurile bine cunoscute și care la lumina zilei aveau o înfățișare atât de veselă. Am văzut însă acolo, pe covor, dovada neîndoielnică a celor întâmplate: vâlul zăcea pe jos, rupt în două!

Îmi dădui seama că domnul Rochester tresare și tremură. Mă cuprinse repede în brațe.

— Slavă domnului, exclamă el, că numai vâlul a fost vătămat, dacă un duh rău a venit lângă tine în noaptea trecută! Oh, când mă gândesc la ce s-ar fi putut întâmpla!

Respira agitat și mă strângea atât de tare, că abia puteam răsufla. După câteva clipe de tăcere urmă vesel: Acum, Janet, vreau să-ți lămuresc toate acestea.: acea nălucă e jumătate vis, jumătate realitate. Nu mă îndoiesc că a intrat o femeie în odaia ta și acea femeie – era – trebuie să fi fost – Grace Poole. Chiar tu spumai că e o făptură ciudată și după câte știi despre ea, ai tot dreptul s-o socotești așa. Ce mi-a făcut mie? Ce i-a făcut lui Mason? Pe jumătate adormită, ai văzut-o intrând și ai văzut ce făcea, dar înspăimântată și aproape în delir, ți s-a părut altfel decât era. Chipul negru umflat, părul despletit, statura prea înaltă, toate astea nu-s decât plăsmuiri ale închipuirii tale, o urmare a coșmarurilor pe care le-ai avut; ruperea furioasă a vâlului, iată ce-i adevărat și vrednic de ea. Văd că o să mă întrebi de ce-o țin în casă pe această femeie. Când se va împlini un an și o zi de la căsătoria noastră, o să-ți spun, dar acum nu. Ești mulțumită, Jane? Primești explicația asta a tainei?

Mă gândii puțin și mi se păru că era într-adevăr singura explicație posibilă. Nu eram mulțumită, dar ca să-i fac pe plac domnului Rochester, mă silii să par, în orice caz mă simțeam ușurată, așa că îi răspunsei

printr-un zâmbet vesel și, fiindcă bătuse de mult ora unu, mă pregătii să-l părăsesc.

— Sophie nu doarme cu Adèle în odaia copiilor? mă întrebă dânsul, aprinzându-și lumânarea.

— Ba da, domnule, răspunsei.

— E destul loc și pentru tine în patului Adèlei. Trebuie să dormi cu ea în noaptea asta, Jane. N-ar fi de mirare ca întâmplarea pe care mi-ai povestit-o să-ți fi tulburat nervii. Mai bine să nu dormi singură. Făgăduiește-mi că te duci în odaia Adèlei.

— Voi fi chiar foarte mulțumită, domnule.

— Și încuie bine ușa pe dinăuntru. Deșteapt-o pe Sophie când ajungi sus și spune-i să te trezească devreme fiindcă trebuie să fii îmbrăcată și să mâncăm înainte de opt. Acum alungă gândurile întunecate, lasă la o parte grijile, Janet. N-auzi că vântul s-a domolit? Nu mai e decât o șoaptă plăcută și ploaia nu mai bate în geamuri. Privește, zise dânsul ridicând perdeaua: uite ce noapte frumoasă!

Era adevărat. Jumătate de cer era senin, fără pic de nor. Vântul bătea de la apus și norii se fugăreau înspre răsărit, în lungi șiruri argintii, iar luna strălucea liniștit și pașnic.

— Ei, zise domnul Rochester, privindu-mă cercetător în ochi, cum se simte acum mica mea Janet?

— Noaptea e senină, domnule, și senină-s și eu.

— Și-n noaptea asta n-o să mai visezi despărțire și supărări, ci dragoste fericită și o unire voioasă.

Prezicerea nu se îndeplini decât pe jumătate: n-am avut vise urâte, dar nici vise vesele, fiindcă n-am dormit de loc. Cu micuța Adèle în brațe, am privegheat somnul ei de copil – atât de liniștit, de senin și de nevinovat – și am așteptat să se facă ziuă. Și ultima fărâmă de viața era trează și se zbuciuma în mine. Cum răsări soarele, m-am și sculat. Îmi amintesc că Adèle se lipea cât putea mai strâns de mine, în clipa când am părăsit-o; mi-aduc aminte cum am sărutat-o și cum mi-am desprins ușor dintre brațele ei. Izbucnii în plâns, tulburată de o emoție ciudată și o părăsii pe Adèle, de teamă ca plânsul meu să nu-i tulbure odihna calmă și adâncă. Era parcă simbolul vieții mele trecute; iar el, cel spre care trebuia să mă îndrept acum, era întruchiparea temută, dar adorată, a necunoscutei mele vieți viitoare.

CAPITOLUL XXVI

La șapte veni Sophie să mă îmbrace. Găteala mea ținu mult, atât de mult, încât domnul Rochester, nerăbdător, pare-se, din pricina întârzierii mele, trimise să întrebe de ce nu cobor. Sophie tocmai îmi prindea, cu o broșa, vâlul (până la urmă tot simplul vâl de mătase). Cum am izbutit să scap din mâinile ei, am și fugit.

— Oprește-te! îmi strigă ea în franțuzește. Uită-te în oglindă, nu te-ai privit de loc.

Mă întorsei spre oglindă și zării o femeie gătită și voalată care-mi semăna atât de puțin, încât crezui aproape că am în fața ochilor imaginea unei străine.

— Jane! se auzi un glas și mă grăbii să cobor.

Fui întâmpinată în capul scării de domnul Rochester.

— Zăbavnico, îmi zise el, inima mi se pârjolește pe jeratic de nerăbdare, și tu întârzii atâta!

Mă conduse în sufragerie și mă cercetă cu băgare de seamă, îmi spuse că „sunt frumoasă ca un crin, și că nu-s numai mândria vieții, ci și femeia sufletului său – după care mă vesti că nu-mi dă decât zece minute răgaz să mănânc ceva. Sună și veni un servitor, de curând angajat ca fecior.

— Ce face John? Pregătește trăsura? întrebă domnul Rochester.

— Da, domnule.

— S-au adus jos bagejele?

— Se aduc acum, domnule.

— Du-te la biserică și vezi dacă au venit domnul Wood (era numele pastorului) și dascălul. Te-ntorci imediat și-mi comunici.

După cum știe cititorul, biserica era la numai câțiva pași de porțile castelului, așa că servitorul se întoarse numaidecât.

— Domnul Wood a venit, anunță el. Își pune odăjdiile.

— Ce-i cu trăsura?

— E gata.

— N-o să avem nevoie de ea ca să mergem la biserică, dar când ne-om întoarce, trebuie să fie gata; geamantanele și toate bagajele să fie aranjate, iar vizitiul pe capră.

— Da, domnule.

— Ești gata, Jane?

Mă ridicai. N-aveam nici cavaleri, nici domnișoare de onoare, nici rude care să formeze cortegiul nupțial; într-un cuvânt, nu era nimeni afară de domnul Rochester și de mine. Când trecurăm prin hol, doamna Fairfax se afla acolo. I-aș fi vorbit cu plăcere, dar mâna mea părea prinsă într-o cătușă de fier și eram târâtă cu atâta grabă, încât abia mă puteam ține de cel ce mă conducea. Era destul să-i privesc chipul, ca să-mi dau seama că nici o clipă de întârziere nu va fi îngăduită. Mă întrebam dacă mai arătase vreodată un mire așa cum arăta acum domnul Rochester – atât de dornic să ajungă la țintă și vădind o notarare atât de neînduplecată – sau dacă ochii unui muritor fuseseră cândva atât de aprinși și de scânteietori sub o frunte la fel de masivă.

Nu știu dacă ziua o fi fost frumoasă sau nu. Coborând alea spre biserică, nu priveam nici cerul nici pământul. Toată ființa mi se concentrase în ochi, și ei nu-l priveau decât pe domnul Rochester. Mergând astfel, aș fi vrut să zăresc și eu lucrul acela nevăzut pe care el părea că-l scrutează cu o privire neîndurată și crudă, aș fi vrut să-i cunosc gândurile împotriva cărora părea că luptă cu tărie.

Se opri înaintea porții cimitirului și băgă de seamă că mi se taie răsufierea.

— Ți se pare că dragostea mă face crud? îmi zise el. Odihnește-te puțin; sprijină-te de mine, Jane.

Îmi mai aduc aminte de casa Domnului, care se înălța veche și cenușie

înaintea noastră. O cioară se rotea deasupra clopotniței trasând cercuri largi pe un cer roșiatic de dimineață. Îmi amintesc mormintele acoperite cu verdeață și n-am să uit nici pe cei doi străini care se plimbau printre movilițele scunde și citeau inscripțiile săpate pe cele câteva plăci năpădite de mușchi. I-am observat pentru că, de cum ne zăriră, trecură în spatele bisericii. Mă gândeam că vor intra pe ușa lateralnică și or să fie de față la cununie. Domnul Rochester nu-i observase. El nu mă privea decât pe mine, căci sângele îmi pierise din obraz; îmi simțeam fruntea umedă, iar obraji și buzele reci. După puțină vreme mi-am revenit și el înainta încet cu mine spre ușa bisericii.

Intrarăm în biserică tihnită și umilă. Preotul, înveșmântat în stiharul său alb, ne aștepta înaintea altarului scund; dascălul sta lângă dânsul. Totul era liniștit. Numai două umbre se mișcau într-un colț mai depărtat. Nu mă înșelasem: străinii se strecuraseru înăuntru înaintea noastră și se aflau lângă cavoul Rochesterilor. Stăteau cu spatele la noi și priveau printre gratii marmura înnegrită de vreme a mormântului, deasupra căruia un înger ingenuncheat păzea rămășițele lui Damer de Rochester, ucis în mlaștinile Marstonului în timpul războaielor civile, și ale soției sale, Elizabeth.

Ne așezarăm înaintea barei unde se adunau, de obicei, cei care primeau împărțășania. Auzii un pas tiptil în urma mea și privii peste umăr: unul dintre străini, se vedea bine că-i un gentilom, venea spre noi. Slujba începu, se citi actul de căsătorie. Pastorul făcu un pas înainte și, plecându-se ușor înaintea domnului Rochester, urmă:

— Vă cer amândurora să mărturisiți (așa cum ați mărturisit în înfricoșata zi a judecății de apoi, când tainele tuturor inimilor vor fi scoase la lumină) dacă vreunul din voi are știință de vreo piedică la unirea voastră prin căsătorie. Fiți încredințați că toți cei care nu sunt uniți după voia Domnului nu sunt uniți în fata sa, și căsătoria lor nu e nici legală.

Tăcu, după obicei. Oare de câte ori tăcerea aceasta e curmată de un răspuns? Poate o dată într-un veac. Pastorul, care nici nu-și ridicase ochii de pe carte și nu-și ținuse decât o clipă răsuflarea, voia să urmeze. Mâna lui se și întinsese spre domnul Rochester și buzele lui se deschideau să întrebe: „Vrei să ieși de soție pe această femeie?” când o voce clară răsună în apropiere:

— Căsătoria nu se poate face; declar că există o piedică.

Pastorul privi pe acel care vorbise – și amuți; dascălul la fel. Domnul Rochester tresări ușor, ca și când un cutremur ar fi zguduit pământul sub picioarele sale, dar revenindu-și numaidecât zise, fără să-și întoarcă măcar capul:

— Continuă!

Acest cuvânt rostit cu glas adânc dar încet fu urmat de o mare tăcere. Domnul Wood reluă:

— Nu pot continua, înainte de a cerceta cele spuse și de-a vedea limpede dacă-i adevăr sau minciună.

— Slujba nu poate continua, adăugă vocea din spatele nostru, căci sunt în măsură să dovedesc ceea ce spun. Există o piedică de netrecut în calea acestei căsătorii.

Domnul Rochester auzi, dar păru a nu ține seamă. Stătea în picioare țeapăn și neînduplecat. Nu făcu decât o singură mișcare, ca să-mi ia mâna

într-a sa. Oh, cât de tare și fierbinte era strângerea lui! Fruntea-i puternică, palidă, masivă, părea de marmură. Ochii-i străluceau cercetători și sălbatici.

Domnul Wood părea că nu știe ce să facă.

— Și care o acea piedică? întrebă el. Poate că nu e de netrecut, lămurește-ne.

— Am spus că e de netrecut și vorbesc în cunoștință de cauză, fu răspunsul.

Acel care vorbise înainta și se sprijini de bară. Urmă să vorbească netulburat, liniștit, clar și deslușit, dar fără să ridice glasul.

— Piedica pomenită constă pur și simplu în existența unei căsătorii anterioare. Soția domnului Rochester se află încă în viață.

Aceste cuvinte, rostite cu voce înceată, îmi zguduiră nervii mai cumplit decât o lovitură de trăsnet; ființa mea simți o mușcătură mai usturătoare decât fusese vreodată cea a focului sau a gerului; dar eram stăpână pe mine și nu mă temeam c-o să leșin. L-am privit pe domnul Rochester și l-am silit să mă privească și el. Chipul îi părea dăltuit în stâncă, ochii lui străluceau și scăpărau. Nu tăgădui nimic: părea că sfidează totul. Fără să vorbească, fără să zâmbească și fără să pară că recunoaște în mine o făptură omenească, îmi strângea talia cu brațul lui puternic și mă țintuia lângă sine.

— Cine ești? întrebă el pe străin.

— Mă numesc Briggs și sunt avocat. Biroul meu e la Londra, strada... răspunse el.

— Și afirmi că aș fi căsătorit?

— Da, domnule. Am venit să-ți amintesc că există o femeie care-i soția dumitale și că dacă dumneata n-o recunoști, legea o recunoaște.

— Spune-mi te rog numele ei, al părinților ei și unde locuiește.

— Îndată...

Domnul Briggs scoase binișor o hârtie din buzunar și citi pe un ton oficial și cu o voce nazală cele ce urmează:

„Afirm și pot dovedi că-n ziua de 20 octombrie... (era cu cincisprezece ani în urmă), Eduard Fairfax Rochester, de la Thornfield Hall... din comitatul... și cu locuința la Ferndean Manor, în comitatul... Anglia, s-a însurat cu sora mea, Bertha Antoineita Mason, fiica lui Jonas Mason, negustor, și al Antoinettei Mason, soția lui, creolă, la biserica... din Spanish Town, Jamaica.

Actul de căsătorie poate fi găsit în registrele bisericii. O copie se află acum în posesia mea.

Semnat, Richard Mason.”

— Actul acesta, dacă e autentic, poate dovedi că am fost însurat, dar nu și că femeia de care se pomenește în el mai e încă în viață.

— Trăia acum trei luni, răspunse omul legii.

— De unde știi?

— Am un martor, pe care cu greu l-ai putea contrazice chiar dumneata însuși.

— Adu-l de față... sau du-te dracului!

— Mai întâi am să-i aduc – e aici. Domnule Mason, fii bun și te apropie.

La auzul acestui nume, domnul Rochester încleștă dinții și fu cuprins de un tremur puternic. Fiind lângă dânsul, simțeam cum e scuturat de furie

sau de deznădejde. Al doilea străin, care până atunci stătuse ascuns în colțul întunecat, înainta. Un chip palid se ivi deasupra umărului avocatului; da, era într-adevăr Mason. Domnul Rochester se întoarse și-l privi. După cum am mai spus de câteva ori, ochii lui erau negri; acum străluceau de o lumină sălbatică și sângeroasă. Chipul i se însufleți. S-ar fi zis că focul ce-i ardea în inimă se răspândise până pe obrazul măsliniu și pe fruntea-i mai înainte palidă. Ridică brațul puternic și poate că l-ar fi lovit pe Mason, l-ar fi aruncat pe lespezile bisericii și cu o izbitură necruțătoare ar fi gonit sufletul din acel trup firav, dacă el, speriat de moarte, nu s-ar fi tras îndărăt scâncind jalnic: „Doamne sfinte!” Atunci scârba îl cuprinse pe domnul Rochester. Ura i se schimbă într-un dispreț rece, patima îi pieri ca și când ar fi luat-o un vânt.

— Tu ce ai de spus?

Un răspuns nedeslușit ieși de pe buzele albe ale lui Mason.

— Ai să-l vezi pe dracu, dacă nu poți răspunde deslușit! Te întreb din nou: Tu ce ai de spus?

— Domnule, domnule, întrerupse preotul, nu uita că te afli într-un lăcaș sfânt.

Apoi, adresându-se lui Mason, îl întrebă încet:

— Poți să-mi spui, domnule, dacă soția domnului Rochester mai este încă în viață?

— Curaj! făcu avocatul, vorbește tare.

— Trăiește și locuiește la castelul Thornfield, zise Mason cu glas ceva mai deslușit. Am văzut-o în aprilie trecut. Sunt fratele ei.

— La castel! exclamă preotul. Nu se poate. Locuiesc de multă vreme aici, domnule, și n-am auzit niciodată pomenindu-se la Thornfield de vreo doamnă Rochester.

Un zâmbet amar strâmbă buzele domnului Rochester, care șopti:

— Nu, slavă Domnului! Am avut grijă ca nimeni să n-audă de ea, cel puțin sub numele ăsta.

Căzu pe gânduri și vreo zece minute păru că chibzuiește, apoi reluă:

— M-am săturat! Adevărul o să țâșnească acum ca glonțul din țeava. Wood, închide-ți cartea și scoate-ți odăjdiiile. John Green (acesta era numele dascălului), părăsește biserica. Cununia n-o să se facă azi.

Dascălul plecă.

Domnul Rochester urmă, nepăsător și cu îndrăzneală:

— Cuvintul bigam sună urât în urechile voastre. Și totuși, aveam de gând să fiu bigam, dar soarta nu mi-a fost prielnică, sau poate mai curând pronia cerească s-a împotrivit planurilor mele. În aceste clipe nu sunt mai bun decât diavolul, și, cum ar spune fără îndoială pastorul meu, merit cea mai aspră osândă a Domnului, merit să fiu aruncat în flăcările veșnice ale gheenei, ori să fiu dat pradă viermilor celor neadormiți. Domnilor, planul meu s-a prăbușit! Acest avocat și clientul lui au spus adevărul; am fost însurat și nevastă-mea trăiește încă. Wood, zici că n-ai auzit niciodată vorbindu-se la castel de doamna Rochester, dar fără îndoială că ți-au ajuns la urechi zvonurile despre misterioasa nebună, păzită cu grijă. Mulți ți-or fi șoptit că e o soră a mea nelegitimă, alții că e o amantă părăsită. Îți spun acum că-i soția mea, eu care m-am însurat cu cincisprezece ani în urmă; se numește Bertha Mason și e sora acestei persoane atât de dârze pe care-o

vedeți aici, cu obraji palizi, tremurând din tot trupul și arătându-ne ce inimă tare pot avea bărbații. Bucură-te, Dick! Nu te teme de mine! N-o să te lovesc. Mai curând aș lovi o femeie. Bertha e nebună. Se trage dintr-o familie în care, de două sau trei generații, aproape toți sunt nebuni ori idioți! Mama ei, creola, era alcoolică și nebună! Asta am aflat-o de-abia după căsătorie, fiindcă nimeni nu suflase nici un cuvânt, tăinuindu-mi tarele familiei. Bertha, ca fată ascultătoare, urmă în totul pe maică-sa. Aveam o tovarășă fermecătoare, nevinovată, cuminte și modestă; vă puteți deci lesne închipui că eram fericit. Am avut înaintea ochilor priveliști minunate! Oh, firește, treceam prin clipe divine! Dacă ați ști însă totul... Dar nu vă datorez lămuriri mai amănunțite. Briggs, Wood, Mason, vă poftesc pe toți să veniți acasă s-o vedeți pe pacienta doamnei Poole, pe soția mea! O să vedeți ce fel de ființă am fost amăgit să iau de nevastă și o să vă dați seama dacă am dreptul să rup această legătură și să caut să-mi leg viața de o ființă omenească. Fata asta, adăugă el, uitându-se la mine, nu știa despre groaznica taină mai multe decât voi; credea că totul e frumos și curat; nu s-a gândit niciodată c-o să fie prinsă în capcana unei căsătorii false de un nenorocit legat deja de o ființă rea, nebună și îndobitocită! Veniți, urmați-mă!

Părăsi biserica, strângându-mi mereu mâna cu putere. Cei trei bărbați veneau după noi. Trăsura aștepta înaintea intrării celei mari a castelului.

— Deshamă și du trăsura la loc, John, zise cu răceală domnul Rochester. Azi nu mai avem nevoie de ea.

Când intrarăm, doamna Fairfax, Adèle, Sophie și Leah ieșiră în întâmpinarea noastră să ne salute și să ne facă urări.

— Dați-vă la o parte cu toții! strigă stăpânul. Nu ne fac trebuință felicitările voastre. Cine are nevoie de ele? Eu unul, nu! Vin cu cincisprezece ani prea târziu!

Trecu, ținându-mă mereu de mână și făcând semn bărbaților să-l urmeze. Urcarăm scara, străbăturăm coridorul și ajunserăm în sfârșit la catul al treilea. Domnul Rochester deschise o ușă mică și pătrunserăm în odaia tapisată, unde recunoscu patul cel mare și dulapul pictat.

— Mason, tu cunoști odaia asta, zise călăuza noastră, când te-a-njunghiat și te-a mușcat.

Ridică draperiile, descoperind a doua ușă și deschizând-o și pe aceasta. Intrarăm într-o odaie fără ferestre. În cămin, în dosul unei apărători masive, ardea focul și o lampă atârnată cu un lanț de tavan lumina încăperea. Grace Poole, aplecată asupra focului, părea că prăjește ceva într-o tigaie. În umbra deasă dintr-un colț al odăii, se mișca o ființă al cărei chip și trup nu puteau fi bine deslușite. La prima vedere, nu se putea spune dacă era o făptură omenească sau un animal: părea că merge în patru labe și mârâia ca o fiară sălbatică, dar era îmbrăcată, și o claie de păr negru, încărunit, îi cădea ca o coamă deasă pe cap și pe chip, ascunzându-i-le.

— Bună ziua, doamnă Poole! zise domnul Rochester. Ce mai faci?! Ce face azi bolnava?

— O ducem destul de bine, vă mulțumesc, zise Grace ridicând cu grijă tigaia care sfârâia. E cam smintită, dar nu furioasă.

Un țipăt sălbatic veni să contrazică vorbele liniștitoare. Hiena îmbrăcată se ridică în două picioare.

— Ah! domnule, v-a văzut, strigă Grace. Ați face mai bine să plecați.

— O clipă, Grace; trebuie să ne îngădui să stăm puțin aici.

— Atunci, domnule, luați seama. Pentru numele lui Dumnezeu, luați seama !

Nebuna urla. Își dădu la o parte șuvițele zbârlite de pe obraz și privi sălbatic spre oaspeți. Recunoscui prea bine chipul acela vânăt și trăsăturile umflate. Doamna Poole se apropie.

— Fugi de-aici, zise domnul Rochester, împingând-o deoparte. Sper că n-are cuțit. Cât despre mine, știu să mă păzesc.

— Nu poți ști niciodată ce armă are, domnule; e atât de vicleană; nici un om nu-i poate pătrunde șiretlicurile.

— Mai bine am pleca, șopti Mason.

— Du-te dracului! răspunse cumnatu-său.

— Păziți-vă! strigă Grace.

Cei trei bărbați se retraseră în același timp. Domnul Rochester mă îmbrânci în spatele lui; nebuna sări asupra-i, îl apucă cu iuțeală de gât și vru să-i muște obrații. Porni o luptă în lege. Era o femeie voinică, aproape tot atât de înaltă ca soțul ei și, în afară de asta, trușă; dovedea o putere de bărbat și de multe ori fu cât pe-acți să-l sugrume, în ciuda forței lui atletice. Ar fi putut s-o doboare cu o lovitură zdravănă, dar nu voia s-o lovească, ci doar s-o domolească. În sfârșit, prinse brațele nebunei și i le legă la spate cu o frânghie pe care i-o dădu Grace, iar cu alta o legă de un scaun. Toate acestea fură întovărășite de țipetele cele mai sălbatică și de zvârcolirile cele mai îngrozitoare. Atunci domnul Rochester se întoarse spre cei de față și-i privi cu un zâmbet amar și deznădăjduit.

— Asta-i soția mea! zise el. Astea-s singurele îmbrățișări conjugale pe care mi-e dat să le cunosc. Și asta e ceea ce doream să am (îmi puse mâna pe umăr), această fată, care stă atât de serioasă și liniștită înaintea porților iadului și privește îngândurată la țopăielile unui demon. O iubeam din pricina contrastului nemăsurat dintre ea și aceea pe care o urăsc. Wood și Briggs, priviți deosebirea! Comparați ochii aceștia luminoși cu cei roșii pe care îi vedeți rotindu-se nebunește; comparați acest chip cu masca aceea; această talie cu acea matahală și judecați, dumneata, propovăduitor al Evangheliei, și dumneata, om al legii. Amintiți-vă numai că așa cum veți judeca, așa veți fi judecați! Acum ieșiți de-aici. Trebuie să-mi încui comoara.

Plecarăm cu toții. Domnul Rochester rămase puțin în urma noastră, să stea de vorbă cu Grace Poole și să-i dea câteva porunci. Pe când coboram scara, avocatul îmi spuse:

— Dumneata, domnișoară, ești nevinovată și unchiul dumitale, dacă o mai fi trăind, va fi foarte fericit s-o afle de la domnul Mason, când s-o întoarce dânsul la Madera.

— Unchiul meu! Ce știi despre el? Îl cunoști?

— Domnul Mason îl cunoaște. A fost câțiva ani reprezentant al firmei lui, la Funchal. Când unchiul dumitale a primit scrisoarea în care-i pomeneai de proiectata dumitale căsătorie cu domnul Rochester, domnul Mason se afla la Madera, unde se oprise să se mai întrezeze puțin înainte de-a se întoarce în Jamaica. Domnul Eyre i-a pomemt de scrisoarea dumitale, întrucât știa că clientul meu cunoaște pe un gentilom cu acest nume. Domnul Mason, uimit și îndurerat, după cum cred că-ți închipui, îi dezvălui tot adevărul. Unchiul dumitale, îmi pare rău că trebuie să ți-o spun,

e acum bolnav la pat; ținând seama de boală – e tuberculos – și în stadiul în care a ajuns, nu-i probabil să se mai înzdrăvenească vreodată. Așa că n-a putut veni în Anglia să te scape din urzeala în care ai căzut, însă l-a implorat pe domnul Mason să nu piardă nici o clipă și să ia măsuri pentru a împiedica această falsă căsătorie. Chiar domnul Eyre l-a îndrumat spre mine, iar eu am făcut tot ce am putut, și, slavă Domnului! n-am sosit prea târziu. Trebuie să-i mulțumești lui Dumnezeu. Dacă n-aș fi convins că unchiul dumitale se va prăpădi înainte de vremea când ai putea sosi la Madera, te-aș sfătui să pleci o dată cu domnul Mason. Așa cum stau lucrurile, însă, cred că ai face mai bine să rămâi în Anglia până vei primi vești de la domnul Eyre, sau vei auzi de dânsul. Mai avem vreun motiv să rămânem aici? întrebă el pe Mason.

— Nu, nu, să plecăm, răspunse acesta cu înfrigurare.

Plecară fără să-și ia rămas bun de la domnul Rochester. Pastorul rămase să adreseze câteva sfaturi sau cuvinte de muștrare trușului său enoriaș. După ce-și împlini datoria, plecă și dânsul.

L-am auzit depărtându-se pe când stam în ușa întredeschisă a odăii mele, unde mă retrăsesem. După ce casa se goli, mă închisei în odaie, trăsei zăvorul ca nimeni să nu poată intra și începui – nu să plâng sau să jelesc, căci eram încă prea liniștită pentru asta – ci să-mi scot cu gesturi de automat rochia de mireasă și să îmbrac iar rochia mea de stofă, pe care în ajun crezusem că o port pentru ultima dată. După aceea m-am așezat. Mă simțeam obosită și slabă; încrucișai brațele pe masă și-mi rezamai capul pe ele. Căzui pe gânduri. Până atunci nu făcusem decât să ascult, să văd, să merg de colo-colo pe unde eram condusă ori târâtă, să asist la succesiunea amețitoare a întâmplărilor și a destăinuirilor. Dar acum sosise ceasul cugetării.

Afară de scena cu nebuna, dimineața fusese destul de calmă. La biserică totul se petrecuse în liniște, nu fuseseră nici izbucniri de patimi, nici certuri zgomotoase, nici insulte sau provocări, nici lacrimi, nici hohote de plâns. Se rostiseră doar câteva cuvinte: un bărbat venise să spună, cu sânge rece, că există o piedică la încheierea căsătoriei. Domnul Rochester puse mai multe întrebări tăioase și scurte. Se dăduseră răspunsuri și lămuriri, se aduseseră dovezi; stăpânul meu se hotărâse să mărturisească întregul adevăr și ne arătase proba vie a crimei sale; străinii plecaseră și totul se sfârșise.

Stăteam, ca de obicei, în odaia mea. Eram tot eu; după cât se vedea, nu suferisem nici o schimbare; nu fusesem nici rănită, nici lovită, nici schilodită și totuși, unde era Jane Eyre de ieri? Unde-i era viața? Unde îi erau nădejtile?

Jane Eyre care fusese o atât de fericită logodnică, și aproape că fusese mireasă, era din nou o fată abătută și singură: viața ei era searbădă, speranțele-i erau jalnice. Gerul Bobotezei sosise în toiul verii; la mijlocul lui iunie se stărnise o furtună de decembrie. Zăpada înghețase merele coapte și viforele veștejiseră trandafirii îmbobociți; promoroaca acoperise ca un giulgiu pășunile și lanurile; pe poienile unde ieri se răsărau în soare florile, se-așternuseră astăzi uriașe troiene de zăpadă, neatinse încă de picior omenesc; pădurile, care doar acum douăsprezece ceasuri se legănau în adierile molcome, înfrunzite și înmiresmate ca boschetele înflorite de la

tropice, se întindeau acum pustiite, sălbatice și albe ca și codrii de pini din înghețata Norvegie. Nădejtile îmi erau moarte, lovite de o soartă perfidă, asemenea celei ce se-abătuse într-o noapte asupra tuturor întâilor născuți din țara Egiptului. Mă gândeam la visele mele dragi, ieri încă atât de înfloritoare și luminoase; azi erau hoituri țepene, reci și învinețite, pe care nimic nu le mai putea readuce la viață. Mă gândeam la dragostea mea, la acel sentiment ce aparținea stăpânului meu fiindcă el îl făcuse sa se nască, și care zăcea acum ca un copil bolnav într-un leagăn de gheață: boala și neliniștea îl cuprinsesera și nu se putea duce să caute alinare în brațele domnului Rochester, nu putea afla căldură la pieptul lui, nu, niciodată nu se va mai putea întoarce către el; încrederea într-însul fusese spulberată, domnul Rochester nu mai era în ochii mei ceea ce fusese, căci nu se dovedise a fi ceea ce crezusem. Nu-l puteam socoti desfrânat, nu puteam spune că mă înșelase, dar nu mai era pentru mine imaginea adevărului neprihănit și trebuia să fug din preajma lui... de asta îmi dădeam foarte bine seama. Dar când? Cum? Și unde să mă duc? Nu știam încă, și totuși eram sigură că el însuși o să mă alunge de la Thornfield. Mi se părea că nu mă poate iubi cu adevărat; fusese doar o patimă trecătoare și acum, dacă nu și-o putea satisface, nu mai avea nevoie de mine; mi-ar fi teamă chiar să-i mai ies în cale; vederea mea trebuie că-i e nesuferită. Oh, cât de orbi îmi fuseră ochii și cât de naivă purtarea!

Țineam ochii închiși – părea că întunericul mă învăluisese în păienjenișul lui – gândurile-mi curgeau ca un val negru și tulbure. Mi se părea că, neputincioasă, părăsită și fără vlagă, mă culcasem în albia secată a unui râu uriaș. Auzeam zgomotul apei dezlănțuite din munții îndepărtați, simțeam cum înaintează șuvoiul, dar n-aveam destulă voință să mă ridic și nici putere să fug. Zăceam vlăguită și tânjeam după moarte. Un singur gând mai palpită înăuntrul meu, ca o urmă de viață: gândul la Dumnezeu. Acel gând mă făcuse să plăsmuiesc o rugăciune nerostită; cuvintele rățăceau care încotro prin mintea-mi întunecată, cerându-se rostite, dar neaflând energia care le-ar fi putut face să se desprindă de pe buze:

„Dumnezeule, să nu mă părăsești, căci primejdia e aproape și nimeni nu mă poate sprijini!”

Într-adevăr, primejdia era aproape, și cum nu cerusem cerului s-o îndepărteze, nu îngenunchesem, nu împreunasem mâinile și nici nu mișcasem buzele, ea veni. Cu valuri mari și furioase, puhoiul se năpusti asupra-mi. Conștiința deplină a vieții mele distruse, a dragostei pierdute, a nădejdlor sfărâmate și a credinței nimicite – toate se revărsară asupra-mi ca o singură masă mohorâtă. Ceasul acela amar nu poate fi descris: sufletul îmi era înecat; mă scufundam din ce în ce în apa mocirloasă: nu găseam nici un sprijin; talazurile mă copleșeau.

CAPITOLUL XXVII

La un oarecare ceas al după-amiezii înălțai capul, și, privind în jurul meu și văzând pe zid răsfrângerea razelor soarelui ce cobora înspre apus, mă

întrebai: „Ce îmi rămâne de făcut?”

Dar răspunsul pe care mi-l dădea mintea mea: „Trebuie să părăsești numaidecât Thornfieldul fu atât de prompt, atât de groaznic, că-mi astupai urechile. Mi-am spus că nu pot îndura acum asemenea cuvinte. „Să nu fiu nevasta lui Eduard Rochester, zisei eu, iată lucrul cel mai puțin dureros. Să mă trezesc din visele mele cele mai încântătoare și să-mi dau seama că totul n-a fost decât iluzie și deșertăciune, e o grozăvie pe care o pot suporta și o pot stăpâni. Dar să-l părăsesc numaidecât și pentru totdeauna, asta-i de neîndurat. E peste puterile mele.”

Atunci însă un glas lăuntric mă încredința că o puteam face și-mi prezise că aveam s-o fac. Luptai împotriva propriei mele hotărâri; aș fi vrut să fiu slabă, ca să mă pot feri din calea noilor suferinți pe care le prevedeam. Conștiința-mi deveni tiranică: apucă de gât Pasiunea și-i spuse, cu asprime disprețuitoare, că abia piciorul gingaș și l-a muiat în mocirlă, dar îi jură că în curând o va rostogoli cu brațul ei de fier, în genuni de chin.

„Atunci, strigai eu, să fiu sfâșiată în bucăți! Dar să-mi ajute cineva!”

„Nu, tu însăși o să te sfâșii și nimeni n-o să te ajute; tu însăși ai să-ți smulgi ochiul drept; tu însăși ai să-ți retezi mâna dreaptă; inima ta va fi jertfa și tu preotul care-o va jertfi.”

Mă ridicai dintr-o dată, cuprinsă de groază în fața singurătății pe care o prezicea un judecător atât de neînduplecat, în fata tăcerii pe care o alunga un glas atât de îngrozitor. Când m-am ridicat, nu-mi mai puteam ține capul sus. Îmi dădui seama că eram gata să leșin de foame și surescitare, nu mâncasem și nu băusem nimic toată ziua, fiindcă nici dimineața nu luasem nimic. Cu un fior dureros îmi dădui seama că atâta vreme trecuse din clipa când mă încuiasem în odaie și nimeni nu venise să mă întrebe ce fac, ori să mă poftască să cobor; nici măcar micuța Adèle nu-mi bătuse la ușă, nici doamna Fairfax nu mă căutase. „Pe cel părăsit de noroc repede-l uită prietenii”, șoptii eu, trăgând zăvorul și ieșind din odaie. Dădui peste-un obstacol; eram încă amețită, vederea mi-era tulbure și măduarele slabe. Nu mi-am putut reveni numaidecât; am căzut, dar nu pe dușumea; un braț întins mă prinse; am privit în sus și l-am văzut pe domnul Rochester, care sta pe un scaun în fața ușii mele.

— În sfârșit, te-ai hotărât să ieși! îmi zise el. Te-am așteptat multă vreme și-am tot tras cu urechea, dar n-am auzit nici o mișcare, nici măcar un suspin; cinci minute de-ar mai fi ținut tăcerea asta de moarte și aș fi spart ușa, ca un tâlhar. Așadar, fugi de mine, te încui în odaie și jelești singură! Aș fi preferat să vii și să mă cerți cu toata furia. Ești o fire pasionată și mă așteptam la o scenă; mă pregăteam să văd lacrimi fierbinți și doream numai ca ele să fie vărsate la pieptul meu; le-ai vărsat însă pe podeaua nesimțitoare, sau în batista-ți udă learcă. Dar greșesc: n-ai plâns de loc! Obrajii îți sunt galbeni, ochii obosiți, însă nu văd nici urmă de lacrimi. Atunci inima ta a plâns cu lacrimi de sânge? Cum, Jane, nici un cuvânt de muștrare? Nimic amar... nimic dureros? Nimic care să rănească inima sau să ațâțe patima? Stai liniștită acolo unde te-am pus și mă privești cu ochii aștia obosiți și resemnați. Jane, n-am avut de gând să te rănesc atât de cumplit. Nici acela care ar avea o singură mieluță și ar iubi-o ca pe copilul lui, ar hrăni-o din pâinea lui, ar adăpa-o din cana lui și-ar culca-o la pieptul lui, dar apoi ar duce-o din greșeală la tăiere și-ar ucide-o, n-ar regreta

sângeroasa-i greșeală mai mult decât regret eu ceea ce am făcut. Oare o să mă ierți vreodată?

Cititorule, l-am iertat în clipa și pe locul acela. În ochii lui se arăta o căință atât de adâncă, în glasul lui o jale atât de sfâșietoare, în purtarea lui o tărie atât de bărbătească; și în afară de toate astea era în privirea și expresia chipului său o dragoste atât de statornică, încât îi iertai totul; dar nu cu glas tare, nu arătând în vreun fel, ci numai în adâncul sufletului meu.

— Știi că sunt un nemernic, Jane? continuă el, privindu-mă cu multă atenție, mirându-se probabil de tăcerea și blândețea mea, urmare mai degrabă a slăbiciunii, decât a voinței mele.

— Da, domnule.

— Atunci, spune-mi-o fără ocoluri și răspicat, nu mă cruța.

— Nu pot! sunt obosită și bolnavă. Aș vrea puțină apă.

Se înfioră și scoase un oftat adânc, apoi mă ridică în brațe și mă duse jos. La început nu mi-am dat seama în ce odaie m-a dus; privirea mi-era încețoșată, sticloasă, și nu puteam distinge nimic. În curând simții căldura înfiorătoare a focului, căci deși era vară, cât stătusem în încăperea mea ajunsesem rece ca gheața. Domnul Rochester îmi duse la buze o cupă cu vin; gustai și mă simții mai bine. Apoi mâncai ce-mi dădu dânsul și după un scurt timp îmi revenii de-a binelea. Eram în bibliotecă, așezată în jilțul stăpânului meu, care se afla foarte aproape de mine. „Dacă aș putea muri acum, mă gândeam eu, fără să sufăr prea mult, aș fi foarte fericită. Atunci, nu m-aș mai vedea silită să fac durerosul efort de a-mi zdrobi corzile inimii, pentru a le despărți de ale lui. Se pare că trebuie să-l părăsesc. Nu vreau să-l părăsesc, nu pot să-l părăsesc.”

— Cum te simți acum, Jane?

— Mult mai bine, domnule; în curând o să-mi revin de-a binelea.

— Mai bea puțin vin, Jane.

Îl ascultai. El puse paharul pe masă, se așeză în fața mea și mă privi cu luare-aminte. Deodată se depărta, scoțând o exclamație plină de tulburare pătimasă. Începu să umble repede prin odaie și reveni lângă mine; se aplecă asupra-mi, să mă îmbrățișeze, dar amintindu-mi că acum nu-i puteam primi dezmierdările, întorsei obrazul și-l îndepărtai pe al lui.

— Cum? Ce înseamnă asta? exclamă el repede. Oh, înțeleg! Nu vrei să săruți pe bărbatul Berthei Mason? Socoti că brațele mele sunt mai demult promise – și că îmbrățișările mele aparțin alteia?

— În orice caz, domnule, eu nu mai am nici loc în brațele dumneavoastră, nici drept la îmbrățișările dumneavoastră.

— De ce, Jane? Vreau să te scutesc de oboseala de a vorbi și am să răspund eu pentru tine: „Pentru că ai o nevastă”, vrei să spui. Am ghicit?

— Da.

— Dacă judeci așa, înseamnă că ai o ciudată părere despre mine. Mă socotești probabil un uneltitor desfrânat, un nelegiuit josnic și mârșav, care a simulat o dragoste dezinteresată, ca să te-mpingă într-o capcană întinsă cu sânge rece, spre a-ți terfeli demnitatea și a-ți distruge stima pentru tine însăși. Ce-mi poți răspunde? Văd că nimic. Mai întâi fiindcă ești încă slabă și ți-e greu chiar să-ți mai tragi sufletul; pe urmă, nu te poți obișnui cu gândul că trebuie să mă acuzi și să mă înjosești; în fine stăvilarele lacrimilor tale sunt deschise, iar dacă ai vorbi prea mult, ele s-ar revărsa din belșug și nu

vrei să te cuprindă mânia, să-mi faci reproșuri, ori scene. Te gândești că a vorbi acum cu mine ți se pare fără sens. Te cunosc și mă feresc.

— Domnule, zisei eu, nu doresc să vă fac nici un rău.

Glasul meu tremurător mă înștiința că nu trebuia să vorbesc prea mult.

— Încerci să mă nimicești, nu în înțelesul pe care-l dai tu cuvântului, ci în acela pe care i-l dau eu. Mi-ai spus de fapt că sunt om însurat și ca atare o să mă ocolești și o să te depărtezi de mine: chiar adineauri, n-ai vrut să mă săruți. Ai de gând să rămâi o străină pentru mine, să trăiești în casa asta doar ca preceptoare a Adèlei. Dacă am să-ți spun vreodată un cuvânt binevoitor, dacă vreodată un sentiment mai cald te va îndemna să te apropii de mine, îți vei spune:

„Acest om a fost gata să facă din mine amanta lui: pentru el trebuie să rămân o stană de piatră”. Și ai să fii cu adevărat o stană de piatră.

Mi-am dres și mi-am întărit glasul pentru a-i răspunde:

— În jurul meu totul s-a schimbat, domnule; trebuie deci să mă schimb și eu, în privința asta nu mai încap nici o îndoială. Trebuie să evităm emoțiile mari și să ne ferim de lupta fără sfârșit a amintirilor, iar către asta nu-i decât o singură cale: Adèle să aibă altă profesoară, domnule.

— Oh, pe Adèle o trimit la pension – asta am și hotărât! În afară de asta, nu vreau să te văd chinuită de hădele amintiri pe care ți le-ar trezi Thornfieldul, acest loc blestemat, acest cort al lui Achan⁷³, acest mormânt nerușinat ce arată luminii cerului năluca unei moarte care trăiește, acest iad îngust de piatră, locuit de un singur diavol, mai temut decât toate legiunile Satanei. Jane, n-o să rămâi aci, nu, nici eu nu vreau. Am făcut o greșală când te-am adus la Thornfield, știind că e un loc blestemat. Înainte de a te vedea, poruncisem să ți se ascundă tot ce se povestea despre casa asta ticăloasă, căci mă temeam că nici o guvernantă nu va voi să stea cu Adèle, dacă ar ști alături de cine locuiește. Conștiința mea nu-mi îngăduia să-mi duc în altă parte nebuna, deși aveam o casă veche, Ferndean Manor care e mai retrasă și mai ascunsă chiar decât asta, unde aș fi putut s-o închid în deplină siguranță, dacă nu m-aș fi gândit ca e așezată într-un loc nesănătos, în inima unei păduri, și conștiința mea nu-mi îngăduia așa ceva.

S-ar fi putut prea bine întâmpla ca zidurile acelea umede și reci să se fi descotorosit curând de dânsa. Fiecare ticălos cu năravul lui, dar eu nu-l am pe acela de a asasina, fie și indirect, nici chiar pe acei pe care-i urăsc mai mult... Totuși, ascunzându-ți prezența nebunei, mă purtam ca și când aș fi acoperit un copil cu o mantie și l-aș fi lăsat lângă un copac cu fructe veninoase; acul din preajma acestui diavol e otrăvit și totdeauna a fost așa. Dar am să închid castelul Thornfield, am să bat în cuie poarta cea mare, am să închid cu obloane de lemn ferestrele de la parter. Am să dau doamnei Poole 200 de lire pe an să stea aici cu soția mea, cum îi spui acestei iazme îngrozitoare. Ce nu face Grace pentru bani! O să aduc și pe băiatul ei, paznicul de la Grimsby Retreat, să-i țină tovărășie și să-i fie la îndemână s-o ajute în timpul acceselor soției mele, de câte ori, tulburată de duhurile ei, îi va trăsni prin cap să ardă pe oameni noaptea în patul lor, să-i înjunghie, să le sfâșie carnea de pe oase și altele de soiul ăsta...

— Domnule, îl întrerupsei eu, n-aveți nici o milă pentru femeia asta

⁷³ Numele unui nelegiuit din legendele biblice

nenorocită; vorbești de ea cu ură, cu o antipatie răzbunătoare. E o cruzime din partea dumneavoastră. Ea nu-i răspunzătoare de nebunia ei...

— Jane, micuța mea dragă (lasă-mă să-ți spun astfel căci așa simt eu), nu știi despre cine vorbești și iar mă judeci rău. N-o urăsc fiindcă e nebună. Crezi că dacă ai fi nebună, te-aș urî?

— Sunt încredințată, domnule.

— Atunci te înșeli; nu mă cunoști, nu știi nimic despre mine și nici dragostea nu mi-o cunoști. Fiecare părticică din trupul tău mi-e tot atât de scumpă ca propriul meu trup; suferința și boala tot nu m-ar împiedica să-l iubesc. Mintea ta e comoara mea și chiar de-ar fi zdruncinată, tot comoara mea ar rămâne. Dacă ai fi nebună, pentru a-ți potoli furia ai avea brațele mele și nu în cămașa de forță. Chiar dacă m-ai prinde în brațe, într-un acces de furie, pentru mine ar fi aceeași încântare. Dacă te-ai năpusti asupra mea cum a făcut ieri femeia aceea, încercând să te stăpânesc, te-aș prinde într-o îmbrățișare plină de dragoste. Nu m-aș feri de tine cu scârbă, cum mă feresc de ea. Când ai fi liniștită, n-ai avea alt îngrijitor, alt paznic în afară de mine; aș ști să te veghez cu duioșie neobosită, cu toate că nu m-ai putea răsplăti nici măcar cu un zâmbet; nu m-aș mai sătura cântându-ți în ochi, chiar dacă ei nu m-ar cunoaște. Dar de ce să ne mai gândim la asta? Spuneam că vreau să te iau de la Thornfield. Știi că totu-i pregătit de plecare; mâine ai să pleci. Nu-ți cer decât să mai petreci o noapte sub acest acoperământ, Jane, și după aceea îți vei lua de-a pururi rămas bun de la toate ticăloșiile și spaimile Thornfieldului! Am un loc retras care va fi un adăpost sigur împotriva amintirilor dureroase, împotriva intrușilor nedorți și chiar a minciunii și defăimării.

— Luați-o pe Adèle cu dumneavoastră, domnule, îl întrerupsei eu. O să vă țină tovărășie.

— Ce vrei să spui, Jane? Nu ți-am arătat că Adèle o să se ducă la pension? Și ce nevoie am de tovărășia unui copil care nici nu-i al meu, ci e copilul din flori ai unei dansatoare franceze? De ce să mă zbat pentru ea? De ce, te întreb, vrei să-mi dai pe Adèle de tovarășă?

— Vorbeați de un adăpost retras, domnule. Izolarea și singurătatea sunt triste, prea triste pentru dumneavoastră.

— Singurătatea! Singurătatea! repetă el iritat. Văd că trebuie să dau explicații. Nu pot înțelege ce înseamnă înfățișarea de sfînx pe care o ia chipul tău. Tu vei împărți cu mine acea singurătate. Înțelegi?

Clătinai din cap. Domnul Rochester era atât de ațâțat, încât aveam nevoie de curaj chiar și pentru această tăgadă mută. Se plimba agitat prin odaie și văzându-mi fața se opri ca și când ar fi prins deodată rădăcini. Mă privi lung și aspru. Întorsei ochii; îi așintii asupra focului și mă silii să par liniștită și stăpână pe mine.

— Trebuie să ținem seamă de Jane și de firea ei aprinsă, zise el în sfârșit, cu mai multă liniște decât mă așteptam judecând după privirea lui. Ghemulețul de mândrie s-a depănat destul de lin până acum: dar îmi dădeam bine seama că se va ivi un nod și că mătasea o să se încâlcească. Iată nodul! Acum va trebui să mă aștept la tot felul de jigniri, necazuri și plictiseli fără sfârșit! Doamne-Dumnezeule! Cum aș vrea să am ceva din puterea lui Samson, ca să sfărâm această piedică, așa cum aș destrăma un ghemotoc de câlți!

Începu să se plimbe iar, însă după puțin timp se opri din nou, de astă dată în fața mea.

— Jane! îmi zise el, vrei să înțelegi de vorbă?

Apoi se aplecă și, apropiindu-și buzele de urechea mea, adăugă:

— Pentru că, dacă nu vrei, am să încerc cu sila.

Glasul îi era răgușit, privirea ca a unui om ce se pregătește să scuture lanțuri de nesuferit și e gata să se arunce orbește într-o acțiune nesăbuită. Îmi dădui seama deodată că ar fi fost de ajuns o clipă, o nouă pornire de furie, ca să nu-i mai pot sta împotriva. Spre a-l stăpâni, n-aveam decât scurta clipă de față; un gest de dispreț, fuga sau teama, mi-ar fi pecetluit soarta – și aș pieri totodată. Dar nu eram de fel înfricoșată; simțeam în mine o mare putere lăuntrică; înțelegeam că am înrăurire asupra lui și acest gând mă întărea. Criza era primejdioasă, dar nu lipsită de farmec: trăiam o simțire ca aceea ce cuprinde probabil inima unui indian, când lunecă în barca lui ușoară, pe un curent cumplit de repede. Apucai mâinile crispate ale domnului Rochester, îi desfăcui degetele încleștate, și-i spusei blajin:

— Stați jos. Vă voi vorbi atât cât o să-mi îngăduiți și voi asculta tot ce-o să-mi spuneți, fie că e sau nu e un lucru la locul său.

Se așeză, dar rămase tăcut. De câțeva vreme luptam cu lacrimile: mă silisem să le opresc, știind că nu i-ar plăcea să mă vadă plângând. Acum însă mă gândeam că le pot lăsa să curgă în voie, cât pofteam. Dacă asta îl supăra, cu atât mai bine. Așa că dădui frâu liber lacrimilor și începui să plâng zdravăn.

După puțin timp, mă rugă fierbinte să mă liniștesc, îi răspunsei că nu pot, cât timp îl văd stăpânit de o asemenea patimă.

— Nu sunt supărat. Jane, îmi zise el. Dar te iubesc prea mult, iar tu ți-ai împietrit chipul mic și palid și aveai o privire de om rece și neîndurătoare încât n-am putut s-o îndur. Acum taci și șterge-ți lacrimile.

Glasul lui blând îmi dovedi că se liniștise, așa că mă liniștii și eu. Încerca să-și sprijine capul de umărul meu, dar nu i-am îngăduit. Se strădui să mă atragă spre el și nu l-am lăsat.

— Jane! Jane! îmi zise domnul Rochester cu un accent de mâhnire atât de amară, încât am tresărit fără voie. Iată deci că nu mă iubești. N-ai prețuit decât rangul meu și situația de soție, iar acum, când crezi că nu-ți mai pot fi bărbat, fugi de mine ca de o broască râioasă sau de-o maimuță.

M-au durut aceste cuvinte: dar ce era să spun? Ce trebuia să fac? De bună seamă ar fi trebuit să nu spun nimic. Regretam însă atât de mult că-l mâhnisem în așa hal, încât nu-mi putui înfrâna dorința de a turna câteva picături de balsam pe rana ce i-o făcusem.

— Vă iubesc, exclamai eu, mai mult decât oricând: dar nu se cade nici să arăt, nici să nutresc acest sentiment și rostesc asemenea vorbe pentru ultima oară.

— Ultima oară, Jane? Cum? Crezi că vei putea trăi alături de mine, vei putea să mă vezi în fiecare zi și, continuând a mă iubi, să rămâi rece și nepăsătoare față de mine?

— Nu, domnule, sunt sigură că n-aș putea. De aceea nu văd decât o singură ieșire; dar sunt sigură c-o să vă înfuriați dacă v-o spun.

— Oh, spune totuși! Dacă am să tun și am să fulger, îți rămâne totuși meșteșugul plânsului.

— Domnule Rochester, trebuie să vă părăsesc.

— Pentru câtă vreme, Jane? Pentru câteva clipe? Ca să-ți netezești părul ciufulit, ca să-ți speli obrazul aprins?

— Trebuie să părăsesc pe Adèle și Thornfieldul, să mă despart pentru totdeauna de dumneavoastră; trebuie să încep o viață nouă în mijlocul unor oameni străini și-n niște locuri necunoscute.

— Ți-am spus-o doar. Trec sub tăcere nevoia de a te despărți de mine. Vrei să spui, că ai să devii o parte din mine însumi, cât privește viața despre care vorbești, ai dreptate: da, și totuși poți să fii nevasta mea; nu sunt însurat. Ai să fii doamna Rochester – și cu numele și de fapt. O să-ți fiu credincios cât voi trai; o să te duc la una din proprietățile mele din sudul Franței; o vilă cu ziduri albe, pe malurile Mediteranei. Acolo vei trăi fericită, ocrotită și nevinovată. Să nu te temi că te voi târî în păcat și că o să fac din tine amanta mea. De ce dai din cap? Jane, fii înțeleghătoare, iar mă faci să înnebunesc.

Glasul și mâinile îi tremurau; nările largi îi fremătau, ochii-mi ardeau, dar totuși am îndrăznit să-i vorbesc.

— Domnule, zisei cu, soția dumneavoastră trăiește: chiar dumneavoastră ați recunoscut-o azi dimineată. Dacă aș trăi așa cum doriți, v-aș fi amantă. A tăgădui, înseamnă a face un sofism, a spune o minciună.

— Jane, uiți că nu sunt un om calm: nu sunt nici răbdător, nici rece, nici lipsit de patimă; ai milă de mine și de tine, pune degetul pe pulsul meu, ascultă-i bătaile și ia bine seama!

Îmi întinse mâna; obrazul și buzele, din care pieri sângele, deveniseră livide. Eram foarte abătută. Mi se părea că ar fi crud să-l tulbur și mai mult printr-o împotrivire pe care n-o putea suferi. Să-i fac pe plac nu se putea. Făcui ceea ce instinctiv fac toate făpturile omenești când se află în primejdie; cerui ajutorul unei ființe mai mari decât omul; cuvintele: „Doamne, ajută-mă!” îmi scăpară fără voie de pe buze.

— Sunt nebun! exclamă deodată domnul Rochester. Să-i spun că nu sunt însurat, fără să-i lămuresc de ce! Uit că nu știe nimic despre firea acelei femei și despre împrejurările în care s-a încheiat legătura asta drăcească. Da, sunt sigur că Jane va fi de părerea mea când va afla tot ce știu eu. Dă-mi mâna, Janet, pentru ca ochii și urechile să mă încredințeze că ești lângă mine; vreau să-ți înfățișez situația mea reală, în câteva cuvinte! Mă poți asculta?

— Da, domnule: ceasuri întregi, dacă vreți.

— Îți cer doar câteva minute, Jane, ai auzit vreodată că n-am fost cel mai mare dintre frați, că am avut un frate mai în vârstă?

— Da, domnule. Mi-aduc aminte că mi-a spus odată doamna Fairfax.

— Ai auzit că tatăl meu era zgârcit?

— Da, domnule, am auzit.

— Ei bine, Jane, tata voia ca averea lui să rămână lolaltă; nu se putea obișnui cu gândul s-o împartă și să-mi dea partea cuvenită. Hotărâse ca totul să fie al fratelui meu Rowland. Totuși, nu se putea împăca nici cu gândul că cel mai mic dintre copii o să fie un om sărac: voia să mă îmbogățească printr-o căsătorie și începu să-mi caute o tovarășă. Domnul Mason, plantator și negustor în Indiile Occidentale, era un vechi cunoscut al său. Tata știa că acel domn Mason se bucura într-adevăr de-o avere mare; se

interesă și află că vechiul lui prieten avea un băiat și o fată și că-i dădea fiică-sii o zestre de treizeci de mii de lire sterline. Era de ajuns. Când am terminat colegiul, am fost trimis la Jamaica, să mă însor cu mireasa aceea pețită în numele meu. Tata nu mi-a pomenit de avere, dar mi-a spus că Spanish Town se mândrea cu frumusețea domnișoarei Mason. Și rostea adevărul. Era frumoasă, așa cum e Blanche Ingram, înaltă, oacheșă și maiestuoasă. Familia ei ar fi vrut să pună mâna pe mine fiindcă eram de neam mare și același lucru îl dorea și fata; mi-am văzut logodnica, minunat îmbrăcată, la mai multe baluri. Rareori am putut fi singur cu ea și-am avut puține discuții mai intime. Se străduia să mă măgulească și căuta să-și pună în valoare, spre desfătarea mea, farmecele și talentele. Toți bărbații din cercul ei păreau că o admiră pe ea și mă pizmuiau pe mine. Eram uluit, ațâțat, și simțurile îmi fură tulburate; eram tânăr, nepriceput, fără experiență și crezui c-o iubesc. Stupidele conveniențe sociale, dorințele arzătoare, pripeala și orbirea tinereții, împing pe un bărbat către cele mai cumplite prostii. Rudele ei mă îboldeau, curtezanii ei îmi ațâtau deșertăciunea, ea însăși mă îndemna și astfel, înainte de a-mi putea da seama ce-i cu mine, căsătoria s-a încheiat. Oh, îmi dispare orice respect pentru mine când mă gândesc la fapta aceea! Mă îneacă disprețul. N-am iubit-o, n-am stimat-o și nici măcar n-am cunoscut-o vreodată. Nu eram sigur că are vreo calitate, nu remarcasem nici modestie, nici blândețe, nici nevinovăție și nici rafinament în gândurile și purtările ei. M-am căsătorit cu ea, ca un nătărău, idiot și orb ce eram! Mai mic n-ar fi fost păcatul dacă... dar să nu uit cu cine vorbesc.

N-o văzusem niciodată pe mama logodnicei mele: presupuneam că murise. După ce-a trecut luna de miere, mi-am dat seama că presupunerea mea fusese greșită; era doar nebună și închisă într-o casă de sănătate. Avea și un frate mai tânăr, idiot. Cel mai în vârstă, pe care l-ai văzut (și pe care nu-l pot urî – deși urăsc toată familia asta – fiindcă prin neconținutul interes pe care-l poartă surorii lui nenorocite și prin atașamentul de câine ce mi-l arăta pe vremuri dovedește că păstrează încă, în mintea lui slabă, oarecare urme de afecțiune), va avea probabil aceeași soartă ca și ceilalți. Tata și fratele meu Rowland știau totul, dar nu se gândiseră decât la cele treizeci de mii de lire și se-nțeleseseră de minune în uneltirea asta urzită împotriva mea.

Toate lucrurile descoperite acum erau odioase: dar afară de faptul că fusesem înșelat și că mi se ascunseseră atâtea taine, nu m-aș fi gândit niciodată să-i fac vrem reproș soției mele, nici chiar atunci când îmi dădui seama că firea ei era cu totul diferită de a mea, că gusturile ei erau vătămătoare pentru mine, că avea o minte de rând, josnică, strâmtă și nu se dovedea în stare să nutrească nici un gând nobil și înălțător: când am văzut că alături de ea nu pot petrece nici măcar o seară, nici măcar un ceas plăcut, că nu puteam sta niciodată de vorbă pentru că, despre orice am fi discutat, primeam numaidecât un răspuns aspru, bătăran, pervers sau tâmpit, când îmi dădui seama că nu pot avea nici măcar un cămin liniștit și bine gospodărit, pentru că nici un servitor nu putea îndura izbucnirile ei sălbătice și necugetate, săcăielile poruncilor ei idioate și tiranice care se băteau cap în cap – da, chiar și atunci m-am stăpânit, m-am ferit să-i fac vreun reproș și am încercat să-mi macin în taină dezamăgirea, scârba și

antipatia adâncă.

Jane, nu vreau să te tulbur cu amănunte înfiorătoare. Pentru ce vreau să-ți spun sunt de ajuns doar câteva cuvinte. Am trăit patru ani cu femeia pe care ai văzut-o acolo, sus, și te rog să mă crezi că m-a pus la grea încercare. Răul din ea se dezvoltă cu o iuțea înfricoșătoare și creștea clipă de clipă. Era atât de cumplită, încât numai cruzimea ar fi putut-o stăpâni și nu voiam să aud ce inteligență de pigmeu și în același timp ce uriașă pornire către rele avea! Cât de chinuitoare au fost pentru mine toate astea! Bertha Mason, demnă fiică a unei mame ticăloase, m-a făcut să cunosc toate chinurile înjositoare și scârboase ce-l așteaptă pe un bărbat legat de o femeie necumpătată și necinstită.

Între timp a murit frate-meu și către sfârșitul celor patru ani a murit și tata. Acum eram bogat, dar totuși înfricoșător de sărac. Eram legat de ființa cea mai grosolană, necinstită și depravată pe care o cunoscusem vreodată, iar legea și societatea spuneau că e o parte din mine. Nu mă puteam despărți de ea prin nici un mijloc legal, fiindcă doctorii descoperiră atunci că nevastă-meă era nebună – căci într-adevăr excesele dezvoltaseră de timpuriu germenii bolii. Jane, nu-ți place povestea mea. Pari bolnavă. Vrei să amân pe altădată restul?

— Nu, domnule, terminați; acum vă plâng din toată inima.

— Jane, mila unora vatămă și jignește atât de tare, că îți vine să le-o azvârli îndărăt în obraz – dar asta e mila inimilor înăsprite, josnice. De fapt, e o durere hibridă și egoistă să ascuți pe cineva povestindu-și pătimirile; e un sentiment împletit cu disprețul care nesocotește pe cel ce-a suferit. Dar nu asta-i mila ta, nu-i așa, Jane? Nu sentimentul ăsta ți-l citesc în clipa de față pe obraz și nu el ți se revarsă în ochi, îți înalță sufletul și face să-ți tremure mâna într-a mea. Mila asta, draga mea, e mama suferindă a dragostei; neliniștile ei sunt durerile tinerești ale patimii cerești. O primesc, Jane; dă fiicei libertatea să se ducă acolo unde vrea – brațele mele sunt deschise și o așteaptă.

— Acum, domnule, continuați. Ce-ați făcut când ați aflat că-i nebună?

— Am fost în culmea deznădejdiei, Jane; între mine și abis nu mai era decât o rămășiță de demnitate omenească. În ochii lumii eram dezonorat în chip rușinos, eram hotărât să rămân curat în ochii mei, până când m-am îndepărtat de ea, ca să nu mă molipsesc de la apucăturile sale. M-am ferit de orice legătură cu cei din jur și totuși societatea urma să lege laolaltă numele și persoanele noastre; o auzeam și o vedeam în toate zilele; ceva din răsuflarea ei (puah!) se afla și în aerul pe care-l respiram. Și, pe lângă toate astea, îmi mai aminteam și că-i fusesem soț. Atunci, ca și acum, această amintire îmi era nespūs de odioasă. Mai mult încă, știam că atâta vreme cât va trăi ea, n-o să mă pot însura cu altă femeie. Deși era cu cinci ani mai mare (familia ei și tata mă înșelaseră chiar și asupra vârsiei), putea trăi mai mult decât mine, căci trupul ei era pe-atât de voinic, pe cât îi era sufletul de beteag. Deci, la vîrsta de douăzeci și șase de ani, toate nădejtile mi-eră zdrobite.

Într-o noapte, am fost trezit de țipetele ei. (De când spusese doctorii că-i nebună, bineînțeles că odaia ei stătea încuiată.) Era una din acele nopți arzătoare ale Indiilor Occidentale, care de cele mai multe ori vestesc un uragan. Cum nu puteam să dorm, m-am sculat și am deschis fereastra.

Aerul părea un val de pucioasă și nicăieri nu puteam afla o adiere răcoritoare. Țânțarii năvăleau pe fereastră și bâzâiau prin odaie. Marea era aproape și mugetul valurilor amintea de huietul unui cutremur; nori negri acoperiseră cerul; luna mare și roșie, ca o ghiulea fierbinte, se cufunda în valuri, aruncând o ultimă privire sângeroasă asupra acestui pământ ce tremura la apropierea furtunii. Atmosfera și decorul acela mă tulburau. Blestemele nebunei îmi răsunau mereu în urechi. În urletele ei, îmi pomenea adeseori numele cu o ură vrednică de un diavol, și într-un limbaj!... Niciodată o femeie de stradă n-a folosit vorbe mai murdare. Cu toate că ne despărțeau două odăi, îi auzeam fiecare cuvânt căci în Indiile Occidentale casele au pereții foarte subțiri, așa că urletele ei de lup turbat răzbăteau ușor până la mine.

„Viața asta, exclamai eu în cele din urmă, e un iad! În cotloanele cele mai de fund ale Gheenei e de bună seamă același aer și răsună aceleași urlete. Am dreptul, dacă pot, să mă eliberez din infern. Chinurile acestei stări ucigătoare nu par să mai aibă sfârșit. Nu mi-e teamă de focul cel veșnic care înspăimântă pe fanatic, nu poate exista un viitor mai rău decât zilele acestea și am decis să mă întorc îndată la Dumnezeu!”

Spunând aceste cuvinte, ingenuncheai să deschid lada în care aveam două pistoale încărcate. Voiam să-mi pun capăt zilelor, dar gândul ăsta nu ținu decât o clipă, căci nu eram nebun și criza de nețărmită de deznădejde ce stârnise în mine dorința și planul de a mă nimici dispăru pe dată.

Un vânt răcoros, venit din Europa, suflă peste ocean și intră pe fereastra deschisă; vijelia izbucni; șuvoaiele se dezlănțuiră, tunetele bubuiră, fulgerele spintecară cerul și aerul se răcori. Atunci am luat o hotărâre. Plimbându-mă prin grădina umedă, pe sub portocalii, rodii și ananașii care picurau udați de furtună, în timp ce zorile strălucitoare ale tropicelor mijeau în jurul meu, am chibzuit îndelung. Am chibzuit astfel, Jane – și ascultă acum, căci înțelepciunea cea adevărată m-a mângâiat în ceasul de-atunci și mi-a arătat calea cea dreaptă.

Vântul blând venit din Europa șopotea încă prin frunzele înviorate și Atlanticul își rostogolea cu vuiet talazurile dezlănțuite. Inima mea de multă vreme uscată și arsă se-nsufleți în clipa aceea și sânge viu năvăli iarăși către ea – ființa mea râvnea reînnoire, sufletul mi-era însetat de-o sorbitură curată. Am simțit cum îmi reînvie speranța și mi-am dat seama că regenerarea mea e cu putință. De sub o arcadă înflorită din capătul grădinii, am privit peste întinsul de apă mai albastru decât cerul: lumea veche se afla dincolo; planuri limpezi mi s-au înfățișat astfel:

„Întoarce-te în Europa, zise Speranța. Acolo nu se știe că ai un nume pătat și că târăști după tine o povară. Poți să duci nebuna în Anglia și s-o închizi la Thornfield, ai să iei toate măsurile ca să nu se afle nimic și-ai să-i dai toate îngrijirile trebuincioase; apoi o să călătorești cât vei vrea și o să ai orice legături îți dorești. Femeia aceasta și-a bătut joc de îndelungata-ți dragoste, ți-a mânjit numele, ți-a pângărit onoarea, ți-ai putut da seama că nu-i soția ta și nici tu nu ești soțul ei. Ai tratat-o cum cere starea ei și ai făcut tot ce-ți cerură Dumnezeu și oamenii. Identitatea ei, legătura ei cu tine, îngroapă-le în uitare; ești sortit să nu le împărtășești nimănui. Pune-o în siguranță, dă-i tot ce are nevoie, acoperă-i cu un văl de taină degradarea și părăsește-o.”

Făcui întocmai. Tata și frate-meu nu suflaseră nici un cuvânt despre căsătoria mea, fiindcă chiar din scrisoarea în care le anunțam că mă însurasem – întrucât începusem să fiu scârbit și după câte aflasem despre starea și caracterul familiei Berthei Mason, vedeam înaintea mea un viitor ce mă îngrozea – îi rugasem să păstreze taina. Foarte curând, cea pe care tata mi-o alesese ca tovarășă de viață ajunsese să se poarte cu atâta ticăloșie, încât el ar fi roșit dacă ar fi trebuit s-o recunoască drept nora lui. Departe de a dori deci să facă cunoscută această căsătorie, a pus aceeași grijă ca și mine în a o ascunde.

Am dus-o deci în Anglia; a fost o călătorie înfiorătoare cu un asemenea monstru pe vas. Am simțit o mare ușurare când am ajuns la Thornfield și am instalat-o în odaia de la catul al treilea, devenită de atunci vizuina unei adevărate fiare sălbatice – celula unui demon. Cu oarecare greutate am izbutit să-i găesc o îngrijitoare, fiindcă era nevoie de cineva în care să pot avea absolută încredere, căci altminteri furiile nebunei ar fi făcut ca taina să fie descoperită; bolnava avea zile și chiar săptămâni de luciditate pe care le folosea să mă batjocorească, în cele din urmă am găsit, la Grimsby Retreat, pe Grace Poole. Ea și doctorul Carter (cel care l-a pansat pe Mason în noaptea când nebuna s-a năpustit asupra lui și l-a înjunghiat) sunt singurii care-mi cunosc taina. Doamna Fairfax a bănuțit poate ceva, dar n-a putut afla nimic precis. Grace s-a dovedit în general un bun paznic, dar, din nefericire, de câteva ori paza ei a dat greș, în bună parte din pricina unui nărav de care nu se poate lecu și care se datorește probabil meseriei ei obositoare. Nebuna e răutăcioasă și vicleană în același timp; niciodată n-a scăpat prilejul de-a trage foloase de pe urma greșelilor paznicei, o dată ca să ascundă cuțitul cu care și-a înjunghiat fratele și de două ori ca să pună mâna pe cheia odăii ei și să iasă în timpul nopții. Prima oară a încercat să mă ardă de viu în patul meu, a doua oară a venit la tine, ca un strigoi. Mulțumesc providenței că a vegheat asupra ta și a îngăduit ca furia Berthei să se verse numai asupra vâlului tău, care poate-i aducea nedeslușit aminte de zilele când ea însăși se decise să fie mireasă. Mă cutremur când mă gândesc la ce s-ar fi putut întâmpla. Îmi îngheață sângele în vine când îmi aduc aminte de fapta care s-a năpustit asupra mea azi dimineață și care și-a plecat chipul vânăt și roșu deasupra cuibului porumbiței mele.

— Și ce ați făcut, domnule, întrebai eu în pauza care urmă. Ce-ați făcut, după ce v-ați adus soția aici? Unde ați plecat?

— Ce-am făcut, Jane? M-am transformat într-un fel de argint viu. Unde m-am dus? Am călătorit la fel ca jidovul rătăcitor. Am colindat tot continentul și-am rătăcit prin toate țările. Dorința și ținta mea era să găesc o femeie bună, deșteaptă, vrednică de a fi iubită și care să fie exact opusul turbatei lăsate la Thornfield.

— Dar nu vă puteați însura, domnule.

— Eram hotărât s-o fac și încredințat că pot și am dreptul. Nu mă gândeam s-o înșel, așa cum te-am înșelat pe tine. Voiam să-mi spun fără ocolișuri povestea vieții mele și să-mi fac propunerea în mod deschis. Mi se părea atât de firesc ca toată lumea să mă socotească liber să iubesc și să fiu iubit, încât nu m-am îndoit o clipă că voi găsi femeia care să mă înțeleagă și să mă accepte, cu tot blestemul ce apasă asupra-mi.

— Și atunci, domnule?

— De câte ori pui întrebări, Jane, mă faci să zâmbesc. Deschizi ochii ca o pasăre speriată și din când în când te frământă ca și cum răspunsurile n-ar veni destul de repede și ai vrea să citești de-a dreptul în inimă. Dar înainte de a urma, explică-mi ce vrei să spui prin acest: „Și atunci, domnule?” Deseori repeți vorbele astea și de fiecare dată, nu știu din ce pricină, mă simt îndemnat să vorbesc fără sfârșit.

— Vreau să spun: Si după aceea? Ce-ați făcut? Ce-a urmat?

— Mai precis: ce anume vrei să știi?

— Dacă ați găsit femeia care să vă placă, dacă i-ați propus să vă ia de bărbat și ce-a răspuns.

— Pot spune dacă am găsit pe cea care să mă placă și dacă i-am cerut să mă ia de bărbat; ce mi-a răspuns, rămâne însă – ori – în calea destinului. Zece ani în șir am rătăcit prin lumea largă, locuind când într-o capitală, când într-alta, uneori la Petersburg, cel mai adesea la Paris, din când în când la Roma, Neapole și Florența. Soarta îmi dăduse bani din belșug și un nume cu faimă. Puteam să-mi aleg societatea: mi-erau deschise toate ușile. Am căutat femeia visurilor mele printre *lady-ele* engleze, contesele franceze, senioritele italiene și baronelele germane. N-am găsit-o. Erau clipe când credeam că prind o privire, disting un glas sau zăresc o siluetă menită să întruchipeze visl meu, dar eram repede dezamăgit. Să nu-ți închipui că eu căutam o ființă fără cusur. Căutam numai harul după care jinduiam – anti-podul creolei. Am căutat zadarnic. Nu găseam nici o singură ființă pe care să fi fost ispitit s-o cer în căsătorie eu – cel ce cunoșteam primejdiile, ororile și suferințele legate de o căsnicie nepotrivită. Dezamăgirea mă făcu să-mi pierd liniștea – încercai să mi-o regăsesc în petreceri, dar nu în desfrâu. Desfrăul l-am urât și-l urăsc. Acesta era cusurul de căpetenie al Mesalinei mele indiene. Scârba mea adâncă față de orgii și de ea îmi stânjenea adesea plăcerile. Toate petrecerile care începeau să semene a orgii, păreau că mă apropie de ea și de metehnele ei. Și atunci fugeam.

Totuși, nu puteam trăi singur; am încercat atunci tovărășia amantelor. Cea dintâi pe care am ales-o a fost Celine Varens – încă una din greșelile care fac pe un bărbat să-i fie silă de el însuși, când și le amintește. Știi cine era femeia asta și cum s-a sfârșit legătura noastră. A avut două urmașe: o italiancă, Giacinta, și o nemțoaică, Clara. Amândouă treceau drept femei deosebit de frumoase. Dar după câteva săptămâni, ce preț mai avea frumusețea lor pentru mine? Giacinta era destrăbălată și violentă; după trei luni m-am săturat de ea. Clara era cinstită și blândă, dar greoaie, rece, proastă. Era tare departe de gustul meu. Mi-a părut foarte bine că pot scăpa de ea în mod cuviincios, dându-i o sumă cu care să-și asigure un trai liniștit. Dar, Jane, citesc în clipa asta pe chipul tău că n-ai de loc o părere bună despre mine. Mă crezi un ticălos lipsit de orice principii și simțăminte, nu-i așa?

— Într-adevăr, domnule, nu vă mai admir atât de mult ca altădată. Nu v-ați gândit că-i urât să trăiți așa, când cu o amantă, când cu alta? Vă aud vorbind despre asta ca despre ceva foarte firesc.

— Așa am trăit, dar nu mi-a plăcut. Era o viață abjectă și niciodată n-aș mai putea-o reîncepe. A întreține o amantă e la fel de rușinos cu a-ți cumpăra o sclavă; amândouă îți sunt inferioare, adesea prin naștere, totdeauna prin situație și e degradant să trăiești în strânsă intimitate cu inferiorii.

Acum nu mai pot îndura amintirea clipelor petrecute cu Céline, Giacinta și Clara.

Simții cât de mult adevăr cuprindeau aceste cuvinte; îmi dădui scama că dacă aş ajunge să uit de mine și de toate principiile înrădăcinate cândva în ființa mea, dacă, sub un pretext oarecare, îmboldită de vreo ispită, aş deveni urmaşa acelor femei nenorocite, într-o zi el m-ar privi cu același dispreț cu care le acoperea acum memoria. N-am pomenit nimic despre această convingere a mea: era de ajuns c-o aveam; mi-am ferecat-o în inimă, ca să-mi poată fi de ajutor în clipa marii încercări.

— Ei, Jane, de ce nu-mi spui: „Și atunci, domnule?”, fiindcă n-am sfârșit încă. Ai o figură gravă. Văd că iar ai ceva împotriva mea. Dar să ne întoarcem la subiectul nostru. În ianuarie trecut, după ce-am scăpat de toate iubitele mele, cu sufletul înăcrit și înăsprit de o viață rătăcitoare, singuratică și fără sens, ros de dezamăgire, cu păreri proaste despre bărbați, dar mai ales despre femei (căci începeam să cred că femeile deștepte, credincioase și iubitoare nu există decât în basme), m-am întors în Anglia, chemat de treburi.

Într-o seară geroasă de iarnă, eram călare prin apropierea Thornfieldului. Loc blestemat! Nu mă așteptam să găsesc aici nici liniște, nici mulțumire. Deodată am zărit o făptură mică stând singură și liniștită pe o moviliță. Trecui pe lângă ea cu tot atâta nepăsare ca și pe dinaintea sălciei retezate de pe partea cealaltă a drumului; nici o clipă n-am prevăzut ce-avea să însemne făptura aceea pentru mine ; nimic dinăuntrul meu nu o credea stăpânul vieții mele, geniul meu bun ci geniul meu rău care aștepta acolo într-o modestă deghizare.

Nu mi-am dat seama de asta nici chiar atunci când, după căderea lui Mesrour, ea a venit la mine și mi-a oferit cu gravitate ajutor. Făptură copilărească și firavă! Mi se părea că un cânepar s-a lăsat la picioarele mele și mi-a propus să mă poarte pe aripioarele lui plăpânde. Am fost morocănos, dar nu s-a depărtat; a rămas lângă mine cu o stăruință ciudată, m-a privit și mi-a vorbit cu un fel de autoritate. Trebuia să fiu ajutat, ajutat de mâna ei; și ajutat am fost.

Când mă sprijinii pe acel umăr firav, ceva nou, o sevă proaspătă păru că mi se răspândește în trup. Fu o fericire pentru mine să știu că acea micuță zână a vântului făcea parte din casa mea. Dacă n-ar fi fost așa, n-aș fi putut, fără o adâncă părere de rău, s-o las să plece și să piară îndărătul tufișurilor. În seara aceea te-am auzit când te-ai înapoiat acasă, Jane; de bună seamă, nu-ți închipuiai că mă gândesc la tine și că pândeam clipa când să te pot zări. A doua zi te-am observat vreme de o jumătate de ceas – stând tot așa, ascuns – pe când te jucai cu Adèle pe coridor. Îmi amintesc că în ziua aceea ningeă și nu puteai ieși; eram în odaia mea și lăsasem ușa întredeschisă: puteam vedea și auzi tot. S-ar fi putut spune că toată atenția ta era concentrată asupra Adèlei, dar vedeam bine că gândurile-ți sunt aiurea și totuși, micuță Jane, erai răbdătoare cu ea; multă vreme i-ai vorbit și te-ai ocupat de bietul copil. Când, în sfârșit, Adèle s-a despărțit de tine, ai căzut într-o adâncă reverie și ai început să te plimbi cu pași rari de-a lungul coridorului. Treceai din când în când pe dinaintea unei ferestre, priveai zăpada care se cernea deasă, ascultai suspinele vântului și continuai să pășești agale și să visezi. Îmi închipui că vedeniile tale nu erau întunecate,

căci în ziua aceea lumina blândă a ochilor tăi arăta că gândurile nu-ți sunt negre, nici amare; privirea ta trăda nu meditație tristă și melancolie, ci mai degrabă acele frumoase vise ale tinereții ce se nasc atunci când elanul ei urmează, pe aripi hotărâte, zborul nădejdi în cele mai de sus țării ale cerului. Glasul doamnei Fairfax, care vorbea cu o slujnică pe sală, te-a trezit; ai zâmbit atât de ciudat.. Janet! Era mult bun-simț și finețe în zâmbetul tău. Părea că spune: „Vedeniile mele sunt frumoase, dar nu trebuie să uiti că sunt cu totul ireale; minte mea a născocit un trandafir, un rai verde și înflorit, dar știu că trebuie să-mi croiesc drumul pe o potecă grea și să înfrunt furtunile negre ce se adună în juru-mi”. Atunci ai coborât și ai cerut doamnei Fairfax să-ți dea să faci nu mai știu ce; cred că erau socotelile săptămânale ale casei, sau cam așa ceva. Eram supărat pe tine, fiindcă plecaseși din raza vederii mele.

Am așteptat cu nerăbdare seara, pentru că atunci te puteam chema lângă mine. Bănuiam că ai o fire neobișnuită, nouă pentru mine, și doream s-o cercetez mai adânc și s-o cunosc mai bine. Ai intrat în odaie cu o înfățișare sfioasă și independentă în același timp, erai îmbrăcată simplu, așa ca astăzi. Te-am făcut să vorbești, și după puțină vreme mi-ai părut plină de contraste ciudate. Felul cum te îmbrăcai, manierele, erau încorsetate de o disciplină aspră, înfățișarea ta era rezervată și arăta un suflet delicat, dar totodată neobișnuit cu societatea și totdeauna înfricoșat să nu facă o greșală sau să spună o prostie. Dar când îți vorbea cineva, te uitai la el cu ochi pătrunzători, îndrăzneți și plini de căldură. În fiecare privire a ta era forță și iscusință. Când încercam să te pun în încurcătură cu vreo întrebare, găseai totdeauna un răspuns ager.

S-ar părea că în curând te-ai obișnuit cu mine; după câte cred eu, Jane, simțeai că între tine și tristul și mohorâtul tău stăpân există o simpatie, căci am fost uimit văzând cu câtă iuțeală o siguranță calmă ți-a domolit firea. Oricât de mohorât aș fi fost, tu nu arătai nici uimire, nici teamă, nici plictiseală, nici neplăcere față de firea mea morocănoasă; te mulțumeai să mă cercetezi și, din când în când, te vedeam zâmbind cu un farmec atât de simplu și cuminte că nici nu-l pot descrie. Ceea ce observam mă făcea fericit și-mi stârnea curiozitatea. Îmi plăcea tot ce vedeam și doream să văd și mai mult. Totuși, te-am ținut multă vreme la distanță și nu ți-am căutat decât rareori tovărășia. Eram un epicurean intelectual și doream să prelungesc plăcerea acestei cunoștinți noi și ațâțătoare! Apoi m-am temut că, umblând prea rar cu floarea mea, o să-i văd strălucirea veștejindu-se și farmecul dulce al prospețimii risipindu-se. Pe atunci nu știam că nu-i o înflorire trecătoare și că-și păstrează fără încetare strălucirea, ca și când ar fi fost șlefuită într-un diamant ce nu se sfarmă. Doream de asemenea să știu dacă m-ai căuta, în ziua când te-aș ocoli; n-ai făcut-o și ai stat în sala de studii tot atât de liniștită, ca pupitrul și șevaletul. Dacă te întâlneam din întâmplare, treceai pe lângă mine salutându-mă ușor, atât cât impunea respectul convenit mie.

În tot acest timp erai de obicei gânditoare; nu păreai tristă, căci nu suferai, dar inima nu-ți era ușoară, fiindcă prezentul nu-ți oferea nici o bucurie, iar viitorul doar slabe nădejdi. Mă întrebam ce gândești despre mine, și chiar dacă măcar te gândești vreodată la mine. Ca să aflu, am început iar să te observ. Când stam de vorbă, era ceva fericit în privirea ta,

iar în purtările tale, ceva ce arăta mulțumire. Am văzut că ești o fată prietenoasă. Tăcerea camerei de studiu și monotonia vieții te făcuse tristă. M-am lăsat purtat de încântarea de a fi bun cu tine: bunătatea ți-a trezit emoția, chipul ți s-a îmblânzit și glasul a devenit mângâietor. Îmi plăcea să-mi aud numele rostit cu recunoștință și bucurie de buzele tale și când ne întâlneam întâmplător, când mă priveai, în gesturile tale se arăta o șovăială ciudată, ochii trădau puțină îndoială și o ușoară tulburare. Nu știam încotro mă vor împinge toanele mele și mă întrebam dacă voi juca rolul stăpânului aspru ori al prietenului binevoitor și blând. Țineam prea mult la tine, Jane, și nu mai puteam face pe stăpânul. Când îți întindeam prietenește mâna, pe chipul tău tineresc înflorea atâta lumină și fericire, încât deseori îmi venea foarte greu să nu mă reped și să te strâng la piept.

— Nu-mi vorbiți de zilele acelea, domnule, îl întrerupsei eu, ștergându-mi pe furiș o lacrimă.

Cuvintele lui mă torturau. Știam ce am de făcut și încă foarte curând. Toate amintirile și destăinuirile sentimentelor domnului Rochester nu făceau decât să-mi îngreuneze și mai mult îndeplinirea datoriei.

— Nu, Jane, reluă el. De ce să zăbovim asupra trecutului, când prezentul e mult mai sigur și viitorul mai frumos?

Tresării, auzind asemenea cuvinte trufăse.

— Acum înțelegi cum stau lucrurile, nu-i așa? urmă, după ce jumătate din adolescență și din tinerețe s-a scurs într-o suferință de nedescris, iar restul într-o dureroasă singurătate, am găsit, în sfârșit, pe aceea pe care o pot iubi din tot sufletul. Te-am găsit. Te iubesc, ești tot ce-i mai bun în mine, îngerul meu ocrotitor. Sunt legat de tine printr-o dragoste uriașă. Te socotesc bună, iubitoare, înzestrată cu multe însușiri; în inima mea s-a născut o patimă trainică pentru tine. Ea mă mână spre tine, te atrage spre mine, ne înlănțuie viețile; flacăra ei curată și puternică ne topește pe amândoi într-o singură făptură. Simțeam și știam tot ce-ți spun, acum și de aceea m-am hotărât să mă căsătoresc cu tine. Cine-mi spune că am o soție, mă batjocorește zadarnic. Acum știi că n-am decât un diavol hâd. Am greșit încercând să te înșel; dar mă temeam de încăpățânarea ta și de prejudecățile pe care le ai încă din copilărie. Voiam să fii a mea înainte de a risca această mărturisire. Era o lașitate din partea mea; ar fi trebuit să mă adresez de la început nobleței și mărinimiei tale, așa cum fac acum; ar fi trebuit să-ți povestesc viața mea de supliciu, să-ți spun că mi-e foame și mi-e sete de un trai mai nobil, mai înălțător, să-ți arăt nu hotărârea mea – cuvântul acesta e prea slab – ci patima mea neînfrântă de a iubi sincer și de-a fi credincios, când sunt iubit sincer și cu credință. Atunci ți-aș fi cerut să primești cuviința mea și să mi-o dai pe a ta. Fă-o acum, Jane.

Urmă o clipă de tăcere.

— De ce taci, Jane?

Eram pusă la o cumplită încercare: o mână de fier înroșit îmi răscolea măruntaiele. Clipă cumplită, plină de zbucium, de negură, de clocot! Nici o făptură omenească nu putea dori să fie iubită mai frumos decât eram eu. Îl adoram pe cel care mă iubea astfel și totuși trebuia să renunț și la dragostea și la idolul meu. Un singur cuvânt înfricoșător închidea în el toată datoria mea neîdurată: „Despărțire!”

— Jane, înțelegi ce-ți cer, spune-mi doar: „O să fiu a dumitale, domnule

Rochester”.

— Nu voi fi a dumneavoastră, domnule Rochester. Urmă o nouă tăcere lungă.

— Jane! – reluă el cu o blândețe ce-mi sfâșia inima și îmi strecura în sânge o groază care mă făcea rece ca gheața, fiindcă sub acel glas liniștit simțeam zvâcnirile leului, Jane, vrei să mă lași s-apuc pe o cale, iar tu să alegi alta?

— Da.

— Jane, reluă iar (aplecându-se spre mine și sărutându-mă) tot mai vrei să faci așa?

— Da.

— Și acum? urmă el, sărutându-mi cu duioșie fruntea și obraji.

— Da, exclamai eu, desfăcându-mă repede din îmbrățișarea lui.

— Oh, Jane, ești crudă! Ești – ești rea! Doar n-ar fi un păcat să mă iubești.

— Ar fi un păcat să vă ascult.

O expresie sălbatică făcu să i se ridice sprâncenele și să i se crispeze obrazul. Se sculă, dar mai izbuti să se stăpânească. Îmi sprijinii mâna de spătarul scaunului. Mi-era teamă, tremuram, dar hotărârea mea era luată.

— O clipă, Jane. După ce vei fi plecat, aruncă o privire asupra oribilei mele vieți. Toată fericirea mea va dispărea o dată cu tine. Ce-mi rămâne de făcut? N-am tovarășă decât pe nebuna de sus: e ca și când mi-ai arăta un leș din cimitir. Ce să fac, Jane? Încotro să mă îndrept, ca să-mi găsesc o tovarășă? Unde să aflu nădejdea?

— Faceți ca mine: păstrați încrederea în Dumnezeii și în voi înșivă: în viața de apoi. Nu pierdeți speranța că ne vom întâlni acolo.

— Așadar, nu vrei să te îndupleci?

— Nu.

— Atunci mă osândești să trăiesc ca un nenorocit, să mor ca un blestemat?

Ridicase glasul.

— Vă sfătuiesc să trăiți fără păcat și vă doresc o moarte liniștită.

— Îmi smulgi dragostea și nevinovăția? Mă zvârli îndărăt în ghearele destrăbălării și îmi propui desfrâul drept orice îndeletnicire?

— Nu, domnule Rochester, nu vă osândesc la soarta asta, după cum nu mă osândesc nici pe mine. Și eu, și dumneavoastră suntem născuți să îndurăm și să luptăm; supuneți-vă, fără să câțiți. Mă veți uita cu mult înainte de-a vă uita eu.

— Dacă-mi vorbești astfel, înseamnă că mă socotești un mincinos: îmi pătezi onoarea. Ți-am afirmat că nu mă voi schimba niciodată, și tu-mi spui de la obraz că o să mă schimb curând. Purtarea ta arată cât de greșit judeci și ce păreri eronate ai! E mai bine să arunci deznădejdea asupra unuia dintre semenii tăi, decât să calci o biată lege omenească, atunci când nimeni n-ar suferi din pricina asta? Tu n-ai nici rude, nici prieteni pe care să-ți fie teamă c-ai să jignești, rămânând cu mine.

Era adevărat. Și pe când vorbea, Judecata și Conștiința mă trădară și se întoarseră împotriva mea strigându-mi că sunt o criminală, dacă-l resping. Vorbeau aproape tot atât de tare ca și Simțirea, și toate împreună strigau sălbatic: „Oh! înduplecă-te, înduplecă-te! Gândește-te la suferința

lui, gândește-te la primejdia ce-l pândește! Uită-te în ce stare îl părăsești! Amintește-ți de firea lui aprigă, gândește-te la urmările deznădejzii lui; mângâie-l, scapă-l, iubește-l! Spune-i că-l iubești și că vei fi a lui. Cui îi pasă de tine? Cine să fie jignit sau mâhnit de ce faci tu?”

Și totuși răspunsul a fost neînduplecat: „Mie îmi pasă de mine. Cu cât sunt mai singură, mai lipsită de prieteni și de sprijin, cu atât trebuie să mă respect mai mult. Voi păstra legile date de Dumnezeu și sfințite de om; voi rămâne credincioasă învățăturilor pe care le-am căpătat când eram cu mintea întreagă, nu nebună ca acum. Legile și învățăturile nu ne-au fost date pentru zilele senine. Au fost făurite pentru clipe cum este cea de față, când inima și sufletul se răzvrătesc împotriva strășniciei lor. Sunt aspre, dar vor rămâne neînfrânte. Dacă le-aș putea urma calea după bunul meu plac, ce preț ar mai avea? Totdeauna am crezut că sunt de mare preț, iar dacă n-o mai pot crede acum, asta-i pentru că sunt smintită de-a binelea. Pentru că prin vine îmi curge foc, iar inima îmi bate prea repede ca să-i mai pot potoli bătăile. În acest ceas de încercare trebuie să mă țin de părerile mai vechi, de hotărârile luate dinainte și pe acest tărâm trainic o să-mi apăs cu nădejde piciorul!”

Așa și făcui. Domnul Rochester mă privi și-mi ghici numaidecât gândul. Se înfurie grozav și, fără să-i pese de urmări, se lăsă târât de mânia lui. Străbătu odaia, îmi luă brațul și mă cuprinse de mijloc. Părea că mă înghite cu privirea lui înflăcărată: fizicește mă simțeam neputincioasă ca un pui, pradă căldurii unui cuptor încins, dar mai eram stăpână pe sufletul meu și încercam sentimentul unei mari seninătăți. Din fericire, sufletul are un tălmaci, care adesea nu-și dă seama de ce face, dar care e totdeauna credincios: ochii. Ai mei se îndreptară spre obrazul sălbătic al domnului Rochester și oftai fără să vreau; strânsoarea lui era dureroasă, iar puterile mele aproape sleite.

— Niciodată, zise el scrâșnind din dinți, niciodată n-am văzut o ființă atât de slabă și atât de greu de îmblânzit. E în mâinile mele ca o trestie plâpândă! urmă el, scuturându-mă cu putere. Aș putea-o îndoi cu un singur deget; dar ce-aș folosi dacă aș face-o, dacă aș smulge-o din rădăcini, dacă aș călca-o în picioare? Priviți ochii aceștia, priviți făptura asta hotărâtă, sălbatică și liberă, a cărei privire parcă mă sfidează nu numai cu îndrăzneală, ci cu siguranța unui sobru triumf! Chiar dacă aș avea în stăpânire colivia, tot n-aș putea fi stăpân pe gingașa pasăre sălbatică! Dacă aș sfărâma șubreda închisoare n-aș face decât să dau libertate captivei. Aș putea cuceri cuibul; dar cea care-l locuiește ar zbura spre înalt, înainte ca eu să pun stăpânire pe locuința ei deplină. Dar eu pe tine te vreau, suflet plin de voință și tărie, de virtute și curățenie, pe tine și nu doar învelișul tău fragil. Dacă ai vrea, ai putea să zbori în voie către mine și să te adăpostești la inima mea: dar dacă ai fi înșfăcată cu silnicie, asemeni unui duh neprihănit, ai scăpa îmbrățișărilor mele, și-ai pieri înainte de a-ți fi putut respira parfumul. Oh! vino, Jane, vino!

Rostind aceste cuvinte, îmi dădu drumul din strânsoare și se mulțumi să mă privească. Era mult mai greu să țin piept acelei priviri decât pasionatei îmbrățișări: dar acum numai o neroadă s-ar fi dat bătută. Îl sfidasem și-i înfrânsesem mânia; acum trebuia să-i suport durerea. Mă îndreptai spre ușă.

— Pleci, Jane?

— Da, domnule, plec.

— Mă părăsești? Și n-o să te mai întorci? Nu vrei să fii sprijinitorul și mântuitorul meu? Dragostea mea adâncă, sfâșietoarea mea suferință, rugămințile mele fierbinți, toate astea nu înseamnă nimic pentru tine?

Ce nesfârșită durere era în glasul lui! Cât de greu mi-a fost să repet cu tărie:

— Plec.

— Jane!

— Domnule Rochester!

— Pleacă, atunci – mă învoiesc. Dar nu uita că mă lași aici pradă durerii. Urcă-te în odaia ta; cântărește tot ce ți-am spus, Jane; aruncă o privire asupra suferințelor mele și gândește-te la mine.

Făcu doi pași și se trânti cu fața-n jos pe sofa.

— Oh! Jane! exclamă el, într-o izbucnire dureroasă. Oh! Jane! nădejdea mea, dragostea mea, viața mea!

Auzii atunci un hohot de plâns puternic și zguduitoare.

Ajunsesem la ușă, dar m-am întors; eram tot atât de hotărâtă să rămân, precât fusesem de hotărâtă să plec. Îngenuncheai lângă el; îi ridicai obrazul de pe pernă și-l întorsei spre mine; îl sărutai, îi mângâiai părul.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, stăpânul meu drag! exclamai eu. Dumnezeu să te păzească de suferinți și de rele, să te călăuzească, să te mângâie și să te răsplătească pentru bunătatea ta față de mine.

— Dragostea micuței mele Jane ar fi fost cea mai împărătească răsplată, răspunse el. Fără ea, inima mi-e pe veci sfârâmată. Dar Jane îmi va dăruia dragostea ei; da, mi-o va dăruia cu generozitate și noblețe.

Sângele îi năvăli în obraz și ochii îi străluceau: se ridică și întinse brațele; dar scăpai din strânsoarea lui și părăsii numaidecât odaia.

„Rămas bun!” strigă Inima mea. „Adio pentru totdeauna!” adăugă Deznădejdea.

În noaptea aceea nici nu m-am gândit să dorm, dar îndată ce mă culcai, căzui într-un somn greu. Și în vis îmi reveniră anii copilăriei: se făcea că mă aflam în odaia roșie de la Gateshead, că noaptea era întunecoasă și mintea mea pradă unei spaime ciudate. Mi se părea că luminița care cu mulți ani în urmă mă făcuse să leșin de frică se prelinsese în sus pe perete și tremura în mijlocul tavanului întunecat. Înălțai capul să privesc: tavanul se prefăcu în nori deși și înalți, străbătuți de-o lumină asemenea celei pe care-o dă luna când răzbate din ceață. Așteptam răsăritul lunii cu cea mai ciudată neliniște, ca și cum pe discul ei roșu ar fi urmat să fie scrisă vreo hotărâre a soartei. Iar luna țâșni brusc dintre nori, așa cum nu mai făcuse niciodată, de când e lumea. La început am zărit o mână care ieșea din cutele negre ale cerului și le da deoparte; apoi am văzut în locul lunii un chip omenesc ce se deslușea, alb, pe un fond de azur și-și pleca nobila frunte spre pământ. Mă privi cu nesaț și în sfârșit îmi vorbi. Deși glasul venea de la mari depărtări, îl auzii limpede vorbind inimii, mele:

— „...Fugi de ispită, fata mea.”

— „Da, mamă, așa voi face.”

La fel am răspuns când m-am trezit din acest vis ce semăna a transă. Era încă întuneric; dar nopțile de iulie sunt scurte și zorii se arată repede

după miezul nopții. „Trebuie să încep cât mai devreme, ca să duc la bun sfârșit sarcina pe care-o am de îndeplinit”, mă gândii eu.

Mă sculai. Eram îmbrăcată, căci nu-mi scosesem decât pantofii. Luai dintr-unul din sertare puține albituri, o brățară și un inel. Căutându-le, degetele mele dădură de mărgăritarele unui colan pe care cu câteva zile mai înainte domnul Rochester mă silise să-l primesc. Îl lăsai; nu era al meu: era al unei logodnice închipuite, care se destrămase în văzduh.

Din celelalte lucruri, am făcut o legătură, am pus în buzunar portofelul meu cu cei douăzeci de șilingi (era tot ce aveam), mi-am legat șalul la spate și pălăria de gât, mi-am luat legătura și pantofii, pe care nu voiam încă să-i încalț, și am ieșit din odaie. „Adio, bună doamnă Fairfax!” șoptii eu, strecurându-mă pe lângă ușa ei. „Adio, mica și scumpa mea Adèle!”-spusei, aruncând o privire spre odaia copilei. Nu puteam intra s-o sărut, căci trebuia să scap de supravegherea unei foarte agere urechi care poate asculta.

Aș fi vrut să trec pe dinaintea odăii domnului Rochester fără să mă opresc, dar când fui în fața ușii sale, simții că bătăile inimii încetaseră și fui silită să aștept puțin. Nici el nu dormea: umbla zbuciumat de la un capăt la celălalt al odăii și ofta mereu. Dacă aș fi vrut, în odaia aceea ar fi existat un rai pentru mine, cel puțin un rai trecător; n-aveam decât să intru și să spun: „Domnule Rochester, vă voi iubi și voi rămâne cu dumneavoastră până la moarte”, și atunci spre buzele mele ar fi țâșnit un izvor plin de desfătări. Chibzuii o clipă.

Acest stăpân plin de bunătate, care nu poate dormi, așteaptă cu nerăbdare să se lumineze de ziuă. Măine dimineață va trimite după mine, dar eu voi fi plecată. Mă va căuta, dar mă va căuta zadarnic; se va simți părăsit, va vedea că nu i-am primit dragostea, va suferi și va fi, poate, cuprins de deznădejde.

Mă gândii la toate astea și era cât pe aci să pun mâna pe clanță, dar mă dădui repede înapoi și mă strecurai mai departe. Coborâi mahnită scara. Știam ce am de făcut și o făceam fără să mă mai gândesc. Căutai în bucătărie cheia ușii de alături, puțin untdelemn și o pană ca să ung cheia și broasca; luai pâine și apă, căci poate aveam de făcut un drum lung și nu voiam să-mi pierd puterile, și așa împruținate în ultima vreme. Făcui totul fără cel mai mic zgomot. Deschisei ușa, ieșii și o închisei încet în urma mea. Începuse să mijească de ziuă. Porțile cele mari erau încuiate; din fericire, portița dintr-una din ele nu era închisă decât cu zăvorul; ieșii pe-acolo și trăsei zăvorul. Acum eram afară din Thornfield.

La o milă depărtare, dincolo de ogoare, se întindea drumul ce ducea în direcția contrarie Millcote-ului: nu-l străbătusem niciodată, dar îl văzusem adesea și mă întrebai încotro duce; într-acolo îmi îndreptai pașii. Nu trebuia să stau pe gânduri, nu trebuia să mai privesc nici înapoi, nici înainte. Nu trebuia să mă mai gândesc nici la trecut, nici la viitor.

Primul era o pagină plină de dulceață cerească și de o tristețe ucigătoare totodată; un singur rând dacă aș citi, ar fi de ajuns ca să-mi frângă curajul și să-mi topească energia. Cel din urmă era un pustiu îngrozitor, ca lumea după potop.

Până la răsăritul soarelui mersei de-a lungul țarinelor, gardurilor vii și potecilor. Cred că era o dimineață frumoasă de vară. Pantofii pe care-i

încăltaşem după ce părăsisem casa se umeziră curând de rouă. Dar eu nu priveam nici soarele ce se-nălța, nici cerul zâmbitor, nici natura care se trezea. Cine străbate un peisaj frumos în drum spre eșafod nu se gândește la florile ce-i zâmbesc pe drum, ci la butuc și la tăișul securei, la tăierea oaselor și a vinelor sale, la mormântul ce se cască la capătul drumului; iar eu mă gândeam la fuga mea tristă, la pribegia mea de om fără cămin. Nu mă puteam opri să mă gândesc cu inima sfâșiata, la tot ce lăsasem în urmă, la acela care privea din odaia lui răsăritul soarelui, nădăjduind să mă vadă venind să-i spun că vreau să fiu a lui și să rămân lângă el. Doream să fiu a lui, râvneam să mă întorc și încă nu era prea târziu. Îl mai puteam cruța de fiorul amar al disperării; eram sigură că fuga nu-mi fusese încă descoperită. Puteam să mă întorc, să fiu mângâierea și mândria lui, să-l smulg din ghearele suferinței, să-l opresc poate de la pieire. Oh, cum mă mai chinuia teama de singurătatea lui – mult mai mult decât de-a mea! Părea o săgeată ce-mi pătrunsese în piept: mă sfâșia când încercam s-o smulg, mă durea când amintirea o înfigea mai adânc. În crânguri și tufișuri, păsările începuseră să cânte: se arătau credincioase tovarășelor lor, ele, simbolurile dragostei. Dar cine eram eu? În toiul suferințelor inimii și-a străduințelor încordate de a-mi îndeplini datoria, mi-era silă de mine însămi. Nu simțeam nici o mângâiere în a-mi da mie însămi dreptate, nu simțeam nici o bucurie la gândul că am fost în stare să mă respect: mi-am jignit, mi-am rănit, mi-am părăsit stăpânul. Mi se părea că-s cu adevărat vrednică de ură. Totuși de întors nu mă mai puteam întoarce înapoi, nu mai puteam da nici un singur pas înapoi. Desigur că Dumnezeu însuși mă călăuzea, căci durerea îmi călcase în picioare voința și-mi înăbușise conștiința. Am plâns amărându-mi drumul singuratic : mergeam repede, repede, ca un om în delir. Deodată mă cuprinse o slăbiciune, ce pornea dinăuntrul trupului, mi se strecura în inimă și căzui. Stătui pe jos câțeva vreme apăsându-mi obrazul pe iarba umedă. Mă temeam, sau mai bine zis, nădăjduiam sa mor acolo, dar în curând am izbutit să mă mișc, m-am târât în genunchi și pe mâini și, în sfârșit m-am sculat mai hotărâtă ca să răzbat până la șosea.

Când ajunsei acolo, fui silită să mă așez într-un tufiș ca să mă odihnesc; auzii zgomot de roți și văzui o trăsură venind. Mă ridicai și făcui semn cu mâna până opri. Întrebai pe vizitiu unde merge; îmi pomeni un ținut îndepărtat unde eram sigură că domnul Rochester nu avea cunoștințe. Îl întrebai cât mi-ar cere să mă ia : treizeci de șiligi. Cum nu aveam decât douăzeci, vizitiul se mulțumi cu atât. Putui chiar să mă urc în diligență, care era goală, închisei portiera și diligența porni la drum.

Dragă cititorule, sper să nu simțiți niciodată ce simțeam eu atunci. Ochii voștri să nu verse vreodată lacrimi atât de tumultuase și fierbinți ca cele vărsate de mine. Să nu înălțați către cer rugăciuni pline de disperare și agonie ca cele rostite de buzele mele. Să nu vă temeți niciodată, ca mine, că sunteți pricina nefericirii persoanei pe care o iubiți din toată inima.

CAPITOLUL XXVIII

Au trecut două zile. Era o seară de vară. Vizitiul m-a dus într-un loc

numit Whitcross, unde am coborât. Pentru banii pe care-i dădusem nu mă putea duce mai departe, iar eu nu mai aveam nici un singur șiling. Trăsura plecase și în clipa asta se afla la o milă departe de mine. Rămăsesem singură. Atunci mi-am dat seama că am uitat legătura în lado trăsurii, unde o pusesem pentru mai multă siguranță. Acolo rămăsese și acolo avea să rămână: nu mai aveam nimic!

Whitcross nu e un oraș și nici măcar un cătun: nu-i decât un stâlp de piatră la răscrucea a patru drumuri, văruiat în alb, de bună seamă ca să poată fi văzut de departe și chiar pe întuneric. În vârful acelu stâlp sunt patru brațe care arată la ce distanță se află diferite orașe. După câte scrie acolo, orașul cel mai apropiat e la zece mile și cel mai depărtat la peste douăzeci. Numele bine cunoscute ale orașelor îmi arătau unde mă aflui: eram într-unul din ținuturile de centru și de nord ale Angliei, plin de mlaștini și înconjurat de munți. În urmă, la dreapta, la stângă, erau bălți mari; un lanț de munți se zărea foarte departe, dincolo de valea adâncă ce mi se întindea la picioare. Populația e probabil rară. Nu se vedea nici picior de călător pe șoselele ce se întindeau spre cele patru puncte cardinale – largi, albe și singuratece; fuseseră toate tăiate chiar prin mijlocul bălților și hățișurile creșteau dese și sălbătice, până la marginea lor. Totuși, întâmplarea ar fi putut să mâne pașii unui drumeț pe acolo, iar eu doream să nu fiu văzută. Străinii s-ar fi întrebat, firește, ce caut acolo și de ce stau în fața stâlpului plimbându-mă fără rost, ca și când m-aș fi rătăcit. Aș fi fost poate întrebată și n-aș fi putut da decât răspunsuri care-ar fi părut de necrezut și-ar fi stârnit bănuieli.

Nimic nu mă mai leagă de lume în clipa asta; nici un farmec, nici o nădejde nu mă atrage spre semenii mei; nici unul dintre cei care m-ar vedea n-ar avea un gând bun sau o urare pentru mine. N-am pe nimeni altcineva decât natura, mama noastră a tuturor; de aceea, la sânul ei îmi voi căuta odihna.

Am pornit drept prin hățiș și m-am îndreptat spre o scobitură pe care o zărisem la marginea bălților. M-am afundat până la genunchi în bălăriile întunecate, dese. În sfârșit, într-un colț ascuns am găsit o stâncă de granit acoperită de mușchi. M-am așezat sub un colț al ei; capul mi-era ocrotit de stâncă și deasupra se-ntindea numai cerul.

Chiar în ascunzătoarea aceea, mi-a trebuit câțeva vreme ca să nu mai simt nici un fel de neliniște; aveam o teamă nedeslușită ca vreo turmă de sălbăticiuni să nu se repeadă asupra mea, sau să nu mă descopere vreun vânător. Dacă vântul bătea mai tare, priveam în jurul meu și-mi era frică să nu mă pomenesc deodată cu un taur sălbatic; dacă auzeam șuieratul vreunei păsări, credeam că e un om. În cele din urmă, mi-am dat seama că neliniștea mea nu avea nici un temei și adâncă tăcere care domnea în jur mă liniști, așa încât începui să-mi recapăt încrederea. Până atunci nu mă gândisem: nu făcusem decât să ascult, să privesc și să mă tem; acum puteam din nou gândi.

Ce trebuia să fac? Unde trebuia să mă duc? Oh, întrebări nesuferite pentru mine, care nu puteam face nimic și nu mă puteam duce nicăieri! Picioarele mele zdrobite ar fi trebuit să străbată un drum lung până să dau de o așezare omenească: doar milei oamenilor mă puteam adresa, ca să capăt un adăpost. Ar fi trebuit să hrănesc simpatia silnică și nemulțumită a

necunoscuților, să îndur deseori refuzul, până ce povestea mea să fie ascultată, până ce vreuna dintre nevoile mele să fie împlinită!

Atinsei tufișurile: erau uscate și încă mai păstrau căldura primită de la arșița zilei de vară. Privii cerul; era senin și o stea licărea chiar deasupra locului unde stam culcată. Roua cădea încet, nu se simțea nici o adiere. Natura părea blândă și bună cu mine. Îmi închipuii că mă iubea, așa surghiunită cum eram, și atunci eu, care de la oameni puteam aștepta doar neîncredere, hulă și insultă, mă alipeam de ea cu o dragoste de fiică. Cel puțin în noaptea aceea aveam să-i fiu oaspete, așa cum îi eram copil: mama o să mă găzduiască fără han și fără să-mi ceară răsplată. Îmi rămăsese o singură bucată de pâine cumpărată cu ultimul meu gologan într-un oraș prin care trecusem la amiază. Văzui, ici și colo afine coapte, strălucind prin tufișuri, ca niște boabe de antracit: cuiești un pumn și le mâncai cu pâine. Dacă nu mi-am potolit pe de-a-ntregul foamea, cel puțin mi-am înșelat-o cu masa aceea de pustnic. Când am terminat, mi-am făcut rugăciunea de seară și mi-am ales un loc de dormit.

Lângă stâncă hățișul era foarte des: când stăm întinsă, picioarele mi se-afundau în el. Se înălța în amândouă părțile și lăsa doar un loc strâmt prin care pătrundea aerul răcoros al nopții. Mi-am împăturit în două șalul și l-am întins deasupra mea drept cuvertură: o mână de mușchi îmi sluji de pernă. Astfel cuibărită, nu mi-a fost frig cel puțin până la căderea nopții.

Dacă n-ar fi fost mâhnirea ce mă copleșea, m-aș fi putut odihni în tihnă. Inima tristă, cu corzile rupte, purta răni ascunse, nu mă lăsa să mă odihnesc; pentru domnul Rochester și pentru soarta lui mă cuprinse o nesfârșită milă. Neputincioasă pasăre cu aripile frânte, mă străduiam zadarnic să strig către stăpânul meu.

Chinuită de gânduri, m-am ridicat în genunchi. Noaptea se lăsase, cu stelele ei strălucitoare: era o noapte liniștită, tăcută, prea senină ca să nu alunge orice teamă. Știam că Dumnezeu e peste tot, dar firește că-i simțim mai deplin prezența când zidirile lui se înfățișează înaintea noastră în întreaga lor măreție: și nicăieri nu citim mai desăvârșit nemărginirea, atotputernicia și omniprezența celui prea înalt decât pe cerul senin al nopții unde luminile sale își împlinesc tăcute calea fără sfârșit. Îngenuncheasem să mă rog pentru domnul Rochester. Mi-am ridicat spre cer ochii încețoșați de lacrimi și-am zărit Calea Laptelui. Cu gândul la acele lumi nenumărate care străjuiesc pe firmament nelăsându-ne să zărim decât o blândă dără de lumină, am simțit puterea și măreția lui Dumnezeu. Eram sigură că-și va mântui lucrarea mâinilor sale și căpătăm convingerea că așa după cum lumea nu va pieri, nici vreunul dintre sufletele ce sunt podoaba ei nu va fi nimicit. Ruga mea fu deci un imn de mulțumire. Izvorul vieții e și mântuirea sufletelor. Domnul Rochester era așadar în siguranță: el era al lui Dumnezeu și Dumnezeu îl va ocroti. M-am ghemuit iar în culcușul de la picioarele stâncii și după puțină vreme somnul mă făcu să-mi uit durerea neiertătoare.

Dar în ziua următoare văzui crudul adevăr. Păsărelele își părăsiseră de mult cuiburile; de mult albinele, folosind ceasurile dulci ale dimineții, înainte ca să se usuce, culegeau nectarul florilor – și când orele lungi ale zorilor se scurtară, când soarele își revărsă strălucirea asupra cerului și a pământului, mă ridicai și privii în jurul meu.

Ce zi liniștită, frumoasă și caldă. Ce pustietate aurită era bărăganul

acela întins! Totul strălucea în lumina soarelui. Aș fi vrut să pot trăi acolo. Văzui o șopârlă fugind sub o stâncă. O albină bâzâia printre afinele dulci. Aș fi vrut să mă prefac pe dată într-o albină sau într-o șopârlă, ca să-mi găsesc hrana potrivită și adăpost statornic în locul acela. Dar eram făptură omenească și aveam cerințele făpturii omenești: nu trebuia să zăbovesc într-un loc unde nimic nu le-ar fi putut împlini. Mă ridicai, privii culcușul pe care-l părăsisem. Lipsită de orice nădejde în viitor, n-aveam decât o singură dorință: aș fi vrut ca ziditorul meu să fi găsit cu cale ca în noaptea aceea, pe când dormeam, să-mi cheme la sine sufletul, pentru ca trupului meu obosit, izbăvit prin moarte de orice noi înfruntări cu soarta, să nu-i mai rămână decât să putrezească și să se amestece în pace cu țărâna acestei pustietăți. Dar viața era încă a mea, cu toate suferințele, nevoile și răspunderile ei. Trebuia să duc povara, să îndur suferințele, să primesc răspunderile. Am pornit la drum.

Odată ajunsă la Whitcross, am luat-o pe drumul cei mai ferit de soarele nemilos care-și arunca văpăile din înaltul cerului. Am umblat mult timp și când am socotit că mersesem destul și că puteam, fără nici un fel remușcare, să cedez oboselii ce aproape mă doborâse, că-mi puteam îngădui să pun capăt eforturilor așezându-mă pe o piatră din preajmă și să mă las în voia toropelii ce-mi cuprinsese inima și mădularele – auzii deodată dangătul unui clopot de biserică.

M-am îndreptat spre locul de unde venea sunetul și, în mijlocul unor coline romantice pe care cu un ceas în urmă nu le luasem în seamă, zării un cătun și o clopotniță. Valea din dreapta mea era acoperită de pășuni, de păduri și lanuri de grâne; un pârâiaș șerpuia în mijlocul frunzișurilor, sclipind în felurite nuanțe de verde, printre grânele ce se coceau, prin pădurile umbroase și pajiștile însozite. Fui trezită din visarea mea de un zgomot de roți. Era o căruță încărcată din greu, ce urca anevoie dealul; puțin mai încolo zării două vaci și pe paznicul lor. Mă simțeam aproape de munca și viața omenească; trebuia să mai lupt, să mă silesc să trăiesc, și să mă supun și eu ca atâția alții, trudei vieții.

Am pătruns în sat pe la ceasurile două. La capătul unei ulițe a cătunului, se afla o prăvălioară în fereastra căreia se vedeau câteva pâini. Tare aș mai fi vrut una. Asta m-ar mai întări, îmi zisei; altfel, îmi va fi greu să merg mai departe. De cum m-am aflat din nou în mijlocul semenilor mei, dorința de a-mi recăpăta puterea se ivi iarăși în inima mea. Mi-am dat seama că ar fi înjositor să leșin de foame pe ulița unui cătun. N-aveam nimic de dat în schimbul pâinii? Mă gândii. Purtam la gât o mică eșarfă de mătase; aveam mânușile. Nu știam ce trebuie să faci când ai ajuns la așa mare strâmtoare; nu știam dacă vreunul din cele două lucruri avea să fie primit; probabil că nu; oricum trebuia să încerc.

Intrai în prăvălie; înăuntru era o femeie. Văzând că o persoană care mi se părea îmbrăcată ca o doamnă, înainta curtenitoare spre mine și mă întrebă ce doresc, m-a cuprins rușinea. Limba nu putu rosti fraza pregătită; nu îndrăzneam să-i dau mânușile aproape stricate, nici eșarfa mototolită; de altfel, simțeam că e caraghios. O rugai numai să mă lase să stau puțin pe scaun, căci eram obosită. Înșelată în așteptările ei, îmi îngădui cu răceală, arătându-mi un scaun pe care mă prăbușii numaidecât. Îmi venea să plâng, dar înțelegând ca nu era clipa prielnică pentru a mă lăsa cuprinsă de

emoție, mă stăpânii. Peste puțin o întrebai dacă existau în sat croitorese sau lenjerese.

— Da, îmi răspunse dânsa, trei sau patru. Tocmai bine pentru cât e de lucru.

Mă gândii. Eram într-o situație cumplită. Stăteam față în față cu nevoia. N-aveam de nici unele, n-aveam prieteni, n-aveam bani. Trebuia să fac ceva. Dar ce anume? Trebuia să mă adresez cuiva? Dar cui?

Nu știe, prin împrejurimi, pe cineva care-ar avea nevoie de-o servitoare?

Nu, nu știa.

— Care era îndeletnicirea cea mai de seamă prin partea locului? Cu ce se ocupau oamenii?

— Unii sunt fermieri; mulți lucrează la fabrica domnului Oliver și la turnătorie.

— Domnul Oliver angajează și femei?

— Nu. Acolo-i treaba pentru bărbați.

— Dar femeile ce fac?

— Nu știu, îmi răspunse. Ba o treabă, ba alta. Oamenii săraci se descurcă și ei cum pot.

Întrebările mele păreau s-o obosească. Și într-adevăr, ce drept aveam s-o sâcâi? Veniră unul sau doi vecini, fără îndoială că era nevoie de scaunul meu. Mi-am luat rămas bun și am plecat.

O pornii pe uliță, uitându-mă în dreapta și în stânga la toate casele, dar nu găsii nici un pretext să intru în vreuna din ele. Am rătăcit mai bine de un ceas în jurul cătunului, când depărtându-mă, când apropiindu-mă iarăși. Eram complet istovită și sufeream îngrozitor de foame; apucaii pe-o potecută și mă așezai sub un gard viu, dar în curând am pornit iar la drum, nădăjduind să găsesc ceva de mâncare sau să capăt măcar vreo deslușire. La capătul potecii, văzui o casă drăguță, în fața căreia era o grădiniță de flori ce părea foarte bine îngrijită. Mă oprii. Cu ce rost m-aș putea apropia și de ce aș atinge ciocanul sculptor care atârna lângă ușă? De ce ar dori stăpânii acestei case să-mi fie de folos? Și totuși m-am apropiat și am bătut. O tânără bine îmbrăcată și cu privirea blândă veni să-mi deschidă. Întrebai cu glas încet și liniștit – căci în inimă nu mai aveam nici o nădejde, iar trupul mi-era sleit – dacă aveau nevoie de o servitoare.

— Nu, îmi răspunse dânsa, nu ținem servitoare.

— N-ai vrea să-mi spui, urmai eu, unde-aș putea găsi de lucru? Sunt străină și nu cunosc pe nimeni aici. Aș face orice.

Dar nu era treaba acestei tinere să se gândească la lume sau să-mi găsească un loc. De altfel, câte îndoieli nu puteau trezi în ochii ei starea și povestea mea. Clătină din cap și-mi spuse că-i pare rău, dar nu-mi poate da nici o lămurire. Și ușa albă fu închisă – încetișor și Politicos – dar fu închisă, lăsându-mă afară.

Dacă ar fi lăsat-o ceva mai mult deschisă, cred că i-aș fi cerșit o bucată de pâine. Decăzusem groaznic.

Nu mă puteam hotărî să mă întorc în satul acela sărac, unde, de altfel, nu aveam de ce nădăjdui să aflu vreun job. Mă simțeam mai curând atrasă spre pădurea ce se zărea în depărtare și al cărei frunziș des părea să îmbie la odihnă: dar eram atât de sfârșită, de slabă, sleită de foame, încât instinctul mă îndemna să rătăcesc în jurul locuințelor, pentru că acolo

aveam mai mulți sortii să găsesc ceva de mâncare. Singurătatea n-ar mai fi fost singurătate, iar odihna n-ar mai fi fost odihnă, atâta vreme cât foamea își înfigea – ca un vultur pliscul și ghearele în coastele mele.

Mă apropiam de case, plecam, mă întorceam, apei mă îndepărtam din nou, alungată neîncetat de gândul că nu pot cere nimic, deoarece n-am dreptul să cred că suferințele mele ar putea interesa în vreun fel pe cineva. Ziua trecea și eu rătăceam ca un câine de pripas turbat de foame; străbătând un lan am zărit înaintea mea clopotnița bisericii și într-acolo m-am îndreptat. Lângă cimitir, în mijlocul unei grădini, văzui o căsuță arătoasă și mă gândii că trebuie să fie casa parohială. Mi-am adus aminte că străinii care vin într-un loc unde nu cunosc pe nimeni și caută de muncă, se îndreaptă uneori către preot să afle sfaturi și ajutor. Menirea preotului e să ajute – cel puțin cu sfaturile – pe toți acei ce vor să se ajute singuri. Mi se părea că aveam dreptul să caut un sfat. Prinzând curaj, mi-am adunat puținele puteri ce-mi mai rămăseseră și-am ajuns la casa aceea: bătui la ușa bucătăriei. O bătrână veni să-mi deschidă: o întrebai dacă acolo e casa parohială.

— Da.

— Părintele e acasă?

— Nu.

— Se întoarce curând?

— Nu, nu-i în sat.

— A plecat departe?

— Nu prea departe, să fie vreo trei mile. Tatăl său a murit pe neașteptate. E la Marsh-End și de bună seamă n-o să se întoarcă decât peste vreo cincisprezece zile.

— Nu-i cumva căsătorit? Stăpâna casei nu-i aici?

Urmarea – ea era îngrijitoarea deci nu-i puteam cere ajutor, nu puteam cerși astfel că mă târai din nou mai departe. Îmi veni în minte eșarfa de mătase și pâinea din prăvălioară. O, dacă aș fi avut numai o coajă de pâine, o bucatică doar, să-mi potolesc chinurile foamei! Instinctiv, mă întorsei în sat. Revăzui prăvălia și intrai. Cu toate că femeia nu era singură, îndrăznii s-o rog:

„Vrea să-mi dea o pâinișoară în schimbul eșarfei de mătase?”

Mă privi bănuitoare:

„Nu, n-a făcut niciodată un astfel de târg.”

Aproape deznădăjduită, îi cerui jumătate de pâinișoară. Și-acum mă refuză, zicând că:

„Cum poate ea să știe de unde am eșarfa?”

„N-ar vrea să ia mânușile?”

„Nu! ce să facă ea cu ele.”

Dar nu-i plăcut să vorbești de astfel de amănunte, cititorule. Unii spun că e o desfătare să te gândești la dureri trecute: în ce mă privește, mă doare cumplit când îmi amintesc aceste zile de restriște: degradarea morală îmbinată cu suferința fizică alcătuiesc o amintire prea apăsătoare ca să revii cu inima ușoară asupra ei. Nu osândeam pe nici unul dintre acei care mă alungau: simțeam că trebuia să mă aștept la asta și că n-o puteam înlătura. Un cerșetor obișnuit e deseori privit cu suspiciune: unul bine îmbrăcat e suspectat fără doar și poate. E adevărat că ceream de lucru; dar cine era

dator să-mi găsească? Firește că nu cei care mă vedeau pentru prima oară și nu știau nimic despre mine. În ce-o privește pe femeia care nu voise să ia eșarfa mea în schimbul unei pâini, avea toată dreptatea, dacă propunerea i se părea dubioasă, ori schimbul neavantajos. Dar să mă opresc aci; mi-e silă să mai vorbesc despre asta.

Puțin înainte de a se înnopta, trecui pe lângă o casă de țăran. Gospodarul ședea în pragul ușii și-și lua cina lui alcătuită din pâine și brânză. M-am oprit și am spus:

— Ești bun să-mi dai și mie o bucată de pâine? sunt lihnită de foame.

M-a privit cu uimire și fără să-mi răspundă nimic a tăiat o felie mare și mi-a dat-o. Cred că nu mă luase drept o cerșetoare, ci mă socotise o doamnă foarte originală care poftea la pâinea lui neagră. Cum am ieșit din raza vederii lui, m-am așezat pe iarbă și am mâncat-o.

Neavând nădejde să găsesc adăpost sub vreun acoperământ, m-am dus să caut unul în pădurea de care am amintit; dar am avut o noapte rea: încercările mele de a mă odihni au fost zadarnice. Pământul era umed, aerul rece; în mai multe rânduri m-au trezit zgomote de pași și-am fost silită să-mi schimb locul; nu eram nici liniștită, nici nu mă simțeam în siguranță. Înspre dimineață dădu o ploaie și toată ziua fu umedă. Nu-mi cereți, cititorilor, să vă spun în mod amănunțit cum mi-am petrecut ziua; ca și în ajun, cerui de lucru și fui alungată: ca și în ajun, răbdai de foame. Toată ziua n-am mâncat decât o singură dată. Trecând prin fața unei case, am văzut o fetiță care voia să arunce resturi de porridge rece în troaca porcului.

— Vrei să mi le dai mie? am rugat-o eu.

Fetița m-a privit mirată.

— Mamă, strigă ea, uite o femeie care îmi cere porridge-ul ăsta.

— Dă-i-l, fetiço, dacă e o cerșetoare, răspunse un glas din casă. Porcului nu-i trebuie așa ceva.

Copilul îmi goli în căușul mâinilor aluatul rece și vârtos. Îl mâncai cu lăcomie.

Când inserarea jilavă se lăsase de-a binelea, ajunsei pe o cărare singuratică și mă plimbai pe ea mai bine de un ceas.

„Puterile mă părăsesc, îmi zisei: simt că în curând n-am să mai pot merge. Voi petrece și noaptea asta ca o surghiunită? Ce mă fac dacă plouă prea tare și va trebui să-mi pun capul pe pământul rece și ud? Mă tem că n-o să am încotro, fiindcă nimeni nu va voi să mă primească. Dar voi trece prin chinuri de-a dreptul îngrozitoare, așa torturată de foame, de frig, mâhnită și cuprinsă de deznădejde cum sunt! Se prea poate să mor până mâine dimineață. Și de ce oare nu mă pot împăca eu cu gândul morții? De ce mă zbat să păstrez o viață fără nici un preț? Fiindcă știu că domnul Rochester mai trăiește încă, sau cel puțin așa cred; apoi, pentru că ființa mea se răzvrătește la gândul de a muri de frig și de foame. Pronie cerească, mai dă-mi încă puțină putere! Ajută-mă, călăuzește-mă!

Privirile-mi împăienjenite rătăciră asupra împrejurimilor întunecate și cețoase. Îmi dădui seama că rătăcind de colo până colo mă depărtasem de sat. Nu-l mai vedeam. Chiar lanurile care-l înconjurau pieriseră. Pe cărări ocolite și singuratică mă apropiasem iar de întinderea mlaștinilor, iar între mine și colina umbrită nu mai erau decât fâșii de pământ aproape tot atât de sălbatic și mirositoare ca și hățișurile pe care le cunoșteam.

„Prea bine, mai bine să mor aici, decât pe o uliță sau pe un drum umblat, cugetai eu. Și-i mult mai bine să-mi smulgă corbii carnea de pe oase – dacă sunt corbi pe aici – decât să fiu cetluită într-un sicriu de danie și să putrezesc într-un mormânt de sărac.

Mă îndreptai deci spre coline. Ajunsei repede acolo. Nu mă gândeam decât să găsesc un loc mai ferit unde să fiu, dacă nu în siguranță, cel puțin ascunsă. Dar toată întinderea, cât vedeai cu ochii, era netedă ca-n palmă. Numai culorile se schimbau, din loc în loc: verde – acolo unde creșteau mușchiul și trestia, negru – prin părțile lipsite de iarbă, iar pe pământul uscat sălășluia numai moartea. Cum întunericul creștea treptat, de-abia mai puteam distinge alternarea petelor întunecoase și luminoase, căci culorile dispărură o dată cu lumina zilei.

Privirile îmi mai rătăceau încă pe colinele mohorâte și pe marginile mlaștinii, pierzându-se în necuprinsul celei mai sălbatice priveliști, când deodată răsări o lumină, departe, între stânci și smârcuri. „E un *ignis faluus*⁷⁴”, fu primul meu gând și așteptai să se stingă îndată. Dar lumina strălucea mereu, fără să se îndepărteze și fără să se apropie. „O fi aprins cineva un foc de buruieni?” m-am întrebat atunci, așteptându-mă să-l văd cum se-nprăștie. Observând însă că nici nu se întinde, nici nu se micșorează, am înțeles că acolo trebuie să fie fereastra luminată a unei case. „Dar chiar dacă-i așa, tot n-am să pot ajunge vreodată acolo, îmi zisei. E mult prea departe, și la un pas de mine dacă ar fi, la ce mi-ar folosi? N-aș putea decât să bat din nou la o ușă, ca să văd cum mi se închide în nas.

M-am culcat pe locul unde mă găseam și mi-am lipit brațul de pământ. Am stat liniștită câțva timp; vântu veni de deasupra colinei și pe deasupra mea, apoi murea gemând în depărtare; ploaia se porni deasă și mă udă până la piele. Dacă m-ar fi-nțepenit cu totul, ajungând repede la amortirea prietenoasă a morții, n-ar fi avut decât să toarne într-una: n-aș fi simțit frigul. Dar carnea mea încă vie se înfiora de răceala stropilor. După puțină vreme, mă ridicai.

Lumina era tot acolo: licărea slab prin ploaie, dar continua să străpungă întunericul. Mă străduii să umblu din nou: încet-încet îmi tărām într-acolo picioarele istovite. Trecui de colină, străbătând o mlaștină, peste care iarna nu s-ar fi putut trece și care chiar atunci, în miezul verii, era moale și vâscoasă. Căzui de două ori, dar mă ridicai și-mi adunai puterile. Toată nădejdea mea era lumina aceea: cu orice preț trebuia să ajung la ea.

După ce trecui de mlaștină, zării în mijlocul câmpului o dără albă. Mă apropiai: era un drum sau o potecă ce ducea de-a dreptul spre lumina ce licărea pe o înălțime, înconjurată cu un pâlț de copaci. Atât cât îmi îngăduia întunericul să le deslușesc forma și frunzișul, mi se părură a fi niște brazi. Când mă apropiai mai mult, steaua mea dispăru. Între ea și mine se pusese o stavila, întinsei mâna să-mi dau seama ce-i masa aceea întunecoasă din fața mea și dădui de pietrele zgrunțuroase ale unui zid scund, pe deasupra căruia exista ceva ca un grilaj, iar înăuntru un gard viu cam tot atât de înalt. Mergeam băjbâind. Deodată ceva alb, mare, îmi izbi iar ochii: era poarta. I-am atins clanța și poarta lunecă ușor în țățâni. De fiecare parte

⁷⁴ Metanul, care emană din bălți ca produs al putrezirii unor substanțe organice, arde câteodată cu lumină vie, al cărei nume e *ignis faluus*

străjuia câte un tufiș fumuriu, probabil ilică sau tisă.

Pătrunsei înăuntru și, strecurându-mă printre boschete, zării o căsuță neagră, scundă și destul de lungă; dar nu mai văzui lumina călăuzitoare; totul se cufundase în întuneric. Cei din casă se culcaseră oare? Tare mi-era teamă că da.

Căutând ușa, dădui de un colț al zidului; mă întorsei și atunci raza blândă se ivi din nou prin ochiurile rotunde ale unei ferestre cu zăbrele : ferestruica asta era la un metru de pământ și părea și mai mică din pricina unei iedere sau vreo altă plantă agățătoare ale cărei frunze dese acopereau toată latura asta a casei. Deschizătura era atât de îngustă și de ferită, încât cei din casă socotiseră de prisos să mai pună obloane sau perdele. Mă oprii. Dând la o parte frunzișul, putui să văd tot ce se petrecea înăuntru. Zării deslușit o odaie cu pământ pe jos, strălucind de curățenie; pe o poliță de nuc erau așezate câteva tacâmuri de cositor în care se răsfrângea strălucirea roșiatică a unui foc de turbă; un ceas, o masă mare albă și câteva scaune se mai aflau înăuntru. Raza care mă călăuzise pornea de la o lumânare ce ardea pe masă; la lumina ei, o femeie în vârstă, cu chipul cam aspru, dar de o curățenie desăvârșită, ca de altfel toate lucrurile ce o înconjurau, împletea un ciorap.

Observai toate aceste amănunte în grabă, căci n-aveau nimic deosebit. Lângă cămin, zării stând la căldură, în pacea aceea trandafirie, un grup mai interesant. Două tinere gingașe – adevărate domnișoare din lumea mare – ședeau, una într-un balansoar și alta pe un scăunel. Amândouă erau în doliu mare și croiala rochiilor lor negre de crep le scotea în relief albeața gâtului și a obrazului. Un bătrân câine de vânătoare, culcat la picioarele lor, își odihnea capul lui mare pe genunchii uneia dintre fete; o pisică neagră era cuibărită în poala celeilalte.

Mi se părea ciudat să văd asemenea tinere într-o bucătărie atât de modestă! Cine erau? Nu puteau fi copiii femeii care lucra la masă, fiindcă ea avea înfățișarea unei țărănci, iar fetele, dimpotrivă, păreau delicate și distinse. Niciodată nu văzusem chipuri ca ale lor, și totuși, privindu-le, trăsăturile amândurora mi se păreau cunoscute, N-aș fi putut spune că erau frumoase: erau prea palide și prea serioase ca să li se potrivească acest cuvânt. Când fiecare se aplecă asupra cărții ce-o avea în mână, înfățișarea lor gânditoare părea aproape aspră. Pe o măsuță așezată între ele, am zărit încă o lumânare și două volume mari, pe care le răsfoiau din când în când putând a le compara cu cărțile mai mici pe care le citeau, asemeni cuiva care s-ar sluji de dicționar. Scena era complet mută și te făcea să crezi că toate personajele sunt umbre, iar odaia în care ardea focul – un simplu tablou. Liniștea era atât de mare, că auzeam tăciunii arzând sub grătar și tictacul ceasului din colțul întunecat, mi se părea că aud chiar clinchetul iglițelor bătrânei. De aceea, când un glas rupse tăcerea, cuvintele ajunseră la mine destul de limpezi:

— Ascultă, Diana, exclamă deodată una dintre harnicele școlărițe. Franz și bătrânul Daniel stau noaptea împreună și Franz povestește un vis din care s-a deșteptat îngrozit. Ascultă!

Și cu glas scăzut începu să citească ceva din care nu pricepui nici un singur cuvânt. Era o limbă străină, dar nu era nici franceză, nici latină. N-aș putea spune dacă era greacă sau germană.

— E o scenă puternică, zise ea, când sfârși. Îmi place.

Cealaltă tânără, care înălțase capul să-și asculte sora, repetă, privind focul, o frază din ceea ce se citise. Mai târziu am învățat limba aceea și am avut și cartea în mână. Am să citez deci acum fraza, deși când am auzit-o prima dată mi s-a părut un sunet de alămuri, lipsit de orice înțeles:

„*Da trat hervor Einer, anzusehen wie die Sternennacht.*”⁷⁵

— Da, e foarte frumos! exclamă fata și ochii ei negri și adânci scânteiară. Acum ia aminte la un arhanghel aspru și înfricoșat. Rândurile astea prețuiesc cât o sută de pagini de vorbărie: „*Ich wage die Gedanken in der Schale meines Zornes und die Werke mit dem Gewichte meines Grimms*”⁷⁶.
— îmi place!

Amândouă tăcură din nou.

— E vreo țară unde se vorbește așa? întrebă bătrâna, ridicând ochii de pe împletitură.

— Da, Hannah. Există o țară mult mai întinsă decât Anglia, unde toți vorbesc așa.

Tare mă mir cum s-or fi înțelegând oamenii p-acolo. Dar dacă v-ați duce una din voi în țara aceea, ați pricepe ce vorbesc?

— S-ar putea să înțelegem ceva, dar nu tot, fiindcă nu suntem așa de învățate cum ne crezi, Hannah. Nu vorbim germana și nici nu putem citi decât slujindu-ne de dicționar.

— Și ce folos aveți din asta?

— Vrem să dăm mai târziu lecții de germană sau, cum se spune, să predăm primele noțiuni. Atunci o să câștigăm mai mulți bani decât acum.

— S-ar putea. Da’ acu nu mai învățați, pentru astă-seară e destul.

— Așa cred și eu; sunt obosită; și tu, Mary?

— Teribil; la urma urmei e o muncă grea să înveți o limbă fără alt profesor decât lexiconul.

— Oh, da; mai ales o limbă așa de grea ca germana asta încâlcită, dar frumoasă totuși. Oare când o să se întoarcă St. John?

— Fără îndoială că n-o să mai zăbovească mult. E tocmai zece, zise fata, scoțând un mic ceas de aur de la centură. Plouă tare. Hannah, vrei să fii bună să vezi dacă nu s-a stins focul din salon?

Femeia se ridică și deschise ușa prin care se zărea nedeslușit un coridor; o auzii întinzând focul într-o odaie alăturată și se întoarse numaidecât.

— Vai, copii! exclamă ea. Îmi face rău când mă duc acum în odaia asta; e atât de tristă, cu jilțul cel mare gol, împins într-un colț.

Își șterse ochii cu șorțul și fetele, până atunci grave, deveniră triste de-a binelea.

— Pentru el e mai bine acolo unde e, urmă Hannah. N-ar trebui să-i dorim să fie din nou aici. Și apoi, nici nu poți avea o moarte mai ușoară decât a avut dânsul.

— Zici că n-a pomenit niciodată de noi? întrebă una dintre fete.

— N-a avut vreme, odorul meu. Sărmanul vostru tată s-a stins într-o clipă. Cu o zi înainte i-a fost cam rău, dar nu era nimic grav, și când domnul

⁷⁵ Ai întâlnit unul dintre ei, care părea o stea a nopții

⁷⁶ Gândurile în balanța furiei și faptele cu greutatea

St. John l-a întrebat dacă vrea să trimită după voi, a început să râdă. A doua zi – acum două săptămâni – spunea că parcă simte o greutate la cap; s-a dus să se culce, și nici că s-a mai sculat. Când a intrat fratele vostru în odaie, l-a găsit aproape țeapăn. Oh, copii! E cel de pe urmă dintre oamenii care au fost odată, căci dumneavoastră și domnul St. John sunteți altfel, semănați cu mama dumneavoastră, care era aproape tot atât de învățată. La chip era aidoma cu Mary; Diana seamănă mai mult cu tatăl.

Mie mi se părea că cele două surori semănau atât de mult, încât nu înțelegeam deosebirea pe care servitoarea (căci îmi dădusem seama că era servitoare) o făcea între ele. Amândouă erau blânde și mlădioase; fețele amândurora erau pline de distincție și inteligență. E adevărat că părul uneia părea ceva mai închis decât al celeilalte și că nu se pieptănau la fel: buclele castaniu deschis ale lui Mary erau despărțite printr-o cărare în creștet și pieptănate lins; șuvițele mai întunecate ale Dianei îi acopereau gâtul cu bucle dese. Bătu ceasul zece.

— Sunt sigură că vreți să mâncați, zise Hannah. Domnul St. John o să mănânce când s-o întoarce.

Începu să pună masa. Fetele se ridicară și părură că vor să treacă în salon. Până atunci le privisem cu atâta încordare, purtarea și distincția lor îmi treziseră într-atât interesul, încât aproape uitasem starea jalnică în care mă aflam: dar acum îmi amintii de ea și prin contrast, o văzui și mai dureroasă, și mai deznădăjduită. Mi se părea cu totul peste putință să înduioșez pe locuitorii acestei case, să-i conving că nevoile și suferințele mele nu erau o minciună și să-i îndemn să-mi pună capăt rătăcirilor! Când înaintai spre ușă și bătui șovăielnic, înțelesei că acest ultim gând era o adevărată nălucire. Hannah veni să-mi deschidă.

— Ce vrei? mă întrebă ea uimită, cercetându-mă la lumina lumânării.

— Pot vorbi cu stăpânele dumitale? întrebai eu.

— Mai bine spune-mi mie ce vrei. De unde vii?

— Sunt străină.

— Ce cauți aici la ora asta?

— Aș vrea un adăpost pentru noapte într-un șopron ori în altă parte și o bucată de pâine să-mi potolesc foamea.

Mă temeam: chipul ei exprima numai neîncredere.

— Nu pot să-ți dau o bucată de pâine, zise ca după o pauză. Nu putem găzdui o hoinară. Așa ceva nu se cade.

— Lasă-mă să vorbesc cu stăpânele dumitale.

— Nu. Ce să faci ele pentru dumneata? Nu trebuie să cutreieri drumurile la ceasul ăsta; nu-i bine.

— Dar unde să mă duc dacă mă izgonești? Ce să fac?

— Oh, sunt sigură că știi unde să te duci și ce să faci. Tot ce te sfătuiesc e să nu faci nimica rău. Uite un penny; acum pleacă...

— Un penny nu mă poate hrăni și n-am putere să merg mai departe. Nu-mi închide ușa, te rog din suflet, pentru numele lui Dumnezeu!

— Trebuie; plouă în casă...

— Spune-le domnișoarelor că aș vrea să le vorbesc, lasă-mă să le văd...

— Nu, nici să nu te gândești. Nu ești femeie de treabă, altfel n-ai face atâta târâboi. Pleacă!

— Dar am să mor, dacă mă gonești!

— Lasă că nu mori. Mă tem că ai vreun gând rău, de dai târcoale noaptea pe la casele oamenilor. Dacă după tine vor să vină niște hoți sau alți oameni de soiul ăsta, spune-le că nu suntem singure acasă; avem cu noi un bărbat, câini și puști.

Cu aceste cuvinte, servitoarea cinstită, dar neînduplecată, trânti ușa și trase zăvorul pe dinăuntru.

Eram în culmea suferințelor mele. Un fior de durere nespusă îmi sfâșie și-mi zdrobi inima. Mă cuprinse o adâncă deznădejde. Eram cu adevărat sfârșită; nu mai puteam face un pas. Mă prăbușii pe treptele ude. Gemeam, îmi frângeam mâinile, plângeam, pradă unui chin năprasnic. Oh, vedenia aceea a morții! Ceasul de pe urmă se apropia într-o asemenea spaimă! Vai, cât de singură eram și cât de prigonită de semenii mei! Nu-mi pierdusem numai nădejdea, ci mă părăsise și curajul – pentru o clipă cel puțin; dar curând m-am străduit să fiu din nou tare.

„Nu pot decât să mor, dar cred în Dumnezeu și încerc să aștept în tăcere împlinirea voii sale.”

Aceste cuvinte nu le gândisem numai, ci le și rostisem cu glas tare. Înăbușindu-mi întreaga suferință în adâncul sufletului, mă sforțai – o silii să rămână acolo, liniștită și mută.

— Toți oamenii trebuie să moară, zise un glas foarte aproape de mine; dar nu toți sunt osândiți la o moarte timpurie și dureroasă ca a dumitale dacă ar trebui să mori înaintea ușii acesteia.

— Cine sau ce a vorbit? întrebai eu speriată de glasul neașteptat și nemaifiind în stare să nutresc vreo speranță.

Zării o siluetă lângă mine, dar bezna nopții și slăbiciunea ochilor mă împiedicau să văd cine era. Noul-venit bătu tare și prelung în ușă.

— Dumneata ești, domnule St. John? strigă Hannah.

— Da, da; deschide repede.

— Trebuie să fii ud până la piele și ți-o fi tare frig pe o noapte ca asta! Intră! Surorile dumitale sunt neliniștite. Cred că sunt oameni răi care ne dau târcoale. Adineauri a fost aici o cerșetoare. Ia te uită: mai e culcată aici! Hai! Ridică-te! Mai mare rușinea! Pleacă!

— Taci, Hannah! Trebuie să vorbesc cu femeia asta. Dumneata ți-ai făcut datoria gonind-o; lasă-mă să mi-o fac și eu pe a mea, aducând-o înăuntru. Eram foarte aproape. Am auzit ce-ai vorbit cu ea. Cred că-i un caz cu totul special, care cere să fie cercetat cu luare-aminte. Domnișoară, ridică-te și intră înaintea mea în casă.

M-am supus cu greutate. Peste puțin ședeam în fața focului din bucătăria strălucitoare de curățenie. Eram sfârșită, tremuram și îmi dădeam seama că înfățișarea mea, după ce fusesem bătută de vânt și de ploaie, nu putea fi decât înfricoșătoare și dezordonată. Cele două tinere, domnul St. John, fratele lor și bătrâna servitoare, toți aveau ochii ațintiți asupra mea.

Auzii pe cineva întrebând:

— Cine-i, St. John?

— Nu știu; am găsit-o în fața ușii, răspunse el.

— E palidă, zise Hannah.

— Palidă ca moartea sau ca lutul, spuse cineva. Așezați-o pe un scaun, altfel se prăbușește.

Într-adevăr, eram amețită. M-am clătinat; dar mi s-a dat un scaun.

Știam ce se petrece în jurul meu, numai că nu puteam vorbi.

— Poate că puțină apă i-ar face bine. Hannah du-te de adu apă. Uitle ce slabă e. I-a pierit tot sângele din obraji!

— Parcă-i o stafie!

— E bolnavă, sau e doar lihnită de foame?

— Cred că-i e foame. Hannah, e lapte acolo! Adu-mi și o bucată de pâine.

Diana (o recunoscu după buclele lungi ce le văzui proiectate de lumina focului în clipa când se aplecă spre mine) rupse o bucată de pâine, o muie în lapte și mi-o apropie de buze. Obrazul îi era foarte aproape de al meu; trăsăturile ei trădau milă, iar respirația ei precipitată, simpatie. Când îmi spuse: „încearcă să mănânci”, am simțit în acele cuvinte simple o emoție ce fu pentru mintea un balsam.

— Da, încearcă, repetă Mary cu blândețe, scoțându-mi pălăria learcă și ridicându-mi puțin capul.

Gustai din ce-mi ofereau, întâi fără putere, apoi cu nesaț.

— Nu prea mult deodată, opriți-o, zise fratele. E destul, și dădu deoparte pâinea și ceașca cu lapte.

— Încă puțin, St. John, uite cu ce poftă se uită!

— Nu acuma, surioară. Vezi dacă poate vorbi. Întreab-o cum o cheamă?

Simții că pot vorbi și răspunsei:

— Mă numesc Jane Elliott.

Temându-mă mai mult ca oricând să nu fiu descoperită, mă hotărâsem dinainte să iau acest nume fals.

— Și unde stai? Unde-ți sunt prietenii?

— Putem trimite după cineva pe care-l cunoști? clătinai din cap.

— Ce ne poți spune despre dumneata?

Acum când trecusem pragul acestei case și mă aflam înaintea celor ce-o locuiau, nu mă mai simțeam alungată, hoinară și proscrisă. De aceea, îndrăznii să mă descotorosesc de aspectul meu de cerșetore și să-mi reiau, în același timp înfățișarea și purtările firești. Îmi mai revenisem, și când domnul St. John îmi ceru amănunte pe care eram prea slabă să le dau, îi răspunsei, după o scurtă pauză:

— Domnule astă-seară nu-ți pot da nici un fel de amănunte.

— Dar atunci, relua dânsul, ce-ai vrea să fac pentru dumneata?

— Nimic, am răspuns.

Puterile nu-mi îngăduiau să dau decât răspunsuri scurte. Diana fu cea care vorbi:

— Vrei să spui, zise ea, că ți-am dat tot ce aveai nevoie și că te putem lăsa să pleci pe o noapte ca asta?

O privii. Înfațișarea ei era deosebită și arăta în același timp putere și bunătate. Prinsei deodată curaj. Răspunzând printr-un zâmbet privirii ei pline de milă, le-am răspuns:

— Am încredere în dumneavoastră. Știu că chiar dacă aș fi un câine vagabond și fără stăpân, tot nu m-ați alunga în noaptea asta de lângă vatra voastră, așa că nu mi-e teamă. Faceți ce vreți cu mine, dar iertați-mă dacă azi nu vă pot vorbi mai mult; răsuflarea mi se taie și, de câte ori vorbesc, un spasm îmi strânge beregata.

Câteșitrei mă priviră și rămaseră tăcuți.

— Hannah, zise în sfârșit domnul St. John, las-o aici și n-o mai întreba nimic. Peste zece minute dă-i restul de lapte și pâine. Mary și Diana, veniți cu mine în salon. O să stăm de vorbă.

Ieșiră. În curând una din fete, n-aș putea spune care, se întoarse.

Stând în preajma focului înviorător din cămin, mă cuprinse o amorțeală plăcută. Tânăra vorbi încet cu Hannah, dându-i câteva porunci; după puțină vreme, izbutii cu ajutorul servitoarei, să urc scara. Îmi scoaseră veșmintele ude și peste puțină vreme trupul meu amorțit se odihnea într-un pat cald, uscat. Mulțumii lui Dumnezeu simțind, cu toată oboseala nesfârșită, văpaia inimii plină de recunoștință – și adormii.

CAPITOLUL XXIX

Îmi aduc aminte foarte nedeslușit de cele vreo trei zile și trei nopți ce urmară. Mai păstrez amintirea câtorva simțăminte încercate atunci, dar puține gânduri și fapte mi-au mai rămas în minte. Știam că mă aflu într-o odăiță mică și într-un pat îngust. Mi se părea că prinsesem rădăcini în acel pat, căci stăteam nemișcată ca o piatră și dacă cineva m-ar fi smuls de acolo, ar fi însemnat aproape să mă ucidă. Nu-mi dădeam seama de scurgerea vremii, nu știam când e dimineață, când vine amiaza sau se lasă noaptea. Vedeam când intră sau iese cineva din odaie și puteam chiar spune cine anume e. Înțelegeam ce se spunea când cel care vorbea se afla lângă mine; dar nu puteam răspunde: mi-era cu neputință să deschid gura sau să fac vreo mișcare, Hannah mă vizita cel mai des. Nu-mi făcea plăcere s-o văd. Simțeam că ar fi vrut să scape de mine, că nu înțelegea nici starea mea, nici împrejurările prin care ajunseseam aici și că nu prea mă avea la inimă. Diana și sora ei intrau în odaie o dată sau de două ori pe zi și le auzeam șoptind lângă mine fraze ca acestea:

— Ce bine-i că am lăsat-o să intre!

— Da. Altfel, dacă ar fi stat toată noaptea afară, cu siguranță a doua zi am fi găsit-o moartă. Cine știe prin câte o fi trecut ?!

— Cred că prin încercări ciudate. Sărmana pribeagă! E atât de palidă și de istovită!

— După cum vorbea, cred că-i o fată bine crescută și cu educație. Veșmintele pe care le-a dezbrăcat, deși pătate și ude, erau fine și aproape noi.

— Are o figură ciudată: așa slabă și cu privirea rătăcită cum e, îmi place totuși. Îmi închipui că trebuie să aibă o fizionomie plăcută.

N-am auzit niciodată un cuvânt de regret pentru găzduirea ce mi-o oferiseră; niciodată n-au arătat față de mine neîncredere sau dușmănie. Asta îmi făcea foarte bine.

Domnul St. John nu veni să mă vadă decât o singură dată: mă privi și spuse că starea mea de letargie era o reacție firească după o oboseală prea mare și prelungită. După părerea lui, nu ar fi fost nevoie să se trimită după doctori, întrucât era neîndoielnic că organismul singur o să lucreze mai bine. Adăugă că nervii îmi fuseseră grav zdruncinați și aveau nevoie de odihnă

îndelungată; că nu sufeream de nici o boală și că întremarea mea, o dată începută, va fi grabnică. Spuse aceste lucruri în puține cuvinte și cu glas domol. După o pauză, adăugă cu tonul unui om puțin obișnuit să-și împărtășească sentimentele:

— O fizionomie neobișnuită, și care, fără îndoială, nu arată nici vulgaritate, nici josnicie.

— Dimpotrivă, răspunse Diana. La drept vorbind, St. John, mă simt atașată de această biată ființă; aș vrea să poată rămâne pentru totdeauna aici.

— De bună seamă că n-o să se poată, răspunse domnul St. John. O să vedeți că trebuie să fie vreo tânără lady având cine știe ce neînțelegeri cu ai săi, i-a părăsit fără să se gândească mult. Dacă n-o fi foarte încăpățânată, o să izbutim s-o redăm alor ei: citesc însă pe chipul ei voință atât de dârză, încât mă îndoiesc de izbândă. Mă privi câteva clipe, apoi adăugă:

— Chipul ei trădează o fire foarte simțitoare, dar nu-i deloc frumoasă.

— E atât de bolnavă, St. John !

— Bolnavă sau nu, nu poate fi drăguță. Are trăsăturile lipsite cu totul de farmec și de armonie.

A treia zi mă simții mai bine; a patra zi, putui să și vorbesc, să mă mișc, să mă ridic în pat și să mă întorc de pe o parte pe alta. Hannah îmi dăduse puțin arpacaș și pâine prăjită. Cred că era aproape de ora mesei. Mâncasem cu plăcere. Hrana asta mi se părea bună, lipsită de gustul sălcii cu care febra îmi otrăvisese până atunci tot ce înghițisem. Când Hannah plecă, mă simții relativ mai în putere și mai vioaie. Peste câțeva vreme, mă saturai de odihnă și simții nevoia să fac ceva. Voiam să mă scol; dar cu ce să mă îmbrac? N-aveam decât veșmintele mele umede și pline de noroi, cu care căzusem în baltă și mă culcasem pe jos. Îmi era rușine să mă arăt așa înaintea binefăcătorilor mei, dar am fost cruțată de această umilință.

Pe un scaun, la piciorul patului, zării toate veșmintele mele, curate și uscate. Rochia de mătase neagră atârna pe perete. Toate urmele de noroi fuseseră șterse și nu mai era de fel mototolită; într-un cuvânt, o puteam îmbrăca fără nici o jenă. Până și ciorapii și pantofii mei, bine curățați, deveniseră iarăși prezentabili. Aveam în odaie tot ce-mi trebuia ca să mă spăl și un pieptene să-mi aranjez părul. Cu multă trudă, fiindcă eram silită să mă odihnesc după fiecare cinci minute, am izbutit să mă îmbrac. Rochia atârna pe mine, pentru că slăbisem mult, dar m-am înfășurat într-un șal ca să-mi ascund starea în care mă aflu. În sfârșit, eram iarăși curată și cu o înfățișare cuviincioasă; pe veșmintele mele nu se mai vedea nici urmă de necurățenie, nici urmă de neorânduială, două lucruri pe care nu le puteam suferi și care mă înjoseau în propriii mei ochi. Coborii scara de piatră, sprijinindu-mă de balustradă; ajunsei într-un coridor scund și îngust ce ducea spre bucătărie.

Intrând acolo, simții miros de pâine proaspătă; căldura unui foc binefăcător ajunse până la mine. Hannah supraveghea cuptorul în care puneam ceva la copt. Se știe cât e greu să scoți prejudecățile din mintea unui om lipsit de educație, căci ele sunt puternic înrădăcinate acolo, ca buruienile printre pietre. Hannah fusese întâi cât se poate de rece și aspră față de mine, după aceea se mai îmblânzise puțin, și acum, când mă văzu curată și bine îmbrăcată, îmi zâmbi chiar.

— Cum, te-ai sculat? întrebă dânsa. Atunci ți-e mai bine. Dacă vrei, așează-te lângă sobă, pe scaunul meu.

Îmi arată balansoarul; mă așezai. Ea își văzu mai departe de trebăluială, privindu-mă din când în când cu coada ochiului; apoi, după ce scoase câteva pâini din cuptor, se întoarse spre mine și-mi zise fără ocol:

— Ai mai cerșit vreodată, înainte de a veni aici?

Pentru o clipă, mă cuprinse mânia; dar dându-mi seama că supărarea n-ar fi avut nici un rost și că pentru ea cel puțin, mă înfățișasem într-adevăr ca o cerșetoare, îi răspunsei liniștită, dar nu fără oarecare fermitate:

— Te înșeli dacă mă crezi o cerșetoare; nu sunt cerșetoare, cum nu ești dumneata sau vreuna dintre tinerele dumitale stăpâne.

După o tăcere, spuse:

— Nu-nțeleg: s-ar zice că n-ai nici casă, nici gologani.

— Poți să n-ai nici casă, nici bani și totuși să nu fii cerșetoare.

— Știi carte? mă întrebă ea, după câțeva vreme.

— Da; și încă multă.

— Dar n-ai fost niciodată la pension.

— Ba da, opt ani. Bătrâna holbă ochii.

— Și cum de n-o poți scoate la capăt?

— Până acum m-am descurcat și nădăjduiesc să mă descurc și de-acum încolo. Ce faci cu coacăzele astea ? întrebai eu, văzând că aduce un coș cu fructe.

— Le pun în plăcinte.

— Dă-mi-le să le curăț eu.

— Nu, nu-ți dau să faci nimic, odihnește-te!

— Dar trebuie să fac ceva. Dă-mi-le.

Se învoi și-mi aduse chiar un prosop curat să-l pun peste rochie, ca să n-o pătez.

— Nu ești obișnuită cu munci grele; văd după mâinile dumitale, remarcă ea. Pesemne că ai fost croitoreasă.

— Nu, te înșeli. Nu te mai îngriji de ce-am fost eu. Nu-ți mai bate capul; mai bine spune-mi cum se cheamă casa asta.

— Unii îi spun Marsh-End⁷⁷, alții Moor-House⁷⁸.

— Și stăpânul casei e domnul St. John?

— Nu stă aici; e numai pentru câțeva vreme la noi. Stă la el în parohie, la Morton.

— Satul care e la câteva mile de aici?

— Da.

— Dar ce-i el ?

— E pastor.

Mi-am amintit răspunsul pe care mi-l dase bătrâna servitoare când încercasem să-l văd pe pastor.

— Atunci, urmai eu, aci era casa tatălui său?

— Chiar așa. Bătrânul Rivers stătea aici, unde stătuseră și taică-său și bunicul și străbunicul său.

— Atunci domnul pe care l-am văzut aici se numește domnul St. John

⁷⁷ Capătul mlaștinii

⁷⁸ Casa mlaștinilor

Rivers?

— Da. St. John e numele lui de botez.

— Și pe surorile sale le cheamă Diana și Mary Rhers?

— Da.

— Tatăl lor a murit?

— Acum trei săptămâni, pe neașteptate...

— N-au mamă?

— Stăpâna a murit; uite, luna asta se-mplinește anul.

— Ești de mult la dâșii?

— De treizeci de ani. I-am crescut pe câteșitrei.

— Asta dovedește că ești o femeie cinstită și credincioasă. Ți-o spun pe față, cu toate că ai avut nepolitetea să spui că sunt cerșetoare...

Bătrâna mă privi din nou cu uimire:

— Cred c-am greșit când am crezul ce-am crezut despre dumneata. Dar foiesc atâția pungași pe-aici, că trebuie să mă ierți.

— Și cu toate că ai vrut să mă gonești, urmai eu cu oarecare asprime, pe o noapte când nu s-ar fi convenit să dai un câine afară.

— Da, am fost aspră. Dar ce să fac? Nu mă gândeam atât la mine cât la copii, sărmanii de ei. Dacă n-aș fi eu, nu s-ar mai afla nimeni să le poarte de grijă, așa că uneori sunt silită să am o inimă de piatră.

Câteva minute păstrai o tăcere gravă.

— Nu trebuie să mă judeci cu prea multă asprime, reluă ea.

— Ba te judec aspru, răspunsei eu, și o să-ți spun de ce: Nu atât pentru că nu mi-ai dat adăpost și m-ai socotit o șarlatancă, ci fiindcă ai găsit cu cale să mă cerți că n-am casă și n-am bani. Unii dintre cei mai cinstiți oameni de pe lume au fost tot atât de sărmani ca și mine: și dacă ești creștină, nu s-ar cădea să socotești că sărăcia e o crimă.

— E adevărat, răspunse dânsa, și domnul St. John îmi spunea asta. Văd că m-am înșelat; acum însă am altă părere despre dumneata. Pari o fată foarte cumsecade și de treabă.

— Ajunge; acum te iert. Hai să dăm mâna.

Femeia puse în mâna mea palma ei bătucită și plină de făină. Un zâmbet binevoitor îi luminează fața plină de zbârcituri și din clipa aceea furăm prietene.

Fără îndoială, îi plăcea să pălăvrăgească. Pe când eu curățam fructele și ea frământa coca pentru plăcintă, începu să-mi dea nenumărate amănunte despre fostul ei stăpân, despre stăpână și despre „copii”, cum le spunea ea celor tineri.

Bătrânul domn Rivers, aflai de la dânsa, fusese un om destul de simplu, dar un adevărat gentilom, și nici o familie nu era mai veche ca a lui. Marsh-Endul aparținuse totdeauna familiei Rivers și după afirmațiile ei, casa era clădită de cel puțin două sute de ani, deși părea foarte umilă și tristă, mai ales dacă o comparai cu marele conac al domnului Oliver din Morton Vale.

Dar ea îl știa însă pe tatăl lui Bill Oliver, de când fusese lucrător cu ziua și în fabrica de ace; pe câtă vreme familia Rivers era nobilă și de viță veche. După cum se poate vedea din condicele bisericii, e de pe vremea regelui Henry. Dar totuși, recunoștea dânsa, stăpânul era ca mai toată lumea, nu se deosebea prea mult de ceilalți, fiind nebun după vânătoare, după plugărit și

alte treburi din astea. Stăpâna fusese cu totul altfel, îi plăcea grozav să citească și să învețe, iar copiii îi urmaseră pilda. N-au existat niciodată și nici nu există alții ca ei în tot ținutul. Toți trei au iubit cartea, încă din clipa când au știut să vorbească; au fost plămădiți „din alt aluat”. Când domnul St. John s-a făcut mare, a fost trimis la seminar să se facă pastor. Fetele, de cum au părăsit pensionul, au căutat loc de guvernante (ele însele îi spusese bătrânei că tatăl lor pierduse în urmă cu câțiva ani mulți bani de pe urma unui faliment dat de omul lui de încredere) și cum tatăl nu mai era destul de bogat să le lase avere, de-acum încolo trebuiau s-o scoată ele singure la capăt. Multă vreme nu stătuseră decât foarte puțin pe acasă. Acum, după moartea tatălui lor, veniseră să stea câteva săptămâni. Dar le place atât de mult Marsh-End, și toate câmpiile astea mlăștinoase și colinele din împrejurimi... Cu toate că fuseseră la Londra și în alte orașe mari, ele spuneau totdeauna că nu există nimic mai frumos decât ținutul în care se simțeau atât de bine împreună! Nici nu știa dac-o mai fi existând pe lume o familie mai unită.

Când sfârșii de curățat coacăzele, întrebai unde sunt cele două fete și fratele lor.

— S-au dus să facă o plimbare până în Morton, răspunse dânsa, dar au să se întoarcă peste o jumătate de ceas să bea ceaiul.

Într-adevăr, se întoarseră la ora la care spuse Hannah și intrară prin bucătărie. Când mă văzu St. John mă salută iar cele două fete se opriră. În câteva cuvinte calme și pline de bunătate, Mary își exprimă plăcerea pe care o simțea văzând că fusesem în stare să cobor; Diana îmi luă mâna și clătină din cap dojenitoare.

— Ar fi trebuit să-mi ceri mai întâi voie să cobori jos din pat, îmi zise ea; ești foarte palidă și slabă. Biata copilă, biata fată !

Glasul Dianei îmi amintea de gânguritul turturelelor. Avea niște ochi ale căror priviri îmi plăcea să le întâlnesc și un chip ce îmi părea plin de farmec. Figura surorii ei era la fel de inteligentă, trăsăturile tot atât de drăguțe, Mary avea o înfățișare mai serioasă; purtarea ei, deși blândă, era mai rece, mai distantă. Exista și oarecare autoritate în privirea și cuvintele Dianei; fără îndoială, avea voință. Firea mea era așa fel alcătuită, încât simțea o adevărată plăcere să se supună unei personalități ca a ei iar când principiile și demnitatea mi-o îngăduiau îmi plăcea să mă plec în fața unei voințe active.

— Și ce faci aici? urmă dânsa. Locul dumitale nu-i aici. Mary și cu mine stăm uneori în bucătărie, fiindcă aici, acasă, ne place să facem ce vrem: dar dumneata ești oaspetele nostru. Intră în salon.

— Dar mă simt foarte bine în bucătărie.

— De loc. Hannah are treabă și uite, te umple de făină.

— Și-apoi, aici o prea cald pentru dumneata, adăugă Mary.

— Firește, spuse și soră-sa. Hai, trebuie să ascuți. Continuând să-mi țină mâna într-a ei, mă făcu să mă ridic și-mi conduse pașii spre o odaie.

— Stai aici, până ce ne dezbrăcăm și facem ceaiul, îmi zise dânsa, împingându-mă pe divan; una din plăcerile noastre e să ne pregătim singure mâncarea, când avem chef de așa ceva, sau când Hannah are alte treburi, coace pâinea, spală ori calcă.

Închise ușa, lăsându-mă singură cu domnul St. John. care ședea în

fața mea cu o carte sau un ziar în mână. Cercetai cu privirea mai întâi întreg salonul, apoi pe cel care se afla acolo.

Vedeam o odaie destul de mică, foarte modest mobilată, dar plăcută, fiindcă era curată și liniștită. Scaunele de modă veche străluceau de curățenie, iar masa de nuc ar fi putut sluji drept oglindă. Câteva portrete de bărbați și femei din vremuri trecute împodobeau pereții acoperiți cu un tapet decolorat; într-un dulăpaș cu geamuri se aflau câteva cărți și un serviciu vechi de porțelan. În odaie nu se vedea nici o podoabă inutilă, nici o mobilă modernă, afară de un pupitru din lemn de trandafir și doua cutii de lucru, puse pe o masă, deoparte. Totul, în sfârșit, și covoarele și perdelele, erau vechi, dar bine păstrate.

Domnul St. John, la fel de imobil ca și tablourile atârinate pe pereți, cu ochii țintă pe cartea lui și cu gura închisă, ca și cum i-ar fi fost pecetluită, era ușor de cercetat; n-ar fi fost întru nimic mai ușor dacă, în loc să fie un om, ar fi fost statuie. Era tânăr; să tot fi avut douăzeci și opt, treizeci de ani; era înalt și subțire; chipul lui îți atrăgea privirea. Avea o figură de grec, cu linii foarte pure, nas drept și clasic, gură și bărbia ateniene. Rareori se poate vedea un cap englezesc apropiindu-se atât de mult de modelele antice. Pe bună dreptate își arătase nemulțumirea față de trăsăturile mele neregulate, când ale lui erau atât de armonioase. Ochii lui mari, albaștri, erau umbriți de gene castanii, câteva șuvițe de păr blond îi cădeau în dezordine pe fruntea înaltă și albă ca fildeșul.

„Ce figură plăcută!” o să spuneți. Totuși, privindu-l pe domnul St. John, nu-mi trecu nici o clipă prin cap că poate fi o ființă blândă, supusă și simțitoare, ba nici măcar domoală. Cu toate că în clipa aceea stătea nemișcat, gura, nasul și fruntea lui aveau ceva ce trăda neliniștea, asprimea sau patima. Nu-mi spuse nici un cuvânt și nu-mi aruncă nici o privire până nu se întoarseră surorile lui. Diana, care tot trebăluia pregătind ceaiul, îmi aduse o prăjitură de-abia scoasă din cuptor.

— Mănânc-o, îmi zise dânsa, trebuie să-ți fie foame. Hannah mi-a spus că de la dejun n-ai mâncat decât puțin arpacaș.

O primii, fiindcă mi-era într-adevăr foame. Domnul Rivers închise atunci cartea, se apropie de masă, și, când se așeză, aținti asupra mea privirea ochilor lui albaștri, pictați parcă. Privirea aceea era atât de pătrunzătoare și arăta atâta hotărâre, încât îmi dădui seama că dacă domnul Rivers nu mă privise până atunci, o făcuse într-adins și nu din sfială.

— Ți-e tare foame? zise el.

— Da, domnule, am răspuns.

Era în firea mea să răspund scurt la o întrebare scurtă, simplu la o întrebare directă.

— Noroc că frigurile nu te-au lăsat să mănânci în primele trei zile, reluă dânsul; ar fi fost primejdios la început să mănânci după pofta dumitale. Acum poți mânca, dar totuși cu socoteală.

Răspunsul meu fu necuviincios și stângaci în același timp.

— Nădăjduiesc, domnule să nu mănânc multă vreme pe socoteala dumitale.

— Nu, răspunse el cu răceală. Când o să ne dai adresa prietenilor dumitale, o să le scriem și o să te redăm lor.

— Trebuie să vă spun deschis că așa ceva nu-mi stă în putință; n-am

nici casă, nici prieteni.

Toți trei mă priviră, dar fără neîncredere. Privirile lor nu arătau suspiciune, ci mai degrabă curiozitate. Vorbesc numai de cele două fete, căci deși ochii lui St. John erau limpezi în sensul literal al cuvântului, în sens figurat era greu să le măsoari adâncimea. Se părea că el folosește ochii mai degrabă pentru a cerceta gândurile altora, decât pentru a și le dezvălui pe ale sale. În căutătura lui era un amestec de prudență și asprime care avea mai curând darul să stânjenească, decât să îmbărbăteze.

— Vrei să spui, mă întrebă dânsul, că n-ai nici o rudă?

— Da, domnule. N-am nici o legătură cu vreo ființă omenească; n-am drept la adăpost în nici o casă din Anglia.

— E o situație foarte ciudată pentru o persoană de vârsta dumitale.

Îi văzui privirea îndreptându-se spre mâinile mele, care se odihneau pe masă. Mă întrebam ce caută: înțelesei numaidecât, după întrebarea pe care mi-o puse.

— N-ai fost niciodată măritată? Diana începu să râdă.

— Cum. St. John! exclama ea: are ei șaptesprezece sau optsprezece ani.

— Am aproape nouăsprezece zisei, dar nu sunt măritată, nu.

Simții că roșesc, căci cuvântul trezea în mine amintiri usturătoare. Toți îmi observară stânjeneala și emoția. Ca să mi le ușureze, Diana și Mary își îndreptară ochii în altă parte, dar fratele, mai sobru și mai rece, continuă să mă privească până ce lacrimile îmi umeziră ochii și obrazul mi se îmbujoră.

— Unde ai stat în ultimul timp? întrebă el din nou.

— Ești prea curios, St. John, șopti Mary încet.

El însă se sprijinea mai departe de masă și, cu privrea lui puternică și pătrunzătoare, cerea un răspuns.

— Numele locului și persoanei pe lângă care am slujit sunt taina mea, răspunsei eu scurt.

— O taină pe care eu sunt de părere că ai dreptul, dacă vrei, s-o păstrezi atât față de St. John cât și față de oricine te-ar întreba, observă Diana.

— Totuși, dacă nu știu nimic despre dumneata sau despre viața dumitale, nu-ți pot veni în ajutor, zise el. Iar dumneata ai nevoie de ajutor, nu?

— Am nevoie, și-l caut. Doresc ca un adevărat binefăcător să-mi găsească de lucru și să am o leafă, care să-mi ajungă măcar pentru satisfacerea celor mai umile trebuințe ale vieții.

— Nu știu dacă sunt un adevărat binefăcător, dar doresc să-ți dau tot sprijinul de care sunt în stare, pentru a te ajuta să-ți îndeplinești o năzuință atât de cinstită. Mai întâi spune-mi ce-ai fost obișnuită să faci și ce poți face?

Îmi băusem ceaiul. Băutura asta mă întărise, așa cum vinul ar da putere unui uriaș. Nervii mei istoviți căpătaseră iarăși tărie, așa că putui răspunde fără șovăiri acestui judecător tânăr și pătrunzător.

— Domnule Rivers, îi zisei eu întorcându-mă spre el și privindu-i așa cum mă privea, adică deschis și fără sfială – dumneata și surorile dumitale mi-ați făcut un mare bine, cel mai mare bine pe care un om îi poate face semenului său: m-ați smuls din ghearele morții prin fapta dumneavoastră mărinimoasă. Această binefacere îți dă un drept nemărginit la recunoștința

mea și oarecare drept la încrederea mea. Despre pribeaga pe care ai primit-o o să-ți spun tot ce-ți pot spune fără să compromit pacea minții mele, mântuirea mea morală și fizică și pe aceea a altora. Sunt orfană, fiică de preot. Părinții mei au murit înainte ca eu să-i pot cunoaște. Am fost crescută de altcineva și dată la o școală catolică. Îți voi spune până și numele locului unde am petrecut șase ani ca elevă, apoi doi ani ca profesoară: Institutul orfanilor de la Lowood, comitatul... Poate că ai auzit vorbindu-se de el, domnule Rivers. Pastorul Robert Brocklehurst era administratorul institutului.

— Am auzit vorbindu-se de domnul Brocklehurst și am văzut școala.

— Am plecat de la Lowood acum aproape un an, ca să devin preceptoare într-o casă. Aveam un loc bun și eram fericită. Acel loc am fost silită să-l părăsesc cu patru zile înainte de a sosi aici. Nu pot și nu trebuie să spun din ce pricină am plecat de acolo; ar fi inutil, primejdios și de altfel nici n-aș putea fi crezută. Nu mi se aduce nici o învinuire: sunt tot atât de nevinovată ca oricare dintre dumneavoastră. Sunt nefericită și o să mai fiu câtăva vreme, căci pricina care m-a făcut să fug din casa aceea, unde găsisem un adevărat paradis, e în același timp ciudată și înfricoșătoare. Când am plecat, două lucruri mi se păreau însemnate: graba și taina. De aceea am fost nevoită să las în urma mea tot ce aveam, afară de o legătură, dar, în graba și zăpăceala mea, am uitat-o și pe asta într-o trăsură care m-a adus la Whitcross. Am rămas așadar fără nimic. Am dormit două nopți sub cerul liber, am umblat două zile fără să trec pragul unei case și-n acest timp n-am mâncat decât de două ori; sleită de foame, sfârșită de oboseală și deznădejde, vedeam cum mi se apropie sfârșitul; dar dumneata, domnule Rivers, n-ai vrut să mă lași să mor de foame înaintea ușii dumitale și m-ai găzduit sub acoperământul casei voastre. Știu tot ce au făcut de atunci surorile dumitale pentru mine, căci în timpul letargiei mele aparente, vedeam ce se petrece în jurul meu și mi-am dat seama ce datorez milostivirii lor mărinimoase și pornite din inimă, ca și milei dumitale apostolice.

— N-o mai sili să vorbească acum, St. John, zise Diana văzând că mă opresc. E doar de la sine înțeles că nu trebuie atâțată. Așază-te pe sofa, domnișoară Elliott.

Tresării fără să vreau: uitasem de noul meu nume.

Domnul Rivers, căruia părea că nu-i scăpa nimic, observă numaidecât gestul meu.

— Spui că numele dumitale e Jane Elliott? mă întrebă el.

— Am spus-o, într-adevăr, pentru că deocamdată doresc să mi se spună așa; dar nu-i numele meu adevărat și, când îl aud, îmi sună ciudat în urechi.

— Nu vrei să spui adevăratul dumitale nume?

— Nu. Mai mult ca de orice mă tem să nu se descopere unde sunt și mă feresc de tot ce mi-ar putea dezvălui taina.

— Ai toată dreptatea, zise Diana. Acum, frate, las-o în pace puțin.

Dar după ce se gândi câțva timp, St. John vorbi iar pe același ton calm și cu aceeași agerime.

— Nu ți-ar plăcea să stai mult timp la noi; îmi dau seama că ai dori să te descotorosești cât mai repede cu puțință de compătimirea surorilor mele și mai ales de caritatea mea (căci am observat că faci o deosebire între ele;

nu mă supăr, ai dreptate); dorești să nu mai depinzi de noi?

— Da, am mai spus-o. Arată-mi ce trebuie să fac și cum să-mi găsesc de lucru, e tot ce-ți cer. Trimite-mă, dacă trebuie, la ferma cea mai săracă; dar până atunci îngăduie-mi să stau aici, căci mi-e teamă să iau iar de la capăt lupta împotriva spaimelor unei vieți de vagabond.

— Firește că ai să rămâi aici, zise Diana, punându-mi pe cap mâna ei albă.

— Ai să rămâi, repetă Mary, cu tonul firesc al unei sincerități calde.

— Vezi, îmi zise St. John, surorile mele sunt încântate să rămâi, așa cum ar fi încântate să păstreze și să îngrijească o pasăre pe jumătate înghețată, pe care vântul iernii ar fi aruncat-o pe fereastra lor. În ce mă privește, eu aș fi mai bucuros să te pot face să-ți câștigi singură pâinea. O să-mi dau toată osteneala; dar puterile mele sunt limitate; nu-s decât pastor într-o parohie săracă de țară; ajutorul meu o să fie deci foarte modest și, dacă disprețuiești lucrurile neînsemnate, caută un ocrotitor mai puternic decât mine.

— Ți-a spus o dată că vrea să facă orice, numai să fie un lucru cinstit și să stea în puterile ei, răspunse Diana pentru mine. Știi doar, St. John, că nu-și poate alege ocrotitorul; e silită să te accepte, deși ești cicălitor.

— Pot să fiu croitoreasă, lenjereasă, servitoare, dădacă la copii chiar, dacă nu voi putea găsi ceva mai bun, răspunsei eu.

— Bine, zise St. John cât se poate de liniștit. Dacă spui așa, îți fângăduiesc să te ajut cât pot.

După asta luă iar cartea pe care o citise înainte de ceai. M-am retras curând, căci stătusem și vorbisem atât cât îmi îngăduiseră puterile.

CAPITOLUL XXX

Cu cât îi cunoșteam mai mult pe cei de la Moor-House, cu atât îmi plăceau mai mult. Nu după lung timp m-am simțit destul de în putere ca să pot sta în picioare toată ziua și, uneori, chiar să mă plimb; puteam lua și eu parte la îndeletnicirile celor două surori, puteam să vorbesc cu ele cât doream și să le ajut, când îmi îngăduiau s-o fac. În aceste relații găseam o mare bucurie pe care o gustam pentru prima oară – bucuria ce provine dintr-o asemănare desăvârșită de gusturi, sentimente și năzuinți.

Îmi plăcea să citesc aceleași lucruri care le plăceau și lor; ce le bucura pe ele mă încânta și pe mine; admiram ceea ce ele găseau cu cale să admire, își iubeau casa lor singuratică și găseam și eu un farmec minunat în acea locuință micuță, cenușie și veche, cu acoperișul ei jos, cu ferestrele zăbrelete; îmi plăceau și mie pereții acoperiți de mușchi, alea de brazi bătrâni, încovoiați de contururile munților, grădina umbroasă de tisă și ilice, în care creșteau doar florile cele mai rezistente. Iubeam mlaștinile roșiatice care le înconjurau casa, valea spre care ducea o potecă de piatră ce pornea de la poarta grădinii, șerpuind mai întâi printre tufărișurile de ferigă și apoi printre cele mai sălbatice pajiști ce-au mărginit vreodată un întins de hățișuri și unde pășteau acum turme de oi cenușii, cu mielușeii lor

zburdalnici. Iubeau aceste locuri, cu un entuziasm nestăpânit. Înțelegeam simțământul lor și îl împărtășeam, cu tărie și sinceritate. Eram și eu vrăjită de împrejurimi. Simțeam sfințenia singurătății: ochiul meu se desfăta privind unduirile colinelor ce se pierdeau în zare, culorile vii cu care mușchiul, bălăriile, iarba plină de flori, strălucitoarele ferigi și stâncile pleșuve de granit înveșmântau priveliștea. Amănuntele acestea însemnau pentru mine, ca și pentru ele, tot atâtea pure și dulci izvoare de plăcere. Vântul puternic și adierea lină, zilele aprige și cele senine, ceasurile răsăritului și ale apusului, noaptea cu clar de lună sau cu cer amenințător aveau pentru mine aceeași atracție ca și pentru ele – mă învăluiau în aceeași vrajă.

Și în casă ne înțelegeam la fel de bine. Amândouă fetele știau mai multe lucruri și erau mai citite decât mine, dar mă sileam și eu să înaintez pe drumul învățaturii, pe care ele pășiseră mai departe decât pășisem eu. Devoram cărțile pe care mi le dădeau și era o mare bucurie pentru mine să discut seara cu ele despre lucrurile citite în cursul zilei. Gândurile și părerile noastre se potriveau de minune într-un cuvânt înțelegere desăvârșită.

Dacă vreuna dintre noi trei se dovedea o ființă deosebită și conducea pe celelalte, apoi aceea era de bună seamă Diana. Fizicește mi-era mult superioară, fiind frumoasă și voinică. Avea o putere de viață și o siguranță ce-mi stârneau uimirea și pe care nu le puteam înțelege. Chiar dacă vorbeam puțin la începutul serii, de îndată ce trecea cel dintâi val de vioiciune, îmi plăcea să mă așez la picioarele Diane, să-mi odihnesc capul pe genunchii ei și s-o ascult pe ea sau pe Mary cum dezbăteau cu mare pricepere subiectul pe care eu abia-l atinsesem. Diana se oferi să-mi dea lecții de germană. Îmi plăcea să învăț cu ea. Văzui că îndeletnicirea de profesoară îi e pe plac și i se potrivește, iar mie îmi plăcea nu mai puțin aceea de școlăriță; firile noastre se îmbinau, ceea ce avu drept rezultat o caldă dragoste reciprocă. Fetele aflară că știu să desenez; numaidecât îmi puseră la dispoziție creioanele și cutiile lor de culori. Îndemânarea mea, în privința asta mai mare ca a lor, le uimi și le încântă. Mary se așeza lângă mine și mă privea ceasuri întregi. După câțva timp am început să-i dau lecții; era o elevă ascultătoare, deșteaptă și sânguincioasă. Astfel ocupate și distrându-ne reciproc, zilele treceau ca ceasurile, iar săptămânile ca zilele.

Intimitatea ce se stabilise atât de repede între mine și domnișoarele Rivers nu se întinsese până la domnul St. John. Una din pricinile depărtării ce ne separa încă era și faptul că stătea rareori acasă; părea că-și petrece marea parte din vreme vizitând săracii și bolnavii împrăștiați pe tot întinsul parohiei.

Nici un fel de vreme nu-l putea opri de la aceste drumuri. După ce lucra câteva ceasuri dimineața, își lua pălăria și, pe ploaie sau soare, urmat de Carlo, un bătrân prepelicar pe care-l moștenise de la tatăl său, pleca să-și îndeplinească misiunea; n-aș putea spune dacă era mânat de dragoste sau numai de simțământul datoriei. Când vremea era foarte rea, surorile lui încercau să-l țină acasă. În asemenea prilejuri răspundea cu un zâmbet deosebit, mai mult solemn decât vesel:

— Dacă o pală de vânt sau câțiva stropi de ploaie ar fi în stare să mă abată de la o sarcină atât de ușoară, ce fel de pregătire ar fi o asemenea moliciune pentru viitorul pe care mi-l plănuiesc?

Diana și Mary răspundeau de obicei printr-o privire și apoi rămâneau câteva minute adâncite în gânduri triste.

Dar afară de absențele lui dese, mai era o stavilă în calea prieteniei noastre: mi se părea că are o fire rece, distantă, ascunsă chiar. Sârguincios în îndeplinirea datoriilor de pastor, cu o viață lipsită de orice prihană, nu părea totuși să se bucure de acea seninătate și mulțumire lăuntrică ce trebuie să fie răsplata oricărui adevărat creștin și a oricărui binefăcător. Adesea, seara, când ședea lângă fereastră, înaintea pupitrului și a hârtiilor lui, se oprea din citit sau din scris, își proptea bărbia în mâini și rămânea pe gânduri; era însă ușor să vezi, după scânteierile pupilei, că acele gânduri îl măcinau.

Pe lângă asta, mai cred că natura nu ascundea pentru el aceleași comori de desfătare ca și pentru surorile sale. O dată, o singură dată a vorbit, fiind și eu de față, despre farmecul aspru al colinelor și despre dragostea lui arzătoare pentru acoperișul înnegrit și zidurile pline de mușchi, pe care le numea căminul lui; în tonul și cuvintele sale stăruia însă mai multă mâhnire decât bucurie. Niciodată nu părea să colinde câmpiile mlăștinoase de dragul tăcerii lor alinătoare – niciodată nu căuta și nu zăbovea asupra miilor de pașnice încântări pe care le puteau dăru.

Fiind așa de puțin comunicativ, mi-a trebuit câtăva vreme până să-mi pot da seama de inteligența lui și am început să fac lucrul acesta în clipa când l-am auzit ținând o predică la biserica din Morton. Aș vrea să vă redau predica aceea, dar e peste puterile mele. Nici n-aș putea descrie cu fidelitate impresia pe care mi-a făcut-o.

A început liniștit și, într-adevăr, în ceea ce privește tonul și înălțimea vocii, liniștit a rămas până la capăt. O pasiune sinceră, deși reținută, se simțea în accentele răspicate și în limbajul adeseori nervos. Pasiunea aceea crescuse, deveni forță – o forță stăpânită, densă, controlată. Inima era înfiorată și mintea uimită de puterea predicatorului – nici una însă nu devenea mai bună. Peste vorbele lui plutea o ciudată amărăciune; se simțea lipsa unei blândeți mângâietoare; aluziile severe la dogmele calvine – alegere, predestinare, pedeapsă – erau dese și fiecare pomenire a lor suna ca o sentință de condamnare. Când a isprăvit, în loc ca după predica lui să fiu mai ușurată, mai liniștită, mai luminată, am simțit o tristețe nespusă, căci mi se părea – nu știu dacă toți au încercat același simțământ – că vorbirea aceea măiastră țâșnea dintr-un izvor de dezamăgiri amare, în care dorințele neîmplinite și năzuințele stârnesc o neliniște sufletească.

Eram sigură că St. John Rivers, cu toată viața lui neprihănită și râvna lui conștiincioasă, nu-și găsisese încă acea dumnezeiască pace mai presus de orice înțelegere, fiind în aceasta asemeni mie, cea cu sufletul sfâșiat de regretele ascunse după idolul prăbușit și raiul pierdut; de ele m-am ferit să pomenesc în ultima vreme, dar mă stăpâneau și mă tiranizau încă fără milă. Astfel a mai trecut o lună. Diana și Mary trebuiau să părăsească în curând Moor-House și să se întoarcă în cadrul acela cu totul diferit și la viața cu totul schimbată pe care aveau să o ducă în calitatea lor de guvernante într-un oraș mare din sudul Angliei. Fiecare avea să se întoarcă în câte o familie unde niște oameni bogați și trufași le priveau ca pe niște ființe umile, ce depindeau întru totul de ei, sinchisindu-se prea puțin de alesele lor însușiri sufletești și prețuind numai un anumit soi de pricepere, așa cum prețuiau

îndemânarea bucătăresei, sau iscusința cameristei. Domnul St. John nu-mi vorbise încă nimic de locul pe care făgăduise să mi-l găsească, totuși, nevoia de a-mi afla un rost devenise foarte acută. Într-o dimineață, rămânând pentru câteva clipe numai cu el în salon, am cutezat să mă apropii de colțul de lângă fereastră, pe care măsuța, fotoliul și pupitrul său îi transformaseră într-un fel de odaie de lucru; voiam tocmai să-i vorbesc – deși nu prea știam cum, căci e îndeobște greu să străpungi pojghița de gheață cu care totdeauna se acoperă oamenii de felul său – când el mă scoase din încurcătură, deschizând vorba. Văzând că mă apropii, ridică ochii și în aceeași clipă mă întrebă:

— Vrei să-mi spui ceva?

— Da, domnule, aș vrea să știu dacă ai auzit cumva de vreun loc pentru mine.

— Acum vreo trei săptămâni am găsit, sau aproape găsisem ceva pentru dumneata; dar cum se pare că aici ești folositoare și fericită totodată, și cum surorile mele te-au îndrăgit iar tovărășia dumitale le face deosebită plăcere, m-am gândit că n-are nici un rost să destram această fericire, până ce plecarea lor de la Marsh-End nu te va sili și pe dumneata să pleci.

— Și ele vor pleca peste trei zile?

— Da; iar după ce pleacă ele, eu o să mă întorc la parohia din Morton. Hannah mă va însoți și casa asta veche o s-o închidem.

Așteptai puțin, – crezând că o să continue ceea ce începuse dar gândurile lui păreau a fi luat alt curs. Văzui, cercetându-i privirea, că nu se mai gândește la mine și la necazurile mele. Am fost deci silită să-l readuc la o problemă foarte importantă și foarte îngrijorătoare pentru mine.

— La ce anume slujbă te gândești, domnule Rivers? îl întrebai. Nădăjduiesc că întârzierea nu va face și mai dificilă obținerea acelui post.

— Oh! nu, fiindcă depinde numai de mine să ți-l ofer și de dumneata ca să-l primești.

Se opri iar și păru că nu-i dispus să continue. Începui să-mi pierd răbdarea. Câteva mișcări nervoase, o privire alarmată și întrebătoare ce-i cerceta chipul îl făcură să înțeleagă starea mea, tot atât de limpede ca și cuvintele, dar cu mai puțină osteneală.

— Nu-i nevoie să te grăbești atât ca să afli despre ce-i vorba. Fiindcă, drept să-ți spun, n-am găsit nimic plăcut sau potrivit pentru dumneata. Înainte de a te lămuri, te-aș ruga să-ți amintești ce ți-am spus mai demult: te ajut, cum ajută orbul pe șchiop. Sunt sărac, căci după ce voi fi plătit toate datoriile tatii, nu-mi va mai rămâne decât hambarul ăsta dărăpănat, cu aleea de brazi din spatele lui și sfoara de pământ pietros, cu tisă și cu ilice în față. Sunt un necunoscut. Numele de Rivers o vechi, dar doi din cei trei ultimi reprezentanți ai neamului își câștigă pâinea slujind prin străini, iar al treilea se socotește străin în ținutul lui de baștină – atât în viață cât și în moarte. Da, și se socotește, ba chiar trebuie să se socotească onorat de soarta hărăzită, năzuind doar către ziua când crucea ce-l va despărți de legăturile trupești îi va fi pusă pe umeri și când cel ce e capul bisericii luptătoare – în rândurile căreia el e unul dintre cei mai umili ostași – va da porunca : „Ridică-te și urmează-mă !”

St. John spuse aceste cuvinte așa cum își rostea predica cu o voce liniștită și adâncă. Obrajii nu i se îmbujorară dar în privirea lui strălucea o

lumină vie. Urmă :

— Și fiind eu însumi sărac și puțin cunoscut, nu-ți pot găsi decât o muncă de om sărac și de nimeni știut. Poate că o să ți se pară umiltoare, căci acum văd că ai ceea ce lumea numește gusturi alese; gusturile dumitale tind spre ideal și se pare că ai trăit printre persoane mai mult decât bine crescute. Cât despre mine, socotesc că nici una dintre muncile care-i fac pe oameni mai buni nu pot fi umiltoare. După câte cred eu, cu cât o mai neroditoare și înțelenită țarina dată pe seama plugarului creștin, cu cât dă mai puțină răsplată trudei sale, cu atât mai înaltă e cinstea celui ce se ostenește. Soarta lui e atunci aceea a pionierului și primii pionieri ai *Scripturii* au fost apostolii, iar căpetenia lor însuși Isus mântuitorul.

— Continuă! zisei eu, văzându-l că se oprește iar.

Mă privi o clipă înainte de a urma; părea că-mi citește pe față cu atâta ușurință, de parcă trăsăturile mele ar fi fost o carte deschisă. Acum veni concluzia:

— Cred că o să primești postul pe care vreau să ți-l ofer, zise el. O să-l păstrezi câtăva vreme, dar nu pentru totdeauna căci eu nu m-aș mulțumi pe vecie cu sarcina mea îngustă și obscură de preot de țară – căci firea dumitale e tot atât de potrivnică odihnei ca și a mea, deși în feluri deosebite.

— Lămurește-mă, stăruii eu, văzând că se oprește din nou.

— Bine, o să auzi cât de sărăcăcioasă e oferta – cât de neînsemnată și de meschină. Acum, dacă tata a murit și sunt stăpân pe faptele mele, n-am să mai stau mult la Morton. O să-l părăsesc probabil în cursul anului ce vine, dar, atât cât voi mai sta aici, mă voi sili din răspuțeri să-l înalț la o stare mai bună. Acum doi ani, când am venit eu la Morton nu era școală: copiii săraci nu puteau avea nici o nădejde de propășire. Am înființat o școală pentru băieți: aș vrea să înființez alta pentru fete. De aceea am închiriat o casă mai mărișoară pentru școală și alături de ea o căsuță cu două odăi, pentru învățătoarea care va avea un salariu de treizeci de lire pe an. Casa a și fost mobilată, simplu dar cu tot ce-i trebuie, datorită bunăvoinței domnișoarei Oliver, Fiica singurului bogătaș din parohie – domnul Oliver, proprietarul turnătoriei și al fabricii de ace din vale. Tot domnișoara Oliver va da banii trebuincioși pentru creșterea și întreținerea unei orfane de la azil, care va trebui să-i ajute învățătoarei în casă și la școală. Vrei să fii dumneata învățătoarea?

Îmi puse întrebarea aceasta cu oarecare grabă, pe jumătate sigur că i-o voi respinge, plină de indignare, sau cel puțin cu dispreț. Deși îmi ghicea uneori gândurile și sentimentele, nu le putea afla pe toate și deci nu știa cum aveam să primesc o asemenea propunere. Era modestă, într-adevăr, dar îmi oferea un adăpost și eu aveam într-adevăr nevoie de unul. Cerea o muncă obositoare, dar în comparație cu cea a unei preceptoare dintr-o familie bogată, avea avantajul imens de a-mi asigura independența, iar gândul supunerii față de cine știe ce oameni îmi străpungea inima ca un pumnal. Lucrul ce mi se propunea nu era nici josnic, nici nedemn – nici nu te degrada. M-am hotărât repede.

— Îți mulțumesc pentru propunerea dumitale, domnule Rivers, zisei, și o primesc cu dragă inimă.

— Să fim însă bine înțeleși, reluă dânsul. E o școală de țară. N-o să ai ca eleve decât fete sărace, fiice de pălmași, sau în cel mai bun caz, de țărani

cu ceva pământ. Nu trebuie să le înveți decât să îndeplinească, să coasă, să citească, să scrie, să socotească. Ce o să faci cu talentele dumitale? Ce o să faci cu însușirile cele mai bune ale minții dumitale, cu simțămintele, cu gusturile dumitale?

— O să le păstrez ascunse, până voi avea iarăși nevoie de ele. Vor fi bine păstrate.

— Atunci, știi la ce te înhami.

— Da.

El zâmbi. Zâmbetul acela nu era nici trist, nici amar, ci mai degrabă fericit și foarte mulțumit.

— Și când vrei să-ți iei slujba în primire?

— Am să merg mâine să văd casa pregătită pentru mine și dacă-mi îngădui pot deschide școala săptămâna viitoare.

— Foarte bine, sunt de acord.

Se ridică și începu să se plimbe prin odaie, apoi, oprindu-se în loc mă privi și clătină din cap.

— E ceva care nu vă convine, domnule? întrebai.

— Nu vei rămâne mult la Morton, nu, nu!

— De ce? Cine-ți spune asta?

— Citesc în ochii dumitale. Arată o fire care nu se poate împăca multă vreme cu viața asta searbădă.

— Nu sunt ambițioasă. La vorba asta a tresărit.

— Ambițioasă, repetă el. nu. Ce te face să te gândești la ambiție? Cine e ambițios? Știi că eu sunt, dar cum de ai ghicit-o?

— Eu vorbeam despre mine.

— E bine! dacă nu ești ambițioasă, ești...

Tăcu.

— Ce?

— Voiam să spun pățimașă; dar poate că neînțelegând prea bine cuvântul, nu ți-ar fi plăcut. Vreau să spun că dragostea și simpatiile oamenilor au mare putere asupra dumitale. Sunt incredințat că n-o să te poți mulțumi multă vreme să-ți petreci zilele în singurătate și să îndeplinești o muncă searbădă, fără nici un stimulent. Ca și mine, adăugă el, care nu m-aș putea resemna să mă îngrop în mlaștinile astea încercuite de munți, să-mi știu sfârșită puterea pe care mi-a dat-o Dumnezeu, și darurile hărăzite de cer, spulberate și lipsite de roadă. Vezi cum mă contrazic? Eu, cel ce am propovăduit că oamenii trebuie să fie mulțumiți în stările cele mai smerite și am spus că e frumoasă până și menirea acelor care, fiind în slujba lui Dumnezeu, taie lemne sau scot apă din puț, eu, slujitor al Domnului, sunt împins până aproape de nebunie de aceste porniri ale mele. Va trebui totuși să găsesc un mijloc pentru a împăca principiile cu propriile-mi înclinații.

Părăsii odaia. Într-un ceas aflasem despre el mult decât în toată luna care trecuse și totuși eram nedumerită.

Mary și Diana erau din ce în ce mai triste și mai tăcute, pe măsură ce se apropia ziua când trebuiau să-și părăsească fratele și casa. Amândouă se sileau să pară așa ca de obicei, dar mâhnirile împotriva căroră aveau de luptat erau din acelea care nu se poate învinge sau ascunde. Diana spunea că avea să fie o despărțire deosebită de cele de până acum și că urmau să se despartă de St. John pentru ani de zile, poate chiar pentru toată viața.

— O să jertfească totul pentru planul pe care de-atâta timp și-l făurește, zicea ea. Își va jertfi toate darurile cu care l-au înzestrat firea și sentimentele atât de puternice. St. John pare un om calm, Jane, dar e mistuit de o înfrigurare cumplită. L-ai crede blând, dar în anumite privințe e neînduplecat ca moartea însăși și, ce-i mai dureros, e că nu-mi îngăduie conștiința să-l abat de la aspra lui hotărâre. Desigur nu-l pot dojeni nici o clipă pentru asta; e un lucru frumos, nobil, creștinesc, dar îmi sfâșie inima.

Lacrimile curgeau șiroaie din ochii ei frumoși. Mary se plecă mai mult asupra lucrului.

— Nu mai avem tată și curând nu vom mai avea nici casă, nici frate, șopti dânsa.

În clipa aceea se petrecu un fapt ce părea dinadins rânduit să dovedească adevărul zicalei că o nenorocire nu vine niciodată singură. St. John trecu pe dinaintea ferestrei, citind o scrisoare. Intră în casă.

— A murit unchiul John, zise el.

Cele două surori rămaseră încremenite. Nu se arătau nici uimite, nici îngrozite, păreau a fi primit o veste mai mult însemnată decât tristă.

— A murit? repetă Diana.

— Da.

Privi cercetător pe frate-său.

— Și atunci? șopti dânsa.

— Atunci ce, Di? reluă el, păstrând aceeași nemișcare de statuie. Ce să fie? Nimic. Citește.

Îi întinse scrisoarea pe care ea își aruncă ochii și i-o întinse apoi lui Mary. Mary o citi în tăcere și o înapoie pe gânduri. Tustrei se priviră și zâmbiră trist.

— Amin totuși, zise Diana în cele din urmă. O să trăim încă.

— Situația noastră nu-i mai proastă decât înainte, adăugă Mary.

— Numai că ceea ce ar fi putut fi contrastează puternic ce ceea ce e, zise și domnul Rivers.

Împături scrisoarea, o puse în pupitru și ieși.

Câteva minute nu vorbi nimeni; în sfârșit Diana se întoarse spre mine.

— Jane, zise ea, te miră probabil tainele noastre și de bună seamă ne socotești niște ființe fără simțire, văzându-ne atât de puțin îndurerate de moartea unei rude așa de apropiate cum e un unchi, dar nu l-am cunoscut și nu l-am văzut niciodată. Era fratele mamei.; tata se certase de mult cu el. După sfatul lui a pus tata tot ce avea într-o afacere care l-a dus de răpă. Au urmat reproșuri de amândouă părțile; s-au despărțit furioși și nu s-au mai împăcat niciodată. Mai târziu, unchiul a făcut afaceri bune. Se pare că a strâns o avere de vreo douăzeci de mii de lire. Nu s-a însurat niciodată și n-avea pe altcineva pe lume, decât pe noi și o altă rudă tot atât de apropiată. Tata a nădăjduit totdeauna că unchiul o să-și răscumpere greșeala, lăsându-ne nouă averea. Scrisoarea ne vestește că a lăsat totul celeilalte rude, afară de treizeci de guinee, care trebuie împărțite între St. John, Diana și Mary Rivers, pentru cumpărarea a trei inele de doliu. Firește, avea dreptul să facă cum voia și, totuși, această veste ne-a mâhnit puțin. Mary și cu mine ne-am fi socotit bogate dacă am fi avut câte o mie de lire fiecare, iar pentru St. John o astfel de sumă ar fi fost foarte prețioasă, fiindcă i-ar fi îngăduit să facă mult bine.

După ce am primit această lămurire, nimeni n-a mai vorbit de asta și nici domnul Rivers, nici surorile sale nu mai pomeniră nimic.

A doua zi am plecat de la Marsh-End, ca să mă duc la Morton. O zi după aceea, Diana și Mary au pornit spre îndepărtatul oraș B. Săptămâna următoare domnul River și Hannah se întoarseră la casa parohială și ferma cea veche fu părăsită.

CAPITOLUL XXXI

Găsisem în sfârșit o casă, casa mea. Era o locuință modestă cu o bucătărie cu pereții albi și pământ pe jos, cu mobilierul alcătuit din patru scaune vopsite și o masă, un ceas, un dulap cu câteva farfurii și un set de ceai. Deasupra se afla o a doua odaie de aceeași mărime cu bucătăria cu un pat de brad și un dulap cu sertare pentru haine. Bunătatea și bunăvoința prietenelor mele m-a bucurat nespus, gândindu-se că voi avea nevoie de atâtea lucruri într-o casă.

E seara și tocmai am lăsat-o liberă, dăruindu-i o portocală, pe fata orfană care mă ajută în cursul zilei. Stau singură la gura sobei. În dimineața asta școala satului s-a deschis. Am douăzeci de eleve. Numai câteva știu să citească, să scrie sau să coasă. Au cel mai aspru accent din tot ținutul. Până acum ne-a fost greu să ne înțelegem. Unele au purtări proaste și sunt tot atât de necioplite, de neînțelegătoare, pe cât sunt de neștiutoare; altele, dimpotrivă, sunt supuse, vor să învețe și au înclinații care-mi plac. Nu trebuie să uit că aceste țărăncuțe grosolan îmbrăcate sunt făcute din sânge și din carne, ca și vlăstarele celor mai nobile familii, iar sămânța desăvârșirii, rafinamentului, deșteptăciunii, a sentimentelor alese este înăscută în sufletele lor ca și în cele de obârșie foarte aleasă. Datoria mea e să dezvolt această sămânță. Negreșit că aceasta îmi va da un oarecare simțământ de fericire. Nu aștept mari bucurii de la viața ce mi se deschide înainte: totuși, forțând-mi mintea și întrebuintându-mi puterile cum se cuvine, o s-o pot scoate la capăt.

Fusesem oare, într-adevăr, veselă, mulțumită, liniștită, în timpul acelei dimineți și a după-amiezii petrecute în școala umilă, cu gereții goi? Ca să nu mă înșel pe mine însămi, sunt silită să răspund că nu. Eram aproape dez-nădăjduită. Mă simțeam – da, neroadă ce sunt – mă simțeam înjosită. Mă întrebam dacă primind acest loc, nu mă coborâsem pe scara vieții sociale, în loc să mă înalț. Eram grozav de scârbită de neștiința, sărăcia și bătăria tuturor celor pe care îi auzeam și îi vedeam în jurul meu. De fapt nici n-ar trebui să mă urăsc și să mă disprețuiesc prea mult pentru aceste sentimente. Știu că n-am avut dreptate – și asta e un pas însemnat. O să mă străduiesc să le înving. Nădăjduiesc ca mâine să izbutesc, în parte. Peste câteva săptămâni poate că aceste sentimente vor fi înfrânte cu totul și peste câteva luni e cu putință ca fericirea de a-mi vedea elevele progresând repede să-mi prefacă în bucurie scârba de acum.

De altfel, îmi zisei, ar fi fost oare mai bine să mă fi lăsat biruită de ispită, să fi ascultat de patimă, să nu fi avut nici o sforțare dureroasă, să nu

fi luptat deloc, să mă fi lăsat prinsă într-o rețea de mătase, să mă fi întins pe florile ce acopereau capcana ca să mă trezesc într-o țară din sud, în mijlocii unei vile elegante, să fi trăit acum în Franța, ca amantă a domnului Rochester, îmbătată de dragostea lui? M-ar fi iubit, o, da, m-ar fi iubit cu înflăcărare câtva timp! Oh, da, mă iubea și nimeni nu mă va iubi vreodată cum a făcut-o el. Niciodată n-am să mai aud plăcutele omagii aduse frumuseții, tinereții și grației mele, căci niciodată, în ochii nimănui n-am să mai par a avea aceste farmece. Mă iubea, era îndrăgostit de mine, așa cum niciodată nu va mai putea fi un alt bărbat. Dar ce spun eu? De ce las ca mintea să-mi rătăcească astfel? De ce, mai ales, simt așa cum simt? Ce-i mai bine, mă întrebam: să fii sclavă într-un blestemat paradis în Marsilia – chinuită de o fericire amăgitoare, arsă de cele mai amare lacrimi de remușcare într-un ceas și de rușine în celălalt, sau să fii învățătoare la țară, liberă și cinstită, într-un colțișor pierdut între munți, în adierea brizei, în inima sănătoasă a Angliei?

Da, simt acum că am făcut bine ținând la principii și legi, disprețuind și strivind îndemnurile nesănătoase ale unei nebunii de o clipă. Dumnezeu m-a călăuzit în alegerea mea și mulțumesc proniei cerești care m-a îndrumat!

După ce am ajuns la această încheiere, m-am ridicat și m-am dus spre ușă să privesc apusul soarelui și câmpiile liniștite dinaintea căsuței mele care, ca și școala, era la o jumătate de milă departe de sat. Se auzeau ultimele triluri ale păsărilor.

„Văzduhul era dulce și roua un balsam.”

Admiram priveliștea și mă socoteam fericită, de aceea fui uimită când după scurt timp îmi dădui seama că plâng. De ce? Din pricina soartei care mă smulsese de lângă stăpânul meu, pentru că n-aveam să-l mai văd niciodată și pentru că mi-era teamă să nu-l fi cuprins o deznădejde și o furie nebună din cauza plecării mele ; pentru ca mă temeam să nu se abată prea mult de la credința în ceva mai bun și drept, așa fel încât să nu-mi rămână nici o speranță. La acest gând îmi întorsei fața de la cerul senin, privind la valea singuratică a Mortonului. Am spus singuratică, deoarece în fața mea nu era nici o casă în afară de casa parohială pe jumate ascunsă de copaci și în margine – acoperișul de la Vale Hall, unde locuia domnul Oliver cu fiica sa. Îmi ascunsei ochii și-mi sprijinii capul de rama de piatră a ușii, dar în curând un zgomot ușor, ce venea de la poarta dintre livadă și micuța mea grădină, mă făcu să ridic capul. Un câine, pe care-l recunoscui a fi bătrânul Carlo al domnului Rivers, împingea poarta cu botul și numai decît îi zării și stăpânul, sprijinit de poartă, cu brațele încrucișate. Fruntea-i era încrețită și ochii lui așteptau asupra mea o privire severă, supărată aproape, îl poftii să intre.

— Nu, nu pot să stau, îmi zise el. Am adus numai un pachetel pe care l-au lăsat surorile mele pentru dumneata. Cred că e o cutie de culori, creioane și hârtie.

Mă apropiai să-l iau. Era un dar binevenit. Mi se păru că, pe când înaintam, St. John mă privea cu asprime; de bună seamă mi se vedeau încă foarte deslușit urmele lacrimilor pe obraz.

— Munca din prima zi ți s-a părut mai grea decât ai crezut? mă întrebă el.

— Ba nu, dimpotrivă! Cu vremea cred c-o să mă înțeleg de minune cu școlărițele mele.

— Ai fost poate dezamăgită de casă și de mobilă. E adevărat, totul e cam sărăcăcios, dar...

Îl întrerupsei.

— Căsuța mea, zisei, e curată și solidă; mobilele sunt îndestulătoare și potrivite nevoilor mele; tot ce văd, mă face să fiu recunoscătoare, nu tristă. Nu sunt chiar atât de proastă, nici atât de roabă plăcerilor, ca să-mi pară rău că lipsește un covor, un divan, sau vesela de argint. De altfel, acum cinci săptămâni n-aveam nimic. Eram o surghiunită, o cerșetoare, o hoinară alungată de toți; acum cunosc pe cineva, am un cămin, o îndeletnicire; mă minunez de bunătatea lui Dumnezeu, de dărnicia prietenilor, de norocul pe care l-am avut și nu mă plâng.

— Dar nu te simți apăsată de singurătate? Căsuța ta e tare întunecoasă și goală.

— Până acum abia am avut vremea să mă bucur de liniște, deci nici vorbă să mă simt apăsată de singurătate.

— Foarte bine. Nădăjduiesc că ești într-adevăr mulțumită, așa precum spui. Oricum ar fi, bunul dumitale simț o să-ți arate că e prea devreme să te lași cuprinsă de temeri și de șovăială, ca nevasta lui Lot. Ce-ai lăsat în urma dumitale înainte de a te fi cunoscut nu știu, dar te sfătuiesc să rezisti oricărei ispite care te-ar îndemna să privești în urmă: urmează-ți drumul cu bărbăție, cel puțin încă vreo câteva luni.

— Așa și am de gând, răspunsei.

St. John urmă:

— E greu să lupți împotriva pornirilor și împotriva cerințelor omenești, dar știu din experiență că se poate. Dumnezeu ne-a dat, într-o oarecare măsură, puterea de a ne făuri propriul nostru destin și, când puterile noastre par a avea nevoie de un sprijin pe care nu-l putem căpăta, când voința noastră alege un drum pe care nu-l putem urma, nu trebuie nici să murim de foame, nici să ne lăsăm copleșiți de deznădejde; n-avem decât să căutăm altă hrană pentru sufletul nostru, tot atât de bună ca fructul oprit la care râvneam și, poate, mai curată; n-avem decât să croim, pentru pașii noștri pândiți de primejdii, un drum care, dacă e mai greu, e tot atât de direct și tot atât de larg ca drumul pe care soarta ni l-a închis.

Acum un an eram și eu foarte nenorocit, deoarece credeam că am greșit când m-am făcut preot și monotonele îndatoriri ecleziastice mă apăsau de moarte. Ardeam de dorința unei vieți mai pline, a unei munci mai ispititoare, a unei cariere literare de pildă; aș fi vrut să am soarta unui artist, a unui scriitor, a unui orator; oricare, afară de cea de preot. Da, sub veșmintele mele de preot bătea inima unui ostaș, a unui om politic, a unui îndrăgostit de glorie, de faimă, a unuia care râvnește puterea. Viața mi se părea atât de nenorocită încât voiam s-o schimb sau să mor. După câțiva vreme de întunecime și de luptă, lumina străluci și strălucirea ei mi-aduse ușurarea. Existența mea, strâmtorată până atunci, se desfășură deodată într-o întindere fără hotare. Un glas din cer îmi poruncea să-mi adun puterile, să-mi întind aripile mai departe decât puteau cuprinde și să zbor. Dumnezeu avea să-mi dea o misiune și, ca s-o împlinesc îmi trebuia pricepere și putere, bărbăție și curaj, toate acestea erau ale ostașului, ale

oratorului și politicianului căci se îmbină într-un bun misionar.

M-am hotărât, deci, să devin un misionar. De atunci, felul meu de a gândi s-a schimbat; cătușele s-au sfărâmat și au căzut, nemailăsând din vechea înrobire decât o durere amară, pe care doar timpul o poate tămădui. Tata s-a împotrivit hotărârii mele, e drept, dar după moartea lui nici o piedică nu mi-a mai stat în cale. După ce voi pune ordine în treburile mele bănești, după ce voi fi găsit un înlocuitor, voi mai rezolva și câteva complicații sentimentale – o ultimă luptă cu slăbiciunea omenească, în care sunt sigur că voi birui, fiindcă am jurat să birui toate obstacolele – și atunci voi părăsi Europa ca să plec în Orient.

Spuse aceste cuvinte cu glasul lui ciudat, liniștit și totuși emfatic. Când sfârși, nu se uită la mine, ci la soarele care apunea și pe care și eu îl priveam. Amândoi stăteam cu spatele la drumul ce venea din câmp până la portița grădinii. N-auzisem nici un zgomot; susurul pârâului din vale era singurul sunet care însuflețea priveliștea în ceasul acela; iată pricina pentru care am tresărit când un glas vesel și dulce, ca un clopoțel de argint, exclamă:

— Bună seara, domnule Rivers, bună seara, bătrâne Carlo. Câinele dumitale își cunoaște mai repede prietenii decât dumneata, domnule. El a ciulit urechile și a dat din coadă încă de când mă aflu la marginea țărinilor, iar dumneata încă îmi întorci spatele.

Era adevărat. Cu toate că de la cele dintâi accente armonioase domnul Rivers tresărise puternic, ca și când un trăsnet neașteptat ar fi detunat deasupra capului său, noua sosită sfârșise de vorbit înainte ca el să fi arătat că se gândește să-și schimbe poziția. Stătea cu brațele sprijinite de poartă și cu fața spre apus. În sfârșit, se întoarse încet; părea că lângă el apăruse o nălucă. La trei pași se afla o ființă îmbrăcată în alb; era o tânără drăguță și grațioasă, cu forme pline dar delicate, și după ce se apleca spre Carlo să-l mângâie și-și înălță capul, dând la o parte un văl lung, am zărit un chip de o frumusețe desăvârșită.

„Frumusețe desăvârșită” e o expresie pretențioasă, totuși n-o retrag și nu o schimb de loc; în cazul de față era îndreptățită de trăsăturile cele mai dulci pe care le poate făuri clima Albionului, de înseși culorile trandafirilor și crinilor pe care adierile umede ale cerurilor și norilor le zămislesc și le ocrotesc. N-avea nici un cusur, nu-i lipsea nici un farmec. Tânăra fată avea trăsături regulate și delicate, ochi mari întunecați și languroși, ca în cele mai frumoase picturi; genele lungi și umbroase încadrau ochii frumoși, dându-i un farmec dulce, sprâncenele bine arcuite îi accentuau seninătatea chipului, iar fruntea albă și netedă sublinia seninătatea și scotea în relief strălucirea feței. Obrajii erau fragezi, catifelați și ovali; buzele roșii, delicate și pline de sănătate; dinții frumoși și stălucitori; bărbia mică și cu gropițe; părul bogat, pieptănat în cozi groase – totul părea alcătuit pentru întruchiparea frumuseții ideale. Făptura aceea desăvârșită mă uluise: o admiram din toată inima. Desigur că natura o părtinise și, uitându-și purtarea ei obișnuită de mamă vitregă, dovedind dărnicia unei mari doamne. Își înzestrase odorul cu toate darurile.

Ce credea domnul St. John despre acei înger pământesc? Îmi pusei, firește, această întrebare, când văzui că se întoarce spre ea, că o privește și căutai răspunsul în atitudinea lui. Dar privirile sale se și îndepărtaseră de

zână, întorcându-se spre o biată tufă de mărgărite, ce creştea lângă porţiţă.

— E o seară frumoasă, dar ora-i cam târzie ca să te plimbi singură! zise el, strivind sub talpă capetele de nea ale câtorva flori.

— Oh! răspunde ea, abia venisem, de la S... (şi spuse numele unui mare oraş, aflat cam la douăzeci de mile depărtare) azi după-amiază. Tata mi-a spus că ai deschis şcoala şi că a venit şi noua învăţătoare. Atunci, după ceai, mi-am pus bonetica şi am alergat în vale s-o văd. Dânsa e? întrebă ea, arătând spre mine.

— Da, răspunse St. John.

— Crezi că o să-ţi placă la Morton? mă întrebă ea pe un ton simplu, naiv, care, deşi copilăros, îmi plăcea.

— Nădăjduiesc că da, răspunsei. Am temeiuiri solide s-o cred.

— Scolăriţele te ascultă cu toata atenţia la ore?

— Da.

— Locuinţa îţi place?

— Foarte mult.

— Am mobilat-o drăguţ?

— Foarte drăguţ.

— Am făcut o bună alegere punând pe Alice Wood să te ajute?

— Da. Învaţă iute şi-i îndemânatică.

Mi-am dat seama că tânăra aceea trebuie să fie domnişoara Oliver, fiinţa pe care şi natura şi soarta o copleşiseră cu daruri. Mă întrebam în ce zodie fericită s-o fi născut.

— Am să vin câteodată să te ajut, adăuga ea; o să fie o distracţie pentru mine să te vizitez din când în când. Domnule Rivers, de-ai şti ce bine am petrecut cât am stat la S...! Astă-noapte, sau mai degrabă azi dimineaţă, am dansat până la două. Regimentul... a rămas la S..., de când cu răscoalele. Ofiţerii sunt bărbaţii cei mai simpatici din lume. I-au făcut de ruşine pe tinerii noştri tocilari şi negustori de foarfeci.

Mi se păru că-l văd pe domnul Rivers muşcându-şi buza de jos, în vreme ce şi-o arcuia pe cea de sus. E sigur că gura lui se crispa şi partea de jos a obrazului luă o înfăţişare mai întunecată şi mai aprigă ca niciodată, când fata îi vorbi de bal. Nu mai privi mărgăritele şi ridică asupra ei o privire aspră, cercetătoare şi plină de înţeles. Ea răspunse printr-un hohot de râs, ce se potrivea de minune tinereţii, prospeţimii, gropiţelor şi ochilor ei strălucitori.

Văzând pe St. John că devine mut şi rece, domnişoara începu să-l mângâie pe Carlo.

— Bietul Carlo mă iubeşte, zise ea. Nu fuge de prietenii lui, nu stă ursuz lângă ei şi, dacă ar putea vorbi, n-ar tăcea.

Pe când mângâia capul câinelui aplecându-se cu graţie desăvârşită înaintea tânărului şi austerului stăpân, văzui chipul domnului Rivers îmbujorându-se, ochii lui gravi împlânzindu-se o clipă şi strălucind, ca năpădiţi de-o emoţie de nestăpânit. Aşa cum arăta acum, era aproape tot atât de frumos ca bărbat pe cât era dânsa ca femeie. Pieptul i se umflă ca şi cum inima, sătulă de o constrângere, s-ar fi extins fără voie şi ar fi încercat să se zbată cu putere ca să-şi capete libertatea, dar St. John nu răspunse nici prin grai, nici prin gesturi, prietenoaselor încercări de apropiere.

— Tata spune că nu mai vii de loc să ne vezi, zise domnişoara Oliver,

ridicând ochii. Te porți ca și când ai fi un străin la Vale Hall. E singur astă-seară; nu se simte bine. Vrei să vii cu mine să-l vezi?

— Nu-i un ceas la care l-aș putea deranja pe domnul Oliver, răspunse St. John.

— Nu-i adevărat! Eu îți spun că e un ceas foarte potrivit. E tocmai ceasul când tata are nevoie de tovărășie; și-a terminat treaba și n-are nimic de făcut. Hai, vino, domnule Rivers. De ce ești atât de sfios și de încruntat?

Văzând că St. John stăruie în tăcerea lui, urmă:

— Am uitat! zise ea, scuturându-și frumosul cap încârlionțat și părând supărată pe ea însăși. Sunt atât de zăpăcită și ușuratică! Iartă-mă. Am uitat cu totul că ai o pricină ca să nu răspunzi pălăvrăgelilor mele. Diana și Mary te-au părăsit azi. Ai părăsit Moor-House și ai rămas atât de singur. Crede-mă, te rog, că-mi pare rău. Hai să-l vezi pe tata.

— Astă-seară nu, domnișoară Rosamond, astă-seară nu.

Vorbea aproape ca un automat. Numai el știa cât de greu îi venea să refuze.

— Atunci, dacă ești atât de încăpățânat, plec, fiindcă nu îndrăznesc să mai rămân; începe să cadă roua. Bună seara.

Îi întinse mâna și el abia o atinse.

— Bună seara, repetă el, cu glas încet și înăbușit, ca un ecou.

O clipă domnișoara Rosamond păru că vrea să plece dar se întoarse.

— Nu ți-e bine? întrebă dânsa.

Întrebarea își avea temei căci chipul lui St. John era tot atât de alb ca și rochia ei.

— N-am nimic, răspunse el, și se depărtă după ce salută mai întâi.

Fata o luă pe un drum; el pe altul. Se întoarse de două ori să-l privească, în timp ce, ușoară ca o zână, își urma drumul printre lanuri. Cât despre el, mergea hotărât și nu întoarse capul nici o singură dată.

Vederea suferinței și jertfei altuia îmi smulse gândurile de la propriile mele dureri. Diana Rivers spusese că fratele său e „neînduplecat ca moartea însăși”. Nu exagerase deloc.

CAPITOLIX XXXII

Continuam să mă ocup de școală cu toată hărnicia și devotamentul de care eram în stare. La început a fost cu adevărat greu. În ciuda strădaniilor mele, mi-a trebuit câțeva vreme până să pot pătrunde firea școlărițelor. Văzându-le atât de neștiutoare și amorțite, credeam că nu mai era nici o nădejde și că toate vor rămâne la fel de neajutorate, dar după scurt timp, îmi dădui seama că mă înșelasem: existau și între ele diferențe, ca și între copiii cu educație, și, când am ajuns să ne cunoaștem, acele diferențe se măriră repede. Încetă uimirea pe care le-o pricinuia felul meu de a fi, purtările mele, băgai de seamă că unele dintre cele necioplite și cu înfățișare greoaie erau înzestrate cu o minte într-adevăr ageră, unele chiar îndatoritoare și drăguțe și am găsit printre ele multe pilde de curățenie sufletească, de demnitate înăscută și însușiri minunate care-mi câștigară bunăvoința și admirația. În

curând simțiră plăcerea de a-și face bine temele, de a fi curate, de a-și învăța regulat lecțiile și a avea purtări liniștite și ordonate. Iuțea progreselor lor fu în unele privinți uimitoare și curând am simțit o mândrie justificată și am fost fericită; de altfel, începusem să le îndrăgesc pe elevele mai bune, după cum și ele mă iubeau pe mine. Printre școlărițe, aveam câteva fiice de fermieri, care erau mai mari, aproape femei în toată firea. Știau să citească, să scrie, să coasă. Le învățai gramatica, geografia, istoria și lucrături mai fine de mână; găsi printre ele firi bune, dornice să învețe și să se ridice. Adeseori, seara, petreceam câteva ceasuri plăcute la ele acasă. Părinții lor (fermierul și nevasta) mă copleșeau cu atenții. Mă bucuram de ospitalitatea lor simplă și o răsplăteam printr-o considerație și un respect scrupulos față de sentimentele lor, respect cu care poate nu fuseseră obișnuiți și care-i încânta și le făcea bine, pentru că, fiind astfel ridicați în ochii lor, voiau să fie vrednici de considerația ce li se arăta.

Îmi dădeam seama că sunt iubită. De câte ori mă plimbam, auzeam de peste tot salutări rostite cu căldură și eram întâmpinată cu zâmbete prietenești. A trăi înconjurată de respectul tuturor, chiar numai de cel al oamenilor care muncesc, înseamnă să trăiești liniștit și fericit sub lumina soarelui. Simțămintele senine înmuguresc și înfloresc la razele sale. În acea epocă a vieții mele, sufletul îmi era mai adesea plin de recunoștință decât doborât de mâhnire, dar totuși, ca să-ți spun totul, cititorule, în mijlocul acelei vieți liniștite și rodnice, după ce-mi petreceam ziua printre elevele mele într-o muncă cinstită, iar seara desenam și citeam, cu mulțumire, singură, vise ciudate mă urmăreau în timpul nopții: vise diferite, zbuciumate, furtunoase. În mijlocul acelor scene neobișnuite din vis, a aventurilor grozave și romantice, întâlneam totdeauna pe domnul Rochester în clipa de supremă încercare. Atunci mi se părea că sunt în brațele lui, că-i aud glasul, că-i întâlnesc privirea, că-i ating mâinile și obrazul, credeam că-l iubesc și că sunt iubită de el; nădejdea de a-mi petrece zilele lângă el se aprindea cu toată puterea de altădată. Apoi mă sculam și-mi aminteam unde eram și ce făceam; tremurând tulburată, m-așezam pe patul meu simplu de brad; noaptea liniștită și neagră era martora chinurilor și deznădejdiile mele; ea asculta izbucnirile patimii mele. A doua zi, la ora nouă, deschideam cu punctualitate școala și, liniștită, împăcată, mă pregăteam pentru datoriile zilei.

Rosamond Oliver își ținu făgăduiala de a mă vizita. De obicei venea când își făcea călare plimbarea de dimineață. Venea în galop mic până la ușă, pe poneiul ei, urmată de un servitor în livrea. Nu se poate închipui nimic mai încântător decât acea tânără amazoană, în costumul ei purpuriu, cu toca ei de catifea neagră, pusă cu multă grație pe buclele lungi ce-i mângâiau obraji și-i fluturau pe umeri. Așa intra în școală și trecea prin mijlocul țărâncuțelor uimite. Venea de obicei la ceasul când domnul Rivers citea catehismul. Mă tem că privirea fetei pătrundea adânc în sufletul tânărului pastor. Un fel de instinct îl vestea când intra ea, chiar dacă n-o vedea, chiar când nu se uita spre ușă. Cum apărea, el roșea, trăsăturile-i marmoreene se schimbau aproape pe nesimțite, cu toate eforturile ce voiau să le păstreze neclintite. Chiar liniștea lor arăta o înflăcărare mai aprigă decât ar fi putut-o vădi mușchii zguduiți sau privirile săgetătoare.

Cu siguranță că ea își cunoștea puterea și domnul Rivers nu i-o

ascundea, fiindcă nu putea. Cu tot stoicismul lui, când ea i se adresa sau îl privea cu un zâmbet cald, mâinile îi erau stăpânite de tremur și fața i se înroșea. Părea că-i spune cu privirile ceea ce buzele sale nu puteau rosti : „Te iubesc și știu că-ți plac. Tac, nu pentru că mă îndoiesc de izbândă; dacă ți-aș dărui inima, cred că ai primi-o. Dar inima aceasta a și fost depusă pe un altar sfânt; flăcările o înconjoară și în curând nu va mai rămâne decât cenușa jertfei.”

Atunci ea se îmbufna ca un copil dezamăgit; vioiciunea-i radioasă îi era adesea potolită, ca și cum un nor ar fi trecut peste ea; își trăgea repede mâna dintr-a lui și se îndepărta în grabă din fața aceuia ce era totodată un mucenic. Fără îndoială că St. John ar fi dat lumea-ntreagă ca s-o urmeze, s-o rețină, s-o păstreze acolo în clipa când ea pleca, dar nu voia să piardă nici o șansă de a cuceri cerul, nici să abandoneze, pentru dragostea ei, nădejdea raiului adevărat și veșnic. De altfel, o singură patimă nu putea îndestula firea lui de corsar, de poet și de preot. Nu putea și nu voia să renunțe la vastul câmp de luptă al misionarului pentru saloanele și pacea din Vale Hall. Toate cele arătate le aflai într-o discuție când, în ciuda rezervei lui, avui îndrăzneala să-i smulg această mărturisire.

Domnișoara Oliver îmi făcuse de mai multe ori cinstea să mă viziteze acasă. În curând o cunoscui bine, căci nu era prefăcută și nu tăinuia nimic; era cochetă, dar bună; pretențioasă, dar nu egoistă. Lumea fusese totdeauna îndatoritoare față de dânsa, dar nu făcuse din ea o ființă cu totul răsfățată. Era pripită, dar avea suflet bun. Era mândră de chipul ei (nici n-ar fi putut să nu fie înfumurată când orice privire aruncată în oglindă îi arăta o asemenea revărsare de frumusețe), dar nu afectată. Nu făcea de loc caz de bogăție, fiind darnică, simplă, destul de deșteaptă, veselă, vioaie și ușuratică. Într-un cuvânt, o ființă pe de-a-ntregul fermecătoare, chiar pentru o observatoare rece ca mine, dar fără să fie cu adevărat interesantă și fără să lase o impresie puternică. Era departe de a semăna, de pildă, cu surorile lui St. John. Totuși, o iubeam aproape ca și pe Adèle, numai că față de o copilă pe care o îngrijești și o înveți capeți o afecțiune mai puternică decât cea pe care o poți avea pentru o prietenă adultă, la fel de atrăgătoare.

Avea pentru mine o simpatie uneori capricioasă. Spunea că semăn cu domnul Rivers: „Numai că nu ești nici pe departe atât de drăguță, afirma ea, deși ești plăcută și gingașă; dar el e un înger”. Totuși, eram „bună, învățată, liniștită și dârză ca el” și a face din mine o învățătoare de sat era un *lusus naturae*⁷⁹, spunea dânsa. Era sigură că din istoria vieții mele s-ar putea face un roman minunat.

Într-o seară, când cu zburdălnicia ei copilărească și curiozitatea ei necugetată, dar nicidecum jignitoare, scotocea în bufetul și masa bucătăriei mele, a găsit două volume franceze, un volum de Schiller, o gramatică și-un dicționar german și printre altele un mic portret al uneia dintre elevele mele cu un adevărat chip de înger, câteva priveliști după natură, luate în valea Morton și prin împrejurimi.

La început a fost mirată, apoi încântată de plăcere.

— Dumneata ai făcut desenele astea? mă întrebă ea. Știi franțuzește și nemțește? Ce comoară de fată, ce minune ești! Desenezi mai bine decât

⁷⁹ Un joc al naturii (lat.)

profesorul meu de la pensionul din S... Vrei să-mi faci portretul ca să i-l arăt tatii?

— Cu plăcere, i-am răspuns.

Încercam fiorul unei adevărate plăceri de artist, la gândul că o să am un model atât de desăvârșit și de încântător. Purta o rochie de mătase albastru-închis, care-i lăsa gâtul și brațele goale, iar drept orice altă podoabă n-avea decât frumosul păr castaniu, ce-i flutura pe gât cu tot farmecul sălbatic al buclelor ei naturale. Luai o bucată de carton fin și deseneai cu grijă contururile chipului ei fermecător. Mă gândii să colorez desenul, dar, cum era târziu, o rugai să-mi pozeze și în altă zi.

Mă laudă atât de mult tatălui ei, încât el o întovărăși în seara următoare. Era un bărbat înalt, între două vârste, cu trăsături masive și cu părul încăruntit. Stând în picioare lângă fiică-sa, părea un foișor năpădit de mușchi lângă o floricică strălucitoare. Mi se păru un om taciturn, poate mândru, dar fu foarte prietenos cu mine. Schița portretului fetei lui îi plăcu mult. Mă rugă să fac un portret cât voi putea de bun și să vin în ziua următoare să petrec seara la Vale Hall.

M-am dus. Era o casă mare, frumoasă, și care arăta bogăția proprietarului. Tot timpul cât am stat acolo, Rosamond a fost veselă și însuflețită. Tatăl ei se arătă foarte prietenos, și când începu să vorbească după ceai cu mine, își exprimă în mod călduros admirația pentru ceea ce făcusem la școala din Morton și spuse că după câte vede și aude, sunt prea învățată pentru un astfel de post, și ca se teme că l-aș schimba curând pentru altul mai potrivit cunoștințelor mele.

— Oh! da, firește tată, exclamă Rosamond, e destul de învățată să fie guvernantă într-o familie din lumea mare.

„Prefer de o mie de ori să fiu aici decât în oricare familie de seamă din țară”, gândii eu.

Domnul Oliver îmi vorbi cu mult respect despre domnul Rivers și despre toți ai lui. Îmi spuse că sunt o familie veche, că strămoșii lor fuseseră bogați, că odinioară tot Mortonul le aparținuse și că, chiar acum, ultimul urmaș al familiei putea, dacă voia, să-și dovedească legăturile de rudenie cu cele mai strălucite neamuri. Socotea că-i un păcat ca un bărbat atât de tânăr și frumos, plin de talente, să plece ca misionar; înseamnă să risipească o viață de mare preț. Era vădit deci că domnul Oliver nu vedea nici o piedică în fața căsătoriei dintre St. John și Rosamond. Socotea obârșia tânărului preot, îndeletnicirea lui sfântă, numele lui vechi, ca pe niște compensații îndestulătoare pentru lipsa de avere.

Era 5 noiembrie, într-o zi de sărbătoare. După ce-mi ajutase să deretic prin casă, mica mea jupâneasă plecase foarte mulțumită de onorariul de un penny pe care i-l dădusem pentru a-i răsplăti râvna. Toată casa strălucea de curățenie: pe jos era așternut un strat proaspăt de nisip, porțița sobei fusese lustruită, iar scaunele frecate cu grijă. Mă îmbrăcasem curat și puteam să-mi petrec după-amiaza după pofta inimii mele.

Un ceas am tradus câteva pagini dintr-o carte germană, după aceea mi-am luat paleta și creioanele și m-am apucat de o muncă plăcută și ușoară. Voiam să sfârșesc portretul domnișoarei Oliver. Capul îl isprăvisem; nu mai aveam decât să adaug câteva trăsături de penel fondului, să mai dau unele umbre draperiilor, o urmă de carmin pe buzele pârguite, o mișcare mai

grațioasă unor bucle, o culoare mai închisă umbrei lăsată de gene dedesubtul ochilor azurii. Desăvârșirea acestor amănunte fermecătoare mă absorbise cu totul, când cineva bătu zorit în ușa ce se deschise numaidecât. St. John Rivers intră.

— Am trecut să văd cum îți petreci ziua liberă. Nădăjduiesc că nu dușă pe gânduri? zise el. Da, văd că nu: asta-mi place. Când desenezi, te simți mai puțin singură. După cum vezi, încă n-am încredere în dumneata, cu toate că până acum te-ai purtat minunat. Ți-am adus carte, ca să-ți treci timpul deseară.

Puse pe masă un poem apărut de curând, una dintre acele opere de valoare atât de des hărăzite publicului norocos din vremea aceea – epoca de aur a literaturii moderne.

Vai! cititorii din vremea noastră nu sunt atât de norocoși. Dar curaj! N-am să mă opresc aci ca să învinuiesc și să mă vait. Știu că poezia n-a murit, nici geniul nu s-a pierdut, nici Mammon n-a dobândit puterea de a le încătușa sau ucide; amândouă vor arăta iarăși, într-o bună zi, că trăiesc și-și vor afirma existența, prezența și puterea. Îngeri puternici, aflați la adăpost în cer, zâmbesc când sufletele josnice izbândesc și cele slabe își plâng restriștea. Poezia distrusă? Geniul alungat? Nu! mediocritate, nu; nu îngădui invidiei să-ți strecoare în cuget acest gând. Nu, ele nu numai că trăiesc, ci domnesc și răsplătesc, iar fără înrăurirea lor divină răspândită pretutindeni, te-ai afla în iad – în iadul propriei tale nimicnii.

Pe când priveam cu nesaț paginile scilipitoare ale lui Marmion – (căci era Marmion), St. John se aplecă să-mi cerceteze desenul. Tresări, dar se ridică fără să spună nimic. Înălțai ochii spre el, însă îmi ocoli privirea. Îi cunoșteam gândurile și puteam să citesc deslușit în inima lui. În clipa aceea eram mai liniștită și mai calmă decât el. Aveam asupra lui, în mod trecător, superioritatea că-mi dădeam seama ce se petrece cu dânsul, fără ca el s-o știe. Mă gândii să-i fac puțin bine, dacă pot.

„Cu toată dârzenia și puterea lui de a se stăpâni, îmi zisei, își impune o sarcină prea grea. Ferecă în el toate sentimentele și-și ascunde toate chinurile; nu destuinuește nimic; nu-și deschide niciodată inima. Sunt sigură că-i va face bine să-i vorbesc puțin despre această frumoasa Rosamond, pe care socotește că nu se cuvine s-o ia de soție. Am să-l fac să vorbească.”

Îi spusei să ia loc dar, ca de obicei, îmi răspunse că n-are vreme.

„Foarte bine, mi-am zis în gând, stai în picioare dacă vrei, dar n-o să pleci tocmai acum. Nu te las; în privința asta sunt foarte hotărâtă. Singurătatea e cel puțin tot atât de dureroasă pentru dumneata ca și pentru mine. O să încerc întâi să descopăr izvorul tainic al tăriei tale și să găsesc vreo spărtură în pieptul acesta de marmură, ca să-ți torn câteva picături din balsamul simpatiei...”

— Seamănă portretul ăsta? întrebai eu plină de cutezanță.

— Dacă seamănă? Cu cine să semene? Nu m-am uitat mai de aproape.

— Ba te-ai uitat, domnule Rivers.

Brutalitatea mea neașteptată și ciudată îl făcu aproape să tresară. Mă privi uimit.

„Oh! asta nu-i încă nimic, îmi zisei. Am de gând să nu mă las intimidată de oricare răceală din partea dumitale; sunt hotărâtă să merg foarte

departe.”

Urmăi:

— L-ai privit de aproape și cu băgare de seamă; dar n-am nimic împotriva să te mai uiți la el.

Mă ridicai și i-l pusei în mână.

— E un portret foarte reușit, zise el; culorile sunt dulci și luminoase, desenul corect și gingaș.

— Da, da, știu. Dar ce zici despre asemănare? Cu cine seamănă portretul?

Stăpânindu-și o oarecare șovăială răspunse:

— Cred că... cu domnișoara Oliver.

— Firește... Și acum, domnule, ca să te răsplătesc pentru că ai ghicit atât de bine, am să-ți fac o copie îngrijită și fidelă, chiar de pe această miniatură, numai să-mi făgăduiești că o primești. Nu vreau să-mi pierd vremea și să mă ostenesc făcând un lucru pe care i-ai socoti nevrednic de dumneata.

El se uita mereu la portret. Cu cât îl privea mai mult, cu atât îl ținea mai strâns și părea că-l soarbe din ochi.

— Seamănă! șopti el; ochii sunt bine făcuți; culoarea, lumina, expresia, totul e desăvârșit. Parcă zâmbește!

— Ți-ar plăcea să ai unul la fel, sau te-ar supăra? Spune-mi. Când o să fii în Madagascar, la Capul Bunei Speranțe, sau în India, o să-ți pară bine să ai o astfel de amintire la îndemână sau vederea ei o să-ți trezească gânduri supărătoare?

Ridică pe furiș ochii, mă privi nehotărât și tulburat, apoi se uită la portret.

— Sigur că aș vrea să-l am; dar dacă ar fi cuminte și înțelept din partea mea, asta-i altă întrebare.

De când eram convinsă că Rosamond îl plăcea cu adevărat și că tatăl ei nu s-ar împotrivi la căsătorie, și cum aveam mintea mai puțin aprinsă decât St. John, mă hotărâsem să mă trudesca din răputeri ca această căsătorie să se facă. Eram sigură că devenind posesorul frumoasei averi a domnului Oliver, ar fi putut face tot atât de mult bine în jurul lui ca și în cazul când s-ar fi dus să-și risipească geniul și puterile sub soarele tropicelor. Stăpânită de acesta convingere, răspunsei:

— După câte pot judeca eu, cred că ar fi mai înțelept și mai cuminte dacă ți-ai lua de îndată originalul.

Între timp el se așezase pe un scaun; pusese portretul în fața lui, pe masă, și, cu fruntea sprijinită în palmă, îl privea transportat. Văzui că nu era supărat, nici jignit de îndrăzneala mea. Mi-am dat seama chiar că, vorbindu-i atât de fățiș despre un subiect de care el socotea că nu te poți apropia, vorbindu-i pe șleau, îl făceai să simtă o bucurie, o nesperată ușurare. Oamenii închiși la suflet au adesea mai multă nevoie decât cei expansivi să audă vorbindu-li-se în mod deschis despre sentimentele și durerile lor. Cel mai stoic în aparență e la urma urmei tot om, și, a te precipita – cu îndrăzneală și bunăvoință „în tăcuta mare” a sufletului său, înseamnă adesea a-i face binele cel mai de seamă.

— Te place, sunt sigură, zisei, așezându-mă în dosul scaunului său, iar tatăl ei te respectă. Apoi e o fată minunată: e într-adevăr cam nechibzuită,

dar dumneata ai de-ajuns de multă minte pentru amândoi. Ar trebui s-o iei de nevastă.

— Mă place oare? întrebă dânsul.

— Firește, mai mult ca pe oricine; totdeauna vorbește de dumneata; nici un subiect n-o încântă atât de mult și totdeauna se străduiește să revină la el.

— E foarte plăcut să auzi acest lucru. Mai vorbește-mi un sfert de ceas. Își scoase ceasul și-l puse pe masă, ca să măsoare timpul.

— Dar de ce să mai vorbesc? întrebai eu. Dacă în răstimp pregătești vreun argument zdrobitor să mi-l arunci împotriva, sau făurești vreun nou lanț cu care să-ți încătușezi inima?

— Nu-ți închipui lucruri atât de teribile. Închipuie-ți că cedez și inima mi se moaie, cum se întâmplă de pildă acum. Dragostea omenească mă pătrunde ca un izvor proaspăt ce inundă cu valuri răcoroase ogorul pe care l-am pregătit cu atâta grija și muncă, pe care plin de râvnă l-am însămânțat cu gânduri bune și renunțare de sine, iar acum e înghițit sub un val de nectar, iar semințele noi sunt duse de ape, roase de o otravă îmbătătoare. Mă văd întins pe un divan din salonul de la Vale Hall, la picioarele logodnicei mele Rosamond Oliver. Ea îmi vorbește cu glasul-i blând, mă privește cu ochii pe care mâna dumată îndemânatică i-a redat atât de bine, îmi zâmbește cu buzele-i de mărgean. Ea e a mea, sunt al ei; această viață, această lume trecătoare îmi ajunge. Tac! Nu spune nimic! Inima mi se umple de încântare, simțirile mele se desfată – îngăduie să se scurgă în pace vremea pe care am hotărât-o !

Îi făcui pe voie. Tictacul ceasornicului zorea neîntrerupt. St. John respira repede și înăbușit: tăcui. Sfertul de ceas trecu în mijlocul acelei liniști. Își puse ceasornicul la loc, lăsă portretul jos, se ridică de pe scaun și rămase în picioare în fața căminului.

— Acum, zise el, am vrut să dăruiesc această clipă scurtă patimii și nălucirii; mi-am odihnit tâmpile la sânul ispitei și mi-am pus de bună voie gâtul sub jugul ei de flori; am gustat din cupa ei. Culcușul era arzător; o viperă e ascunsă în cunună; vinul e amar; făgăduielile ei sunt departe, iar propunerile false. Le văd și le știu.

Îl privii uimită.

— E ciudat, urmă el, că în clipa când iubesc mai fierbinte pe Rosamond Oliver, când o iubesc cu toată puterea celei dintâi pasiuni al cărei obiect e neasemuit de frumos, grațios și fermecător, capăt în același timp încredințarea tare și deplină că ea n-ar fi o nevastă bună pentru mine, că nu e tovarășa care-mi trebuie și că în mai puțin de un an de căsătorie mi-aș da seama de asta, iar după luni de beție ar urma, o știu prea bine, o grămadă de regrete.

Nu mă putui opri să exclam:

— E într-adevăr ciudat!

— În timp ce o parte a ființei mele este –adânc impresionată de farmecele ei, o altă parte este tot așa de profund izbită de cusururile sale. Ea nu mi-ar înțelege năzuințele; nu m-ar putea ajuta cu nimic în atingerea idealurilor mele. Rosamond să sufere, să muncească, să fie apostol? Rosamond să fie nevasta unui misionar? Nu, asta nu se poate!

— Dar nu trebuie să fii neapărat misionar. Poți renunța la planul ăsta.

— Să renunț? Oare nu știi că aceasta-i chemarea mea? Marea mea înfăptuire? Temeliile pe care le așez pe pământ pentru locuința mea cerească? Speranța mea că voi fi socotit printre acei care și-au înăbușit orice ambiție pentru dorința glorioasă de a-și îndrepta semenii, de a aduce lumina cunoașterii în împărățiile întunericului, de a înlocui războiul cu pacea, sclavia cu libertatea, ereziile cu credința, teama iadului cu nădejdea raiului? Să renunț la planul ăsta, care mi-e mai scump decât sângele ce-mi curge în vine? Niciodată! Într-acolo trebuie să-mi îndrept privirile, pentru acest țel trebuie să trăiesc.

După o lungă tăcere l-am întrebat:

— Și domnișoara Oliver? Îți este indiferent dac-o vezi nenorocită?

— Domnișoara Oliver este înconjurată de curtezani și lingușitori. În mai puțin de o lună chipul meu o să i se șteargă din minte. O să mă uite și o să se mărite probabil cu cineva care s-o facă mult mai fericită decât aș fi putut s-o fac eu.

— Vorbești cu răceală, dar lupta asta te chinuie. Te-ai și schimbat.

— Nu, dacă am slăbit puțin, asta-i din cauza grijilor pe care mi le pricinuesc planurile mele a căror îndeplinire e încă nesigură. Plecarea mea era mereu amânată; azi dimineță am aflat că cel care trebuia să mă înlocuiască, a cărui sosire o aștept de atâta vreme nu va veni decât peste trei luni sau chiar peste șase.

— Tremuri și roșești de câte ori domnișoara Oliver vine la școală.

Uimirea apăru din nou pe fața lui: nu-și închipuise că o femeie ar putea îndrăzni să vorbească astfel unui bărbat. Eu una eram în largul meu. Nu mă pot simți legată de ființe cu minți puternice și rafinate – fie ei bărbați sau femei – până ce nu trec de hotarele convenționale, până ce nu le cuceresc încrederea și nu dobândesc un loc chiar lângă vatra inimii lor.

— Ești originală și de loc sfioasă, îmi zise el. Firea ți-e tot atât de curajoasă, pe cât de pătrunzătoare ți-e privirea; dar te încredințez că-mi răstălmăcești în bună parte emoțiile. Le crezi mult mai puternice și mai adânci decât sunt, mă simpatizezi mai mult decât aș avea dreptul să-ți cer. Când obrajii mi se înroșesc și când tremur înaintea domnișoarei Oliver, nu mă plâng; îmi disprețuiesc slăbiciunea, știu că e josnică; e o simplă înfrigurare a cărnii. Dar îți mărturisesc cu toată sinceritatea: nu-i o zvârcolire a sufletului. Sufletul mi-e tot atât de neclintit ca o stâncă din adâncul mării zbuciumate. Cunoaște-mă așa cum sunt: ca om rece și aspru.

Am zâmbit neîncrezătoare.

— Mi-ai smuls mărturisirea pe negândite, continuă el, și acum mult atârnă de discreția dumitale. Mă aflu înaintea-ți în starea în care m-am născut: despuiat de mantia mânjită de sânge cu care creștinismul acoperă hidoșeniile omeniești. Așa cum sunt: un om rece, aspru, ambițios. Dintre toate simțămintele, numai dragostea pentru Dumnezeu are o putere statornică asupra mea. Rațiunea, nu simțirea, mi-e călăuză; ambiția mea e nemăsurată; dorința mea de a mă ridica mai sus, de a face mai mult decât alții, e nesăturată. Cinstesc răbdarea, stăruința, hărnicia, talentul, fiindcă acestea sunt căile pe care oamenii ajung la țeluri mari și urcă pe înălțimi semețe. Îți privesc drumul cu interes, fiindcă te socotesc o femeie harnică, ordonată, energică, nu fiindcă te-aș compătimi în mod deosebit pentru încercările prin care ai trecut sau în gheara căroră încă te mai zbați.

— Te arăți a fi un simplu filozof păgân.

— Nu, între mine și filozofii dești este o mare deosebire: eu cred; și cred în Scriptură. Ai grșit epitetul. Nu sunt un filozof păgân, ci creștin – un discipol al sectei lui Isus. Ca discipol al său, eu adopt doctrinele sale imaculate, milostive, binefăcătoare. Le am și am jurat să le răspândesc. Am fost crescut de mic la sânul religiei și ea mi-a dezvoltat însușirile. Din grăuntele mărunț, dragostea a crescut un copac care-și dăruie umbra: filantropia. Din rădăcina sălbatică, noduroasă, a dreptății omenești a răsărit sentimentul justiției divine. Din ambiția de a dobândi putere și faimă pentru ființa mea nevrednică, a zămislit ambiția de a întinde împărăția stăpânului meu, de a înfăptui victoria în numele crucii, de a propovădui Scriptura la toată zidirea. Atâta a făcut religia pentru mine; a folosit cât se poate de bine aluatul meu, a plivit și a altoit natura. Dar n-a putut s-o smulgă din rădăcini, nici nu va izbuti, până ce această faptură muritoare nu va trece în nemurire.

După ce spuse aceste cuvinte, își luă pălăria ce se afla pe masă lângă paleta mea și mai privi o dată portretul.

— E frumoasă, șopti el. E într-adevăr trandafirul lumii!

— Nu vrei să-ți fac portretul ei?

— *Cui bono?*⁸⁰ Nu.

Acoperii portretul cu foaia de hârtie fină pe care aveam obiceiul să-mi sprijin brațul când pictam, ca să nu murdăresc cartonul. Nu știu ce zărise deodată pe acea foaie goală; dar ceva îi atrase privirea. O luă repede, privi marginea; îmi aruncă o privire ciudată și cu totul de neînțeles, o privire ce părea că-mi cercetează amănunțit chipul și îmbrăcămintea, căci și-o plimbă asupra mea cu iuțeala și pătrunderea unui fulger. Buzele se întredeschiseră ca și când ar fi vrut să vorbească, dar își sugrumă cuvintele, oricare ar fi fost.

— Ce este? întrebai.

— Nimic, răspunse el; și cu dibăcie rupse o bucățică de la marginea foi, punând hârtia la locul ei.

Peticul mic de hârtie pieri în mânășă, grăbit își luă rămas bun și dispăru.

La rândul meu, cercetai hârtia, dar nu văzui decât vreo câteva pete de culoare pe care le făcusem ca să-mi încerc nuanțele de culoare. Mă gândii la această întâmplare o clipă sau două; dar neputând descoperi taina și încredințată de altfel că nu putea avea mare însemnătate, o lăsai baltă și curând nu mă mai gândii la ea.

CAPITOLUL XXXIII

Când a plecat domnul St. John începuse să ningă și viscolul a ținut toată noaptea. În ziua următoare, un vânt puternic aduse vârtejuri reci și orbitoare de zăpadă; către seară valea era înzăpezită și aproape de

⁸⁰ la ce bun (lat.)

nestrăbătut. Trăsesem obloanele și pusesem o scoarță la ușă, pentru a împiedica zăpada să pătrundă pe dedesubt. Am făcut focul și, după ce am stat aproape un ceas lângă vatră, ascultând vuietul turbat al viscolului, am aprins lumânarea, am luat Marmion și am pornit să-l citesc.

*„Din dealurile Norham, cât e zarea,
Un vâl de umbră pune înserarea
În vechile castele-nsingurate;
Iar limpedele Tweed suspină-n vale,
Prin adâncimea apelor domoale,
Târându-și unda largă mai departe.
Lucirea asfințitului, gălbuie,
Pe piatra sură-a turnurilor suie
Și flutură pe vârful de donjon
În taină munții Cheviot se-alină,
Când părășiți de palida lumină,
Ascultă-n noapte-al valurilor zvon.”*

Armonia versurilor mă făcu să uit repede viforul. Auzii un zgomot: credeam că vântul zgâlțâie ușa. Dar nu: era St. John Rivers care răsucise clanța și pătrunsese înăuntru venind din uraganul înghețat, din bezna urlătoare. Stătea în fața mea; mantaua ce-l acoperea era albă ca un ghețar. Rămăsei aproape năucită, căci nu mă așteptam să am în acea seară un oaspete venit din valea troienită.

— Ai vreo veste proastă? întrebai. S-a întâmplat ceva?

— Nu. Așa de repede te sperii? îmi răspunse dânsul scoțându-și mantaua și atârănându-și-o de ușă. Întinse apoi, cu un gest indiferent, scoarța pe care o deranjase intrând și își scutură zăpada de pe ghețe.

— O să-ți murdăresc pe jos, zise el, dar cel puțin de data asta va trebui să mă ierți.

Apoi se apropie de foc.

— Mi-a fost greu să vin până aici, continuă el, încălzindu-și mâinile la foc. La un moment dat, m-am cufundat până la brâu; noroc că zăpada e încă afânată.

Nu mă putui opri să spun:

— Dar de ce ai venit?

— E o întrebare cam neospilalieră, pusă unui musafir, dar fiindcă mă întrebi, o să-ți răspund că am venit doar să vorbesc cu dumneata. Cărțile mele tăcute și odaia goală m-au obosit. De altfel, de ieri încoace nu-mi mai găsesc locul, ca un om căruia i s-a spus o jumătate de poveste și e nerăbdător să afle sfârșitul.

Se așeză. Îmi amintii purtarea lui ciudată din ajun și mă cuprinse îngrijorarea; în orice caz, dacă era nebun, nebunia lui se dovedea foarte calmă și potolită. Niciodată trăsăturile lui frumoase nu amintiseră marmura șlefuită atât de mult ca în clipa aceea, când își dădu la o parte părul ud de zăpada topită, lăsând razele focului din cămin să strălucească în voie pe fruntea și obrajii lui atât de palizi; urmele grijii și ale mâhnirii adânc întipărite pe chipul său m-au întristat. Așteptam cu nădejdea că va spune un cuvânt pe care să-l pot cel puțin înțelege. Dar continua să-și țină mâna

la bărbie și degetul pe buze: se gândea. M-a uimit înfățișarea mâinii lui la fel de slăbită ca și chipul. Fără voie mă cuprinse mila și mă văzui îndemnată să spun:

— Aș vrea ca Diana sau Mary să vină să stea cu dumneata. Nu-i bine să trăiești singur, prea nu te-ngrijești de sănătatea dumitale.

— Nici vorbă, răspunse el. Mă îngrijesc eu, când e nevoie. Acum mă simt foarte bine. Ce te alarmează în starea mea?

Spuse aceste cuvinte cu nepăsare și dus pe gânduri, ceea ce-mi dovedi că grija mea i se părea cu totul de prisos. Tăcui.

Își mișca domol degetul pe buza de sus și privirea lui rătăcea visătoare pe grătarul poleit de luminile jucăușe ale flăcărilor. Socotind că trebuie neapărat să spun ceva, îl întrebai dacă nu cumva ajungea până la el frigul de la ușa aflată în spatele său.

— Nu, nu, îmi răspunse scurt și aproape supărat. „Bine, îmi zisei, taci dacă vrei. Am să te las să te gândești și mă voi întoarce la cartea mea.”

Așa că am potrivit mukul lumânării și am reluat lectura lui Marmion.

În curând se sculă în picioare. Mișcarea mă făcu să ridic ochii, îl văzui scoțând din portofelul de marochin o scrisoare pe care o citi în tăcere, o împături și o puse la loc, tot așa de tăcut; după asta rămase iarăși pe gânduri. Nu izbuteam să citesc nimic pe acel chip cu neputință de pătruns. Dar nici nu admiteam, în nerăbdarea mea, să rămân mută. Poate să mă repeadă, dacă vrea, dar de vorbit tot voi vorbi.

— Ai primit în ultimul timp vești de la Mary și de la Diana? l-am întrebat.

— Nu, nici o veste de la scrisoarea pe care ți-am arătat-o acum o săptămână.

— Nu s-a schimbat nimic în planurile dumitale? părăsești Anglia mai curând decât te-așteptai?

— Nu cred, ar fi o fericire prea mare.

Respinsă astfel, schimbai vorba. Pomenii de data asta despre școală și despre elevele mele.

— Mama micuței Mary Garrett e mai bine. Mary s-a întors azi la școală și săptămâna viitoare o să am patru eleve noi de la Foundey Close. Dacă n-ar fi fost zăpada, ar fi venit de azi.

— Adevărat?

— Domnul Oliver plătește pentru două dintre ele.

— Da?

— Are de gând să ospăteze toata școala de Crăciun.

— Știu.

— Dumneata l-ai sfătuit?

— Nu.

— Atunci cine?

— Cred că fiică-sa.

— Probabil; e atât de bună!

— Da.

O nouă tăcere. Ceasul bătu opt. Zgomotul îl smulse din reverie; își întinse picioarele, se ridică și se întoarse-spre mine.

— Lasă-ți o clipă cartea, zise el, și apropie-te puțin de foc.

Eram din ce în ce mai uimită și, negăsind explicația minunii, l-am

ascultat.

— Acum o jumătate de ceas, zise el, ți-am vorbit despre nerăbdarea mea de a cunoaște urmarea unei povestiri; dar m-am gândit mai bine să iau eu rolul povestitorului, ca să fii dumneata cel care ascultă. Înainte de a începe, te încunoștințez că povestirea o să ți se pară cam banală, dar amănuntele învechite își recapătă uneori prospețimea, dacă-s rostite de alte buze. De altfel, veche sau nu, e scurtă.

Acum douăzeci de ani, un biet pastor (nu interesează acum numele lui) se-ndrăgosti de o tânără bogată; fata îl iubea și ea și se mărită cu el, în ciuda împotrivirii tuturor rudelor sale, care nu mai vrură să știe de dânsa după căsătorie. Doi ani după aceea amândoi îndrăzneții muriseră și se odihneau liniștiți împreună, unul lângă celălalt sub aceeași loc de veci (am văzut mormântul ce alcătuia o părticică din pardoseala de piatră a unui cimitir uriaș, care înconjoară mohorâta catedrală, neagră ca funinginea, dintr-un mare oraș manufacturier, în comitatul... De pe urma lor rămăsese o fată care fu primită încă de la naștere în brațele carității, la fel de reci ca troienele de zăpadă în care aproape m-am înecat astă-seară. Copila părăsită fu dusă în locuința unei bogate rude a mamei ei, fu crescută de o mătușă numită (acum ajung la nume) doamna Reed din Gateshead. Tresari? Ai auzit cumva vreun zgomot ? Pesemne-i un guzgan care umblă printre grinzile clasei de alături. Înainte de a o repara și transforma, era un hambar și hambarele sunt de obicei pline de guzgani. Dar să ne continuăm povestirea. Doamna Reed o ținu pe orfană zece ani. Nu știu dacă a fost fericită sau nu; nimeni nu mi-a spus-o. După aceea, copila fu trimisă într-un loc pe care îl cunoști, întrucât e vorba de școala din Lowood, unde ai stat și dumneata atâta timp. Se pare că a făcut acolo o carieră foarte onorabilă, din elevă ajungând institutoare – ca dumneata. Sunt într-adevăr uimit de asemănarea ce există, cel puțin în unele amănunte, între povestea ei și povestea dumitale. Fata aceea a plecat din Lowood și s-a făcut guvernantă. Vezi, și aici cele două destine se aseamănă. Ca guvernantă a crescut pe pupila unui oarecare domn Rochester.

— Domnule Rivers! exclamai eu.

— Îmi dau seama ce simți, zise el, dar stăpânește-te o clipă. Aproape c-am sfârșit; ascultă-mă până la capăt. Nu știu nimic despre domnul Rochester decât că a propus o căsătorie onorabilă acelei fete, dar chiar în fața altarului ea a descoperit că cel cu care venise acolo avea o soție încă în viață, deși nebună. Cum s-a purtat după aceea domnul Rochester și ce explicații a dat el tinerei fete, despre asta se pot face numai presupuneri. Cert e că atunci când a fost nevoie de prezența tinerei guvernante și a căutat-o, s-a aflat că plecase; nimeni nu știe unde și cum. Părăsise noaptea castelul din Thornfield și toate cercetările au rămas zadarnice; întregul ținut a fost bătut în lung și-n lat, fără să se poată afla despre ea. Totuși, în ultima vreme, găsirea ei e o problema de extremă urgență; s-au dat anunțuri în toate ziarele; eu însumi am primit o scrisoare din partea unui oarecare domn Briggs, avocat, care mi-a dat toate aceste amănunte. Nu-i o poveste ciudată?

— Te rog să-mi spui un singur lucru, zisei eu, și de vreme ce știi atât de multe, firește că-mi poți răspunde. Ce-i cu domnul Rochester? Unde-i? Ce face? E sănătos?

— Nu știu nimic despre domnul Rochester; scrisoarea nu pomenește

decât de tentativa lui de a comite o înșelătorie și o ilegalitate; despre asta ți-am vorbit. Ar trebui mai curând să întrebi de numele guvernantei și de împrejurarea care cere cu urgență prezența ei.

— Nimeni nu s-a dus la Thornfield? Nimeni nu l-a văzut pe domnul Rochester?

— Cred că nu.

— I s-a scris?

— Bineînțeles.

— Și ce-a răspuns? Unde-i scrisoarea lui?

— Domnul Briggs îmi spune că răspunsul n-a fost redactat de domnul Rochester, ci de o doamnă care semnează Alice Fairfax.

Mi-am simțit sufletul înghețat de groază. Așadar, temerile mele cele mai rele erau probabil întemeiate. După cum se vede, părăsise Anglia și în deznădejdea lui se întorsese spre vechile-i vizuini de pe continent. Și ce narcotice căutase pentru suferințele-i crâncene? Cu ce voia să-și aline teribila-i patimă? Nu îndrăzneam să răspund la această întrebare. Oh, bietul meu stăpân! El, care-mi fusese aproape soț. El, cel căruia atât de des îi spusese „dragul meu Edward”!

— Omul acela trebuie să fi fost un om rău, observă domnul Rivers.

— Nu-l cunoști; nu-l judeca așa! strigai eu înflăcărată.

— Foarte bine, de altfel am altceva mai bun de făcut decât să mă ocup de el; trebuie să-mi sfârșesc povestirea. Deoarece nu-mi ceri numele guvernantei, am să ți-l spun eu. Așteaptă! Îl am aici; e mai bine ca lucrurile de seamă să fie puse cu grijă pe hârtie, negru pe alb.

Tacticos, își scoase din nou portofelul, îl deschise și căută ceva. Dintr-o despărțitură trase o bucătică de hârtie mototolită ce părea că fusese ruptă în grabă. Recunoscui după formă și după petele de ultramarin, lac și vermillion că e bucata ruptă din hârtia ce acoperea portretul domnișoarei Oliver. St. John se ridică, o ținu înaintea ochilor și eu citii, scrise de mine cu cerneală de China, cuvintele „Jane Eyre”. Le scrisesem de bună seamă într-o clipă în care gândurile îmi rătăceau aiurea.

— Briggs, urmă el, îmi vorbea de o Jane Eyre; anunțurile din ziare vorbeau de o Jane Eyre; eu cunoșteam o Jane Elliott. Recunosc că aveam bănuieli, dar n-am căpătat certitudinea decât ieri după amiază. Îți mărturisești numele și renunți la pseudonim?

— Da, da. Dar unde-i domnul Briggs? Poate știe mai mult decât dumneata despre domnul Rochester.

— Briggs e la Londra. Nu cred să știe ceva referitor la domnul Rochester, nu-l interesează acest domn. Dând atenție amănuntelor, uiți lucrul cel mai însemnat și nu mă întrebi pentru ce te caută domnul Briggs și de ce are nevoie de dumneata.

— Adevărat. De ce?

— Ca să-ți spună că unchiul dumitale, domnul Eyre din Madera, a murit; ți-a lăsat toată averea și acum ești bogată. Pentru asta te caută și pentru nimic altceva.

— Eu bogată?

— Da, da; dumneata ești o moștenitoare bogată. Urmă o clipă de tăcere.

— Va trebui desigur să-ți dovedești identitatea, urmă St. John, dar asta n-o să fie greu și atunci o să capeți imediat averea. E în acțiuni engleze.

Briggs are testamentul și toate hârtiile trebuincioase.

Întorsesem o filă nouă din cartea vieții mele! E frumos, cititorule, să scapi de sărăcie ca să te îmbogățești deodată; e chiar foarte frumos; dar nu-i ceva pe care-l înțelegi numaidecât și de care te poți bucura pe deplin din prima clipă. Și apoi sunt în viață alte bucurii mai îmbătătoare, care-ți dau mai mulți fiori. O avere e o fericire mare, dar pământească: n-are nimic ideal. Totuși se leagă de ea e solid, liniștit, iar bucuria pe care o simți nu se poate manifesta cu entuziasm; nu sări, nu țipi, nu strigi ura! Când afli că ești bogat, începi să te gândești la răspunderi, la încurcături. La o adică, ești mulțumit, dar ai griji mari. Te stăpânești și primești vestea despre norocul ce-a dat peste tine cu figura serioasă. De altfel, cuvintele: testament, moștenire, merg mână în mână cu moarte și înmormântare. Unchiul murise și el era unica mea rudă. De când auzisem că există, nutrisem nădejdea să-l văd o dată; acum nu mai era cu puțință. Apoi banii mi se dădeau numai mie, iar nu unei familii care s-ar fi bucurat de ei; numai mie. Desigur era un noroc; o să fiu atât de fericită, de independentă! O simțeam bine și gândul acesta făcea să-mi bată inima cu putere.

— În sfârșit, ridici capul, îmi zise domnul Rivers. Credeam că te-a privit Meduza și te-ai schimbat în stană de piatră. Poate că acum ai să mă întrebi ce avere ai.

— Cât?

— Oh, o bagatelă! Nici nu merită osteneala să-ți mai spun. Se zice că ar fi vorba de douăzeci de mii de lire.

— Douăzeci de mii de lire?

Eram din nou uluită. Mă gândisem la vreo patru sau cinci mii. Vestea îmi tăie o clipă răsuflarea. Domnul St. John, pe care până atunci nu-l auzisem niciodată râzând, începu să râdă.

— Dacă ai fi săvârșit un omor, zise el, și dacă ai fi aflat că ai fost descoperită, ai avea o înfățișare mai puțin speriată ca acum.

— E o sumă mare. Nu crezi că e o greșeală?

— Cătuși de puțin.

— Poate că n-ai citit bine cifrele și nu sunt decât două mii?

— E scris în litere, nu în cifre: douăzeci de mii. Mă simțeam asemeni unui om fără prea multă poftă de mâncare, dar care se pomenește dintr-o dată singur înaintea unei mese pregătite pentru o sută de persoane. Domnul Rivers se ridică și-și puse mantaua.

— Dacă noaptea n-ar fi așa de urâtă – spuse el – aș trimite-o pe Hannah să-ți țină tovărășie. Pari atât de nenorocită, că nu-i bine să te las singură. Dar biata Hannah n-ar putea răzbate prin troiene cu aceeași ușurință ca mine. Picioarele ei nu sunt așa de lungi, încât mă văd silit să te las pradă mâhnirii dumitale. Bună seara.

Pusese mâna pe clanță, când îmi veni un gând nebun.

— Stai o clipă! strigai eu.

— Ei, ce-i?

— Aș vrea să știu de ce tocmai dumitale ți-a cerut domnul Briggs amănunte despre mine; de unde te cunoaște și ce l-a făcut să creadă că dumneata, care locuiești într-un ținut atât de izolat cum e acesta, l-ai putea ajuta să mă descopere.

— Oh! zise el, fiindcă sunt preot, iar preoții sunt deseori consultați în

asemenea cazuri ciudate.

Puse din nou mâna pe clanță.

— Nu, nu mă mulțumesc cu atât, strigai eu.

Într-adevăr, în răspunsul său evaziv și grăbit era ceva care, în loc să-mi aline curiozitatea, mi-o ațâța și mai mult.

— E ceva tare ciudat în toate astea, adăugai eu, și vreau să știu totul.

— Altă dată.

— Nu; astă-seară! Chiar astă-seară!

Și cum el făcu un pas în odaie, mă așezai în dreptul ușii. Părea stânjenit.

— Poți fi sigur că n-o să pleci înainte de a-mi spune tot.

— Aș prefera să-ți spun altă dată.

— Nu, ai să-mi spui acum! Trebuie!

— Aș vrea s-o afli mai degrabă de la Diana sau de la Mary.

Împotrivirea lui nu făcea decât să-mi sporească nerăbdarea. Voiam să știu tot – și numaidecât. I-o spusei.

— Dar, răspunse el, ți-am spus că sunt un om aspru și greu de înduplecat.

— Și eu sunt o femeie aspră, de care e cu neputință să scapi.

— Sunt rece, urmă el, și pasiunea nu mă poate cuceri.

— Eu sunt înflăcărată, și focul topește gheața. Flacăra căminului a făcut să se topească toată zăpada de pe mantaua dumatăle; apa a curs pe nisipul care pare acum o pastă înmuiată. Domnule Rivers, dacă vrei să-ți ispășești înalta crimă că mi-ai murdărit nisipul din bucătărie, spune-mi ceea ce vreau să știu...

— Bine, zise el. Cedez stăruinței, dacă nu înflăcărării dumatăle, tot așa cum piatra se lasă străpunsă de picătura de apă ce cade neconținut; de altfel, va trebui s-o spui o dată. Ce mi-e acum, ce mi-e mai târziu? Te cheamă Jane Eyre?

— Firește; asta a fost lămurit mai dinainte.

— Știi poate că am același nume cu dumneata? Că am fost botezat St. John Eyre Rivers?

— Nu! Îmi amintesc că am văzut litera E în inițialele dumatăle însemnate pe cărțile ce mi le-ai împrumutat în diferite rânduri. Dar nu m-am întrebat niciodată ce nume ar putea reprezenta aceasta literă. Dar atunci. Firește...

Tăcui; nu voiam să nutresc, și mai puțin încă să exprim, gândul ce-mi trecuse prin minte – care prindea ființă, care, într-o clipă, se schimba pentru mine într-o puternică probabilitate. Toate împrejurările se împleteau, se potriveau, într-o ordine încheată. Lanțul, până atunci doar niște inele separate, fără formă, începea să se întindă acum drept înaintea mea; fiecare verigă era zdravănă, iar întregul desăvârșit. Înainte ca St. John să deschidă gura, instinctul îmi vesti toate astea. Dar cum nu mă pot aștepta ca și cititorii să aibă aceeași înțelegere intuitivă, am să repet lămurirea pe care mi-a dat-o domnul Rivers.

— Mama mea era născută Eyre, zise el. Avea doi frați, unul preot care s-a căsătorit cu miss Jane Reed din Gateshead; celălalt, John Eyre, era negustor și a plecat mai târziu la Funchai, în Madeira. Domnul Briggs, avocatul domnului Eyre, ne-a scris în august trecut ca să ne vestească

moartea unchiului nostru și să ne spună că-și lăsase averea fiicei fratelui său, preotul, nevrând să știe de noi din pricina unei certe dintre tata și el, pe care n-a uitat-o niciodată. Acum câteva săptămâni ne-a scris din nou ca să ne arate că moștenitoarea nu putea fi găsită și să ne întrebe dacă știm ceva despre dânsa. Un nume, scris din întâmplare pe o bucată de hârtie, m-a făcut s-o descopăr. Restul îl știi.

Vru să plece iar, dar mă proptii cu spatele de ușă.

— Lasă-mă să vorbesc, zisei; dă-mi răgaz să răsuflu și să mă gândesc.

Mă oprii, el rămase în picioare înaintea mea, cu pălăria în mână, și părea destul de liniștit. Am urmat.

— Mama dumitale a fost sora tatei?

— Da.

— Era, așadar, mătușa mea?

El dădu din cap.

— Unchiul meu John era unchiul John al dumitale? Dumneata, Diana și Mary sunteți copiii surorii, iar eu sunt fiica fratelui său.

— Sigur că da.

— Atunci voi trei îmi sunteți veri: jumătate din sângele nostru are același izvor.

— Da, suntem veri.

Îl privii. Mi se părea că regăsisem un frate – un frate de care puteam fi mândră, pe care-l puteam iubi – și două surori pline de însușiri alese, la care ținusem mult și pe care le iubisem din toată inima, chiar când nu văzusem în ele decât niște străine. Aceste două fete, pe care le admirasem cu un amestec amar de simpatie și deznădejde, când, ingenuncheată pe pământul umed privisem pe fereastra scundă și zăbrelită de la Moor-House, aceste fete îmi erau rude apropiate. Tânărul înalt, arătos, care mă ridicase aproape moartă de pe pragul casei lui, mi-era de asemenea rudă de sânge. Fericită descoperire pentru o biată părăsită! Iată într-adevăr bogăția! O bogăție a sufletului, un izvor de dragoste curată și adevărată! Era o fericire puternică, nespus de dulce și îmbătătoare, ce nu semăna cu cea pe care o încercasem aflând că am bani mulți; fiindcă, deși știrea era binevenită, nu simțisem decât o bucurie cumpătată. În încântarea fericirii mele neașteptate, împreunai mâiniile; inima îmi bătea să se rupă, vinele-mi zvâcneau cu putere.

— Oh, sunt fericită! Sunt fericită! strigai eu.

St. John zâmbi.

— Nu ți-am spus că în loc să te ocupi de lucrurile însemnate, te interesezi de fleacuri? rosti el. Ți-ai păstrat cumpătul când ți-am spus că ești bogată, iar acum iată cum te-ai aprins pentru un lucru neînsemnat.

— Ce vrei să zici? O fi poate neînsemnat pentru dumneata care ai surori și nu-ți pasă de o verișoară. Dar eu, eu care n-aveam pe nimeni? Trei rude sau două, dacă nu vrei să te numeri printre ele, s-au născut în clipa asta pentru mine. Da, repet, sunt fericită!

Mă plimbam agitată prin odaie. Apoi mă oprii, sufocată aproape de gândurile ce mă copleșeau, prea năvalnice ca să le primesc, să le pun în ordine. Mă gândeam la tot ce s-ar putea întâmpla și avea să se întâmple în curând; priveam pereții albi și credeam că văd un cer spuzit de stele, și parcă fiecare mă călăuzea spre o țintă sau spre o bucurie. În sfârșit, eram în

stare să fac ceva pentru cei care-mi scăpaseră viața și pe care până acum îi iubisem cu o dragoste neputincioasă. Erau subjugati și eu puteam să-i dezrobesc; erau răzlețiți și eu îi puteam strânge laolaltă; independența și bogăția care erau ale mele puteau fi și ale lor. Nu eram patru? Douăzeci de mii de lire împărțite în mod egal însemna cinci mii de lire pentru fiecare. Era de ajuns și prea de ajuns. Dreptatea ar fi fost înfăptuită, iar fericirea noastră asigurată. Bogăția nu mă mai copleșea, nu mai era un simplu morman de aur, ci o bogăție de viață, de nădejdi și de bucurii.

Nu știu cum arătam în momentele când mintea mi-era năpădită de toate aceste gânduri, dar în curând am observat că domnul Rivers așezase un scaun la spatele meu și încerca, plin de blândețe, să mă facă să șed. Mă sfătuia să fiu liniștită. Îi spusei că mintea nu-mi era nicidecum tulburată; îi dădui mâna deoparte și reîncepui să mă plimb prin odaie.

— Măine ai să le scrii Dianei și lui Mary, spusei eu, și-o să le rogi să se înapoieze numaidecât. Diana mi-a spus că ea și sora ei s-ar socoti bogate dacă ar avea câte o mie de lire; de aceea, cred că fiecare o să fie mulțumită cu cinci mii.

— Spune-mi de unde pot lua un pahar cu apă, răspunse St. John. Ar trebui să faci un efort ca să te potolești.

— Lasă prostiile! Ce efect va avea asupra dumitale această moștenire? Te va reține în Anglia, te va hotărî să te însori cu domnișoara Oliver și să trăiești ca toți muritorii de rând?

— Bați câmpii ; ți s-a tulburat mintea. Te-am vestit pe neașteptate și noutățile te-au tulburat atât de mult că nu te mai poți stăpâni.

— Domnule Rivers, mă faci să-mi pierd răbdarea! vorbesc cu destulă judecată. Dumneata nu mă înțelegi sau mai bine zis te prefaci că nu mă înțelegi.

— Poate că dacă o să vorbești mai lămurit, o să te înțeleg mai bine.

— Nu te-ai lămurit! Ce poate fi mai lămurit? E foarte ușor de înțeles că împărțind cele douăzeci de mii de lire între nepot și cele trei nepoate ale unchiului John, fiecăruia îi vor reveni câte cinci mii de lire. Doresc să scrii surorilor dumitale, arătându-le ce moștenire au căpătat.

— Adică ce moștenire ai căpătat dumneata.

— Ți-am spus cum văd eu lucrurile în cazul de față și-n alt fel nu le pot vedea. Nu sunt o egoistă brutală, câinește de nedreaptă sau o ticăloasă nerecunoscătoare. De altfel, vreau să am un cămin, vreau să am rude; mi-e drag Moor-House și vreau să trăiesc acolo; le iubesc pe Diana și pe Mary și vreau să fiu toată viața legată de ele. Îmi va plăcea și-mi va prinde bine să am cinci mii de lire; dar douăzeci m-ar chinui și m-ar apăsa pe suflet. Apoi, dacă acești bani sunt ai mei în fața legii, nu sunt și în fața dreptății. Nu vă dau decât ce mi-ar fi cu totul nefolositor; nu vreau nici ciorovăieli, nici împotriviri; să ne înțelegem între noi și să hotărâm numaidecât.

— Te lași dusă de primul impuls, trebuie să te gândești câteva zile, ca să putem pune temei pe vorbele dumitale.

— Oh! dacă te îndoiești doar de sinceritatea mea, atunci nu mă tem de nimic. Recunoști că am dreptate?

— Într-adevăr, îmi dau seama că ai oarecare dreptate, dar e împotriva tuturor obiceiurilor. Afară de asta, toata averea îți aparține pe drept. Unchiul a câștigat-o prin strădaniile lui și avea dreptul s-o lase cui voia. Ți-a lăsat-o

dumitale. La urma urmelor, legea îți îngăduie s-o păstrezi și poți s-o socotești a dumitale fără muștrări de cuget.

— Pentru mine, răspunsei, e o chestie de sentiment și de conștiință. Trebuie să mă las călăuzită de sentimente; am atât de rar prilejul s-o fac. Chiar dacă ai discuta, ai ridica cine știe ce obiecții și m-ai sâcăi un an întreg, n-aș putea renunța la plăcerea fără seamăn pe care am întrezărit-o, aceea de a plăti în parte o datorie nespus de mare și de a-mi câștiga prieteni pentru tot restul vieții.

— Vorbești așa acum, spuse St. John, pentru că nu știi ce înseamnă să ai avere și prin urmare nici ce înseamnă să te bucuri de ea. Nu știi ce-ai putea ajunge cu douăzeci de mii de lire, ce loc ai putea ocupa în lume; nu știi ce viitor s-ar deschide înaintea dumitale; nu știi...

— Iar dumneata, îl întrerupsei, nu-ți poți închipui cu câtă ardoare năzuiesc spre o dragoste frățească. N-am avut niciodată un cămin, nici frați, nici surori; trebuie și vreau să le am acum. Nu-i așa că o să mă recunoașteți ca rudă și o să mă primiți printre voi?

— Jane, o să-ți fiu frate, iar surorile mele or să-ți fie surori, fără să-ți cerem jertfa drepturilor dumitale bine întemeiate.

— Frate-meu? Da, la mii de leghe depărtare! Surori? Da, robind la străini. Iar eu bogată, îndopată cu aur, fără ca vreodată să-l fi câștigat, ori să-l fi meritat! Dumneata, fără un ban! Strașnică egalitate și frăție! O, legătură de suflet! O, dragoste adâncă!

— Dar, Jane, dorința dumitaie de a avea o familie și o fericire casnică poate fi împlinită prin alte mijloace decât cele de care vorbești; te poți mărita.

— Iar vorbești prostii! Să mă mărit! Nu vreau să mă mărit și n-o să mă mărit niciodată.

— Nu mai vorbi așa. Cuvintele astea atât de necugetate sunt încă o dovadă că vorbești fără să cugeți.

— Nu, nu! Știu ce spun! Știu ce simt și cât de vajnic mi se răzvrătește întreaga ființă la simplul gând al măritişului. Nimeni nu s-ar căsători cu mine din dragoste și nu vreau ca omul care m-ar lua să facă o simplă afacere. Nu vreau un străin care ar fi cu totul deosebit de mine și cu care nu m-aș putea înțelege. Am nevoie de rude, vreau să spun de oameni care simt ca și mine. Mai spune-mi o dată că ai să-mi fii frate. Când ai rostit aceste cuvinte, sufletul mi s-a topit de fericire. Dacă poți, repetă-le, rostindu-le din toată inima.

— Cred ca pot. Știu că mi-am iubit totdeauna surorile și știu că dragostea mea e întemeiată pe stima ce-o am pentru ele și calitățile și admirația ce-o port destoiniciei lor. Și dumneata ești deșteaptă și te porți cum trebuie. Semeni în obiceiuri și gusturi cu Diana și cu Mary; prezența dumitale mi-a fost totdeauna plăcută și de câte ori am stat de vorbă cu dumneata, am găsit o alinare. Simt că-ți pot face cu ușurință și în chip firesc loc în inima mea, și simt că te socotesc o a treia soră, mai tânără.

— Îți mulțumesc. Pentru astă-seară mi-e de ajuns. Acum ai face bine să pleci, căci dacă mai rămâi, ai putea să mă superi iar cu îndoielile dumitale urâcioase.

— Dar școala, domnișoară Eyre? Cred că acum va trebui s-o închidem.

— Nu. Voi rămâne până găsești altă învățătoare.

Zâmbi mulțumit, îmi strânse mina și plecă. N-am nevoie să povestesc

amănunțit lupta pe care a trebuit s-o duc și să arăt argumentele la care a trebuit să recurg până să se împartă moștenirea așa cum doream. Am avut o sarcină foarte grea; dar eram pe deplin hotărâtă și verii mei văzură în cele din urmă că sunt cu adevărat neclintită în gândul de a face o împărțire dreaptă a averii; cum, pesemne, în inimile lor simțiseră că am dreptate și, pe deasupra, trebuie să fi fost conștienți că în locul meu ar fi făcut același lucru, până la urmă se învoiră măcar să încredințeze rezolvarea unor arbitri. Au fost aleși ca arbitri domnul Oliver și un destoinic om de legi. Amândoi mi-au dat dreptate și așa am izbândit. St. John, Diana, Mary și cu mine ne primirăm moștenirea.

CAPITOLUL XXXIV

Până când totul fu pus la punct, se apropie Crăciunul; venea vacanța. Am închis școala din Morton, străduindu-mă însă ca despărțirea să nu rămână, cel puțin din partea mea, un lucru sterp. Norocul deschide mâna așa cum deschide și inima, iar a da ceva când ai primit mult nu înseamnă decât a ușura într-un fel clocotul nepotolit al simțămintelor. De multă vreme băgasem de seamă cu bucurie că multe dintre școlărițele mele mă iubeau, iar la despărțire îmi dădui și mai limpede seama: îmi arătară dragostea lor simplu și cu tărie. Nemăsurată mi-a fost răsplata când am văzut că aveam într-adevăr un loc în inima curată a copilelor; le-am făgăduit că în fiecare săptămână voi veni să le văd și vom face împreună lecții, vreme de un ceas.

Domnul Rivers sosi în clipa când, după ce cercetasem clasele care cuprindeau acum șaiszeci de eleve, încuiasem, și cu cheia în mână, îmi luam cu duioșie rămas bun de la vreo șase din cele mai bune eleve ale mele: nici n-am putut găsi în casa vreunui fermier englez fete mai cuviincioase, mai vrednice de respect, mai modeste și instruite. Și asta-i mare lucru, fiindcă, la urma urmei țărani englezi sunt cei mai învățați, mai cuviincioși și mai demni din Europa; de atunci am mai văzut paysannes și Bauerinnen și cele mai bune dintre ele îmi păreau ignorante, grosolane și stupide față de fetele mele din Morton.

— Socotești că ți-ai primit răsplata pentru un întreg sezon de muncă? mă întrebă domnul Rivers, după ce plecară copiii. Nu ești fericită că ai făcut un adevărat bine semenilor dumitale?

— Fără îndoială.

— Și n-ai muncit decât vreo câteva luni! Nu socotești că o viață închinată perfecționării oamenilor ar fi bine folosită?

— Da; dar în ce mă privește n-aș putea s-o duc așa într-una; vreau să mă bucur de însușirile mele, tot atât de mult pe cât vreau să le cultiv pe cele ale altora. Acum trebuie să mă bucur de ele. Nu-mi abate gândurile spre școală; am plecat de acolo și sunt hotărâtă să folosesc din plin vacanța.

Chipul lui St. John deveni serios.

— Și? Ce-i înflăcărarea asta neașteptată? Ce ai de gând să faci?

— Să fiu activă, cât mai activă cu putință. Întâi vreau să te rog să dai drumul lui Hannah și să cauți pe altcineva să te slujească.

— Ai nevoie de ea?

— Da, aş vrea să mergă cu mine la Moor-House. Diana şi Mary vin peste o săptămână şi vreau să găsească totul în ordine.

— Înţeleg. Credeam că intenţionezi să pleci în vreo vacanţă. Hannah o să mergă cu tine.

— Atunci spune-i să fie gata mâine. Uite cheia de la şcoală; mâine dimineaţă o să-ţi dau şi pe cea de la casă.

St. John luă cheia.

— Pari foarte veselă că mi-o dai; nu-ţi înţeleg chiar pe de-a-ntregul veselia, fiindcă nu ştiu cu ce muncă ţi-ai pus în gând s-o înlocuieşti pe cea pe care ai părăsit-o. Ce gânduri, ce intenţii ai, care ţi-e acum scopul în viaţă?

— Prima mea ţintă e să curăţ (înţelegi întreaga semnificaţie a acestui cuvânt?) să curăţ din pod până-n pivniţă Moor-House-ul; a doua, să frec total cu ceară, cu ulei şi cu o grămadă de cârpe, până când fiecare lucru va străluci din nou; a treia, să aranjez scaunele şi mesele, paturile şi covoarele, cu o precizie matematică; după aceea am să stric atâta cărbune şi turbă ca să fac câte un foc bun în fiecare odaie; în sfârşit, cele două zile dinaintea sosirii surorilor dumitale vor fi folosite de mine şi de Hannah ca să batem ouăle, să alegem stafide, să râşnim mirodenii, să coacem cozonacii de Crăciun, să tocăm mărunţ umplutura plăcintelor şi să împlinim alinturi culinare, pe care cuvintele nu le pot îndeajuns desluşi unui profan ca dumneata. Într-un cuvânt, am de gând ca până joia viitoare, când vor veni Diana şi Mary, totul să fie gata şi în stare perfectă; ambiţia mea e să le arăt ce înseamnă o primire cu adevărat dragăstoasă.

St. John zâmbi şters; părea totuşi nemulţumit.

— Toate astea sunt bune deocamdată, zise el, dar, serios vorbind, nădăjduiesc că după ce-ţi va trece primul val de entuziasm o să priveşti ceva mai sus de farmecele vieţii casnice şi bucuriile de familie...

— E tot ce-i mai bun pe lume! îl întrerupsei eu.

— Nu, Jane, nu; lumea asta nu-i locul desfătării, nu căuta să faci din ea una ca asta; nu-i loc de odihnă, nu te lenevi.

— Dimpotrivă, vreau să fiu harnică.

— Jane, deocamdată te iert. Îţi las două luni să te bucuri în întregime de noua dumitale viaţă şi de fericirea de a-ţi fi găsit rudele; dar nădăjduiesc că pe urmă o să-ţi arunci ochii dincolo de Moor-House şi Morton, dincolo de iubirea frăţească, de liniştea egoistă şi de plăcerile uşurate pe care ţi le dau civilizaţia şi belşugul. Nădăjduiesc că o să fii din nou tulburată de puterea energiei dumitale.

Îl privii mirată.

— St. John, zisei eu, găsesc că e aproape răutăcios din partea dumitale să vorbeşti aşa. Vreau să fiu fericită, să mă îmbăt de fericire, şi dumneata mă împingi spre zbucium! Cu ce scop?

— Cu scopul de a te îndemna să foloseşti cu chibzuinţă darurile cu care te-a înzestrat Dumnezeu şi de care, într-o zi, îţi va cere cu siguranţă o socoteală foarte exactă. Jane, te voi veghea de-aproape şi cu grijă. Te previn. Şi voi încerca să înăbuş această înfrigurare fără rost care te împinge spre searbedele bucurii ale căminului. Nu te încredinţa cu atâta tărie legăturilor trupesti; păstrează-ţi statornicia şi entuziasmul pentru o cauză vrednică de

ele, nu le risipi pe lucruri mărunte, trecătoare. Înțelege, Jane?

— Da, ca și cum mi-ai vorbi chinezește. Simt că am pricinii binecuvântate să fiu fericită, și vreau să fiu. La revedere!

Fericită am fost la Moor-House și din greu am muncit acolo. Din greu a muncit și Hannah și a fost încântată văzând cât de veselă știam să fiu în mijlocul harababurii unei case întoarse pe dos, cu câtă îndemânare știam să perii, să scutur, să curăț și să gătesc. Iar după o zi sau două de cumplită neorânduială, am avut bucuria să vedem cum încetul cu încetul se face ordine în talmeș-balmeșul pe care-l pricinuiseam. Făcusem mai înainte o călătorie la S... să cumpăr câteva mobile noi. Verișoarele mele îmi acordaseră o sumă de bani pentru asta și-mi dădură carte-blanche⁸¹ să fac orice schimbare aș fi dorit. Odaile de culcare și odaia unde stăteam de obicei fură așezate aproape așa cum erau, întrucât știam că Diana și Mary aveau să se bucure mult mai mult regăsind mesele, scaunele și paturile vechi, decât văzând o mobilă nouă, elegantă. Totuși, unele schimbări erau necesare pentru a crea întoarcerii lor atmosfera pe care o doream. Cumpărai deci niște covoare draguțe, niște perdele de culoare închisă, câteva podoabe antice de porțelan și de bronz, alese cu grijă, oglinzi, cuverturi, dulapuri și cele trebuincioase gătelii; toate astea dădeau viață întregii locuințe, fără să fie prea bătătoare la ochi.

Mai rămăsese un salon și o odaie de musafiri. Acolo am pus mobile de mahon vechi, tapisate în roșu; am întins preșuri de pânză pe coridor, și pe - scări am pus covoare. Când totul a fost gata, mi se păru că interiorul de la Moor-House devenise un adevărat model de tihnă modestă, deși pe dinafară, mai ales în această perioadă a anului, continua să arate ca o clădire mare, rece și pustie.

În sfârșit, sosi joia mult așteptată. Fetele trebuiau să vină seara; cu mult înainte aprinseserăm peste tot focurile. Bucătăria strălucea de curățenie. Hannah și cu mine eram îmbrăcate și totul se găsea în cea mai deplină ordine.

St. John sosi primul. Îl rugasem să nu vină până ce n-o fi totul rânduit și nu fusese deloc greu să-l conving, de vreme ce numai gândul la dezordinea dezgustătoare și trivială care domnea în casă îl speria de moarte. Mă găsi în bucătărie, unde vedeam de niște prăjituri pe care le pusesem la copt pentru ceai. Apropiindu-se de cămin, mă întrebă: „Te mulțumește îndeajuns munca de jupâneasă?” Îi răspunsei poftindu-l să mă însoțească și să vadă rezultatul muncii mele. După câteva nazuri, l-am convins totuși să mergem împreună să vedem cum arata casa. Se mulțumi să arunce o privire prin odăile pe care i le arătai, dar nu intră în nici una; apoi îmi spuse că trebuie să fi avut multă bătaie de cap ca să fac o astfel de schimbare într-un timp atât de scurt. Nu rosti însă nici un cuvânt care să exprime mulțumire pentru felul cum arăta acum locuința sa.

Tăcerea asta mă îngheță. M-am gândit că schimbările făcute au stricat poate vreo rânduială veche la care el ținea; l-am întrebat pe un ton cam descurajat, dacă era cumva așa.

— Nici vorbă, îmi răspunse el; dimpotrivă, am observat că ai ținut seama de vechea rânduială. Mă tem însă că te-ai îndeletnicit cu aceste

⁸¹ Depline puteri (fr.).

treburi mult mai docil decât ar fi trebuit. De pildă, câte minute ți-au trebuit să chibzuiești cum ar fi bine să aranjezi odaia asta?

Apoi mă întrebă unde pusesem o carte; îi arătai volumul pe raft, luă cartea, se retrase la locul lui obișnuit de lângă fereastră și începu să citească.

Asta nu mi-a plăcut, cititorule. St. John era bun, dar începui să simt că spunea adevărul când zicea că e aspru și rece. Comoditatea și plăcerile vieții n-aveau farmec pentru el; nu simțea farmecul bucuriilor tihnite. E adevărat, trăia numai cu năzuința spre lucruri mari și frumoase, dar nu voia niciodată să se odihnească și nu îngăduia odihna nici celor din jurul lui. Privindu-i fruntea de marmură înaltă, liniștită și palidă, chipul lui frumos absorbit de studiu, am înțeles deodată că n-ar putea fi un soț bun și ca să fii soția lui ar însemna o grea încercare. Înțelesei ca printr-o revelație felul dragostei lui pentru domnișoara Oliver și, ca și el, mă gândeam că nu-i decât o dragoste a simțurilor. Înțelesei cât se disprețuia din cauza influenței neliniștitoare pe care această dragoste o avea asupra lui, cât dorea s-o înăbușe, s-o nemi-cească, și câtă dreptate avea când se îndoia că i-ar putea aduce cândva – lui sau ei – o fericire trainică.

Văzui că era făcut din materia din care Natura își dăltuiește eroii – creștini și păgâni – făuritori de legi, oameni de stat, cărmuitori, era o temelie solidă pentru o cauză mare, dar la gura sobei, ar fi arătat mai totdeauna ca o columnă rece, stânjenitoare, mohorâtă și nelalocul ei.

„Nu se simte de fel în apele lui în salonul ăsta, îmi zisei. Munții Himalaiei, tufișurile din ținuturile Caffre, chiar și mlaștinile bănuite de ciumă ale coastei Guineei i s-ar potrivi mai bine. Nu greșește când vrea să fugă de tihna vieții de familie, căci nu ăsta-i elementul său; talentele lui s-ar închirci și nu s-ar putea dezvolta și distinge în mod strălucit. Lui îi trebuie o viață de luptă și de primejdii, în care e nevoie de curaj, energie și tărie ca să vorbească și să se agite, să fie comandant, pe câtă vreme în fața acestui om până și un băiețel vesel părea superior. Acum îmi dădusem seama de importanța hotărârilor pe care le luase și păreau îndreptățite – ar fi potrivit ca misionar.

— Uite că sosesc! Sosesc! strigă Hannah, deschizând ușa salonului.

În aceeași clipă, bătrânul Carlo începu să latre vesel. Am alergat afară. Se înnoptase. Auzii un uruit de roți și Hannah aprinse numaidecât un felinar. Trăsura se oprise înaintea porții. Vizitiul deschise ușa și două femei binecunoscute coborâră una după alta. Peste o clipă fața îmi era îngropată sub pălăriile lor, mângaiată întâi de obrajii lui Mary, apoi de buclele răvășite ale Dianei. Râdeau și mă sărutau; apoi veni rândul bătrânei Hannah; în sfârșit, Carlo, care era aproape nebun de bucurie, își primi și el partea lui. Mă întrebară dacă totul merge cum trebuie și când le răspunsei afirmativ, se grăbiră să intre.

Erau amorțite de lunga ședere în trăsura care le adusese de la Whitcross și înghețate de gerul nopții, dar lumina veselă a focului le umplu de bucurie. Pe când vizitiul și Hannah aduceau bagajele, fetele întrebară unde e St. John. Tocmai atunci apăru și fratele lor din salon. Amândouă se aruncară de gâtul lui, iar el le răspunse fiecăreia cu o sărutare liniștită; șopti câteva cuvinte de bun soset și rămase un timp ascultând ce i se spune. Apoi, bănuind că surorile lui îl vor urma în salon, se retrase acolo ca într-un

refugiu.

Le pregătisem lumânări să se urce în odăile lor, dar Diana vru mai întâi să dea câteva porunci pentru găzduirea vizitiului. Apoi mă urmară amândouă. Fură încântate de schimbările pe care le făcusem.; nu încetau să admire noile tapete, covoarele noi, vasele de porțelan bogat colorate; își manifestau zgomotos mulțumirea lor nețărnută. Eram fericită, simțind că tot ce făcusem corespundea în mod desăvârșit dorinței lor și adăuga un mare farmec voioasei întoarceri.

Seara aceea a fost foarte plăcută. Fericitele mele verișoare fură atât de vorbărețe, avură atâtea lucruri de povestit, încât tăcerea lui St. John trecu neobservată. El era într-adevăr mulțumit că-și vede surorile, dar nu putea lua parte la încântarea și nespusa lor bucurie; evenimentul zilei – întoarcerea surorilor lui – îi făcea plăcere, dar zgomotul vesel și voioșia lor gureșă îl supărau, îmi dădui seama că dorea ca ziua aceasta să termine mai repede, nădăjduind că ziua de mâine avea să-i aducă mai multă liniște. Pe la mijlocul serii, cam la un ceas după ceai, se auzi o bătaie în ușă, Hannah intră și spuse că un băiat venise să-l cheme pe domnul Rivers la câpătăiul mamei lui care trăgea să moară.

— Unde locuiește, Hannah? întrebă St. John

— Sus, la Whilcross-Brow. Sunt aproape patru mile până acolo și drumul e numai mlaștini și bălți.

— Spune-i că vin.

— Ați face mai bine să nu vă duceți, domnule. E drumul cel mai primejdios pe care-l poate străbate cineva la vreme de noapte, iar peste mlaștini nu-i nici un drum. Și-i o noapte atât de cumplită, bate așa de tare vântul. Mai bine ar fi să-i spuneți că va duceți mâine dimineață...

Dar St. John ieșise deja pe coridor și-și îmbrăca mantaua. Plecă fără să facă nici o obiecție, fără să murmure. Era nouă; nu se întoarse decât la miezul nopții, obosit și lihnit de foame, dar cu o înfățișare mai fericită decât la plecare. Își împlinise datoria; făcuse o efortare, își pusese la încercare puterea de a munci și de a se învinge și era deci mai mulțumit de sine însuși.

Cred că în timpul săptămânii următoare, răbdarea lui a fost adesea pusă la încercare. Era săptămâna Crăciunului. Nimeni nu s-a mai ocupat de muncile obișnuite, ci timpul a fost petrecut în distracții familiale. Aerul mlaștinilor, libertatea de care te bucuri acasă și bunăstarea ce începea să se arate, toate aveau asupra celor două surori puterea unui elixir amețitor. Veselia lor nu se curma de dimineață până seara, vorbeau toată ziua, tot ce spuneau avea haz, miez, era original și plin de farmec pentru mine, căci nimic nu-mi făcea mai mare plăcere decât să le ascult și să iau parte la discuțiile lor. St. John nu încerca să ne înfrâneze veselia, dar se ferea de ea. Rareori se afla acasă; parohia lui era mare și casele grozav de împrăștiate. Toată ziua se ducea să-și vadă săracii și bolnavii.

Într-o dimineață, la micul dejun, după ce stătuse câtăva vreme pe gânduri, Diana îl întrebă dacă planurile i-au rămas neschimbate.

— Nimic nu s-a schimbat, răspunse dânsul, și nimic n-o să mă facă să le schimb.

Atunci ne-a înșiiințat că plecarea lui era hotărâtă în mod definitiv pentru anul următor.

— Și Rosamond Oliver? întrebă Mary.

Se părea că aceste cuvinte îi scăpasera fără voie, fiindcă abia le rostise și făcu un gest care arăta c-ar fi fost bucuroasă să-și poată lua vorbele înapoi.

St. John ținea o carte în mână; avea obiceiul puțin plăcut de a citi la masă; își închise cartea și ne privi.

— Rosamond Oliver, zise el, se mărită cu domnul Granby, unul dintre gentilomii cei mai respectați din S... E nepotul și moștenitorul lui sir Frederic Granby; domnul Oliver mi-a dat ieri această veste.

Surorile schimbă o privire, apoi ochii lor se ațintiră asupra mea. După aceea, câteșitrele ne uitarăm la dânsul: era senin ca și cristalul.

— Căsătoria asta s-a pus la cale foarte repede, zise Diana. Nu cred să se cunoască de multă vreme.

— Numai de două luni. S-au întâlnit în octombrie la balul din S... Dar când nu există nici o piedică pentru căsătorie, cum e în cazul de față, când acea unire e izbutită din toate punctele de vedere, întârzierile n-au nici un rost. Nunta o să se facă de îndată ce castelul din S... pe care li-l dăruiește sir Frederic va fi gata să-i primească.

Prima dată când am rămas singură cu St. John, după această veste, am fost ispitită să-l întreb dacă suferă, dar părea să aibă atât de puțină nevoie de simpatie, încât, în loc să încerc a-l mângâia, mi-a fost rușine, când mi-am adus aminte de tot ce-i spusese cândva. De altfel, pierdusem obiceiul de a-i vorbi. Devenise iar ca de piatră și simțeam că ar face să înghețe orice încercare de apropiere sau de a-i cere să-și deschidă inima. Nu-și ținuse făgăduiala; nu se purta cu mine așa cum se purta cu surorile lui; făcea totdeauna între ele și mine mici deosebiri, care nu contribuiau de fel la crearea unor legături mai calde între noi doi. Cu un cuvânt, acum când eram recunoscută ca ruda lui și trăiam sub același acoperământ eu el, depărtarea dintre noi mi se părea mai mare decât pe vremea când eram doar învățătoare la școala din sat. Amintindu-mi cât de departe mă lăsase odinioară să pătrund în taina gândurilor lui, cu greu puteam să-i înțeleg răceala de acum.

Așa stând lucrurile, nu mică îmi fu mirarea când l-am văzut ridicând deodată capul, până atunci plecat peste pupitru, și spunându-mi:

— Vezi, Jane? Am luptat și am biruit.

Tresării auzindu-l vorbindu-mi astfel și nu-i răspunsei numaidecât. În sfârșit, după o clipă de șovăială, îi spusei:

— Dar ești sigur că nu faci parte dintre acei cuceritori a căror victorie a costat prea mult? O nouă asemenea izbândă nu te-ar doborî cu totul?

— Nu cred; dar chiar dacă ar fi așa, ce importantă are? N-o să mai lupt niciodată pentru aceeași cauză; izbânda de acum e unică și hotărâtoare. De-aici încolo mi-e ușor să-mi urmez drumul. Mulțumesc lui Dumnezeu.

După ce rosti aceste cuvinte se cufundă iar în hârtiile și tăcerea lui.

În curând, fericirea noastră (a Diane, a lui Mary și a mea) deveni mai potolită. Ne reluăm vechile obiceiuri și reîncepurăm studiile obișnuite. Atunci St. John rămase mai îndelung acasă. Uneori stătea ceasuri întregi în aceeași încăpere cu noi. În vreme ce Mary desena, Diana citea o Enciclopedie (spre marea mea admirație și uimire), iar eu mă chinuiam cu germana, St. John studia o limbă orientală, de care credea că va avea nevoie pentru

realizarea planurilor sale.

Continua să stea în colțul său, liniștit, cufundat în studiu, dar ochii lui albaștri părăseau adesea gramatica străină pe care o avea în față și, rătăcind în jurul odăii, se așteptau din vreme în vreme asupra noastră, tovarășele sale de învățătură, cu o ciudată încordare. Dacă era surprins, întorcea numaidecât privirea și totuși ochii aceia cercetători se întorceau neîncetat spre masa noastră nu știam ce putea să însemne asta. Mă miram de mulțumirea pe care o manifesta mereu într-o împrejurare care mi se părea fără nici o însemnătate, adică mă duceam la școala din Morton în fiecare săptămână și ce mă mira mai mult era că de câte ori timpul nu era prielnic, dacă ninge, ploua sau bătea vântul, surorile lui îmi spuneau să nu mă duc la școală, el dimpotrivă, bătându-și joc de grija lor, mă îndemna să nu mă tem de vremea proastă și să-mi fac datoria.

— Jane nu-i atât de slabă cum credeți voi, zicea el. Poate să îndure vântul de munte, ploaia sau câțiva fulgi de zăpadă tot așa de bine ca oricare dintre noi. Constituția ei e zdravănă și poate să înfrunte capriciile climei mai bine decât mulți oameni ce ne par foarte vânjoși.

De câte ori mă întorceam moartă de oboseală și murată de ploaie, nu îndrăzneam să mă plâng, deoarece îmi dădeam seama că văicărelile mele l-ar supăra. Curajul îi plăcea întotdeauna; slăbiciunea îl supăra în orice împrejurare.

Într-o zi căpătai totuși îngăduința să rămân acasă, pentru că eram într-adevăr răcită. Surorile lui s-au dus la Morton în locul meu; eu am rămas să citesc din Schiller, iar el descifra niște pagini orientale, încâlcite. Sfârșind traducerea, am vrut să mă apuc de o temă. Pe când îmi schimbam caietele, mă uitai la el și văzui că mă cercetează cu ochii săi albaștri pătrunzători. Nu știu câtă vreme mă cercetă astfel. N-aș putea spune. Privirea lui era atât de vie și totuși atât de rece. Simții cum teama pune stăpânire pe mine, de parcă aș fi avut alături o apariție fantastică.

— Jane, îmi zise dânsul, ce faci?

— Învăț germana.

— Aș vrea să lași germana și să înveți limba hindi.

— Vorbești serios?

— Foarte serios și am să-ți spun de ce.

Atunci mă lămurii că și el învăța limba hindi; că pe măsură ce înainta, uita cele învățate la început; ca i-ar fi de mare folos să aibă o elevă și să repete mereu cu ea primele noțiuni ca să și le întipărească astfel mai bine în minte. Adăugă că șovăise mult până să aleagă între mine și surorile lui, dar că, în cele din urmă, m-a ales pe mine, pentru că eram în stare să-mi dau cea mai multă silință ca să învăț un lucru, îmi ceru să-i fac acest serviciu adăugând că, de altfel, jertfa nu va fi de lungă durată, deoarece mai erau doar trei luni până la plecarea lui.

St. John nu era un om pe care să-l poți refuza ușor. Simțeai că la el toate impresiile – fie triste, fie vesele – îi rămâneau acolo adânc întipărite în minte și cu greu se ștergeau. Acceptai. Când se întoarseră verișoarele Diana începu să râdă văzându-și fratele ocupat cu eleva lui și arnândouă spuseră că St. John nu le-ar fi putut niciodată hotărî la așa ceva. El răspunse liniștit:

— Știu.

Aflai în el un dascăl răbdător, îngăduitor, foarte pretențios totuși; îmi dădea mult de lucru și, când răspundeam așteptărilor, mă lăuda în felul lui; încetul cu încetul, căpătă oarecare înrăurire asupra mea, ceea ce mă făcu să-mi pierd libertatea de gândire. Laudele și observațiile sale, erau pentru mine mai stânjenitoare decât nepăsarea. Când se afla acolo, nu puteam nici să vorbesc, nici să râd în voie; un instinct mă înștiința fără încetare că vioiciunea mea l-ar supăra. Simțeam că nu-i plac decât îndeletnicirile serioase și, cu toate silințele mele, nu puteam face altceva când era el de față. Mă vedeam stăpânită de un farmec ce mă îngheța. Când îmi spunea: „du-te”, mă duceam; „vino”, veneam: „fă asta”, făceam. Dar nu-mi plăcea deloc deplina mea supunere și de multe ori aș fi preferat să-mi arate nepăsarea de altădată.

Într-o seară, când să ne culcăm, surorile lui și cu mine îl înconjură ca să-i spunem noapte bună. După obiceiul lui, le sărută pe amândouă, iar mie – tot potrivit obiceiului – îmi strânse mâna. Diana, care se întâmplă să fie în seara aceea mai nebunatică (voința fratelui, tiranica mea stăpână, nu avea nici o putere asupra acestei fete, pentru că voința ei reprezenta o forță tot atât de puternică și de sens contrariu), exclamă:

— St, John! Spui că Jane e a treia ta soră, dar văd că nu te porți cu ea așa cum te porți cu noi; trebuie s-o săruți și pe ea.

Cu aceste cuvinte, mă împinse spre el. Gestul Dianei mi se păru cam îndrăzneț și eram stânjenită. St. John își plecă încet capul și chipul său elin ajunsese la înălțimea chipului meu; ochii lui pătrunzători scormoniră pe-ai mei. Mă sărută. Nu există pe lume sărutări de marmură sau de gheață, și de aceea pot socoti că sărutul vărului meu făcea parte dintr-o a treia clasă. E însă cu puțință să existe sărutări prin care vrei să pui la încercare pe cel îmbrățișat și un astfel de sărut era al lui. După ce mă sărută, mă privi cercetător, ca să afle ce efect avusese asupra mea, dar nu era prea ușor de văzut: sunt sigură că nu roșisem; poate să mă fi îngălbenit puțin, fiindcă simțisem sărutul lui ca pe un fel de pecetluire a lanțurilor mele. De atunci n-a mai uitat niciodată să îndeplinească acest ritual. Liniștea și seriozitatea pe care o arătam de fiecare dată păreau să aibă un anumit farmec pentru el.

În ce mă privește, cu fiecare zi doream să-i plac mai mult; dar pe zi ce trecea, simțeam că spre a izbuti ar fi trebuit să renunț treptat-treptat la firea mea, să-mi înăbuș talentele, să dau o altă îndrumare gusturilor mele, să mă străduiesc a-mi însuși idealul spre care, în chip firesc, nu simțeam nici o chemare. El voia să mă poarte spre înălțimi la care n-aș fi putut niciodată ajunge; ceas de ceas mă îndemna să năzuiesc spre culmea către care urca. Era imposibil să fac asemenea lucru, după cum era imposibil să-mi modelez trăsăturile neregulate după tiparul său ordonat și clasic, sau să dau ochilor mei verzi și schimbători strălucirea solemnă a ochilor săi albaștri ca marea.

Totuși, nu numai autoritatea lui mă înrobise în ultimul timp. De câțeva vreme, cu foarte mare ușurință mă cuprindea tristețea; un rău ascuns mă rodea și-mi seca orice izvor de bucurie, iar acel rău era nesiguranța.

S-ar putea să-ți închipui, cititorule, că datorită tuturor acestor schimbări de situație și avere îl uitasem pe domnul Rochester. Oh, nu, nici o clipă măcar. Amintirea lui mă urmărea mereu. Nu era un abur pe care să-l poată risipi razele soarelui și nici un chip desenat pe nisip, care să poată fi șters de bătaia vuitului; era un nume săpat în marmură și sortit să dăinuie

cât și ea. Dorința de a afla ce se întâmplase cu dânsul mă chinuia în permanență. Când eram la Morton, în fiecare seară mă întorceam în căsuța mea ca să mă pot gândi la asta, iar acum, la Moor-House, mă închideam în fiecare noapte în odaia mea ca să visez la dânsul.

În corespondența cu privire la moștenire, pe care fusesem nevoită s-o port cu domnul Briggs, îl întrebasem dacă știe unde se află acum domnul Rochester și cum o duce cu sănătatea, însă, așa cum bănuise St. John, nu știa nimic. Atunci îi scrisese doamnei Fairfax, cerându-i amănunte. Eram încredințată că astfel o să capăt vești și convinsă că răspunsul va veni repede. M-a cuprins uimirea când am văzut că trec cincisprezece zile fără să primesc nimic; dar când, după două luni de așteptare, poșta tot nu-mi aduse nici un răspuns, simții că mă cuprinde o neliniște dureroasă.

Am scris din nou, gândindu-mă că poate scrisoarea dintâi se pierduse. Noua încercare îmi învioră speranțele, care ținură câteva săptămâni, ca și cele dintâi; apoi, ca și acelea, se spulberară. N-am primit nici un rând, nici un cuvânt. După o jumătate de an de așteptare zadarnică, nădejdea mea pieri cu totul și deznădejdea mă copleși.

O primăvară frumoasă strălucea în jurul meu, dar nu mă puteam bucura de ea. Vara se apropia. Diana încerca să mă înveselească. Îmi spuse că par suferindă și vru să meargă cu mine la mare. St. John se împotrivi, spunând că n-aveam nevoie de petreceri, ci mai curând de muncă; pentru că viața mea nu avea o țință și trebuia să găsesc una; și, poate ca să-mi înlocuiască ceea ce socotea el că-mi lipsește, prelungi lecțiile de hindi și deveni din ce în ce mai pretentios. Iar eu, ca o ființă slabă de minte ce eram, nu încercam să mă împotrivesc. N-aveam putere.

Într-o zi, mă așezai să învăț, cuprinsă de o tristețe mai adâncă decât cea obișnuită și care-mi fusese prilejuită de o dezamăgire crâncenă. Dimineăta, Hannah îmi spusese că am o scrisoare și când coborâi s-o iau, aproape sigură că voi găsi veștile pe care atât de mult le doream, văzui că-i doar o scrisoare de afaceri din partea domnului Briggs. O deznădejde amară mă făcu să izbucnesc în lacrimi și acum, când privirea mi-era aplecată pe literele încâlcite și stilul înflorit al unui scriitor indian, ochii mi se umplură din nou de lacrimi.

St. John mă chemă lângă dânsul să-i citesc, dar nu puteam vorbi; cuvintele mi se înecară în hohote de plâns. În încăpere eram numai noi doi. Diana cânta la pian în salon, iar Mary lucra în grădină. Era o foarte frumoasă zi de mai, senină, cu soare cald și mângâiată de o boare ușoară de vânt. St. John nu păru de loc uimit de starea mea. Nu mă întrebă care-i pricina și se mulțumi să-mi spună:

— Jane, să așteptăm câteva clipe, până te liniștești.

Pe când mă sileam să-mi stăpânesc repede durerea, el rămase calm și răbdător, sprijinit de pupitrul lui și privind-mă ca un medic care cercetează cu ochi reci o criză așteptată și cu totul de înțeles pentru el. După ce-mi înăbușii hohotele de plâns, îmi ștersei lacrimile și șoptii că nu mă simțeam bine, îmi reluai lecția pe care reușii s-o duc până la capăt. St. John strânse cărțile, ale lui și ale mele, închise pupitrul și-mi zise:

— Acum, Jane, ai să te plimbi cu mine.

— S-o chem pe Diana și pe Mary.

— Nu. Azi nu vreau decât o singură tovarășă și tovarășă aceea ești

dumneata. Îmbracă-te, ieși prin bucătărie și ia-o pe drumul ce duce sus, spre Marsh-Glen. Vin și eu peste câteva minute.

Eu nu cunosc cale de mijloc; niciodată în viața mea, de câte ori am avut de-a face cu potrivnici neînduplecați, tari, n-am cunoscut cale de mijloc între deplina supunere și revolta fățișă. Totdeauna am păstrat-o cu credință pe-cea dintâi, până-n clipa când am izbucnit, uneori cu violență vulcanică. Și întrucât în clipa aceea nici împrejurările nu mă îndreptăteau și nici nu eram în stare să mă revolt, ascultai supusă poruncile lui St. John și peste zece minute ne plimbam împreună pe sălbatica poteca ce străbătea vâlcea.

Vântul bătea dinspre apus, aducând de peste dealuri mirosul bălărilor și al stufului. Cerul era de un albastru fără pată. Râul ce aluneca de-a lungul vârtoapei, umflat de ploile primăverii, curgea îmbelșugat și limpede, aruncând scăpărări aurii furate de la soare și safire împrumutate bolții. Am înaintat și am părăsit potecile, ca să pășim pe o iarbă moale, verde ca smaragdul, presărată cu flori albe și mărunte și cu stelute mici, galbene. Eram înconjurați de stânci, căci valea înainta șerpuind în însăși inima munților.

— Să stăm aici, zise St. John, când am ajuns la cele dintâi stânci ce străjuiau un fel de trecătoare, dincolo de care puhoiul se prăvălea în cascadă și unde ceva mai departe, muntele scutura veșmântul de iarbă și flori și păstra drept strai doar hațișurile și doar stânca drept nestemată; mai departe totul devenea nespus de sălbatic și aerul limpede se prefăcea în negură; acolo se păstra nădejdea pierdută a singurătății și ultimul refugiu al tăcerii.

Mă așezai. St. John sta lângă mine. Își aruncă privirea înspre trecătoare și o coborî în adâncul prăpastiei. Ochii lui urmăriră puhoiul, apoi se îndreptară spre cerul fără pată. Își scoase pălăria și lăsă ca vântul să-i răvășească părul și să-i mângâie fruntea. Părea că se contopește cu duhul acelei prăpastii, iar ochii-i parcă-și luau rămas bun de la ceva.

— Da, zise el tare, îi voi revedea, o să-i revăd în visurile mele, când voi dormi pe malurile Gangelui, și încă o dată într-un ceas mai îndepărtat când un alt somn îmi va mângâia pleoapele pe malurile unui fluviu mai întunecat!

Ciudată mărturie a unei dragoste stranii! Era pasiunea austeră a unui patriot pentru țara lui.

El se așeză. O jumătate de ceas nu vorbirăm deloc, nici el mie, nici eu lui; după aceea, îmi zise:

— Jane, peste șase săptămâni plec; mi-am cumpărat un bilet pentru vaporul care pleacă la 20 ale lunii iunie.

— Dumnezeu te va avea în paza lui, fiindcă pentru el te ostenești.

— Da, murmură el, asta-i slava și bucuria mea. Sunt slujitorul unui stăpân care nu dă greș; nu mă aflu sub călăuzire omenească, supus legilor șubrede și cârmuirilor rătăcitoare a viermilor, semenii mei. Regele meu, dăruitorul meu de legi, stăpânul meu e însăși desăvârșirea. Mi se pare ciudat că toți cei care mă înconjoară nu ard de dorința de a se strânge sub același steag și a porni spre aceeași țintă.

— Nu toți au tăria dumitale, și ar fi o nebunie pentru cei slabi să dorească a păși alături de cei puternici.

— Nu vorbesc de cei slabi; nici nu mă gândesc la ei, vorbesc de cei care

sunt vrednici de această menire și-n stare s-o împlinească.

— Aceia sunt puțini și greu de găsit.

— Adevăr grăiești: dar când i-ai găsit, trebuie să-i îmboldești, să-i îndemni să se străduiască, să le arăți darurile pe care le-au primit și să le deslușești pricinile pentru care li s-au dat, să le vorbești în numele cerului și să le oferi, de-a dreptul din partea lui Dumnezeu, un loc printre cei aleși.

— Dacă sunt cu adevărat născuți pentru această menire, oare nu inima lor le-o va spune cea dintâi?

Mi se părea că o vrajă se țesea în jurul meu și mă temeam să aud rostindu-se vreun cuvânt fatal, care avea să-i dea ființă aievea și să mi-o arate în fața ochilor.

— Dar ce-ți spune inima dumitale? întrebă St. John.

— Inima mea e mută... inima mea e mută, răspunsei înfiorată.

— Atunci voi vorbi eu în locul ei, reluă același glas adânc și neobosit. Jane, vino cu mine în Indii: vino ca soție a mea, ca tovarășă a muncii mele.

Valea și cerul se învârtiră în jurul meu, iar munții se înălțară în văzduh! Era ca și când aș fi auzit o chemare din cer, ca și când un sol nevăzut mi-ar fi strigat: „Vino, ajută-nel!” Dar eu nu eram apostol, nu puteam să întâmpin crainicul și nu-i puteam primi porunca.

— Oh, St. John, am strigat, ai milă de mine!

Ruga se adresa însă cuiva care nu cunoștea nici mila, nici remușcarea, atunci când era vorba să împlinească ceea ce el socotea că-i o datorie. Urmă:

— Dumnezeu și firea te-au creat ca să fii soția unui misionar. Ai darurile minții, nu farmecele trupului; ești făcută pentru muncă, nu pentru dragoste. Trebuie să fii nevasta unui misionar și ai să fii. O să fii a mea! Te cer cu stăruință, nu pentru desfătarea mea, ci pentru slujba stăpânului meu.

— Nu sunt vrednică de asta, nu asta-i chemarea mea, răspunsei.

Se așteptase la aceste prime obiecții și n-a fost de loc mâniat. Stătea sprijinit de stânca din spatele său, cu brațele încrucișate pe piept și părea foarte liniștit. Mi-am dat seama că era pregătit pentru o lungă și dureroasă luptă și se înarmase cu răbdare ca s-o ducă până la capăt, hotărât să iasă biruitor.

— Jane, reluă el, umilința e temelia tuturor virtuților creștinești. Ai dreptate să spui că nu ești vrednică de această muncă. Dar cine e vrednic oare? Oare cei care au fost într-adevăr chemați de Dumnezeu s-au socotit vreodată vrednici de acea chemare? Eu, de pildă, nu sunt decât țărână și cenușă și, la fel cu apostolul Pavel, recunosc în mine pe cel mai mare dintre păcătoși; dar nu vreau să fiu împiedicat de acest sentiment al nevredniciei mele. Îmi cunosc stăpânul. E tot atât de drept, pe cât e de puternic, și, deoarece și-a ales o unealtă slabă pentru îndeplinirea unei fapte mari, va înlocui lipsurile mele prin bogățiile nesfârșite ale proniei sale. Gândește așa cum gândesc eu, Jane, și ai încredere cum am și eu. Îți cer să te reazemi pe stânca veacurilor; nu te îndoii că va putea susține povara slăbiciunii tale omenești.

— Nu înțeleg viața misionarilor, spusei eu, nu le-am cercetat niciodată faptele.

— Ei bine, eu, oricât de umil aș fi, îți pot da ajutorul de care ai nevoie. Pot să-ți arăt ceas cu ceas menirea dumitale, să fiu totdeauna alături de

dumneata, să te ajut în fiecare clipă. O să fac toate astea la început, dar îți cunosc puterea și știu că în curând o să fii tot atât de tare ca și mine și n-o să mai ai nevoie de sprijinul meu.

— Dar de unde voi lua puterea de a îndeplini aceasta menire? N-o am în mine. Când îmi vorbești, nu mă simt nici tulburată, nici înflăcărată; nu se aprinde nici o flacără în mine, nici un glas nu mă sfătuiește și nu mă îmbărbătează; nu mă simt chemată spre o viață nouă. Ah, cât aș vrea să te pot face să vezi cum mai seamănă acum mintea mea cu o temniță, lipsită de soare, în adâncurile căreia cineva zace înlănțuit, cât de teamă mi-e să nu mă convingi să încerc a face un lucru pe care nu-l pot îndeplini.

— Am să-ți dau un răspuns, ascultă-mă. De când te cunosc, te-am examinat neconținut: zece luni de zile ai fost subiectul cercetărilor mele. Te-am supus la încercări ciudate; ce-am văzut, ce încheiere am tras? Când ai fost învățătoare la școala din sat, ai știut să îndeplinești cu exactitate și bun simț o sarcină ce nu se potrivea nici cu obiceiurile, nici cu gusturile dumitale, am văzut că ai îndeplinit-o cu tact și pricepere; ai știut să te înfrângi. Vâzând liniștea de care ai dat dovadă când ai primit vestea averii venite pe neașteptate, mi-am dat seama că nu ești dornică de bogăție, că banii n-au asupra dumitale o putere care să treacă peste marginile cuviinței. Când, cu hotărâre neclintită, ți-ai împărțit averea în patru, păstrându-ți numai o parte și renunțând la celelalte trei, ca să îndeplinești o dreptate abstractă, am recunoscut un suflet care-și află bucuria în flacăra și chinurile sacrificiului. Când, ca să-mi faci pe plac, ai lăsat un studiu ce te interesa și ai început unul ce mă interesa pe mine și când ți-am văzut siguranța și tăria neclintită în fața piedicilor ce ți se iveau în cale, am înțeles că ai toate însușirile pe care le căutam. Jane, ești ascultătoare, harnică, dezinteresată, credincioasă, statornică și curajoasă, foarte blândă și foarte îndrăzneată; nu mai fi neîncrezătoare în propriile dumitale puteri, eu am o încredere nemărginită în dumneata: ajutorul dumitale o să-mi fie neprețuit. Vei fi directoare de școală în India și o să-mi fii tovarășă și ajutoare neprețuită printre femeile indiene.

Mă simțeam apăsată de o armură de fier: vedeam cum, cu pași înceți, dar siguri, St. John e aproape de izbândă. Puteam închide ochii mult și bine. Ultimele cuvinte rostite de St. John îmi luminau calea pe care socotisem la început că mi-e cu neputință să pășesc. Pe măsură ce vorbea el, menirea ce-mi apăruse atât de nebuloasă prindea ființă și se contura tot mai deslușit sub mâna lui creatoare. Îmi aștepta răspunsul; i-am cerut un sfert de ceas de gândire, înainte de a cuteza să i-l dau.

— Cum vrei! răspunse dânsul.

Și ridicându-se se depărtă puțin, se așeză pe iarbă și așteptă în tăcere.

„Sunt silită să văd și să recunosc, îmi zisei, că pot face ceea ce-mi cere. Pot, dacă totuși viața mi-e cruțată: dar simt că nu pot trăi mult sub razele soarelui din India. Ei și ce-i cu asta? Pe el puțin îl interesează. Când o venii ceasul morții, mă va încredința cu chip senin Dumnezeuului care m-a dăruit lui. Îmi dau foarte limpede seama de asta. Părăsind Anglia, aș părăsi un pământ iubit dar gol pentru mine. Domnul Rochester nu se află în India și chiar dacă s-ar afla, ce însemnătate ar mai putea avea pentru mine? Trebuie să trăiesc fără el: nimic nu-i mai nesăbuit decât așteptarea în fiecare zi a unei schimbări imposibile, care să ne unească. Așa cum mi-a spus St. John:

într-o zi tot va trebui să caut altceva în viață, ceva care să înlocuiască ce-am pierdut. Ceea ce-mi propune el nu-i oare opera cea mai măreață pe care o poate hărăzi Dumnezeu și pe care o poate omul primi? Prin grijile ei nobile și rezultatele ei sublime, oare nu-i cu adevărat singura menită să umple golul lăsat de acțiunile smulse și nădejdlile spulberate?

Cred că trebuie să spun da! Și totuși, mă cutremur! Vai! dacă îl urmez pe St John, mă lepăd de o jumătate din mine; dacă plec în India, merg spre o moarte timpurie. Și cum o să-mi trec răstimpul dintre clipa când plec din Anglia spre India și cea când voi pleca din India spre mormânt? Și asta o văd limpede de tot; ca să-l mulțumesc pe St. John voi lupta atât de mult încât fiecare nerv al meu o să sufere, dar am să-l mulțumesc; o să îndeplinesc tot ce ar putea aștepta de la mine. Dacă plec cu el, dacă fac sacrificiul pe care mi-l cere, îl voi face pe deplin. Voi depune totul pe altar: inima, viața, în fine jertfa întreagă. El nu mă va iubi niciodată, dar o să mă admire. Îi voi face dovada unei țării sufletești cum n-a mai văzut el încă și ale cărei izvoare nu le poate bănuî. Da, pot face față unor împrejurări tot atât de grele ca și cele pe care le învinge el, și fără să mă plâng mai mult. Da, pot deci consimți la tot ce-mi cere. Numai un lucru nu pot primi, căci mă înspăimântă prea mult. M-a rugat să-i fiu soție, dar n-are pentru mine mai multă inimă de soț decât stânca aceea uriașă și sălbatică, la poalele căreia clocotește torentul. Ține la mine așa cum ține un ostaș la o armă bună; asta-i tot. Dacă n-aș fi măritată cu el, nu m-ar durea; dar pot primi așa ceva? Pot vedea cum își înfăptuiește cu răceală planul, pot suporta ceremonia căsătoriei, să primesc verigheta de la el, să-ndur toate formele dragostei (căci nu mă îndoiesc ca nu le-ar observa cu strictețe) și să știu că gândul e absent? Aș putea îndura ca fiecare plăcere să fie o jertfă adusă principiilor lui? Nu, un astfel de martiriu ar fi groaznic. Nu vreau să-l îndur. Ca soră, l-aș putea însoți – dar nu ca soție. O să i-o spun.”

Mu uitai la el; stătea întins, liniștit ca o coloană întinsă la pământ, cu fața întoarsă spre mine. Ochii lui sclipitori, pătrunzători, mă cercetau cu atenție. Se ridică repede și se apropie de mine.

— Sunt gata să merg în India, zisei eu, dacă pot merge liberă.

— Răspunsul dumitale cere lămuriri, nu-i deslușit.

— Până acum, reluai, ai fost fratele meu adoptiv, eu sora dumitale adoptivă. Să trăim tot așa, căci ar fi mai bine să nu ne căsătorim. El clătină din cap.

— În asemenea împrejurări nu ajunge o frăție adoptivă. Ar fi cu totul altceva dacă mi-ai fi, într-adevăr, soră: te-aș lua cu mine și nu mi-aș mai căuta soție. Dar lucrurile sunt altfel, legătura noastră trebuie să fie sfântă și pecetluită prin căsătorie, altminteri nu se poate: se împotrivesc piedici de fapt. Nu le vezi, Jane? Gândește-te puțin și bunul dumitale simț te va lămuri.

Mă gândii câțeva vreme, dar reveneam mereu la același lucru: nu ne iubeam așa cum trebuie să se iubească un soț și o soție și, deci, nu trebuia să ne căsătorim.

— St. John, zisei, te socotesc fratele meu; dumneata mă privești ca pe o soră; să continuăm a trăi așa.

— Nu putem, nu putem, îmi răspunse el cu glas tăios și hotărât; e cu neputință. Ai spus că pleci cu mine în India. Adu-ți aminte că ai spus asta.

— Cu o condiție.

— Da, da. Dar ceea ce e însemnat e că primești să părăsești Anglia, să mă ajuți în viitoarea mea îndeletnicire. Aproape te-ai și înhămat la plug; ești prea consecventă ca să dai înapoi. Nu trebuie să te gândești decât la un lucru: care-i calea cea mai bună către săvârșirea faptei pe care o plănuiești; simplifică-ți interesele dumitale complicate, simțurile, gândurile, dorințele, idealurile; topește-le pe toate într-un singur țel: acela de a împlini cu prisosință, cu tărie, misiunea încredințată de slăvitul nostru stăpân și pentru asta îți trebuie un ajutor; nu un frate – e o legătură prea slabă – ci un soț. Nici eu nu am nevoie de o soră, căci într-o zi mi-ar putea fi răpită. Îmi trebuie o soție: o singura tovarășă asupra căreia aș putea să-mi exercit influența în timpul vieții și pe care aș putea s-o păstrez până la moarte.

Cuvintele acestea mă îngroziră; eram influențată de puterea lui până în măduva oaselor – forța mă înlănțuia.

— Atunci, St, John, caută-ți alta, i-am spus, care ți s-ar potrivi mai bine.

— Care s-ar potrivi mai bine planului meu, chemării mele, vrei să zici? Îți repet: nu vreau să te căsătorești cu trupul bicisnic, cu omul cel muritor, cu simțurile egoiste ale omului – ci cu misionarul.

— Bine! Atunci voi dărui misionarului puterea mea, fiindcă numai de ea are nevoie. Dar nu mă voi dărui pe mine însămi. Ar însemna să dau și coaja, nu numai miezul. De ea nu are nevoie; o păstrez.

— Nu poți, nu trebuie. Crezi că Dumnezeu va fi mulțumit cu această jumătate de jertfă? O să primească o ofrandă ciuntită? Eu pledez cauza lui Dumnezeu și te înrolez sub stindardul său; în numele lui, nu pot primi o închinare împărțită; trebuie să fie întreagă.

— Oh, zisei eu, inima mi-aș da-o lui Dumnezeu. Dar dumneata... dumneata n-ai nevoie de ea!

N-aș putea spune, cititorule, că nu era puțină batjocură stăpânită în cuvintele mele și în sentimentul ce le însoțea. Până atunci mă temusem în tăcere de St. John, pentru că nu-l înțelesesem. Îmi insuflase respect, fiindcă mă tratase cu nesiguranță. Până atunci nu știam ce era sfânt în el și ce era muritor. Dar în această convorbire aflai multe lucruri, începeam să-i pot analiza firea. Îi vedeam slăbiciunile, le înțelegeam. Am înțeles că aflându-mă acolo, la marginea hățișului, împreună cu făptura aceea frumoasă ce stătea dinainte-mi, mă aflam la picioarele unui om supus greșelii, ca și mine. Vălul căzu de pe asprimea și despotismul lui. Simțindu-i calitățile, i-am simțit și cusururile și am căpătat curaj. Eram alături de un egal și puteam vorbi cu el, mă puteam împotrivi lui, dacă voiam.

Când auzise ultima mea frază rămăsese tăcut. În ceea ce privesc ochii lui, care mă cercetau cu amănunțime, se citea uimirea. Părea că se întreabă: „Își bate joc? Își bate jos de mine? Ce să-nsemne asta?”

— Să nu uităm, zise el după puțină vreme, că e vorba de un lucru sfânt, de un lucru de care nu putem vorbi cu ușurință, fără să păcătuim. Nădăjduiesc, Jane, că ești sinceră când spui că ți-ai aduce inima prinos Domnului. Asta e tot ce-ți cer; de îndată ce inima ta se va desprinde de ce-i omenesc și se va închina ziditorului, venirea împărăției sale pe pământ va fi ținta celor mai înfrigurate strădanii ale dumitale. Vei fi gata să faci tot ce trebuie pentru asta. Ai să vezi că strădaniile dumitale și ale mele vor fi mai

puternice dacă noi vom fi uniți – cu trup și suflet – prin căsătorie, singura legătură ce poate asigura o permanentă corespondență cu destinul și idealurile făpturii omenești și, trecând peste toate capriciile neînsemnate, peste toate piedicile josnice, peste gingășia sentimentelor, peste toate scrupulele cu privire la gradul, felul, tăria sau rezistența unei simple înclinații personale, te vei grăbi să primești această căsătorie.

— Crezi? l-am întrebat eu scurt.

Privii atunci armonia trăsăturilor lui frumoase, dar ciudat de amenințătoare în asprimea lor liniștită: fruntea poruncitoare, dar nu senină; ochii strălucitori, adânci, cercetători dar niciodată blânzi; statura impunătoare, încercai să-mi închipui că i-aș fi soție. Oh !Peste putință! Puteam fi duhovnicul lui, tovarășul lui. Așa aș fi putut străbate eu el oceanul; aș fi putut munci sub soarele orientului. În pustiurile Asiei să-i întăresc curajul, hotărârea, evlavia; să accept liniștită stăpânirea lui; să zâmbesc netulburată în fața ambiției lui de neînvins; să-l despart pe creștin de om, să admir profund pe unul și să iert ușor pe celălalt. Legată numai altfel de el, e neîndoielnic că aș suferi adesea, trupul meu ar îndura un jug apăsător; dar inima și gândul mi-ar fi libere. Aș avea totdeauna un suflet liber spre care să mă întorc și în clipele de singurătate aș putea să mă întrețin cu sentimentele mele adevărate, pe care nimic mi le-ar încătușa. Aș păstra în cugetul meu ascunzișuri care mi-ar aparține cu totul și la care el n-ar putea ajunge; acolo ar crește simțămintele proaspete, ferite de austeritatea lui, care astfel nu le-ar putea ofili, de pasul lui războinic care le-ar putea strivi. Dar era cu totul peste putință ca soție, totdeauna lângă dânsul, neîncetat închisă, îmblânzită, silită să-mi înăbuș flacăra firii mele, să nu scot nici un țipăt și să las văpaia mocnită să-mi mistuie încetul cu încetul viața, asta ar fi fost de neîndurat.

— St. John! exclamai eu, după ce mă gândii la toate aceste lucruri.

— Ce-i? întrebă el cu răcelă de gheață.

— Îți repet, primesc să plec cu dumneata ca misionară, ca tovarășă, dar nu ca soție. Nu pot să mă mărit cu dumneata, căci nu pot să fiu o părticică din dumneata.

— Trebuie să devii o părticică din mine, răspunse el cu tărie. Altfel totul e zadarnic. Cum aș putea merge eu, un bărbat care n-am încă treizeci de ani, în India, cu o tânără de nouăsprezece ani, dacă nu mi-e soție? Dacă nu suntem căsătoriți, cum am putea trăi împreună, uneori în singurătate, alteori în mijlocul triburilor sălbatice?

— Se poate prea bine, răspunsei eu scurt; e tot atât de ușor ca și când aș fi sora dumitale adevărată, sau tot un bărbat și preot cum ești dumneata.

— Se știe că nu-mi ești soră și nu te pot trece drept soră. Dacă am încerca, ar însemna să atragem asupra-ne bănuieli josnice. De altfel, cu toate că ai mintea sănătoasă a unui bărbat, ai și inima unei femei, așa că ar fi cu neputință.

— Ar fi foarte cu putință, zisei eu cu oarecare dispreț. Ar fi prea cu putință. E adevărat că am inima de femeie, dar nu față de dumneata. Pentru dumneata am numai statornicia unui tovarăș; sinceritatea, credința, frăția unui frate de arme; dacă vrei, respectul și supunerea unui neofit față de inițiatorul lui. Dar absolut nimic mai mult; poți fi fără grijă.

— Asta doresc – spuse el vorbindu-și sie însuși – doar atâta vreau și,

dacă mi se ridică piedici în cale, ele trebuie doborâte. Jane, nu te vei căi dacă te măriți cu mine! Fii sigură! Trebuie să ne căsătorim – îți repet, nu există altă cale și fără îndoială că după căsătorie va fi destulă dragoste care să facă unirea noastră dreaptă chiar în ochii dumitale.

M-arn sculat sprijinindu-mă do stâncă și nu m-am putut opri să-i strig:

— Disprețuiesc ideea dumitale despre dragoste, disprețuiesc acest fals sentiment pe care mi-l dăruiești. Da, St. John, când mă îmbii c-un asemenea simțământ, te disprețuiesc și pe dumneata!

El mă privi ținând, mușcându-și buza măiestrit desenată. Ar fi greu de spus dacă era uimit sau îndârjit, căci a știut să se stăpânească.

— Nu mă așteptam să aud astfel de cuvinte din gura dumitale. Eu n-am făcut și n-am spus nimic vrednic dle dispreț.

Blândețea lui m-a mișcat; am fost cucerită de stăpânirea lui nobilă și liniștită.

— Iartă-mi cuvintele, St. John, dar e vina dumitale că m-ai întăritat, făcându-mă să vorbesc atât de necugetat. Ai vorbit despre un lucru asupra căruia păreri noastre sunt diferite, un lucru despre care ar trebui să nu mai vorbim niciodată. Chiar numai cuvântul dragoste e pentru noi un măr al discordiei. Te gândești ce ar fi dragostea însăși? Ce ne-am face noi? Ce-am simți? Dragă vere, uită planul dumitale de căsătorie.

— Nu, zise el. E un plan pe care-l alcătuiesc de mult; singurul care mă poate face să-mi ating marele țel: dar nu mai vreau să te rog acum. Măine plec la Cambridge; am acolo o seamă de prieteni de la care vreau să-mi iau rămas bun. Voi lipsi cincisprezece zile. Între timp o să te gândești la propunerea mea, fără să uiți însă că dacă n-o primești, nu pe mine mă refuzi, ci pe Dumnezeu. Se slujește de mine, numai pentru a-ți deschide calea unei nobile misiuni; dacă vrei să-mi fii soție, poți păși pe acea cale; dacă nu, te osândești pe viață la un trai de tihnă egoistă și întunecime stearpă. Bagă de seamă să nu fii socotită printre cei care au alungat de la ei credința cea adevărată și prin aceasta sunt mai de osândit decât necredincioșii!

A tăcut. Întorcându-și încă o dată fața de la mine, „Privi spre râu și cătă spre coline.”

Dar de astă dată își înăbuși sentimentele în adâncul sufletului, pentru că nu mai eram vrednică să le aud rostite cu glas tare. Tăcerea pe care o păstră, în timp ce mergeam alături spre casă, mă făcu să înțeleg ce simțea față de mine. Citii pe chipul lui dezamăgirea unei firi pentru acela care a dat de împotrivire tocmai acolo unde nu se aștepta decât la supunere; dezaprobarea unui judecător rece și neclintit, care aflase la altul sentimente și idei ce lui i se păreau de neîngăduit. Într-un cuvânt, bărbatul ar fi vrut să mă silească la ascultare și numai creștinul sincer îndura răutatea mea cu atâta răbdare și lăsa atât de lungă tihna gândirii și remușcării mele.

În seara aceea, după ce-și sărută surorile, socoti nimerit să nu-mi dea nici mâna și părăsi odaia în tăcere. Cum însă, fără să fiu îndrăgostită, simțeam totuși multă simpatie pentru el, am fost atât de mahnită de această voită uitare, încât m-au podidit lacrimile.

— După câte văd, zise Diana, v-ați certat în timpul plimbării; du-te după el; te așteaptă și se plimbă pe sală; îl împaci lesne.

În împrejurări de astea nu sunt de loc trufașă. Îmi place să fiu mai

degrabă fericită, decât demnă. Fugii după el. Era la piciorul scării.

— Noapte bună, St. John, zisei.

— Noapte bună, Jane, îmi răspunse el liniștit.

— Dă-mi mâna.

Ce atingere ușoară și rece îmi înfiora degetele! Ceea ce se întâmplase în timpul zilei nu-i plăcuse de loc. Prietenia nu-l putea încălzi, nici lacrimile nu-l puteau mișca. Deci cu el nu vor fi niciodată împăcări fericite, zâmbete vesele, cuvinte mărinimoase; totuși, creștinul era răbdător și pașnic.

Când l-am întrebat dacă-i gata să mă ierte, mi-a răspuns că n-are obiceiul să-și aducă aminte de jigniri, că n-are nimic de iertat, deoarece nu fusese jignit.

După ce-mi spuse asta, plecă. Aș fi preferat să mă lovească.

CAPITOLUL XXXV

N-a plecat a doua zi la Cambridge, așa cum spusese; și-a amânat plecarea cu o săptămână întreagă și în vremea asta mă făcu să simt cât de grea pedeapsă poate da un om bun, dar aspru, conștiincios, dar neînduplecat, când se crede jignit. Fără să facă ceva dușmănos, fără un singur cuvânt de reproș, se silea să-mi arate că mă disprețuiește.

Nu pentru că St. John ar fi nutrit în mintea lui gândul unei răzbunări necreștinești; nu pentru că ar fi vrut, dacă ar fi putut, să-mi atingă măcar un fir de păr din cap; din fire și din principiu, disprețuia o răzbunare meschină. Pentru vina de a-i fi arătat disprețul meu și de a-i fi spus că-i disprețuiesc dragostea mă iertase; nu uitase însă nimic și știam că n-avea să uite toată viața. Vedeam din felul cum mă privea, că între el și mine pluteau totdeauna vorbele acelea, ca și când ar fi fost scrise în văzduh; de câte ori îi vorbeam, i se părea că ele răsună și ecoul lor se făcea simțit în fiecare dintre răspunsul pe care mi le da.

Nu se ferea să stea de vorbă cu mine; dimpotrivă, mă chema în fiecare dimineață la el. Cred că omul corupt dintr-însul simțea o plăcere pe care creștinul curat n-o găsea: aceea de a arăta cu câtă îndemânare putea, în timp ce vorbea și se purta ca de obicei, să lipsească fiecare frază de ținută și interesul care, altădată, dădeau un anumit farmec aspru vorbirii și purtărilor sale. Pentru mine nu mai era un om viu, ci un om de marmură. Ochii lui semănau cu o piatră albastră, strălucitoare și rece; limba lui, nimic altceva decât o unealtă a vorbirii.

Toate acestea însemnau pentru mine un chin rafinat și lent; alimentau un foc mocnit de indignare și o înfiorată tulburare a durerii care mă chinuia și mă zdrobea. Simțeam cum, dacă aș fi soția lui, acest om bun, neprihănit ca izvorul din adâncul neatins de soare, ar fi putut să mă ucidă repede fără ca un singur strop de sânge să picure din vinele mele, fără a primi nici cea mai ușoară pată pe conștiința-i limpede ca un cristal.

Simțeam asta mai cu seamă când făceam vreo încercare să mă apropiu. Nici o clipire nu răspundea bunăvoinței mele. El nu suferea de loc din pricina răcelii dintre noi, nu dorea împăcarea, și, cu toate că de multe ori la-

crimile mele îmbelșugate udaseră pagina pe care stăteam amândoi aplecați, ele nu-l impresionau decât așa cum ar impresiona pe un om a cărui inimă e cu adevărat de piatră sau de metal. În tot acest timp, se purta cu surorile lui mai drăgăstos decât altădată. Se temea probabil ca simpla lui răceală nu-i destul de usturătoare pentru a mă convinge că eram alungată din inima sa și voia să-i adauge forța contrastului. Sunt încredințată că n-o făcea din răutate, ci pentru a-și respecta principiile. Cu o seară înainte de plecarea lui la Cambridge, îl văzui plimbându-se singur prin gradină. Uitându-mă la el, îmi amintii că acest bărbat, oricât de depărtat ar fi fost acum de mine, îmi salvase odinioară viața, eram chiar rude și vrui să fac o ultimă efortare spre a-i câștiga prietenia. Mă apropiiai de el văzându-l sprijinindu-se de porțița grădinii. Am vorbit imediat despre lucrul care-l interesa.

— St. John, zisei cu, îmi pare foarte rău că ești supărat pe mine. Hai să fim iar prieteni.

— Nădăjduiesc că suntem prieteni, zise el liniștit, privind mai departe răsăritul lunii, pe care îl contempla când m-apropiasem de el.

— Nu, St. John, reluai eu, nu mai suntem prieteni ca altădată. Știi bine.

— Crezi? Atunci te înșeli. Cât despre mine, nu-ți doresc nici un rău; îți doresc numai binele.

— Te cred, St. John. Doar știu bine că nu ești în stare să dorești răul nimănui, dar dat fiind că-ți sunt rudă, doresc altă dragoste decât această iubire de aproape, pe care o arăți și străinilor.

— Desigur, zise el, dorința dumitale e dreaptă și sunt departe de a te privi ca pe o străină.

Aceste cuvinte, spuse pe ton liniștit și rece, erau jignitoare și derutante. Dacă m-aș fi lăsat mânată de furie și mândrie, l-aș fi părăsit numaidecât, dar în mine sălășluia ceva cu mult mai puternic decât aceste sentimente. Respectam adânc calitățile și principiile vărului meu, îi prețuiam prietenia și pentru mine pierderea ei era o foarte dureroasă încercare; nu voiam să părăsesc atât de repede speranța de a o recâștiga.

— În felul ăsta trebuie să ne despărțim, St. John? Când o să pleci în India, o să mă părăsești fără să-mi spui măcar o singură vorbă bună?

Nu se mai uită la lună și mă privi drept în față.

— Când o să plec în India o să te părăsesc, Jane? Cum, nu vii cu mine?

— Mi-ai spus că nu pot, decât dacă mă mărit cu dumneata.

— Și nu vrei să te măriți cu mine? Nu-ți schimbi hotărârea?

Cititorule, cunoști oare, așa cum cunosc eu, spaimile pe care aceste ființe reci le pot strecura prin șuvoiul de gheață al întrebărilor lor? Știi cât de mult seamănă mânia lor cu furia unei avalanșe și supărarea lor cu sfărâmarea ghețurilor pe mare?

— Nu, St. John, spusei. Nu mă mărit cu dumneata, stărui în hotărârea mea.

Avalanșa se mișcă și înaintă puțin, dar nu se rostogoli încă. Întrebă din nou :

— De ce nu primești?

— Acum câțva timp, pentru că nu mă iubeai; astăzi, pentru că mă urăști aproape. Dacă m-aș mărita cu dumneata m-ai omori; mă omori de pe acum.

Obrajii și buzele lui își pierduseră culoarea.

— Te-aș omori? Te și omor? Cuvintele astea sunt dintre cele care n-ar trebui rostite. Sunt necumpătate, nedemne de o femeie și neadevărate. Ele trădează o nefericită stare a minții; ar merita muștrări mai aspre; sunt de neiertat; dar datoria unui om e să-și ierte semenul de șaptezeci și șapte de ori câte șapte.

Acum totul era sfârșit. Deși dorisem din suflet să-i șterg urmele celei dintâi jigniri, îi săpasem în inimă o altă jignire și mai adâncă. O săpasem cu fierul roșu.

— Acum, zisei, o să mă urăști de-a binelea; e zadarnic să încerc o împăcare: văd că mi-am făcut din dumneata un dușman neîndurat.

Aceste cuvinte provocară o nouă rană, cu atât mai gravă, cu cât se apropiau de adevăr. Buzele lui livide se strânsură o clipă. Văzui ce furie dezlanțuisem în el și mi se strânse inima de durere.

— Îmi tălmăcești greșit cuvintele! strigai eu apucându-i mâna. Te încredințez că n-am avut de gând nici să te supăr, nici să te jignesc.

El zâmbi cu amărăciune și-și trase repede mâna dintr-a mea.

— Acuma, zise după o scurtă tăcere, de bună seamă ca-ți iei cuvântul înapoi și n-o să mai vrei în nici un fel să mergi în India?

— Ba da. Vreau să merg ca o tovarășă a dumatăle.

Se lăsă o tăcere foarte lungă. N-aș putea spune ce luptă se dădea în inima lui între Natură și Har; văzui numai în ochii lui cum scânteiau licăriri ciudate și umbre străni îi treceau peste față. În cele din urmă zise:

— Am mai arătat cât e de absurd ca o femeie de vârsta dumatăle să plece cu un bărbat ca mine. Am arătat-o în așa fel, încât nu are rost să mai vorbești vreodată de acel plan și-mi pare rău – pentru dumneata – că te aud vorbind din nou așa.

Îl întrerupsei: tot ceea ce semăna a reproș avea darul să mă îmbărbăteze pe dată.

— St. John, fii înțeleghător, căci în clipa asta bați câmpii. Pretinzi că ești jignit de ceea ce ți-am spus. Nu ești într-adevăr jignit, fiindcă având o judecată atât de sănătoasă nu poți fi nici atât de neînțeleghător, nici atât de vanitos, încât să nu înțelegi cum trebuie gândurile mele. Îți spun din nou: îți voi fi, dacă vrei, duhovnic; dar niciodată soție.

Se făcu din nou galben ca moartea, dar ca și mai înainte își stăpâni furia și-mi răspunse pe un ton afectat, dar liniștit:

— Nu pot primi ca o femeie care nu-i a mea să mă ajute a-mi duce misiunea la capăt. Se pare că nu poți pleca, împreună cu mine: dar dacă ești sinceră în propunerea pe care mi-o faci, când vei ajunge în oraș, am să vorbesc cu un misionar însurat, a cărui nevastă are nevoie de cineva ca s-o ajute. Avere a dumatăle îți va îngădui să te lipsești de ajutorul Societății Misionarilor și astfel vei mai putea scăpa de rușinea de a nu-ți fi respectat cuvântul și de a fi dezertat din oștirea în care ai făgăduit să intri.

Dar – așa după cum știi și tu, cititorule – eu nu făcusem nici o făgăduială hotărâtă și nu mă obligasem la nimic. De aceea felul lui de a vorbi mi se păru mult prea aspru și mult prea tiranic. Răspunsei:

— Nu-i vorba nici de rușine, nici de făgăduială încălcată, nici de dezertare. Nu sunt nicidecum obligată să plec în India, mai ales cu niște străini. Cu dumneata aș fi cutezat, pentru că te admir, am încredere în

dumneata și te iubesc ca o soră, deși sunt încredințată că n-aș putea să trăiesc prea mult în acel climat, ori cu cine aș merge.

— Ah, te temi de soarta dumitale! zise el, strângând din buze.

— E adevărat. Dumnezeu nu mi-a dăruit viața ca s-o irosesc. Încep să cred că tot ce-mi ceri seamănă cu o sinucidere. De altfel, înainte de a părăsi Anglia pentru totdeauna, vreau să mă conving dacă nu sunt mai folositoare rămânând în țară, decât pierind.

— Ce vrei să spui?

— Zadarnic aș încerca să te lămuresc, dar există un lucru asupra căruia am de multă vreme îndoieli dureroase și nu pot pleca înainte de-a le limpezi într-un fel.

— Știu încotro ți se îndreaptă ochii și de ce ți-e legată inima dar ceea ce te interesează e nedrept și nelegiuit. De multă vreme ar fi trebuit să-ți înăbuși acest sentiment și să roșești când te gândești la asta. Ți-e gândul la domnul Rochester.

Era adevărat și o mărturisii prin tăcerea mea.

— Atunci, urmă St. John, o să pornești în căutarea domnului Rochester?

— Trebuie să aflu ce s-a întâmplat cu el.

— În cazul acesta nu-mi rămâne decât să te pomenesc în rugăciunile mele și să rog din adâncul sufletului pe Dumnezeu să nu te osândească la chinul cel veșnic. Am crezut că recunosc în dumneata o aleasă. Dar Dumnezeu nu vede ca noi oamenii: facă-se voia lui!

Deschise poarta, ieși și coborî în vale. În curând nu-l mai zării. Întorcându-mă în salon, am găsit pe Diana stând în picioare dinaintea ferestrei; părea dusă pe gânduri. Era mai înaltă decât mine; îmi puse mâna pe umăr, se-aplecă și-mi privi lung obrazul.

— Jane, îmi zise ea, ești agitată și palidă; sunt sigură că ai ceva pe suflet. Spune-mi ce se petrece între tine și St. John. V-am privit pe fereastră o jumătate de ceas. Iartă-mi această indeletnicire de spioană, dar de multă vreme mi-am închipuit ceva, nici eu nu știu bine ce! St. John e o făptură ciudată.

Se opri și, văzând că tac, urmă numaidecât:

— Sunt convinsă că frate-meu și-a pus în gând ceva deosebit în legătură cu tine. Multă vreme ți-a arătat un interes pe care nu l-a avut niciodată față de nimeni. Cu ce scop? Aș vrea să te iubească. Te iubește. Jane? Spune-mi.

Puse mâna ei rece pe fruntea mea fierbinte.

— Nu, Di, răspunsei eu. Cătuși de puțin.

— Atunci de ce ochii lui te urmăresc totdeauna? De ce vrea mereu să fie singur cu tine? Socoteam ca vrea să se însoare.

— Vrea, într-adevăr; mi-a cerut să-i fiu soție. Diana bătu din palme.

— Tocmai la asta ne gândeam și asta nădăjduiam și noi! exclamă dânsa. Te măriți cu el, Jane? Și o să rămână în Anglia?

— Nici vorbă de așa ceva, Diana. Propunându-mi să mă căsătoresc cu el, unica lui dorință e să aibă o tovarășă vrednică, care să-l ajute a-și îndeplini misiunea lui în India.

— Cum? Vrea să pleci cu el în India?

— Da.

— Ce nebunie! exclamă dânsa. Sunt sigură că n-ai putea trăi nici trei luni acolo. N-o să te duci. N-ai primit; nu-i așa, Jane?

— N-am primit să-l iau de bărbat.

— Și deci l-ai supărat? întrebă ea.

— Foarte rău. Cred că n-o să mă ierte niciodată și, totuși, i-am spus că l-aș însoți ca o soră.

— A fost o nebunie curată din partea ta, Jane. Gândește-te ce sarcină zdrobitoare îți luai, într-o țară unde oboseala omoară chiar și pe cei voinici, iar tu ești slabă! Îl cunoști pe St. John. Ți-ar cere lucruri cu neputință de făcut; cu el nu ți-ar fi îngăduit să te odihnești nici în ceasurile cele mai arse de zăpușeală și, din nenorocire, am observat că te străduiești să faci orice îți cere. Sunt uimită c-ai găsit curajul să-i refuzi mâna. Așadar, nu-l iubești, Jane?

— Nu, nu ca soț.

— E frumos totuși.

— Iar eu, Di, vezi, sunt atât de urâtă. Nu ne-am potrivi de loc.

— Urâtă? Tu? Ba de loc. Ești mult prea drăguță și prea bună ca să te pârjolești de vie la Calcutta!

Și ea mă rugă din nou să nu primesc propunerea de a-i întovărăși fratele.

— Trebuie să renunț, răspunsei eu, căci adineauri, când i-am repetat că sunt gata să-i slujesc de ajutor, a fost jignit de lipsa mea de cuviință. Părea că socotește ciudată propunerea mea de-al însoți fără să fiu măritată cu el, ca și când n-aș fi sperat de la început să găesc în el un frate și să-l socotesc un simplu om.

— Ce te face să spui că nu te iubește, Jane?

— Ar trebui să-l auzi vorbind despre asta. Mi-a spus de multe ori că nu se însoară pentru el, ci pentru îndeplinirea datoriei lui; că sunt făcută pentru muncă, nu pentru dragoste. De bună seamă că-i adevărat, dar părerea mea e că dacă nu sunt făcută pentru dragoste, nu sunt făcută nici pentru căsătorie. Di, n-ar fi crud să fii legată pentru toată viața de un bărbat care n-ar vedea în tine decât o unealtă folositoare?

— O, da! N-ar fi omenesc și n-ar fi de îndurat. Nici să nu mai vorbim de-așa ceva!

— Apoi, urmai eu, deși n-am pentru el decât o dragoste de soră, totuși, dacă aș fi silită să-i fiu nevastă, poate că darurile cu care e înzestrat m-ar face să simt pentru el o dragoste ciudată, nemiloasă și chinuitoare, căci uneori există în privirea, în purtările, în vorba lui, o măreție eroică. Oh, atunci aș fi nespus de nenorocită! Nu ar avea nevoie de dragostea mea și, dacă i-aș arăta-o, m-ar face să simt că iubirea e un sentiment de prisos, pe care nu mi l-a cerut niciodată și care nu mi se potrivește, Știu că așa ar fi.

— Și totuși St. John e bun, spuse Diana.

— Da, e un om bun, un om mare, dar urmărindu-și țelurile lui minunate calcă fără milă peste nevoile și sentimentele oamenilor de rând. Iată de ce ei ar face mai bine să nu-i iasă în cale fiindcă s-ar putea ca, văzându-și de drum, să-i calce în picioare. Uite-l că vine! Te las, Diana.

Văzând că deschide poarta grădinii, mă urcai repede în odaia mea.

Dar fui silită să-l întâlnesc din nou la cină. În timpul mesei fu la fel de liniștit ca totdeauna. Credeam că abia îmi va adresa un cuvânt și eram

convinsă că nu renunțase la planurile în privința căsătoriei ; în curând văzui însă că mă înșelasem puțin în ambele privințe – îmi vorbi ca de obicei, sau așa cum obișnuia să-mi vorbească de câtăva vreme cu cea mai riguroasă politețe. Fără îndoială că rugase duhului sfânt să-i ajute să-și stăpânească mânia și credea că m-a iertat încă o dată.

Când sosi ora lecturii de seară, el alese capitolul al 21-lea din Apocalips.

Totdeauna era plăcut să ascuți cum picurau de pe buzele lui cuvintele Bibliei. În nici o altă împrejurare glasul său frumos nu suna așa de dulce și de plin, niciodată purtarea sa nu devenea atât de impunătoare, în nobila sa simplitate, ca în clipa când rostea cuvântul Domnului.

În seara aceea, luna se vedea strălucind prin fereastra fără perdele, făcând aproape să nu mai fie nevoie de lumina făcliei de pe masă. Tihna domnea în cercul nostru familial. Totul făcea ca vocea lui să capete mai multă solemnitate, să dea fiori și mai puternici. St. John era plecat asupra Bibliei și citea paginile în care e înfățișată priveriștea unui nou cer și a unui nou pământ: cum va veni Dumnezeu să locuiască printre oameni, cum le va șterge lacrimile, cum nu vor mai fi nici moarte, nici durere, nici suferință, nici plânsete, fiindcă tot ceea ce va fi fost mai înainte se va fi șters.

Când a citit versetul din urmă, am fost înfiorată în chip ciudat, mai ales fiindcă am simțit, din schimbarea abia perceptibilă a glasului său, că ochii-i erau îndreptați spre mine. Iată ce cuprindea acel verset:

„Cel ce biruiește va moșteni acestea și vor fi fii lui Dumnezeu și el îmi va fi mie fiu. Cât despre – și St. John urmă cu glas încet și limpede – fricoși și necredincioși... și tot soiul de mincinoși – partea lor este în iezerul care arde cu focul și pucioasă ; ceea ce este moartea a doua.”

Din clipa aceea am știut ce soartă socotea St. John că mă așteaptă. Când rosti ultimele cuvinte cutremurătoare ale acestui verset, glasul lui era pătruns de un simțământ, liniștit, potolit, de izbândă, împletit cu arzătoare dorință. Credea că numele său fusese scris în cartea cea mare și râvnea ceasul în care va fi primit în cetatea unde „împărații pământului își aduc toată slava și cinstea lor într-însa, cetate ce nu are lipsă nici de soare, nici de lună ca să lumineze în ea, fiindcă slava Domnului o luminează”.

Își înfățișă toată dârzenia în rugăciunea ce urmă după citirea Bibliei. Zelul lui sobru se arăta iarăși. Se ruga lui Dumnezeu, cuprins de înflăcărare și hotărât să izbândească. Cerea putere pentru inimile slabe, lumină pentru acei care se rătăcesc de turmă, întoarcerea chiar în al unsprezecelea ceas, pentru cei care erau legați de plăcerea cărnii și de lucrurile materiale.

Stăruia fierbinte ca lui să i se hărăzească o parte din chinul celui osândit focului. Ardoarea este întotdeauna de-o mare solemnitate. Întâi am fost uimită de rugăciunea lui, dar când îl auzii urmând și însuflețindu-se astfel, am fost mișcată și, în sfârșit, cuprinsă de respect. Simțea atât de sincer ce-i bun și mare în țelul lui, încât cei ce-l auzeau rugându-se nu puteau simți altfel decât dânsul

După ce sfârși rugăciunea, ne luarăm rămas bun de la el. Trebuia să plece a doua zi dis-de-dimineată. După ce-l sărutară, Diana și Mary părăsiră odaia; mi s-a părut că le ceruse asta în șoptă, îi întinsei mâna și-i urai călătorie bună.

— Mulțumesc, Jane, îmi zise el. După cum am spus, o să mă întorc de

la Cambridge peste cincisprezece zile; îți las acest răgaz să te gândești. Dacă m-aș supune mândriei omenеști, nu ți-aș mai vorbi de căsătorie, dar nu ascult decât de datoria mea și nu urmăresc decât cel mai de căpetenie scop al meu: slăvirea lui Dumnezeu. Stăpânul meu a fost îndelung răbdător; voi fi și eu. Nu te pot părăsi în ora pierzaniei ca pe-un vas al mâniei; căiește-te, hotărăște-te cât mai e vreme. Amintește-ți că suntem sortiți să trudem cât este ziuă, ține seama că „vine noaptea când nici un muritor nu va mai trudi”. Amintește-ți de soarta bogatului din parabolă, care a avut toate bucuriile în această viață. Deie-ți Domnul tăria de a alege acea bogăție de care nimeni nu te poate prăda!

Îmi pusese mâna pe cap, în timp ce rostise ultimele cuvinte. Vorbise cu sinceritate și blândețe. Privirea lui nu era aceea a unui îndrăgostit care-și implora iubita, ci a unui păstor care-și rechemă oaia rătăcită, sau mai bine, cea a unui înger păzitor care se-ngrijea de sufletul ce-i fusese încredințat. Toți oamenii de talent, fie că au simțire sau nu, fie că sunt plini de zel, novici sau stăpâni cu condiția să fie sinceri – au momente în care subjugă și domină. Am simțit pentru St. John o venerație atât de adâncă, încât m-am pomenit deodată la punctul pe care-l evitam de atât de multă vreme. Eram ispitită să încetez orice luptă, să mă las târâtă de puhoiul voinței sale, să mă înec în vârtoarea vieții lui și s-o jertfesc pe a mea. Mă stăpânea aproape tot așa cum mă stăpânise altădată domnul....Rochester, dar cu totul în alt chip. În amândouă cazurile, eram nebună. Să fi cedat altădată, ar fi însemnat să trec peste principii; să fi cedat acum, ar fi însemnat să nesocotesc dreapta judecată. În clipa de față, când a trecut criza dureroasă, în oglinda liniștită a vremii văd limpede toate astea. Atunci nu-mi dădeam seama de nebunia mea.

Stăteam nemișcată înaintea ierofantelui meu. Uitam că-l refuzasem; temerile mi se risipeau; strădaniile mele erau zădărnice. Imposibilul, adică această căsătorie cu St. John, devenea – repede – Posibilul. Totul se schimbase dintr-o dată. Credința mă cuprindea, îngerii îmi făceau semne, chemându-mă; Dumnezeu îmi poruncea; viața mi se învăluia ca un sul de pergament, porțile morții se deschideau, lăsându-mă să văd, dincolo de ele, veșnicia. Mi se părea că spre a fi fericită acolo, puteam jertfi totul în viața asta de-o clipă. Odaia lunecoasă mi se părea plină de vedenii.

— Acum te-ai putea hotărî? mă întrebă misionarul.

Glasul lui era blând; și mă trase prietenește spre el. Oh, cu cât era mai tare blândețea decât puterea! Mă puteam împotrivi mâniei lui St. John; bunătatea lui mă făcea, însă, să mă îndoi ca o trestie și, totuși, îmi dădeam tot timpul seama că dacă mă înduplec, mă voi căi într-o zi. Un ceas de rugăciune solemnă nu-i putuse schimba firea; îl înălțase doar.

— M-aș putea hotărî dacă aș fi singură, răspunsei eu. Aș putea să jur că m-aș mărita cu dumneata dacă aș fi încredințată că asta e voința lui Dumnezeu; după aceea întâmple-se orice!

— Rugăciunile mele au fost ascultate! exclama St. John.

Îmi apăsă mai tare mâna pe cap ca și când ar fi vrut să mă știe în deplina lui stăpânire; mă strânse în brațe, aproape ca și când m-ar fi iubit (spun aproape pentru că puteam să-mi dau seama de deosebire, căci știam ce înseamnă să fii iubită dar ca și el, lăsasem deoparte dragostea și nu mă gândeam decât la datorie). Pe dinaintea ochilor mei trecut-au nori și luptam

să-i îndepărtez. Doream din tot cuflitul cu sinceritate, cu aprindere, să fac ce era bine și numai atât rugam cerul: „Arată-mi, arată-mi calea ce trebuie s-o urmez!” Niciodată nu fusesem atât de tulburată. Cititorul va putea să judece dacă ceea ce se petrecu atunci a fost urmarea smintelii mele.

Casa era pe deplin liniștită, căci probabil, afară de St. John și de mine, toată lumea dormea. Singura făclie ce ne lumina se stinse; luna și-arunca în odaie razele-i strălucitoare. Inima îmi bătea repede; îi auzeam zvâcnirile. Deodată, bătaile fură oprite de o senzație de nedescris ce mă înfiora din creștet și până-n tălpi. Nu era ceva asemănător unei descărcări electrice, dar era tot atât de ascuțită, de ciudată, de pătrunzătoare. S-ar fi spus că până atunci cea mai încordată activitate a simțurilor mele nu fusese decât o toropeală din care acum mi se porunca să mă smulg. Simțurile mele se trezeau într-o așteptare încordată; ochii și urechile mele așteptau, în timp ce carnea tremura pe mine.

— Ce-ai auzit? Ce-ai văzut? mă întrebă St. John. Nu vedeam nimic, dar auzeam de undeva un glas strigându-mi: „Jane! Jane! Jane!” Atâta tot.

— Oh, Doamne! Ce-i asta? suspinai eu.

Aș fi putut spune: „Unde-i?” Căci acel glas nu părea a fi venit din odaie, nici din casă și nici din grădină; nu pornea din văzduh, nici din străfundurile pământului, nici din cer. Îl auzisem; dar unde și cum nu puteam spune cu nici un chip. Era glasul unei ființe omenești, un glas cunoscut și tare iubit, cel al lui Edward Fairfax Rochester. Era trist, dureros, sălbatic, înfricoșător și părea că mă roagă.

— Am să vin, strigai eu. Așteaptă-mă! Oh, am să vin! Am mers să deschid ușa și m-am uitat pe coridor; era întuneric. Am fugit în grădină; era pustie. Unde ești? strigai eu.

Munții din spatele Marsh-Glenului repetară stins: „Unde ești?” Ascultai. Vântul bătea încet printre brazi; în jurul meu nu era decât singurătatea mlaștinilor și zgomotul nopții.

— La o parte cu orice superstiție! strigai eu, văzând un spectru negru înălțându-se din tisele întunecate. „Asta nu-i una din fantomele tale; nu-i urmarea vrajei tale: e opera firii. A fost stârnită și nu-i de mirare – s-a străduit din răputeri.”

Mă îndepărtai repede de St. John, care venise după mine și voia să mă oprească. De astă dată îmi venise mie rândul. Puterea mea era în joc și mă simțeam foarte tare. Îi spusei să nu-mi pună întrebări, să nu facă observații, îl rugai să plece: trebuia și voiam să fiu singură. Se supuse numaidecât. Când ai destulă tărie să poruncești, e ușor să te faci ascultat. Mă urcai și mă încluii în odaia mea; îngenuncheai și mă rugai în felul meu, adică cu totul deosebit de cel al lui St. John, dar tot atât de fierbinte. Mi se părea că sunt aproape de tot de un duh puternic și că sufletul meu se prosterna cu recunoștință la picioarele lui. Mă sculai după această rugăciune de mulțumire, luai o hotărâre și mă culcai luminată și decisă. Așteptam cu nerăbdare ziua ce avea sa vină.

CAPITOLUL XXXVI

În sfârșit se luminează de ziuă. M-am sculat la răsăritul soarelui. Timp de

un ceas ori două mi-am așezat lucrurile din cameră, am făcut ordine în sertare și în dulap, ca să le las în starea cerută de o scurtă absență. În vremea asta l-am auzit pe St. John ieșind din odaie. Se opri în fața ușii mele. M-am temut să nu bată la ușă, dar se mulțumi să-mi strecoare o foaie de hârtie pe sub ușă. O luai și citii:

„Aseară m-ai părăsit prea pe neașteptate. Dacă ai mai fi stat puțin ai fi putut pune mâna pe crucea creștină și pe cununa îngerilor. Mă întorc peste cincisprezece zile și voi aștepta hotărârea dumitale. Între timp, roagă-te să nu cazi în ispită. Cred că sufletul ți-e puternic dar trupul dumitale e slab. Am să mă rog pentru tine în fiecare ceas.

Al dumitale St. John”

„Sufletul meu vrea să facă ceea ce e drept, i-am răspuns în gând, iar trupul meu sper că e destul de puternic ca să îmiplinească voința cerului, atunci când ea îmi va fi limpede cunoscută. Oricum, va fi de ajuns de puternic să cerceteze, să răscolească, să afle o ieșire din acest nor de îndoială și să ajungă la limanul certitudinii.”

Cu toate că eram în întâi iunie, dimineța se arăta rece și posomorâtă, iar ploaia deasă bătea în geamuri. L-am auzit pe St. John deschizând ușa din față; m-am uitat pe fereastră, l-am văzut cum străbate grădina. Apucă pe drumul ce trecea peste mlaștinile cețoase spre Whitcross; de acolo trebuia să ia diligența.

„Peste câteva ore, îmi zisei, voi porni pe același drum ca și tine; am să iau și eu diligența la Whitcross. Am pe cineva în Anglia de la care vreau să primesc vești, înainte de a pleca pentru totdeauna.”

Mai rămâneau două ceasuri până la masa de dimineată. Începui să mă plimb încet prin odaie, gândindu-mă la întâmplarea ce mă făcuse să iau această hotărâre neașteptată, îmi amintii senzația care mă zguduise, căci o retrăiam în întreaga ei ciudățenie. Mi-aduceam aminte glasul pe care-l auzisem. Din nou mă întrebai de unde putea veni, dar tot atât de zadarnic ca și înainte: mi se părea că vocea era în mine, nu în lumea dinafară, îmi spusei că s-ar putea să fie doar o impresie nervoasă, o nălucire. Și totuși, nu puteam crede așa ceva. Mai degrabă semăna cu o inspirație. Copleșitoarea explozie sufletească, ce se dezlănțuise ca și cutremurul de pământ care zdruncinase temeliile închisorii lui Pavel și Silas, deschisese ușile celei sufletului meu și-i trăsese zăvoarele; îl deșteptase din somn, și el se trezise tremurând, ascultând înfiorat. Apoi de trei ori un strigăt vibrase în urechea mea speriată, în inima și în sufletul meu care nu se temeau și nu se clătinau, căci acest strigăt n-avea nimic surprinzător, nici înspăimântător, ci mai degrabă părea vesel de efortul pe care o putuse face fără sprijinul corpului stânjenitor.

„Peste câteva zile, îmi zisei punând capăt visării mele, voi ști ceva despre cel al cărui glas părea că mă chemase în noaptea trecută. Scrisorile au fost zadarnice: o să fac eu însămi cercetări.”

La dejun le înștiințai pe Diana și Mary că plec și că voi lipsi cel puțin patru zile.

— Pleci singură, Jane?

— Da, plec ca să aflu ceva vești despre un prieten, de soarta căruia

sunt îngrijorată.

Mi-ar fi putut spune ca ele erau singurele mele prietene căci le-o spusese adesea – și eram convinsă că în clipa aceea și-aduceau aminte de cuvintele mele – dar cu gingășia lor sufletească, nu făcură nici o observație. Numai Diana mă întrebă dacă sunt sigură că-s destul de sănătoasă ca să călătoresc, fiindcă, după câte spusese ea, eram foarte palidă. Răspunsei că numai neliniștea mă făcea să sufăr și că nădăjduiam să mă potolesc în curând.

Mi-a fost ușor să-mi fac pregătirile, căci n-am fost tulburată nici de întrebări, nici de bănuieli. Odata ce le-am zis că nu puteam să le dau deslușiri, primiră cu bunăvoință și cumințenie tăcerea pe care eu eram cu atât mai ispitită s-o rup. Mă lăsară să fac ce vreau; la fel m-aș fi purtat și eu cu ele în împrejurări asemănătoare.

Plecai de la Moor-House pe la trei și, puțin după patru, mă aflam lângă stâlpul din Whitcross, așteptând diligența ce trebuia să mă ducă la Thornfield. O auzii de departe, datorită liniștii ce domnea peste colinele singurate și drumurile pustii. Acum un an, coborâsem într-o seară de vară din aceeași trăsură în același loc, deznădăjduită, fără nici o țință. Făcui semn și diligența se opri. M-am urcat, fără să mai fiu nevoită de astă dată să dau tot ce am pentru un loc în diligență. Eram din nou pe drumul Thornfieldului. Mă simțeam ca un porumbel călător care se întoarce acasă.

Călătoria a ținut treizeci și șase de ceasuri. Plecasem din Whitcross într-o marți după-amiază, iar joi de dimineață surugiul opri să adape caii, la un han, în mijlocul unui peisaj ale cărui tufișuri verzi, ogoare întinse și dealuri scunde mi-erau cunoscute. Cât de încântătoare mi se părură! Ce culori minunate avea verdeața în comparație cu mlaștinile mohorâte din Morton, în North-Midland. Da, cunoșteam acea priveliște și știam că sunt aproape de țință....

— Cât mai e până la Thornfield Hall? întrebai pe unul din grăjdarii hanului.

— Peste timp, doar două mile, doamnă.

„În sfârșit, călătoria mea s-a terminat”, îmi zisei.

Coborâi din diligență și lăsați geamantanul în grija hangiuului. Îmi plătiți locul, dădui un bacșiș surugiului și plecai. Soarele lumina firma hanului și citii aceste cuvinte în litere de aur: „La stema Rochesterilor”. Deci mă și aflam pe moșile stăpânului meu; inima îmi zvâcni în piept, dar îndată după aceea se întristă din nou. Îmi trecuse prin minte un gând:

„Domnul Rochester a părăsit poate Anglia și chiar dacă ar fi la Thornfield Hall, spre care te zorești, cine-i acolo alături cu el? Soția lui nebună. Nu poți face nimic aici; nu vei îndrăzni să-i vorbești, nici să-l cauți. Te ostenești zadarnic. Ai face mai bine să te oprești. Cere vești oamenilor de la han; îți vor spune ei ce vrei să știi, te vor lămuri pe deplin. Du-te și întreabă-l pe omul acesta, dacă domnul Rochester e la castel.”

Era un gând înțelept și, totuși, nu-l puteam accepta. Mă temeam de un răspuns care m-ar cufunda în deznădejde. A prelungi îndoiala, însemna a prelungi nădejdea, încălzită de razele ci mai puteam privi castelul, înaintea mea se-ntindeau movila și câmpiile pe care le străbătusem în dimineața când fugisem, surdă, oarbă, nesigură, urmărită de o furie răzbunătoare ce mă gonia fără zăbavă. Chiar înainte de a mă fi hotărât, eram în mijlocul

ogoarelor. Cât de repede mergeam! Uneori fugeam chiar. Cu ce înfrigurare priveam înainte, căutând cu ochii pădurile bine cunoscute! Cu câtă căldură salutam copacii, pe care îi cunoșteam, pajiștile și colinele ce se zăreau printre dâșii!

În sfârșit, zării pădurea plină de cuiburile negre ale ciorilor; un croncănit puternic tulbură liniștea dimineții. Mă cuprinse o încântare ciudată și înaintai cu mai mare grabă. Străbătui încă un lan și apucaii pe o potecă; se zăreau zidurile împrejmuitoare ale curții și dependințele. Casa era încă ascunsă în dosul arborilor.

„Am s-o văd mai întâi din față, îmi zisei; cel puțin crenelurile îndrăznețe ce izbesc privirea și să văd fereastra odăii stăpânului meu: poate stă acum în fața ei, știu că se trezește devreme sau poate că se plimba prin livadă sau pe poteca dinaintea casei. De l-aș putea cel puțin zări! să fiu doar atât de nebună să fug spre el și, totuși, n-o pot ști, nu pot fi sigură. Și dacă aș face una ca asta ce s-ar putea întâmpla? Dumnezeu să-l aibă în pază! Dacă aș putea gusta încă o dată fericirea pe care mi-o dăruiește privirea lui, cine ar suferi? Dar aiurez; poate că în clipa asta el privește răsăritul soarelui de pe crestele Pirineilor sau de pe țărmurile mărilor liniștite ale Sudului.”

Mergeam de-a lungul zidului scund al livezii și tocmai coteam după colț, între doi stâlpi de piatră, cu ghiulele tot de piatră în vârf, era o poartă ce dădea spre pajiști. Stând în dosul unui stâlp, puteam privi pe furiș toată fațada casei; îmi întinsei cu precauțiune capul, să mă încredințez dacă nu era trasă vreuna din jaluzelele dormitorului, să zăresc din locul acela ferestrele, crenelurile, fațada – totul.

Ciorile care îmi zburau pe deasupra capului se uitau poate la mine. Ce-or fi gândit? La început trebuie să le fi părut foarte atentă și foarte sfioasă, apoi, încetul cu încetul, foarte cutezătoare și neliniștită. Mai întâi am aruncat o ochire scurtă, apoi am privit îndelung; după aceea am ieșit din ascunzătoare și-am înaintat pe pajiște. Deodată mă oprii în fața intrării principale și privii cu îndrăzneală. Poate că s-or fi întrebat: „Ce să însemne sfiala prefăcută de la început și purtarea smertă de acum?”

Ascultă o comparație, cititorule:

Un îndrăgostit își găsește iubita adormită pe-un mal așternut cu mușchi și vrea să arunce o privire asupra chipului ei frumos, fără s-o trezească. Se furișează prin iarba, grijuliu să nu facă vreun zgomot; se oprește, închipuindu-și că ea s-a mișcat; se dă înapoi – pentru nimic în lume n-ar vrea să fie zărit. Totul e liniștit, el se apropie și se apleacă deasupra-i; un vâl ușor acoperă chipul ei. Îl ridică și se apleacă spre ea; acum ochii săi parcă-i și văd aievea frumusețea caldă, înfloritoare și fermecătoare în tihna ei. Cât de grăbită e prima lor privire! Dar cât de încremeniți rămân! Cum mai tresare! Cuprinde brusc și cu tărie în brațe trupul pe care cu o clipă mai înainte nu îndrăznea să-l atingă nici cu un deget! Strigă un nume și-și scapă povara și-o privește rătăcit, o prinde apoi în brațe și strigă și privește, fiindcă acum nu se mai teme s-o trezească prin nici un zgomot – cu nici o mișcare! Credea că iubita sa doarme tihnită; o găsește împietrită în moarte!

Îmi îndreptasem privirile cu o bucurie temătoare spre o casă arătoasă, dar nu zării decât o ruină innegrită de luni.

Nu era nevoie să mă ascund în dosul unui stâlp ca să pot privi jaluzelele ferestrelor, cu teama de-a nu trezi pe cei care dormeau acolo! Nu

era nevoie să pândesc încordată scârțâitul ușilor deschise sau zgomotul pașilor pe drumul pietruit ori de-a lungul aleilor cu prundiș! Pajiștea, câmpiile erau călcate în picioare și părăginite; portalul n-avea uși; partea din față era așa cum o văzusem într-unul din visurile mele: un zid foarte înalt și foarte șubred, găurit de ferestre fără pervaz; nu mai era nici acoperiș, nici creneluri, se năruise totul.

De jur împrejur domnea tăcerea morții și singurătatea unui pustiu sălbatic. Nici o mirare că scrisorile mele rămăseseră fără răspuns; era ea și cum le-aș fi trimis în cripta unui cimitir. Pietrele înnegrite arătau clar că focul mistuise castelul. Dar cine-i dăduse foc? Cum se întâmplase nenorocirea? Distrugerea marmurei, a ghipsului și a lemnului fusese singura pierdere pricinuită de foc? Sau vieți omenești fuseseră nimicite, asemenea casei? Cine căzuse victimă? Groaznică întrebare, la care nimeni nu-mi putea răspunde. Nu era nici un semn și nici o mărturie mută.

Plimbându-mă în jurul pereților ruinați, străbătând castelul pustiit, îmi dădui seama că trebuie să fi ars de mult. Zăpezile iernii se adunaseră în troiene sub bolta înnegrită și ploile pătrunseseră prin găurile acelea unde odată fuseseră ferestre. Primăvara își aruncase semnele de odinioară pe grămada de dărâmături arse; iarba și buruienile răsăreau ici și colo printre pietrele și bârnele prăușite; în timpul acesta, însă, unde era nefericitul stăpân al acelor dărâmături? În ce țară? Cine avea grijă de el? Fără să vreau, ochii mi se îndreptaseră spre turnul cenușiu al vechii biserici și-mi spusei: „Să fie oare alături de Damer de Rochester, la adăpostul strâmtei case de marmură a Rochesterilor?”

Trebuia să capăt un răspuns la aceste întrebări și nu-l puteam afla decât la han. Mă întorsei numaidecât acolo. Hangiul îmi aduse chiar el dejunul. Îl rugai să închidă ușa și să stea pe un scaun, pentru că aveam să-i pun câteva întrebări; dar când el îmi făcu pe voie, abia dacă știam cu ce să încep, într-atât mă temeam de răspunsul lui. Și totuși, priveliștea de paragină pe care o avusesem sub ochi mă pregătise pentru o povestire tristă. Hangiul era un om între două vârste și cu o înfățișare respectabilă.

— Cunoști, fără îndoială, castelul din Thornfield, îndrăznii eu să-i spun în cele din urmă.

— Da, doamnă; am stat acolo pe vremuri.

— Dumneata? „Oricum, nu pe vremea mea, îmi zisei, căci chipul tău îmi e străin.”

— Am fost valetul răposatului domn Rochester, adăugă dânsul.

„Răposat”! Mi s-a părut că primesc drept în inimă lovitura pe care tocmai încercasem s-o evit.

— Răposat! șoptii eu. A murit, va să zică?

— Vorbesc de tatăl domnului Edward, actualul stăpân, explică el.

Am simțit din nou că răsuflu și sângele îmi zvâcni iarăși cu putere în vine. Cuvintele astea mă înștiințau lămurit că domnul Edward – domnul Rochester al meu (Dumnezeu aibă-l în paza lui oriunde s-ar afla!) – era cel puțin în viață. Dragi vorbe! Acum mi se părea că aș putea să ascult tot ce mi-ar fi fost dezvăluit. Dacă nu era în mormânt puteam suporta gândul că și-a aflat adăpost chiar și la celălalt capăt al pământului.

— Domnul Rochester locuiește acum la castelul Thornfield? întrebai eu. Cunoșteam dinainte răspunsul, dar doream să amân cât puteam mai mult

orice întrebare directă despre locul unde se afla.

— Nu, doamnă – oh, nu! Nu stă nimeni la castel. Se vede că sunteți străină de locurile astea, fiindcă altminteri ați fi știut ce s-a întâmplat toamna trecută. Castelul Thornfield nu mai e decât o dărâmatură: a ars taman în vremea secerișului. A fost o nenorocire groaznică! Atâtea lucruri de preț au fost nimicite; abia dacă s-au putut scăpa câteva mobile. Focul s-a dezlănțuit în toiul nopții și până să vină pompierii de la Millcote, castelul era o pălălaie de flăcări. Era o priveriște îngrozitoare. Am fost de față la prăpăd.

— În toiul nopții! șoptii eu. Da, acesta era la Thornfield ceasul nenorocirilor. Se știe cum a izbucnit focul?

— S-a bănuț, doamnă, sau mai degrabă ar trebui să spun că am fost cu toții siguri. Nu știți, poate, zise ei apropiindu-și scaunul de masă și vorbind mai încet, că o nebună era închinsă în casă.

— Am auzit vorbindu-se despre așa ceva.

— Da, doamnă, și era păzită cu mare strășnicie. Mulți ani de zile nu era sigur că există, fiindcă nimeni n-o văzuse, dar se zvonea doar că ar fi cineva ascuns în castel. Se spunea că domnul Edward o adusese cu el din străinătăți pe femeia aceea, iar unii spuneau că era o fostă iubită de-a lui. Anul trecut însă s-a întâmplat un lucru ciudat – foarte ciudat.

Mă temeam că o să-l aud povestindu-mi chiar pățania mea și mă silii să-l readuc la fapte.

— Și nebuna? am întrebat.

— Nebuna, doamnă, era nevasta domnului Rochester. Lucrul ăsta s-a descoperit într-un chip ciudat. La castel era o tânără guvernantă, de care domnul Rochester...

— Dar ce-a fost cu focul? îl întrerupsei.

— Am să ajung și acolo, doamnă... de care s-a îndrăgostit domnul Edward. Servitorii spun că n-au văzut niciodată pe cineva îndrăgostit mai nebunește decât pe dumnealui – se ținea scai de ea. Servitorii îi spionau, fiindcă așa au ei obiceiul. O iubea cum nimeni nu-și poate închipui, dar la drept vorbind nu era deloc frumoasă, că era mică, slabă; ca o fetiță. N-am văzut-o niciodată dar am auzit pe Leah, fata din casă, vorbind despre ea și Leah ținea la ea foarte mult. Domnul Rochester avea patruzeci de ani și fata n-avea nici douăzeci. Știți, când oamenii se îndrăgostesc la vârsta asta de femei tinere, parcă sunt fermecați. Ei, și domnul Rochester voia s-o ia de nevastă.

— O să-mi povestești asta mai lărgiu, zisei. Aș vrea să știu mai curând ce-a fost cu focul. A fost cumva bănuț nebuna?

— Chiar așa, doamnă, ați nimerit-o: fără doar și poate că ea a pus focul. Era păzită de una, Grace Poole, o femeie pricepută în meseria ei și vrednică de toată încrederea. N-avea decât un cusur, cusur obișnuit la oameni de ăștia: avea totdeauna lângă ea o sticlă de rachiu și din când în când trăgea câte o dușcă. Poate fi iertată: avea o viață așa de grea. Numai că era cam primejdios, fiindcă, după ce bea, adormea adânc și atunci nebuna, vicleană ca o vrăjitoare, îi lua cheile din buzunar, ieșea din odaie și rătăcea prin casă, și făcea toate ticăloșiile ce-i treceau prin cap. Se spune că o dată a încercat să-și ardă soțul de viu, în patul lui, dar nu cunosc bine întâmplarea. În noaptea de-atunci, a dat întâi foc perdelelor din odaia de-alături de ea, apoi a coborât și a dat foc odăii unde stătuse guvernanta

(s-ar fi zis că știa ceva din ce se întâmplase și avea pică pe ea). A dat foc patului. Noroc că nu dormea nimeni în el, căci fata fugise cu două luni înainte. Domnul Rochester o căutase, de-ai fi crezut că-i lucrul cel mai de preț pe care-l avea în lume, dar n-a mai auzit niciodată pomenindu-se de ea. A suferit atât, încât a căzut într-un fel de aiureală; nu fusese niciodată o fire potolită, dar acum ajunsese primejdios. Voia să fie într-una singur; a trimis-o pe doamna Fairfax, îngrijitoarea, la niște prieteni de-ai ei, care locuiau departe, dar s-a purtat frumos cu ea și i-a făcut și o pensie pe viață. Merita, că era femeie cumsecade. Pe domnișoara Adèle, o domnișoară pe care o creștea dânsul, a trimis-o la un pension. Domnul Rochester a rupt legăturile cu toată lumea și s-a închis ca un pustnic în castel.

— Cum! N-a plecat din Anglia?

— El să plece? Da' de unde! Nu trecea pragul casei decât noaptea, când se plimba ca o nălucă pe câmpii și prin livadă. S-ar îi zis că și-a pierdut mințile și eu cred că într-avevăr și le pierduse; înainte de a fi dat ochii cu gândăcelul acela de guvernanta fusese omul cel mai vioi, cel mai îndrăzneț și cel mai de treabă pe care-l văzusem vreodată. Nu-i plăcea, ca altora băutura, cursele sau cărțile; de altfel, fără să fie bărbat prea frumos, era tare curajos și avea o voință de fier. L-am cunoscut de copil și, dacă ar fi fost după mine, domnișoara aceea, Eyre, mai bine și-ar fi rupt găiul înainte de a veni la Thornfield Hall.

— Va să zică domnul Rochester era la castel când a izbucnit focul?

— Da, firește, și s-a urcat în mansardă când totul era în flăcări, i-a trezit pe servitori și i-a ajutat să coboare chiar el, apoi s-a întors s-o scape pe nebună. Ea însă era pe acoperiș, deasupra crenelurilor, dădea din mâini și scotea niște urlate așa de groaznice că s-auzeau cale de-o poștă. Am văzut-o cu ochii mei: era o femeie voinică și avea un păr lung, negru, care flutura în lumina flăcărilor. L-am văzut și eu pe domnul Rochester urcându-se pe acoperiș prin luminator. L-am auzit strigând: „Bertha!” Pe urmă s-a apropiat de ea, dar nebuna a scos un țipăt înspăimântător, a sărit – și într-o clipă n-a mai rămas decât o grămadă de carne pe caldarâm.

— Moartă?

— Moartă! Moartă ca și piatra pe care s-a prăbușit.

— Doamne, Dumnezeu!

— Da, doamnă: era îngrozitor! Se înfioră și el.

— Și după aceea? zisei.

— După aceea? A ars casa până la temelii de-au mai rămas doar câteva ziduri în picioare.

— A murit cineva?

— Nu, deși poate că ar fi fost mai bine.

— Ce vrei să spui!

— Bietul domn Edward! exclamă el. Nu credeam că trăiesc s-o văd și pe asta! Unii spun că era o pedeapsă dreaptă fiindcă a tăinuît căsătoria dintâi și a vrut să-și ia altă nevastă, pe când a lui trăia încă; eu, însă, îl compătimesc.

— Spui că trăiește! exclamai eu.

— Da, da, dar mulți cred că ar fi fost mai bine să fi murit.

— De ce? Cum? Sângele îmi îngheță din nou.

— Unde e? întrebai. E în Anglia?

— Da, e în Anglia; acum nu mai poate părăsi țara; a rămas aici pentru totdeauna.

Ce cumplită mi-era agonia! Și omul acesta părea că vrea să mi-o prelungească.

— Bietul domn Edward e orb! zise el în sfârșit.

Mă temeam de ceva mai rău; îmi fusese teamă să nu fie nebun. Mi-am adunat toate puterile, să întreb care era pricina acelei nenorociri.

— Curajul și bunătatea lui, doamnă. N-a vrut să plece din castel până n-a ieșit toată lumea. Când doamna Rochester s-a aruncat de pe acoperiș, el a coborât scara cea mare și în clipa aceea scara s-a surpat. A fost scos viu de sub dărâmături, dar era foarte greu rănit; un ochi i se scursese și o mână era atât de zdrobită, că domnul Carter, chirurgul, a fost silit să i-o taie numaidecât. Celalalt ochi i s-a umflat, așa că și-a pierdut cu desăvârșire vederea și acuma, săracul, e orb și ciung.

— Unde-i? Unde stă?

— La Ferndean, o proprietate de a sa, la vreo treizeci de mile de-aici. E un loc pustiu.

— Cine stă cu el?

— Bătrânul John și nevastă-sa; n-a vrut pe nimeni alul. Se zice că e rău de tot.

— Ai vreo trăsură pe-aci?

— Avem o brișcă, doamnă, o brișcă foarte arătoasă.

— Pregătește-o numaidecât și spune vizitiului că dacă ajungem la Ferndean înainte de a se înnopta, o să-i plătesc și lui și dumatăle de două ori prețul pe care-l ceri de obicei.

CAPITOLUL XXXVII

Castelul Ferndean era o clădire străveche, de mărime potrivită, fără pretenții arhitecturale și îngropată în mijlocul pădurilor. Mai auzisem vorbindu-se de el. Domnul Rochester îl pomenise adesea și se ducea uneori pe acolo. Tatăl lui cumpăraseră proprietatea pentru vânatul care se găsea din belșug pe-acolo. Ar fi arendat-o dacă ar fi găsit arendaș, dar nimeni nu voia s-o ia, pentru că era într-un loc depărtat și nesănătos. Ferndean rămânea astfel nelocuit și nemobilat, afară de două sau trei odăi pregătite pentru sezonul de vânătoare, când stăpânul venea pentru puțină vreme.

Ajunsei acolo cu puțin înainte de-a se înnopta. Cerul era întunecat, vântul rece și cădea o ploaie mărunță de-ți intra până la oase. Făcui ultima milă pe jos, după drumul briștei și plătisem vizitiului suma făgăduită. Castelul nu se zărea nici chiar când te aflai foarte aproape de el, atât de deasă și întunecată era pădurea dimprejur. Porți de fier, așezate între stâlpi de granit, îmi arătară intrarea. După ce trecui de ele, mă găsii în semiîntunericul pricinuit de două șiruri de arbori. Printre copacii noduroși cu trunchiul alb, pe sub bolțile ramurilor se-ntindea un drum năpădit de iarbă. O luai pe acolo, nădăjduind să ajung în curând la castel, dar drumul nu se mai sfârșea ci șerpuia tot mai departe, fără să se vadă nici urmă de

castel sau de curte.

Credeam că o luasem greșit și că mă rătăcisem. Întunericul serii și bezna pădurilor mă înconjurau din toate părțile. Priveam în jurul meu, să caut alt drum, nu zării nici unul. Coroanele copacilor mari erau apropiate, frunzișul des, totul se înlănțuia strâns: nicăieri vreun luminiș.

Înaintai. În sfârșit, drumul se luminea, copacii se răriră puțin. Curând zării o îngrăditură, apoi o casă. Întunericul te făcea s-o deosebești anevoie dintre copaci, așa de prăpădite, umede și verzi erau zidurile păraginite. După ce am trecut de un portal închis doar cu un zăvor, m-am pomenit în mijlocul unei curți înconjurată de copacii pădurii; nu erau nici flori, nici răzoare, ci numai o alee largă, așternută cu nisip, mărginită de pajiști și care se pierdea apoi în desișul pădurii. Casa, văzută din față, avea două creste ascuțite, iar ferestrele erau înguste și zăbrelete. Ușa de la intrare se arăta la fel de îngustă și ajungeai la ea suind o treaptă. Era, așa cum îmi spusese hangiul, un loc singuratic, tot atât de liniștit ca o biserică în timpul săptămânii. Doar ploaia ce cădea pe frunzele pădurii mai gonea tăcerea.

„Poate fi oare viață pe aici?” mă întrebai.

Da, era cineva, căci auzii o mișcare, ușa îngustă se deschise și o umbră păru a se arăta: cineva se pregătea să iasă.

Un om înainta și se opri pe treaptă: un bărbat cu capul descoperit. Întinse mâna, ca și cum ar fi vrut să-și dea seama dacă plouă. În ciuda întunericului, îl recunoscui, era chiar stăpânul meu, Edward Fairfax Rochester.

Mă oprii în loc, îmi ținui răsuflarea și începui să-l examinez fără să fiu văzută, vai! fără să pot fi văzută de dânsul. A fost o întâlnire neașteptată în care încântarea bucuriei era înabușită de amarnica suferință! Nu-mi fu greu să mă stăpânesc să nu țin și să nu mai înaintez atât de repede.

Avea aceeași înfățișare vânjoasă ca și odinioară: mergea încă tot atât de drept, părul era încă tot negru ca pana corbului, trăsăturile nu erau schimbate, nici n-arătau ca ale unui om abătut. Într-un singur an nici un fel de suferință nu-i putuse slei puterea athletică, nici zdruncina făptura viguroasă. Dar ceva era schimbat în înfățișarea lui! Chipul deznădăjduit și zbuciumat mă făcu să mă gândesc la unele flori sălbatice sau la acele păsări de pradă care, rănite și înlănțuite, devin primejdioase când te apropii de suferința lor. Doar vulturul închis în cușcă, ai cărui ochi încercuiți cu aur au fost stinși de cruzimea omului, poate arăta ca acest Samson fără vedere.

Crezi oare, cititorule, că mă temeam de cruzimea lui oarbă? Dacă-ți închipui așa ceva, înseamnă că mă cunoști prea puțin. Îmi legănam durerea în nădejdea dulce că în curând voi putea depune un sărut pe acea frunte de stâncă și pe acele buze pecetluite cu atâta asprime; dar încă nu sosise clipa aceea. Și nu voiam deocamdată să mă apropii de dânsul.

Coborî singura treaptă a scării și înainta încet, pe dibuite, spre pajiște. Unde era acum mersul lui îndrăzneț? Se opri, ca și când n-ar fi știut încotro s-o ia. Ridică mâna, deschise pleoapele, privi în gol și, trudindu-se mult, își îndreptă ochii spre cer și copaci; îmi dădui seama că pentru el totul era cufundat într-o bezna pustie. Își ridică mâna dreaptă (căci ținea la piept brațul stâng care-i fusese ciuntit) și părea că vrea să-și dea seama, de tot ce-l înconjoară, dar nu găsi decât gol: copacii erau la o depărtare de câțiva metri. Renunță, încrucișă brațele și rămase liniștit și mut în ploaia ce cădea

acum deasă pe capul lui descoperit. În clipa aceea, John se apropie de el.

— Vreți să-mi luați brațul, domnule? întrebă el. A început să plouă tare. Ar fi mai bine să intrați în casă.

— Lasă-mă.

John se depărtă, fără să mă fi văzut. Domnul Rochester încercă să se plimbe, dar zadarnic; totul era prea nesigur pentru el. Se îndreptă spre casă și, după ce intră, închise ușa.

Atunci mă apropiai și bătui: îmi deschise nevasta lui John.

— Bună ziua, Mary, zisei. Ce mai faci? Femeia tresări, ca și când ar fi văzut o nălucă. O liniștii. La întrebarea ei grăbită: „Ești cu adevărat dumneata, domnișoară, care vii la acest ceas târziu, în locui ăsta singuratic!” îi răspunsei luându-i mâna și apoi urmând-o în bucătărie, unde John ședea lângă un foc zdravăn, îi lămurii în puține cuvinte că aflasem tot ce s-a întâmplat după ce părăsisem Thornfieldul și venisem să-i văd pe domnul Rochester. L-am rugat pe John să se ducă până la stația de poștă, unde părăsisem brișcă și să-mi ia geamantanul rămas acolo. În timp ce-mi scoteam șalul și pălăria, întrebai pe Mary dacă nu puteam dormi acolo peste noapte. Aflai că lucrul acesta, deși cam greu, era totuși cu putință, îi spusei că rămân. Chiar în clipa aceea se auzi în salon sunând un clopoțel.

— Când intri în salon, spune stăpânului dumitale că vrea cineva să-i vorbească, dar nu-i spune cine, îi zisei eu bătrânei Mary.

— Nu cred c-o să te primească, spuse ea. Nu vrea să primească pe nimeni.

Când se întoarse, întrebai ce a spus domnul Rochester.

— Vrea să-ți știe numele și ce dorești, răspunse ea. Apoi turnă apă într-un pahar și-l puse pe o tavă pe care se mai aflau două lumânări.

— Pentru asta a sunat? întrebai eu.

— El vrea totdeauna să aibă lumină seara.

— Dă-mi tava! I-o duc chiar eu.

I-o luai și ea îmi arătă ușa salonului. Tava îmi tremura în mâini, o parte din apă se vărsă din pahar. Inima îmi bătea cu putere. Mary deschise ușa și o închise apoi după mine.

Salonul avea o înfățișare posomorâtă. Ardea un foc potolit, iar orbul stătea aplecat spre el, sprijinindu-și capul de căminul înalt, demodat. Bătrânul Pilot stătea culcat departe de stăpănu-său. Se depărtase din calea orbului și se ghemuise, ca și cum s-ar fi temut să nu fie călcat fără voie pe labe. Când intrai, Pilot ciuli urechile, se ridică lătrând, scheunând și sărind în jurul meu, aproape să-mi trântască tava din mâini. Am pus-o pe masă, m-am apropiat de câine, mângâindu-l și zicându-i încet:

— Jos, Pilot!

Domnul Rochester se întoarse mașinal să vadă de unde venea acel zgomot, dar neputând vedea nimic, se întoarse oftând.

— Dă-mi apa, Mary, zise dânsul.

Mă apropiai cu paharul acum numai pe jumătate plin. Pilot mă urmă, la fel de neastâmpărat.

— Ce este? întrebă domnul Rochester.

— Jos, Pilot! zisei din nou.

În clipa când vru să duca paharul la buze se opri și păru că ascultă. Totuși, bău și puse paharul pe masă.

— Dumneata ești, Mary, nu-i așa? întrebă el.

— Mary e în bucătărie, i-am răspuns.

Întinse repede mâna, dar nu mă vedea, așa încât nu mă putu atinge.

— Cine-i? Cine-i? întrebă el, silindu-se să mă vadă cu ochii săi stinși. Zadarnică și dureroasă trudă. Răspunde-mi, vorbește-mi! zise el cu glas tare și poruncitor.

— Mai vreți puțină apă, domnule? Am vărsat jumătate din pahar, zisei eu.

— Cine e? Ce e? Cine vorbește?

— Pilot m-a recunoscut, răspunsei eu. John și Mary știu că sunt aici. Am sosit abia astă-seară.

— Dumnezeule mare! Ce nălucire, ce nebunie dulce mă cuprinde?

— Nu e nici o nălucire și nici o nebunie. Aveți mintea prea puternică, domnule, ca să vă lăsați înșelat de năluciri, și o sănătate prea viguroasă, ca să vă fie teamă de nebunie.

— Unde e cea care-mi vorbește? Să fie oare numai un glas? Oh! Nu pot s-o văd, dar trebuie s-o simt, sau inima va înceta să-mi mai bată și capul o să-mi plesnească. Oricine ești, lasă-mă să te ating, căci altminteri îmi pierd mințile!

Începu să bâjbâie. Îi oprii mâna care rătăcea și o cuprinsei într-ale mele.

— Sunt într-adevăr degetele ei! exclamă dânsul. Degetele ei gingașe! Atunci chiar ea e aici!

Mâna lui puternică scăpă dintr-ale mele; îmi apucă brațul, umărul, gâtul, talia; mă strânse în brațe.

— E Jane? E într-adevăr ea? Da, da, ăsta-i chipul ei, talia ei.

— Și e glasul ei, adăugai eu. E chiar ea întreagă. Și inima ei, de asemenea! Dumnezeu să vă binecuvânteze, domnule! Sunt fericită că mă aflu iar atât de aproape de dumneavoastră.

— Jane Eyre! Jane Eyre! atâta doar putea să spună.

— Da, stăpânul meu drag, răspunsei. Sunt Jane Eyre: te-am regăsit și mă întorc la tine.

— Ești chiar tu în carne și oase? Ești chiar tu, scumpa mea Jane?

— Mă atingeți doar, domnule, și mă țineți strâns: nu sunt rece ca un cadavru și nici impalpabilă ca aerul.

— Iubita mea e în viață! Sunt negreșit mâinile ei, trăsăturile ei; dar nu pot fi atât de fericit după toate chinurile mele, e doar un vis. Un vis din nopțile acelea, când am visat că sărutam și o țineam strâns la piept ca acum și simțeam că mă iubea și că nu mă va părăsi!

— Ceea ce n-am să mai fac, domnule, începând cu această zi.

— N-o să mă părăsească niciodată, spunea năluca. Dar totdeauna mă trezeam și vedeam că-i o batjocură deșartă. Mă regăseam singur și părăsit: viața mi-era mereu întunecată, strivită, și fără nădejde. Apa lipsea sufletului meu însetat și pâine nu se afla pentru sufletul meu înfometat. Dulce vedenie, care te cuibărești acum în brațele mele, și tu ai să zbori; ai să pieri ca surorile tale. Dar, Jane, înainte de a pleca, sărută-mă, sărută-mă încă o dată.

— Aici, domnule, și aici!

Îmi apăsai buzele pe ochii lui strălucitori altădată și stinși acum. Îi

ridicai părul și-i sărutai fruntea. Păru că se trezește deodată, pătruns de încredințarea că nu era pradă unui vis.

— Tu ești, Jane, nu-i așa? zise el. Și te-ai întors la mine va să zică?

— Da, domnule.

— Atunci nu zaci fără viață într-un șanț sau în apele vreunui râu? Nu ești o proscrisă disprețuită, printre străini?

— Nu, domnule. Acum sunt o femeie liberă.

— Liberă! Ce vrei să spui, Jane?

— Unchiul meu din Madera a murit și mi-a lăsat cinci mii de lire.

— Ah! exclamă el, asta-i ceva practic... e ceva real, așa-i? Asta n-aș fi visat-o niciodată. Și apoi, e într-adevăr glasul ei atât de cald, atât de pătrunzător și totuși atât de mângâietor. Îmi încântă sufletul ofilit și-i dă o nouă viață. Cum, Janet?! Ești o femeie liberă? Ești o femeie bogată?

— Da, domnule. și dacă nu vreți să mă lăsați să trăiesc alături de dumneavoastră, o să-mi pot ridica o casă lângă ușa dumneavoastră. Seara, când veți avea nevoie o să veniți să stați în salonul meu.

— Dar dacă acum ești bogată, Jane, ai fără îndoiala prieteni care vor avea grijă de tine și nu-ți vor îngădui să-ți închini viața unui schilod, unui orb?

— V-arn spus, domnule, că sunt tot atât de liberă, pe cât de bogată. Sunt propria-mi stăpână.

— Și vrei să rămâi cu mine?

— Negreșit, afară de cazul când dumneavoastră nu vreți. Vă voi fi vecină, infirmieră și îngrijitoare. V-am găsit singur, vă voi ține tovărășie, vă voi citi și mă voi plimba cu dumneavoastră; o să șed lângă dumneavoastră, o să vă slujesc; o să fiu mâinile și ochii dumneavoastră. Nu mai fiți trist, dragul meu stăpân; cât oi trăi eu, n-o să fiți singur, n-o să fiți părăsit.

Nu răspunse. Părea serios și adâncit în gânduri. Oftă și întredeschise buzele să vorbească, dar le închise din nou. Eram cam stânjenită. Poate că fusesem prea grăbită să sar peste convenții; poate că el, ca și St. John, vedea o lipsă de ținută în nechibzuința mea. Făcându-i această propunere, mă gândeam că o dorea și că mă va cere de nevastă. Cu toate că n-o spusese, eram convinsă că o să-mi ceară numaidecât să fiu a lui. Dar văzând că nu face nici o aluzie și se întunecă tot mai mult la față, mă gândii deodată că poate mă înșelasem și mă purtasem prea ușuratic. Atunci încercai să mă desprind ușor din brațele lui, dar el mă trase cu putere mai aproape.

— Nu, nu, Jane, exclamă dânsul, nu trebuie să pleci ! Te-am ținut în brațe, te-am auzit, am simțit mângâierea prezenței tale, duioșia consolării tale, nu mă pot lipsi de aceste bucurii. Puține lucruri mi-au mai rămas, pe tine cel puțin trebuie să te am. Lumea poate să râdă. Poate să-mi spună că sunt prost și egoist; nu-mi pasă. Sufletul meu are nevoie de tine; vrea să fie mulțumit, sau se va răzbuna amarnic asupra trupului ce-l înlănțuie.

— Bine, domnule, voi rămâne lângă dumneavoastră; v-am făgăduit-o.

— Da, dar spunând că rămâi lângă mine, tu ai înțeles un lucru, iar eu altul. Poate că ai avea tăria să te hotărăști să rămâi totdeauna cu mine, să mă slujești ca o mică infirmieră plină de bunăvoință (pentru ca ai un suflet mărinimos, care te îndeamnă te jertfești pentru cei pe care-i compătimești). Fără îndoială că asta s-ar cuveni să-mi fie de ajuns. N-ar trebui să am acum față de tine decât sentimente paterne. Nu-i așa, că la asta te gândești? Hai,

spune-mi!

— Gândesc ce vreți dumneavoastră, domnule. Mă voi mulțumi să fiu îngrijitoarea dumneavoastră, dacă socotiți că e mai bine așa.

— Dar nu poți să fii veșnic îngrijitoarea mea, Janet; ești tânără, o dată și o dată trebuie să te măriți.

— Nu-mi pasă de măritiş.

— Trebuie să-ți pese, Janet; dacă aş fi ca altădată, m-aş sili să te fac s-o dorești; dar... un infirm fără vedere!

După aceste cuvinte, se cufundă iar în descurajarea lui. Eu, dimpotrivă, devenii mai veselă și-mi recăpătai îndrăzneala; cuvintele lui de pe urmă îmi arătară unde se afla piedica și, cum pentru mine nu era de loc o piedică, mă simții din nou în largul meu. Reluai convorbirea cu și mai multă vioiciune.

— E vremea ca cineva să vă facă iar bun și milos, i-am zis mângâindu-i părul lung și des, căci văd că v-ați prefăcut într-un leu sau altă fiară de soiul ăsta. Aveți un *faux air*⁸² de Nabucodonosor al acestor meleaguri; e adevărat, părul dumneavoastră îmi amintește de penele vulturului, dar n-am observat încă dacă unghiile au început să vă semene cu ghearele răpitoarelor.

— La capătul acestui braț nu-i nici o mână, nici unghii, zise el scoțând de la piept brațul lui ciuntit și arătându-mi-l. Spectacol oribil, nu-i așa.

— Da, e dureros să-l văd; și e dureroasă priveliștea ochilor acestora și a cicatricei lăsate de foc pe frunte; dar ceea ce e mai rău e că sunt în primejdie să vă iubesc mai mult din pricina asta și să vă prețuiesc mai mult decât meritați.

— Credeam, Jane, că văzându-mi brațul și cicatricile de pe obraz, o să simți doar silă.

— Cum, credeți una ca asta? Să nu-mi vorbiți astfel, dacă nu vreți să vă spun ceva ce nu ar fi de loc spre cinstea judecății dumneavoastră. Dar acum lăsați-mă să mă duc să ațâț focul și să curăț căminul. Puteți desluși un foc strălucitor?

— Da. Cu ochiul drept zăresc o licărire, o ceață roșie.

— Și vedeți lumânările?

— Foarte tulbure, fiecare e pentru mine o pată luminoasă.

— Pe mine mă zăriți?

— Nu, iubita mea, dar sunt foarte recunoscător că te aud și te simt.

— Când cinați?

— Nu cinez niciodată.

— Dar o să cinați astă-seară. Mi-e foame! Desigur că și dumneavoastră, numai că nu vă gândiți la asta.

Chemai pe Mary și odaia căpătă curând o înfățișare veselă. Am pregătit de asemenea o cină bună. Eram tulburată și în tot timpul mesei și multă vreme după aceea am trăit marea plăcere și bucurie de a-i vorbi. Mă simțeam în largul meu, nu-mi înfrânam deloc voioșia și vioiciunea față de dânsul, căci știam că-i sunt pe plac. Se vedea bine că tot ce-i spuneam îl mângâie și-l însuflețește. Încântătoare certitudine ce dădea viață și căldură întregii mele făpturi. În prezența lui trăiam din plin, iar el trăia când eram eu de față. Cu toate că era orb, zâmbetul îi juca pe chip, bucuria îi strălucea pe frunte și trăsăturile lui luau o înfățișare mai caldă și mai blândă.

⁸² ¹Aparență falsă (fr.).

După masă, începu să-mi pună multe întrebări, ca să știe unde am fost, ce am făcut și cum l-am regăsit, dar nu-i răspunsei decât pe jumătate; era prea târziu să mai intru în amănunte. De altfel, mă temeam să nu-i ating prea adânc sufletul plin de înfiorări și nu voiam să-i deschid vreo rană – coarda unui izvor de tulburare. Deocamdată, tot ce voiam era să-l înveselesc; vesel era și dânsul dar numai când mă auzea. Dacă înceta puțin convorbirea, neliniștit, mă pipăia și-mi zicea:

— Ești totuși o făptură omenească, Jane. Ești sigură de asta, nu-i așa?

— Da domnule Rochester, de asta nu mă îndoiesc.

— Dar cum se face că în această seară tristă și întunecată te-ai găsit deodată lângă căminul meu singuratic? Am întins mâna să iau un pahar de apă și tu mi l-ai dat; ți-am pus o întrebare, crezând că o să-mi răspundă nevasta lui John, și în urechi mi-a răsunat glasul tău.

— Pentru că eu v-am adus tava, și nu Mary.

— Ceasurile pe care le petrec cu tine sunt parcă vrăjite. Cine poate să spună ce viață tristă, întunecată și fără speranță am dus în ultimele luni? Nu făceam nimic, nu nădăjduiam nimic. Asemuiam ziua cu noaptea. Nu simțeam decât frigul, când lăsam focul să se stingă; foamea, când uitam să mănânc și veșnic o mâhnire neconținută; uneori mă cuprindea o dorință delirantă de-a o vedea iar pe draga mea Jane. Da: cu mai multă înflăcărare doream să o simt lângă mine decât să-mi recapăt vederea. Cum se poate ca Jane să fie lângă mine și să-mi spună că mă iubește? N-o să plece tot așa, pe neașteptate, cum a venit? Mă tem că mâine n-o s-o mai găsesc.

În starea în care se afla, un răspuns obișnuit, care să-l scoată din zbuciumul minții lui tulburate, era cel mai bun mijloc de a-l liniști. Îmi trecui degetele peste sprâncenele lui; îi spusei că erau arse și că mă voi îngriji eu sa le fac să crească din nou, la fel de groase și negre ca înainte.

— De ce să-mi faci în vreun fel bine, spirit milostiv că iar o să vie clipa fatală când mă vei părăsi din nou? Ai să pari ca o umbră, iar eu n-o să știu unde și cum ai pierit și n-o să te mai pot regăsi.

— Aveți un pieptănaș la dumneavoastră, domnule?

— De ce, Jane?

— Ca să vă pieptăn puțin coama asta neagră și zbârlită. Dacă vă privesc de aproape, sunteți îngrozitor. Spuneți că aș fi o zână; dumneavoastră, dumneavoastră semănați și mai mult cu un moroi.

— Sunt tare urât, Jane?

— Da, domnule, totdeauna ați fost urât, știți prea bine.

— Cum? Cei la care ai stat nu te-au vindecat de răutate?

— Și totuși erau buni, de o sută de ori mai buni decât dumneavoastră. Se gândesc la lucruri la care dumneavoastră nici n-ați visat vreodată. Gândurile lor erau mai înălțătoare decât ale dumneavoastră.

— Cu cine dracu ai stat?

— Dacă vă tot frământați așa, am să vă smulg tot părul și cel puțin atunci n-o să vă mai îndoiiți că trăiesc.

— Cu cine ai stat, Jane?

— Astă-seară nu vă spun, domnule; trebuie să așteptați până mâine. A-mi lăsa povestirea neisprăvită reprezintă pentru mine o chezășie că o să fiu chemată mâine la masa dumneavoastră ca s-o sfârșesc. Ah! trebuie să-mi amintesc că nu se cade să vin mâine dimineață numai cu un pahar de apă,

ci să aduc cel puțin un ou, fără să mai vorbesc de șuncă.

— Spiriduș poznaș! Copil al zânelor, crescut de oameni! Lângă tine simt ceea ce n-am simțit de un an de zile. Dacă Saul te-ar fi avut în locul lui David, Satana ar fi fost alungată fără ajutorul harpei.

— Acum, domnule, iată-vă pieptănat cum trebuie și vă las. Am călătorit trei zile și cred că sunt obosită. Noapte bună.

— Numai o vorbă, Jane; nu erau decât doamne în casa în care ai locuit?

Râzând ieșii din cameră și mai râdeam încă urcând scara. „O idee!” îmi zisei. „Asta-i mijlocul cel mai nimerit ca să-l scot din mâhnirea lui, cel puțin pentru o vreme.”

A doua zi, devreme de tot, îl auzii trecând dintr-o odaie într-alta. Cum coborî Mary, el o întrebă: „Domnișoara Eyre e aici?” Apoi: „Ce odaie i-ai dat? Nu-i umedă?”, „Domnișoara Eyre s-a sculat? Du-te și întreab-o dacă are nevoie de ceva și când coboară.”

Coborâi când socotii că era ora dejunului. Intrai încet în odaia unde stătea domnul Rochester și-l putui privi, înainte ca el să-și dea seama că sunt acolo. Mă cuprinse mâhnirea la vederea acestui spirit puternic, robit de un trup beteag. Ședea pe un scaun. Deși era liniștit, nu se odihnea. Fără îndoială, aștepta. Pe trăsăturile lui era sculptată durerea obișnuită. Părea o lampă stinsă, care aștepta să fie aprinsă. Dar vai! nu el putea înțeți din nou flacăra ce-i lumina odinioară chipul; pentru asta avea nevoie de altcineva. Voiam să fiu fericită și veselă, dar bărbatul acela, cândva atât de voinic și acum lipsit de putere, mă emoționa până în adâncul sufletului. Totuși, mă apropiai de el plină de vioiciune.

— Azi e într-adevăr foarte frumos, domnule, zisei. Nu mai plouă și soarele strălucește minunat. În curând o să vă plimbați.

Înțețisem flacăra chipului său: trăsăturile îi străluceau.

— Ah! în sfârșit, vesela mea ciocârlie! exclamă el. Vino la mine. N-ai plecat, n-ai pierit? Acum un ceas ți-am auzit surorile cântând în pădure. Dar pentru mine cântecul lor n-avea nici un farmec, tot așa cum soarele care răsare n-are lumină. Urechea mea e nepăsătoare la toate melodiile de pe pământ și nu tânjesc decât după glasul dragii mele Jane. Din fericire, nu tăcută. Prezența ei e singura rază ce mă poate încălzi.

Ochii mi se umplură de lacrimi auzind mărturisirea aceasta. Trecând peste neputințe, părea un vultur regal înlănțuit, care ajunge să ceară hrană unei vrăbii. Dar nu voiam să plâng. Îmi ștersei repede ochii și începui să pregătesc micul dejun.

Cea mai mare parte a dimineții o petrecurăm în aer liber. Dusei pe domnul Rochester pe câmpii scăldate în lumină, dincolo de pădurea tristă și umedă. Îi descrisei frunzișul de un splendid verde strălucitor, îi spusei cât de frumoase sunt florile și gardurile vii, cât de încântător e cerul albastru. Căutai un loc frumos, la umbră. El se așeză pe trunchiul uscat al unui copac, iar eu pe genunchii săi. De ce n-aș fi făcut-o, dacă eram amândoi mai fericiți împreună decât despărțiți? Pilot se culcă lângă noi: totul era liniștit. Înlănțuindu-mă cu brațele curmă deodată tăcerea.

— Dezertoare, dezertoare nemiloasă! Oh, Jane, nu-ți poți închipui ce am simțit când am văzut că ai fugit de la Thornfield, că nu te pot găsi nicăieri și când, după ce ți-am cercetat odaia, mi-am dat seama că n-ai luat nici bani, nici lucruri care să-ți fie de folos. Ai lăsat în cutioara lui micuță șiragul de

perle pe care ți l-am dăruit, iar cuferele tale mai erau încă acolo legate și încuiate, așa cum le pregătiseși pentru călătorie. „Ce se face iubita mea, mă întrebam, acum când e părăsită și fără nici un ban?” Spune-mi, Jane, ce ai făcut?

Începui să-i povestesc tot ce se petrecuse în acel an, îndulcind mult întâmplările din cele trei zile, cât rătăcisem lihnită de foame. Altminteri ar fi însemnat să-i pricinuiesc un chin zadarnic. Chiar puținul pe care i l-am spus i-a sfâșiat inima mai adânc decât aș fi voit.

Îmi spuse că nu trebuia să-l părăsesc, fără să fi luat cu mine ceva bani pentru călătorie. Ar fi trebuit să-i spun ce am de gând, să mă destăinuiesc lui. Nu m-ar fi silit niciodată să-i fiu amantă. Oricât de aprig o fi părut în deznădejdea lui, mă iubea prea mult și cu prea multă duioșie ca să se poarte ca un tiran. Decât să mă vadă rătăcind lipsită de prieteni prin lumea largă, mi-ar fi dăruit jumătate din avere, fără să ceară măcar o sărutare în schimb. Era convins, adăugă el, că îndurasem mai mult decât voiam să spun.

— Ei bine, răspunsei, oricare ar fi fost suferințele mele, n-au ținut mult.

Atunci pornii să-i povestesc cum am fost primită la Moor-House și cum am câpătat un post de învățătoare; apoi i-am vorbit de moștenire și de felul în care mi-am descoperit rudele. Firește, numele lui St. John Rivers a fost pomenit adesea în povestirea mea. De aceea, când am sfârșit domnul Rochester începu imediat să vorbească despre el.

— Atunci acest St. John ți-e văr? mă întrebă.

— Da.

— Ai pomenit des de el. Îl iubești?

— Era foarte bun, domnule; nu se putea să nu țin la el.

— Bun. Asta înseamnă că e un bărbat de cincizeci de ani, respectabil, un om care se poartă bine? Ce vrei să spui? Lămurește-mă.

— St. John n-are decât douăzeci și nouă de ani, domnule.

— Asta înseamnă, cum spun francezii, *jeune encore*⁸³. E un bărbat scund, rece și urât? E unul dintre bărbații a căror calitate constă mai degrabă în a nu avea cusururi, decât în a avea însușiri?

— E foarte activ, veșnic neobosit. Ținta vieții lui e să îndeplinească fapte mari și frumoase.

— Dar de bună seamă că are mintea slabă. Nu cumva vrea binele, dar nu te poți împiedica să ridici din umeri când îl auzi vorbind?

— Vorbește puțin, domnule, dar vorbește cu miez. Are judecata limpede și firea neînduplecată, dar puternică.

— Atunci e un bărbat capabil?

— Da, într-adevăr.

— Foarte învățat?

— Învățat. St. John e un om care gândește adânc și e și foarte educat.

— Nu mi-ai spus oare că purtările lui nu-ți plăceau? Era foarte înfumurat și-i plăcea să facă morală?

— N-am vorbit niciodată de purtările lui; dar dacă nu mi-ar fi plăcut, ar fi însemnat că am gusturi foarte proaste; purtările lui sunt curtenitoare, liniștite și cu adevărat vrednice de un gentilom.

— Am uitat ce mi-ai spus despre înfățișarea lui. E de bună seamă un

⁸³ Tânăr încă (fr.).

popă necioplit, strangulat de cravata albă și înălțat pe tălpile greoaie ale botforilor. Nu-i așa?

— St. John se îmbracă cu îngrijire. E înalt și frumos; are ochi albaștri și un profil grecesc.

— Să-l ia dracu! zise el în șoaptă. Apoi către mine: îl iubeai, Jane?

— Da, domnule Rochester, îl iubeam. Doar m-ați mai întrebat o dată.

Firește, îmi dădai seama ce simțea domnul Rochester; îl cuprinsese gelozia și-l mușca adânc, dar mușcătura era mântuitoare, căci îl smulgea din melancolia lui dureroasă. De aceea, n-am vrut să îndepărtez numaidecât șarpele.

— Poate că nu mai vrei să stai pe genunchii mei, domnișoară Eyre, îmi zise domnul Rochester.

— De ce nu, domnule Rochester?

— După ce i-ai făcut portretul, de bună seamă că o să ți se pară prea izbitor contrastul. Mi-ai vorbit despre un Apollo grațios. E încă viu în închipuirea ta: înalt, frumos, cu ochii albaștri și profilul grecesc. În clipa de față privirea ta se pleacă asupra unui Vulcan, asupra unui adevărat făurar, oacheș, cu umerii lați, orb și schilod pe deasupra.

— Nu m-am gândit niciodată la asta. Dar e adevărat că semănați cu un Vulcan, domnule.

— Atunci poți să mă părăsești; dar înainte de a pleca (mă strânse mai tare ca oricând), te rog să-mi răspunzi la una sau două întrebări.

După aceea tăcu.

— Ce întrebări, domnule Rochester?

Și atunci începu un interogatoriu neiertător.

— St John, întrebă el, ți-a găsit locul de învățătoare înainte de a ști că-i ești verișoară?

— Da.

— Îl vedeai des? Venea din când în când la școală?

— În fiecare zi.

— Să-ți admire isprăvile, Jane? Căci ești învățată și talentată.

— Da.

— A descoperit la dumneata lucruri pe care nu nădăjduise să le afle? Ai însușiri puțin obișnuite.

— Asta nu știu.

— Spui că aveai o locuință mică, lângă școală. Venea vreodată să te vadă acolo?

— Din când în când.

— Seara?

— Numai o dată sau de două ori. Domnul Rochester se opri puțin.

— Cât timp ai mai stat împreună cu el și cu surorile lui, după ce ați descoperit că sunteți rude?

— Cinci luni.

— Rivers petrecea multă vreme alături de tine și de surorile lui?

— Da. Salonul din spate ne sluzea tuturor de sală de studiu. El se așeza la fereastră, iar noi la masă.

— Învăța mult?

— Da, mult de tot.

— Ce anume?

- Limba hindi.
- Dar tu ce făceai în timpul asia?
- La început învățam germana.
- El te învăța?
- Nu; el n-o cunoștea.
- Nu te învăța nimic?
- Puțină hindi.
- Rivers te învăța limba hindi?
- Da, domnule.
- Și pe surorile lui?
- Nu.
- Numai pe tine?
- Numai pe mine.
- Ai vrut dumneata să înveți?
- Nu.
- El ți-a cerut?
- Da.

Domnul Rochester tăcu din nou.

- De ce? La ce-ți putea sluji limba hindi?
- Voia să mă ia cu el în India.
- Ah, acum ajung la sursă. Voia să te ia de nevastă.
- Mi-a cerut, într-adevăr, să-i fiu soție.
- Nu-i adevărat: e o poveste nerușinată, pe care o născocoști ca să mă superi.

— Iertați-mă, dar e adevărul curat. Mi-a cerut de mai multe ori să mă mărit cu el și nici dumneavoastră n-ați fi putut să mi-o cereți cu atâta stăruință.

— Domnișoară Eyre, îți repet că poți să mă părăsești. De câte ori trebuie să-ți repet același lucru? De ce te încăpățânezi să-mi stai cocoțată pe genunchi, când eu ți-am spus să pleci?

— Pentru că mă simt bine aici.

— Nu, Jane, nu te simți bine aici, fiindcă inima ta nu-i aici: e lângă vărul dumitale, St. John. Oh, până acum am crezut că micuța Jane e numai a mea! Chiar când m-ai părăsit, am crezut că mă iubești încă. Era unica mea bucurie în mijlocul tuturor amărăciunilor. Cu toate că am fost multă vreme departe unul de altul, cu toate că am vărsat multe lacrimi în urma despărțirii noastre, de câte ori plângeam după tine, Jane, niciodată nu mă gândeam că ai putea iubi pe un altul! Dar e de prisos să mă întristez. Jane, lasă-mă; du-te și mărită-te cu Rivers.

— Atunci, domnule, alungați-mă departe de dumneavoastră, îmbrânciți-mă, căci de bună voie n-am să vă părăsesc.

— Mi-e drag glasul tău. El încă dă viață speranței, mi se pare sincer. Când îl aud, mă simt de parcă sunt cu un an în urmă și uit că între timp te-ai atașat de altcineva. Dar nu sunt nebun. Pleacă, Jane...

— Unde trebuie să mă duc, domnule?

— Urmează-ți drumul, alături de bărbatul pe care ți l-ai ales.

— Cine-i acela?

— Știi prea bine: acest St. John Rivers.

— Nu e bărbatul meu și n-o să fie niciodată. Nu-l iubesc și nu mă

iubește. El iubește (așa cum poate iubi el, nu ca dumneavoastră) pe o tânără frumoasă pe care-o cheamă Rosamond. Voia să se însoare cu mine doar fiindcă socotea că a găsit o nevastă potrivită pentru un misionar, ceea ce nu aflase la ea. E un om mare și bun, dar aspru și rece ca un ghețar. Nu vă seamănă, domnule. Nu mă simt fericită nici alături de el, nici cu el. N-are pentru mine nici îngăduință, nici dragoste; nu vede nimic atrăgător în ființa mea, nici măcar tinerețea; doar câteva însușiri intelectuale. Atunci, domnule, trebuie să vă părăsesc și să mă duc la el?

Mă înfiorai fără voie și un instinct tainic mă apropie de stăpânul meu orb, pe care-l iubeam atâta. El zâmbi.

— Cum, Jane?! E adevărat oare? zise el. Așa stau lucrurile cu Rivers?

— Da, domnule! Oh, nu trebuie să fiți gelos. Voiam să vă ațâț puțin, ca să fiți mai puțin mâhnit. Mă gândeam că furia e mai bună decât durerea. Doreați dragostea mea. Ah, dacă ați putea vedea cât vă iubesc, ați fi mândru și fericit. Inima mea vă aparține și așa o să fie totdeauna, chiar dacă soarta ne-ar despărți pe veci.

Mă sărută din nou și păru copleșit de gânduri triste.

— Oh, vederea mea stinsă! Puterile mele ciuntite! șopti el îndurerat.

Îl mângâiai, ca să-l smulg din visare. Știam la ce se gândește și aș fi vrut să-i vorbesc dar nu îndrăzneam. Se trase o clipă într-o parte și văzui o lacrimă strecurându-i-se pe sub pleoapele închise și de-a lungul obrajilor lui dăltuiți în stâncă. Inima mi se strânse de durere.

— Nu prețuiesc mai mult decât castanul acela bătrân și lovit de trăsnet din livada Thornfieldului, zise el după scurt timp. Avea el oare dreptul, ars și scorojit cum era, să ceară unui caprifoi îmbobocit să-i acopere trunchiul mort cu florile lui proaspete?

— Nu sunteți un trunchi mort, domnule. Nu sunteți un copac prăvălit de furtună; sunteți tânăr și voinic. În jurul rădăcinilor dumneavoastră, fără s-o cereți măcar, vor crește plante tinere, fiindcă se vor bucura de umbra dumneavoastră bogată; crescând se vor rezema de dumneavoastră și vă vor înlănțui, pentru că puterea dumneavoastră le va fi un sprijin sigur.

El zâmbi iar. Îl alinasem puțin.

— Vorbești de prieteni, Jane? mă întrebă dânsul.

— Da, răspunsei eu cam șovăind.

Mă gândeam la ceva mai mult, dar nu știam ce cuvânt să întrebuițez. El îmi veni în ajutor.

— Ah! Jane. Dar am nevoie de o soție.

— Dumneavoastră, domnule?

— Da. E, deci, ceva nou pentru tine?

— Firește: n-ați pomenit încă nimic de asta.

— Și această veste nu-i de loc binevenită, nu-i așa?

— Asta atârnă de împrejurări, domnule; atârnă de alegerea dumneavoastră.

— O s-o faci tu pentru mine, Jane. O să mă supun hotărârii tale.

— Ei bine, domnule, alege-o pe aceea care te iubește cel mai mult.

— Am s-o aleg pe aceea pe care o iubesc cel mai mult. Jane, vrei să fii soția mea?

— Da, domnule.

— Soția unui orb sărman pe care va trebui să-l duci de mână?

— Da, domnule.

— Soția unui schilod care e cu douăzeci de ani mai bătrân decât tine și pe care va trebui să-l îngrijești?

— Da, domnule.

— E adevărat, Jane ?

— Cât se poate de adevărat, domnule.

— O, iubita mea! Dumnezeu să te binecuvânteze și să te răsplătească!

— Domnule Rochester, dacă am făcut vreo faptă bună, dacă am avut vreodată un gând bun, dacă am rostit vreodată o rugăciune sinceră și curată, dacă vreodată am avut o dorință nobilă, sunt răsplătită acum. A fi soția dumneavoastră înseamnă pentru mine a avea toată fericirea la care poate năzui cineva pe pământ.

— Fiindcă a te jertfi înseamnă pentru tine suprema fericire.

— A mă jertfi? Ce să jertfesc? Foamea pentru hrană, așteptarea pentru împlinire. Oare jertfă-i a avea dreptul să-l îmbrățișez pe cel pe care-l respect, să sărut buzele pe care le iubesc, să mă sprijin de cel în care am încredere? Dacă e așa, negreșit că în jertfă stă suprema mea fericire.

— Dar, Jane, va trebui să-mi înduri betșugurile, să treci neîncetat cu vederea peste ceea ce-mi lipsește.

— Toate astea nu înseamnă nimic pentru mine, domnule. Vă iubesc încă și mai mult decât în zilele măreției dumneavoastră trufașe, când nu voiați decât să dați și să ocrotiți, fiindcă acum vă pot fi folositoare.

— Până acum n-am putut îndura să fiu ajutat și călăuzit, dar de acum înainte nu va mai fi așa. Nu-mi plăcea să-mi pun mâna în cea a unei ființe străine, dar îmi place s-o simt strânsă de degetele micuței Jane. Preferam singurătatea deplină supravegherii neîncetate a servitorilor, dar blânda stăpânire a Janei îmi va fi o veșnică bucurie, care mi se potrivește. Dar eu mă potrivesc ei oare?

— Da, domnule, răspundeți celor mai din adânci dorințe ale ființei mele.

— Atunci nimic pe lume nu ne silește să așteptăm; să ne căsătorim numaidecât.

Privirea și vorba lui deveniseră înflăcărare: își găsea elanul de altădată.

— Trebuie să devenim o singură ființă fără întârziere. Îndată ce vor fi gata cele de trebuință, ne căsătorim.

— Domnule Rochester, de-abia acum bag de seamă că soarele a coborât spre asfințit și Pilot a plecat să-și ia masa. Lăsați-mă să văd ce oră arată ceasul dumneavoastră.

— Pune-ți-l la cingătoare, Jane și păstrează-l. Nu mai am nevoie de el.

— E aproape patru, domnule. Nu vă e foame?

— Peste trei zile, Jane, trebuie să ne căsătorim. Nu-i vreme, acum de bijuterii și haine frumoase. Toate astea nu fac două parale.

— Soarele a zvântat pământul, domnule. Vântul nu mai bate și e foarte cald.

— Știi, Jane, că micul tău șirag de perle e acum legat sub cravata mea, în jurul gâtului meu pârlit de soare? Din ziua când mi-am pierdut singura mea comoară, îl port ca pe o amintire.

— Să ne întoarcem prin pădure, o să fim numai la umbră.

Dar el nu mă asculta și-și continuă gândul.

— Jane! mă iei drept un păgân ticălos, și, totuși, inima mi-e plină de

recunoștință față de Dumnezeu, binefăcătorul. El nu vede așa cum văd oamenii, ci mult mai limpede: nu judecă precum judecă oamenii, ci cu nesfârșit mai multă înțelepciune. Am greșit. Aș fi ofilit o floare imaculată și i-aș fi întinat nepribănirea. Atotputernicul mi-a smuls-o din mâini. În trufașa mea răzvrătire l-am blestemat aproape. În loc să-mi plec fruntea sub voia sa, l-am sfidat. Dreptatea dumnezeiască și-a urmat drumul, nenorocirile m-au copleșit; am fost silit să trec prin valea umbrită a morții. Pedepsele atotputernicului sunt cumplite: mi-a trimis o încercare ce m-a făcut smerit pe tot restul vieții mele. Știi că eram mândru de puterea mea dar cum mai pot fi acum, când trebuie să mă las dus de altul, ca un copil slab? Nu-i prea multă vreme, de când am recunoscut mâna lui Dumnezeu în soarta mea. Atunci a început să mă mustre cugetul, am început să mă pocăiesc și să doresc împăcarea cu atotputernicul; am început să mă rog uneori: rugăciunile mele erau scurte, dar foarte sincere.

Acum câțeva vreme, sunt patru zile – cred – de atunci, era luni seară, mă afluam într-o ciudată stare sufletească; rătăcirea făcuse loc durerii, încăpățănarea mahnirii. De mult îmi spuneam că de vreme ce nu te pot găsi, erai probabil moartă. Târziu în seara aceea, să fi fost între unsprezece și douăsprezece, înainte de a mă culca, l-am rugat pe Dumnezeu – dacă-i va fi voia – să mă ia curând din lumea asta și să mă primească în veșnicie, unde aveam nădejdea să întâlnesc pe Jane.

Eram în odaia mea, în fața ferestrei deschise. Îmi plăcea să respir aerul îmbălsămat al nopții, cu toate că nu vedeam nici o stea, iar prezența lunii n-o simțeam decât vag într-o lumină nedeslușită, năzuiam spre tine, Janet! Tot trupul și sufletul meu te chemau! Întrebai pe Dumnezeu, cu inima chinuită și smerită, dacă nu socotea că fusesem destul de deznădăjduit, îndurerat, chinuit, și dacă voi mai putea gusta vreodată din fericire și pace. Mărturisii că tot ceea ce îndurasem fusese drept, dar spusei că o să-mi fie greu să mai îndur multă vreme acest chin. Fără voie, buzele dădură glas dorințelor inimii mele și strigai: „Jane! Jane! Jane!”

— Ați rostit tare aceste cuvinte?

— Da, Jane. Și dacă cineva m-ar fi auzit, m-ar fi crezut nebun, căci le-am strigat cu tăria omului cu mintea rătăcită.

— Spuneți că asta s-a întâmplat luna trecută, pe la miezul nopții?

— Dar ce importanță poate avea ziua? Ascultă ceva mai ciudat: ai să mă crezi superstițios. E adevărat că totdeauna am avut în mine o doză de superstiție. N-are a face! Ce-ți spun acum e adevărat; cel puțin e adevărat că în urechile mele au răsunat cele ce-am să-ți povestesc. Când am strigat: „Jane! Jane! Jane!”- un glas – de unde a venit nu știu, dar știu al cui era – mi-a răspuns: „Vin, așteaptă-mă!” Și după o clipă auzii o șoaptă în văzduh: „Unde ești?” Aș vrea să-ți spun, dacă aș putea, ce înrăurire au avut asupra mea cele ce ți-am spus; dar e atât de greu să exprimi toate acestea prin câteva cuvinte searbăde. Vezi doar că Ferndean e ascuns într-o pădure deasă, care înăbușă toate zgomotele și stinge orice ecou. Acel „unde ești?” părea a fi fost rostit pe un munte, căci cuvintele le-am auzit repetate de un ecou venit dinspre dealuri. În clipa aceea, o briză mai răcoroasă îmi atinse fruntea. Aș fi putut crede că Jane și cu mine ne-am întâlnit într-un loc sălbatic; și cred, într-adevăr, că ne-am întâlnit în gând. Cu siguranță, Jane, că la ceasul acela dormeai neștiutoare; poate că sufletul tău își părăsise

temnița terestră și venise să-l mângâie pe al meu, căci era glasul tău, de asta sunt pe deplin încredințat...

Cititorule, tot luni, pe la miezul nopții, promisem și eu o înștiințare ciudată; îi răspunsesem cu chiar acele cuvinte. Ascultai povestirea domnului Rochester, dar fără să-i pomenesc despre ce mi se întâmplase și mie. Coincidența mi se păru prea inexplicabilă și solemnă ca să mai pomenesc de ea sau s-o discut. Dacă aș fi vorbit despre asta domnului Rochester, l-aș fi impresionat adânc și mintea lui, obosită de suferințele trecute, nu mai avea nevoie să fie chinuită de o și mai gravă problemă, care părea supranaturală. Am păstrat, așadar, acele lucruri îngropate în sufletul meu și le-am cântărit în inima mea.

— N-o să te miri, deci, urmă stăpânul meu, că aseară, când te-ai ivit așa, pe neașteptate, mi-a fost greu să cred că nu ești doar o nălucă, un glas care o să se topească în tăcere și neființă, așa cum se topise cu câteva zile înainte șoapta nopții și ecoul muntelui? Acum știu că toate sunt aieveja și mulțumesc lui Dumnezeu din adâncul sufletului. Da, mulțumesc Domnului!

După ce mă dete jos de pe genunchi, se sculă, își descoperi respectuos fruntea, plecă spre pământ ochii lui stinși și rămase într-o înclinare tăcută. N-am auzit decât ultimele cuvinte ale rugii sale:

— Mulțumesc celui care m-a zidit, zise el, pentru că și-a amintit de mila lui în ceasul judecării și-l rog smerit să-mi dea puterile trebuincioase să duc o viață mai curată decât în trecut!

Întinse brațul și mă rugă să-l conduc. Luai mâna lui dragă și o ținui o clipă lipită de buze, apoi o petrecui după umărul meu, căci fiind mult mai mică decât el, îi puteam sluji de sprijin și călăuză. Intrarăm în pădure și ne îndreptarăm spre casă.

CAPITOLUL XXXVIII

ÎNCHEIERE

Cititorule, m-am căsătorit cu dânsul. Cununia noastră a fost simplă; n-am fost decât el, eu, preotul și diaconul. Când ne-am întors de la biserică, eu am intrat în bucătărie, unde Mary pregătea masa, în vreme ce John curăța cuțitele.

— Mary, spusei eu, m-am cununat azi dimineață cu domnul Rochester.

Îngrijitoarea și bărbatul ei făceau parte dintre acei oameni discreți, cuviincioși, cărora le poți oricând spune o veste însemnată, fără teamă că o să te trezești cu urechile sparte de țipete ascuțite, nici că va trebui să înduri apoi un puhoi de vorbe, prin care ei să-și arate uimirea. Mary ridică ochii și mă privi. Lingura de care se sluzea să stropească friptura de pui ce se rumenea pe foc rămase – câteva clipe – atârnată în aer și tot atâta vreme cuțitele lui John scăpară de tortura frecatului. În cele din urmă, aplecându-se deasupra fripturii, Mary îmi zise doar:

— E adevărat, domnișoară? Cu atât mai bine, firește!

După câteva clipe adăugă:

—V-am văzut ieșind cu stăpânul, dar nu știam că vă duceți la biserică

să vă cununați. Și-și văzu de treabă.

Când mă întorsei spre John îl văzui căscând o gură atât de mare, încât mi se păru că-i ajunge până la urechi.

— I-am spus eu nevesti-mii că așa o să se întâmple, zise el. Știam că domnul Edward (John era un servitor vechi și-l cunoscuse pe stăpânul său încă pe când era cel mai tânăr din familie, de aceea îi spunea adesea pe numele de botez) are să facă asta și eram încredințat că n-o să aștepte mult. Sunt sigur că a făcut bine. Vă urez multă fericire! și se trase politicos de favoriți.

— Mulțumesc, John, răspunsei. Uite, domnul Rochester mi-a spus să vă dau asta, dumatule și lui Mary, și le pusei în mână o hârtie de cinci lire.

Fără să mai aștept, plecai din bucătărie. Puțin după aceea, trecând pe dinaintea ușii, auzii următoarele cuvinte: „I se potrivește mai bine decât oricare dintre doamnele alea mărețe”. Apoi: „Sunt altele mai chipeșe, dar dansa e bună și nu face mofturi. Și apoi e lesne de văzut că pentru el e tare frumoasă”.

Scrisei numaidecât la Moor-House și la Cambridge, pentru a-mi înștiința verii de ceea ce săvârșisem; în scrisoarea mea dădui toate lămuririle trebuincioase. Diana și Mary îmi încuviințară întru totul hotărârea. Diana îmi scrisese chiar că o să vină să mă vadă de-ndată ce se va termina luna de miere.

— Ar face mai bine să nu aștepte până atunci, Jane – îmi spuse domnul Rochester când îi citii scrisoarea – căci pentru noi luna de miere va străluci toată viața și lumina ei nu se va stinge decât pe mormântul tău sau al meu.

Nu știu cum a primit St. John această veste; n-a răspuns niciodată scrisorii pe care i-am trimis-o atunci. Îmi scrisese totuși, după șase luni, dar fără să pomenească de domnul Rochester sau de căsătoria mea. Scrisoarea lui era chiar prietenoasă, deși foarte serioasă. De atunci a fost corespondența noastră, fără să fie prea intensă, foarte regulată. Nădăjduiește, îmi scria el, că sunt fericită și e încredințat că nu sunt dintre aceia care trăiesc fără Dumnezeu și nu iau aminte decât la lucruri pământești.

Nu-i așa că n-ai uitat-o încă de tot pe micuța Adèle, cititorule? Cât despre mine, îmi aminteam mereu de ea. Domnul Rochester mi-a dat curând voie să mă duc s-o văd la pensionul unde fusese trimisă. Am fost mișcată de bucuria nețărnută pe care a simțit-o când m-a văzut. Mi s-a părut palidă și slabă și mi-a spus că nu e fericită. Regimul școlii era prea aspru, iar studiile prea grele pentru o fetiță de vârsta ei. O luai cu mine. Voiam să-i fiu iar guvernantă, dar în curând mi-am dat seama că nu se poate. Altcineva îmi cerea toată vremea și toate grijile: bărbatul meu avea neapărată nevoie de ele. Căutai un pension mai apropiat și cu un regim mai blând, ca s-o pot vedea mai des și s-o aduc uneori acasă. Am avut grijă să nu-i lipsească nimic din tot ce-ar fi putut să-i aducă vreo mângâiere. Se obișnuia repede cu noua ei reședință, se simți foarte bine acolo și făcu progrese mari la învățătură. Pe măsură ce creștea, o serioasă educație englezească corijă în mare măsură defectele ei franțuzești. Când plecă de acolo, găsii în ea o tovarășă plăcută și binevoitoare. Era ascultătoare, avea suflet bun și se purta frumos. Prin atenția ei plină de recunoștință față de mine și de ai mei, m-a răsplătit cu prisosință pentru neînsemnatele atenții ce le avusesem vreodată față de ea.

Povestirea mea se apropie de sfârșit. Am să mai adaug doar câteva cuvinte despre viața mea de soție și despre cei ale căror nume au fost atât de des pomenite aici, iar apoi am să închei.

Au trecut zece ani de când sunt măritată și acum știu ce înseamnă să trăiești pentru și cu ființa pe care o iubești mai mult decât orice pe lume. Mă socotesc nespus de fericită, mai fericită decât pot arăta cuvintele, pentru că sunt viața bărbatului meu, așa precum el e a mea; niciodată o femeie n-a fost mai legată de bărbatul ei; niciodată vreuna n-a fost mai mult carne din carnea lui, sânge din sângele lui.

Nu suntem obosiți unul de tovărășia celuilalt, așa cum nu suntem obosiți de bătaile inimilor noastre; de aceea noi suntem împreunați. A fi împreună e pentru noi a fi liberi în singurătatea noastră și veseli ca în compania unor tovarăși. Vorbim cât e ziua de lungă și e ca și când viața ar medita mai limpede și cu mai multă însuflețire. Am toată încrederea în el și el în mine. Firile noastre se potrivesc și de aci rezultă o înțelegere desăvârșită.

Domnul Rochester a rămas orb în cei dintâi doi ani ai căsătoriei noastre; poate că asta ne-a apropiat așa de mult și a făcut legătura dintre noi atât de strânsă; căci eu eram vederea lui, cum sunt și acum mâna lui dreaptă. Eram, cum spunea el adesea, lumina ochilor lui; prin mine citea cărțile și vedea natura. Nu eram niciodată obosită să privesc pentru el și să-i descriu lanurile, râurile, orașele, copacii, norii și razele soarelui, priveliștile ce ne înconjurau și să înlocuiesc prin cuvintele mele ceea ce lumina nu mai putea arăta ochilor lui. Nu eram niciodată obosită să citesc pentru el și să-l duc oriunde voia să meargă, să fac ce dorea, și simțeam o încântare deplină, nemărginită – deși tristă – să-i fac aceste servicii, pentru că mi le cerea el, fără să simtă nici rușine dureroasă, nici înjosire sfâșietoare. Mă iubea atât de sincer, că nu-i venea de loc greu să-mi ceară ajutor. Știa că îl iubesc cu o dragoste fără hotare și că, slujindu-l, nu făceam altceva decât să îndeplinesc dorința mea cea mai vie. Eram căsătorită de doi ani. Într-o dimineață, pe când scriam o scrisoare pe care el mi-o dicta, se apropie și se aplecă spre mine, spunându-mi:

— Jane, ai la gât ceva ce strălucește?

Aveam un ceas de aur cu lanț. I-am răspuns că da.

— Și o rochie albastru deschis?

Aveam. Atunci el îmi spuse că de câtăva vreme i se păruse doar că întunericul ce-i acoperă unul din ochi se luminează, dar că acum era sigur.

Am plecat la Londra. S-a dus la un oculist de seamă și la un ochi și-a recăpătat vederea. Nu vede prea bine, nu poate nici să citească, nici să scrie prea mult timp, dar poate umbla singur. Pământul nu mai e pentru el o prăpastie întunecată, iar când i-a fost pus în brațe cei dintâi copil, a putut vedea că băiatul i-a moștenit ochii, ochii lui de altădată, atât de mari, de strălucitori și de negri. Cu acest prilej, recunosc din nou, cu inima plină de mulțumire, că Dumnezeu a fost milostiv chiar când l-a pedepsit.

Edward și cu mine suntem fericiți, cu atât mai mult cu cât cei pe oare-i iubim sunt și ei fericiți. Diana și Mary Rivers s-au măritat amândouă. În fiecare an vin să ne vadă sau ne ducem noi să le vedem. Bărbatul Dianei e căpitan de marină; e un ofițer brav și un bărbat minunat. Mary s-a căsătorit cu un preot, prieten și coleg cu fratele ei și, prin însușirile și talentele lui,

vrednic de această căsătorie. Căpitanul Fitzjames și domnul Wharton își iubesc, într-adevăr, nevestele și sunt iubiți de ele.

Cât despre St. John Rivers, el a părăsit Anglia și a plecat în India. A pășit pe calea pe care și-a ales-o și pe care o urmează și acum. Niciodată un pionier mai neobosit și mai hotărât nu s-a aventurat în mijlocul muncilor și pericolelor; a rămas mereu hotărât, credincios și devotat. Lucrează pentru frații lui cu tărie, râvnă și credință; le arată drumul spinos al desăvârșirii. Ca un uriaș, doboară prejudecățile ce devin piedici în calea către Domnul. E foarte aspru, pretențios și chiar ambițios, dar strășnicia lui e strășnicia războinicului. Inimă mare, care-și apără convoiul de pelerini împotriva atacului oricărui Apollyon, el împlinește zisele apostolului care vorbește în numele lui Crist când spune: „Cine vrea să mă urmeze să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-mi urmeze mie” Ambiția sa e aceea a spiritului nobil al cărui țel o să ocupe un loc în primele rânduri ale celor care sunt răscumpărați, care stau fără păcat în fața tronului lui Dumnezeu, care împărtășesc cele din urmă izbânzi mărețe ale mântuitorului, care sunt chemați, aleși și credincioși.

St. John nu s-a căsătorit; n-o s-o facă niciodată.

Până acum și-a împlinit singur datoria și truda se apropie de sfârșit.

Slăvitul lui soare coboară spre apus. Ultima scrisoare pe care am primit-o de la dânsul mi-a stors lacrimi dar mi-a umplut sufletul de o bucurie cerească: își presimțea răsplata sigură și-și zărea de pe acum cununa. Știu că data viitoare o să-mi scrie o mână străină pentru a mă înștiința că bunul și credinciosul slujitor al Domnului a fost în sfârșit chemat de stăpânului său. Și la ce bun să plâng!

Ultimul ceas al lui St. John nu va fi umbrat de teama morții. Nici un nor nu-i va întuneca mintea, inima lui va rămâne cutezătoare, nădejdea lui neclintită, credința lui nezdruncinată: chiar cuvintele lui o dovedesc.

„Stăpânul meu, scrie el, m-a înștiințat în fiecare zi și îmi vestește mai lămurit mântuirea: «Venirea mea aproape» și cu fiecare ceas ce trece, răsună cu multă înflăcărare: Amin! Vino, Doamne și mântuiește-mă!

SFÂRȘIT

CUPRINS

CAPITOLUL I.....	2
CAPITOLUL II.....	5
CAPITOLUL III.....	10
CAPITOLUL IV.....	16
CAPITOLUL V.....	27
CAPITOLUL VI.....	36
CAPITOLUL VII.....	41
CAPITOLUL VIII.....	48
CAPITOLUL IX.....	54
CAPITOLUL X.....	59
CAPITOLUL XI.....	67
CAPITOLUL XII.....	79
CAPITOLUL XIII.....	86
CAPITOLUL XIV	94
CAPITOLUL XV.....	103
CAPITOLUL XVI	112
CAPITOLUL XVII	119
CAPITOLUL XVIII	134
CAPITOLUL XIX	144
CAPITOLUL XX	151
CAPITOLUL XXI	162
CAPITOLUL XXII	178
CAPITOLUL XXIII	183
CAPITOLUL XXIV	191
CAPITOLUL XXV	205
CAPITOLUL XXVI	214
CAPITOLUL XXVII	222
CAPITOLUL XXVIII	241
CAPITOLUL XXIX	254
CAPITOLUL XXX	262
CAPITOLUL XXXI	269
CAPITOLUL XXXII	274
CAPITOLUL XXXIII	282
CAPITOLUL XXXIV	292
CAPITOLUL XXXV	308
CAPITOLUL XXXVI	315
CAPITOLUL XXXVII.....	322
CAPITOLUL XXXVIII.....	336
CUPRINS.....	340